

<http://jhs.usch.md>

ISSN 2345-1866

E-ISSN 2345-1904

BULETINUL ȘTIINȚIFIC

AL UNIVERSITĂȚII DE STAT

„BOGDAN PETRICEICU HASDEU” DIN CAHUL

(ediție semestrială, seria științe umanistice)

Nr. 2 (22), 2025

Colegiu de onoare al seriei științe umanistice:

prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române (România)
prof. univ. dr. Victor Spinei, membru al Academiei Române (România)
prof. univ. dr. Ionel Cîndea, membru corespondent al Academiei Române (România)
cercetător dr. Mariana Șlapac, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei
conf. univ. dr. Sergiu Cornea, rectorul Universității de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul
prof. univ. dr. Anatol Petrencu, Universitatea de Stat din Moldova
prof. univ. dr. Iaroslav Chiciuc, rectorul Universității Umaniste de Stat din Ismail (Ucraina)
prof. univ. dr. Daniel Cristea-Enache, Universitatea din București (România)
prof. univ. dr. Lili Țiganenco, Universitatea Umanistă de Stat din Ismail (Ucraina)
prof. univ. dr. Ion Șișcanu, Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei
prof. univ. dr. Gheorghe Cojocaru, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei

Colegiu de redacție al seriei științe umanistice:

- conf. univ. dr. Costin Croitoru, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul / Muzeul Brăilei „Carol I”, **redactor șef al seriei**
- lector univ. dr. Ion Ghelețchi, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, **responsabil al secțiunii A. Istorie**
conf. univ. dr. Vitalie Jitariuc, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, membru
lector univ. dr. Dumitru Calendari, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, membru
 - conf. univ. dr. Liliana Grosu, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, **responsabil al secțiunii B. Filologie**
conf. univ. dr. Alina Pintilii, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, membru
cercetător științific dr. Zamfir Bălan, Muzeul Brăilei „Carol I”, membru
 - conf. univ. dr. Polina Lungu, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, **responsabil al secțiunii C. Psihopedagogie**
conf. univ. dr. Ioana Axentii, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, membru
conf. univ. dr. Natalia Mihăilescu, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, membru

Consilieri editoriali / referenți ai seriei științe umanistice:

prof. univ. dr. Gheorghe Manolache, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
conf. univ. dr. Victor Axentii, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul
conf. univ. dr. Ludmila Bălțatu, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul
conf. univ. dr. Valeriana Petcu, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul

Revista este indexată în baza de date **IBN** (https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_revista/118)

Autorilor le revine responsabilitatea științifică a lucrărilor publicate.

© Toate drepturile intelectuale asupra prezentei ediții sunt rezervate

Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul și autorilor.

Reproducerea integrală sau parțială a textului ori ilustrației se va face doar cu acordul scris al acestora.

ISSN 2345-1866

E-ISSN 2345-1904

THE SCIENTIFIC BULLETIN

OF THE STATE UNIVERSITY

”BOGDAN PETRICEICU HASDEU” FROM CAHUL

(half-yearly edition, humanities series)

No. 2 (22), 2025

Honorary college of the humanities series:

professor PhD Ioan Aurel Pop, the president of Romanian Academy (Romania)
professor PhD Victor Spinei, member of Romanian Academy (Romania)
professor PhD Ionel Căndeă, corresponding member of Romanian Academy (Romania)
researcher PhD Mariana Țlapac, corresponding member of Sciences Academy of Moldova
professor PhD Sergiu Cornea, rector of the State University "B. P. Hasdeu" from Cahul
professor PhD Anatol Petrencu, State University of Moldova
professor PhD Iaroslav Chiciuc, rector of the Humanist State University of Ismail (Ukraine)
professor PhD Daniel Cristea-Enache, University of Bucharest (Romania)
professor PhD Lili Țiganenco, Humanist State University of Ismail (Ukraine)
professor PhD Ion Țișcanu, History Institute of Sciences Academy of Moldova
professor PhD Gheorghe Cojocaru, corresponding member of Sciences Academy of Moldova

Editorial board of the humanities series:

associate professor PhD Costin Croitoru, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul /
"Carol I" Brăila Museum, **editor-in-chief of the series**

- university lecturer PhD Ion Ghelețchi, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul,
responsible for section A. History

associate professor PhD Vitalie Jitariuc, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul, member
university lecturer PhD Dumitru Calendari, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul, member

- associate professor PhD Liliana Grosu, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul,
responsible for section B. Philology

associate professor PhD Alina Pintilii, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul, member
researcher PhD Zamfir Bălan, "Carol I" Brăila Museum, România, member

- associate professor PhD Polina Lungu, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul,
responsible for section C. Psycho-pedagogy

associate professor PhD Ioana Axentii, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul, member
associate professor PhD Natalia Mihăilescu, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul, member

Editorial advisors / references of the humanities series:

professor PhD Gheorghe Manolache, "Lucian Blaga" University from Sibiu
associate professor PhD Victor Axentii, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul
associate professor PhD Ludmila Bălțatu, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul
associate professor PhD Valeriana Petcu, State University "B. P. Hasdeu" from Cahul

The Journal is indexed in the database **IBN** (https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_revista/118)

The authors have the scientific responsibility for the published works.

© All intellectual property rights in this edition are reserved

to the State University "B. P. Hasdeu" from Cahul and to the authors.

The full or partial reproduction of the text or illustration will be made only with their written consent.

CUPRINS

Secțiunea A. Istorie

Costin Croitoru, Andra Cornea, <i>Studiu istoric și urbanistic-arhitectural al comunei Jirlău din județul Brăila (II)</i>	11
Costin Croitoru, Ion Ghelețchi, <i>Informații mai puțin cunoscute referitoare la personalitatea și activitatea lui Bogdan Petriceicu Hasdeu (I)</i>	47
Ionel Constantin Mitea, <i>Map of western Consular Representation in Romanian cities during the interwar period (1919-1939)</i>	57
Stoica Lascu, <i>Aspecte ale activității partidelor din Cahul în perioada interbelică (anii '20)</i>	69
Marian Zidaru, <i>SOE, NKVD și lovitură de palat de la 23 august 1944</i>	107
Elena Negru, <i>Crearea sistemului de învățământ în RSS Moldovenească (1944-1949)</i>	119
Irina Druzhkova, Olga Kolesnyk, <i>War and cultural heritage: legal instruments for preservation</i>	133
Ion Ghelețchi, Andrea Butnaru, <i>Rânduieile nunții la moldovenii basarabeni (pe baza materialelor de teren)</i>	149

Secțiunea B. Filologie

Valentina Andreea Popovici, <i>Echinox – stereotipii lingvistice</i>	159
Liuba Botezatu, <i>Tehnica harului interpretativ-DOR la formarea culturii filologocentrice</i>	165
Elena Danu-Straistari, Natalia Străjescu, <i>Cu romanul în vacanță de Grigore Chiper sau prezența livrescului în cotidian</i>	179
Beatrice-Maria Standavid, <i>Nașterea sau drumul dinspre Lumea neagră spre Lumea albă</i>	187
Natalia Stratan, <i>Cu privire la valorile speciale ale pronumelui personal în limba română</i>	193
Liliana Coșulean, <i>Negative Emotions in English Proverbs and Idiomatic Expressions</i>	199
Oxana Mării, Liliana Grosu, <i>Expresia artistică a etosului național în opera lui Grigore Vieru</i>	213
Diana Moisa, Liliana Grosu, <i>Conexiuni inter și transdisciplinare în „Privighetoarea” de laon Alexandru Brătescu-Voinești</i>	217

Secțiunea C. Psiho-pedagogie

Ioana Axentii, Ecaterina Manoli, Misiunea educatorului în dezvoltarea limbajului și a expresivității vorbirii copiilor de vârstă preșcolară	227
Adrian-Gheorghe Standavid, Sintetizarea materiei în vederea susținerii examenului național de bacalaureat	237
Natalia Hioară, The development of human intelligence.....	257
Maria Ianioglo, Implications of online learning for training of qualified labour ..	265
Valeriana Petcu, Dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin lecții de limba și literatura română	279
Ion Negrilă, Communication and conflict in education.....	289
Stela Caraman, Abordări inovative în formarea profesională a adulților.....	301
Emil-Sorin Bloj, Activitățile integrate – o cale facilă de adaptare la mediul școlar.....	313
Victoria Burlădeanu, Comunicarea non-verbală prin identitate vizuală în procesul de învățare.....	321
Iulian Zonenstain, Rolul tehnicilor de eliberare emoțională în managementul stresului și al anxietății la tineri	329
Iuliana Gherman, Specificul modului educațional școlar și strategiilor de învățare cu utilizarea lecțiilor video	337
Violeta Nicoleta Simion, Theoretical-applied aspects between birth order and the big five personality pattern	351
Ion Pascal, Principii și metode specifice educației fizice	363
Liuba Botezatu, Olga Tatar, Principiul axiologiei globale la intersecția a șase teorii ale măiestriei cuvântului artistic – șase teorii ale măiestriei educației.....	371
Elena Crișan, Rolul software-ului educațional în corectarea tulburărilor de limbaj la elevii cu deficiență intelectuală	393
Diana Moglan, Organizarea procesului educațional în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale cu mijloacele serviciilor sociale WEB 2.0.....	409

Semnale editoriale, prezentări, recenzii

Victor Axenti, Anton Moscovciuc – Drumul vieții	419
Victor Axenti, Anton Moscovciuc – Confesiuni albe	423

Anexe

Norme de publicare pentru numărul următor	429
--	------------

CONTENT

Section A. History

Costin Croitoru, Andra Cornea, <i>Historical and urban-architectural study of Jirlău commune from Brăila county</i>	11
Costin Croitoru, Ion Ghelețchi, <i>Lesser known information regarding the personality and work of Bogdan Petriceicu Hasdeu (I)</i>	47
Ionel Constantin Mitea, <i>Harta reprezentanțelor consulare occidentale în orașele românești din perioada interbelică (1919-1939)</i>	57
Stoica Lascu, <i>Aspects of the activity of the parties in Cahul during the interwar period (1920s)</i>	69
Marian Zidaru, <i>SOE, NKVD and the palace coup of August 23, 1944</i>	107
Elena Negru, <i>Crearea sistemului de înățământ în RSS Moldovenească (1944-1949)</i>	119
Irina Druzhkova, Olga Kolesnyk, <i>Războiul și moștenirea culturală: instrumente legale de conservare</i>	133
Ion Ghelețchi, Andrea Butnaru, <i>Wedding customs among Bessarabian Moldovans (based on field materials)</i>	149

Section B. Philology

Valentina Andreea Popovici, <i>Echinox – linguistic stereotypes</i>	159
Liuba Botezatu, <i>The technique of interpretative grace-DOR in the formation of philologocentric culture</i>	165
Elena Danu-Straistari, Natalia Străjescu, <i>With the novel On Vacation by Grigore Chiper or the presence of books in everyday life</i>	179
Beatrice-Maria Standavid, <i>Birth or the journey from the Black World to the White World</i>	187
Natalia Stratan, <i>Regarding the special values of the personal pronouns in the Romanian language</i>	193
Liliana Coșulean, <i>Proverbe englezești și expresii idiomatice care transmit emoții negative</i>	199
Oxana Mării, Liliana Grosu, <i>The artistic expression on the national ethos in the opera of Grigore Vieru</i>	213
Diana Moisa, Liliana Grosu, <i>Transdisciplinary connections in "The Nightingale" by Ion Alexandru Brătescu-Voinești</i>	217

Section C. Psycho-pedagogy

Ioana Axentii, Ecaterina Manoli, <i>The educator's mission in developing the language and expressiveness of speech of preschool children</i>	227
Adrian-Gheorghe Standavid, <i>Synthesizing the subject matter for the national baccalaureate exam</i>	237
Natalia Hioară, <i>Evoluția inteligenței umane</i>	257
Maria Ianioglo, <i>Implicațiile învățării online pentru formarea forței calificate de muncă</i>	265
Valeriana Petcu, <i>Developing primary school pupils creativity through Romanian language and literature lessons</i>	279
Ion Negrilă, <i>Comunicare și conflict în educație</i>	289
Stela Caraman, <i>Innovative approaches in adult vocational training</i>	301
Emil-Sorin Bloj, <i>Integrated activities – an easy way to adapt to the school environment</i>	313
Victoria Burlădeanu, <i>Non-verbal communication through visual identity in the learning process</i>	321
Iulian Zonenstain, <i>The role of emotional release techniques in stress and anxiety management in young people</i>	329
Iuliana Gherman, <i>Specifics of the school educational method and learning strategies with the use of video lessons</i>	337
Violeta Nicoleta Simion, <i>Aspecte teoretico-aplicative între ordinea nașterii și modelul de personalitate Big Five</i>	351
Ion Pascal, <i>Principles and methods specific to physical education</i>	363
Liuba Botezatu, Olga Tatar, <i>The principle of global axiology at the intersection of six theories of the mastery of the artistic word – six theories of the mastery of education</i>	371
Elena Crișan, <i>The role of educational software in correcting language disorders in students with intellectual disabilities</i>	393
Diana Moglan, <i>Organization of the educational process in the field of information and communication technologies with the means of WEB 2.0 social services</i>	409

Editorial signals, presentations, reviews

Victor Axenti, Anton Moscovciuc – <i>The road of life</i>	419
Victor Axenti, Anton Moscovciuc – <i>White confessions</i>	423

Annexes

<i>Publication rules for the next issue</i>	429
--	-----

Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
ediție semestrială, seria științe umanistice, nr. 2 (22), 2025

~ Secțiunea A. Istorie / Section A. History ~

The scientific bulletin of the State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu" from Cahul
half-yearly edition, humanities series, no. 2 (22), 2025

**STUDIU ISTORIC ȘI URBANISTIC-ARHITECTURAL AL COMUNEI JIRLĂU DIN JUDEȚUL BRĂILA
(II)**

CZU 94+711.4+72(498.4=135.1)

Costin Croitoru,
conf. univ. dr., Muzeul Brăilei „Carol I”
(email: costin_croitoru1@yahoo.com)

Andra Cornea
arhitect
(email: acarchcube@gmail.com)

Rezumat. *Prezentul studiu a fost întocmit în cadrul Muzeului Brăilei „Carol I”, ca parte a studiilor de fundamentare în vederea elaborării propunerilor pentru Planul Urbanistic General al comunei Jirlău. S-au avut în vedere evaluarea și evidențierea patrimoniului existent în limitele unității administrativ-teritoriale, întocmirea fișelor pentru fiecare obiectiv identificat și înscrierea în evidențele specifice a zonelor cu patrimoniu reperat, pentru instituirea regimului de protecție prevăzut de lege și, acolo unde a fost cazul, clasarea în iRepertoriul Arheologic Național (RAN) și / sau Lista Monumentelor Istorice (LMI), după caz.*

Dincolo de inventarierea monumentelor istorice existente și delimitarea zonelor lor de protecție, s-a avut în vedere, pe cât posibil, identificarea unor noi elemente (situri arheologice, ansambluri și arhitecturi istorice, relevante pentru istoria comunei), care să fie propuse spre protejare și integrare în politicile actuale și viitoare relative la dezvoltarea localităților aferente. Aceste elemente vor fi definite ținând cont de istoria zonei, de dezvoltarea așezărilor, de evoluția arhitecturii lor, de starea actuală a clădirilor, și de orice alte informații relevante. De asemenea, prin intermediul studiului de față se intenționează elaborarea unei schițe de regulament urbanistic corespunzător zonelor care conțin monumente istorice și/sau situri arheologice. Scopul final al studiului este integrarea în Planul de Urbanism General al comunei Jirlău, a unor programe de protecție «integrată» a clădirilor, ansamblurilor și a spațiilor publice.

Cuvinte cheie: comuna Jirlău, județul Brăila, studiu istoric.

*

Abstract. *This study was prepared within the Brăila Museum "Carol I", as part of the foundation studies in order to develop proposals for the General Urban Plan of Jirlău commune. The evaluation and highlighting of the existing heritage within the limits of the administrative-territorial unit were taken into account, the preparation of files for each identified objective and the registration in the specific records of areas with identified heritage, for the establishment of the protection regime provided for by law and, where appropriate, the classification in the National Archaeological Repertory (RAN) and / or the List of Historical Monuments (LMI), as appropriate.*

Beyond the inventory of existing historical monuments and the delimitation of their protection areas, it was considered, as far as possible, to identify new elements

(archaeological sites, historical ensembles and architectures, relevant to the history of the commune), to be proposed for protection and integration into current and future policies related to the development of the related localities. These elements will be defined taking into account the history of the area, the development of the settlements, the evolution of their architecture, the current state of the buildings, and any other relevant information. Also, through this study, it is intended to develop a draft urban planning regulation corresponding to the areas containing historical monuments and/or archaeological sites. The final goal of the study is the integration into the General Urban Plan of the Jirlău commune, of "integrated" protection programs for buildings, ensembles and public spaces.

Key words: Jirlău commune, Brăila county, historical study.

D. Situri arheologice *

I. Situri arheologice clasate în Repertoriul Arheologic Național pe teritoriul UAT Jirlău

1. **Movila Damianca.** Movilă identificată pe teritoriul comunei Jirlău, în partea de nord-est a satului omonim, pe malul sudic al lacului (RAN, cod 43475.05). Referințe cartografice: Harta topografică a României. Pe Planul Director apare sub denumirea de movila **DOLOARU**. Observație: este bine conservată, nearată, cu bornă topo (înălțime maximă cinci metri), (verificare de teren 2024, C. Croitoru, S. Pandrea)¹.

2. **Movila Coșcovel.** Movilă identificată pe teritoriul comunei Jirlău, la sud de localitate, în partea de est a drumului forestier (RAN, cod 43475.04). Referințe cartografice: Harta topografică a României; pe Planurile Director de Tragere ale Armatei Române apare sub denumirea de movila din **COȘCOVE**. Observație: se află pe un grind, este aplatizată (înălțime maximă 0,5 metri), aproape imperceptibilă, la aproximativ patru kilometri sud-vest de Jirlău (verificare de teren 2024, C. Croitoru, S. Pandrea)².

3. **Movila Preuteselor.** Movilă identificată pe teritoriul comunei Jirlău, la sud de localitate (RAN, cod 43475.03). Referințe cartografice: hărțile militare austriece din secolul XIX (<https://maps.arcanum.com/ro/map/secondsurvey-wallachia>) – movila **PREOTESI**; Planul Director de Tragere al Armatei Române – movila din **PRIOTESELE**; Harta topografică a României. Observație: ultima verificare de teren aprilie 2024 (C. Croitoru, S. Pandrea), este vorba de fapt despre un ansamblu de trei tumuli, cel central de dimensiuni mari (înălțime maximă șase metri), cei doi laterali de dimensiuni mai mici, arați (înălțime maximă trei metri)³.

* Subcapitol redactat în colaborare cu dr. Stănică Pandrea, cercetător științific la Muzeul Brăilei „Carol I”.

¹ C. Croitoru, *Repertoriul bibliografic al monumentelor tumulare din județul Brăila*, Brăila, 2024, p. 42.

² *Ibidem*, p. 40.

³ *Ibidem*, pp. 87-88.

4. **Movila Sătuc.** Movilă identificată pe teritoriul comunei Jirlău, în partea de nord-vest a localității, pe partea dreaptă a drumul ce duce spre localitatea Sătuc (RAN, cod 43475.02). Referințe cartografice: Harta topografică a României. Apare pe Planurile Director de Tragere ale Armatei Române sub denumirea movilele **SĂTUCULUI** (grup de trei movile); actualmente se află pe teritoriul satului omonim din comuna Galbenu⁴. Recomandăm corectarea RAN.

5. **Tezaurul monetar de la Jirlău** (cod RAN 43475.01). Tezaurul a fost descoperit întâmplător, în satul Jirlău, în toamna anului 1984, de un locuitor care săpa o groapă în curtea casei sale, situată pe strada bisericii „Sf. Nicolae”. Conform afirmațiilor acestuia, numărul total al monedelor ar fi fost în jur de 60-70 de piese ce se aflau într-un vas de lut, spart în momentul descoperirii, iar fragmentele rezultate aruncate. La scurtă vreme după descoperire, monedele au început să fie dispersate fiind dăruite rudelor sau vecinilor. Cele șapte piese recuperate au ajuns în posesie particulară în București, sunt monede otomane de argint analizate care se împart în două nominaluri bătute în capitala imperiului otoman: Cifte Zolta (6 piese) și Kuruş (o piesă). Monedele sunt aproape necirculate, păstrând încă luciul de la batere. Cronologic, monedele au fost datate la sfârșitul secolului XVIII⁵, ascunderea lor datorându-se, cel mai probabil, războiului ruso-austro-turc din anii 1787-1792.

În mod evident ne aflăm în fața unei descoperiri arheologice întâmplătoare, izolate, nici vorbă despre un sit arheologic care să reclame primirea unui cod RAN. Propunem retragerea codului și radierea vocii.

II. Zone cu patrimoniu arheologic reperat de pe teritoriul UAT Jirlău, jud. Brăila.

Pe teritoriul comunei Jirlău, sunt mai multe zone cu patrimoniu arheologic reperat și care pot fi considerate situri arheologice, în conformitate cu legislația în vigoare. Este vorba de o așezare cu vestigii din antichitatea târzie și din evul mediu, respectiv despre o movilă.

1A. **Jirlău – „La Lutărie”**; în acest punct situat pe terasa de pe marginea sudică a Lacului Jirlău, la aproximativ 150 metri nord de biserica satului, au fost identificate fragmente ceramice datate în antichitatea târzie (cultura Sântana de Mureș - Cerneahov, secolele IV – V p. Chr.), fragmente de vase din evul mediu (sec. XVIII), dar și fragmente de vase și de cărămizi databile în epoca modernă (sec. XIX – XX). Astăzi, zona numită „La Lutărie” este o imensă groapă de resturi menajere și

⁴ *Ibidem*, p. 92.

⁵ A. Popescu, *Monede otomane dintr-un tezaur descoperit la Jirlău, jud. Brăila*, în Istros, IX, 1999, pp. 383-385. Remarcăm aici, chiar la prima notă (p. 383), mențiunea lacunară a descoperirii unei monede poloneze din argint, emisă în timpul lui Cazimir Jagello (1447-1492), „pe malul lacului, într-un loc situat nu departe de locul aflării tezaurului”. Nu deținem informații în legătură cu această piesă.

resturi inerte. Din nefericire, locul este inundat în gunoaie, deși se află foarte aproape de malul lacului și de biserică [verificări de teren C. Croitoru, S. Pandrea].

1B. Legată de același punct (pe terasa din jurul lacului, la distanță de aproximativ 150 de metri nord, nord-est de biserică, în zona lutăriei) este descoperirea fortuită, din anul 1977. Atunci au fost identificate întâmplător șapte recipiente ceramice (cinci întregi, două întregibile, aflate în colecția de arheologie a Muzeului Brăilei „Carol I”). Se presupune apartenența lor la inventarul unui mormânt, săpat la adâncimea de – 1,50 metri⁶. Apartenența inventarului salvat la cultura Sântana de Mureș - Cerneahov (secolele IV – V p. Chr.) sugerează legătura complexului funerar cu așezarea din vecinătate.

2. **Movila Berca.** Movilă (!?) aflată pe teritoriul comunei Jirlău⁷; probabil denumire modernă, de pus în legătură cu mănăstirea omonimă care avea în administrare moșia de la Episcopia Buzăului⁸. Nu am identificat această movilă în alte surse pe care le-am avut la dispoziție. Observație: de la începutul secolului al XIX-lea (1800-1821) ar data prima așezare, localizată „pe locul numit movila BERCA”⁹ (!?).

C. Propuneri pentru regulamentul local de urbanism

Arealul analizat, aferent UAT Jirlău se caracterizează prin bogăția zonelor cu potențial arheologic. De remarcat, și cu relevanță deosebită pentru acest subcapitol, este faptul că marea majoritate a acestor zone se află pe terenuri agricole, fiind deci supuse agresiunii unor intervenții sistematice.

Potrivit prevederilor legale, zonele construite protejate de interes local, siturile arheologice și zonele de protecție ale acestora reprezintă „zone identificate pentru care se instituie reglementari ce nu pot fi modificate prin planuri urbanistice zonale sau planuri urbanistice de detaliu și de la care nu se pot acorda derogări”. Prin urmare, se recomandă includerea următoarelor condiții în Regulamentul Local de Urbanism, referitoare la monumente istorice, siturile arheologice și alte zone protejate:

Pentru suprafețele / perimetrele siturilor arheologice situate în intravilanul sau în extravilanul localităților sunt admise următoarele funcțiuni: a) culturi agricole care nu depășesc adâncimea de săpare a pământului de 25-30 centimetri și nu

⁶ N. Harțuche, *Cronica descoperirilor arheologice din județul Brăila în perioada 1968-1978*, în Istros, I, 1980, p. 362, nr. 16; Fl. Petrescu, *Repertoriul monumentelor arheologice de tip Sântana de Mureș-Cerneahov de pe teritoriul României*, București, 2002, p. 168, nr. 481b [tot aici este menționată și prezența așezării, în punctul „Vatra satului”, nr. 481a; trimiterea la bibliografie este însă eronată, nu deținem date despre astfel de descoperiri].

⁷ C. Croitoru, *Op. cit.*, p. 25.

⁸ Ioan Munteanu, *Nume de sate din județul Brăila: toponimie brăileană*, Brăila, 2012, p. 58.

⁹ *Ibidem*.

necesită deplasarea de utilaj greu; b) pășunat; c) amenajări de semnalizare și punere în valoare a monumentului; d) cercetarea arheologică. Și sunt interzise următoarele funcțiuni: a) arături mai adânci de 30 cm; b) orice tip de activități care implică construirea de căi de acces – în special prin sau peste movile –, clădiri, anexe, instalații, rețele etc., înainte de obținerea certificatului de descărcare de sarcină arheologică.

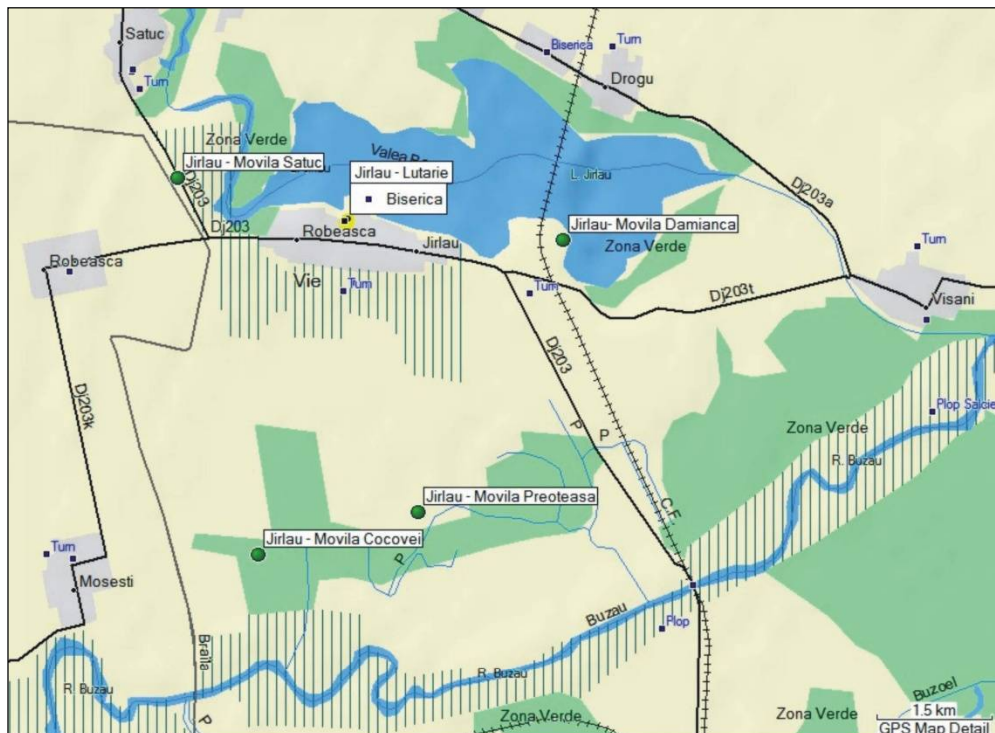
Efectuarea oricăror lucrări care pot afecta siturile arheologice, în absența certificatului de descărcare de sarcină arheologică, se consideră distrugere a monumentelor istorice și se pedepsește potrivit prevederilor legii penale; de asemenea, desființarea, distrugerea parțială sau degradarea siturilor arheologice care sunt monumente istorice se sancționează conform legii penale; și cu interdicție temporară de construire până la efectuarea cercetării arheologice preventive și descărcarea de sarcină arheologică a terenului aferent investiției propuse. Cercetarea arheologică și emiterea certificatului de descărcare de sarcină arheologică se efectuează în condițiile legii.

Condiționări la autorizare: a) aviz Direcția pentru Cultură a Județului Brăila (certificatul de descărcare de sarcină arheologică); b) cercetare arheologică preventivă, prealabilă. Costurile cercetării arheologice se suportă de către beneficiarii investițiilor, potrivit dispozițiilor legale.

Spațiile plantate și amenajările publice sau private care contribuie la constituirea specificului zonei protejate dar și elementele noi ce pot altera acest specific – panotaj publicitar, elemente de signalectică de orientare sau reglementare a traficului, amplasarea de monumente de for public, alte asemenea – vor face obiectul avizării de către Comisia Zonală a Monumentelor Istorice în situația intervențiilor având acest obiect din cadrul zonei.

Jirłău. Localizarea movilelor pe planul satelitar (captură Google Earth).

1

2

Jirău. Imagine GPS. 1. Plan general, 2. Punctul „Lutărie”.

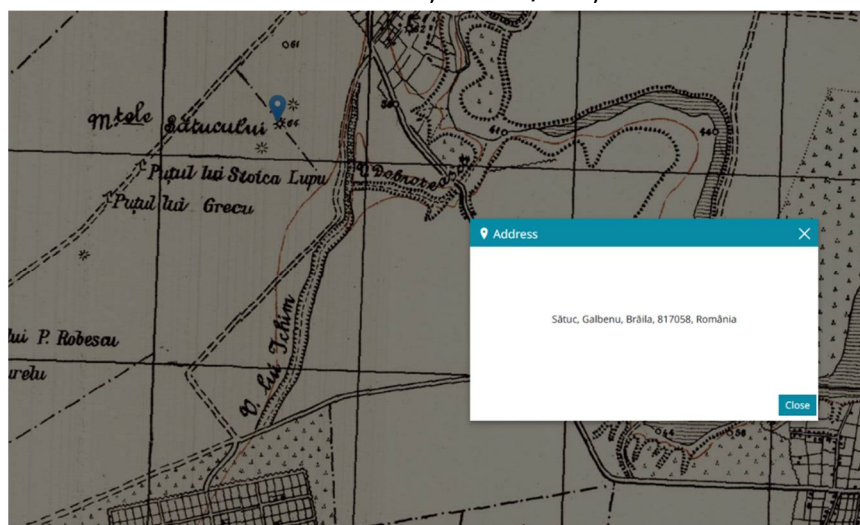
Jirlău – movila PREUTESELOR / PRIOTESELE.

Jirlău – movila DAMIANCA / DOLOARU.

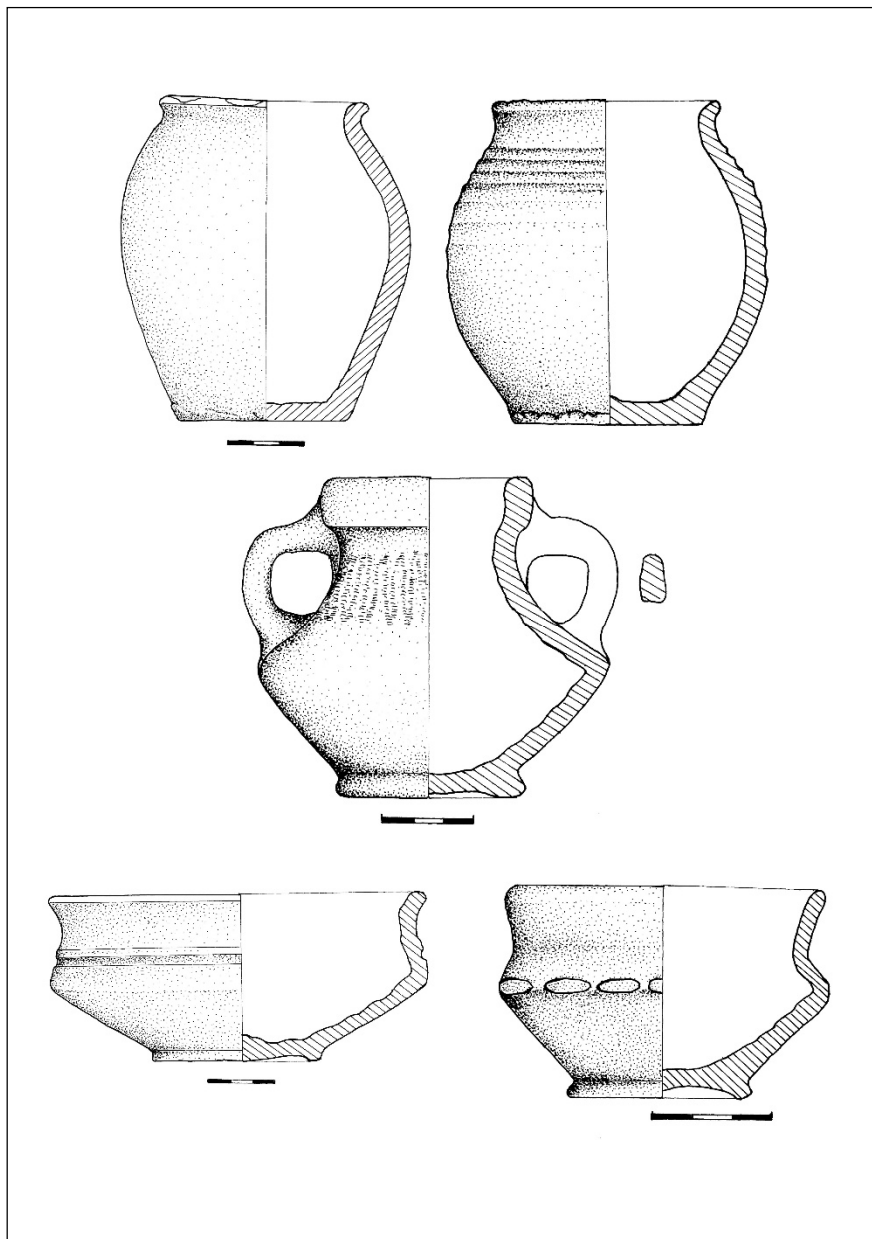
Jirlău – movila COȘCOVEL / COȘCOVE.

Movilele SĂTUC pe Planul Director de Tragere al Armatei Române, și
localizarea corectă.

Jirlău, *La lutărie*. Materiale arheologice descoperite întâmplător (foto).

Jirlău, *La lutărie*. Materiale arheologice descoperite întâmplător (desen).

Jirlău, *Tezaurul monetar* (după A. Popescu).

Jirlău, Tezaurul monetar (după A. Popescu).

E. Balta Jirlău*

Regim de ocrotire: Balta Jirlău este inclusă în rețeaua Natura 2000 fiind desemnată atât ca arie de protecție specială avifaunistică ROSPA 0004 Balta Albă-Amara-Jirlău, cât și ca arie naturală de importanță comunitară ROSCI 0005 Balta Albă-Amara-Jirlău-Lacul Sărat Căineni.

Descriere: Balta Jirlău reprezintă unul dintre cele mai mari limane fluviatile de pe cursul râului Buzău. Suprafața bălții este de aproximativ 566 hectare, iar adâncimea variază între unu și patru metri. Balta Jirlău se învecinează cu balta Vișani. Cele două bălți sunt separate printr-un dig, ele comunicând totuși printr-un canal de lăgătură. Balta Jirlău este mai săracă în vegetație, aceasta ocupând doar anumite porțiuni ale bălții. În dreptul localității Jirlău balta prezintă o faleză înaltă de aproximativ 10 metri.

Amenajările piscicole realizate începând cu anul 1960 au transformat această zonă umedă într-o fermă piscicolă. În anul 2003 firma care avea în concesiune complexul de bălți Jirlău-Vișani (Vermatta S.A. Brăila) și-a încetat activitatea în zonă, din motive financiare.

Din punct de vedere ecologic întâlnim două tipuri de ecosisteme: unul acvatic reprezentat de balta Jirlău, și celălalt terestru reprezentat de agroecosistemele aflate în vecinătatea bălții.

Malurile sunt bine conturate, întărite prin diguri. Vegetația palustră și natantă este cea specifică zonelor umede de câmpie, în care predominante sunt stuful (*Phragmites communis*), papura (*Typha angustifolia*) și pipirigul (*Scirpus silvaticus*); dintre plantele natante, plutica (*Nymphoides peltata*) ocupă suprafețe mari, în timpul lunilor de vară constituind un adevărat covor plutitor.

În anii secetoși, când temperatura aerului este foarte ridicată, evaporația este mult crescută, iar nivelul apei scade foarte mult. Iarna apa din bălți îngheață aproape în totalitate, rămânând uneori doar mici ochiuri libere. Aceste ochiuri libere reprezintă un refugiu deosebit atât pentru speciile sedentare (mai ales pescărușii și rața mare), cât și pentru cele migratoare oaspeți de iarnă (gârlița mare, rața mică, rața sulițar).

Periclitare: Principalii factori care afectează viața păsărilor sunt reprezentați de activitățile umane desfășurate în zonă, respectiv pescuitul industrial, tăierile de stuf și papură, vânătoarea și braconajul.

Avifauna¹⁰: În zona bălții Jirlău au fost semnalate un număr de 108 specii de păsări (tabel 1), acavatic și neacvatic, cuibăritoare sau în pasaj. Din punct de

* Subcapitol redactat de dr. Nicolae Onea, cercetător științific la Muzeul Brăilei „Carol I”.

¹⁰ Nicolae Onea, *Avifauna din zona complexului de bălți Rădeanu-Cârja-Mața-Vădeni*, în *Analele Brăilei*, VII, 7, 2006, pp. 109-116.

vedere sistematic speciile observate aparțin la 14 ordine și 39 de familii¹¹. În funcție de anotimp se remarcă o distribuție diferită a avifaunei prezente, cele mai numeroase fiind oaspeții de vară. Majoritatea speciilor observate se regăsesc și în listele speciilor din formularele standard elaborate pentru cele două arii protejate Natura 2000: ROSPA 0004 Balta Albă-Amara-Jirlău și ROSCI 0005 Balta Albă-Amara-Jirlău-Lacul Sărat Căineni (formulare anexate).

Dintre speciile de păsări care cuibăresc în zona Jirlău și care prezintă o importanță deosebită potrivit criteriilor Natura 2000 (Directiva Păsări și Directiva Habitare), amintim: stârcul galben (*Ardeola ralloides*), rața cârâitoare (*Anas querquedula*), rața roșie (*Aythya nyroca*), vânturelul de seară (*Falco vespertinus*), cristelul de câmp (*Crex crex*) și chirighița cu obraji albi (*Chlidonias hybridus*), corcodelul mic (*Tachybaptus ruficollis*), corcodelul mare (*Podiceps cristatus*), corcodelul cu gât negru (*Podiceps nigricollis*), stârcul pitic (*Ixobrychus minutus*), lebăda de vară (*Cygnus olor*), călifarul alb (*Tadorna tadorna*), rața lingurar (*Anas clypeata*), nagățul (*Vanellus vanellus*), chirighița neagră (*Chlidonias niger*), ghionoaia verde (*Picus viridis*), ciocârlia de câmp (*Alauda arvensis*), ciocârlia de Bărăgan (*Melanocorypha calandra*), pietrarul sur (*Oenanthe oenanthe*), sfrânciocul roșiatic (*Lanius collurio*), sfrânciocul cu fruntea neagră (*Lanius minor*), presura de grădină (*Emberiza hortulana*) etc.

Dintre speciile aflate în migrație, ca oaspeți de vară și oaspeți de iarnă, în pasaj sau numai în deplasări de hrănire, amintim: cormoranul mare și cormoranul mic (*Phalacrocorax carbo*, *Phalacrocorax pygmaeus*), pelicanul comun (*Pelecanus onocrotalus*), țigănușul (*Plegadis falcinellus*), lopătarul (*Platalea leucorodia*), lebăda de iarnă (*Cygnus cygnus*), gârlița mare (*Anser albifrons*), rața mică (*Anas crecca*), rața sulțar (*Anas acuta*), șoimul călător (*Falco peregrinus*), piciorongul (*Himantopus himantopus*), ciocîntorsul (*Recurvirostra avosetta*), bățăușul (*Philomachus pugnax*), sitarul de mal (*Limosa limosa*), culicul mare (*Numenius arquata*), fluierarul cu picioare roșii (*Tringa totanus*), chira de baltă (*Sterna hirundo*), prigoria (*Merops apiaster*) etc.

¹¹ Pentru determinare s-a folosit Bertel Bruun, *Păsările din România și Europa. Determinator ilustrat*, București, 1999.

Tabel 1. Speciile de păsări semnalate în zona bălții Jirlău¹²

Nr. Crt.	Specia	Nume	Statut
1	<i>Tachybaptus ruficollis</i> Pall.	Corcodel mic	OV
2	<i>Podiceps cristatus</i> L.	Corcodel mare	OV
3	<i>Podiceps nigricollis</i> Brehm	Corcodel cu gât negru	OV
4	<i>Phalacrocorax carbo</i> L.	Cormoran mare	P
5	<i>Phalacrocorax pygmaeus</i> Pall.	Cormoran mic	P
6	<i>Pelecanus onocrotalus</i> L.	Pelican comun	P
7	<i>Ixobrychus minutus</i> L.	Stârc pitic	OV
8	<i>Ardeola ralloides</i> Scop.	Stârc galben	OV
9	<i>Egretta garzetta</i> L.	Egretă mică	P
10	<i>Casmerodius albus</i> L.	Egretă mare	P
11	<i>Ardea cinerea</i> L.	Stârc cenușiu	P
12	<i>Ciconia nigra</i> L.	Barză neagră	P
13	<i>Ciconia ciconia</i> L.	Barză albă	OV
14	<i>Plegadis falcinellus</i> L.	Țigănuș	P
15	<i>Platalea leucorodia</i> L.	Lopătar	P
16	<i>Cygnus olor</i> Gm.	Lebădă de vară	OV
17	<i>Cygnus cygnus</i> L.	Lebădă de iarnă	OI
18	<i>Anser albifrons</i> Scop.	Gârliță mare	OI
19	<i>Anser anser</i> L.	Gâscă de vară	P
20	<i>Tadorna tadorna</i> L.	Călifar alb	OV
21	<i>Anas strepera</i> L.	Rață pestriță	OV
22	<i>Anas crecca</i> L.	Rață mică	P
23	<i>Anas platyrhynchos</i> L.	Rață mare	OV
24	<i>Anas acuta</i> L.	Rață sulițar	OI
25	<i>Anas querquedula</i> L.	Rață cârâitoare	OV
26	<i>Anas clypeata</i>	Rață lingurar	OV
27	<i>Aythya ferina</i> L.	Rață cu cap castaniu	OV
28	<i>Aythya nyroca</i> Guld.	Rață roșie	OV
29	<i>Circus aeruginosus</i> L.	Erete de stof	OV
30	<i>Accipiter gentilis</i> L.	Uliu porumbar	P

¹² La cele menționate, observații de pe la mijocul secolului al XX-lea, adaugă unele specii, cel mai probabil acum dispărute din zona lacului Jirlău, anume: *Phalacrocorax carbo* L = Cormonarul Mare, întâlnit la 8 aprilie 1854; *Netta rufina* Pall. = Rața cu perucă, întâlnită la 6 octombrie 1953, respectiv 9 aprilie 1954; *Squatarola squatarola* L. = Ploier argintiu, întâlnit la 14-17 octombrie 1954; *Haematopus ostralegus* L. = Ostrigar, întâlnit la 7-10 aprilie 1954, cf. Gh. Scărlătescu, *Câteva observații ornitologice*, în Revista Pădurilor, anul LXXI, nr. 4, 1957, p. 270.

31	Accipiter nisus L.	Uliu păsărar	P
32	Buteo buteo L.	Șorecar comun	OV
33	Falco tinnunculus L.	Vânturel roșu	OV
34	Falco vespertinus L.	Vânturel de seară	OV
35	Falco subbuteo L.	Șoimul rândunelelor	OV
36	Falco peregrinus Tunst.	Șoim călător	P
37	Perdix perdix L.	Potârniche	OV
38	Coturnix coturnix L.	Prepeliță	OV
39	Phasianus colchicus L.	Fazan	S
40	Crex crex L.	Cristel de câmp	OV
41	Gallinula chloropus L.	Găinușă de baltă	OV
42	Fulica atra L.	Lișiță	OV
43	Himantopus himantopus L.	Piciorong	P
44	Recurvirostra avosetta L.	Ciocîntors	P
45	Charadrius dubius Scop.	Prundăraș gulerat mic	P
46	Vanellus vanellus L.	Nagâț	OV
47	Philomachus pugnax L.	Bătăuș	P
48	Limosa limosa L.	Sitar de mal	P
49	Numenius arquata L.	Culic mare	P
50	Tringa erythropus Pall.	Fluierar negru	P
51	Tringa totanus L.	Fluierar cu picioare roșii	P
52	Larus ridibundus L.	Pescăruș răzător	P
53	Larus cachinnans Pall.	Pescăruș argintiu	P
54	Sterna hirundo L.	Chiră de baltă	P
55	Chlidonias hybridus Pall.	Chirighiță cu obraji albi	OV
56	Chlidonias niger L.	Chirighiță neagră	OV
57	Streptopelia decaocto Friv.	Guguștiuc	S
58	Cuculus canorus L.	Cuc	OV
59	Athene noctua Scop.	Cucuvea	OV
60	Strix aluco L.	Huhurez mic	OV
61	Merops apiaster L.	Prigorie	P
62	Coracias garrulus L.	Dumbrăveancă	OV
63	Upupa epops L.	Pupăză	OV
64	Picus viridis L.	Ghionoaie verde	S
65	Dendrocopos major L.	Ciocănitore pestriță mare	S
66	Melanocorypha calandra L.	Ciocârlie de Bărăgan	S
67	Galerida cristata L.	Ciocârlan	S
68	Alauda arvensis L.	Ciocârlie de câmp	S

69	<i>Hirundo rustica</i> L.	Rândunică	OV
70	<i>Anthus campestris</i> L.	Fâsă de câmp	OV
71	<i>Motacilla flava flava</i> L.	Codobatură galbenă	OV
72	<i>Motacilla alba</i> L.	Codobatură albă	OV
73	<i>Troglodytes troglodytes</i> L.	Ochiul boului	OV
74	<i>Erithacus rubecula</i> L.	Măcăleandru	OV
75	<i>Luscinia megarhynchos</i> C.L.Brehm	Privighetoare roșcată	OV
76	<i>Phoenicurus phoenicurus</i> L.	Codroș de pădure	OV
77	<i>Saxicola rubetra</i> L.	Mărăcinar mare	OV
78	<i>Saxicola torquata</i> L.	Mărăcinar negru	OV
79	<i>Oenanthe oenanthe</i> L.	Pietrar sur	OV
80	<i>Turdus pilaris</i> L.	Cocoșar	P
81	<i>Acrocephalus scirpaceus</i> Herm.	Lăcar de stof	OV
82	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> L.	Lăcar mare	OV
83	<i>Sylvia curruca</i> L.	Silvie mică	OV
84	<i>Sylvia communis</i> Lath.	Silvie de câmp	OV
85	<i>Sylvia atricapilla</i> L.	Silvie cu cap negru	OV
86	<i>Muscicapa striata</i> Pall.	Muscar sur	OV
87	<i>Parus caeruleus</i> L.	Pițigoi albastru	OV
88	<i>Parus major</i> L.	Pițigoi mare	S
89	<i>Sitta europaea</i> L.	Țiclean	S
90	<i>Oriolus oriolus</i> L.	Grangur	S
91	<i>Lanius collurio</i> L.	Sfrâncioc roșiatic	OV
92	<i>Lanius minor</i> Gm.	Sfrâncioc cu frunte neagră	OV
93	<i>Garrulus glandarius</i> L.	Gaiță	OV
94	<i>Pica pica</i> L.	Coțofană	S
95	<i>Corvus monedula</i> L.	Stăncuță	S
96	<i>Corvus frugilegus</i> L.	Cioară de semănătură	S
97	<i>Corvus corone cornix</i> L.	Cioară grivă	S
98	<i>Sturnus vulgaris</i> L.	Graur	S
99	<i>Passer domesticus</i> L.	Vrabie de casă	OV
110	<i>Passer montanus</i> L.	Vrabie de câmp	S
111	<i>Fringilla coelebs</i> L.	Cinteză	S
112	<i>Carduelis chloris</i> L.	Florinte	S
113	<i>Carduelis carduelis</i> L.	Sticlete	S
114	<i>Carduelis cannabina</i> L.	Cânepar	S
115	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> L.	Botgros	S

116	Emberiza hortulana L.	Presură de grădină	S
117	Emberiza schoeniclus L.	Presură de stuf	OV
118	Miliaria calandra L.	Presură sură	S

Legenda: OV = oaspete de vară; OI = oaspete de iarnă; P = pasaj; S = sedentar.

FORMULARUL STANDARD NATURA 2000

1. IDENTIFICAREA SITULUI

1.1 Tip	1.2 Codul sitului	1.3 Data completării	1.4 Data actualizării	1.8 Datele indicării și desemnării/clasificării sitului
I	ROSCI0005	200612		Data propunerii ca sit SCI Data confirmării ca sit SCI Data confirmării ca sit SPA: Data desemnării ca sit SAC

1.5 Legături cu alte situri Natura 2000:

I ROSPA0004 Balta Albă - Amara - Jirău

1.6 Responsabili

Grupul de lucru Natura2000

1.7 NUMELE SITULUI : Balta Albă - Amara - Jirău - Lacul Sărat Căineni

2. LOCALIZAREA SITULUI

2.1. Coordonatele sitului	2.2. Suprafața sitului (ha)	2.3. Lungimea sitului (km)	2.4. Altitudine (m)	2.6. Regiunea biogeografică
Latitudine Longitudine			Min. Max. Med.	Alpină Continentală Panonică Stepică Pontică
N 45° 13' 41" E 27° 17' 6"	6.411		5 100 32	X

2.5 Regiunile administrative

NUTS	% Numele județului
RO022	53 Buzău
RO021	47 Brăila

3.1. Tipuri de habitate prezente în sit și evaluarea sitului în ceea ce le privește

Cod	Denumire habitat	% Reprez.	Supr. rel.	Conserv. Global
1310	Comunități cu salicornia și alte specii anuale care colonizează terenurile umede și nisipoase	20	A	B B B
1530 *	Pajiști și mlaștini sărăturate panonice și ponto-sarmatice	40	A	B B B
3140	Ape puternic oligo-mezotrofe cu vegetație bentonică de specii de Chara	1	B C	B B

3.2.c. Specii de mamifere enumerate în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE

Cod Specie	Populație: Rezidentă	Reproducere	Iernat	Pasaj	Sit Pop.	Conserv.	Izolare	Global
1335 <i>Spermophilus citellus</i>	C				C	B	C	B

3.2.d. Specii de amfibieni și reptile enumerate în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE

Cod Specie	Populație: Rezidentă	Reproducere	Iernat	Pasaj	Sit Pop.	Conserv.	Izolare	Global
1188 <i>Bombina orientalis</i>		R			D			
1220 <i>Emys orbicularis</i>		V			D			

3.2.e. Specii de pești enumerate în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE

Cod Specie	Populație: Rezidentă	Reproducere	Iernat	Pasaj	Sit Pop.	Conserv.	Izolare	Global
1145 <i>Misgurnus fossilis</i>	P?							
1149 <i>Cobitis taenia</i>	P				C	B	C	B

3.2.f. Specii de nevertebrate enumerate în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE

Cod Specie	Populație: Rezidentă	Reproducere	Iernat	Pasaj	Sit Pop.	Conserv.	Izolare	Global
4054 <i>Pholidoptera transsylvanica</i>	P				B	B	A	B
1060 <i>Lycaena dispar</i>	P				C	B	C	B

3.3. Alte specii importante de floră și faună

Cat.	Specie	Populație	Motiv
A	<i>Bufo viridis</i>	C C	A <i>Pelobates syriacus</i> V A
A	<i>Rana esculenta</i>	P C	A <i>Rana ridibunda</i> P C
B	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	C C	B <i>Alauda arvensis</i> C C
B	<i>Anas crecca</i>	C C	B <i>Aythya nyroca</i> C C
B	<i>Chlidonias hybridus</i>	C C	B <i>Chlidonias niger</i> C C
B	<i>Ciconia ciconia</i>	C C	B <i>Coturnix coturnix</i> C C
B	<i>Crex crex</i>	C C	B <i>Cygnus olor</i> C C
B	<i>Fulica atra</i>	C C	B <i>Himantopus himantopus</i> A C
B	<i>Ixobrychus minutus</i>	C C	B <i>Larus canus</i> C C
B	<i>Larus ridibundus</i>	C C	B <i>Luscinia luscinia</i> C C
B	<i>Nycticorax nycticorax</i>	C C	B <i>Panurus biarmicus</i> C C
B	<i>Philomachus pugnax</i>	C C	B <i>Plegadis falcinellus</i> D C
B	<i>Porzana porzana</i>	C C	B <i>Recurvirostra avosetta</i> C C
B	<i>Tadorna tadorna</i>	C C	B <i>Vanellus vanellus</i> C C
I	<i>Apatura metis</i>	P C	M <i>Capreolus capreolus</i> R A
M	<i>Lepus europaeus</i>	RC A	M <i>Sus scrofa</i> P A
P	<i>Alopecurus pratensis</i>	RC A	P <i>Aster tripolium</i> P C

Studiu istoric și urbanistic-arhitectural al comunei Jirău din județul Brăila (II)

P Atriplex hastata	C	P Camphorosma annua	C A
P Festuca pratensis	RC A	P Halimione verrucifera	C A
P Hydrocharis morsus-ranae	P A	P Juncus gerardi	P C
P Najas minor	P A	P Plantago maritima	P C
P Plantago schwarzenbergiana	C D	P Poa palustris	RC A
P Poa pratensis	RC A	P Potamogeton crispus	P A
P Potamogeton pectinatus	P A	P Puccinellia distans	P C
P Ranunculus trichophyllus ssp. trichophyllus	P A	P Salicornia europaea	C C
P Spergularia marina	P C	P Suaeda maritima	P A
P Triglochin maritima	P C	P Typha latifolia	C D
R Lacerta agilis	RC C	R Lacerta viridis	C C
R Natrix tessellata	V A		

4. DESCRIEREA SITULUI

4.1. Caracteristici generale ale sitului

Cod	%	CLC	Clase de habitate
N06	52	511, 512	Răuri, lacuri
N07	9	411, 412	Mlaștini, turbării
N12	8	211 - 213	Culturi (teren arabil)
N14	26	231	Pășuni
N15	5	242, 243	Alte terenuri arabile

Alte caracteristici ale sitului:

Lacul Jirău este situat pe malul stâng al râului Buzău, cuveta lacustră fiind formată din limanele fluviatile rezultate din acțiunea de anastomozare a gurilor de vărsare (fostele văi succesive ale Rîmnicului, al cărui curs a urmat mișcările negative ale Câmpiei Române ușor înclinată către NE). Deci nu are nici o legătură genetică cu râul Buzău. Forma lacului este sinuoasă, iar adâncimea este de maxim 3,7m și minim 2m. Alimentarea se realizează prin izvoare subterane și printr-un canal de aducțiune din râul Buzău, realizat după amenajările în scop piscicol. Are salinitatea cea mai mare dintre toate bălțile situate pe malul stâng al râului Buzău. Lacul Sărat Căineni aparține morfogenetic tipului de lacuri fluviatile, formate în urma depunerii aluviunilor în dreptul punctului de confluență a râului Buzău cu afluenții secundari. Alimentarea lacului se realizează pe seama stratului acvifer freatic și din scurgerile de suprafață. Balta Albă: Localizarea administrativ teritorială: jud. Buzău, com. Balta Albă Delimitare: în câmpia de subsidență a Rm. Sărat, pe stânga râului Buzău, între localitățile Balta Albă, Grădiștea de Sus și Grădiștea de Jos. Căi de acces: D.N. – Brăila – Rm. Sărat (la cca. 25 km). Caracteristici: lacul provine dintr-un liman fluviatil și este situat în câmpia de subsidență a Rm. Sărat, pe stânga râului Buzău și este alimentat cu apa dulce de pe pârâul Boldu, afluent al râului Buzău. Lacul Balta-Albă a fost considerat un factor balnear, fiind semnalat pentru calitățile sale terapeutice încă din 1847. Datorită proprietăților lor fizico-chimice, atât apa cât și nămolul se pot folosi pentru tratarea unor afecțiuni ale aparatului locomotor, ale sistemului nervos periferic, boli ginecologice, dermatoze cornice. Balta Amara: Localizare: sat Amara, com. B. Albă, Jud. Buzău; este mărginită în partea sudică de satele Plăsoiu, din com. Vișani (jd. Brăila) și Stăvărăști din com. B. Albă, la 35km de orașul R. Sărat și la 25km de orașul Făurei. Căi de acces: la cca 12 km de la intersecția șoselei R. Sărat - Brăila cu satul B. Albă sau pe drumurile județene Făurei- Jirău- Vișani- Căineni-Plăsoiu, sau Buzău-Vadu Pașii- Săgeata-Robeasca-Jirău Vișani. Caracteristici: Lacul face parte din grupa limanelor fluviatile ale râului Buzău, categoria mezoetrotrofe, cu folosință piscicolă, având un bazin hidrografic de cca 115km². Suprafața sa este de 760 de ha (inclusiv 200ha stuți), terenul aparține Companiei de Administrarea Fondului Piscicol. Din 1992 amenajarea se află sub contract de închiriere cu firma Esos PROD SRL Buzău, care deține 40 active (mijloace fixe) prin care se asigură prezența apei și a peștelui.

4.2. Calitate și importanță:

Apele statatoare saline și salmastre ale celor patru lacuri cu speciile hidrofile și palustre, au o mare valoare conservativă. Dintre plantele caracteristice pajiștilor sărăturate de importanță comunitară sunt prezente: Aster tripolium, Juncus geraldii, Plantago maritima, Puccinellia distans, Suaeda maritima, Triglochin maritima dar și alte plante caracteristice tipurilor de habitate R1508 și R 1509 dintre care amintim: Camphorosma annua, Artemisia santoricum, Atriplex hastata, Puccinellia limosa, etc. Dintre speciile de animale caracteristice acestui tip de habitat sunt prezente: Helicopsis stictica austriaca, Callimorpha quadripunctaria, Lycena dispar, Microtus oeconomus mehelyi, Sperophilus citellus, sau păsări precum: Acrocephalus melanopogon, Panurus biarmicus, Himantopus himantopus, Charadrius alexandrinus etc.

4.3. Vulnerabilitate:

1. Deversarea în lacuri a reziduurilor menajere.
2. Fluctuații semnificative ale volumului de apă datorită condițiilor meteo.
3. Modificări naturale (nundarea R. Buzău) și artificiale (pentru activități piscicole) ale compoziției apei.
4. Pasunatul necontrolat și în special cainii care însoțesc vitele la pasunat. Intensificarea agriculturii – schimbarea metodelor de cultivare a terenurilor din cele tradiționale în agricultură intensivă, cu monoculturi mari, folosirea excesivă a chimicalelor, efectuarea lucrărilor numai cu utilaje și mașini. Amenajări forestiere și tăieri în timpul culbântului speciilor periclitate.
7. Turismul necontrolat

4.4. Dosemnarea sitului (vezi observațiile privind datele cantitative mai jos):

B. Alba și B. Amara au statut de arii protejate prin L. 5/2000 (IV IUNC, (b), (z), (u), C.J. 13/23.06.95)

B. Amara și Boldu sunt concesionate de Compania Națională pentru Piscicultură unor societăți pentru exploatare piscicolă.

4.5. Tip de proprietate:

Pentru Lacul Jirău de pe teritoriul comunei Jirău, județul Brăila, prin Hotărârea nr. 3/25.01.2006 a Comisiei Județene pentru stabilirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor s-a stabilit dreptul de proprietate privată asupra terenurilor pentru 147 de persoane fizice totalizând o suprafață de 197,2524ha. Diferența de suprafață (357,547ha) rămâne în proprietatea Consiliului Local Jirău. Lucile de apă au aparținut Domeniului statului. B. Amara a trecut la Compania Națională pentru Piscicultură, B. Alba se pare că a trecut la Primăria com. B. Alba, desi nu am identificat un act oficial. Pasunile saratoaroase din jurul balilor apartin sigur de primăria Com Balta Alba si primăria Boldu. Proceesele de retrocedare sunt pe rol si vizeaza atat pasunile cat mai ales lucile de apa.

4.6 Documentație:

Documentație Generală:

1. Dobrescu 1970; Grigore 1971; Mititelu și Barabas 1972; Soran 1956; Pop, Cristea, Hodisan 2002;

2. Dimitri Radu, Mic atlas ornitologic, Ed. Albatros 1983

3. Lucrarea pentru custodie a custodelui D. Dobre efectuată cu sprijinul Academiei Romane unde s-au folosit date de V. Tatole și Dan Munteanu

4. Dan Munteanu- Dictionar poliglot al speciilor de pasari din Romania

5. *Habitat din Romania; N. Donita, Aurel Popescu, Mihaela Pauca Comanescu, Simona Mihailescu, Iovu- Adrian Bris- Ed. Tehnica Silvica Bucuresti, 2005*

Documentație specifică:

Documentație habitate:

<Iurie Maxim - MMGA: {Simona Mihailescu com. pers. (1530)}; {Grup Natura 2000 com. pers. (1310)}>; <Gr.Bot-IS - Oprea Adrian: {Cercetări în teren, 2005, Ion Sarbu, Adrian Oprea (1530)}>; <APM-BZ - Toma Georgeta: {APM BZ (3140)}>

Documentație specii:

<Antipa - Alexandru Iftime: {Bănărescu P., 1964, Pisces-Osteichthyes. Fauna R.P.R., vol. 13, Edit. Academiei, București. 961 p. (1145, 1149)}; {Observații în teren 1996 (4054)}; {Observații în teren 2003 (1335)}; {Observații în teren 2004 (1188, 1220)}>; <APM-BZ - Toma Georgeta: {APM BZ (1060)}>

Structură bază de date SQL Server: Sorin Andrei - ROSA, Grigoraș Ion - INCDD

Interfață web <http://n2000.biodiversity.ro>: Grigoraș Ion - INCDD, Sorin Andrei - ROSA, Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD)

Administratori bază de date și drepturi utilizatori: Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD), Grigoraș Ion - INCDD

Interfață ArcIMS <http://maps.biodiversity.ro/natura2000>: Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD)

Interfață generare export din SQL Server în format Access 2.0: Grigoraș Ion - INCDD, varianta 10 iunie 2007

Aplicație generare baza de date standard DG Mediu și generare fișe: Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD)

Aplicație generare hărți: Grigoraș Ion - INCDD (varianta decembrie 2006), Lucian Canacheu - APNR (varianta iunie 2007)

Prima generare fișă: Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD), 28 noiembrie 2006

Generare fișă prezentă: Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD), 13 iunie 2007

Generare liste de referință: Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD), 28 noiembrie 2006

Responsabili specii și habitate, secțiunile 3.1 și 3.2, inclusiv verificare înregistrări terți în secțiunile 3.1 și 3.2: Alexandru Iftime - Antipa (mamifere, pești, amfibieni și reptile), Oprea Adrian - AGBR (plante, habitate de pajiste, habitate de dune), Simona Mihailescu - ICBOL (habitate de stâncării și habitate acvatice), Tania Zaharia - INCDDGA (habitate costiere), Tatole Victoria - Antipa (nevertebrate), Iovu Biris - ICAS (habitate forestiere), Gheorghe Coldea - IBIOICJ (turbării), Nitu Vasile - ISER (peșteri)

Validare înregistrări specii și habitate, secțiunile 3.1 și 3.2: Torok Zsolt - INCDD (amfibieni și reptile), Rakosy Laszlo (nevertebrate), Sărbu Ion - AGBR (plante, habitate de pajiste, habitate de dune, turbării), Gheorghe Coldea - IBIOICJ (plante), Nitu Vasile - ISER (nevertebrate), Dumitru Murariu - Antipa (mamifere), Vasile Oțel - INCDD (pești), Nicolae Doniță (habitate forestiere), Skolka Marius - UOC (habitate costiere)

Baza de date standard DG Mediu și fișă standard prezintă numai înregistrările care au primit statutul acceptat atât de către verificatori, cât și de către validatori, pentru siturile care au fost validate de către grupul de lucru Natura 2000 compus din persoanele și instituțiile mai sus enumerate.

Grupul de lucru Natura 2000 a operat completări, ajustări și modificări în cadrul unor înregistrări ale unor terțe persoane în vederea asigurării coerenței bazei de date.

În secțiunea prezentă "4.6 Documentație" sunt enumerate toate persoanele care au semnalat prezența unui habitat sau specie validată în cadrul sitului validat, sau în cadrul unui alt sit invalidat dar cuprins în întregime în interiorul sitului validat.

Determinare relații cu alte situri Natura 2000, secțiunea 1.5: Ramona Curelea - MMGA, Laurian Gheorghe - MMGA

Determinare relații între situri și arii protejate, secțiunile 5.1 și 5.2: Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD), John Smaranda - MMGA

Determinare tip sit, secțiunea 1.1: Ramona Curelea - MMGA, Laurian Gheorghe - MMGA

Aplicație pentru determinarea campurilor din secțiunile "2. Localizarea sitului", "4.1 caracteristici generale ale sitului" și "5.3 Relațiile sitului descris cu siturile Corine biotop": Grigoraș Ion - INCDD

Generare secțiunea "4.6 Documentație": Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD)

Generare secțiunea "8. Fotografii": Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD)

Responsabili completarea secțiunile "4.2 Calitate și importanță", "4.3 Vulnerabilitate", "4.4 Desemnarea sitului", "4.5 Tip proprietate" și subsecțiunile "Documentație Generală" din cadrul secțiunii 4.6 și "4.1 Alte caracteristici ale sitului": Agențiile Locale pentru Protecția Mediului - APM, înregistrări neverificate de grupul de lucru Natura 2000.

Secțiunea "3.3 Alte specii" completată de diferite persoane, înregistrări neverificate de grupul de lucru Natura 2000.

Asamblare limite pSCI-uri pe baza limitelor încărcate prin interfața web de către utilizatori: Grigoraș Ion - INCDD, Lupu Gabriel - INCDD, Iurie Maxim - MMGA (ETC/BD), noiembrie 2006

Ajustare limite pSCI-uri în relație cu alte situri Natura 2000: Lucian Canacheu, martie 2007

Ajustare limite pSCI-uri în relație cu ariile protejate: John Smaranda, iulie 2007

Modificarea limitelor siturilor pSCI, față de limitele încărcate prin interfața web: Lucian Canacheu - APNR, Silviu Megan - MMGA, iunie 2007

4.7. Istoric (se va completa de către Comisie)

Data	Câmpul modificat	Descriere

5. STATUTUL DE PROTECȚIE AL SITULUI ȘI LEGĂTURA CU SITURILE CORINE BOTOPE

5.1. Clasificare la nivel național și regional

Cod Categorie IUCN %
R004 Categoria IV IUCN 39,00

5.2. Relațiile sitului cu alte arii protejate

- desemnate la nivel național sau regional

Cod	Categorie	Tip	%	Codul național și numele ariei naturale protejate
R004	Rezervație naturală	+	8,00	2.260. - Lacul Jirlău-Trup Vișani
R004	Rezervație naturală	+	18,00	2.271. - Balta Albă
R004	Rezervație naturală	+	13,00	2.272. - Balta Amara

5.3. Relațiile sitului descris cu siturile Corine biotop

Cod Suprapunere % Nume
J085BR * 0,16 NISIPURI

6. ACTIVITĂȚILE ANTROPICE ȘI EFECTELE LOR ÎN SIT ȘI ÎN VECINĂTATE

6.1. Activități antropice, consecințele lor generale și suprafața din sit afectată

- Activități și consecințe în interiorul sitului

Cod Activitate	Intensitate	% Infl.
110 Utilizarea pesticidelor	C 5 -	180 Incendiere
		B 20 -

608 Locuri de campare si zone de parcare pentru rulote	C	5	-	161 Plantare de pădure	C	5	+
621 Sporturi nautice	C	10	-	241 Colectionare (insecte,reptile,amfibieni...)	B	5	-
920 Secarea	A	10	-	220 Pescuit sportiv	C	0	-
503 Linii de cale ferata, TGV	C	0	-	141 Abandonarea sistemelor pastorale	B	20	+
165 Indepartarea latarisului	A	5	-	171 Furajare stocuri de animale	C	5	+
210 Pescuit profesionist(industrial)	A	20	+	290 Vanatoare, pescuit sau activitati de colectare la care nu se refera mai sus	B	5	-
400 Zone urbanizate, habitare umana	B	5	-	421 Depozitarea deseurilor menajere	A	2	-
422 Depozitarea deseurilor industriale	C	2	-	511 Linii electrice	A	2	-
701 Poluarea apei	B	5	-	811 Managementul vegetatiei acvatice si de mal in scopul drenarii	C	10	+
967 Antagonism cu animalele domestice	B	5	-	976 Pagube produse de speciile introduse pentru vanatoare	C	5	-
162 Plantare artificiala	C	2	-	243 Braconaj, otravire, capcane	A	5	-
- Activități și consecințe în jurul sitului							
<i>Cod Activitate</i>				<i>Intensitate % Infi.</i>			
101 Modificarea practicilor de cultivare	B	20	-	110 Utilizarea pesticidelor	B	20	-
140 Pasunatul	B	0	-	161 Plantare de pădure	C	5	+
164 Curatarea padurii	B	5	-	423 Depozitarea materialelor inerte(nereactive)	C	5	-
490 Urbanizarea, industrializarea si alte activitati similare	B	5	-	511 Linii electrice	C	2	-
701 Poluarea apei	C	10	-	840 Inundarea	A	5	-
966 Aparitia antagonismului ca urmare a introducerii unor specii	C	10	-	967 Antagonism cu animalele domestice	B	5	-

6.2. Managementul sitului

Organismul responsabil pentru managementul sitului:

B. Alba, B. Amara sunt anii protejate prin L5/2000, sub tutela APM Bz(Primaria B. Alba-tel/fax 590 063

B. Amara este atribuita in custodie lui Dobre Dumitru din 15.11.2005.(din Buzau, str. Zona Bazar, bl-1A, ap.7, et.II, tel.0744353353

B. Ji

Planuri de management ale sitului:

Pentru B. Amara se urmareste un management activ pentru piscicultura cu conservarea speciilor de pasari limnicole si ihtiofage.
Pentru B. Alba se are in vedere o valorificare a calitatilor terapeutice a malului din balta(fara scoaterea lui din arie), cu o protectie a avifaunei existente.

7. HARTA SITULUI

Harta fizică, Scara, Proiecție : Harta digitală a României (raster și vector), 1:50.000, Stereo 1970

Specificăți dacă limitele sunt disponibile în format digital : Da, în format digital ESRI .shp, în proiecție națională Stereo 1970

Specificăți dacă se includ fotografii aeriene: Nu se includ aerofotograme

8. FOTOGRAFII

Denumirea fișierului

ROSCI0005_80_Artemisia_santonicum_si_starci_cenusii.jpg

ROSCI0005_80_Balta_Alba.jpg

ROSCI0005_80_Balta_Amara.jpg

ROSCI0005_80_coracias_garrulus.jpg

ROSCI0005_80_Habitat_1530.jpg

ROSCI0005_80_Habitat_de_saratura_in_martie.jpg

ROSCI0005_80_Pescarusi_suri_si_garite_mari.jpg

ROSCI0005_80_Plante_de_saratura_4.jpg

ROSCI0005_80_Plante_de_saratura_5.jpg

ROSCI0005_80_Plante_de_saratura_1.jpg

ROSCI0005_80_Salicornia_herbacea.jpg

ROSCI0005_80_schoenoplectus_tabernaemontani.jpg

ROSCI0005_80_Suaeda_maritima.jpg

Persoana care a furnizat fișierul

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

Toma Georgeta - APM-BZ

FORMULARUL STANDARD NATURA 2000

pentru ariile de protecție specială (SPA)

1. IDENTIFICAREA SITULUI

1.1 Tip 1.2 Codul sitului 1.3 Data completării 1.4 Data actualizării 1.8 Datele indicării și desemnării/clasificării sitului
 C ROSPA0004 200612
 Data propunerii ca sit SCI Data confirmării ca sit SCI Data confirmării ca sit SPA: Data desemnării ca sit SAC

1.5 Legături cu alte situri Natura 2000:

H ROSC0005 Balta Albă - Amara - Jirlău - Lacul Sărat Căineni

1.6 Responsabili

Grupul de lucru Natura2000

1.7 NUMELE SITULUI : Balta Albă - Amara - Jirlău

2. LOCALIZAREA SITULUI

2.1. Coordonatele sitului 2.2. Suprafața sitului (ha) 2.3. Lungimea sitului (km) 2.4. Altitudine (m) 2.6. Regiunea biogeografică
 Latitudine Longitudine Min. Max. Med. Alpină Continentală Panonică Stepică Pontică
 N 45° 10' 12" E 27° 13' 20" 4 509.6 7 100 35 X

2.5 Regiunile administrative

NUTS % Numele județului
 RO021 42.1 Brăila
 RO022 57.9 Buzău

3.2.a. Specii de păsări enumerate în anexa I a Directivei Consiliului 79/409/CEE

Cod	Specie	Populație: Residentă	Cuibărit	Iernat	Pasaj	Sit Pop.	Conserv.	Izolare	Global
A293	Acrocephalus melanopogon				50-60 i	D	C	C	C
A229	Alcedo atthis		4-5 p			D	C	C	C
A255	Anthus campestris		100-110 p			C	C	C	C
A089	Aquila pomarina				20-22 i	C	B	B	B
A029	Ardea purpurea		32-48 p		120-150 i	B	B	B	B
A024	Ardeola rallioides				60-80 i	D	B	B	B
A060	Aythya nyroca		22-33 p		800-1000 i	C	B	B	A
A021	Botaurus stellaris		8-10 p			D	C	C	C
A396	Branta ruficollis				460-520 i	B	B	B	A
A133	Burhinus oedipnemus		4-5 p		30-40 i	D	B	B	A
A224	Caprimulgus europaeus				20-40 i	D	C	C	C
A138	Charadrius alexandrinus		12-13 i			D	B	B	B
A139	Charadrius morinellus				2-5 i	B	B	B	B
A196	Chlidonias hybridus		20 p		500-1100 i	D	B	B	B
A197	Chlidonias niger				400-500 i	D	B	B	B
A031	Ciconia ciconia		12 p		200-300 i	C	B	B	B
A030	Ciconia nigra				44-61 i	C	B	B	B
A081	Circus aeruginosus		26-28 p			D	B	B	B
A082	Circus cyaneus				20-30 i	D	B	B	B
A084	Circus pygargus				10-12 i	D	B	B	B
A231	Coracias garrulus		8-10 p			D	C	C	C
A122	Crex crex				60-70 i	C	B	B	B
A038	Cygnus cygnus				40-50 i	B	B	B	B
A429	Dendrocygna syriacus		30-40 p			D	C	C	C
A020	Egretta garzetta				200-500 i	C	B	B	B
A098	Falco columbarius			4-5 i	4-5 i	D	B	B	B
A103	Falco peregrinus				2-3 i	C	B	B	B
A321	Ficedula albicollis				60-70 i	D	C	C	C
A002	Gavia arctica			4-9 i		D	C	C	C
A001	Gavia stellata			1-4 i		D	C	C	C
A135	Glareola pratensis				200-220 i	D	B	B	B
A127	Grus grus				120-150 i	D	B	B	B
A075	Haliaeetus albicilla				2-3 i	C	B	B	B
A131	Himantopus himantopus		14-40 p			D	B	B	B
A022	Ixobrychus minutus		30-60 p			D	B	B	B
A338	Lanius collurio		60-70 p			D	C	C	C
A339	Lanius minor		80-90 p			D	C	C	C
A176	Larus melanocephalus				40-50 i	C	B	B	B
A246	Lullula arborea		RC			D	C	C	C

Studiu istoric și urbanistic-arhitectural al comunei Jirlău din județul Brăila (II)

A242	Melanocorypha calandra		200-300 i	D	C	C	C
A068	Mergus albellus		20-22 i	D	B	B	B
A023	Nycticorax nycticorax		120-200 i	D	B	B	B
A020	Pelecanus crispus		40-50 i	B	B	B	B
A019	Pelecanus onocrotalus		80-200 i	C	C	C	C
A393	Phalacrocorax pygmeus		40-70 i	120-140 i	C	B	C
A151	Phalacrocorax pygmeus		1200-1500 i	D	B	B	B
A234	Picus canus			D	C	C	C
A034	Platalea leucorodia	40-52 p	120-170 i	B	B	B	B
A032	Plegadis falcinellus		60-90 i	D	B	B	B
A140	Pluvialis apricaria		80-100 i	D	B	B	B
A120	Porzana parva	25-40 p		D	B	B	B
A119	Porzana porzana		20-30 i	D	B	B	B
A121	Porzana pusilla	2 p		D	B	B	B
A132	Recurvirostra avosetta	8-12 p		D	B	B	B
A195	Sterna albifrons		30-40 i	D	B	B	B
A193	Sterna hiruudo	30-70 p	1200-1500 i	D	B	B	B
A166	Tringa glareola		300-400 i	D	B	B	B
A170	Phalaropus lobatus		20-30 i	D	B	B	B

3.3. Alte specii importante de floră și faună

Cat. Specia		Populație		Motiv			
B	Acrocephalus arundinaceus	D	C	B	Acrocephalus melanopogon	D	C
B	Acrocephalus palustris	D	C	B	Acrocephalus schoenobaenus	D	C
B	Acrocephalus scirpaceus	D	C	B	Alauda arvensis	D	C
B	Alcedo atthis	D	C	B	Anas acuta	D	C
B	Anas clypeata	C	C	B	Anas crecca	C	C
B	Anas penelope	C	C	B	Anas platyrhynchos	C	C
B	Anas querquedula	C	C	B	Anas strepera	C	C
B	Anser albifrons	C	C	B	Anser albifrons	B	C
B	Anser anser	C	C	B	Anser erythropus	B	C
B	Anser fabalis	C	C	B	Anthus campestris	C	C
B	Aquila pomarina	C	C	B	Ardea cinerea	C	C
B	Ardea purpurea	B	C	B	Ardeola ralloides	D	C
B	Asio otus	D	C	B	Aythya ferina	C	C
B	Aythya fuligula	C	C	B	Aythya nyroca	C	C
B	Botaurus stellaris	D	C	B	Branta ruficollis	B	C
B	Burhinus oediconemus	D	C	B	Calidris alpina	D	C
B	Calidris ferruginea	C	C	B	Calidris minuta	D	C
B	Caprimulgus europaeus	D	C	B	Carduelis cannabina	D	C
B	Carduelis carduelis	D	C	B	Carduelis chloris	D	C
B	Charadrius alexandrinus	D	C	B	Charadrius dubius	C	C
B	Charadrius hiaticula	C	C	B	Charadrius morinellus	B	C
B	Chlidonias hybridus	D	C	B	Chlidonias niger	D	C
B	Ciconia ciconia	C	C	B	Ciconia nigra	C	C
B	Circus aeruginosus	D	C	B	Circus cyaneus	D	C
B	Circus pygargus	D	C	B	Coracias garrulus	D	C
B	Crex crex	C	C	B	Cuculus canorus	D	C
B	Cygnus cygnus	B	C	B	Cygnus olor	C	C
B	Delichon urbica	D	C	B	Dendrocygopus syriacus	D	C
B	Egretta alba	C	C	B	Egretta garzetta	C	C
B	Emberiza rustica	D	C	B	Erithacus rubecula	D	C
B	Falco columbarius	D	C	B	Falco peregrinus	C	C
B	Ficedula albicollis	D	C	B	Fringilla coelebs	D	C
B	Fulica atra	C	C	B	Galerida cristata	D	C
B	Gallinago gallinago	D	C	B	Gavia arctica	D	C
B	Gavia stellata	D	C	B	Glareola pratincola	D	C
B	Grus grus	D	C	B	Haliaeetus albicilla	C	C
B	Himantopus himantopus	D	C	B	Hirundo rustica	D	C

B Ixobrychus minutus	D C	B Lanius collurio	D C
B Lanius minor	D C	B Larus cachinnans	C C
B Larus canus	C C	B Larus melanocephalus	C C
B Larus ridibundus	C C	B Limosa limosa	C C
B Locustella luscinioides	D C	B Lullula arborea	D C
B Luscinia megarhynchos	D C	B Melanocorypha calandra	D C
B Mergus albellus	D C	B Merops apiaster	D C
B Miliaria calandra	D C	B Motacilla alba	D C
B Motacilla flava	D C	B Muscicapa striata	D C
B Netta rufina	C C	B Numenius arquata	C C
B Nycticorax nycticorax	D C	B Oriolus oriolus	D C
B Parus ater cypristes	D C	B Pelecanus crispus	B C
B Pelecanus onocrotalus	C C	B Phalacrocorax pygmeus	C C
B Phalaropus lobatus	D C	B Philomachus pugnax	D C
B Phoenicurus ochruros	D C	B Picus canus	D C
B Platalea leucorodia	B C	B Plegadis falcinellus	D C
B Pluvialis apricaria	D C	B Pluvialis squatarola	C C
B Podiceps cristatus	D C	B Podiceps grisegena	D C
B Podiceps nigricollis	C C	B Porzana parva	D C
B Porzana porzana	D C	B Porzana pusilla	D C
B Recurvirostra avosetta	D C	B Remiz pendulinus	D C
B Riparia riparia	C C	B Saxicola rubetra	D C
B Saxicola torquata	D C	B Sterna albifrons	D C
B Sterna hirundo	D C	B Sturnus vulgaris	C C
B Tachybaptus ruficollis	D C	B Tadorna tadorna	C C
B Tringa erythropus	C C	B Tringa glareola	D C
B Tringa nebularia	C C	B Tringa stagnatilis	C C
B Tringa totanus	D C	B Turdus merula	D C
B Turdus philomelos	D C	B Upupa epops	D C
B Vanellus vanellus	C C		

4. DESCRIEREA SITULUI

4.1. Caracteristici generale ale sitului

Cod	%	CLC	Clase de habitate
N06	74	511, 512	Râuri, lacuri
N07	23	411, 412	Mlaștini, turbării
N14	3	231	Pășuni

Alte caracteristici ale sitului:

Situl aparține subunității de stepă a Câmpiei Române de Est (Câmpia Râmnicului, Câmpia Bărăganului). Această subunitate prezintă o desfășurare a vegetației și solurilor în benzi orientate de la nord la sud. Este efectul direct al modificării circulației aerului și manifestări factorilor climatici sub influența curburii Carpaților. Există ca tipuri de soluri cernoziomuri, soloncașuri și solonețuri, soluri aluvionare și aluviuni pe suprafețe întinse. Pe aceste soluri se întind terenuri agricole, pajiști stepice, pajiști dominate de specii halofile. Pe acestea din urmă întâlnim specii ca Salicornia herbacea, Kochia prostrata, Camphorosma annua, etc. Pe lângă terenurile agricole se găsesc pajiști modificate de fructă cu bulb (Poa bulbosa), peișită (Artemisia austriaca), alior (Euphorbia seguleriana), bărbosă (Botriochloa ischaemum). Există numeroase plantații de salâm (Robinia pseudacacia), păduri de luncă, zăvoale cu tufărișuri de câtină roșie (Tamarix ramosissima) alături de Hippophae rhamnoides, Rosa canina, Cornus sanguinea și specii de arbori, mai ales Populus alba.

4.2. Calitate și importanță:

Acest sit găzduiește efective importante ale unor specii de pasări protejate. Conform datelor avem următoarele

categorii:

- a) număr de specii din anexa 1 a Directivei Pasări: 62
- b) număr de alte specii migratoare, listate în anexele Convenției asupra speciilor migratoare (Bonn): 70
- c) număr de specii periclitate la nivel global: 7

Situl este important pentru populațiile cuibitoare ale speciilor următoare:

Egretta alba
Botaurus stellaris
Ardea purpurea
Platalea leucorodia
Aythya nyroca
Circus aeruginosus
Charadrius alexandrinus

Situl este important în perioada de migrație pentru speciile:

Aythya nyroca
Pelecanus onocrotalus și crispus
Philomachus pugnax
Anser albifrons

și specii de rată.

Situl este important pentru iarnă pentru pasări de baltă.

În perioada de migrație situl găzduiește mai mult de 20.000 de exemplare de pasări de baltă, fiind posibil

candidat ca sit RAMSAR.

4.3. Vulnerabilitate:

Situl se întinde pe o suprafață considerabilă unde există terenuri agricole pe care se practică agricultură intensivă, bălți mai mult sau mai puțin colmate, cursuri de apă din care se remarcă râul Buzău al cărui curs a fost deviat cu câteva zeci de ani în urmă, izlazuri comunale, terenuri degradate datorită sărăturilor (neutilizate de proprietari), crânguri (în special pe brațul vechi al Buzăului), păduri de luncă. Pentru ocrotirea păsărilor și conservarea anumitor specii, consider că situl este vulnerabil la: extinderea suprafețelor agricole, utilizarea în practică agricole de tehnologii noi, utilaje mecanizate performante, folosirea fertilizatorilor și a pesticidelor în mod necontrolat, defrișări de pomi răzeși și păduri de lizieră, tăieri necontrolate din pădurile de luncă, colectarea de ciuperci, de mei, broaște, colectarea ouălor de păsări sălbatice. De asemenea braconajul, vânătoarea cu plase sau capcane neautorizate, masacrarea păsărilor stricătoare zonelor piscicole (în special pelicanii și cormoranii), vânătoarea cu gonaci, vânătoarea în apropierea locurilor de culcare sunt realități care nu pot fi neglijate. Numărul păsărilor limicole poate scădea odată cu decolmatările excesive și practicarea pisciculturii intensive și extensive. Căinii care însoțesc turmele distrug oule, puii și juvenii. Arderea stufului în perioade interzise, arderea miriștilor și păloagelor, needucarea ecologică a localnicilor sunt motive de îngrijorare. Amenajarea unor platforme pentru deșeuri menajere este o urgență ca și interzicerea deversării de substanțe reziduale în bălți, iazuri, canale, mocirle, gropi neastupate. Situl va fi vulnerabil la lucrări de infrastructură care vor utiliza utilaje mecanice grele de transport, la rețele electrice, centrale colene, mori de vânt, căi ferate, aerodromuri. La circulație intensă de vehicule motorizate, instalații de ventilații puternice, exploatarea industrială ale peștelui cu utilaje necorespunzătoare, curse de motocicletă sau autovehicule, construirea de localuri publice pentru distracție.

4.4. Desemnarea sitului (vezi observațiile privind datele cantitative mai jos):

Balta Amara, Balta Alba și Jirău au statut de rezervații naturale prin Legea nr. 5/2000.

4.5. Tip de proprietate:

Situl se întinde pe o suprafață de peste 50000ha, suprafața fiind constituită din terenuri agricole, lucii de apă sărăturoase și salmastre, crânguri, păduri de luncă, izlazuri, terenuri degradate sărăturoase, cursuri de apă dintre care cel mai important este râul Buzău. Formele de proprietate sunt diverse, de la proprietate publică de stat pentru albiile râurilor, pădurile de luncă administrate de ococalele silvice, proprietate publică aparținând unităților administrativ-teritoriale (izlazuri, crânguri), proprietate privată aparținând unităților administrative, proprietate privată aparținând persoanelor juridice, proprietate privată aparținând persoanelor fizice.

4.6 Documentație:

Baza de date SOR

4.7. Istoric (se va completa de către Comisie)

Data	Câmpul modificat	Descriere

5. STATUTUL DE PROTECȚIE AL SITULUI ȘI LEGĂTURA CU SITURILE CORINE BIOTOP

5.1. Clasificare la nivel național și regional

6. ACTIVITĂȚILE ANTROPICE ȘI EFECTELE LOR ÎN SIT ȘI ÎN VECINĂTATE

6.1. Activități antropice, consecințele lor generale și suprafața din sit afectată

- Activități și consecințe în interiorul sitului

Cod Activitate	Intensitate % Inf.		
110 Utilizarea pesticidelor	A 10 -	141 Abandonarea sistemelor pastorale	B 20 +
160 Managementul forestier general	A 5 +	165 Îndepărtarea latanului	A 2 -
164 Curățarea pădurii	A 5 -	170 Creșterea animalelor	B 5 +
171 Furajare stocuri de animale	B 2 +	180 Incendiere	A 5 -
210 Pescuit profesionist(industrial)	A 10 +	211 Pescuit într-o locație fixă	A 5 +
243 Braconaj, otrăvire, capcane	A 10 -	244 Alte forme de luare(extragere)	A 5 -
320 Mine	A 5 -	400 Zone urbanizate, habitare umana	B 2 -
421 Depozitarea deșeurilor menajere	B 2 -	422 Depozitarea deșeurilor industriale	A 2 -
423 Depozitarea materialelor inerte(nereactive)	A 2 -	490 Urbanizarea, industrializarea și alte activități similare	B 5 -
502 Drumuri, drumuri auto	A 2 -	506 Aerodrom, heliodrom	A 5 -
503 Linii de cale ferată, TGV	A 5 -	510 Transportul energiei	A 2 -
511 Linii electrice	A 2 -	608 Locuri de campare și zone de parcare pentru rulote	C 1 -
621 Sporturi nautice	A 2 -	967 Antagonism cu animalele domestice	A 2 -
976 Pagube produse de speciile introduse pentru vânătoare	A 2 -	701 Poluarea apei	A 10 -
702 Poluarea aerului	A 2 -	920 Secarea	A 10 -
130 Irigarea	A 5 +	161 Plantare de pădure	A 5 +
730 Manevre militare	A 1 -	604 Circuit (auto),trasee	A 2 -

- Activități și consecințe în jurul sitului

Cod Activitate	Intensitate % Inf.			
101 Modificarea practicilor de cultivare	A 10 -	110 Utilizarea pesticidelor	A 5 -	
170 Creșterea animalelor	B 2 +	243 Braconaj, otrăvire, capcane	A 2 -	
320 Mine	B 2 -	400 Zone urbanizate, habitare umană	B 2 -	
410 Zone industriale sau comerciale	B 1 -	421 Depozitarea deșeurilor menajere	B 2 -	
422 Depozitarea deșeurilor industriale	A 2 -	423 Depozitarea materialelor inerte(nereactive)	A 5 -	
502 Drumuri, drumuri auto	B 5 -	503 Linii de cale ferată, TGV	A 5 -	
506 Aerodrom, heliodrom	A 5 -	511 Linii electrice	A 2 -	
604 Circuit (auto),trasee	A 2 -	608 Locuri de campare și zone de parcare pentru rulote	C 2 +	
701 Poluarea apei	A 10 -	702 Poluarea aerului	A 2 -	
852 Modificarea structurii cursurilor de apă continentale	A 10 -	967 Antagonism cu animalele domestice	B 1 -	
973 Introducerea de boli	A 10 -			

6.2. Managementul sitului

Organismul responsabil pentru managementul sitului:

Planuri de management ale sitului:

7. HARTA SITULUI

Harta fizică, Scara, Proiecție : Harta digitală a României (raster și vector), 1:50.000, Stereo 1970

Specificat dacă limitele sunt disponibile în format digital : Da, în format digital ESRI .shp, în proiecție națională Stereo 1970

Specificat dacă se includ fotografii aeriene: Nu se includ aerofotograme

8. FOTOGRAFII

Denumirea fișierului	Persoana care a furnizat fișier
ROSPA0004_49_Lacul_Jiriau.jpg	Risnoveanu Mihaela - APM-BI
ROSPA0004_80_avosetta_s.a.jpg	Toma Georgeta - APM-BZ
ROSPA0004_80_Califari_Ia_B._Amara.jpg	Toma Georgeta - APM-BZ
ROSPA0004_80_Egrete._Tiganus._Cioc_intors.jpg	Toma Georgeta - APM-BZ
ROSPA0004_80_Egrete.jpg	Toma Georgeta - APM-BZ
ROSPA0004_80_Fluerari.jpg	Toma Georgeta - APM-BZ
ROSPA0004_80_Garlite_Ia_Amara.jpg	Toma Georgeta - APM-BZ
ROSPA0004_80_Grus_grus.jpg	Toma Georgeta - APM-BZ
ROSPA0004_80_Piciorong.jpg	Toma Georgeta - APM-BZ

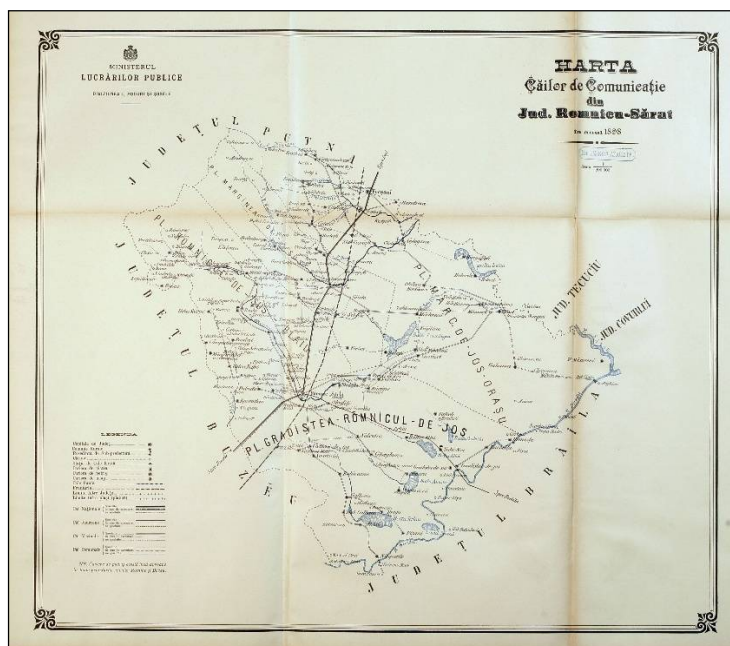

Fig. 1. Județul Râmnicu Sărat. Atlasul căilor de comunicații (1897).

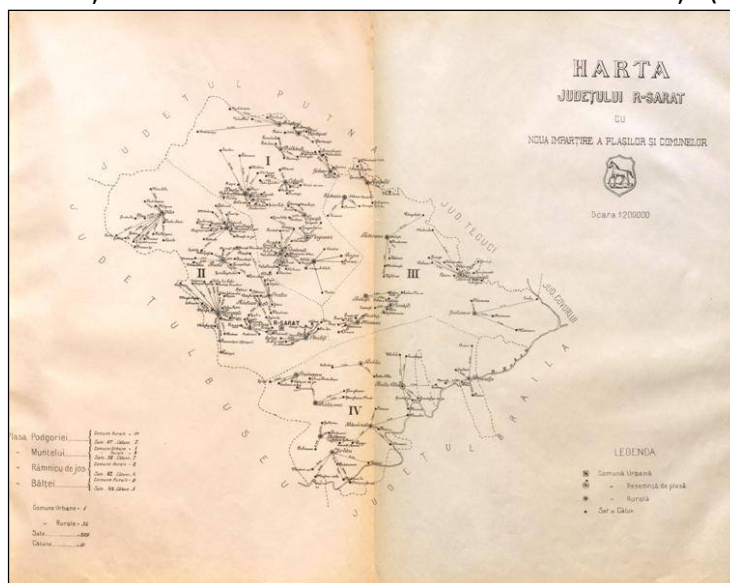
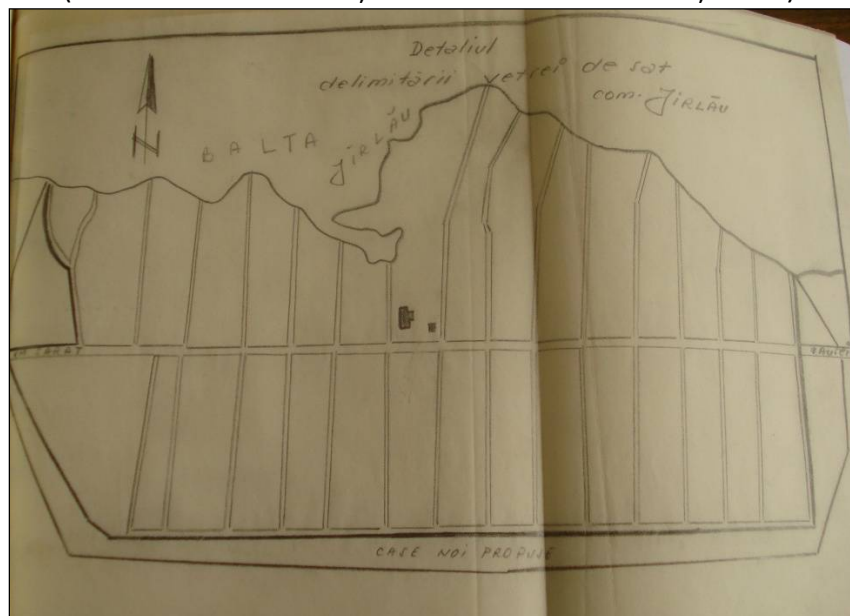
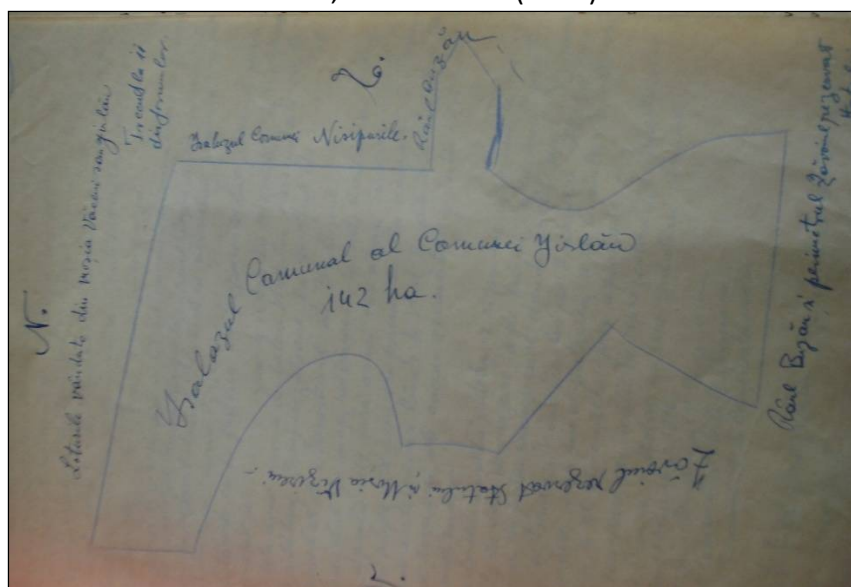

Fig. 2. Harta Județului Râmnicu Sărat (1903).

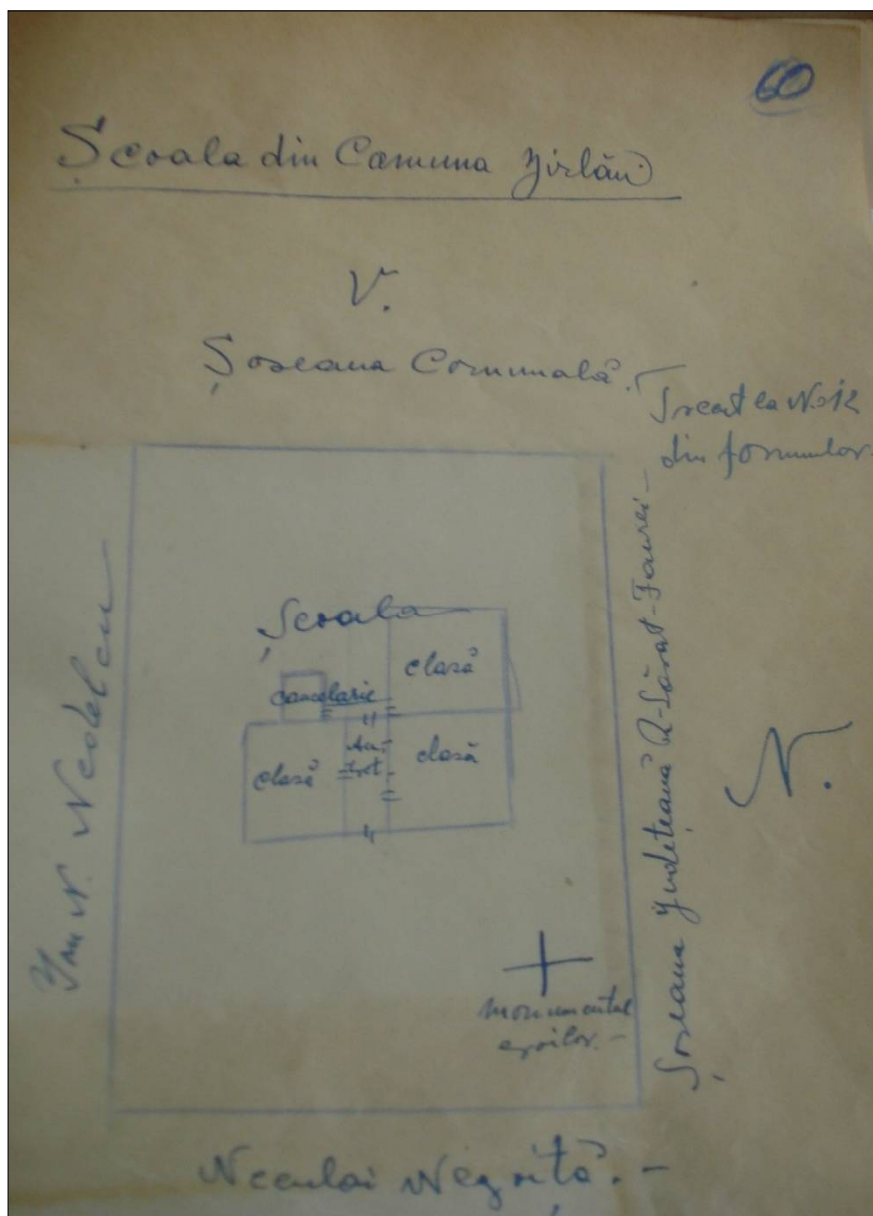
Diverse planuri ale zonei și imobilelor din Jirlău
(sursa: Serviciul Județean Brăila al Arhivelor Naționale).

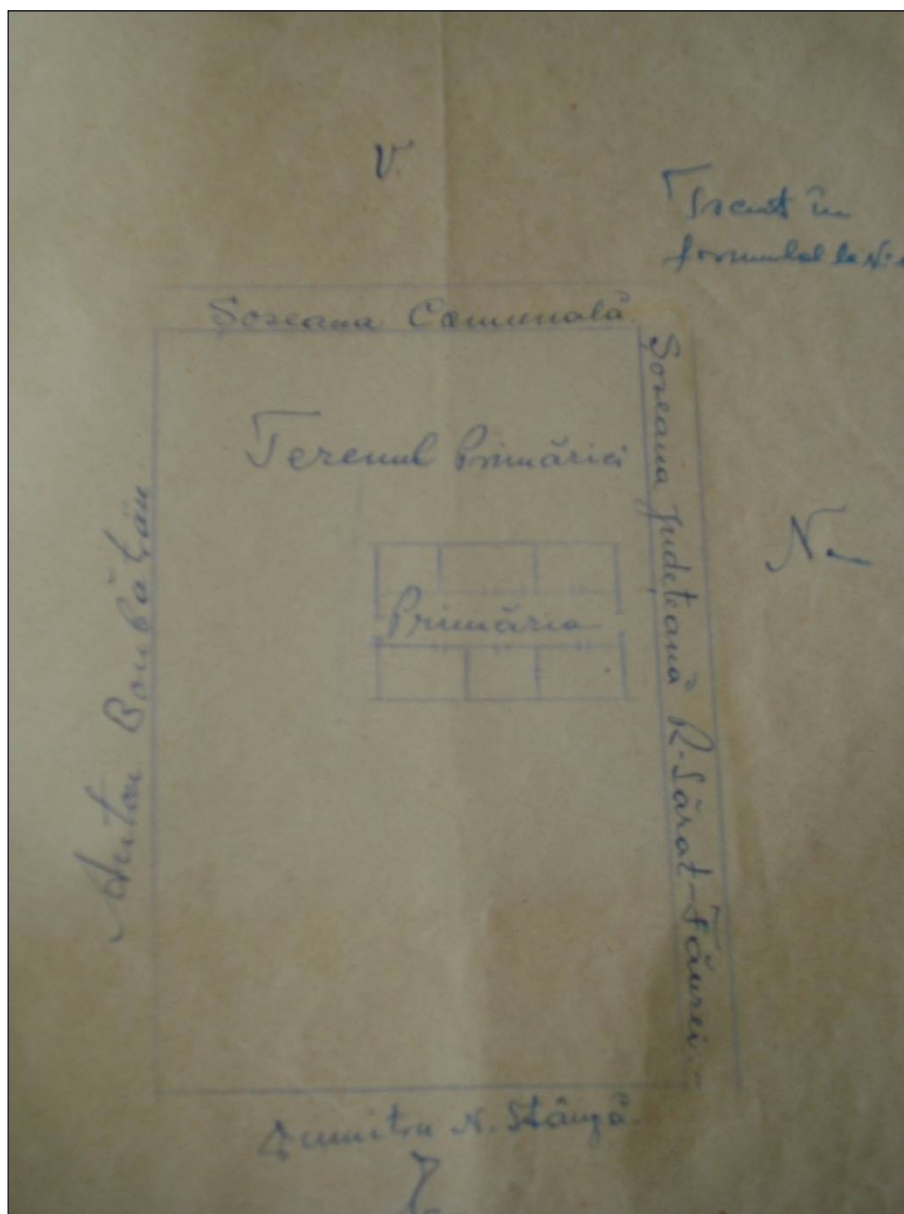
Jirlău, vatra satului (1940).

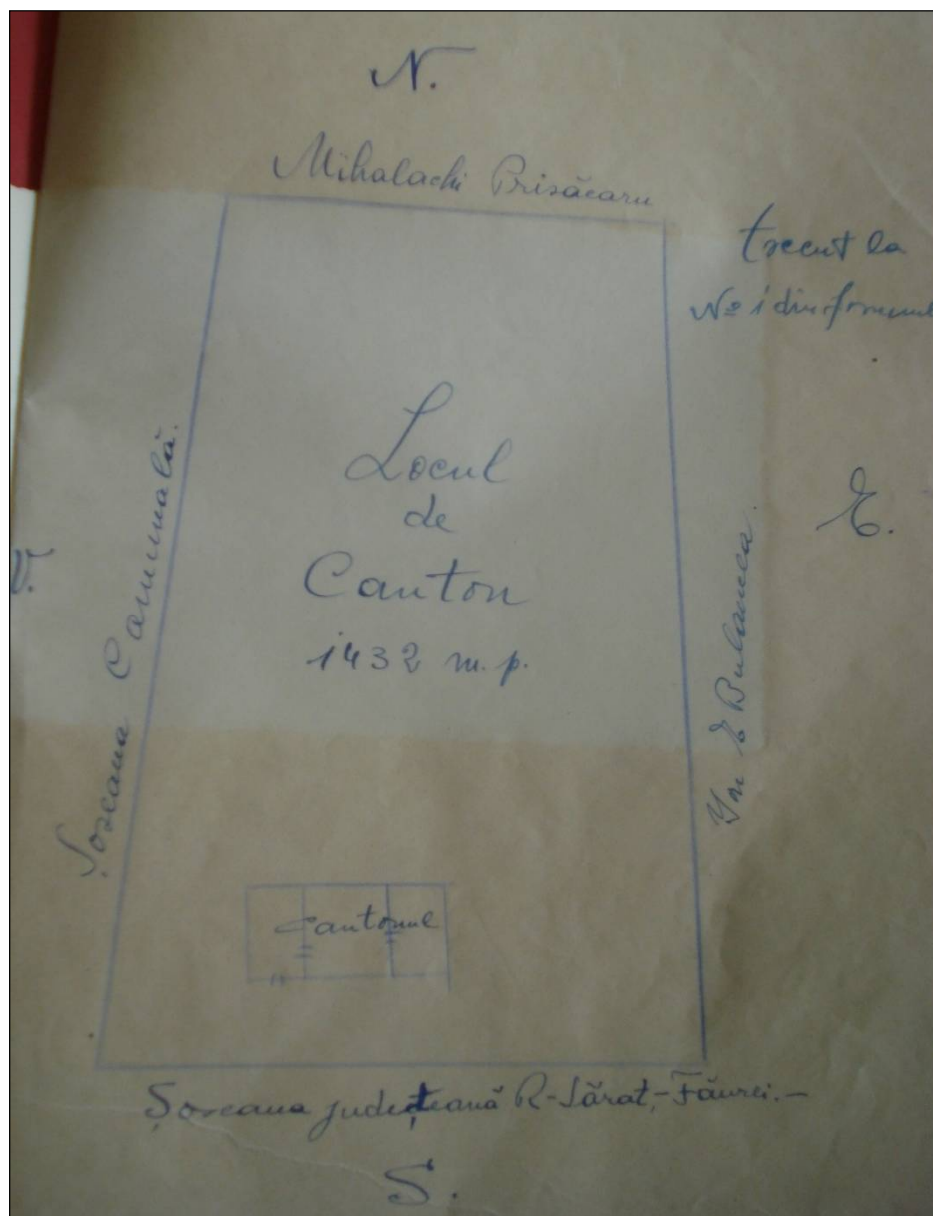
Jirlău, islazul comunei (1940).

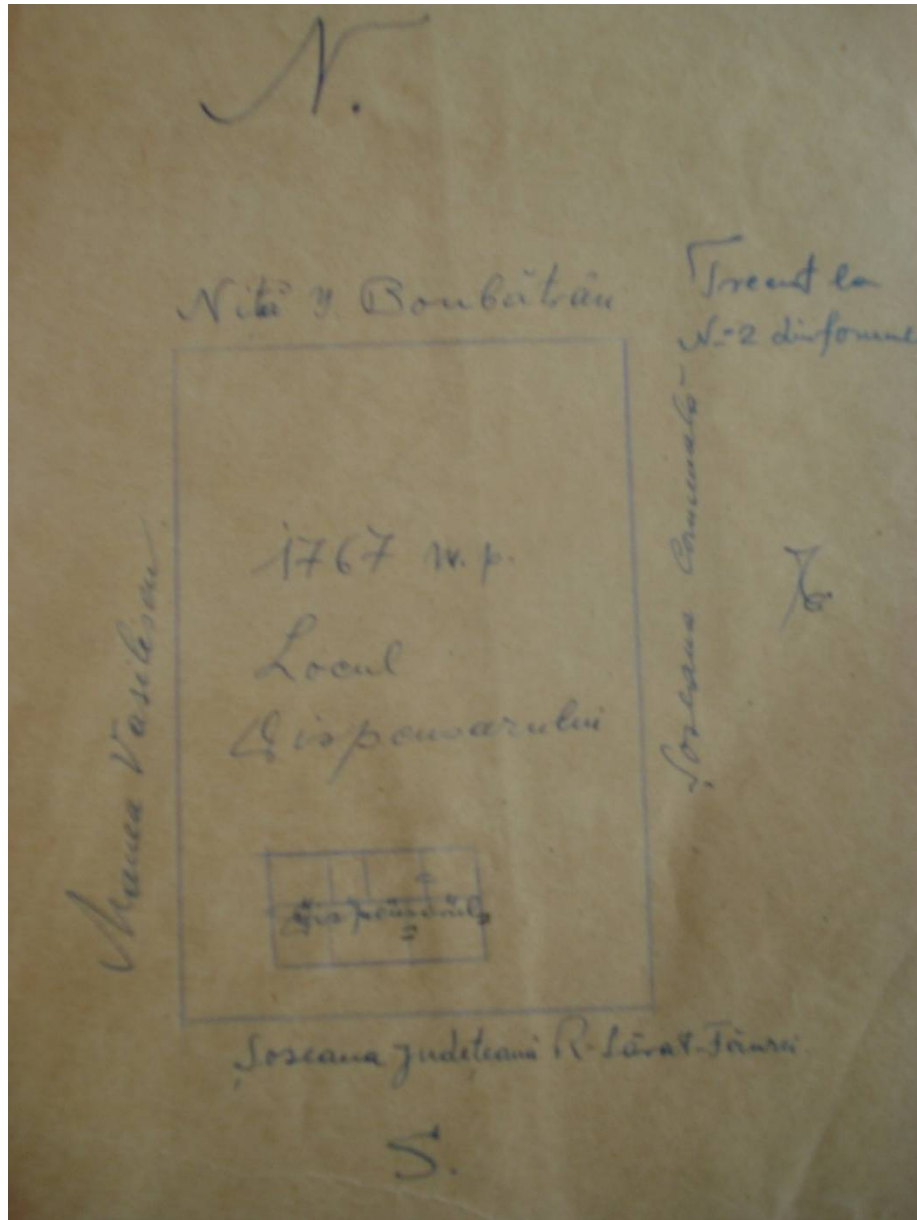
Jirlău, amplasamentul Școlii și al Monumentului eroilor (1940).

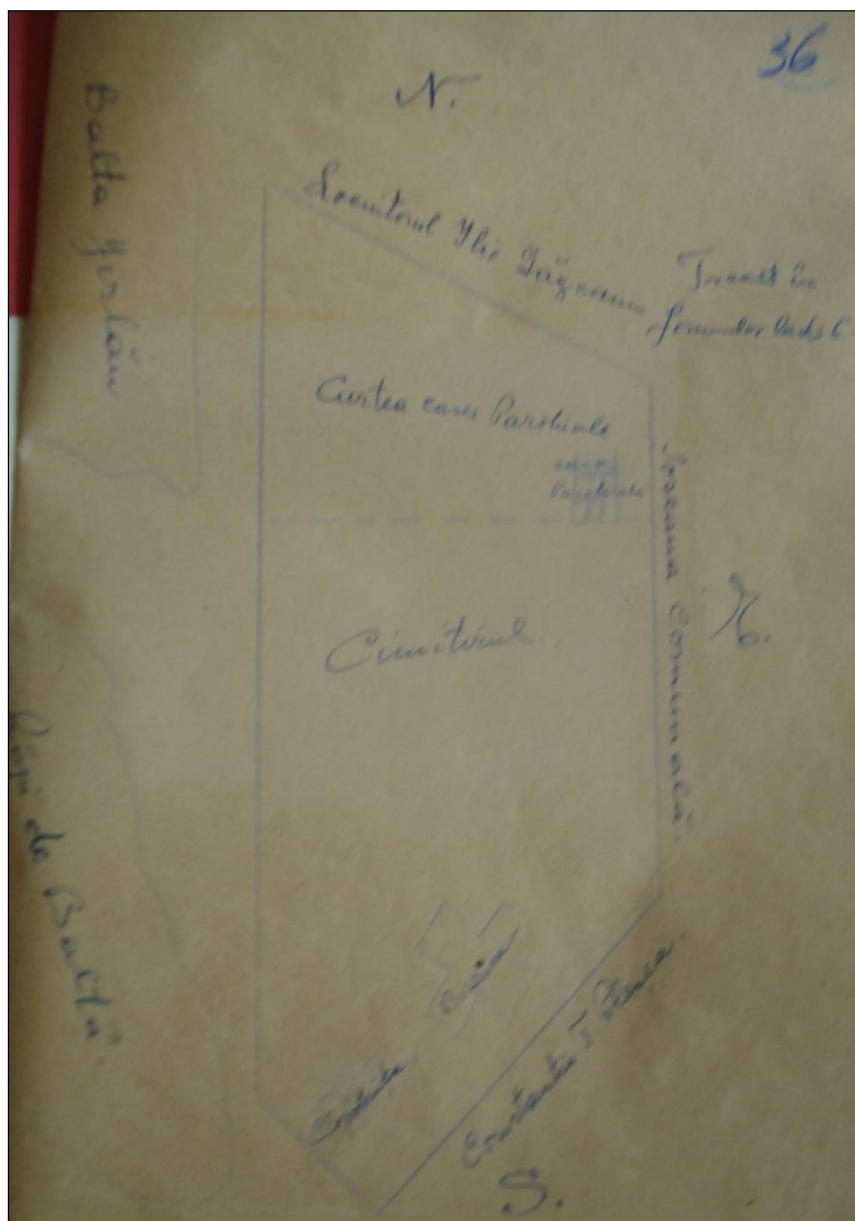
Jirlău, amplasamentul clădirii Primăriei (1940).

Jirlău, suprafața deținută de primărie și amplasamentul cantonului (1940).

Jirlău, terenul cedat Dispensarului și amplasamentul acestuia (1940).

Jirău, amplasamentul bisericii, al cimitirului și al casei parohiale (1940).

**INFORMAȚII MAI PUȚIN CUNOSCUTE REFERITOARE LA PERSONALITATEA ȘI ACTIVITATEA
LUI BOGDAN PETRICEICU HASDEU (I)**

CZU 929+821.135.1.09

Costin Croitoru,
conf. univ. dr., Muzeul Brăilei „Carol I”
(email: costin_croitoru1@yahoo.com)

Ion Ghelețchi
lect. univ. dr., Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
(email: gheletchi.ion@usch.md)

Rezumat. *A scrie despre Bogdan Petriceicu Hasdeu, fie că este vorba despre o tentativă de nuanțare biografică ori despre o încercare de analiză a vastei sale opere, reprezintă un demers aparent facil, dar în egală măsură provocator și presărat de capcanele inerente vastității domeniului precum și a literaturii deloc puține ce i-a fost dedicată de-a lungul timpului. Cu adevărat excepționale, deopotrivă omul și opera sa au fost apreciate și definite de timpuriu.*

Având în vedere toate aceste aspecte, vom evita pe parcursul intervenției noastre să creionăm o biografie propriu-zisă ori o bibliografie a lui Bogdan Petriceicu Hasdeu. Ceea ce ne interesează este de fapt să prezentăm unele aspecte mai puțin cunoscute ale activității sale, sau unele detalii referitoare la operele sale, pe cât posibil inedite sau insuficient nuanțate din perspectivă istoriografică.

În episodul de față este vorba despre legătura dintre Bogdan Petriceicu Hasdeu și liderul revoluției de la 1921, Tudor Vladimirescu. Implicat în calitate de președinte al unei asociații care a organizat festivități legate de semicentenarul revoluției, savantul cu rădăcini basarabene – se născuse la Hotin, a provocat la Craiova efervescența care a dus la donarea „steagului cel mare” al lui Tudor Vladimirescu tânărului stat român, fiind implicat deopotrivă în manifestările de la Cotroceni, dar și în calitate de șef al delegației trimise la Craiova să transfere drapelul în capitală.

Cuvinte cheie: *Bogdan Petriceicu Hasdeu, revoluția de la 1821, Tudor Vladimirescu, steagul cel mare.*

*

Abstract. *Writing about Bogdan Petriceicu Hasdeu, whether it is an attempt at biographical nuance or an attempt to analyze his vast work, is an apparently easy task, but equally challenging and strewn with the pitfalls inherent in the vastness of the field as well as in the not inconsiderable literature that has been dedicated to him over time. Truly exceptional, both the man and his work were appreciated and defined early on.*

Considering all these aspects, we will avoid during our intervention to sketch a proper biography or a bibliography of Bogdan Petriceicu Hasdeu. What we are actually interested in is to present some lesser-known aspects of his activity, or some details regarding his works, as much

as possible unpublished or insufficiently nuanced from a historiographical perspective.

In this episode, we are talking about the connection between Bogdan Petriceicu Hasdeu and the leader of the 1921 revolution, Tudor Vladimirescu. Involved as president of an association that organized festivities related to the semicentennial of the revolution, the scholar with Bessarabian roots – he was born in Hotin, caused the effervescence in Craiova that led to the donation of Tudor Vladimirescu's "big flag" to the young Romanian state, being involved both in the demonstrations at Cotroceni, but also as head of the delegation sent to Craiova to transfer the flag to the capital.

Key words: Bogdan Petriceicu Hasdeu, the 1921 revolution, Tudor Vladimirescu, big flag.

Preambul. A discuta despre Bogdan Petriceicu Hasdeu, fie că este vorba despre o tentativă de nuanțare biografică ori despre o încercare de „exegeză” a vastei sale opere, reprezintă un demers aparent facil, dar în egală măsură provocator și presărat de capcanele inerente vastității domeniului precum și a literaturii deloc puține ce i-a fost dedicată de-a lungul timpului. Cu adevărat excepționale, deopotrivă omul și opera sa au fost apreciate și definite de timpuriu. Rămâne pentru noi ca extrem de sugestivă și actuală caracterizarea lui Grigore Brâncuși: „*un geniu multilateral, un spirit universal, care a covârșit cu personalitatea sa o jumătate de secol de cultură și știință românească. Opera sa vastă și extrem de variată îl urcă, uriaș, la înălțimea secolului său. Cu Cantemir și Eliade, cu Iorga și Călinescu, Hașdeu formează galeria marilor iluștri ai culturii românești. Natura l-a răsfățat cu toate darurile: inteligență ieșită din comun și memorie fenomenală, imaginație prodigioasă, capacitate receptivă la formele progresului, curajul căilor nebătute, simțul realității și exuberanță romantică, toate acestea asociate cu o extraordinară putere de muncă și sortite să se manifeste în circumstanțele favorabile ale celei de a doua etape a culturii moderne românești. Prin geniul lui Hasdeu, știința și cultura românească, trecute de pragul pionieratului, sunt împinse spre universalitate*”¹.

Activitatea de alonjă academică a lui Bogdan Petriceicu Hasdeu coincide în știința și cultura românească cu perioada căutărilor, a începuturilor, când o civilizație tânără reclamă suportul unor personalități polivalente, care să „deschidă ușile viitorului”². Acest context, în care se afla cultura noastră la mijlocul veacului al XIX-lea, s-a sincronizat cu apetența eruditului de a explora spații noi: „*iară mie unuia îmi place mai ales a mă îndemna pe căi nebătute*”³. Aportul excepțional adus de Bogdan

¹ *Introducere la Bogdan Petriceicu Hasdeu, Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbii istorice și poporane a românilor*, ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, vol. 1, Editura Minerva, București, 1972, p. V.

² Ion Cîmpineanu, *Discurs de recepțiune în Academia Română de Ion Ghica și răspunsul d-lui Hasdeu*, în *Analele Academiei Române*, tomul II, seria II, 1880, p. 27.

³ B. P. Hasdeu, *Scriseri literare, morale și politice*, ediție critică de Mircea Eliade, București, 1936, volumul I, p. XLIX.

Petriceicu Hasdeu în domenii precum istorie, lingvistică, filologie etc., este impregnat cu o preocupare aparte legată de fenomenul etnic autohton, de cultura populară. Ceea ce a intuit savantul, mai profund decât pașoptiștii, a fost perpetua întrepătrundere care există între limba, organizarea statală, cutumele unui popor și folclorul său⁴, grație și unei formații care, fără îndoială, își avea germenii în familie⁵.

Deși ne desparte mai bine de un secol de la dispariția sa, un domeniu încă fertil de cercetare, cu multiple direcții – istoria dreptului, etnografie, folclor, mitologie, toponimie, lingvistică etc., rămâne deschis în urma anchetelor efectuate în mediul rural, la inițiativa învățatului român. Apetența sa deosebită pentru izvoare de tot felul, capabilie să reconstituie trecutul și să susțină sinteza⁶ (în cazul său, cu capacități enciclopedice) l-au îndrumat cu consecvență spre prețuirea și strângerea mărturiilor, scrise sau orale⁷.

*

1. Bogdan Petriceicu Hasdeu și (steagul lui) Tudor Vladimirescu. Revoluția de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu, a generat un interes uriaș din partea cercetătorilor, importanța evenimentului și a urmărilor sale generând contribuții istoriografice pe măsură⁸. Și vexilologia își va fi adus aportul la cunoașterea unor secvențe legate de acest eveniment. Despre semnificațiile steagului revoluției românești de la 1821 s-a tratat în varii studii de specialitate⁹, perspectivă care nu mai reclamă reluarea, și aici, a discuțiilor¹⁰.

În anul 1871 s-a desfășurat prima aniversare (semicentenar) a revoluției conduse de Tudor Vladimirescu, organizată de societatea „Românismul”, condusă

⁴ Silvia Ciubotaru, *B. P. Hasdeu și cultura populară*, în *Anuar de lingvistică și istorie literară*, tom XXVI, 1977-1978, p. 205.

⁵ E. Dvoicenco, *Alexandru Hasdeu și literatura română populară*, în *Revista Istorică*, XXII, nr. 1-3, 1936, pp. 129-131.

⁶ C. Chițimia, *B. P. Hasdeu, promotor al cercetării moderne în științele filologice*, în *Istros*, II-III, 1983, pp. 587-592.

⁷ Alina Berciu-Drăghicescu, *B. P. Hașdeu – prețuitor al documentelor și bibliotecilor*, în *Studii de Biblioteconomie și Știința Informării*, 11, 2007, pp. 175-181.

⁸ Alin Ciupală, *Revoluția română de la 1821. Tudor Vladimirescu. Bibliografie generală*, în *Anuarul Institutului de Istorie «G. Barițiu» din Cluj-Napoca*, tom. XLVII, 2008, pp. 557-578.

⁹ Mai recent, vezi Roxana Coman, *Imaginea unei revoluții sau imaginea unui revoluționar? Reprezentările lui Tudor Vladimirescu din patrimoniul Muzeului Municipiului București*, în *Urbanitas*, I, 2020, p. 256: „Faptul ca mișcarea lui Tudor a avut și un steag imprima caracterul unei mișcări organizate, cu obiective clare, iar steagul avea elementele considerate relevante pentru definirea identității Țării Românești: ortodoxia și stema țării (acvila cruciată). De asemenea, impactul proclamațiilor lui Tudor poate fi măsurat prin numărul de oameni care s-au alăturat cauzei, subliniind rolul jucat de cuvântul rostit în fața impactului unei imagini”.

¹⁰ D. Gheorghe Iscriu, *Contribuții documentare privind steagul revoluției din 1821*, în *Mitropolia Olteniei*, XXXIII, 1981, nr. 7-8, pp. 381-389; Elena Căcalețeanu, Dinică Ciobotea, *Aspecte publicistice privind steagul revoluției din 1821*, în „Porțile de Fier” – *Revistă de Istorie și cultură*, VII, nr. 1 (13), 2003, pp. 4-7.

de către Bogdan Petriceicu Hasdeu. Efervescența creată de aceste manifestări a stimulat cercetarea, documentarea și căutarea „relicvelor” legate de evenimentul istoric. În acest context, descendenții unui apropiat al lui Tudor Vladimirescu au fost convinși să doneze unui muzeu ori autorității publice obiectele valoroase pe care le aveau în posesie, în special „steagul cel mare” – „zugrăvit în București cu măiestrie, de un călugăr de la (mănăstirea) Antim, anume David, care învățase pictura în Rusia”¹¹. Tentative au avut loc în anul 1873 când, la Craiova, totul era pregătit în acest sens, dar din motive necunoscute transferul nu s-a mai efectuat. Relativ recent, un document de o valoare excepțională a fost publicat de către istoricul Laurențiu-Ștefan Szemkovics – este vorba despre o scrisoare din 23 octombrie 1873, prin care George I. Căcalețeanu (Cacaliceanu, din 1908 Caletzeanu; maior în garda civilă), fiul „șefului tunarilor sub Tudor Vladimirescu”, păstrătorul unor relicve de la Tudor la moșia sa Tâmburești (Dolj), îi propune ministrului „Secretat de Stat la Departamentul Cultelor și Instrucțiunii Publice”, cu unele condiții, să doneze Muzeului Național steagul lui Tudor Vladimirescu¹². Anterior, o altă scrisoare cu propunere de donație apăruse în presă, o lună mai devreme¹³.

Reperul simbolic al Revoluției a intrat și mai pronunțat în atenția publică, odată cu înmânarea sa, la 17 mai 1882, autorităților militare și civile ale orașului Craiova, de către urmașul lui Ion (Ianache) Căcalețeanu – fost comandant al tunarilor, dar și apropiat al lui Tudor Vladimirescu (alături de drapel acestuia i-au fost încredințate sabia¹⁴ și un inel pe care comandantul îl folosea ca pecete), spre a fi depus în arsenalul armatei¹⁵. Aparent, regele Carol I solicitase în mod expres ca steagul lui Tudor Vladimirescu să intre în Muzeul Artileriei, spre a putea fi inclus în parada prilejuită de prima aniversare a încoronării¹⁶.

La ceremonia prilejuită de predarea drapelului, petrecută la 61 de ani de la Revoluția din 1821, a participat și Bogdan Petriceicu Hasdeu, ca delegat din partea Ministerului de Război, cu misiunea de a duce steagul la București¹⁷, în vederea

¹¹ C. D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii române de la 1821*, Craiova, 1874, p. 230, nota 2.

¹² Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Două documente privitoare la sigiliul și la steagul lui Tudor Vladimirescu (1810, 1873)*, în *Oltenia. Studii. Documente. Culegeri*, seria a IV-a, nr. 9, 2021, pp. 78-86. Vezi și Emil Vârtosu, *Despre Tudor Vladimirescu și revoluția de la 1821*, București, 1947, pp. 111-113.

¹³ *Pressa*, nr. 203 din 20 septembrie 1873.

¹⁴ Pentru o discuție pasională referitoare la o pretinsă sabie care ar fi aparținut căpitanului pandurilor vezi C. Căzănișteanu, *Autenticitatea și semnificația unei săbii a lui Tudor Vladimirescu*, în *Revista Muzeelor*, 2, 1968, pp. 109-112.

¹⁵ C. V. Obedeianu, *Cu privire la Tudor Vladimirescu*, în *Arhivele Olteniei*, anul VIII, nr. 43-44, mai-august, 1929, p. 378; Anton Velcu, *Steagul lui Tudor Vladimirescu*, în *Buletinul Muzeului Militar Național*, anul I, nr. 2, 1937, p. 18.

¹⁶ Gheorghe D. Iscriu, *Steagul revoluției din 1821*, în *Revista Arhivelor*, 2, 1981, p. 204.

¹⁷ Marin Iordache, *Noi considerații în legătură cu steagul revoluției de la 1821*, în *Oltenia. Studii și Comunicări*, 3, 1981, p. 147.

arborării la festivitățile sărbătoririi Independenței Naționale a României ce se organizau în anul 1882¹⁸. După alte surse, prezența sa la eveniment s-a petrecut în calitate de conducător al unei delegații a Academiei Române, constituită din ordinul regelui Carol I, pentru a prelua drapelul din garnizația Craiova¹⁹. În orice caz, presa vremii a relatat faptul că pentru transferul steagului de la maiorul G. Căcalețeanu a fost trimisă o delegație formată din colonelul Vlădescu, din partea Guvernului și prof. univ. Vizanti de la Universitatea din Iași, în frunte cu Bogdan Petriceicu Hasdeu²⁰. În acest context, Consiliul de Miniștri delegase ofițerul din partea Ministerului de Război și istoricul din partea Academiei Române. La începutul lunii mai delegația preia steagul care era transportat cu mare fast la București, fiind întâmpinat pe parcurs cu onoruri.

Epilogul acestei istorii a „steagului cel mare” avea să se consume abia în anul 1934, atunci când, Constantin (Titi) Caletzeanu – nepotul fostului tunar al lui Tudor Vladimirescu și fiul donatorului din 1882 – oferă Muzeului militar din Craiova, între altele, ciucurile tricolor ce aparțineau steagului revoluției de la 1821²¹. În fine, în decembrie 1919 drapelul a intrat în patrimoniul Muzeului Militar Național, fiind transferat în anul 1971 în colecțiile Muzeului Național de Istorie a României²², unde se află actualmente.

Revenind la activitatea lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, un discurs electoral rostit la Craiova de către savantul român, face referire și la aceste evenimente reiterate mai sus. Ne este cunoscut, întrucât textul comunicat de către Barbu Theodorescu redacției Arhivelor Olteniei, a fost publicat integral în anul 1929²³. În treacăt fie spus, candidatura lui Bogdan Petriceicu Hasdeu la colegiul al III-lea al Camerei nu s-a soldat cu rezultate favorabile. Conținutul este următorul, în ortografia revistei:

„A vorbi după un Chițu este a câștiga, este a pierde în același timp. A pierde, căci

¹⁸ Într-adevăr, flamura steagului a fost inclusă în cadrul paradei militare de la 10 mai 1882, vezi Dinică Ciobotea, Elena Călețeanu, *Câteva date despre steagul Revoluției de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, în *Contribuții istorice, filozofice, sociologice, economice*, nr. 6, Craiova, 1981, pp. 30-37; Adina Berciu-Drăghicescu, G. D. Iscriu, Tiberiu Velter, Aurel David, *Tricolorul României, simbol al unității, integrității și suveranității naționale*, București, 1995, p. 55.

¹⁹ Adrian Iscriu, *Restituiri. O nouă reconstituire a drapelului revoluției din 1821, veritabil document programatic și simbol al unității naționale*, în *Analele Universității din Oradea, fascicula istorie-arheologie*, tom XXXIV, 2024, p. 103, nota 13.

²⁰ Cf. Ziarului „L'indépendance Roumaine”, sixième année, 2-e série, nr. 1396 din 11/23 mai 1882.

²¹ Aurel Metzulescu, *Ciucurile steagului domnului Tudor Vladimirescu – originea steagului tricolor român*, în *Buletinul Unirea Ofițerilor de Rezervă*, anul XV, nr. 1-2, ianuarie-februarie 1938, p. 36; Idem, *Steagul lui Tudor Vladimirescu*, în *Oltenia*, nr. 6-8, 1941, pp. 134-138.

²² Elena Pălănceanu, *Steaguri din colecția Muzeului de Istorie al Republicii Socialiste România*, în *Muzeul Național*, I, 1974, pp. 135-139.

²³ *Discursul lui B. P. Hasdeu pronunțat la Craiova, la întrunirea electorală dela 13 aprilie 1883*, în *Arhivele Olteniei*, anul VIII, nr. 43-44, mai-august, 1929, pp. 374-376.

nu eu pot să mă pun alături cu acest fulger de elocință, cu acest vulcan de simțiminte naționale. A câștiga, pentru că e magulitor de a sta cineva alături cu dânsul.

Sum mișcat, foarte mișcat. Să-mi scuzați această emoțiune.

E mare onoarea de a fi cineva deputat al Craiovei. Craiova se consideră ca al doilea oraș al Țării Românești. Nu. Nu este adevărat, d-lor; cât se atinge de exercițiul drepturilor cetățenești, Craiova este întâiul oraș al României întregi. Numai Craiova a mers și va merge până la sacrificiul sângelui, de câte ori i se vor călca aceste drepturi. Este dar mare onoarea de a fi cineva deputat al Craiovei, și n-aș fi cutezat a pretinde această mare onoare, dacă mai întâi nu ași fi avut îndemnul dela Corpul profesoral de aci. Un număr de vreo 80 profesori, 100 de profesori și preoti, aceia cari cresc pe copiii voștri, aceia cari îi pun în comunicare cu știința și cu Dumnezeu, mi-au făcut distincțiunea de a mă propune ca reprezentant din partea lor între cei trei deputați ai Colegiului III din Craiova.

Ceva mai mult. M-am considerat și nu voiu înceta de a mă considera pe jumătate oltean, pe jumătate craiovean. Din munca mea, din studiul meu, căci munca și studiul sunt singura mea avere, din acestea mai mult de jumătate le-am închinat Olteniei (aplauze), le-am consacrat Craiovei (aplauze). „Istoria critică a Romanilor”, pedestal pe care s-a ridicat modesta mea reputațiune, vorbește mai mult despre Oltenia, am urmărit în parte originile orașului Craiova. Nu numai atât. Memoria lui Tudor Vladimirescu a fost deșteptată de mine la 1871. Cu vreo doi ani înainte, o grupă de studenți cu inimi românești m-au ales de Președinte al lor; m-am bucurat de acea ocaziune, pentru că la 71 se împlinea 50 de ani de la moartea lui Tudor, și am serbat cu toții jubileul lui pe Câmpul Cotrocenilor. Se vede că și guvernul m-a considerat de oltean, când mai an mă trimisese aci spre a primi și duce la București steagul lui Tudor, o religvă conservată de un veteran din Craiova, fiul unui veteran de pe acele timpuri.

Ca deputat, nu voiu fi nou pe tribuna parlamentului. Am mai fost deputat la 1867, atunci când și d-v. ați trimes, dacă nu mă înșel, pentru întâia oară în Cameră pe D. Chițu, D. Stolojan, neuitatul Boicea Radianu și pe d-nu Cernătescu. Eram tânăr atunci, dar nu tânăr dintre aceia cari n-au lucrat încă nimic. Publicasem deja pe Ion Vodă cel Cumplit și patru tomuri din Arhiva istorică a României.

Altă dată am fost cuzist, căci Cuza a dat Românilor Unirea: unirea Moldovei cu Muntenia, unirea boierului cu țăranul. De la abdicarea lui Cuza, am aparținut nestrămutat și voi aparține partidului liberal (aplauze).

Cele trei mari elemente care constituiesc fericirea unei țări: glorie, libertate și crediță, le-a dat României numai partidul liberal. Mai mult decât atât, acest singur partid are drept țință un frumos viitor, are un ideal care face să palpitate inimile noastre (aplauze prelungite). Să-mi spuie și celălalt partid, la ce țintește el? Care este idealul său? Dacă vor veni eventualități de acelea de care ne-a vorbit d-nu Chițu, numai acest partid ne va face să mergem cu toții acolo unde ne dictează idealul.

E drept că și în sânul partidului liberal a putut să se nască oarecare divergență de opinii asupra unor puncte secundare. Așa este și în cazul actual al reviziei Constituției. Eu unul declar că în ce se atinge de colegiul I și II al Camerei, voi fi pentru unirea lor pur și simplu, fără nici o lărgire a censului electoral (aplauze).

De câte ori se va prezenta în Cameră asemenea cestiuni dubioase, cestiuni în care poate să fie neînțelegere între membrii partidului liberal, îmi iau angajamentul de a veni înaintea d-voastră și a vă cere luminile (aplauze). Cât se atinge de principiile mete în genere, nu mai fac apel la cele ce am scris; voi spune un singur cuvânt: de 15 ani am fost necurmat de aceleași principii cu George Chițu.

Nu sunt născut în Craiova, dar d-v. până acum în curs de secole ați tot dat bărbați celorlalte părți ale României; ați dat pe Basarabi, pe Tudor, pe Brailoi, pe Otetelișeni, pe Bengești, pe Nicolae Bălcescu și alții. Ați dat mereu. Aveți dar dreptul și datoria a primi și d-v. bărbați din celelalte părți ale țării (aplauze).

Sum Basarabean. Basarabia... acest nume îmi provoacă o lacrimă (aplauze). Basarabia este perdută pentru mine ca individ, dar nu e perdută pentru România (aplauze). Basarabia nu e numai un pământ, ea este un popor, și acel popor e Român, cugetă românește, simte românește, cugetă și simte ca mine, va rămânea totdeauna al nostru (aplauze).

Eu Basarabean, ne mai având pentru mine un cuib al meu în Dacia lui Traian, din Basarabia am venit în țara Basarabilor.

Dacă mă veți onora cu voturile d-v., veți arăta lumii că Românii nu au pierdut Basarabia (aplauze prelungite și entusiaste)”.

Cum am arătat, rememorarea personalității lui Tudor Vladimirescu și a faptelor istorice de la debutul deceniului trei al veacului al XIX-lea, au fost prilejuite de aniversarea semicentenarului revoluției, în anul 1871 – care credem că a declanșat seria de evenimente ce au culminat cu intrarea în patrimoniul statului a unor artefacte extrem de valoroase. Festivitățile au fost deschise de discursul lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, susținut chiar pe câmpia Cotricenilor. Îi redăm mai jos conținutul, în ortografia specifică epocii²⁴:

„Domniloru,

Amu ascultatu serviciulu divin, în memoria lui Domnu-Tudoru.

Mișcatu împreună cu Dv. de accentele religiunii, să-mi permiteți a începe și eu prin cuvintele Evangeliului.

Mântuitorulu a disu: «Rodulu ese din grăuntele celu putrezitu în pământu»”. Această învățătură se aplică d-o potrivă la omu și la plantă.

²⁴ B. P. Hasdeu, *Discursul de deschidere la serbarea pe Câmpia Cotrocenii în memoria lui Tudor Vladimirescu*, în *Columna lui Traian*, II, 1871, pp. 83-84 (= *Idem, Oltenescele. Patru discursuri*, Craiova, 1884, pp. 21-23).

Viitorulu unei națiuni resare din cadavrele străbunilor.

Nici o dată România nu va scote din sânulu seu flori și pome, dacă nu va sorbe, mai întâiu meduva puterii și a virtuții, succulu iubirii și alu sacrificiului, aburulu sângelui versatu pentru țeră, din mormintele acelora care s-au făcutu ei pulbere pentru ca să ni se lase nouă sufletulu!

Grăunții cei putrediți în pământu ai neamului românescu, suntu osele unui Mircea, Ștefanu, Mihaiu, Grecenu, Mironu Costinu, Hora, Șincaiu, sute și mii.

Acesta este cimitirulu, în care din semența cea îngropată a înțelepciunii și a bărbăției strămoșești, decă ne vomu da dulcea osteneală de a mai mișca din cându în cându uitatele brasde, seu celu puțin câte una din ele, va înflori o nouă România.

Ece ceea ce ne-a întrunitu astă-di.

Amu venitu aici pentru a sgândări lespede funebreă a lui Domnu-Tudor, scăpărându din grăunțele celu putreditu alu martirului ideii naționale o neperitoare schinteia de vieță curatu română.

Suntu acuma tocmai cinci-deci de ani și tocmai pe această câmpia a Cotroceniloru, căpitanulu panduriloru de peste Oltu strigase din băerile animei: alu Românului este cuibulu românescu și numai alu Românului!

Elu cadu, cadu victima siblimelui țipetu de renascere, cădu prinosu de rescumperare pe altarulu naționalismului, dar n-a cădutu singuru, ci trăgendu în prăpastie cu dânsulu dominațiunea cea venetică a Fanariotului!

Cu anulu 1821 se începe istoria modernă a României; cu anulu 1821 se curmă veculu nostru de midu-locu, periodu de întunerecu, epoca de rușine sub jugulu plăcintariloru din Țarigradu, unu lungu secolu de palme pe divina iconă a lui Bade-Traianu; cu anulu 1821 se redeșteptă din durerosu-i letargia conștiința națională a ramurei latine de pe țărmii Dunării.

Ceea-ce s-a făcutu d-atunci și pene astă-di, trecu pe d-assupra.

Nu voescu a turna veninulu muștrăriloru în cupa acestei serbări, pe care așu dori din totu adânculu sufletulu să devină câtu mai curendu o horă de împăcare a întregului poporu românu, în câtu numai lipsa de midu-loce a pututu împedeca societatea «Românismulu» de a chiama pe toți de acela-și limbă la agapea înfrățirii naționale sub grandiosa umbră a lui Domnu-Tudoru!

Ori-câte rele să se fi strecuratu după 1821, simțulu românescu nu se mai stinge!

Închipuiți-ve, Domniloru, că această întinsă câmpia aru fi acoperită cu stoluri de locuste. În locu de verde, vi s-aru păre că vedeți numai negru. Ei bine, mulțumită anului 1821, eu nu m-așu speria nici chiaru atuncea.

Locustele suntu mari, dar suntu puține, alătura cu nenumeratele fire de erbă și aceste nenumerate fire de ierbă suntu Români.

Locustele cotropescu, mănâncă, distrugu, dar nu și redecina, și această nemuritoria redecina este Românismulu.

*Locustele sunt mari, cutrupescu, mănâncă, distrugu, dar se găsește totu-d-a-una, la unu momentu predestinatu, câte un plugaru ca Domnu-Tudoru.
Să trăescă Românii!
Să trăescă Românismulu!
Să trăiescă memoria lui Vladimirescu!*

Steagul lui Tudor Vladimirescu de la 1821
(reproducere după P. V. Năsturel)²⁵.

²⁵ P. V. Năsturel, *Steagul, stema română, însemnele domnești, trofee. Cercetare critică pe tere-nul istoriei (cu numeroase figuri în culori)*, București, 1903, pp. 44-45, fig. 13.

**MAP OF WESTERN CONSULAR REPRESENTATION IN ROMANIAN CITIES DURING THE
INTERWAR PERIOD (1919-1939)**

CZU 912(498)“1919/1939”:327

Ionel Constantin Mitea

lector univ. dr., Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

(email: ionel.mitea@ugal.ro)

Abstract. *During the interwar period, the Romanian space experienced an exceptionally prosperous historical era, fueled by the Unification of the nation and the enhancement of its geostrategic value. The interest and need for influence of the major Western powers in this interwar Romanian context were also reflected in the maintenance and consolidation of consular networks in the main Romanian cities, especially in the ports on the Danube and the Black Sea.*

Between 1919 and 1939, Western states such as Great Britain, Austria, Germany, France, Belgium, Italy, and the Netherlands, had 133 consular officials in Romanian cities, more than half of them (around 73), operating mainly in our ports. Among these, the ports of Galați (30), Constanța (25) and Brăila (13), stood out, possessing a remarkable commercial potential, supported by navigation activities. These consular dynamic highlights an increased interest from Western powers in Romania's geopolitical and economic potential, both from the victorious states of the First World War (Great Britain) and from the defeated ones (Germany).

Key words: *consular offices, ports, the Danube, the Black Sea, geopolitical interests, Western states.*

*

Rezumat. *În perioada interbelică, spațiul românesc a cunoscut o epocă istorică excepțional de prosperă, alimentată de Unificarea națiunii și de sporirea valorii sale geostrategice. Interesul și nevoia de influență a marilor puteri occidentale în acest context românesc interbelic s-au reflectat și în menținerea și consolidarea rețelelor consulare în principalele orașe românești, în special în porturile de la Dunăre și Marea Neagră.*

Între 1919 și 1939, state occidentale precum Marea Britanie, Austria, Germania, Franța, Belgia, Italia și Țările de Jos, au avut 133 de funcționari consulari în orașele românești, mai mult de jumătate dintre aceștia (în jur de 73), activând în principal în porturile noastre. Dintre acestea, s-au remarcat porturile Galați (30), Constanța (25) și Brăila (13), care posedă un potențial comercial remarcabil, susținut de activități de navigație. Această dinamică consulară evidențiază un interes sporit al puterilor occidentale pentru potențialul geopolitic și economic al României, atât din partea statelor învingătoare din Primul Război Mondial (Marea Britanie), cât și din partea celor înfrânte (Germania).

Cuvinte cheie: *oficii consulare, porturi, Dunăre, Marea Neagră, interese geopolitice, state occidentale.*

INTRODUCTION

The aim of the study is to present the Western consular dynamic in Romanian cities during the interwar period.

The scientific novelty lies in highlighting the increased interest of certain Western powers in the geostrategic potential of the Romanian space, through consular representation, as a lever of political and economic influence in the South-Eastern European region.

Historiography – In order to understand the interest of foreign states in the Romanian space as expressed through consular representation, a set of unpublished documents from the Archives of the Ministry of Foreign Affairs was accessed, included in the Fund – “*Foreign Representatives in Romania – Staff of Legations and Foreign Consulates*” and Issue 68 – “*River, Maritime and Air Navigation Companies, Romanian and Foreign.*” Relevant information on the subject was also obtained by consulting periodicals and specialized papers by Romanian and foreign authors, namely: Alexandru Duțu, *Anglo-Romanian Cultural Relations in a Phase of Transition*; Paul Cernovodeanu, *The Anglo-Romanian Economic Relations 1821–1856*, “*Anglo-Romanian Relations after 1821*”; *Foreign Office List, 1865–1881*; *British Diplomatic and Consular Handbook*; *Diplomatic List of Austria-Hungary (1894)*; Engelbert Deusch – *Die effektiven Konsuln Österreich(-Ungarns) von 1825–1918, Ihre Ausbildung, Arbeitsverhältnisse und Biografien*; Cristian Constantin, *Consular Activity in Brăila and Galați (1919–1940)*; Ana Maria Cheșcu, *Information on French Consular Activity in Galați in the First Half of the 19th Century*; Ela Cosma, *Editing Austrian Consular Documents from Romanian Principalities and Serbia (1848–1849)* Mihai Candet, *Romania’s Relations with the Netherlands*.

HISTORICAL LANDMARKS OF WESTERN INTERESTS IN ROMANIAN CITIES. ECONOMIC AND CONSULAR REPRESENTATION (19th CENTURY – EARLY 20th CENTURY)

Since Antiquity, diplomacy and consular representation have found expression in the need of states to ensure their presence in certain regions of the world, aiming at: exerting influence and promoting political and economic interests; protecting their own citizens located in the territories of other states; and monitoring the presence of rival states in geographically strategic areas. Beyond the protection of their citizens, consular offices were actively involved in promoting the economic vectors of the sending states, engaged in trade and navigation activities. Starting from the 1830s, the geopolitical and economic potential of the Romanian space sparked the interest of most European powers, expressed through the consolidation of extensive consular networks in Romanian cities, especially in the ports on the Danube and the Black Sea. Until the Second World War, Romanian cities experienced a vibrant consular and commercial dynamic from Western states, as an indicator of the growing economic potential of the internal market in our

country. At the end of the First World War, the political and economic situation of the Danube basin changed substantially compared to the pre-war period, in the context of the collapse of major empires and the emergence of national states. The major Western powers maintained a significant political and economic presence on the Danube and the Black Sea.¹ We will now present historical landmarks of the political and economic interests of certain Western states in Romanian cities throughout the 19th century and the beginning of the 20th century, as a foundation for analyzing the consular networks that were operationalized in our country during the interwar period by Great Britain, Austria, Germany, France, Belgium, Italy, and the Netherlands.

Great Britain – The political and economic interest of London in Romanian cities, expressed through consular activity, became evident at the beginning of the 19th century, being directly linked to trade with the Romanian Principalities. The first British consular official in Bucharest was Francisc Summerers, appointed as consular agent in 1800, who held this position for 14 years before being replaced by William Wilkinson.² In 1825, the British consul in Bucharest was E. L. Blutte.³ After 1829, British trade with the Romanian Principalities acquired institutionalized structures, with vice-consulates being established in the most active commercial centers, the Danube ports of Galați and Brăila. The vice-consul positions in these two ports were taken over by Charles Cunningham (1835) and Lloyd St. Vincent (1837).⁴ 1835 is a landmark year regarding London's decision to strengthen its consular network, which operated in complementarity with powerful shipping companies present in Romanian ports: Johnstone Line, Wilson Line, or Westcott Line. The end of the First World War and the fall of the Austro-Hungarian monarchy favored the economic offensive of Great Britain in the Central and South-Eastern European region, with British diplomacy acting in support of those interested in strategic fields, including the navigation sector.⁵ Between 1835 and 1939, Great Britain had an extensive consular network in Romanian cities, staffed with around 123 officials who operated in 18 Romanian cities.⁶

¹ Ionel Constantin Mitea, *Companii de navigație la Gurile Dunării (1830-1939), Navigation companies at the Danube Mouths (1830 – 1939)*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2022, p. 156.

² Alexandru Duțu, *Anglo – Romanian Cultural relations in a phase of transition, Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” (Supliment IV)*, Ed. Academiei Române, Iași, 1983, p. 184.

³ Paul Cernovodeanu, *The Anglo – Romanian Economic Relations 1821 – 1856 Anglo-Romanian relations after 1821*, Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” (Supliment IV), Ed. Academiei Române, Iași, 1983, p. 71.

⁴ Ibidem, p. 72.

⁵ Broadly in Ionel Constantin Mitea, *Navigation companies*.

⁶ Broadly in, Ionel Constantin Mitea, *Un secol de reprezentare consulară britanică în orașele românești, A century of British consular representation in Romanian cities*, ACROSS, Vol. 8 (5), 2024, International Relations, Economics and Business Administration.

Austria – The Habsburg Empire (Austro-Hungarian) – Between 1835 and 1916, Vienna held one of the most extensive networks of consular representation in Romanian cities, with its primary interest taking shape in the binomial consular representation – commercial and navigation activities. The sustained activity in the consular field enhanced the presence in Romanian ports of two major shipping companies: Donaudampfschiffahrtsgesellschaft – DDSG and Österreichischer Lloyd – Austrian Lloyd. The first forms of consular representation of the Habsburg Empire in Romanian cities emerged as early as 1782, in the form of consular and economic agencies in Bucharest and Iași.⁷ Starting in 1849, Vienna decided to strengthen its consular network in the Romanian Principalities by transforming the agencies in Bucharest and Iași into general consulates. The new expansion of the Austrian consular network involved the establishment of offices in 15 cities across all historical regions of Romania.⁸ Between 1833 and 1916, 118 Austrian consular officials operated in 15 Romanian cities.⁹

Germany – German economic interest, in the form of commercial and navigation activities, found a pronounced expression starting in 1895, when the company Deutsche Levante Linie began operating in Romanian ports. It specialized in routes connecting ports in Northern Europe with those in the Levant. The lines reaching the Romanian space departed from Hamburg and Antwerp, with stops in Malta, Piraeus, Izmir or Thessaloniki, Istanbul, Burgas, Varna, Constanța, Galați, Brăila, and Constanța.¹⁰ The first German consular official in the Principalities, recorded in the archives of the Ministry of Foreign Affairs, was Consul Kuch, appointed in 1834 in Iași. Between 1834 and 1916, 69 consular officials operated in Romanian cities. Eighteen of them carried out specific activities in Iași.¹¹

France – In the second half of the 19th century, alongside Great Britain and Austria, France played an important role in the process of internationalizing the Danube, an artery through which Paris promoted its economic and political interests in the Romanian space. In the commercial and navigation landscape of the Danube and the Black Sea, France stood out with two renowned companies in the field: Messageries Maritimes and Fraissinet. During the Crimean War, Messageries Maritimes handled part of the transport of French troops to the theaters of

⁷ Broadly in, Ela Cosma, *Editing Austrian Consular documents from Romanian Principalities and Serbia (1848 – 1849)*, Transylvanian Review, Vol. XXI, nr. 4, 2012.

⁸ Broadly in, Ionel Constantin Mitea, *Oficiali consulari austrieci în orașe românești din Regiunea Moldovei. Repere biografice și profesionale (1833 – 1923)*, *Austrian consular officials in Romanian cities in the Moldavian Region. Biographical and professional highlights (1833 – 1923)*, *The Scientific Journal of Cahul State University “Bogdan Petriceicu Hașdeu”, Științe Sociale*, Vol. XVIII, nr.1, 2024

⁹ Broadly in, The Archive of Ministry of Foreign Affairs, AMFAR - Fund - “*Foreign Representatives in Romania – Staff of Legations and Foreign Consulates*”, file 1 (Austria).

¹⁰ Ionel Constantin Mitea, *Navigation companies*, p. 115-116.

¹¹ Broadly in, AMFAR - Fund – *Representatives*, file 14 (Germany).

operations in the Black Sea, serving, until the 1870s, as a genuine lever of French economic influence. From 1856, the strong interest of this company in the resources of the Romanian Principalities became clear; with the support of the French consul in Iași, Victor Place, it established a regular weekly service between Marseille – Istanbul – Brăila, aimed at developing France's economic relations with this part of Europe and countering Austrian competition. The Fraissinet company also stood out with a similarly strong presence in the Danube ports until the First World War.¹² The idea of establishing French consular representations in the Romanian Principalities emerged in 1782, driven primarily by political and economic reasons, related to the trade in this region. On the political level, the establishment of such agencies was influenced by the plans of Napoleon I, who aimed to create a French Empire in the Mediterranean, weaken England's colonial power, and halt Russia's expansion.¹³ The first French consular official recorded in the archives of the Ministry of Foreign Affairs was Y. B. Violier, appointed in Galați in 1838. Between 1838 and 1919, France had 45 consular officials in 8 Romanian cities, 16 of whom operated in the port of Galați.¹⁴

Belgium – The first Belgian consular office in Romania was established in Galați in 1838; later, in 1842, it was moved to Bucharest. After 1855, consulates and vice-consulates were established in Brăila, Craiova, Iași, Constanța, and Sulina. In 1870, the Belgian consular agency in Bucharest was transformed into a diplomatic agency and general consulate.¹⁵ Belgium's consular representation in Romania became prominent starting in 1870 and continued until the beginning of the Second World War. From an economic perspective, Belgium's interest in the opportunities offered by Romanian ports became evident toward the end of the 19th century, with the emergence of the Société Anonyme de Navigation d'Anvers in Romanian Danube navigation.¹⁶ In 1920, a shared interest of the Belgian and Romanian authorities in concluding navigation agreements became evident, with diplomatic talks being initiated regarding the signing of a navigation agreement with the Lloyd Belgian company.¹⁷ Between 1870 and 1939, Belgium had 34 consular

¹² Ionel Constantin Mitea, *Navigation companies*, pp. 36-41.

¹³ Ana – Maria Cheșcu, *Date privind activitatea consulară franceză la Galați în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, *Information on French Consular Activity in Galați in the First Half of the 19th Century*, DANUBIUS, vol. XXXII, 2014, p. 130 – 131.

¹⁴ AMFAR - Fund – *Representatives*, file 9 (France).

¹⁵ Broadly in, Ionel Constantin Mitea, *Reprezentanți consulari austrieci și belgieni în orașe din regiunea Țării Românești (1849 – 1936)*, *Austrian and Belgian consular representatives in the cities from Valachia (1849 – 1936)*, The Anals of University „Dunărea de Jos” - Galați, History, Tom XXII, 2023, vol. 19.

¹⁶ AMFAR, Issue 68 - “*River, Maritime and Air Navigation Companies, Romanian and Foreign.*”, Vol. 7, (Belgium, 1887–1929) f.n. (Statut constitutiv al „Compagnie nationale Belge de transports maritimes – Societe anonyme a Anvers”, 70.804/1899).

¹⁷ AMFAR, Issue 68, Vol. 27 (*Maritime navigation 1918–1925*), *Romanian Legation in Belgium*

representatives in 9 Romanian cities.¹⁸

Italy – It stood out with an active presence in Romanian cities, especially in the port cities, where the well-known shipping company Florio & Rubattino was present. Entering the Danube market starting in 1886, this company operated transport lines to destinations around the world, significantly contributing to the progressive development of Romanian–Italian trade exchanges. In 1903, it ranked first in merchandise imports in Constanța, maintaining a continuous presence in Romanian ports until the outbreak of the First World War.¹⁹ During the interwar period, Italy was particularly active in navigation in Romanian ports, where a continuous presence of the companies Lloyd Triestino, SITMAR, and Navigazione Generale Italiana was recorded.²⁰ Italian consular activity began in Romanian cities in 1841, with the appointment of Vice-Consul Pascal Lamberti in Galați. Between 1841 and 1919, Italy had 32 consular representatives, exclusively in the maritime Danube port cities and in Constanța.²¹

Netherlands – The first Dutch consular office was established in 1841 in Galați and was entrusted to Vice-Consul Anton Vlasto. In 1856, the first agency and general consulate were established in Bucharest, and in 1857, honorary consular agencies were opened in Botoșani, Bârlad, Focșani, Roman, and Giurgiu. In 1880, the Diplomatic Agency of the Netherlands was established, which was elevated to the level of Legation in 1882.²² By the end of the First World War, the Netherlands had 35 consular officials in 10 Romanian cities.²³

I. MAP OF WESTERN CONSULAR REPRESENTATION IN ROMANIA (1919–1939)

For the interwar period, a rich dynamic of consular representation was recorded for the six states that are the focus of this study, involving the presence of 133 foreign officials in 15 Romanian cities. (See Annex).

We will now present this consular dynamic, based on the chronological criterion of the first recorded presence of a foreign official in a given Romanian city.

Galați – 31 consular officials:

Great Britain (11): *Lionel Edward Keyser* (1919), *Charles Clifton* (1919), *Leslie Charles Hughes Hallet* (1922), *Herbert Alfred Cyril Marriot*, (1934), *Ernest Reginald Secombe* (Galați, 1924), *Lawrence Milner Robinson* (1924), *Hugh William Border* (1926), *J. R. Martin Leake* (1933), *Alfred Charles Macduff* (1933), *Darrell Wilson*

¹⁸ AMFAR - Fund - *Representatives*, file 3 (Belgium).

¹⁹ Ionel Constantin Mitea, *Navigation companies*, pp. 107-108.

²⁰ Ibidem, p. 227-230.

²¹ AMFAR - Fund - *Representatives*, file 11 (Italy).

²² Mihai Candet, *Romanian relations with Netherlands*, Iași, 2014, p. 5, <https://www.scribd.com/doc/225242562/Romania-Olanda>, accessed on 11.04.2025

²³ AMFAR - Fund - *Representatives*, file 13 (Netherlands).

(1937), Russell Duncan **Macrae** (1938).²⁴

Italy (7): Vittore **Siciliani** (1920), Riccardo **Monzani** (1922), Gino **Cechi** (1924), Aristide **Pancaldi** (1925), Giovanni Battista **Dolfini** (1927), Amedeo **Mammalella** (1933), Luigi **Nardi** (1938).²⁵

France (2): Charles Duchesne (1921), Honore Marius Joseph Raux (1922).²⁶

Germany (6): Philipp **Vasel** (1921), Leonid **Wienholtz** (1925), **Ellwanger** (1928), M. **Sellien** (1928), Gerhart **Lutkens** (1933), Werner **Deiters** (1937).²⁷

Austria (1): Michael **Augius** (1922).²⁸

Belgium (2): Emile Olivier **Renard** (1922); Alfred **Hermann** (1928).²⁹

Netherlands (2): Marco **Schmierer** (1923), W. **Roth** (1939).³⁰

1. Sulina – 3 consular officials:

Great Britain (2): George Bishop **Marshall** (1919), Gerald **Harington** (1921).³¹

Italy (1): Michelangelo **Petinato** (1927).³²

2. Brăila – 13 consular officials:

Great Britain (5): Thomas **Archbold** (1920), Sir Alexander Byres **Hutcheon** (1920), Herbert Alfred Cyril **Marriot**, (1921), Hugh William **Border** (1924), William **Watson** (1939).³³

Belgium (3): Hilarie **Giurescu** (1921); Eugene **Van Roy** (1924, 1927); Alfred Lucien **Trivier** (1936).³⁴

Netherlands (2): Victor **Mendl** (1921, 1925), P. M. **Costerus** (1925).³⁵

Italy (3): Adriano **Gattorno** (1922), Vittorio **Seganti** (1930), Vincenzo **Guli** (1930).³⁶

3. Bucharest – 11 consular officials:

Great Britain (8): Sir Herbert G. **Dering** (1920), Elmund Julius **Gorst** (1924), Sir Robert H. **Greg** (1926), Sir C. Michael **Palairot** (1929), J. R. Martin **Leake** (1933), Sir

²⁴ Broadly in, Ionel Constantin Mitea, *A century of British consular representation*; AMFAR – Fund Representatives, file 4 (England)/Repres. K2, H6, H5, S9, R4, B8, M9, R7, V17, M12; Colin Makie, *The Diplomatic Service List – A Directory of British Diplomats*, FCO, 2014, p. 56.

²⁵ AMFAR – Fund Representatives, file 11 (Italy)/Repres. S7, C21, P8, D3, M6, N4.

²⁶ AMFAR – Fund Representatives, file 9 (France)/Repres. D16, R3.

²⁷ AMFAR – Fund Representatives, file 14 (Germany)/Repres. D7, L19, S27, V12, V13.

²⁸ AMFAR – Fund Representatives, file 2 (Austria)/Repres. A9.

²⁹ AMFAR – Fund Representatives, file 3 (Belgium)/Repres. R5, H3.

³⁰ AMFAR – Fund Representatives, file 13 (Netherlands)/Repres. R7, S7.

³¹ Broadly in, Ionel Constantin Mitea, *A century, op. cit.*; AMFAR – Fund Representatives, file 4 /Repres. M5, H5.

³² AMFAR – Fund Representatives, file 11 (Italy)/Repres. P11.

³³ Broadly in, Ionel Constantin Mitea, *A century, op. cit.*; AMFAR – Fund Representatives, file 4 /Repres. K2, H5, B8, W18; Colin Makie, *op. cit.*, p. 259.

³⁴ AMFAR – Fund Representatives, file 3/Repres. G5, T6, R4.

³⁵ AMFAR – Fund Representatives, file 13/Repres. M1, C2.

³⁶ AMFAR – Fund Representatives, file 11/Repres. G4, G8.

Reginald H. **Hoare** (1935), Bernard J. **Gilliath – Smith** (1938), Norman **Mayers** (1938)³⁷

Netherlands (1): B. **Langeveld** (1921)³⁸

Austria (1): Oskar Kaufmann (1933)³⁹

Germany (1): Kurt **Henschel** (1939).⁴⁰

4. Cernăuți – 13 consular officials:

Great Britain (3): Sir Geoffrey G. **Knox** (1920), John Alexander **Cameron** (1922), Lancelot Frank Lee **Puyman** (1939)⁴¹

Austria (2): Erwin **Hugel** (1921); Richard **Lippert** (1923);⁴²

Germany (8): **Haas** (1922), Alfred **Kohlruss** (1922), Gottfried **Walbeck** (1926), Paul **Drubba** (1928), **Walbeck** (1928), **Stephany** (1928), **Schellhorn** (1934), **Matuschka** (1939).⁴³

5. Constanța – 18 consular officials:

Netherlands (8): W. D. **Keith** (1919, 1926), Frederik Nicolaas **Scheffers** (1919), S. **Kuiper** (1926), W. J. H. de **Limburg Stirum** (1927), Kenneth **Archbold** (1936), I. **Goldman** (1938), P. W. **Ernst** (1939), Omobono de **Simon** (1939).⁴⁴

France (4): Martial Magrin (1920), Marie Joseph Francois Guiderdoni (1929), Perier de Larsan (1932), Charles Tamburini (1934)⁴⁵

Great Britain (7): Ralph Henry **Tottenham Smith** (1922), **Wildeman** (1927), George Evelyn Arthur Cheyne **Mason Monck** (1927), Sidney **Simmonds** (1929), John Alexis **Waite** (1930), Herbert George **Jakins** (1932), Charles Llewellyn **Blakeney** (1937)⁴⁶

Italy (1): Ricardo **Carisio** (1922)⁴⁷

Belgium (2): Ricardo **Carisio** (1923); Joseph **Algardi** (1925); Emanuel **Algardi** (1931)⁴⁸

³⁷ Broadly in, Ionel Constantin Mitea, *A century, op. cit.*; AMFAR – Fund *Representatives*, file 4/Repres. B5, R7, M13, Colin Makie, *op. cit.*, pp. 56, 141, 388, 249.

³⁸ AMFAR – Fund *Representatives*, file 13/Repres. L2.

³⁹ AMFAR – Fund *Representatives*, file 2/Repres. K18.

⁴⁰ AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Repres. H13.

⁴¹ Broadly in Ionel Constantin Mitea, *A century, op. cit.*; AMFAR – Fund *Representatives*, file 4 /Repres. K4, B5, P12.

⁴² AMFAR – Fund *Representatives*, file 2/Reprez. H32; Deusch, Engelbert - *Die effektiven Konsul Osterreich(-Ungarns) von 1825 – 1918 - Ihre Ausbildung, Arbeitsverhältnisse und Biografien*, BOHLAU VERLAG KOLN · WEIMAR · WIEN, 2017, p.356-357.

⁴³ AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Reprez. D4, K14, M16, S25, V14.

⁴⁴ AMFAR – Fund *Representatives*, file 13/Reprez. A4, E3, G6, K8, L4, S13, S18.

⁴⁵ AMFAR – Fund *Representatives*, file 9/Reprez. M16, G11, L14, T8.

⁴⁶ Broadly in, Ionel Constantin Mitea, *A century, op. cit.*; AMFAR – Fund *Representatives*, file 4/Reprez. H6, M8, S10, V14, J1, B12.

⁴⁷ AMFAR – Fund *Representatives*, file 11/Repres. C19.

⁴⁸ AMFAR – Fund *Representatives*, file 3 /Repres. C3, A6, A7.

Germany (3): Paul **Crăciun** (1926), **Reizmann** (1927), Ștefan **Boroș** (1928).⁴⁹

6. Câmpina – 4 consular officials:

Netherlands (4): A. **Visser** (1920), J. J. **Witteveen** (1923, 1925), H. L. van der **Meer** (1925, 1938), J. G. A. M. **Bierman** (1938)⁵⁰

7. Chișinău – 4 consular officials:

Belgium (2): Paul de **Stercke** (1921); Eugene **Vanheusden** (1937)⁵¹

Germany (1): Otto **Hirsch** (1926).⁵²

Italy (1): Danelin **Guelfo** (1931)⁵³

8. Cluj – 10 consular officials:

Great Britain (5): Charles Arthur **Goodwin** (1922), Archibald Wallace **Robertson** (1934) J. R. Martin **Leake** (1935), **Thwaites** (1939), George Humphrey **Middelton** (1939)⁵⁴

Austria (2): Gustav Adolf **Jauernig** (1922); Siegfried Jauernig (1937)⁵⁵

Germany (1): Joseph **Kauntz** (1925).⁵⁶

Italy (2): Giorgio **Spalazzi** (1933), Carlo Alberto **Perego** (1933).⁵⁷

9. Brașov – 3 consular officials:

Germany (3): Alfred **Lautz** (1922), Hans **Kuhne** (1934), Wilhelm **Radde** (1939).⁵⁸

10. Timișoara – 9 consular officials:

Germany (4): Felix **Laudmann** (1923), Arthur **Busse** (1928), Josef **Schwager** (1932) Richard **Kuhna** (1935).⁵⁹

Austria (3): Johan **Behavetz** (1925); Adam **Klotz** (Timișoara, 1927); Gabriel Josef (1929)⁶⁰

Great Britain (2): E. **Szenes** (1939), George Cordwell **Beresford** (1939)⁶¹

11. Ploiești – 3 consular officials:

Netherlands (2): L. A. **Dijkstra** (1923), A. **Jansen** (1926)⁶²

Germany (1): Otto **Braun** (1925).⁶³

⁴⁹ AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Repres. C2, B20.

⁵⁰ AMFAR – Fund *Representatives*, file 13/Reprez. B10, V8, V10.

⁵¹ AMFAR – Fund *Representatives*, file 3/Reprez. S7.

⁵² AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Reprez. H9.

⁵³ AMFAR – Fund *Representatives*, file 11/Reprez. D4.

⁵⁴ Broadly in, Ionel Constantin Mitea, *A century, op. cit.*; AMFAR – Fund *Representatives*, file 4/Reprez. B5, R7, M9, M14, P14; Colin Makie, *op. cit.* p. 200.

⁵⁵ AMFAR – Fund *Representatives*, file 2/Repres. J4, J5.

⁵⁶ AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Repres. K16.

⁵⁷ AMFAR – Fund *Representatives*, file 11/Repres. M10.

⁵⁸ AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Repres. K18, L16, R14.

⁵⁹ AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Repres. L17, B21, K19.

⁶⁰ AMFAR – Fund *Representatives*, file 2/Repres. K17, G24.

⁶¹ Broadly in, Ionel Constantin Mitea, *A century, op. cit.*; AMFAR – Fund *Representatives*, file 4/Reprez. B14.

⁶² AMFAR – Fund *Representatives*, file 13/Repres. D6, J3.

⁶³ AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Repres. B19.

12. Orșova – 2 consular officials:

Germany (2): Ferdinand *Schramm* (1927), Heinz *Schramm* (1934).⁶⁴

13. Craiova - 1 consular official:

Germany (1): Friedrich *Roth* (1930).⁶⁵

14. Oradea – 1 consular official:

Germany (1): Ludovic Schuster (1937).⁶⁶

CONCLUSIONS

The presence of a significant number of Western consular officials in Romanian cities during the interwar period highlights the strategic importance of the Romanian space for Western power actors, who had representatives in cities across all historical regions of Romania. Between 1919 and 1939, Western states focused especially on Romanian port cities, where 73 out of a total of 133 consular officials operated. Among these, the ports of Galați (30), Constanța (25), and Brăila (13) stood out, possessing remarkable commercial potential, supported by navigation activities with increasingly diversified routes.

The state with the most extensive consular network was Great Britain (43 representatives), while the one with the most modest presence was France (6). A growing interest from Germany in the Romanian space can be observed, as despite being a defeated power in the First World War, it organized a consular network of 32 officials in Romanian cities, most of them carrying out specific missions in the Cernăuți region—recently reintegrated into Romania—and in cities in Transylvania, where numerous ethnic German communities existed. Germany had the most widespread consular network in terms of the number of cities in which it had representatives (12 of the cities covered in this study).

While in the 19th century, Vienna had one of the most extensive consular networks in Romanian cities, during the interwar period, Austrian consular presence in Romanian cities was modest.

Most of the consular officials from Belgium, Italy, and the Netherlands—countries with rich maritime traditions—operated in Romanian ports along the Maritime Danube and the Black Sea, aiming to promote their own commercial interests in this strategic region.

We note the political interest in Romania expressed both by victorious powers in the First World War, such as Great Britain, and by defeated powers, such as Germany.

⁶⁴ AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Repres. S24, S34.

⁶⁵ AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Reprez. R11.

⁶⁶ AMFAR – Fund *Representatives*, file 14/Reprez. S26.

Bibliography

Original Sources

Archives of the Ministry of Foreign Affairs - Bucharest,

- Fund – “*Foreign Representatives in Romania – Staff of Legations and Foreign Consulates*”, files: 2 – Austria; 4 – England; 14 - Germany, 9 - France, 3 - Belgium, 11 - Italy, 13 – Netherlands;

- Issue 68 – “*River, Maritime and Air Navigation Companies, Romanian and Foreign.*”, files 7 and 27;

Specialized papers:

Candet, Mihai, *Relațiile României cu Olanda, Romanian relations with Netherlands*, Iași, 2014

Cernovodeanu, Paul, *The Anglo – Romanian Economic Relations 1821 – 1856 Anglo-Romanian relations after 1821*, Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” (Supliment IV), Ed. Academiei Române, Iași, 1983;

Cheșcu Ana Maria, *Date privind activitatea consulară franceză la Galați în prima jumătate a secolului al XIX-lea, Information on French Consular Activity in Galați in the First Half of the 19th Century*, DANUBIUS, vol. XXXII, 2014

Constantin, Cristian, *Activitatea consulară la Brăila și Galați (1919 – 1940)*, Iași, 2017;

Cosma, Ela, *Editing Austrian Consular documents from Romanian Principalities and Serbia (1848 – 1849)*, Transylvanian Review, Vol. XXI, nr. 4, 2012;

Deutsch, Engelbert, *Die effektiven Konsuln Österreich(-Ungarns) von 1825 – 1918, Ihre Ausbildung, Arbeitsverhältnisse und Biographien*, BOHLAU VERLAG KOLN · WEIMAR · WIEN, 2017;

Duțu, Alexandru *Anglo – Romanian Cultural relations in a phase of transition*, Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” (Supliment IV), Ed. Academiei Române, Iași, 1983

Makie, Colin, *The Diplomatic Service List – A Directory of British Diplomats*, FCO, 2014;

Mitea, Ionel Constantin, *Companii de navigație la Gurile Dunării (1830 - 1939), Navigation companies at the Mouths of the Danube (1830 – 1939)*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2022;

Mitea, Ionel Constantin *Reprezentanți consulari austrieci și belgieni în orașe din regiunea Țării Românești (1849 – 1936), Austrian and Belgium consular representatives in the cities of Valachia (1849 – 1936)*, în *Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați*, fascicula Istorie, Tom XXII, Seria 2023, vol. 19;

Mitea, Ionel Constantin, *Un secol de reprezentare consulară britanică în orașele românești, A century of British consular representation in Romanian cities*, ACROSS, Vol. 8 (5), 2024, International Relations, Economics and Business

Administration;

Mitea, Ionel Constantin, *Oficiali consulari austrieci în orașe românești din Regiunea Moldovei. Repere biografice și profesionale (1833 – 1923)*, *Austrian consular officials in Romanian cities in the Moldavian Region. Biographical and professional highlights (1833 – 1923)*, *The Scientific Journal of Cahul State University “Bogdan Petriceicu Hașdeu”, Științe Sociale*, Vol. XVIII, nr.1, 2024;

Institutional/periodical papers:

The Foreign Office List, Londra, 1865;

Lista diplomatică a Austro-Ungariei, Viena, 1894.

Annex: Statistics for Western consular officials in Romanian cities (1919–1939)

Representing state/city	Great Britain	Austria	Germany	France	Belgium	Italy	Netherlands	Total
Galați	11	1	6	2	2	7	2	30
Sulina	2	-	-	-	-	1	-	3
Brăila	5	-	-	-	3	3	2	13
București	8	1	1	-	-	-	1	10
Cernăuți	3	2	8	-	-	-	-	13
Constanța	7	-	3	4	2	1	8	25
Câmpina	-	-	-	-	-	-	4	4
Chișinău	-	-	1	-	2	1	-	4
Cluj	5	2	1	-	-	2	-	10
Brașov	-	-	3	-	-	-	-	3
Timișoara	2	3	4	-	-	-	-	9
Ploiești	-	-	1	-	-	-	2	3
Orșova	-	-	2	-	-	-	-	2
Craiova	-	-	1	-	-	-	-	1
Oradea	-	-	1	-	-	-	-	1
Total	43	9	32	6	9	15	19	-

Source: Own synthesis based on information obtained from the Archives of the Ministry of Foreign Affairs, Fund - *Representatives* Files 4 (England), 2 (Austria), 14 (Germany), 9 (France), 3 (Belgium), 11 (Italy), 13 (Netherlands).

ASPECTE ALE ACTIVITĂȚII PARTIDELOR DIN CAHUL ÎN PERIOADA INTERBELICĂ (ANII '20)

CZU 329 "1920/1929"+94(498.4)"1920/1929"

Stoica Lascu

membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

(email: lascust@gmail.com)

Rezumat. *Din viața interbelică (anii '20) a orașelului Cahul – reședința județului cu același nume –, în materialul de față sunt redată câteva exemple din presa vremii referitoare la aspecte privind viața politică – organizații locale ale partidelor naționale, lideri și alți fruntași, reflecții programatice (și dispute personale), întruniri publice, discursuri.*

Cuvinte cheie: *Cahul, partide, Partidul Național-Liberal, Partidul Național-Țărănesc, Partidul Poporului (Averescu), Partidul Naționalist-Democrat (N. Iorga), Mihail Gheorghiu, Constantin Rădulescu, Sofocli Cavaliot, P. Cafrița, P. Pavlu, H. Vizantis.*

*

Abstract. *From the interwar life (1920s) of the town of Cahul – the seat of the county of the same name –, this material presents several examples from the press of the time regarding aspects of political life – local organizations of national parties, leaders, programmatic reflections (and personal disputes), public meetings, speeches.*

Key words: *Cahul, parties, the National Liberal Party, the National Peasant Party, the People's Party (Averescu), the Nationalist Democratic Party (N. Iorga), Mihail Gheorghiu, Constantin Rădulescu, Sofocli Cavalioti, P. Cafrița, P. Pavlu, H. Vizantis.*

Orașul și județul Cahul cunosc, în ultimele trei decenii, o atenție tot mai sporită din partea reprezentanților cercetării și scrisului istoric moldav: „În prezent, în condițiile unui acces liber la întreaga informație documentară și istoriografică referitoare la perioada în care Basarabia a fost parte integrantă a României Întregite, este de datoria istoricilor de a reface tabloul complex și veridic al acelor ani inclusiv la nivelul unor localități, prezentul demers constituind o parte componentă a efortului colectiv al cercetătorilor în această direcție”¹.

În intervenția de față aducem în atenția celor interesați câteva repere ale prezenței partidelor la Cahul în anii '20 ai secolului trecut, pe baza mărturiilor din presa acestui deceniu. Anume:

– ca și în restul Țării, în județul Cahul au fost înființate filiale ale principalelor

¹ Nicolae Enciu, *Municipiul Cahul din punct de vedere demografic, edilitar, economic și cultural (conform datelor recensământului din 29 decembrie 1930)* (I), în „Dialogica”. Revistă de studii culturale și literatură [Chișinău], IV, nr. 3, septembrie-decembrie 2022, p. 83 [74-93]; a se vedea, aici, și referințele bibliografice la orașul Cahul.

forțe politice, manifestările publice ale lor încadrându-se ansamblului vieții politice naționale;

- cele două principale forțe politice naționale (P.N.L., respectiv P.N.Ț) s-au manifestat ca atare și la Cahul;

- s-au desfășurat, mai ales în preajma alegerilor, adunări publice, consemnate deseori în presa din Capitală, la care vorbitorii – liderii (avocați, în general) și alți fruntași – rosteau cuvântări în care se expuneau idei din programele partidelor respective;

- numărul participanților era contestat, uneori, de către adversarii politici, iar atacurile reciproce, inclusiv la persoană, erau nelipsite;

- nu erau prezente decât rareori, la manifestările publice, personalități de la Chișinău, de la Galați sau chiar din Capitală (Ion G. Duca și Ion Inculeț au participat la adunarea publică din 13 octombrie 1929) – cum avea să se întâmple în deceniul următor;

- problemele de interes local se regăseau în cuvântările liderilor acestor filiale ale partidelor.

Între cahulenii fruntași ai filialelor partidelor se numără:

- P.N.L.: Pandele Cafrița („mare proprietar”, președinte), Pavlu Panaite (președinte, prefect), avocații Constantin I. Rădulescu (vicepreședinte, președinte), N. Radu (primar), Tudor Cricopol (vicepreședinte, prefect), Mihail Livezianu; preoții N. Ștefârță, Isaia Luchian, Nicolae Spinei; profesor Dumitru Știrbu, institutorii Mihail Lisievici (secretar), Neculai Vizireanu, Anton Alistar, învățătorii Ion Rășină, Gavril Jeju, D. Stoianogiei, Neculai Grozdev; proprietarii Sofocli Cavalioti, Gherasim Antipa (vicepreședinte, primar la Leova), N. Crann, Liubomir Athanasie, Ion Cara, N. Cricopol; comerciant M. Cronfeld, „industriașii” Iacob Olhausen, Gh.I. Păslaru.

- P.N.Ț: avocații Mihail Gheorghiu (președinte), Christache Andrian (primar), Grigore Câmpeanu (primar), Leonida Harte, Popov; Gheorghe Coteț, Leonida Varia, Iacob Beleurenco; Dumitru Zaharia (preot), D. Capella („vechiul luptător țărănist învățătorul din comuna Ciobalaccia”), Gheorghe Erimenko (ajutor de primar).

- Partidul Poporului: Haralambos Vizanti („mare agricultor”), G. Tomopol (ajutor de primar).

*

Reorganizarea partidului Național-Liberal - Organizația național-liberală din jud. Cahul -

Cu ocazia înființării organizației Partidului Național-Liberal din orașul și județul Cahul s’a trimis următoarea telegramă d-lui I.I.C. Brătianu:

Organizația liberală din ținutul Cahul care a luat ființă în ziua de 20 ianuarie, salută respectos pe șeful partidului dorindu-i toată puterea de muncă pentru a așeza țara mărită pe temelia cea sănătoasă asigurându-l tot odată de neclintitul lor

devotament.

Președinte, P. Cafrița, vice-președinte C. Rădulescu, casier S. Caravasile, secretar Nicolae Radu, membrii: Ion Rusu, Ion P. Sasu, Ion Corne, D. Știrbu, M. Cram, Gh. Crivopolu, A. Covaloti, Ion. Kilof, M. Tomida, C. Bangar, N. Codreanu, Const. Codreanu, O. Chiosa, V. Codreanu, Vlas Zogonenco.

La această telegramă d. I.I.C. Brătianu a trimis următorul răspuns.

D-LUI P. CAFRIȚA
Președintele al organizației liberale
CAHUL

Aduceți viile mele mulțumiri membrilor organizației liberale din Cahul. Sunt încredințat că vezi și să îți întărești în acea parte a scumpei noastre Basarabii Partidul Liberal a cărui țel a fost pururea să lupte pentru democrație, ordine și apărarea marilor interese naționale.

ION I.C. BRĂȚIANU²

Organizațiile liberale din țară

Congresul Partidului Național-Liberal din Cahul

O grandioasă manifestație liberală

- Discursurile. - Alegerea comitetului județean și delegațiunei permanente. - Telegrama de omagiu. - Banchetul

În ziua de 2 decembrie a avut loc în orașul Cahul, congresul partidului național liberal al județului. Pentru prima oară în acest oraș a avut loc o asemenea manifestație politică impunătoare care dovedește că și în Basarabia ideile partidului liberal au prins rădăcini adânci în masele poporului de la sate.

În adevăr, pe la ora 8 dimineața au început a sosi în oraș din toate comunele rurale ale județului delegații comitetelor îmbrăcați în haine de sărbătoare, cu steaguri tricolore, pancarte cu diferite inscripții și cu muzici. Delegații formând un cortegiu impunător de câteva mii de oameni cari parcurgând străzile orașului, moralele și aclamațiile publicului care staționa pe tot parcursul, s-au îndreptat spre sala cinematografului unde a avut loc congresul.

La ora 9 nu început dezbaterile congresului.

D. avocat CONST. RĂDULESCU a fost proclamat în uralele tuturor ca președinte al congresului.

D-sa, într-o clară și documentată expunere, arată scopul congresului de a reorganiza partidul național liberal conform proiectului de statut, trecând în același timp în revistă, întreaga operă întreprinsă de acest partid în cursul vremurilor și

² xxx Reorganizarea partidului Național-Liberal - Organizația național-liberală din jud. Cahul [Telegramă], în „Viitorul”, XV, nr. 3.875, 17 februarie 1921, p. 4.

până astăzi pentru neamul românesc.

Comitetul județean

În aclamațiunile unanime ale congresiștilor se procedează la alegerea comitetului județean al partidului, în care comitet pe lângă membrii de drept, au fost aleși și următoarele persoane: Dinu Cafriță Pandele mare proprietar, Pavlu Panaite, D. Știrbu profesor la liceu, Gr. Scripcenco, V. Năstăsescu avocat, M. Lisievici profesor, Iacob Boboc, I.N. Florea, D. Zeliano, Alex. Zaharia de mare proprietar, Peiu Mitis, preot Matei Tomșa, preot Isaia Luchian, preot N. Ștefârță, Isidor Starcic profesor, C. Gâdei învățător, Anton Alistar institutor, Gh. Vines, Iacob Olgauzen, Iohan Ghiler, Rudolf Guci, Rudolf Spek, Al. Bavlenco, Lucbancir Atanasiu, dr. Cristea Botez medic primar al județului, Gh. Cricopol, N. Cricopol, D. Ghilea, N. Chițanu, D. Codreanu, Marcu Ghiterman, Petru Soloviev, Filip Deringhim, Gr. Chiosea, Th. Nebunu, Ion Ciolac, Leonte Resulski, Th. Arnăutu și Gr. Sefcenco.

Biroul și delegația permanentă

În urmă d. avocat C. Rădulescu, propune alegerea biroului comitetului județean și a delegațiunei permanente, compuse dintr'un președinte, 4 vicepreședinți, 2 secretari, un casier și 15 membri.

A fost proclamat ales ca președinte d. Cafriță Pandele, în aclamațiile și uralele congresiștilor cari l-au ovaționat îndelung mai ales că tot d-sa a condus organizația liberală de la întemeiere și până azi.

Vicepreședinți au fost proclamați aleși d-nii Pavlu Panaite, Gherasim Antipa proprietar, C. Rădulescu avocat, și N. Radu avocat și președinte al comisiei interimare a orașului Cahul, toți aceștia fiind persoane care se bucură de mare popularitate în județ.

Secretari au fost aleși dnii Tudor Cricopol și M. Livezianu avocați, iar casier a fost ales d. N. Crann, proprietar.

În delegațiunea permanentă au fost proclamați aleși ca membri, d-nii I. Costeanu avocat, Ion Cara, Nic. Cricopol, V. Năstăsescu avocat, M. Cronfeld, I. Cornea, Peiu Mitiș, Ion Sasu, D. Știrbu, D. Hertenstein, M. Lisievici, C. Ceicu profesor liceu, I. Rusu, dr. Creștea Botez și preotul N. Ștefârță.

Cuvântările

D. P. PAVLU, începe seria cuvântărilor în aplauzele și ovațiile nesfârșite ale congresiștilor. D-sa face o lungă expunere a marilor acte îndeplinite ale partidului liberal, insistând mai ales asupra împrăștierei și votului obștesc cari au contribuit la înstăvirea țăranilor și muncitorilor și la ridicarea nivelului moral dela sate. Mai vorbește de opera financiară întreprinsă de guvern, de opera școlară și termină cu o șarjă contra țăranilor cari au dovedit că prin demagogia și acțiunea criminală pe care o desfășură la sate contribuie la dezagregarea și ruina țării.

D. avocat LIVEZIANU M. de asemenea într'o documentată expunere, arată care a fost origina partidului liberal, rolul pe care l-a jucat în chestia națională și

chiamă sub steagurile acestui partid pe toți oamenii conștienți și iubitori de țară.

Preotul N. ȘTEFĂRȚA a pus în evidență însemnătatea marilor reforme înfăptuite de partidul liberal, lăudând marea grijă pe care acest partid o poartă țărâniei române căutând să o ridice sub toate privințele. Deasemenea a adus cuvinte de laudă administrației locale, care își dă toate silințele pentru satisfacerea nevoilor populației și pentru construirea de școli, biserici și case parohiale.

D. M. LISIEVICI, institutor, a vorbit de însemnata operă școlară înfăptuită de partidul liberal și marea activitate desfășurată de actualul ministru al instrucției pentru clădirile școlare. D-sa arată apoi liniștea și armonia în care trăiește populația grație bunei administrații pe care o face guvernul.

Rabinul D. HERZENSTEIN a vorbit din partea comunității israelite din localitate. D-sa a adus elogii activității guvernului și atenției deosebite pe care atât guvernul cât și autoritățile locale o au față de populația evreiască.

Au luat apoi cuvântul mai mulți săteni cari au arătat marea lor bucurie și mulțumire că au fiecare bucata lui de pământ pe care îl stăpânește în liniște și că iau parte la viața politică a Statului, mulțumită votului universal. Sunt foarte bucuroși că se fac peste tot școli în care copiii lor vor învăța carte. Deasemenea sunt foarte mulțumiți că toate nevoile lor sunt satisfăcute.

Telegrame de omagiu

După terminarea cuvântărilor s'au cetit, în inovațiunile asistenței, telegrame de omagiu către d. I.I.C. Brătianu, prim ministru și d. Ion Inculeț ministrul Basarabiei.

Terminându-se lucrările congresului, se formează iarăși un impozant cortegiu, toți congresiștii îndreptându-se spre noul palat administrativ a cărui inaugurare a avut loc cu mare fast, în aceeași zi la ora 12.

La ora 1 a avut loc, în sala clubului obștesc, un banchet de 200 tacâmuri, la care au luat parte toți președinții comitetelor rurale și membrii comitetelor urbane din Cahul și Leova și care s-a terminat la ora 4.

Reușita acestui congres a fost desăvârșită.

L.3

Viața politică

În județul Cahul

Marele congres liberal dela Leova

Asistența. - Cuvântările. - Banchetul

3 L., Organizațiile liberale din țară. *Congresul Partidului Național-Liberal din Cahul. O grandioasă manifestație liberală* - Discursurile. - Alegerea comitetului județean și delegațiunei permanente. - Telegrama de omagiu. - Banchetul, în *Ibidem*, XVI, nr. 4.734, 16 decembrie 1923, p. 4.

Conform dorinței exprimate de către comitetele liberale comunale din plasa Leova și cu aprobarea organizației centrale de la Cahul, a avut loc la Leova în dimineața zilei de 17 ianuarie a.c. o mare întrunire liberală.

Adunarea s'a ținut în sala „Spinadei”, alegând ca prezident pe d-l P. Cafrița care, mulțumește congresiștilor de încrederea și simpatia pe care ia arătat-o explicând și scopul acestui congres ce a fost convocat conform dorinței exprimate de comitetele organizațiilor din plasa Leova, pentru ca fruntașii partidului să poată lua contact cu membri de la sate și a le asculta doleanțele și expună activitatea partidului liberal de la venirea lui la conducerea țării și până în prezent.

D-sa terminând dă cuvântul d-lui Gherasim Antipa, președintele comitetului liberal din Leova.

D-sa arată meritele partidului liberal singurul care a purtat grija poporului de la sate, dându-i, prin realizarea exproprierea moșiilor, puțința de ași avea asigurată existența, iar prin marele număr de școli înființate la sate ia dat lumina minții.

„Să nu vă încredeți în minciunile și sfaturile rele pe care vi le dau agenții partidelor din opoziție a spus d-sa căci aceștia caută să vă tulbure mințile și să defăimeze opera întreprinsă de partidul liberal de care ei sunt geloși, crezând că prin aceasta vor împiedeca continuarea activității partidului atât de folositoare țării”.

D. CONSTANTIN RĂDULESCU, avocatul județului, în cuvinte bine simțite și călduroase arată marele rol pe care l'a jucat, partidul liberal în trecut ca și în prezent în viața politică a neamului românesc.

D. N. RADU, avocat și președintele comisiunii interimare a orașului Cahul, face istoricul și arată capul partidului liberal, care luând ființă în timpuri depărtate și în momente critice pentru neam, a isbutit prin muncă și sacrificiu să realizeze unirea principatelor la 1859 sub Domnitorul Alex. Cuza, unire care a fost începutul renașterii neamului românesc și de la care a pornit în urmă o sumă de evenimente și fapte mari care au dus până la făurirea României Mari de astăzi.

După ce a examinat pe larg concepțiile și vederile partidului liberal d-sa termină cuvântarea strigând „Trăiască M.S. Regele, Trăiască partidul național liberal și Ion Brătianu conducătorul lui”. La aceste cuvinte fanfara cânta „Trăiască Regele” iar aplauzele și uralele nu mai au sfârșit.

D. avocat M. LIVEZEANU arată care a fost rolul partidului liberal în politica națională a țării, luând sfârșit la ora 1 noaptea, în decursul vremurilor.

S.S. Protoereul ISAIA LUCHIAN arată cât de mult a avut grije partidul liberal în trecut ca și astăzi ca religia strămoșească să nu se peardă și ca slujitorii ei să poată să-și exercite înalta misiune de educație a sufletelor.

D-l SOFOCLI CAVALIOTI proprietar și președinte al comisiei interimare a comunei Țiganca, spune: ne-am înscris cu dragoste pa rândurile partidului liberal, și am renunțat la moșiele noastre în folosul sătenilor, fără ezitare, cu credința că săvârșim un fapt de mare interes social care tinde la nivelarea asperităților care

existau înainte între săteni și proprietari, și aci în județul Cahul câți-va din noi ne-am luat sarcina și de conducători și îndrumători ai satelor ocupând demnitatea de primar și aceasta tot în folosul sătenilor.

Face apel la unirea tuturor.

D-I BUDESCU, un harnic și cinstit gospodar din Leova, mulțumește din partea congresiștilor, frunțașilor liberali, cari au venit în mijlocul poporului spre a le împărtăși ideile liberale și propăvădui unirea și dragostea de neam și țară.

Cuvântarea d-lui P. Pavlu

Cel din urmă ia cuvântul d-l P. PAVLU, prefectul județului. D-sa într-o expunere largă arată cum a luat ființă partidul liberal în județul Cahul și starea deplorabilă în care se găsea acest județ la venirea liberalilor la conducerea țării. Arată opera întreprinsă de partid în județ, în decurs de trei ani de zile, pe teren administrativ și cultural și cu câte dificultăți a avut de luptat în realizarea acestei opere din cauza uneltirilor partidelor din opoziție care vedeau cu ochi răi orice încercare de îmbunătățire a situației județului.

Terminându-sa mulțumește tuturor oamenilor de bine care l-au ajutat la conducerea intereselor județului și urând tuturor sătenilor ca anul aceasta să le aducă belșug în casă și roadă bună.

În urmă formându-se un impozant cortegiu toți cei de față pornesc spre clubul liberal.

Ajungând la sediul clubului liberal, congresiști se împrăștie în liniște ducând cu ei o amintire neștearsă a acestei zile însemnate.

Cu această ocaziune s'au trimis telegrame domnului I.I.C. Brătianu șeful partidului liberal și domnului Ion Inculeț, ministrul Basarabiei al căror conținut din lipsă de spațiu nu-l putem publica.

Seara a avut loc la „Restaurantul Celenti” un banchet la care au luat parte optzeci de persoane.

S-au ținut o serie de tuasturi de către diferiți frunțași, banchetul luând sfârșit la ora 1 noaptea.

Liv.⁴

Fuziunea în țară

Cahul

Proces-Verbal, 1925, Februarie 14

Subsemnații locuitori din orașul și județul Cahul, întruniți astăzi în casa d-lui avocat Grigore Câmpeanu – fiind de față d. deputat de Covurlui D.V. Țoni și d. avocat I. Crăciun, din Galați –, după ce am ascultat cuvântările d-lor avocat Gr.

⁴ Liv., *În județul Cahul. Marele congres liberal dela Leova*. Asistența. - Cuvântările. - Banchetul. Viata politică, în Ibidem, XVIII, nr. 5.078, 8 februarie 1925, p. 2.

Câmpeanu și deputat D. Țoni, am hotărât, în unanimitate, să punem în acest județ bazele unei organizațiuni a partidului național ieșit din contopirea partidului național român, de sub conducerea d-lui Iuliu Maniu, cu partidul naționalist al poporului de sub conducerea d-lui profesor N. Iorga – aceasta pentru complectarea organizării începută la 1 februarie 1925.

Deocamdată hotărâm constituirea unui comitet provizoriu de organizare, până ce organizarea definitivă se va alcătui pe baza statutelor partidului național – imediat ce ele vor lua ființă.

Comitetul provizoriu se compune din d-nii avocat Grigore Câmpeanu, președinte, vice-președinte d. N. Vizireanu institutor, secretar d. N. Loran avocat, casier d. Teodor Gățulescu, funcționar de bancă, iar ca membrii: d. Ștefan Stoianov proprietar, d. Haralamb Visnovski, agricultor, d. Dumitru Oțel agricultor, d. Vlas Zaganenco meseriaș, d. Ion Casiade, d. Grigore Popovici, agricultori și d. Vasile Știrbu, ziarist.

Sediul partidului, va fi, până la nouă dispozițiuni, în casa d-lui președinte Grigore Câmpeanu (str. Cara Vasile nr. 1).

(ss) *Gr. Câmpeanu, Ș. Stoianof, N. Loran, Gățulescu, N. Vizireanu, Visnovski, D. Oțel, plugar, Vlas Zaganenco meseriaș, I. Casiade plugar, Cozma Zagarovnăi meseriaș, Gr. Popovici plugar, D. Hetzenstein comerciant, Mihai Carp plugar, D. Cadă comerciant, Toader Carlan plugar, Dumitru Boicenco plugar, Luca Boicenco plugar, Ștefan V. Ghimpu plugar, Grigore Carp plugar, Alexandru Petcu plugar, Dumitru Chițaniuc*⁵.

Candidații liberali de la Cahul (Basarabia)

Lista candidaților liberali — În ziua de 4 august c., partidul național liberal din județul Cahul a depus candidaturile următoarelor persoane pentru camerele agricole: Sofocli Cavalioti proprietar, Niculae Codreanu plugar, Liubomir Athanasiu mare proprietar și arendașul bălților cu pește, Dănilă Scripcenko, rus, plugar, Theodor Cricopol avocat, Gavril Jeju învățător, preotul Vasile Constantinov, Gheorghe Cafriță proprietar, Grecu Simion funcționar, Colodeev Emilian plugar, Emanoil Harmel plugar, Dumitru Știrbu profesor și proprietar, Timofte Ganciu de profesiune liberă, Ștefan Dimitriu proprietar, Niculae Gh. Butnaru plugar, Ion Budan plugar și Nicolae Simion Știrbu plugar⁶.

Situația politică în județul Cahul

- Administrația și afacerile regimului

- Țărănimea basarabeana sa îndreaptă către partidul liberal

⁵ xxx *Cahul. Proces-Verbal, 1925, Februarie*, în „*Neamul românesc*”, XX, nr. 50, 3 martie 1925, p. 2.

⁶ xxx *Candidații liberali de la Cahul (Basarabia)*, în „*Adevărul*”, XXXVI, nr. 12.785, 19 august 1925, p. 3.

Situația politică averescană este lăsată pe seama d-lui deputat H. Vizanti, om fără ocupație bine determinată, fost vechil de moșii, care în calitate de șef de partid și deputat și-a instalat un birou în localul prefecturei de unde conduce județul și primăria Cahul, respectivii conducători, oameni fără nici o suprafață, având nevoie de îndrumări și sfaturi.

D. Vizanti ocupă și demnitatea de președinte al Camerei de agricultură – *ca mare agricultor* – fiind în proprietate cu 6 ha pământ. În această demnitate a fost ales, datorită abținerii de la alegerile agricole a partidului liberal, și a celui țărănesc, pentru a evita barbariile săvârșite la alegerile generale în care alegătorii și candidații opoziției au fost bătuți și arestați de banda lui Vizanti și a bătușilor aduși de la București de frații Stoian-băncuță.

Prigoana contra regătenilor

Acest domn Vizanti prigonește din toate puterile și prin toate mijloacele pe funcționarii veniți aci din vechiul regat, care își îndeplinesc cu prisosință și în mod cinstit datoria, căutând ai înlocui prin persoane lipsite de studii și drepturi, având doar meritul că sunt averescani. Ultima ispravă a fost mutarea la Caransebeș în interes de serviciu, a d-lui Ștefan Popovici, avocatul statului, pentru că acest domn și cinstit funcționar, care nu face politică, este un vașnic luptător al cauzei naționale. Sub protecția acestui domn Vizanti în biserica catedrală din localitate se slujește rusește, iar în școală și autorități se vorbește limba rusă.

Partidul averescan de sub conducerea d-sale cuprinde trei membri titrați, restul îl formează „băeții de viață” certați cu studiile și munca. Pe cei doi regăteni ce i-a avut în partid și care posedă titluri i-a înlăturat de îndată ce a venit la putere pentru a nu se desminți în acțiunea ce duce în contra celor din vechiul regat. În fruntea județului se află d. medic veterinar Perciun, delegat a îndeplini funcțiunea de prefect contrar legii administrative care prevede că delegația de prefect se poate da numai inspectorului general administrativ sau suprefectului de județ. D. Perciun nu vrea să fie numit în această funcțiune pentru a nu-și pierde postul de medic veterinar al orașului Cahul.

Singurul progres obținut până acum este nivelarea străzilor orașului cu tot felul de gunoaie, foi de varză, fulgi etc. adunate de prin curțile locuitorilor. Singurul gând al guvernanților este procopseala. În acest scop sunt știute taxele ce se încasează pentru întreținerea clubului și a partidului dela debitantii cărora li se închid localurile de consumație, dela cetățenii care au de adresat petiții, dela diferite persoane ce au primit certificatele de în proprietăre, dela acei ce solicită cazane pentru fabricat alcool etc.

Organizația partidului liberal

În haosul care domnește se desprinde dorința unanimă de reîntoarcere la guvern a partidului național-liberal care în acest județ cuprinde pe cele mai de seamă și de valoare elemente grupate în jurul d-lui C. Rădulescu avocat și fost

prefect, președintele organizației liberale, ajutat de d. P. Pavlu fost prefect, Gh. Antipa primar al orașului Leova și N. Radu, avocat și fost primar al orașului Cahul, în calitate de vice-președinți și de următoarele persoane care compun delegația permanentă a partidului: N. Crann, proprietar, Theodor Cricopol, avocat, proprietar, M. Livezeanu avocat, V. Năstăsescu avocat, Sofocli Cavaliotti proprietar, N. Cricopol, proprietar, M. Cronfeld comerciant, Ion Sasu fost ajutor de primar, Ion Rusu proprietar, Ion Cara proprietar, fost primar al orașului Leova, D. Hertenstein rabin oficial, Ion Costianu avocat, Mihail Lisievici institutor, Neculai Vizireanu institutor, Gh.Gh. Cricopol proprietar, Gh. Cafrița proprietar, N.Gh. Cricopol proprietar, Anton Alistar, institutor, preot I. Luchian, Ion Rășină învățător, D. Tulceanu proprietar, Boris Atanasiu proprietar, Gh. Paviu, funcționar comercial, I.I. Serebrenicov avocat, Chiriță Cricopol, proprietar și Gavril Jeju învățător.

Orașele și comunele rurale din tot județul sunt organizate cuprinzând pe cei mai de seamă cetățeni și gospodari. Județul a fost împărțit în sectoare, șefii respectivi începând propaganda educativă a votului universal și aducerea la cunoștința populației a operei înfăptuită de partidul național-liberal.

Este de remarcat că țărănimea basarabeană se îndreaptă voioasă [*Sic!*] către partidul liberal, dându-și seama că nici un alt partid politic nu este în măsură să-i satisfacă nevoile și să se ocupe în mod constant și serios, de ridicarea ei culturală, socială, economică și națională. În cursul lunii decembrie, se vor ține conferințe în tot cuprinsul județului, se vor înființa case de stat ale partidului în toate satele, iar în cursul lunii ianuarie 1927, va avea loc în capitala județului congresul general al partidului.

Coresp.⁷

Cum se prezintă situația politică în jud. Cahul

Sâmbătă 11 ianuarie a avut loc la club adunarea membrilor delegațiunei permanente [a P.N.L.] care locuiesc în orașul Cahul precum și a comitetului orașenesc prezidată de d-l avocat C. Rădulescu președintele organizației județene.

Organizarea pe sectoare

Trecându-se la ordinea de zi, d-l M. Livezeanu secretarul general al partidului a arătat stadiul în care se află reorganizarea partidului, aducând la cunoștință că aproape toate comitetele rurale în număr de 67 s'au reorganizat înscriind numeroși membri care de voie bună și din convingere au aderat la programul politic al partidului nostru, dându-și bine seama că este singurul partid din țară care a văzut și vede de nevoile populației, muncind fără preget și cu suflet curat și cinstit pentru rădicarea țărănimei.

⁷ Coresp., *Situația politică în județul Cahul*. - Administrația și afacerile regimului. - Țărănimea basarabeană se îndreaptă către partidul liberal, în „Viitorul”, XIX, nr. 5.645, 19 decembrie 1926, p. 4.

Județul este împărțit în 21 de sectoare conduse de următoarele persoane:

P. Pavlu, fost prefect, Gh. Antipa, primar, preot N. Spinei, Alex. Rusu agricultor, Gh. Dedulescu primar, I. Serebreanic avocat, Sofocli Cavaliotti proprietar, I. Rășină învățător, D. Stoianogiei învățător, Chirilă Cricopol proprietar, Boris Atanăsiu proprietar, Gavrilă Jeju învățător, N. Crann proprietar, Ion Rusu proprietar, Iacob Olhausen industriaș, Ilie Naberjnii avocat, Gh.I. Păslaru industriaș, Gh. Cafrița proprietar, Neculai Grozdev învățător, Socrate Perjeru primar, Ion Ghenciu agricultor.

S'a constituit serviciul de propagandă sub conducerea d-lui C. Rădulescu ajutat de d-l P. Pavlu și de un comitet compus din d-nii M. Levezeanu, Nic. Radu și M. Lisievici.

A luat de asemenea ființă și cercul de studii compus din d-nii C. Rădulescu, P. Pavlu, N. Radu, M. Levezeanu, Th. Cricopol, V. Năstăsescu, D. Știrbu și N. Vizireanu. Cercul va ține ședințe săptămânale iar la 22 ianuarie c. d-l C. Rădulescu va începe seria conferințelor.

S'a hotărât ca congresul general a partidului să aibă loc la 20 februarie a.c. în care scop s'au făcut invitațiuni d-lor V. Brătianu, I.Gh. Duca și Ion Inculeț fost ministru, precum și altor fruntași de ai partidului liberal.

Datorită bunei înțelegeri și armonii ce există între membrii partidului nostru și în dorința ca aceste legături să existe și între familiile lor, s'a hotărât în deplin acord ca în fiecare sâmbătă să aibă loc serate dansante în localul clubului partidului la care se vor invita și persoane în afara partidelor politice.

La averescani

Acei 5 partizani ce formează marele partid al poporului din județul nostru se ceartă zilnic și sunt revoltați contra trinității Vizantios-Perciun-Romașco, care au acaparat tot și toate cele bune.

Se dă lupta în special contra primarului fripturist Câmpeanu care fiind „regățean” stă ca paiul în ochii d-lui prim ajutor de primar jovialul G. Tomopol care nu pierde ocazia mai ales când îl apucă accesele de dropică ca să nu aibă accente de independență și de revoltă. Și la drept vorbind are dreptate căci a făcut 4 ani bătuți de opoziție, numai el știe cum s'a ținut și la urmă să-i ia locul un fripturist.

În județ, nu există averescani. Toată țărănimea îi detestă din cauza alegerilor, a traiului excesiv de acum, a lipsei de administrație etc.

La țărâniști

Acalmie. — Șeful prezumtiv deputatul Gheorghiu a legat mare prietenie cu dl. Haralambios Vizantis pentru a-i menține soția în postul provizoriu de medic de plasă.

De unde până acum acest domn Gheorghiu nu găsea suficiente cuvinte de injurii la adresa grecilor din partidul averescan, astăzi se gudură pe lângă dâșii și nu s'a sfiit să țină un discurs cu ocazia recepției de anul nou la Prefectură, slăvind

pe Prefect și pe dl. Vizantis.

Ce o fi zicând bieții țărani din județ care au votat știindu-l român și contra acelor care pe vremea stăpânirii rusești le sugeau sângele și profitau de munca lor.

Acest domn ajuns deputat numai înșelând buna credință a țăranilor a rămas în arendă cu 150 ha fâneată sustrasă dela sătenii împrumătați și zilele trecute având proces la judecătorie cu țăranii care nu achitaseră datoria pentru fân, a fost huiduit și insultat de dânșii în auzul tuturor care treceau pe acolo, dându-și seama că au fost înșelați de acest speculant⁸.

Abuzuri averescane la Cahul

D-l H. Vizantis, șeful averescanilor, mândru că partidul național-liberal se organizează temeinic la sate, a dat poruncă jandarmilor să facă mizerii liberalilor care la casa lor au pus firma partidului liberal, cerându-le în același timp autorizația de a afișa firma.

Se vede că d. Vizantis confundă cluburile politice, cu băcăniile de măline sau cu ceinăriile și cafenelele strămoșilor săi cari trebuiau să aibă firma înscrisă la Tribunal.

În același timp acest nechemat șef de partid spumegă de ciudă că partidul liberal a deschis un club mare și elegant în orașul Cahul și nu știe ce intrigi să pună la cale pentru a împiedeca lumea să-l frecventeze⁹.

Cine este șeful partidului poporului din Cahul

La Cahul – o parte din clasa marilor proprietari și arendași, străini de neam și abuzivi – de frica revoluției din 1917 și de supărare că Sfatul Țării hotărâse exproprierea, s'au dat de-o parte în mod ostentativ, regretând dominația rusească sub cari erau atotputernici chiar fiind supuși altor state. Și așa a apărut la suprafață un vechil al lor mai îndrăzneț, ca d. Haramb Vizantis, actualul șef al partidului poporului, lipsit cu desăvârșire de cultură.

Acest domn Vizantis care a perindat pe la mai multe curți boierești, se purta cât se poate de rău cu țăranii. La conacul moșiei Tartaul, unde era vechil, dela poartă țăranii intrau cu căciula în mână iar cine era cât de puțin vinovat, era bătut cu mănua de fier. Această purtare i-a fost amintită d-lui Vizantis acum doi ani în campania electorală pentru alegerea de la Camera agricolă, prin o scrisoare iscălită de foștii mari proprietari N. Crani, G. Cavaliotti, Gh. Cafrița, L. Atanasiu, scrisoare ce a fost publicată în ziarul local „Liberalul”.

Acest domn Vizantis a scăpat de pedeapsă pentru neregulele săvârșite la uprava de aprovizionare, numai grație amnistiei acordată în 1919. De la federala „Plugarul” acest domn, fost președinte, a fost scos pentru rea administrație

⁸ xxx Cum se prezintă situația politică în jud. Cahul, în Ibidem, XX, nr. 5.672, 23 ianuarie 1927, p. 3.

⁹ xxx Abuzuri averescane la Cahul, în Ibidem, XX, nr. 5.681, 4 februarie 1927, p. 3.

aplicându-i-se art. 17 din legea băncilor populare. Iar acum de curând tribunalul de Cahul i-a aplicat o amendă de 200.000 lei pentru nereguli cu contingentarea cerealelor.

Acesta este șeful averescan din județul Cahul¹⁰.

Depunerea candidaturilor liberale la Cahul

O grandioasă manifestație cetățenească

Depunerea candidaturilor liberale la Cameră s'a făcut în asistența a câtorva sute de alegători din județul și din orașul Cahul, care au manifestat cu mare simpatie pentru partidul liberal. Entuziasmul poporului era cu atât mai mare cu cât erau proaspete în mintea tuturor nelegiuirile și samavolniciile săvârșite de fostul regim averescan de tristă memorie care în special la Cahul și-a bătut joc de toată lumea și a dat naștere celui mai deșănțat regionalism isbind fără cruțare în tot ce este regățean.

Grupul de cetățeni în fruntea căruia se găsea de avocat C.I. Rădulescu, șeful partidului, care este foarte iubit și stimat de toată lumea din oraș și județ a manifestat pe toate străzile Cahulului spre marea satisfacție a întregii populațiuni care în urale își arăta bucuria că a scăpat de asupririle și ticăloșiile averescanilor¹¹.

O scrisoare a prefectului jud. Cahul

O desmințire

Primim următoarele:

„Am onoare a vă ruga să binevoiți a publica următoarele:

- În ziarul «Dimineața» din 3 iulie a.c. s'a publicat sub titlul *Ce se petrece în județul Cahul* o serie de știri fanteziste.

Le dau cea mai categorică desmințire. Este absolut inexact că s'au pus bariere la sate și că circulația nu este liberă. Nu este adevărat că s'ar fi percheziționat persoanele ceas din oraș. Campania electorală decurge într-o liniște desăvârșită. Un singur incident s'a petrecut în com. Gavanosa unde d. avocat Gheorghiu, șeful partidului național-țărănist din acest județ a palmuit un jandarm în fața locuitorilor. Pentru acest fapt s'au dresat acte.

Un automobil fără permisul cerut de lege a fost oprit de a circula în județ. Celelalte automobile sunt libere să circule”.

Cu deosebită considerațiune,

PANAITE M. PAVLU

¹⁰ xxx *Cine este șeful partidului poporului din Cahul*, în Ibidem, XX, nr. 5.682, 5 februarie 1927, p. 3.

¹¹ xxx *Depunerea candidaturilor liberale la Cahul. O grandioasă manifestație cetățenească*, în Ibidem, XX, nr. 5.793 20 iunie 1927, p. 3.

*Prefectul județului Cahul*¹²

Comemorarea lui Ion I.C. Brătianu la Cahul

Comitetul județian al organizației partidului național-liberal din jud. Cahul s'a întrunit în salonul clubului liberal din orașul Cahul pentru a ratifica alegerea d-lui Vintilă I. C. Brătianu în calitate de șef al partidului național-liberal din întreaga țară. Ședința se deschide la ora 10 a.m. de către d-l avocat și deputat C.I. Rădulescu, președintele activ al organizației județene care, vădit emoționat, reamintește adunării faptele și meritele marelui român și om de stat Ion I.C. Brătianu a cărui întreagă viață a fost pusă în slujba țării și a neamului românesc care, datorită prevederilor sale, s'a văzut unit într'un stat mare și consolidat.

Asistența în picioare, în semn de omagiu și pietate a ascultat elogiul marelui dispărut care prin excepționalele sale calități a contribuit la înfăptuirea României Mari. Poporul român va rămâne veșnic recunoscători acestui mare patriot grație căruia a obținut, pământ, drept de vot și o țară mare.

Ratificarea alegerii d-lui Vintilă I.C. Brătianu s-a făcut cu unanimitatea membrilor prezenți convinși că și de astăzi înainte partidul național-liberal sub înțeleaptă conducere a d-sale va merge spre progres contribuind și mai departe la prosperarea scumpei noastre patrii. D-l Vintilă Brătianu nu este numai om de vastă cultură cu puteri de muncă uriașă ci este omul care prin reformele sale financiare a salvat țara de pe marginele prăpastiei. Este omul care timp de trei decenii a colaborat cu ilustrul său frate dispărut, participând la toate operele mari înfăptuite în acest interval de timp.

Mai vorbește d-l avocat M. Levezeanu secretarul general al partidului care, în numele organizației, asigură pe d-l Rădulescu de concursul necondiționat a tuturor prietenilor politici, de devotamentul și dragostea cu cari înconjoară pe noul șef al partidului înțelegând cu toții să lupte dezinteresat și în deplină armonie pentru tron, țară și neam. Cu ocazia acestei înălțătoare solemnități s'a făcut din nou dovada solidarității prietenilor politici în jurul d-lui deputat C.I. Rădulescu, șeful activ al organizației din Cahul, care grație calităților sale cât și a modului cum știe să se comporte și să sprijine nevoile populațiunii și-a câștigat dragostea și stima tuturor.

S'a trimis d-lui Vintilă I.C. Brătianu, următoarea telegramă:

„Membrii comitetului județian al organizației național-liberale din județul Cahul adunați astăzi în ședință extraordinară luând act de alegerea dv. ca președinte al P.N.L. încrezători în superioarele dv. însușiri de om de stat, în titanica putere de muncă și în caldul patriotism de care totdeauna ați dat dovadă, vă asigură

¹² [Panaite M. Pavlu], *O scrisoare a prefectului jud. Cahul. O desmințire*, în *Ibidem*, XX, nr. 5.807, 6 iulie 1927, p. 3.

de devotamentul lor neclintit și vă urează deplină sănătate, mulți ani și succes desăvârșit în îndeplinirea înaltei misiuni ce vi s'a încredințat". Presed. organizației liberale Cahul

C.I. Rădulescu
avocat-deputat¹³

Marea manifestație național-țărănistă din Cahul

În urma desfășurării campaniei de răsturnare a guvernului, cum și în vederea alegerilor la Camera de agricultură din județul Cahul s-a convocat în ziua de 11 februarie 1928, o mare întrunire în orașul Cahul la sediul partidului. În același timp fusese convocat și comitetul județean. Fiind de față o mare mulțime de cetățeni, ședința este deschisă de d. Mihail Gheorghiu, șeful organizației, care arată în puține cuvinte însuflețirea cea mare ce domnește în întregul județ, în urma dărei semnalului campaniei de răsturnare a guvernului. Descrie jalea și mizeria ce au cuprins comunele din județul Cahul și disperarea din anii trecuți care a făcut ca mulți țărani cahuleni să ia drumul Americii. Astăzi țara întreagă s-a ridicat contra liberalilor, Întrunirile populare de la Iași, unde au luat parte și cahuleni, Făgăraș și Craiova a făcut dovada deplină înaintea factorilor răspunzători ai imposibilității dăinuirii actualului regim îndeamnă pe cetățeni să lupte din toată inima, la alegerile de la 1 martie pentru reușita listei partidului național-țărănesc la Camera de agricultură.

Administrația amenință că va lua aceleași măsuri, că și în iulie trecut, pentru a fi proclamată lista guvernamentală, prin arestări, bătăi și furturi de urne. Astăzi trebuie să se știe că jandarmul nu va mai îndrăzni să aresteze pe nimeni, căci el atunci ese în afară de lege, luptă contra țarei și trebuie readus la realitate. Să nu se teamă nimeni de rățoelile liberalilor.

Face apel la întreaga țărănime să fie gata de luptă până la sacrificiu la cel dintâi semnal.

Gheorghe Coteș, arată că întreaga țărănime din județ este disperată și gata la orice sacrificii. Așteaptă numai semnalul de luptă. Cere însă lămuriri ce înseamnă manifestele semnate de d. Simion Botezatu, prin care îndeamnă pe săteni să urmeze partidul țărănesc al doctorului Lupu, cum și întrunirile ce se fac la periferiile orașului, unde ia cuvântul d. S. Botezatu și diferiți liberali, că Sizov, Caliga, Muhin etc.

D. *Leonida Varia*, arată că asemenea uneltiri nu se fac decât cu scopul de a slăbi organizația partidului național-țărănesc, singura organizație existentă în tot județul. Cere ca să se ia măsuri energice și să se tae răul din rădăcină. Propune o

¹³ xxx *Comemorarea lui Ion I.C. Brătianu la Cahul*, în *Ibidem*, XX, nr. 5.953, 24 decembrie 1927, p. 3.

moțiune de excludere din comitet a d-lui Simion Botezatu.

Pusă la vot moțiunea este primită cu unanimitate.

D. *Cristache Andrian*, arată că odată curățită organizația de cangrena rămasă de pe urma doctorului N. Lupu, trebuie să se ia măsuri și să pregătească lumea pentru isbândă, în lupta de la 1 martie. Arată că administrația a pus bariere de jandarmi la intrarea și eșirea satelor. La podul din comuna Roșu și-a făcut apariția vestitul plutonier, Pârâu, care în iulie trecut a pus jandarmii să tragă cu arma deasupra capului său și a asediat satul Andrușu, trăgând asupra lui jumătate oră.

Deși listele nu s'au afișat, ele s'au întocmit în secret ștergându-se mii de alegători. În plasa Cubei unde sunt peste 20.000 alegători s'au înscris numai 3.000. Din cauza lipsei de timp, în contra legii, cărțile de alegător s'au dat să se împartă prin primării. Aceasta însemnează că se vor da cărți numai la câteva persoane de încredere și ele vor vota de mai multe ori. Se vor da ordine ca să fie arestați din timp candidații, delegații și asistenții, pentru ca guvernanții să opereze nesupărați.

Îndeamnă pe cetățeni să-și păzească candidații, delegații și asistenții, să nu lase să fie arestați. Jandarmul care va încerca să facă aceasta, este în afară de lege și el trebuie silit să intre în legalitate. Să meargă cu toții, să ceară cartea de alegător și să se caute ca prin orice mijloc să se ajungă la localul de vot.

Să nu se teamă nimeni și urează tuturor ca în ziua de 1 martie 1928, să se înscrie una din cele mai glorioase pagini din istoria politică a județului Cahul.

În urmă se procedează la proclamarea listei de candidaturi.

Mulțimea ovaționând îndelung pe orator se împrăștie în liniște¹⁴.

Viața în Basarabia

„Afganistanul” român, județul Cahul

Cum lucrează prefectul contra județului. Consilieri arestați, să înceteze scandalul

CAHUL. – Avem un județ în țara românească, căruia prefectul respectiv i-a spus, desigur într'un moment de suprem dispreț: „Afganistanul”. Este județul Cahul. Prefectul „Afganistanului” românesc este un domn Panait Pavlu, adus în 1922 de defunctul Alex. Constantinescuși menținut sub actuala guvernare liberală, știe numai D-zeu și d. ministru de Interne, cu cât „chui și vai”. Ei bine, acest domn prefect și-a îngăduit să spună că în județul Cahul suntem ca în Asia și că locuitorii, alături chiar de fruntașii lor, investiți cu demnități publice, pot fi tratați ca sălbateci, insultați sau maltratați de jandarmi, fără ca aceste umiliri să aibă vreun răsunet.

CUM OPEREAZĂ PREFECTUL

Iată faptele: Și aici, din păcate, se aplică o lege care se chiamă: „pentru

¹⁴ xxx Marea manifestație național-țărănistă din Cahul, în „Dreptatea”, II, nr. 107, 23 februarie 1928, p. 2.

unificare administrativă”. După această lege, de bine de rău, s’a ales un consiliu județean în 1926 sub guvernarea averescană, compus din preoți, plugari, meseriași, proprietari, advocați, cu consilieri de drept, medici, profesori, ingineri etc. A lucrat acest consiliu vre-o câteva sesiuni bune, foarte bine chiar, încât d-nii inspectori administrativi nu i-au găsit nici o vină pentru a fi dizolvat. Dar d-lui prefect nu i-ar trebui „cui străin în casă”. Ar vrea să aibă mâinile amândouă libere, cu una nu poate... administra bine județul.

DEMISII PUSE LA CALE

Mai pe toamnă, a pus pe secretarul consiliului județean de a amăgit o parte din consilieri să semneze o telegramă către guvern și de fapt i-a pus să semneze demisiile, motivându-le pe urmă că se dau din cauză de boală: diarie cronică, orbul găinilor, neputință, mâni scurte (că dacă ar fi lungi ar fi fost buni) etc. A răs consiliul superior de aceste bazaconii, le-a respins demisiile.

CONSILIUL JUDEȚEAN LA LUCRU

Se convoacă la 15 februarie 1928, o sesiune extraordinară pentru a discuta mai ales deschiderile de credite făcute de delegația permanentă județeană, sub președinția de drept a d-lui prefect. Se întrunește un număr și lucrează perfect legal, alege un nou președinte în persoana d-lui avocat Leonid Harte, un vice-președinte în persoana preotului D. Zaharia, și un nou raportor la comisia economică pe d. Iacob Beleurenco, toți membri partidului național-țărănesc. Ia în cercetare creditele deschise și le pune la punct în urma referatului d-lui consilier de drept Ionescu Cnutz, ad-tor financiar, care arată consiliului că *delegația permanentă a lucrat ilegal când a deschis credite depășind fondul respectiv cu aproape 2.000.000 lei; aprobând și ratificând deciziile de lege permanente numai în limite fondului pentru deschidere de credite; ba încă făcând și o economie de 93.976 lei la acest articol*. Când consiliul constată în procesul-verbal de ședință că parte din membrii delegației permanente nu lucrează cu suficientă atenție, și când un domn raportor spune d-lui prefect „au lucrat așa cum ai spus d-ta că e după lege” și când președintele delegației permanente conform art. 139 1. ad-tivă este prefectul, care d. prefect este capabil și dacă este capabil a fost de bună credință, când n’a făcut opinie separată la decizia delegației permanente sau nu a atacat-o conform art. 146? D. ministru de Interne, e rugat a lua notă de această chestiune. Ilegalitatea constatată de d. administrator financiar, combătută de prietenul politic al liberalilor d. avocat al statului Șt. Popovici, a fost înghițită de d. prefect; căci oricât ar fi părut d-sa de nepăsător, dar când membrii cari au hotărât sub președința d-sale sunt readuși la realitatea legală, desigur că și președintele, în cazul de față prefectul, adică d. P. Pavlu, a înghițit această decizie cam greu.

Iată dar că acest consiliu înțelege până la un punct superior capacitatea ad-tivă a d-lui prefect Pavlu, legea pentru unificarea administrativă și chiar legea contabilității publice.

În această sesiune extraordinară consiliul a luat o decizie încă și mai grea, deși foarte necesară d-lui prefect, adică să nu fiu rău înțeles, necesară administrației județului al cărui „Emir” e d. P. Pavlu.

D. prefect, sau județul „Afganistan”, a cumpărat niște stâlpi pentru sârmă telefonică. Prețul cumpărării depășea fondul articolului respectiv cu 270.000 lei. Consiliul a procedat la modificarea bugetului pe 1927, suprimând unele articole necheltuite și alimentând fondul pentru deschimentat la rândul articolului privitor la stâlpi.

Apoi ce mai capacitate și bună administrație se poate cere unui consiliu pe care vreți să-l dizolvați după ce v’a dat posibilitatea terminării acestei furnituri însuma totală de aproape 1.000.000 lei?

ARESTAREA CONSILIERILOR JUDEȚENI

D. prefect să răspundă la următoarele:

Din al cui ordin au lucrat jandarmii, când au arestat pe consilierii județeni din sate, în frunte cu președintele acestui consiliu, cu câteva zile înainte de convocarea în sesiune ordinară: 1 martie a.c.? Cerem d-lui prefect Pavlu răspuns și d-lui ministru de Interne anchetă severă și sacțiuni pentru că întreaga populație cahuleană e indignată de aceste procedee.

Cum să nu ne simțim jigniți, cum să nu protestăm, chiar cei veniți din Regatul vechi, dar care ne-am legat de Basarabia, mai mult decât cu un scaun de prefect, și care putem trăi aici chiar când nu suntem prefecți sau alte demnități, când vedem că vin consilierii județeni la consiliu, cu fălcile umflate de pumnii jandarmului, cu mustățile smulse, cu mâinile sgâriate? Cum să nu ne punem pieptiș contra arestărilor când ești silit să te duci noaptea ca’n filmele cinematografice cu automobilul la marginea satelor, să pândești până adoarme santinela-jandarm la casa consiliului județean, ca să-l răpești pe acesta să-l sui în mașină și să vii cu el a doua zi la ședința consiliului județean? Înțeleg interesul partidului liberal, înțeleg interesul d-lui prefect personal, de a se debarasa de acest consiliu, dar să găsești mijloace legale. Legea dă aceste mijloace; dar să se ridice de exemplu un consilier județean, consilierul N. Scripncea, dela comisia de impuneri, unde lucra ca delegat din partea județului, să fie ținut 5 zile la postul de jandarmi să-l scoți noaptea pe câmp și să-i pui arma în piept spunându-i că dacă nu se leapădă de această demnitate va fi împușcat, aceasta este drept ca în Afganistan și atunci se vede că jandarmii din Cahul nu mai au comandant și județul Cahul, numai are prefect sau dacă-l are, să vie cineva să vadă ce se petrece sub acest prefectorat, căci altfel e vai de capul acestei populații și vai de noi românii și de jertfele celor ce au luptat pentru această unire, cât și de munca celor ce ar vrea să facă ceva pentru a apropia inimile basarabenilor de inimile curate ale fraților de dincoace de Prut.

Dar chiar în sala de ședință a consiliului se petrec lucruri grave.

Președintele anunțase convocarea pe ziua de 1 martie 1928 la ora 10 dimineața.

PREFECTUL DĂ AFARĂ PE CONSILIERI

La ora 10 vine d. prefect. Ședința nu era deschisă. Face apelul consilierilor, dă afară pe cei de drept și găsește 18 prezenți. Zice d-sa că nu a răspuns consiliul la convocare și cheamă armata să-idea afară. Noroc că armata a fost prudentă. A cerut ordin scris și s'a pus conform legii la dispoziția d-lui președinte al consiliului.

La ora 10 și 5 minute s'a întrunit în număr de 22, toți funcționarii consilieri de drept neprezentându-se.

S'a prezentat profesorul Știrbu și a fost poftit de d. prefect în cabinetul său și nu s-a mai reîntors. Consiliul a fost convocat pentru votarea bugetului pe 1928. Contabilul are ordin să nu dea bugetul; funcționarii să nu dea nici o lucrare.

Consiliul a cerut ancheta d-lui ministru de interne și o așteaptă zilnic la ora 10, până se va termina sesiunea ordinară, această anchetă.

Acest act de desconsiderare al consiliului, din partea d-lui prefect, pare a fi sprijinit pe art. 129 legea pentru unificarea administrativă.

Ori citind acest text se poate vedea cum înțelege un prefect, fost funcționar administrativ de carieră, textul unei legi.

Art. 129 spune: „Orice întrunire a consiliului județean, care s'ar constitui și ar delibera afară de timpul pentru care a fost convocat într'alt loc și contret fiu modului stabilit de lege, este nelegală”.

Dar acest text trebuie pus în legătură cu art. 119, care spune: consiliul județean se întrunește în Capitala județului în localul prefecturii în sesiune ordinară la 1 martie al fiecărui an. El se întrunește de drept la aceste date chiar dacă n'a fost convocat.

După aceste articole la 1 martie 1928 consiliul se convoacă de drept, deci chiar fără înștiințarea președintelui. Legea nu spune ora. Deci la orice oră din ziua de 1 martie, așa încât să se poată ținea o ședință. Ori, președintele spune în ordin: „Consiliul se convoacă pentru ora 10”. Adică el fixează o oră din ziua de 1 martie sub care ședința nu se va deschide, adică până la ora 10, nu va fi ședință, dar de la ora 10 în sus, oricând se poate deschide ședință pentru că sesiunea ține 15 zile. Adunarea a fost la prefectură și conform modului stabilit de lege.

ABUZURILE

Deci prefectul a comis un grav abuz de putere când prin măsurile luate a împiedecat lucrările consiliului.

Conform art. 163 din lege consilierii care nu vin la ședință se pedepsesc cu amendă până la 10.000 lei și sunt responsabili bănește de daunele suferite de județ. Oare dacă s'ar chema în judecată pentru aceste daune d. prefect și implicit d. ministru de Interne, ce va zice d. ministru? Căci județul, nu are buget. Spitalele n'au bani. Școlile nu se construiesc, întreaga gospodărie a județului este stânjenită din simpla fantezie a unui domn prefect, care nu știe să citească și să înțeleagă un text de lege.

Dar oare d-nii consilieri de drept, care stau acasă, după ce au depus jurământul de consilieri, nu ar putea fi amendați? Conform art. 163? Ar trebui aplicată această sancțiune și cerem d-lui președinte al consiliului a o aplica, să vedem cum se vor apăra d-nii consilieri de drept.

Dar până la aceste măsuri, rugăm stăruitor pe d. ministru de Interne, să trimită pe cineva la Cahul, să învețe pe această zdreanță de prefect a citi legea administrativă românească.

Pe d. prefect îl anunțăm că-i dăm toată asigurarea, că acest consiliu, după ce i-a dat bani pentru stâlpi de telefon, aproape un milion, îi va da și pentru sârmă, chiar dacă nu va servi la telefoane, dar va avea cel puțin pe ce-și întinde organizația liberală cahuleană, rufele pe care le tot spală de vreo 8 luni, și nu și le poate curăți, se va vede din lipsă de spațiu pentru uscat...

Gh. Răzașu¹⁵

¹⁵ Gh. Răzașu, „Afganistanul” român, județul Cahul. Cum lucrează prefectul contra județului. Consilieri arestați, să înceteze scandalul. *Viata în Basarabia*, în Ibidem, II, nr. 124, 14 martie 1928, p. 2; vezi și xxx *Marele scandal dela Consiliul Județean din Cahul*. Arestarea consilierilor județeni. -Prefectul ultragiază. Aducerea armatei pentru evacuarea sălei, în Ibidem, II, nr. 116, 4 martie 1928, p. 2.

Chestiunea în cauză a constituit și obiectul unei *interpelări* la Cameră, din partea deputatului național-țărănesc constănțean Vasile Lepădatu, în *Ședința de vineri 2 martie 1928*:

„Am onoare a aduce la cunoștința d-lui ministru de interne scandalul care s'a întâmplat în ziua de 1 martie 1928 cu ocazia convocării consiliului județean al județului Cahul, scandal provocat de către prefectul acelui județ și care a produs o adâncă impresie printre toți locuitorii județului.

Consiliul județean a fost ales sub trecuta guvernare a partidului averescan. La venirea actualului guvern pentru că majoritatea consilierilor sunt membrii ai partidului național-țărănesc, actualul prefect a recurs la toate trucurile pentru a-i dizolva și a alege partizani ai regimului. După ce prin inducere în eroare a smuls demisiunile majorității consilierilor, sub motiv că iscălesc o telegramă de condoleanță la București, a fost silit să revină în urma plângerilor făcute de consilieri. Atunci a căutat să găsească alt motiv și anume: „că consilierii nu răspund la convocare și refuză să se adune”. Pentru a ajunge aci a dat cele mai severe ordine jandarmilor din județ, ca să aresteze și să sequestreze pe toți consilierii, spre a nu se prezenta în ziua de 1 martie, jandarmii au executat ordinele, însă în urma ordinelor date de parchet, ei s'au mulțumit să înconjoare casele cu jandarmi și să-i împiedice pe consilieri să iasă din casă. Consilierii însă în majoritatea lor noaptea peste câmp au sosit la Cahul. Prefectul care nu se aștepta la această surpriză, a dat ordin consilierilor de drept să nu se prezinte nici unul la ședință, ceea ce s'a și făcut. Cu toate acestea consilierii se adună în număr legal pentru a se constitui. Prefectul județului se prezintă la ședință la orele 10 și 5 minute și sub motiv că nu s'a deschis ședința la orele 10 fix, el consideră ilegal consiliul ultragiindu-l, a dat ordin garnizoanei să trimeată un pluton de soldați cu mitralierele pentru a alunga pe consilieri. În baza acestui ordin, un pluton de soldați în pas alergător aleargă la prefectură, din care cauză se face o mare panică în oraș, răspândindu-se fel de fel de svonuri. Consiliul văzând aceasta situație, în unanimitate se plânge telegrafic d-lui ministru de Interne, încheind în acelaș timp un proces de ultragiu prin care se cere darea în judecată a prefectului și intrarea în legalitate.

În cele din urmă, prefectul, văzând hotărârea dâră de a lucra cu orice preț, a dat ordin funcționarilor să ia registrele, să nu mai scrie nimic și să închidă ușile.

Acest caz fiind o flagrantă încălcare a legilor țării, și un abuz fără păreche, rog pe d. ministru de Interne, să ia toate măsurile ca acest prefect să fie adus la simțul legalității.

Manifestațiile național-țărăniste din țară În Cahul (Basarabia)

Orașul înconjurat de jandarmi pentru a împiedeca lumea să vină la întrunire

Organizația partidului național-țărănesc, din jud. Cahul, în campania pentru răsturnarea guvernului, a decis a ține întruniri în toate centrele, mai însemnate, ale județului Cahul. Aceste adunări au stârnit un entuziasm nemaivăzut la Cahul. Din satele cele mai îndepărtate, țăranii vin pe jos, în număr foarte mare, pentru a asculta pe fruntașii organizației, dând astfel întrunirilor aspecte de adevărate sărbători populare. După marea întrunire dela Leova, în nordul județului, s'a ținut întrunirea dela Cahul.

Aceste manifestări populare, atât de grandioase, au pus pe gânduri anemica asociație, a celor câțiva liberali, din acest județ, care se erijează în sbirii și satrapii județului Cahul, și caută prin toate mijloacele, să împiedece lumea de a veni la întrunire.

Duminica trecută încă din timpul nopții, pentru a se împiedeca întrunirea ce a avut loc, în orașul Cahul, toate barierele de la intrările orașului au fost barate de posturi puternice de jandarmi și până la amiază, intrarea în oraș a fost interzisă. La bariera Crihana, lângă movilă, un post puternic de jandarmi, împiedeca țăranimea, din partea de sud a județului, să se îndrepte spre Cahul. La izvoare și bariera Moscovei, posturi puternice patrulau drumurile, iar la bariera Roșu, a fost adus vestitul zbir al județului Cahul, plutonierul de jandarmi Pârvu, devenit celebru din alegerile anilor trecuți, când cu focuri de armă și după o canonadă de jumătate de oră, a arestat pe președintele organizației partidului național-țărănesc d. avocat M. Gheorghiu și vicepreședintele organizației d. avocat Christache Andrian.

Cu toate măsurile ce s'au luat, țăranii venind în timpul nopții, prin porumbiști și prin bălți, s'au adunat în număr foarte mare la Cahul.

ÎNTRUNIREA

La orele 10 a.m., într'un mare entuzasm și strigăte de ura, care zguduiau întreg orașul Cahul, ședința este deschisă și d-l Gheorghiu propune de președinte al adunării pe vechiul luptător țărănist învățătorul din comuna Ciobalaccia D. Capela, care mulțumind pentru marea onoare ce i se face, spune că dela înființarea partidului național-țărănesc este un soldat credincios, deși la toate alegerile a avut mult de suferit, fiind arestat în timp de iarnă, pe un ger grozav și ținut desbrăcat și nemâncat 36 de ore într'un grajd, pe unde vântul șuera, ușile și ferestrele nefiind astupate. A suferit pentru o credință, că mântuirea acestei țări nu va veni decât din

Depun și o reclamație a consilierilor județeni.

Aștept răspunsul domnului ministru de Interne.

D. I.G. DUCA [ministru de Interne] spune că va lua măsurile necesare" – xxx *Abuzurile prefectului din Cahul*, în Ibidem, II, nr. 116, 4 martie 1928, p. 3.

partea partidului național-țărănesc. Ziua aceasta pare că nu este departe. Dă cuvântul d-lui *Gheorghe Erimenko*, ajutor de primar al orașului Cahul, care arată că situația în jud. Cahul, astăzi este foarte grea. Țăranul e sărac, vitele s'au prăpădit, sămânță nu are, iar cei din casă sunt expuși să piară și de foame la iarnă. Liberalii se laudă că ne au dat pământ, ceia ce nu este adevărat. Pământul a fost câștigat prin sângele țăranimei, iar prin politica economică dusă de 10 ani de liberali, țăranii vor perde și pământul. Urează izbânda partidului.

ALTE CUVÂNTĂRI

D-l *Christache Andrian*, av., mulțumește adunării pentru frumoasa manifestație ce se face și marea dragoste, cu care înconjoară pe fruntașii organizației. Descrie luptele grele, pe care partidul național-țărănesc a avut să le dea în trecut, cu regimul liberal și arată că dușmanul țării, este doborât și nu este departe ziua isgonirii lui. El zace acum în mocirla jafurilor și furturilor, pe cari le-a făcut în averea țării, pe care ei o consideră ca o moșie brătienistă, bună numai de exploatat. Destrăbălarea administrației este nemaivăzută. Acum când sunt pe punctul de a fi luați de guler și aruncați de la cârma țării, când nu este nici alegere, nici campanie electorală, ei pun jandarmii să oprească pe cetățeni, de a-și exercita dreptul cel mai sfânt: al întrunirii, garantat de Constituție.

După ce descrie situația disperată a țării în interior, și proasta reputație de care se bucură în streinătate, arată excrocheria ce se face de liberali cu Banca Națională, care astăzi constituie cea mai puternică armă a lor, în contra norodului țării românești.

D-l *Grigore Câmpeanu*, avocat și primar al orașului Cahul, arată că cei ce cetesc gazete, au putut afla că în țară este ceva schimbat de situația de până acum, că norodul simte nevoia, ca acei ce și-au luat angajamentul să îndrepte lucrurile rele din această țară, și nu au putut, să plece de la guvern. Se svonește că la cârma Statului nu pot veni național-țărăniștii. Din cele ce știm, din cărți, după legile acestei țări, orice om luminat nu poate spune, decât că la guvern nu va veni și nu poate veni, în situația de astăzi, decât partidul de sub șefia d-lui Iuliu Maniu. Deși în trecut au fost posibile și alte schimbări. Ulciorul nu poate merge de multe ori la apă.

Face istoricul partidului liberal. Dacă la originea lui, el a avut o menire și a adus un folos țării, astăzi însă el a devenit un instrument de exploatare a țării, este periculos și trebuie îndepărtat.

Atât dreptul de vot, cât și împrumutarea, nu sunt date de liberali, ele sunt câștigate prin sânge, pe câmpul de luptă. Dacă veți crede că ele sunt date de pomană de liberali, veți pleca capul și veți spune bogdaproste, dacă însă veți fi conștienți că ele sunt câștigate prin sânge, îl veți păstra, și atunci când ei vor încerca să vi-l ia înapoi sau să vi-l fure, veți spune: „nu ți-l dau, este al meu, în lături că știu să-l apăr”. Numai cu o țăranime bogată țara va prospera. Astăzi partidul național-țărănesc reprezintă adevărata aspirație a acestui neam și îndreptarea nu poate veni

decât dela el.

CUVÂNTAREA D-LUI GHEORGHIU

D-l *Mihail Gheorghiu*, avocat și președintele organizației, spune: V-ați adunat la chemarea noastră și ați sărit cu toții, pentru care nu am cuvinte să vă mulțumesc. Avem poruncă dela fruntașii noștri să vă adunăm, pentru ca să vă spunem, care este situația țării. Lupta pentru dărâmarea regimului liberal va fi foarte grea.

Pentru a se spulbera minciunile liberale, că ei au dat votul universal și împrumutarea, face istoricul acestor reforme. Din cauză că la 1914, partidul conservator obținuse un mare succes, cu ocazia războiului și păcei balcanice, liberalii pentru a-i dărâma de la putere, au aruncat bomba celor două reforme: votul universal și exproprierea. Veniți la putere nu numai că au uitat de ele, dar celor ce le aducea aminte de ele în Cameră, le spunea: „Lăsați mai târziu, nu este timpul acum”. A trebuit ca Regele Ferdinand să vină pe câmpul de luptă, după ce se pierduse jumătate din țară și să promită soldaților, în contra voinței liberalilor, că le va da pământ și drept de vot, pentru sângele ce au vărsat. Numai astfel s'a putut înfăptui cele două mari reforme. Să înceteze dar liberalii cu laudele.

Astăzi ei au furat din averea Statului miliarde și au sărăcit-o prin politica lor economică. Descrie ce jafuri au făcut și la Cahul cu bălțile, în unire cu șeful partidului averescan, H. Vizantis, neplătind un ban arendă pe trei ani, sub pretext că bălțile nu dau nici un venit, deși o cooperativă țărănească oferise numai pentru 4 luni suma de lei 460.000. Aleșii județului Cahul nu se interesează de loc de nevoile județului. Doi au plecat de la alegere și nu au mai dat pe aci. Ei sunt aleșii jandarmilor, iar nu ai norodului cahulean. În streinătate României nu i se dă nici un ban împrumut pe când alte țări mai mici și mai sărace au avut mai multe împrumuturi. Din această cauză liberalii sunt pe punctul de a pleca, îndeamnă lumea să fie unită, să fie conștientă de drepturile ei politice, să nu se mai înfricoșeze de jandarmi, că ei sunt slujitorii norodului și cad în ilegalitate, atunci când împiedecă norodul.

Cu mare entuziasm se votează trimiterea de telegrame Înaltei Regente, d-lui Iuliu Maniu, Ion Mihalache și Pantelimon Halippa. La orele 2 mulțimea se împrăștie în liniște¹⁶.

Manifestațiile național-țărăniste din țară

Marea întrunire de la Cubei județul Cahul

A treia întrunire ținută de organizația partidului național țărănesc din județul Cahul, a fost la Cubei, centru foarte important în sudul Basarabiei.

În dimineața zilei de 28 Septembrie 1928 întreaga comună era plină de săteni, care venise să audă pe fruntașii partidului. Piața din mijlocul comunei era

¹⁶ xxx În Cahul (Basarabia) - Orașul înconjurat de jandarmi pentru a împiedeca lumea să vină la întrunire. Manifestațiile național-țărăniste din țară, în „Dreptatea”, II, nr. 293, 3 octombrie 1928, p. 3

neîncăpătoare de oameni. La orele 10 a. m. fruntașii partidului, veniți de la Cahulcu un automobil sunt primiți cu urale nesfârșite. Neîfiind nici o sală încăpătoare, se decide a se ține întrunirea în curtea locuitorului Bercudan. Sunt de față peste 10.000 de oameni și strigătele de ura se auzeau la mari distanțe. Mulțimea aclamă președinte al adunării pe locuitorul din Cubei, Andrei Deli Cioban, care mulțumind arată, că de 60 de ani, de când este în viață în Cubei, el nu a mai văzut așa mulțime de oameni și o astfel de manifestare populară. Desigur că ceva se întâmplă. A ajuns cuțitul la os, oamenii nu mai știu ce să facă, mulți și-au luat lumea în cap și au plecat în America. Mulțumește fruntașilor veniți în mijlocul norodului, care este fericit să audă vorbe mângâietoare în aceste vremuri de mare secetă.

Dă cuvântul locuitorului Semcov, plugar din comisia care arată în limba rusă, că norodul a venit în număr mare să asculte pe vestitorii și purtătorii cuvântului fruntașilor noștri dela centru. Jandarmii au încercat să oprească mulțimea și să împiedice întrunirea, dar ei calcă legea, care spune că adunările sunt libere. Liberalii prin administrația și politicalor economică a sărăcit lumea. A venit timpul când cu toții uniți, să luptăm pentru doborârea guvernului liberal. D. Gheorghe Ivan Colev, plugar din Cubei, vorbind în limba găgăuză spune: că până acum norodul, nu a fost în această stare de sărăcie. Cu beiful era altă dată vestit prin vitele ce se vindeau aci. Astăzi sărăcia stă la ușa plugarului, iar vitele de mult au fost pierdute. La alegeri dreptul de vot a fost răpit. Fruntașii erau arestați și bătuți, iar comuna înconjurată cu jandarmi ca la război. S-au ales deputați oameni pe cari niciodată nu l-am văzut. Unde sunt aceștia și de ce au căutat să fure voturile, dacă acum nu vin să vadă jalea norodului? Singura scăpare este în partidul național țărănesc, de sub șefia d-lui Iuliu Maniu, care va ști să scape țara de pacostea liberală, după cum a știut să lupte și să scape de sub jugul unguresc.

CUVÂNTAREA D-LUI CÂMPEANU

D. Grigore Câmpeanu, avocat și primarul orașului Cahul, mulțumește norodului și spune că este foarte înduioșat, că aude aci pe meleagurile Cubeiului, strigăte puternice de trăiască Iuliu Maniu din piepturile unor oameni, cari nu l-au văzut niciodată. Este desigur instinctul, care arată norodului cine va fi salvatorul acestei țări. Pentru credința partidului național-țărănesc poporul a avut mult de suferit, dar credința lui l-a întărit și cu toate persecuțiile suferite, în loc ca partidul să dispară, el a crescut pe fiecare zi și astăzi putem spune, că întreaga țară este național-țărănistă. În România Mare a venit timpul să credem, că singura mântuire nu vine decât de la partidul național-țărănesc.

Făcând istoricul celor două partide politice din Vechiul Regat, ajunge la concluzia că partidul liberal, așa cum este organizat astăzi, este un pericol pentru țară, întrucât s'a transformat într'o bandă, care pradă țara. Nu mai departe la noi în județ, toate merg pe dos. Jandarmii își fac de cap și împiedică pe oameni de a ține întruniri, deși legea le garantează libertatea. Prefectul județului recomandă să

fie decorat primarul Vasile Mitisov, dela Congaz, ales prin fraudă și unde ordonându-se să se instaleze vechiul consiliu comunal ales de oameni, în contra ordinului ministerului este menținut primar. Vasile Mitisov a stat în pușcărie la Tighina luni de zile, iar înaintea juraților de la Ismail a fost adus să fie judecat pentru tâlhărie la drumul mare. Legile se fac din birouri în contra intereselor obștești și țara merge de râpă. Singura mântuire nu poate veni decât de la partidul național-țărănesc, care are în fruntea sa pe vrednicul luptător Iuliu Maniu, nepotul lui S. Bărnuțiu, marele luptător din Ardeal și alături pe Ion Mihalache, fecior de țăran, decorat pe câmpul de luptă, iar în Basarabia pe Pantelimon Halippa, apostolul țărâniei basarabene.

ZILELE LIBERALILOR SUNT NUMĂRATE

D. *Bercudan*, avocat din Cubei, spune că astăzi este poate cea mai mare sărbătoare, ce a fost dat să vadă Cubeiul. Ograda este mică, mulțimea mare, dar sufletele noastre sunt și mai mari și acum s'a îmbărbătat și mai mult văzând în mijlocul nostru pe fruntașii vrednici, care timp de ani de zile luptă pentru binele și interesele țărâniei cahulene. Ei au venit în mijlocul nostru să ne aducă mângâierea și vestea că în curând ni se va dreptate. Aleșii județului nu sunt reprezentanții mulțimei, pe ei i-au ales jandarmii, de aceia ei nu se mai văd nicăeri dela alegeri. Stau la București, mănâncă diurnele, iar gazetele îi reprezintă dormind pe scaune moi și confortabile. Zilele liberalilor sunt numărate, furturi mari s'au descoperit și ei trebuie să plece. Mulțumește în numele populației dela Cubei frunțașilor, pentru că au venit în mijlocul ei.

D. *Agura*, dascăl din Traianul Nou vorbind în limba rusă spune că după cum în biblie se spune că îngerii Domnului, au venit să anunțe bunului Avram, vestea cea bună, că va avea un băiat, tot așa și astăzi frunțașii noștri de la Cahul, au venit să ne anunțe vestea cea bună, că zilele liberalilor sunt numărate și în curând norodul va scăpa de obijduelile de astăzi. Situația țărâniei cahulene este disperată de secetă și batjocorită de politica guvernului liberal. În aceste momente grele Banca Națională nu dă nici un ajutor sătenilor, ei au fost lăsați pe mâna cămătarilor, cari au luat camătă sută la sută. Ce așteaptă guvernul, dacă nu poate face nimic? Poporul nu are nevoie de hoți, ca să prade țara, el are nevoie de oameni patrioți, care să le ajute. Ne trebuie porumb de mâncare, ne trebuie sămânță pentru însămânțat ogoarele, ne trebuie un mic ajutor pentru a scăpa din focul în care ardem. Guvernul s-a arătat neputincios și timp de 10 ani, nu a făcut altceva decât să ne prade țara. Să plece cât mai de grabă, este datoria lui și să vină în loc partidul național-țărănesc, care este sufletul acestei țări.

CUVÂNTAREA D-LUI C. ANDRIAN

Christache Andrian, avocat din Cahul spune că este fericit astăzi, că se găsește în mijlocul cubeenilor. Când a venit ultima oară la alegerile de la Camera de Agricultură, ținute astă iarnă a intrat ca într'un oraș inamic. Sosit pe jos până la

marginea târgului, a trebuit să se strecoare printre santinelele, ce înconjurase comuna și fugind din curte în curte, să se pună sub protecția d-lui judecător, care prezida alegerile. Pentru alții ar părea o poveste, dar cubeenii își aduc cu groază aminte de acele zile.

Vine astăzi să aducă vestea, că liberalii își trag sufletul și că în curând își vor da sfârșitul înghițiți fiind de mocirla jafurilor, ce au făcut în averea statului. Explică în mod amănunțit cum au operat cu terenurile petrolifere și cu toate cointeresările.

Arată escrocheria cu Banca Națională, care a devenit cel mai puternic mijloc al partidului liberal, pentru a stăpâni și jefui țara.

În această țară ne trebuie o mână de fier, pentru a curma destrăbălarea ce se vede pretutindeni. Nimeni nu este în stare să îndrepte lucrurile decât partidul național-țărănesc, care se bazează pe masele populare și nu datorește nimic nimănui.

Numai cu economii chibzuite și cu ajutarea țărănimii lucrurile se vor îndrepta. Țărănimea fiind baza acestei țări, numai dacă sătenii vor fi bogați, țara va fi bogată. Termină strigând să trăiască fruntașii, cari veghează la izbânda și înfăptuirea ideilor noastre.

BANI PENTRU IMPOZITE, NU PENTRU... LIBERALI

D. *Miron Găgăuz* plugar din CUBEI vorbind în limba rusă spune că impozitele au crescut foarte mult, aproape nu este manifestare omenească să nu fie impusă cu o taxă. Dacă țara are nevoie de impozite așa de mari, vom da cu bucurie, dar nu înțelegem să dăm bani, pentru ca să intre în pungile liberale, furându-i. Din această cauză țara este în mare pericol. Singurul partid care va aduce mântuirea acestei țări nu este decât partidul național-țărănesc, care trebuie adus la cârma statului cât mai neîntârziat.

D. MIHAIL GHEORGHIU, avocat și președintele organizației Cahul, primit la tribună (în urale nesfârșite, spune că într-o țară civilizată trebuie să fie mai multe partide, ca să se controleze unul pe altul. Dacă un partid singur, stă numai el la putere, cum au stat 10 ani liberalii, apoi bine nu este pentru țară, căci el uită să servească țara și o consideră ca o moșie a lui, pe care o pradă cât mai mult. Funcționarul trebuie să fie lobul mulțimei căci ea îl plătește și îi dă de mâncare. Să nu uite niciodată acest lucru și să se erijeze în instrumentul asupritorilor poporului. Greul țării îl suportă numai țăranul, deci el trebuie să vină la cârma Statului. Pe noi ne numesc bolșevici, liberalii. Bolșevici sunt numai cei ce sapă temelia țării. Până acum s'a dovedit că cei ce sapă temelia țării, prin furturi și destrăbălare sunt numai liberalii, deci ei sunt adevărații bolșevici. Noi voim ca cineva să se îmbogățească, dar numai prin muncă și cinste, liberalii se îmbogățesc prin jafuri și pe spinarea țării. Deosebirea dintre noi și ei este, că noi nu lucrăm decât prin voința popomului, ei lucrează după cum voesc ei. Și dacă poporul nu îi vrea, ei se impun norodului cu sila. Dacă dădeam mâna cu ei veniam la putere de mult. Dar fruntașii noștri nu au

primit târgul, ei sunt cinstiți și aceasta este o garanție mare pentru țară. Liberalii nu vor pleca cu una cu două, va trebui să dăm o mare luptă, de aceea trebuie să vă pregătiți de acum. Cea mai mare armă de luptă a poporului este votul. Nu e de ajuns să votezi, trebuie să știi să-ți păzești votul. În Ardeal, unde lumea știe să-și păzească voturile, s'au ales foarte mulți deputați. La noi unde nu s'au păzit voturile, nu s'a ales nici un deputat, deși norodul ne-a votat. Trebuie să ne organizăm și pentru a învinge toate greutățile ne trebuie muncă. Odată veniți la putere să nu se creadă că lucrurile se vor îmbunătăți bătând din palme. Va trece timp până se vor vedea roadele cârmuirii noastre. Trebuie deci răbdare și încredere în frunzașii noștri.

La orele două întrunirea sfârșindu-se mulțimea se împrăștie în liniște¹⁷.

Eșecurile național-țărăniștilor din județul Cahul

Dihonia dintre conducătorii locali

Național-țărăniștii au încercat să țină întruniri publice la Cahul, Leova, Baimaclia și Cubei, însă nici într'una din aceste localități nu au reușit să adune decât maximum 40 până la 60 oameni – deși erau zile de târg. Țărănimea a refuzat să se adune și să răspundă la apelurile ademenitoare ale agenților național-țărăniști.

Zecile de mii de oameni de cari vorbește „Dreptatea” că ar fi participat sunt inventate ca și discursurile ce numitul ziar spune că s'au ținut de câțiva partizani de-ai lor cari, fiind neștiutori de carte, nu puteau vorbi și nici măcar citi discursurile ce le publică același ziar. Lumea este sătulă de promisiunile lor și-și vede de treabă și de nevoi.

Cu toată stăruința național-țărăniștilor de a ațâța lumea pe chestia lipsei și a foametei, nu reușesc să tulbure populația. Dărilor de seamă din „Dreptatea” vor să inducă în eroare opinia publică, precum și direcția centrală a partidului lor, pentru a culege laude și galoane.

În organizația lor de aci este mare dihonie, avocatul Botezatu, basarabean, luptând să ia șefia avocatului Gheorghiu, regățean și urât de toți basarabenii pentru că de când face politică țărănistă, a devenit cel mai bogat cetățean al județului. D-l Gheorghiu este secondat de avocații Câmpeanu și Andrian, cel dintâi primar și ajuns cel mai bogat din orașul Cahul iar cel de-al doilea fripturist, fugit de la averescani¹⁸.

Tara și căderea guvernului

Marea manifestație cetățenească din orașul Cahul

CAHUL. — *Unul dintre puținele județe din țară unde administrația liberală a căutat să deslănțuiască cea mai mare teroare, desigur a fost jud. Cahul. Aci în alegerile trecute, jandarmii au fost puși să tragă cu armele după șeful organizației*

¹⁷ xxx. *Marea întrunire de la Cubei județul Cahul. Manifestațiile național-țărăniști din țară*, în Ibidem, II, nr. 295, 6 octombrie 1928, p. 3.

¹⁸ xxx *Eșecurile național-țărăniștilor din județul Cahul. Dihonia dintre conducătorii locali*, în „Viitorul”, XX, nr. 6.207, 24 octombrie 1928, p. 3.

partidului național-țărănesc, Mihail Gheorghiu și vicepreședintele C. Andrian. Aci fruntașii și membrii partidului erau zilnic arestați, bătuți și supuși celor nemai închipuite torturi. Plăzmuitorul ultimelor mișcări țărănești cum și autorul tuturor abuzurilor fiind prefectul P. Pavlu. În întreg județ era o stare de nesuferit și se poate pricepe de ce la vestea căderii guvernului liberal, a fost o adevărată sărbătoare.

ADUNAREA

Marți 6 noiembrie 1928, în mod spontan, s'a adunat o mare mulțime de oameni din tot județul Cahul și a silit pe fruntașii organizației național-țărănești, să le țină câteva cuvântări. La orele 11 a.m., întreaga piață Cuza Vodă, în fața casei președintelui M. Gheorghiu, era o mare de capete. Din toate unghiurile județului venise mii de oameni și marea ogradă a inimosului șef era neîncăpătoare față de mulțimea adunată. Prin aclamații unanime este proclamat președinte al adunării preotul Dumitru Zaharia, care a ținut o scurtă cuvântare foarte înduioșătoare. D-sa arată cât de lungi au fost suferințele mulțimei în timpul guvernării liberale, dar credința norodului că izbânda va veni cândva, l-a întărit și roadele sunt culese astăzi. Sunt numai câteva săptămâni, de când jandarmii au căutat la Baimaclia să-l bruscheze chiar și pe Sfinția sa. Astăzi dușmanul patriei este doborât, sătenii să caute acum, să înceapă onouă eră de muncă pașnică, de propășire și desigur din curând se vor șterge urmele suferințelor de astăzi și lacrimile se vor usca. Dumnezeu să binecuvânteze pe Înalta Regență, că a luat această măsură salvatoare pentru neamul nostru, iar el poate spune „Slobozește Doamne pre robul tău, căci ochii mei au văzut mântuirea ta”.

D-l avocat POPOV arată că s'a isprăvit în fine și cu legenda că liberalii sunt tari și nu vor cădea niciodată, decât atunci când vor voi și vor aduce pe cine le place. Astăzi goniți ei au plecat supărați ca văcarul pe sat, înțelepciunea Înaltei Regențe va face ca la cârma Statului să nu poată veni decât un guvern Maniu, cel mai iubit de întreaga suflare românească.

D-l GRIGORE CÂMPEANU, primarul orașului Cahul, arată că, fiind în Chișinău, cu ocazia ultimei consfătuiri, un fruntaș a fost întrebat, când va veni la putere. Acesta a răspuns când prostia și neghiobia guvernului va provoca disperarea. A fost profet. A trebuit ca liberalii să-și piardă capul, să aducă Țara în sapă de lemn. Să însceneze revoluții la Cahul, spre a se bate și schingiui oamenii, pentru ca astfel din cauza lor, să fie goniți de la guvern.

Astăzi lumea răsuflă ușurată, abuzurile și fără-de-legile liberalilor au încetat. Marii satrapii de odinioară, au intrat în gaură de șarpe și s'au făcut mititei de tot. Ei își dau seama de ceia ce au făcut. Conștiința lor le reflectează veșnic înaintea ochilor scenele barbare, comise din ordinul lor. Veșnic au în urechi gemetele și planșetele celor bătuți și maltratați din ordinul lor. Înalta Regență, care veghează asupra noastră, văzând că suferința norodului a ajuns la saturație, a pus capăt acestei stări de lucruri și neamul românesc îi este recunoscător.

BASARABIA NU VA MAI FI O... PATAGONIE!

D-I CHRISTACHE ANDRIAN, avocat, arată că nu se aștepta niciodată să vadă la Calmi o adunare de mii de oameni, strânsă în mod spontan, fără ca cineva să o cheme.

Cel ce a suferit însă ani de-a rândul tirania și abuzurile administrației liberale, desigur că își dă seama și înțelege entuziasmul, celui care își smulge cătușele dela mâini și dela picioare. Prefectul județului, când i s'a cerut să înceteze cu asupririle, a răspuns că aci este Patagonia și Cahulul nu merită o soartă mai bună.

Prin înțelepciunea Înaltei Regențe s'a pus capăt suferințelor norodului. Iubirea cea mare a întregii suflări românești, față de marele român Iuliu Maniu îl va aduce desigur în mintea Statului Românesc. Să ne aducem însă aminte în orice clipă, că trecem prin grele momente pentru țară, ne așteaptă mari piedici economico-financiare și ni se cere o muncă încordată și neprecupețită. Țărănimea noastră are astăzi, mai mult ca oricând datoria, de ași înconjura șeful cu toată dragostea și să se pue pe muncă încordată, în mod pașnic și cinstit. În fața tuturor nenorocirilor abătute asupra țării, sătenii noștri, au știut să facă față, speră că și acum ei vor izbuti, să înfrângă greutățile vreunei și să facă ca în curând, să-și aducă aminte de suferințele de astăzi, ca de un vis urât.

DEZROBIREA POLITICĂ A VENIT

DI MIHAIL GHEORGHIU, șeful organizației partidului național-țărănesc, după ce face un amănunțit examen al situației politice și un mic istoric a gonirii partidului liberal din fruntea țării, spune că la Cahul suferițele țăranului nu mai puteau fi suportate. Acasă jalea și mizeria se vedeau în vatra tuturor, iar în județ toți își pierduse capetele. Toți se întrebau: unde mergem? Lumea emigra în masse prin alte părți, pentru a lucra numai pe mâncare. Un ajutor nu venia de nicăeri. Deodată ca un trăznet ne-a venit vestea că liberalii au fost goniți de la putere. Înalta Regență a dat dovadă de multă pătrundere a situației generale rele prin care trecem La timp când țara se găsea pe marginea prăpastiei, a împiedecat nenorocirea.

Marea izbândă a fost câștigată, dușmanul după o luptă crâncenă a fost doborât. Este de datoria tuturor, ca să ducă lupta mai departe și în viitoarele alegeri să fie tot atât de vigilenți ca și până acum. Izbânda nu poate fi decât a partidului național-țărănesc și el este sortit să dezrobească politicește România Mare, mai înainte de a o conduce la consolidarea cea visată de noi toți. Recomandă tuturor mult tact și mare răbdare. Mulțumește mulțimei de simpatia arătată partidului astăzi.

*

După ce se propune votarea unei moțiuni către Înalta Regență prin care se cere aducerea la cârma Statului un Guvern Maniu se trimete o telegramă în acest sens. Deasemenea se expediază în urma cererii mulțimei, o telegramă d-lui Iuliu Maniu, prin care i se arată că simpatia întregii țărâni este alături de el.

La orele 2 mulțimea se împrăștie în liniște cu mare mulțumire în suflet, că

ceia ce auzise, era adevărat, partidul liberal nu mai era la cârma Statului.

*

Deși lumea este foarte liniștită în această regiune, ca de altfel în toată Basarabia, a impresionat faptul, că imediat după întrunirea pașnică, în oraș și-au făcut apariția câteva noi detașamente militare, aduse din altă regiune¹⁹.

Din Cahul (Basarabia)

Alegerea primarului orașului Cahul

— Consiliul Comunal al orașului Cahul a fost ales în anul 1926, sub guvernarea liberală și majoritatea obținând-o organizația Național Țărănistă, iar minoritatea organizația Averescană. Consilierii de drept au fost desemnați din membrii organizației partidului liberal. Primar al orașului a fost ales d. Grigorie Câmpeanu, care fiind ales deputat și optând pentru această demnitate, postul de primar a rămas vacant.

Pentru alegerea noului primar, Consiliul a fost convocat în ziua de 5 Ianuarie 1929, zi în care a avut loc o mare manifestațiune cetățenească. Erau de față toți consilierii, iar în fața Primăriei o mare mulțime de cetățeni.

Ședința a fost deschisă de d. Gheorghe Bremeno, cel mai în vârstă dintre membrii delegației permanente, care arătând scopul convocării, dă cuvântul d-lui Gr. Câmpeanu, fost primar. D. Câmpeanu arată că se desparte de Primărie cu mult regret, de ea legându-l o muncă neîntreruptă de doi ani de zile în care timp a avut de luptat cu o situație vitregă, având de ridicat în rândul capitalelor de județ un oraș în care sunt multe de făcut. Mulțumește consilierilor pentru încredere.

D-l C. ANDRIAN ține să mulțumească în numele Consiliului pentru munca și devotamentul arătat de d-l Câmpeanu tot timpul cât a fost în fruntea comunei. Recunoaște fostului primar marele merit că a făcut o gospodărie înțeleaptă și poate este singura instituție comunală din Basarabia unde pe aceste timpuri de mare secetă, să se găsească economii de peste un milion și jumătate, ca la Primăria Cahul. Urează succes în noua sa demnitate.

În urmă prin vot secret se procedează la votarea alegerii Primarului și la despuierea scrutinului se constată că d-l consilier Christache Andrian a întrunit unanimitatea absolută a voturilor, alt candidat ne mai fiind votat.

Fiind proclamat ales primar d-l Christache Andrian, ocupând fotoliul primarului vine să mulțumească consilierilor pentru încrederea ce i-a arătat și le urează spor la muncă și în viitor. Făgăduiește că își va da toate silințele, pentru ca orașul Cahul care stă poate în urma tuturor capitalelor de județ din România, să ajungă în rândul lor și nevoile cetățenilor să fie reprezentate cu cinste și demnitate.

¹⁹ xxx *Marea manifestație cetățenească din orașul Cahul. Tăra și căderea guvernului*, în „Dreptatea”, II, nr. 325, 10 noiembrie 1928, p. 4.

D-l prefect al județului MIHAIL GHIEORGHIU având cuvântul fine să felicite Consiliul pentru alegerea făcută. Faptul că d-l Andrian a întrunit unanimitatea voturilor, având încrederea desăvârșită, chiar și a adversărilor săi politici, aceasta denotă, că munca, cinstea și integritatea lui, a știut să se impună tuturor aci la Cahul. Are ferma convingere că orașul nu va putea avea decât folos, de pe urma sa și promite că și d-sa, în calitate de prefect, va da tot concursul, ca orașul Cahul să ajungă cât mai repede să stea cu cinste în rândul capitalelor de județ.

Ne mai fiind nimic la ordinea zilei ședința se ridică.

Mulțimea în fața Primăriei primind știrea alegerii d-lui Andrian ca primar i-a făcut o mare manifestație de simpatie²⁰.

Răspuns unor calomnii

Din partea domnului Mihail Gheorghiu, prefectul județului Cahul, primim următoarele, ca răspuns la un articol al corespondentului din Cahul, al ziarului „Viitorul”.

Correspondentul ziarului Viitorul din Cahul – recte Clubul partidului Național Liberal, din Cahul, a căutat prin articolul publicat în ziarul „Viitorul”, din la Martie 1929, să aducă insinuațiuni calomnioase la adresa mea, după cum de altfel a făcut și prin diferite articole, publicate în ziarele „Ordinea” și „Universul”.

Pentru ca opinia publică să nu fie indusă în eroare, țin să pun lucrurile la punct.

În anul 1920, înainte de a fi membru al partidului țărănesc, deci mai înainte de a face politică, am avut angajat un proces pentru posesiunea unei moșii, pe care câștigându-l în fața instanțelor ordinare, am intentat și susținut un alt proces înaintea instanțelor de expropriere. Clienții mei fiind oameni săraci, am convenit să iau asupra mea toate cheltuelile procesului care sau ridicat la suma de peste 200.000 lei. Rezultatul a fost că clienților mei li s'a recunoscut de instanțele judecătorești dreptul la moșia revendicată „Burlacu”, care fiind expropiată în întregime, au obținut tipuri de expropriere de aproape 1.000.000 și 140 hectare.

Drept onorar am convenit sa mi se dea folosința cotei de 100 hectare, pe 5 ani, consimțind clienții mei de a obține cele 100 de hectare în altă pace, din rezervele aflate în județ, moșia „Burlacu” fiind împărțită la țărani, iar despre o deposedare neputând fi vorba, fără mari nemulțumiri din partea sătenilor.

Rezervele fiind toate terenuri de proastă calitate, am luat o cotă de 100 hectare din moșia

Aluat, pe lunca Ialpugului, unde se produce numai fân și care este veșnic expusă inundațiilor. Șansa mea a făcut ca în cursul celor 5 ani, din cauza secetei în jud. Cahul, să nu fie inundațiuni și să se producă o mică cantitate de fân.

²⁰ xxx *Din Cahul (Basarabia). Alegerea primarului orașului Cahul*, în Ibidem, III, nr. 375, 11 ianuarie 1929, p. 4.

Am mândria ca să mă laud, că fânul meu a scăpat în iarna anului 1925 vitele sătenilor cahuleni și în acest an salvarea lor a fost tot fânul, pe care clubul liberal nu-l poate mistui.

În luna august 1928 Regimentul de artilerie din orașul Bolgrad mi-a oferit 2,95 per chilogram, cu toate spezele de predare ale Regimentului.

Comisiunea de aprovizionare a jud. Cahul a primit oferte de la Târgu Mureș, pentru procurarea de fân la vitele locuitorilor din Cahul cu 3,50 per chilogram loco (Târgul Mureș). Locuitorii din Bolgrad și jud. Ismail mi-au oferit 3,50 per chilg.

Am dat tot fânul meu la locuitorii din Cahul cu 3,25 per chilg. luându-mi asupra mea toate cheltuelile de predare, care reprezintă suma de 0,13 per chilg.

Întreb și eu cu ziarul „Viitorul”, unde este specula de care vorbește? Cu ce am speculat nevoile țărânilor? Starea mea materială și situația mea socială mi-am câștigat-o prin muncă cinstită, înainte de a face politică și a fi înscris în Partidul Național Țărănesc. Ca membru al acestui partid am fost ales șef de întreaga țărânie, deși sunt din vechiul Regat, numai grație muncii mele cinstitute și apreciate de toți locuitorii jud. Cahul.

Întreaga mea activitate ca om politic este cea mai bună dovadă și îmi dă dreptul, să mă numesc apărătorul țăranilor, atât de disprețuiți și asupriți până eri, de regimul liberal.

Puteam foarte bine, să iau cota conf. prescripțiilor legii, din moșia proprietarilor „Bunacu”. N’am făcut aceasta și am ales cota dintr’o rezervă, de care au fugit toți, într’o luncă inundabilă, numai să nu votăm pe țăranii împroprietăriți.

După înscrierea mea în partidul țăărănesc n’am angajat absolut nici un proces în care să fi avut de adversari pe săteni și dovadă sunt dosarele comisiunii de expropriere și împroprietărire din jud. Cahul.

Dacă autorii articolului cred că a fi țăărănist înseamnă a te dezbrăca de tot ce ai și a nu primi nici prețul muncii tale desinteresate, atunci regret, că eu am altă concepțiune despre țăărănism și rămân la părerea mea.

(ss) *Mihail Gheorghiu*

prefectul județului Cahul²¹.

Asaltul politicianilor asupra cooperației basarabene

Teroarea exercitată de administrația și parlamentarii jud. Cahul asupra conducătorilor cooperației locale. - Protestul federațiilor din Basarabia

Organele administrative din Cahul, din îndemnul și cu colaborarea fățișe a politicianilor și parlamentarilor locali, au pornit un desperat asalt de cucerire asupra băncilor populare din cuprinsul județului. Văzând că mijloacele obișnuite de

²¹ [Mihail Gheorghiu, prefectul județului], *Răspuns unor calomnii*, în *Ibidem*, III, nr. 432, 20 martie 1929, p. 3.

momire prin corupție nu izbutesc, au trecut direct la armele de atac ale prigoanei și ale teroarei. Au mers până la acte de brutalitate scandalosă, dând ordin să se aresteze președinții băncilor populare și soțiile lor.

Pe cât de deșănțate și revoltătoare apar aceste atentate împotriva ființei organizațiilor cooperatiste din jud. Cahul, pe cât de infamă este toată această acțiune de infectare a cooperatismului cu miasmele politicianismului de club, pe atât de minunat, și de înălțător apare, în schimb, gestul federalelor din cuprinsul Basarabiei, care, la provocările politicianilor au răspuns cu solidarizarea spiritului cooperatist, mobilizat întru apărarea demnității și independenței organizațiilor respective.

Ca o singură ființă s'au ridicat aceste federale, punându-se de a curmezișul samavolniciilor și corupțiunii politicianiste.

Aduce mișcarea la complectă ruină. Din aceste lupte lungi și grefe mișcarea cooperatistă din Basarabia a ieșit biruitoare, iar conducătorii ei s'au oțelit, nici de curaj de a lupta și în viitor cu dușmanii cooperației cu aceiași râvnă și vitejie.

ÎN LĂTURI POLITICIANISMUL DIN MIȘCAREA COOPERATISTĂ!

Reprezentanții lor au întocmit un memoriu protest, în care se înfierează cu energie și curaj toate aceste încercări blestemate, memoriu pe care l-au înaintat atât d-lui ministru al cooperației cât și Oficiului național a cooperației române.

Spicuim câteva pasagii din acest memoriu:

„Constatând foarte bine că cooperația este o credință, conducătorii ei din Basarabia, atât în trecut cât și în prezent, ca niște apostoli, au lucrat numai pentru prepararea terenului prielnic acestei idei. Au luptat, cu curaj și fără a odihnii contra tuturor încercărilor de a se introduce în această credință, care se numește cooperație, persoanele streine și dușmănoase principiilor și idealurilor ei, de a se introduce în ea politica cu toate luptele ei între clasele sociale și diferitele naționalități, fiindcă își dădeau foarte bine seama că acest amestec al persoanelor streine și mai ales politice vor aduce mișcarea la complectă ruină. Din aceste lupte lungi și grele mișcarea cooperatistă din Basarabia a ieșit biruitoare, iar conducătorii ei s'au oțelit, plini de curaj de a lupta și în viitor cu dușmanii cooperației cu aceiași râvnă și vitejie.

SUB AUSPICIILE NOUEI LEGI A COOPERAȚIEI

Pe când însă „legea pentru organizarea cooperației” dată mișcării de actualul guvern prevede principii ca mișcarea să devină autonomă și deci garantată de amestecul autorităților administrative și politice în treburile ei, iată, că tocmai acum, când suflarea cooperatistă din provincia românească credea ca sub auspiciile acestei legi, să sărbătorească succesele obținute în trecut și să continue în mod liniștit cultivarea ogorului cooperatist, tocmai acum, se arată pe orizontul mișcării cooperatiste din Basarabia, nori negri și mari.

Suntem indignați și îngrijorați de amestecul în viața mișcării cooperatiste din

jud. Cahul a autorităților administrative din acest județ prin ajutorul d-lor deputați de Cahul, cari n'au nimic comun cu mișcarea de acolo și prin care amestec se terorizează voinița cooperatorilor muncitori și conducători. Și arestează președinții băncilor populare cu soțiile lor, se dau ordine organelor de control ale federației să nu iasă din județ, fiindcă un caz contrariu vor fi arestați și chiar bătuți, se introduce între cooperatori ură, lupte politice, desolidaritatea și dezechilibrarea bunului mers al mișcării cooperatiste”.

CONDUCĂTORII ASALTULUI

Conducătorii acestei opere nefaste sunt indicați de autorii memoriului în persoana d-lor deputat Grigore Câmpeanu, Ștefan Dimitriu și senator D. Zaharia, toți guvernamentali. Memoriul este semnat de reprezentanții federațiilor din județele: Lăpușna, Tighina, Cetatea Albă, Bălți, Orhei, Ismail și Cahul, cari cer, în concluzia memoriului, factorilor centrali să ia toate măsurile de rigoare chemate să pună capăt scandalului de la Cahul și mai ales să înlăture pe viitor posibilitatea de generalizare a amestecului luptelor dintre partide în mișcarea cooperatistă²².

Atentat criminal contra d-lui Ion Inculeț

- Banditul Coteț, vice-președintele organizației țărăniste din Cahul plănuia să înjunghie pe d. Inculeț

În ziua de 8 august, în timp ce d-l Ion Inculeț, fost ministru, se afla la masa oferită d-sale de către organizația partidului național liberal din Cahul și ținea discursul său, a fost atacat fără de veste de individul Coteț, vicepreședinte al partidului național-țărănesc care prin surprindere a deschis fereastra dela sala banchetului aflată în spatele d-lui Inculeț și înarmat cu un cuțit s'a repezit asupra sa gata să-l lovească. Dacă lovitura nu era observată și parată de persoanele ce se aflau în jurul d-lui Inculeț și cari au prins și dezarmat pe atentator, desigur că s'ar fi înregistrat o crimă fără de precedent în viața noastră politică. Criminalul a fost predat poliției care din timp înconjurase – din ordin – localul și cu toate că de față era polițaiul, 3 comisari, câțiva agenți și vreo 15 sergenți de oraș, totuși nu au dus pe Coteț la poliție, temându-se a-l aresta, acesta fiind persona grata a prefectului Gheorghiu și a deputatului Câmpeanu.

În schimb agenții poliției au arestat pe acele persoane care au apărat pe d-l Inculeț și dezarmase pe bandit.

D-l avocat C. Rădulescu, președintele organizației liberale din Cahul, ducându-se la poliție pentru a se interesa de soarta celor arestați a văzut cum din

²² xxx *Asaltul politicianilor asupra cooperației basarabene. Teroarea exercitată de administrația și parlamentarii jud. Cahul asupra conducătorilor cooperației locale.* - Protestul federațiilor din Basarabia, în „Universul”, 47, nr. 176, 3 august 1929, p. 7; vezi și, în context – xxx *Cooperația în Basarabia. Activitatea redusă din cauza războiului a fost reluată după unificare*, în „Viitorul”, XX, nr. 6.067, 12 mai 1928, p. 1.

ordinul criminalului Coteț care era de față, poliția bătea pe Ion Eșanu.

Banditul Coteț, când a văzut pe d-l Rădulescu a sărit cu cuțitul de două ori asupra d-sale și numai grație agenților de poliție a scăpat ca să nu fie ucis, agenții însă alegându-se cu mâinile rănite de cuțitul lui Coteț.

D-l Rădulescu, adresându-se parchetului s'a ordonat arestarea criminalului care însă nu a mai fost găsit deși cu puțin timp în urmă era în localul poliției și dirija cercetările. L'au făcut scăpat.

Coteț este criminalul care astă toamnă a ucis pe Ivan Timoșenco din Cahul și contra căruia este revoltată toată populația din oraș pentru purtarea sa banditească.

Coteț este vice președintele partidului național-țărănesc și comandantul „voinicilor” cari terorizează populația sub ochii și protecția autorităților.

Coresp.²³

Manifestațiile Partidului-Național Liberal în țară

Congresul Partidului Liberal din Cahul

La întrunire, au luat parte mii de săteni

Duminică 13 octombrie crt. au sosit în localitate, venind cu automobilele dela Galați, d-nii I.G. Duca și I. Inculeț, însoțiți de d. Sergiu Dimitriu, precum și mulți frunași ai partidului național-liberal din Covurlui, d-nii deputat C. Ignat, ing. G. Deleanu, dr. Măcellariu, Emil Codreanu, dr. Răuțu, L. Vișan, Dan Sărățeanu, Petrescu-Dâmbovița, prof. Caraman, Forman Sassu, I. Steuerma, G. Dumitrescu, Paul Chelemen, T. Vasiliu, Ionel Calavre, O. Corciovescu și alții.

La ora 11 dimineața, d. Rădulescu, proclamă deschis congresul partidului național-liberal din Cahul. D-nii Duca și Inculeț sunt primiți de adunare cu un mare entuziasm, miile de săteni găsind astfel prilejul să-și manifeste toată simpatia lor pentru cei doi străluciți conducători ai partidului național-liberal.

Primul ia cuvântul d. RĂDULESCU.

D-sa salută pe distinșii oaspeți, arătând sătenilor calitățile și însușirile deosebite cari ilustrează pe acești doi bărbați politici; ei fac cinste nu numai partidului național-liberal, ci țării întregi. Sunt acei oameni cari prin unire, votul obștesc și împrumut, au asigurat temeliile statului de astăzi și buna stare a țării. Ei sunt sprijinul și nădejdea întregului popor și noi toți trebuie să fim alături de acest partid, care având în cap pe ilustrul bărbat de stat, d. Vintilă Brătianu (mulțimea ovaționează îndelung și se strigă trăiască d. Vintilă Brătianu), va face ca țara noastră să meargă pe calea prosperității. Salută și pe distinșii fruntași ai partidului liberal din Covurlui, sosiți în frunte cu d. deputat Ignat.

²³ xxx *Atentat criminal contra d-lui Ion Inculeț*. - Banditul Coteț, vice-președintele organizației țărănești din Cahul plănuia să înjunghie pe d. Inculeț, în „Viitorul”, XXI, nr. 6.449, 13 august 1929, p. 6.

După aceia ia cuvântul d. deputat IGNAT. D-sa salută călduros, în numele covurluienilor, pe toți sătenii adunați în număr atât de mare și le urează izbândă la lupta cea mare, pentru desrobirea țării de jugul țărănist.

D-l dr. RĂUTU arată cum el personal a fost înșelat de făgăduelile țărăniștilor, căci a fost o vreme când i-a crezut și a luptat pentru ei. Dar acum tot el luptă și va lupta din toate forțele pentru stărpirea acestor înșelători.

D-l ing. DELEANU arată starea economică dezastroasă în care am aruncat țara dela venirea țărăniștilor la cârmă și mai ales sărăcia cauzată în punga țăranului prin scăderea prețurilor la cereale,

Cuvântarea d-lui I. Inculeț

Luând cuvântul d. ION INCULEȚ este primit de adunare cu lungi aplauze. D-sa începe prin a trăta mulțumirea sa că vede adunați prietenii lui de altădată, cu cari acum 10-11 ani în urmă, a plecat la luptă pentru unirea și pentru desrobirea țăranilor. După actul mare al Unirii, se pune chestiunea exproprierii. Reforma agrară votată de Sfatul Țării și semnată de d. Duca (adunarea ovaționează îndelung pe d. Duca), care pe timpul acela deținea departamentul agriculturii, este una din marile opere ale partidului național-liberal, făcută în folosul țărănimii. Votul obștesc care era așa de restrâns sub regimul rusc, a fost dat tot de partidul național-liberal, astfel încât astăzi țărănimea este hotărîtoare în conducerea țării. Suntem toți egali. Noi moldovenii suntem deopotrivă chemați la conducerea țării. Dar aceste mari opere trebuiau menținute și am găsit că numai partidul național-liberal poate să asigure o viață bună țărănimii, înzestrând-o după aceasta cu școli și făcând ca starea ei materială să devie mai bună și ca din pătura țărănească, prin învățatură să se ridice oamenii de conducere de mâine.

Partidul național-țărănist nu înțelege să continue în direcția aceasta, el reduce școlile, împovărează viața cu impozite și nu se ocupă decât de interesele lor personale. Să ținem deci unul cu altul, să îndemnăm pe prieteni să lupte alături de noi, ca la momentul cerut să-i alungăm de la putere,

Manifestația pentru d. Duca

D-l G. DUCA, luând cuvântul, este obiectul unei vii manifestații din partea țăranilor cari de mult doreau să-l cunoască.

D-sa spune că d. Inculeț a arătat greșelile guvernului actual prin urmare nu va mai insistă asupra lor.

Am auzit printre dv. voci că guvernul trebuie să plece cât mai repede. Lucrul acesta îl puteți aduce la îndeplinire cu ușurință căci aceasta în primul rând de dv. depinde.

Intensificați cu tot propaganda în satele voastre. Transformați-vă în adevărați apostoli ai cauzei liberale (Strigăte în adunare: da, ne vom face apostoli).

Nu mă mulțumesc cu vorbe, cer de la dv. fapte.

Dacă ziceți că vă veți transforma în apostoli, luați-vă angajamentul să convertiți fiecare din cei de față cel puțin cinci oameni din satul dv. (Strigăte puternice: Ne luăm

angajamentul. Strigăte de: da, da, izbucnesc puternic din toate părțile.)

Care se leagă să ridice mâna în sus!

Este un moment impresionant. Miile de oameni ridică mâna și strigă: Ne legăm!

Alegerea comitetului

Congresul procedează apoi la alegerea comitetului partidului național liberal și se alege cu unanimitate, următoarea delegație permanentă: C. Rădulescu președinte, T. Cricopol și Gherasim Antipa vicepreședinți, Mihail Livezeanu și Al. Bortea secretari, Ion Cornea casier, iar membrii d-nii: N. Creangă, Sofocli Cavalioti, D. Tulceanov, V. Năstăsescu, N. Vizireanu, pr. Vladimir Hartia, I. Serebreanic, V. Mitisov, Al. Rusu, Gavril Jeju, Chiril Cricopol, Anton Alistar, G. Cafrița, Gh. Cricopol, Rubin Gold, Ion Rusu, N. Cricopol, G. Ciotoc, G. Pavlu, N. Godreanu, D. Cafrița, I. Nacu și David Hertenstein.

*

La ora 1 p.m. a avut loc o masă populară în casele și în curtea d-lui Craiu. Au vorbit d-nii Cricopol, Ignat, prof. Caraman, A. Bortea, Mih. Livezeanu, Vișan.

D-I VASILE CĂLIN, un țăran din Cahul, a vorbit despre nevoile țăranimii și despre trezirea din amăgeala în care-i dusesese țăărăniștii. Arată cum d. Mihalache își bate joc de țărani, căci cum se poate chemă altfel răsul ce face cu scrisorile acelea către plugari.

Alte declarații ale d-lui Duca

Ultimul vorbește d. DUCA. D-sa mulțumește pentru primirea caldă ce i s'a făcut și promite că în curând va veni din nou în mijlocul cahulenilor. Felicită organizația-național-liberală²⁴ din Cahul și îi urează izbândă la luptă. D-sa arată cum guvernul actual cade din greșeală în greșeală. În recenta criză constituțională, președintele consiliului de miniștri a manevrat astfel, încât dintr'o chestiune serioasă dar care tratată cu abilitate și sinceritate, putea să aducă reale servicii țării și Coroanei.

D-sa a manevrat astfel că abătut recordul tuturor nemulțumirilor.

A călcat Constituția dându-i o interpretare inacceptabilă, a creat un precedent de cea mai mare gravitate cu care nici un partid conștient nu se putea

²⁴ La împlinirea a 1 an de la asasinarea sa, național-liberalii cahuleni – P.N.L. se afla la guvernare – au organizat un parastas în memoria fostului prim-ministru: „La 29 decembrie 1934, s'a slujit în catedrala Sf. Voevozi din Cahul, un parastas pentru pomenirea lui I.G. Duca. Serviciul religios a fost oficiat de întregul cler ortodox din oraș, în asistența autorităților și a unui mare număr de cetățeni din oraș și delegați din sate.

La urmă a vorbit protoereul Ostapov, arătând activitatea marelui dispărut, pusă în serviciul bisericii ortodoxe române. D. prefect al județului Cahul [avocat Tudor Cricopol], a evocat figura neuitatului I.G. Duca, jertfit pe altarul dreptelor credinți” – xxx *Parastas* – „Universul”, 52, nr. 4, 5 ianuarie 1935, p. 10.

solidariza și ne-a silit să nu putem participa la ședința parlamentului în care s-a ales noul Regent.

A nemulțumit Coroana, Regența, Curtea de Casație, Armata și propriul său guvern, care e în plină criză.

Pentru acest record neîntrecut d. Maniu merită să-i trimitem dela această masă, sincerele noastre felicitări (Râsete și aplauze). Cu asemenea adversari nu trebuie să ne îngrijim, izbânda noastră este sigură și apropiată. Sunt muritorul care are cei mai mulți ani de guvern. Acest neajuns personal îmi dă însă experiență suficientă ca să nu cad în păcatul de a fixa date. Pot să spun însă, că un asemenea guvern nu poate să inspire teamă nimănui și mai ales partidului național-liberal care își urmează liniștit drumul său luminos înainte spre victoria sigură. (Aplauze prelungite.)

După că acestea, oaspeții au plecat cu automobilele la Galați.

În drum au vizitat pe d. Mihail Orleanu la conacul său din com. Vârlezi (Covurlui).

La Galați d-nii Duca și Inculeț au luat parte la masa intimă de la restaurantul „Sure”, oferită de delegația partidului liberal de Covurlui. Au participat d-nii P. Țhenea, I. Tohăneanu, dr. Măcelariu, deputat C. Ignat, ing. G. Deleanu, Emil Codreanu, Sergiu Dimitriu, Vișan, Dan Sărățeanu, M. Duca, Donici, M. Elder, I. Steuerman, Aurel Ionovici, Al. Roman, T. Vasiliu, G. Dumitrescu.

Au toastat d-nii: Thenea, C. Ignat, ing. Deleanu și I. Steuerman.

La urmă d-l DUCA mulțumește tuturor celor de față și organizației liberale de Covurlui, pentru primirea ce i s'a făcut și pentru bunăvoință cu cari l'au însoțit la congresul dela Cahul.

D-voastră la Galați sunteți una din cetățile liberale cele mai tari, grație venerabilului dv. șef, unul din cei mai vechi și mai stimați conducători ai partidului național liberal d. Mihail Orleanu.

Aveți cu toții datoria să-l ajutați în sarcina sa și eu închin paharul meu, urând șefului dv. o cât mai lungă și mai sănătoasă viață spre a se bucura de toată munca, cinstea și priceperea depuse de el de atâtea ani în slujba partidului liberal.

Cu trenul de 10 noaptea d-nii Duca, Inculeț și Sergiu Dimitriu au plecat la București²⁵.

²⁵ xxx Congresul Partidului Liberal din Cahul. La întrunire, au luat parte mii de săteni. Manifestațiile Partidului Național Liberal în țară, în „Viitorul”, XXI, nr. 6.504, 16 octombrie 1929, p. 3.

SOE, NKVD ȘI LOVITURA DE PALAT DIN 23 AUGUST 1944

CZU 94(498)"1944":327.8(100)"1939/1945"

Marian Zidaru

conf. univ. dr., Asociația Casa Mării Negre
(email: Marianzidaru64@gmail.com)

Rezumat. În timpul celui de-al doilea război mondial, serviciul SOE a colaborat cu opoziția din România pentru realizarea unei lovituri de stat care să scoată România din sfera de influență a Germaniei. De asemenea, SOE a colaborat cu NKVD în vederea delimitării sferelor de influență în Europa de Est și Balcani. Acest articol „prezintă și analizează principalele operațiuni ale SOE și ale opoziției conduse de Iuliu Maniu desfășurate în timpul celui de-al doilea război mondial.

Cuvinte cheie: SOE, NKVD, Iuliu Maniu, Ion Anonescu, Tozan.

*

Abstract. During the Second World War, the SOE worked with the Romanian opposition to carry out a coup d'état to remove Romania from Germany's sphere of influence. SOE also worked with the NKVD to delineate spheres of influence in Eastern Europe and the Balkans. This article 'presents and analyzes the main operations of the SOE and the opposition led by Iuliu Maniu during the Second World War.

Key words: SOE, NKVD, Iuliu Maniu, Ion Anonescu, Tozan.

În timpul celui de-al doilea război mondial, la inițiativa lui Iuliu Maniu care colabora cu SOE, serviciul secret britanic, în baza protocolului de colaborare cu NKVD a contactat serviciul secret sovietic pentru a vedea care este poziția acestora în privința Basarabiei. La 3 iulie 1942 a avut loc la Londra discuția dintre S.O.E. și N.K.V.D. privind lovitura de stat și garanția anglo-rusă cerută pentru Iuliu Maniu. A avut loc o lungă discuție privind România și posibilitățile unei revolte care ar scoate România din război și ar trece de partea Aliaților. Reprezentantul N. K. V. D. a început prin a spune că nu vede nicio diferență între politicile lui Antonescu și Maniu și că, de fapt, ceea ce doresc românii este o garanție din partea Rusiei că aceasta din urmă va da României o mare parte din teritoriul rusesc în schimbul unei promisiuni vagi că se va produce o lovitură de stat de succes. S.O.E. a prezentat argumentele obișnuite, dar era destul de clar că „amour proper” al rușilor era în joc. Ei au pornit de la presupunerea că atât Basarabia, cât și Bucovina sunt teritorii rusești, iar acest sentiment este sporit de faptul că mareșalul Timoșenko s-a născut în Basarabia. De asemenea, N. K. V. D. a spus foarte clar că ei nu credeau că pierd războiul sau că au vreo perspectivă să o facă și că se vor ocupa de România într-o zi

într-un mod foarte potrivit. Prin urmare, de ce ar trebui să garanteze că vor da României o mare parte din teritoriul lor în schimbul unei promisiuni foarte vagi? De asemenea, S.O.E. a apreciat că în prezent nu se poate discuta cu N. K. V. D. fără să apară eterna problemă a celui de-al doilea front. Tocmai când cineva este pe punctul de a-și expune punctul de vedere și ei par a fi încolțiți, ei spun de fapt: "România este un pește mic și inamicul principal este Germania. Tu, Anglia, trebuie să te lupți cu Germania și cel mai bun mod de a face acest lucru este să invadezi continentul european". De asemenea, trebuie amintit că, deși veștile despre luptele din Caucaz erau foarte critice, rușii considerau că pierderea de teritorii nu înseamnă nimic, atâta timp cât își păstrează armatele intacte și că face parte din marea lor strategie să se retragă și să-i atragă pe germani mai departe până se epuizează. Reprezentantul S.O.E. prezintă toate aceste motive pentru că era important să se aprecieze mentalitatea lor și, deși S.O.E. a prezentat cât de puternic a putut argumentele evidente că o revoltă reușită în România trebuie să fie foarte avantajoasă pentru Rusia la acel moment, ei pur și simplu nu erau pregătiți să ia în considerare garantarea a ceva. S.O.E. a replicat că trebuie să atârne un morcov în fața nasului măgarului, iar singurul lor răspuns a fost ce morcov¹?

Schema colonelului Black. Memorandumul SOE din octombrie 1943 explica faptul că documentul descria o propunere făcută la S.O.E. de către vice-consulul român la Istanbul, în numele unor elemente militare românești care erau gata să-l răstoarne pe Antonescu cu ajutorul unei lovituri de stat. Memorandumul indica dorința guvernului britanic de a afla opiniile guvernului S.U.A. (Statele Unite) cu privire la propunerea vice-consulului român la Istanbul, Vlădescu-Olt. Departamentul de Stat a avut tendința să pună la îndoială probabilitatea posibilei maturizări. Memorandumul menționa că purtătorul de cuvânt al grupului era un colonel comandant al unui regiment de 1.300 de soldați din București și, de asemenea a adăugat că doi sau trei generali erau legați de plan. Se știa, totuși, că mai mulți generali aflați în funcții de conducere nu puteau fi luați în considerare pentru sprijin. Ofițerii care susțineau lovitura de stat erau gata să pornească o revoltă imediat ce Guvernul Majestății Sale era de acord să trimită un ofițer de rang înalt cu o forță de 1.000 până la 2.000 de parașutiști pe Frontul de Est, unde, împreună cu comandamentul rus, va primi capitularea necondiționată a armatei române: „generalii au insistat asupra prezenței unei forțe britanice de parașutiști. S.O.E. spera să intre curând în contact cu grupul, dar complotul părea „embrionar”. Informația britanică a fost comunicată la 8 februarie către ruși, când ambasadorul britanic Archibald Clark Kerr a lăsat o notă despre plan într-o audiență cu adjunctul

¹ Zidaru Marian, (PDF) The New Research Regarding Cooperation between S.O.E. - N.K.V.D. During WWII. Available from: https://www.researchgate.net/publication/343553340_The_New_Research_Regarding_Cooperation_between_SOE_-_NKVD_During_WWII [accessed Apr 10 2021].

lui Molotov, Dekanozov. Ambasadorul a explicat că guvernul Majestății Sale se îndoia de șansele de succes. Planificarea era în fază incipientă și cifra de o jumătate de milion de soldați care ar putea susține lovitura de stat părea o exagerare. Cu toate acestea, guvernul său ar fi recunoscător să aibă opinia guvernului sovietic cu privire la lovitura de stat. Între timp, britanicii nu vor lua nicio acțiune² în raportul final al S.O.E. cu privire la operațiunea în România, se arată că lovitura de stat din 23 august 1944 a fost de fapt schema colonelului Black așa cum a fost prezentată de Vlădescu-Olt și Caranfil³.

5. Negocierile de la Cairo. Poziția Moscovei. La 30 aprilie 1944, Molotov a trimis o telegramă la Londra pe un ton agresiv, acuzând britanicii de comploturi împotriva sovieticilor în România. Churchill a ripostat dur, respingând toate acuzațiile, dar la sfârșitul răspunsului său, el i-a reamintit premierului sovietic: „V-am mai spus că noi vă considerăm pe dumneavoastră vioara întâi în ceea ce privește politica românească, pe baza condițiilor de capitulare asupra cărora am căzut de acord, sub rezerva preocupării mele cu privire la despăgubiri”⁴. Britanicii au considerat protestul lui Molotov nefondat, deoarece ei au informat pe Novikov, reprezentantul sovietic la Cairo, despre această misiune imediat după capturarea de români în decembrie 1943. Pe 5 mai 1944, Eden i-a propus un târg ambasadorului Gusev, deoarece Grecia se afla în zona de control britanic, britanicii cereau Moscovei sprijin pentru politica lor acolo, la fel cum Londra era dispusă să ajute U.R.S.S.(Uniunea Sovietică) în România. Două săptămâni mai târziu, Gusev a comunicat acceptul Moscovei către Eden, cu condiția ca SUA să aprobe acest acord⁵.

La 1 iunie, lordul Moyne, Novikov și MacVeagh s-au întâlnit și au convenit să înmâneze o declarație emisarilor români prin care se declara că prelungirea negocierilor nu mai era un scop și că negocierile erau considerate încheiate. Dacă Maniu dorea să profite de condițiile de armistițiu oferite, el trebuia să trimită un ofițer pe front pentru a contacta Armata Roșie⁶. La 3 iunie 1944, Vișoianu a trimis o telegramă către Crețianu informându-l despre următoarea situație existentă în Cairo: Solidaritatea dintre aliați este perfectă și termenii armistițiului sunt agreeți în întregime de către toți; Vișoianu mai afirmă că inițiativa a fost lăsată la latitudinea delegatului sovietic, deoarece, de fapt, războiul este fiind purtat cu țara sa și el

² Public Record Office, Kew Gardens, D/GR/7 to DH/13”, 18 February, 1942, file 6/Rou/3, Kew Gardens, United Kingdom National Archives, Public Record Office., HS 5/765, fo. 1.

³ Ibidem, f. 3.

⁴ Gh.Buzatu, Marusia Cîrstea, *Europa în balanța forțelor- vol. iii -România și proba labirintului (1939-1989)* Iași. Tipo Moldova.2010.

⁵ Document “*Chronology of Events in Connection with Roumanian Armistice Negotiations*”, Kew Gardens, United Kingdom National Archives, Public Record Office, HS 7/186, fo.10.

⁶ Ibidem.

trebuie să negocieze cu el dacă România își schimbă orientare politică și dorește să încheie pacea. Remarcile lui Maniu nu au făcut o impresie foarte proastă în primă instanță, cu excepția pentru remarcile referitoare la Basarabia, care de la început au fost complet eliminate de toți aliații. Basarabia a fost văzută nu numai ca una dintre condițiile majore ale armistițiului, ci și ca singura bază pentru un acord politic cu U.R.S.S. Era considerat că returnarea Transilvaniei către România este o mare compensație pentru pierderea Basarabiei. Vișoianu a remarcat că pentru orice politician responsabil – chiar presupunând că el ar accepta toate condițiile de armistițiu - ar fi dificil să declare că acceptă pierderea Basarabiei și dacă ar face-o ar fi atât de vulnerabil la atacurile propagandei adverse, încât ar pune în pericol întreaga operațiune de schimbare politică. I s-a răspuns că, din moment ce știm deja termenii armistițiului putem merge înainte cu lovitura de stat și apoi să adoptăm o atitudine adecvată față de acești termeni și să găsim o formulă pentru a urma o conduită legată de problemele teritoriale în modul cel mai adecvat.. Delegatul Marii Britanii este complet de acord cu colegul său sovietic și nu a luat în considerare în niciun caz posibilitatea vreunei schimbări în termenii pe care chiar șeful său a declarat într-un discurs ținut în Camera Comunelor ca fiind „drept și echitabile”, românii trebuie să înțeleagă că scopul principal al politicii țării sale este acela de câștigarea războiului, iar alianța cu U.R.S.S. îndeplinește acest obiectiv, așa cum a subliniat liderul său. În plus, cooperarea lor privind Tratatul de Pace va depăși aspectele secundare, cum ar fi observațiile noastre date pentru mare interes comun în alte părți de lume. Basarabia este condiția nr. 1 a înțelegerii prezente și viitoare cu ei. Cu toate acestea, românii nu ar fi trebuit să-și fi făcut iluzii cu privire la acest rezultat.

3. Peste tot se credea că marile operațiuni combinate sunt iminente și schimbarea în România trebuie să aibă loc fără întârziere, astfel încât să putem beneficia de această schimbare, deoarece întreaga lume dorește să facă un armistițiu. Vișoianu a considerat că schimbarea politicii românești va fi mai eficientă dacă este strâns legată de operațiunile militare aliate, este de dorit ca această coordonare să fie luată în considerare și din acest motiv ar putea fi solicitat ca liderii loviturii de stat să trimită un ofițer care să ia legătura cu sovieticii. Este de înțeles că schimbarea în România va fi mai ușoară și probabil mai utilă dacă făcea parte din planul de operațiuni aliate în Balcani. Nu românii sunt cei care schimbă strategia militară aliată. Sprijinul aerian prin bombardarea mai multor ținte indicate de lovitura de stat va fi probabil luat în considerare, dar și în acord cu sovieticii. Opoziția nu trebuia să confunde dorințele cu realitatea⁷.

La 2 aprilie 1944, lui Chastelain i s-a permis să se întâlnească cu Maniu în

⁷ Public Record Office, Kew Gardens, D/GR/7 to DH/13", 18 February, 1942, file 6/Rou/3, Kew Gardens, United Kingdom National Archives, Public Record Office., HS 5/765, fo. 1

Pădurea Andronache, lângă București. Întâlnirea cu Maniu a durat mai mult de o oră și i-a oferit lui Chastelain ocazia de a-l presa pe liderul țărănist să acționeze⁸. Maniu i-a răspuns că planul său este complet și că în câteva zile va avea loc o lovitură de stat. În raportul său privind misiunea din România, Chastelain a afirmat că nu știa cât de mult adevăr era în cuvintele lui Maniu, dar a considerat că raidul aerian anglo-american din 4 aprilie trebuie să fi distrus orice plan pe care Maniu l-ar fi avut. Pierderile civile au fost mari, provocând un resentiment atât de mare în rândul populației, încât succesul oricărei lovituri de stat era exclus. Chastelain subliniază în raportul său că:... în mod evident, a fost o chestiune de ore pentru Antonescu să afle tot ce s-a întâmplat în cerul lui Maniu. La început a fost rezervat în această privință când a fost informat prima dată de Eugen Cristescu, dar mai târziu a obținut dovezi clare când SSI i-a arătat un raport dactilografiat al unei întâlniri între Maniu și colaboratorii săi despre întoarcerea armelor. Cristescu i-a arătat lui Chastelain că el și mareșalul au fost informați despre modul în care serviciile secrete britanice și aliații lor scoteau informații din țară. El a adăugat că acestea le-au permis să continue să ușureze activitatea opoziției. Șeful SSI a dat exemple de mijloace de transmitere a informațiilor pe care Chastelain le știa ca fiind folosite de SOE, deși a trebuit să pozeze în fața lui Cristescu în ignorant⁹.

TOZAN. La sfârșitul lui decembrie 1943, Tozan reușea să fugă din Ungaria și să ajungă la București. Reușita evadării s-a datorat în întregime ajutorului lui Banco Bezon, ministrul croat la Berlin, care l-a ajutat în mod repetat pe Tozan. Acesta i-a eliberat un pașaport croat (pe care Masterson l-a văzut), a obținut o viză românească și l-a trimis cu trenul, însoțit de mai mulți oficiali croați (despre care Tozan i-a spus lui Masterson că erau înarmați până în dinți și pregătiți să lupte și să fugă, dacă ceva ar fi mers prost la graniță)¹⁰. Tozan avea la Istanbul un pașaport turcesc vechi, dar încă valabil: a rugat-o pe soția sa să i-l trimită și l-a prezentat Legației, care a trebuit să îi elibereze unul nou în mod normal¹¹. Întors în România, unde a supraviețuit urmăririi de către Gestapo timp de peste șase luni, el își reia contactele cu Maniu și cu alți agenți SOE. Dar Maniu și Popovici au fost la început oarecum distanți în relațiile lor cu el. În ultimul timp și-a dat seama că Opoziția era neputincioasă, așa că a luat legătura cu Mihai Antonescu. Violeta Stârcea a fost cea care, spunea el, i-a sugerat prima dată contactul cu familia Antonescu. Ea i-a făcut cunoștință cu prințesa Sturdza, iar prin intermediul ei și al lui Malaxa l-a întâlnit pentru prima dată pe Mihai Antonescu în februarie 1944. Întâlnirile ulterioare au avut loc în casa lui Mihai din București și apoi la Snagov¹². Acesta din urmă,

⁸ Ibidem, 3-4,

⁹ Ibidem, f.4.

¹⁰ Idem, dosar H55/821, *SOE report Pants. Information given to A 13th August in reply to his questions.*

¹¹ Ibidem, SOE History p. 7.

¹² Idem, dosar H55/827, *SOE report Pants. Information given to A 13th August in reply to his questions*

considerându-l un agent britanic și știindu-l ca un turc cu oarecare reputație, l-a însărcinat cu niște tatonări. Tozan a fost îndrumat de Mihai Antonescu să ia legătura cu Constantin Giurescu la Istanbul, iar cei doi cooperau. Giurescu pare să fi fost omul de încredere al lui Mihai Antonescu în Turcia. În timpul vizitei sale la București între 17 și 27 iulie, el a fost însărcinat de Mihai Antonescu cu o tatonare paralelă adresată în principal americanilor. Teodorescu a primit instrucțiuni direct de la Ion Antonescu să facă un demers concret pentru un armistițiu. De asemenea, el colabora cu Tozan și Giurescu¹³.

La București, Tozan a menținut contacte strânse cu Legația Finlandei și cu alte cercuri finlandeze. În cursul unei conversații cu Mihai Antonescu pe tema politicii românești, acesta din urmă i-a spus că, de ceva timp, acționează în strânsă colaborare cu Finlanda și că relațiile României cu Germania și cu Aliații vor fi guvernate în mare măsură de această înțelegere cu Finlanda. Tozan a declarat că a aflat acest lucru și de la contactele sale finlandeze din București. În 1944, el a primit instrucțiuni de la contactele sale SOE să încerce evadarea lui De Chastelain¹⁴. Un raport SOE din 28 mai 1944 a calculat că, pentru a-i permite lui Tozan să efectueze exfiltrarea, echipei Autonomus presupune o sumă suplimentară totalizând aproximativ 6500 de lire sterline¹⁵. Activitatea lui Tozan în București a fost verificată de SOE prin intermediul contactelor sale din București. De exemplu, Vișoianu a declarat că l-a întâlnit pe Tozan în două ocazii, ultima dată la un prânz oferit la casa lui Tabacovici. Vișoianu nu a fost impresionat și, de fapt, l-a considerat pe Tozan drept un personaj mai degrabă suspect. Vișoianu a fost de acord că Tozan avea legături cu Maniu și Mihai Popovici, unul dintre vicepreședinții Partidului Național Țărănesc. De asemenea, el era un prieten apropiat al lui Atta Constantinescu. Acesta din urmă era ministru al Lucrărilor Publice, foarte filogerman și prieten cu Goering. Cu o ocazie își amintește că Tozan a negat veridicitatea unor informații militare trimise lui Maniu de Gane în legătură cu schimbările din Statul Major turc. Tozan era împotriva regimului Inonu din Turcia. Vișoianu nu știa dacă Tozan are legături directe cu Mihai și Ion Antonescu, dar cum era atât de prieten cu Atta Constantinescu, nu avea nicio îndoială că poate ajunge la Mihai Antonescu pe această cale. Barbu Știrbei a declarat că, deși nu l-a întâlnit pe Tozan, a auzit foarte multe despre el. De asemenea, el știa că Tozan călătorea frecvent între București și Budapesta și, potrivit lui Vodă, oricine poate face acest lucru trebuie privit cu suspiciune. La menționarea de către Masterson a posibilității organizării evadării echipei Autonomus, Știrbei a declarat că oameni precum Tozan sunt mai buni la

¹³ *Ibidem*, SOE report from Cairo no. 239, in 7th August 1944

¹⁴ *Ibidem*, SOE History p. 7

¹⁵ *Ibidem*, HS 5/833 *Agents and collaborators, Ianos@Visoianu, Force 133 report from 28 may 1944*

acest gen de afaceri decât oamenii cinstiți¹⁶. Tozan a mai declarat că la sosirea la București, când a rămas fără fonduri, Violet a fost cea care l-a finanțat dându-i două milioane de lei. El i-a spus lui Masterson că a plătit barca care l-a adus în Turcia din cei 5 000 de dolari pe care Masterson i l-a trimis prin Malaxa pentru munca de evacuare. Aceștia i-a schimbat în 7,5 milioane de lei și a plătit 3 milioane pentru barcă. Restul acestor bani i-a lăsat maiorului Lupuana, șeful Biroului, al cărui ajutor în favoarea evadaților îl solicitase¹⁷.

Un raport al SOE din 3 iunie 1944 anunța că un grup pe care Tozan îl sfătuisese pe SOE să îl aștepte din România sosise într-un autocar special. Aceștia erau Costache Malaxa (fiul cunoscutului industriaș Malaxa), doamna Popovici, descrisă ca o prietenă apropiată a lui Maniu, și frumoasa doamnă, Violet Ștircea. Deși Tozan a lăsat să se înțeleagă că aceștia aveau mesaje importante pentru A13 și SOE, nu au făcut nicio încercare de a-i contacta și, de fapt, au refuzat orice interviu timp de două sau trei zile. În după-amiaza zilei de 3 iunie 1944, a fost aranjată o întâlnire la doamna Seden cu A13 și DH/44, dar doar doamna Ștircea s-a prezentat. DH/44 a descris-o pe Violeta Ștircea drept o tânără inteligentă care studiasse la Paris și care scrisese un tratat despre minoritățile transilvănene.

Ea a declarat că, cu câteva zile înainte de a părăsi Bucureștiul, a avut o întâlnire cu Chastelain în clădirea Jandarmeriei în care acesta era încarcerat. Întrevederea fusese aranjată cu mare dificultate și ministrul de interne Vasilescu fusese prezent. I s-a interzis să discute orice problemă politică și, într-adevăr, a fost imposibil să facă acest lucru, deoarece ministrul de interne a fost auzit pe toată durata interviului, care a durat aproximativ o oră. Doamna Ștircea a spus că Chastelain arată bine și s-a îngășat destul de mult. Ea îi transmite salutări lui Wolfson, DH/44 și altor persoane din Istanbul. Potrivit relatării sale, el a cerut în mod expres ca Aliații să nu mai bombardeze cartierul rezidențial din București, dar acest lucru a fost probabil în beneficiul ministrului de interne.

Când DH/44 a întrebat dacă Tozan a făcut vreun aranjament pentru evadarea lui Chastelain și a prizonierilor de război americani, ea a spus că a lucrat la acest lucru, dar toți erau prea bine păziți și era imposibil de aranjat o evadare. Ea a spus că germanii și von Killinger în special au cerut de cel puțin 10 ori ca Chastelain să le fie predat „pentru o perioadă maximă de trei zile”, dar românii au refuzat constant¹⁸.

În ceea ce privește activitățile lui Tozan și nevoia lui de bani, ea a spus că el a cheltuit o mulțime de bani pentru următoarele:

- a. Organizarea evadării sale din Budapesta, pentru care a trebuit să

¹⁶ *Ibidem*, SOE work in Romania, 3rd June 1944.

¹⁷ *Ibidem*, SOE report Pants. Information given to A 13, from 13th August in reply to his questions.

¹⁸ *Ibidem*, SOE Report „Pants” from 3rd June 1944, signed by DH/44, p. 1.

fie mituiți cel puțin 15 funcționari.

b. Pe munca pentru sârbo-croați, a cărei natură nu a precizat-o, cu privire la finanțarea lui Maniu și a partidului său, de exemplu, aranjând ca un automobil să fie pus la dispoziția lui Maniu, deoarece acesta nu avea alte mijloace de transport.

Doamna Ștircea nu părea a fi bine informată asupra chestiunilor superioare de stat. Știa că propunerea de pace fusese făcută guvernului român, dar a spus că Tozan îi spusese că acestea erau inacceptabile deoarece erau prea oneroase. Ea nu părea să știe că Maniu avea mijloace de comunicare cu SOE. Ea a spus că Maniu locuia la Snagov și mergea în București în fiecare zi. Tozan locuia la nr. 28 Biserica Amzei. Potrivit relatării sale, Tozan era foarte intens supravegheat și nu avea practic libertate de mișcare. Ea a considerat că acesta se afla în mare pericol. Cu toate acestea, el a putut să se vadă cu Alecu destul de recent și cei doi erau foarte intimi. Ea a spus că recent au avut loc două dezertări ale unor ofițeri de rang înalt din armată.

Cea mai mare parte a conversației sale a fost dedicată reiterării efectelor negative ale bombardamentelor asupra relațiilor anglo-române. Ea a repetat mesajul din scrisoarea lui Tozan ca fabrica Malaxa din București să fie cruțată. Potrivit relatărilor sale, nici comunicațiile feroviare, nici fabricile și uzinele de muniții nu suferiseră prea mult de pe urma raidurilor aeriene, dar se produsese pagube foarte mari în cartierele rezidențiale și în special în cartierele de clasă inferioară din București.

În ansamblu, mesajul ei a fost dezamăgitor, deoarece atât A13, cât și DH/44 au aflat că Tozan nu avea planuri concrete pentru a aranja evadarea lui Chastelain și a aviatorilor americani și nici nu părea să existe prea multe speranțe că ar putea face ceva în această direcție. În ceea ce privește posibilitatea ca România să iasă din război, ea a declarat că trupele germane erau detașate printre români pe front și că Maniu forma un Front Popular cu toate partidele de opoziție, dar a dat impresia că existau foarte puține speranțe ca vreo acțiune să fie întreprinsă, cu excepția cazului în care trupele anglo-americane debarcau pe o coastă a Mării Negre¹⁹.

Pants a părăsit România la 21 iulie 1944 pe o mică ambarcațiune. Din ziua sosirii sale în Turcia, Pants a fost plasat sub supravegherea poliției secrete turce. La 29 iulie 1944, Tozan a avut o întâlnire cu doi oficiali SOE, DH/5 și DH/44. În timpul acestei întâlniri, Tozan le-a dat următoarele informații cu privire la situația politică din România.

Despre Opoziție. Partidul lui Maniu, deși număra mai multe personalități politice importante și avea un număr foarte mare de adepți, nu era de natură să ia nicio măsură împotriva regimului existent în România. Ei se mulțumeau să aibă numeroase întâlniri și discuții și, aparent, credeau că lovitura de stat în România

¹⁹ *Ibidem*, p. 2.

poate fi realizată numai prin mijloace politice și fără vărsare de sânge. Maniu a declarat în mai multe rânduri că lovitura sa de stat urma să aibă loc într-o anumită zi sau la o anumită oră, dar de fiecare dată a fost găsită o scuză pentru a nu acționa. Activitățile lui Maniu erau atent supravegheate și el era urmărit peste tot. Impresia desprinsă din cele spuse de Tozan era că Alecu și partidul său erau nesiguri, iar un membru al partidului care îi raporta lui Maniu activitățile lui Mihai Antonescu făcea exact același lucru pentru Mihai Antonescu. În general, mișcările lui Maniu erau bine cunoscute și nu erau considerate periculoase. Tozan a relatat DH/5 și DH/44 despre descoperirea unei stații W/T clandestine de către contraspionajul german la 11 iulie 1944 la o adresă pe care o credea în Pia Brătianu. Mihai Antonescu ar fi fost foarte șocat de această descoperire.

2. Guvernele Antonescu. În ceea ce privește Guvernul Antonescu, Tozan afirmă că Ion Antonescu îl displacea profund, dar singura observație pe care o avea de făcut cu privire la Mihai Antonescu este că este un personaj destul de slab, dar un politician foarte capabil și inteligent. Pentru DH/5 și DH/44 nu era nici o îndoială că Tozan era un emisar al lui Mihai Antonescu și încă o „coardă la vioara sa” în cunoscuta sa politică de reasigurare pentru viitor. Cele de mai sus au fost confirmate și de faptul că el a putut părăsi România într-o mică barcă de pescuit, sub comanda unui locotenent-comandor român Harting, fost membru al echipajului crucișătorului „Regina Maria”, care a fost însărcinat să-l ghideze prin câmpurile minate²⁰.

Când Tozan a sosit prima dată și l-a contactat pe DH/44, l-a rugat, dacă este posibil, să aranjeze ca Harting să fie trimis pe teritoriul aliat. Cu toate acestea, câteva zile mai târziu, el a fost categoric în a afirma că acest om trebuie să se întoarcă în România. Tozan nu numai că a putut părăsi România în mod deschis, dar a putut aduce cu el o servietă plină cu diferite documente, multe de natură confidențială, inclusiv un cod privat aranjat între el și Mihai Antonescu, ca să nu mai vorbim de scrisoarea lui Chastelain D.H/88 și Ștefan. În continuare, el a relatat DH/5 și DH/44 despre o întâlnire pe care a avut-o la Snagov cu Mihai și Ion Antonescu, la fosta reședință de țară a fostului principe Nicolae. El afirmă că Ion și Mihai Antonescu erau într-adevăr foarte apropiați și locuiau în același loc. De asemenea, se pare că, cu ceva timp înainte de plecarea lui Tozan din România, Mihai Antonescu l-a avertizat în mai multe rânduri să plece cât mai repede, deoarece el, Mihai Antonescu, nu mai putea face nimic pentru a-l proteja. Părerea lui Tozan despre Eugen Cristescu șeful S.S.I. era una foarte proastă și confirmă că acesta colabora strâns cu germanii. Nu-l cunoaște pe Gane.

Chastelain. Referitor la Chastelain, Tozan afirma categoric că un schimb de prizonieri se poate face imediat și că Mihai Antonescu aștepta doar acordul

²⁰ *Ibidem*, SOE Report „Pants” from 29th July 1944, signed by DH/5, p. 1.

guvernului britanic pentru schimb. Tozan a spus că persoana pentru care se propunea schimbul cu Chastelain era un român prins cu un set W/t în Cipru. Atât DH/5, cât și DH/44 au dobândit impresia că se referă la Tănăsescu, deși nu și-a putut aminti numele. Era evident, prin urmare, că Mihai Antonescu nu i-a spus lui Tozan, că SOE a telegrafiat guvernului român prin Gane sugerând acest schimb identic. DH/5 și DH/44 credeau că Mihai Antonescu nu i-a spus lui Tozan și că preferă să facă să pară că schimbul a fost ideea sa și să câștige astfel o anumită notorietate în fața Aliaților. În ceea ce privește locul și mijloacele de efectuare a schimbului de prizonieri, Tozan a fost puțin vag și a spus că astfel de chestiuni sunt doar chestiuni de detaliu, în timp ce el era interesat doar de chestiunea principală. La o altă întâlnire, Tozan, împreună cu D/H44, a declarat că schimbul nu poate fi făcut până când nu se întoarce în România. DH/5 și DH/44 nu i-au spus lui Tozan că negociau pentru schimbul lui Chastelain prin intermediul lui Gane. După această conversație, DH/5 și DH/44 erau mai convinși ca oricând că Mihai Antonescu îl deținea pe Chastelain ca mijloc de a obține condiții favorabile cu Aliații. În urma acestei convorbiri cu Tozan, impresia dobândită a fost că acesta a fost cu siguranță trimis de Mihai Antonescu pentru a lua legătura cu Aliații și pentru a-i asigura lui Mihai Antonescu condiții favorabile după război, oricare ar fi guvernul aflat la putere în România²¹. Mihai Antonescu, spera ca, jucând cu Aliații, să poată merge în America și să facă o combinație cu Malaxa, care avea sume considerabile de bani în afara României, în America și Elveția. Tozan era, de asemenea, interesat de această posibilă combinație, având în vedere solicitările sale anterioare către SOE de a plăti lui Malaxa sau protejaților săi bani la Istanbul contra lei în România. DH/5 și DH/44 rămân la părerea că Tozan știa mult mai multe decât era dispus să divulge și folosea acest lucru ca pârgie pentru a ajunge la Londra împreună cu dna Ștircea. El a declarat, de asemenea, că, deși nu a fost în nici un fel intenționat ca o amenințare, el s-ar considera justificat să caute alte contacte cu Aliații în cazul în care nu ar putea obține rezultate prin DH/5 și DH/44²². În aceste conexiuni, SOE a găsit interesant de notat că Maniu și-a exprimat neîncrederea intensă față de Antonescu, spunând că niciun plan prezentat de aceștia nu ar trebui să fie privit cu seriozitate de către britanici²³.

Eugen Cristescu, șeful Serviciului Special de Informații (S.S.I.), l-a informat pe șeful statului în prealabil despre intențiile unui grup de generali, în combinație cu Palatul Regal și unii lideri politici ai „opozității democratice”, de a prelua puterea, însă mareșalul Antonescu nu a vrut să creadă că „era ceva serios”. Cu toate acestea, încă din aprilie 1943, mareșalul Antonescu și-a dat seama că Germania va pierde războiul și i-a spus lui Cristescu că „este important ca noi să nu-l pierdem pe al

²¹ Ibidem, p. 2.

²² Ibidem, p. 3.

²³ Ibidem, *SOE reports from Istanbul July 20. signed by D/H44.*

nostru”, referindu-se la posibile negocieri pentru o ieșire din alianța cu Germania și aderarea la Coaliția Națiunilor Unite. Evenimentele au intensificat zvonurile privind eșecul României și existau surse care susțin că Berlinul a fost informat imediat despre gravitatea situației. La 21 august 1944, Eugen Cristescu, (șeful SSI - Serviciul Special de Informații) a informat legația germană din București că Regele Mihai I l-a primit pe Iuliu Maniu în audiență și că, „se așteaptă la evenimente grave în zilele următoare”. Colonelul Fritz Baur a informat imediat autoritățile de la Berlin, dar nu a primit niciun răspuns. Lt col Friedrich Ludwig Freiherr von Gamm au făcut același lucru. Fără rezultat.

Pe 20 august, când presiunea sovietică pe front a crescut, Maniu a transmis mesaj la Cairo că el a decis să acționeze fără a aștepta un răspuns din partea Aliaților²⁴. Mihai Antonescu a cerut, de asemenea, Turciei să acționeze ca un intermediar între România și aliați pentru încheierea armistițiului, cu acordul regelui, al mareșalului și al tuturor membri ai opoziției. El dorea să știe care dintre cele trei alternative erau convenabilă pentru anglo-americieni: trimiterea unui reprezentant român la Moscova pentru a încheia armistițiul; contactul simultan cu americanii, britanicii și rușii pentru a stabili termenii unui armistițiu; sau discutarea termenii armistițiului la Cairo cu Aliați²⁵.

În plus, la 22 august 1944, Rudolf Brandsch șeful departamentului principal al etniei germane din România și șeful biroului de presă din București, Otto Liess, a informat că o „clacă” condusă de generalul Nicolae Rădescu este pregătită să efectueze o lovitură de stat pentru a-l demite pe Mareșalului Antonescu. Conducerea celui de-al Treilea Reich a ignorat avertismentele în ajunul loviturii de stat de stat și Berlinul a fost incapabil să răspundă la gravitatea situației politice și militare²⁶.

ÎN LOC DE EPILOG

Pe 20 septembrie Chastelain a fost primit de Clement Attlee, cu care a avut o conversație. Attlee s-a interesat dacă în Anglia există vreun român demn de încredere. În ceea ce-l privește pe Maniu, deși era urmat de o mare parte a populației, el era bătrân și depășit de situație, lipsit de agilitatea minții necesară deciziilor impuse. Attlee a căutat să afle dacă în partidul lui Maniu se aflau și tineri care să preia conducerea. Chastelain a spus că aceștia erau Savel Rădulescu, Vișoianu, Rică Georgescu, Lugoșeanu și alții care erau mai puțin cunoscuți. El a adăugat că Maniu devenise un opozant de carieră și tindea să se simtă inconfortabil de fiecare dată când puterea era în mâinile sale și că ar fi în interesul României ca

²⁴ Document “Chronology of Events in Connection with Roumanian Armistice Negotiations”, Kew Gardens, United Kingdom National Archives, Public Record Office, HS 7/186, fo.10.

²⁵ Sursele documentare britanice și românești: colaborarea lui Iuliu Maniu cu Special Operations Executive (II) <http://www.istoriesicivilizatie.ro/sursele-documentare-britanice-si-romanesti-colaborarea-lui-iuliu-maniu-cu-special-operations-executive-ii/>

²⁶ – Lt. Col. Klaus Schönherr, *Luptele Wehrmachtului în România 1944*– Editura Militară, 2004. pag 89.

el să se retragă și să facă loc celor mai tineri și mai rezistenți. În ceea ce îl privește pe rege, Chastelain a observat marea îmbunătățire de când a ieșit de sub influența tatălui său și și-a exprimat îndoiala că lovitura de stat planificată pentru 26 august ar fi avut loc dacă el nu ar fi luat măsuri în după-amiaza zilei de 23 august. Chastelain susținea că războiul împotriva Uniunii Sovietice a fost foarte popular până la Nistru, dar după aceea poporul român a început să își pună întrebări despre politica lui Antonescu. În ceea ce privește colaboratorii săi, el a declarat că au început să lucreze împreună în 1941, când nici Uniunea Sovietică, nici SUA nu intraseră în război. La acel moment, mulți dintre ei aveau poziții cheie în România. Despre politica britanică din România, Chastelain a recomandat sprijinul regelui și al Blocului Democrat.

Chastelain a arătat că Partidul Comunist era slab și nu avea nicio bază de sprijin. Istoria i-a arătat că s-a înșelat. La sfârșitul întâlnirii, Chastelain și-a exprimat speranța că interesele britanice în România nu vor fi neglijate. Atlee a răspuns că în mod sigur nu vor fi²⁷. Istoria a demonstrat altceva.

²⁷ Ibidem, *Minute of my conversation with mr. Atlee on September the 20th 1944*. By A G. de Chastelain.

CREAREA SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN RSS MOLDOVENEASCĂ

CZU 37(478)"1944/1949"+94(478)"1944/1949"

Elena Negru

conf. univ. dr. hab., Institutul de Istorie al USM

(email: elenegru65@yahoo.com)

Rezumat. *Înființarea sistemului de învățământ în RSS Moldovenească în primii ani postbelici a fost un proces dificil și contradictoriu. Această specificitate derivă din însăși viziunea regimului comunist de edificare etnoculturală în republică. Ca element al acestui proiect, sistemul de învățământ a avut misiunea să modeleze „omul nou” prin ștergerea memoriei istorice și a trecutului cultural și îndocrinarea cu ideologia comunistă. Pe de o parte, autoritățile sovietice au eliminat limba maternă și alfabetul latin în care elevii fuseseră școlarizați de-a lungul anilor în Basarabia, forțându-i să învețe într-o limbă-surogat, înțesată cu rusisme și cu expresii după modelul limbii ruse, și să scrie cu alfabet rusesc. Pe de altă parte, întrucât nu existau manuale în limba maternă și personal didactic adecvat, aceste elemente vor fi improvizate ad-hoc, astfel încât școlile naționale să fie inferioare școlilor rusești prin toți parametrii calitativi și chiar cantitativi. Învățământul superior a fost supus unui proces de rusificare încă de la început, în virtutea faptului că majoritatea contingentelor de studenți, dar și a corpului didactic, au provenit din rândurile persoanelor din afara RSSM. În paralel, a fost derulată o politică de îndocrinare și epurare sistematică, instituindu-se un sistem drastic de admitere la studii pentru a bloca accesul la studii superioare persoanelor indezirabile regimului sovietic, etichetate drept elemente „dușmănoase”.*

Cuvinte cheie: învățământ, sistem de educație, RSSM, școala sovietică, ideologizare.

*

Résumé. *La mise en place du système éducatif dans la RSS Moldave au cours des premières années de l'après-guerre a été un processus difficile et contradictoire. Cette spécificité découle de la vision même du régime communiste de l'édification ethnoculturelle de la république. Dans le cadre de ce projet, le système éducatif avait pour mission de façonner un „nouveau homme” en effaçant la mémoire historique et le passé culturel et en inculquant l'idéologie communiste. D'une part, les autorités soviétiques ont éliminé la langue maternelle et l'alphabet latin dans lesquels les élèves avaient été éduqués au fil des ans en Bessarabie, les obligeant à apprendre dans une langue substitutive, remplie de russismes et écrire avec l'alphabet russe. Comme il n'y avait pas de manuels dans la langue maternelle et un personnel enseignant adéquat, ces éléments seront improvisés ad hoc, de sorte que les écoles nationales sont inférieures aux écoles russes par tous les paramètres qualitatifs et même quantitatifs. L'enseignement supérieur a été soumis depuis le début à un processus de russification, en vertu du fait que la plupart des contingents d'étudiants, mais aussi du corps didactique, venaient des rangs de personnes extérieures au RSSM. En outre, une politique d'endoctrinement et de purge systématique a été menée, établissant un système drastique d'admission aux études afin de bloquer l'accès à l'enseignement supérieur aux personnes indésirables au régime soviétique,*

étiqueté comme „éléments hostiles”.

Mots-clés: *enseignement général, système éducatif, RSSM, école soviétique, communisation.*

Instituționalizarea învățământului sovietic. Școala basarabeană a fost unul dintre domeniile care au necesitat o reorganizare radicală și imediată, deoarece, potrivit estimărilor autorităților sovietice, „a fost puternic afectată de regimul de ocupație”. Hotărârea CC al PC(b)M „Cu privire la reluarea activității școlilor în raioanele eliberate ale RSS Moldovenești” din 3 mai 1944 a constatat „daunele colosale” cauzate educației publice de către ocupanții germano-români”, care, pe lângă faptul că „au românizat” școlile, au „dus în robie” în România majoritatea cadrelor didactice din Basarabia¹. De aceea, „în scopul lichidării consecințelor ocupației germano-române” CC al PC(b)M a hotărât: 1) „reluarea activității tuturor școlilor existente pe baza planurilor și programelor de învățământ ale școlii sovietice; 2) studierea limbii moldovenești să se înfăptuiască pe baza alfabetului rus, respectând regulile ortografiei și punctuației limbii moldovenești, adoptate de Consiliul Comisarilor Poporului al RSSM la 16 mai 1941; 3) sistematizarea muncii instructiv-educative, efectuarea testelor de verificare a cunoștințelor elevilor în școli; 4) încheierea anului de învățământ la 31 mai; 5) completarea aparatului direcțiilor de învățământ cu personal de conducere și cu inspectori în termen de o lună; 6) desfășurarea în luna iunie a consfătuirii republicane a șefilor direcțiilor județene, raionale și orășenești privind totalurile anului de studii (1943-1944 – n.n.) și pregătirea pentru anul de studii 1944-1945”².

Ministrul Învățământului Public, Macarie Radul a fost obligat să asigure școlile cu manualele și programele necesare, iar autoritățile de partid județene și raionale împreună cu sovietele satești să pregătească școlile pentru noul an de studii. Secretarii de partid din județe, raioane și orașe au primit sarcina de a organiza lucrul politic cu părinții și elevii prin lecții, rapoarte, discuții, să le explice „daunele cauzate școlilor de către ocupanți”. Ministerul Învățământului Public și Comitetul de Stat pentru Cenzură (Glavlit) au fost obligate să verifice și să completeze fondurile de carte ale bibliotecilor cu literatură pentru copii și literatură politică generală³.

La Plenara a III-a a CC al PC(b)M din 25-27 iunie 1944, președintele Consiliului Comisarilor Poporului, Tihon Konstantinov a menționat că „CC al PC(b) din toată Uniunea ne-a încredințat sarcina de a restabili rapid întreaga rețea de școli din raioanele eliberate ale republicii, iar partidul și autoritățile sovietice trebuie să se

¹ Agenția Națională a Arhivelor, Direcția Arhiva Organizațiilor Social-Politice (în continuare: ANA, F.A-51), inv. 2, dosar 8, f. 70.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, f. 71.

asigure că școlile sunt pregătite în mod real pentru noul an școlar”⁴.

Adjunctul ministrului Învățământului Public din RSSM, Onufrie Andrus a vorbit despre „regimul de ocupație românesc”, subliniind că, spre deosebire de agricultură sau alte domenii ale vieții economice, daunele aduse educației erau mult mai grave și că va trebui să treacă o generație pentru ca aceste consecințe să fie eliminate. „Cert este faptul, sublinia demnitarul sovietic, că eliminarea daunelor provocate sistemului școlar va fi posibilă în aceeași perioadă de timp în care românii s-au aflat pe acest teritoriu. La sosirea pe acest teritoriu, românii au transformat imediat sistemul de învățământ. Prima datorie a lor a fost lichidarea școlilor moldovenești, ruse, ucrainene. Au fost românizați forțat copiii muncitorilor republicii noastre”⁵. În aceeași ordine de idei, a subliniat că după retragerea administrației românești au fost „duși în robie toți învățătorii”, astfel încât „în unele raioane nu au rămas decât 1-2-3 învățători și doar în câteva raioane au rămas câte 20-30 de învățători. Așa că ne-am trezit confrunțați cu faptul că nu avem cu cine să începem noul an școlar. Nu avem personal didactic”⁶.

Propaganda sovietică a vehiculat ideea că sistemul de educație românesc a plantat în conștiințele copiilor „ideologia naționalistă și fascistă”, astfel încât s-a considerat că aceste consecințe ar fi foarte greu de eradicat. De aceea, o sarcină importantă a întregului sistem de învățământ era lichidarea consecințelor acestei ideologii. Institutul pentru perfecționarea cadrelor didactice din RSSM a avut misiunea să elaboreze noi programe de învățământ și indicații metodice, conspecte de lecții pentru învățători în conformitate cu programa școlii sovietice. În lunile mai – iunie 1944 au fost desfășurate cursuri pentru învățători, în 7 raioane din cele două județe de nord „eliberate” ale Basarabiei și două raioane din stânga Nistrului. Directori ai cursurilor respective au fost numite persoane venite din diferite zone ale URSS, care nu cunoșteau „limba moldovenească”, deși marea majoritate a cursanților erau indigeni și urmau să ocupe posturile de profesori în școlile din RSSM.

În lunile care au urmat reocupării Basarabiei de către URSS instruirea elevilor în școli s-a făcut fără manuale. La 1 iulie 1944, adjunctul ministrului Învățământului Public din RSSM, consemna, într-o notă adresată CC al PC(b)M, lipsa manualelor pentru clasele I-X ale școlilor „moldovenești”, în total 83 de titluri, care constituiau 500.000 de exemplare⁷.

Cu toate acestea, o sarcină de primă importanță a fost epurarea bibliotecilor școlare de manuale, materiale didactice, literatură artistică românească. Hotărârea Biroului CC al PC(b)M din 31 iulie 1944 „Cu privire la eficientizarea activității

⁴ *Ibidem*, dosar 2, f. 34.

⁵ ANA, F.A-51, inv. 2, dosar 2, f. 126.

⁶ *Ibidem*, f. 127.

⁷ *Ibidem*, f. 73.

bibliotecilor și confiscarea literaturii interzise” a menționat că „în multe biblioteci școlare există cazuri de păstrare a literaturii, portretelor, posterelor cu conținut antisovietic (de exemplu, școala nr.1 din Sorocea)”⁸. De aceea, ministrul Învățământului Public și președintele Comitetul de Stat pentru Cenzură (Glavlit), precum și secretarii comitetelor de partid județene, raionale și orașenești au fost obligați să efectueze „o verificare amănunțită a tuturor bibliotecilor pentru a confisca literatura, afișele, sloganurile, portretele” și alte materiale cu caracter „antisovietic”⁹.

Instituționalizarea învățământului general după programa sovietică a fost un adevărat dezastru, atât din punctul de vedere al procesului didactic, cât și din cel al bazei materiale, deoarece școlile „moldovenești” nu au avut în primii ani postbelici nu doar manuale pentru clasele secundare, ci și pentru școlile primare. Pe parcursul anului școlar 1944-1945, și, uneori, în anii următori nici chiar învățătorii nu aveau manuale din care să se pregătescă pentru ore, cu atât mai puțin copiii. De obicei, învățătorii desfășurau lecțiile conform unor planuri de orientare („planuri-conspicte”) elaborate de Ministerul Învățământului, dar și acelea erau insuficiente. Secția școli a CC al PC(b)M îl informa pe Nicolai Iacovlev, șeful subdiviziunii respective a CC al PC(b) din toată Uniunea, că în 1944-1945 „limba maternă în școlile moldovenești a fost predată fără manuale și programă”, iar ziarele locale „au fost folosite ca materiale de citire, analiză gramaticală și dictare”¹⁰. În alte cazuri, au fost repartizate traduceri din manualele rusești, sau chiar au fost folosite exemple din manuale românești”¹¹, ceea ce era bineînțeles o „crimă”. Documentul citat mai sus raportează un nivel scăzut de cunoștințe în rândul elevilor școlilor „moldovenești”, menționând că aceștia „citesc foarte prost și nu pot reproduce conținutul celor citite, regulile gramaticale nu sunt bine înțelese, iar caligrafia majorității elevilor este rea”. Este curios că demnitarul care a redactat acest document nu s-a întrebat cum puteau copiii basarabeni să scrie și să se exprime „corect” după ce au fost forțat să scrie într-un nou alfabet și să vorbească într-o limbă mutilată, instrumente de identificare națională pe care noile autorități le-au impus populației, inclusiv școlii.

Cum era de așteptat, „lecțiile de lectură literară în clasele V-VII și de literatură moldovenească în clasele VIII-X nu ce țineau deloc, iar elevii nu aveau ce să citească în limba moldovenească în afara orelor de curs”¹². „Un neajuns grav” al instituțiilor școlare era și faptul că ele „nu făceau aproape nicio muncă pentru a curăța limba moldovenească de cuvinte și expresii românești”, care îi erau „străine, neobișnuite”. Din perspectiva instituțiilor ideologice din RSSM, nivelului scăzut al

⁸ *Ibidem*, dosar 9, p. I, f. 137.

⁹ ANA, F.A-51, inv. 2, dosar 9, p. I, f. 137.

¹⁰ *Ibidem*, inv. 3, dosar 265, f. 9.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

reușitei școlare la aceste materii a fost cauzat de haosul în „limba moldovenească”. Cu toate acestea, o situație similară era și la alte materii, cum ar fi matematica, istoria, geografia.

La Plenara a VIII-a a CC al PC(b)M, din 7-9 iulie 1946, S. Afteniuk, ministrul învățământului a tras alarma în legătură cu riscul ca anul de studii 1946-1947 să fie inaugurat cu un deficit mare de manuale, atât pentru ciclul primar, cât și secundar. În acest context, el menționa că „școlile sunt extrem de slab asigurate cu manuale. Unui elev îi revine în mediu trei manuale, în loc de 7-8 ”¹³. Era simptomatic și faptul că autoritățile de partid și școlare au reușit până în vara anului 1946 să editeze doar 7 din 45 de titluri de manuale școlare a căror calitate, din punctul de vedere al conținutului, lăsa mult de dorit. Pe de o parte, această situație se poate explica prin faptul că majoritatea manualelor erau versiuni ale manualelor rusești, iar limitele intelectuale ale traducătorilor dădeau peste cap orice plan de editare. Pe de altă parte, nici așa-zisa „limbă moldovenească” nu avea reguli gramaticale și ortografice bine stabilite, astfel încât traducerile erau respinse din cauza unor erori grave.

Calitatea predării precum și nivelul de cunoștințe al elevilor din școlile „moldovenești” erau foarte scăzute. De exemplu, din numărul total de 43.052 de elevi ai claselor primare în anul școlar 1945-1946, conform ministrului, proporția celor corigenți era de circa 27 la sută, iar în unele județe, cum ar fi Cahul, această cifră era chiar mai mare, ajungând 43 la sută. În rândul elevilor claselor din școlile medii incomplete această cifră era de 21 la sută¹⁴.

Elevii nu doreau să frecventeze școala sovietică, motiv pentru care rata frecvenței în unele școli era de 20-30 la sută. În satul Mihăileni, județul Bălți, au fost cazuri când școala era frecventată de 7-8 elevi. Șeful secției școli a CC al PC(b)M, C. Cojuhari, explica că frecvența era determinată și de faptul dacă elevilor le plăceau sau nu materiile școlare. Autoritățile locale raportau că situația privind înfăptuirea învățământului general primar era bună, în ciuda faptului că existau sate în care rata copiilor neșcolarizați era mare. În unele sate din raionul Călărași, cum ar fi satul Volcineț, dintr-un total de 350 de copii de vârstă școlară, 300 rămâneau în afara școlii¹⁵.

Realizarea învățământului primar general obligatoriu a fost o sarcină de mare importanță pentru autoritățile sovietice, dar, în același timp, a avut caracterul unei campanii ciclice cu perioade de maximă intensitate și relaxare, suprapuse cu alte acțiuni politice. De exemplu, campania de eliminare a analfabetismului în rândul adulților, lansată în 1946 cu mult elan, a fost un slogan fără acoperire, deoarece autoritățile se confruntau cu probleme majore în înfăptuirea învățământului primar și secundar. „Acum ridicăm problema eliminării analfabetismului, menționa

¹³ *Ibidem*, inv. 4, dosar 2, f. 127.

¹⁴ ANA, F.A- 51, inv. 4, dosar 2, f. 128.

¹⁵ *Ibidem*, f. 156.

demnitarul mai sus citat, dar în același timp nu înscriem copiii la școală, nu urmărim ca toți copiii care sunt înscriși să frecventeze regulat școala, nu luptăm pentru a menține contingentul de elevi până la sfârșitul anului școlar”¹⁶.

În noiembrie 1947, o ședință a Biroului CC al PC(b)M a relevat mai multe deficiențe în politica din domeniul educației, inclusiv rate ridicate de abandon zilnic de 25 la sută. Alți factori evidențiați includ lipsa de combustibil pentru încălzirea sălilor de clasă, numărul insuficient de bănci și scaune, abecedare și manuale. De asemenea, copiii nu aveau haine și încălțăminte pentru a merge la școală, mai ales în timpul sezonului rece. Hotărârea obliga identificarea tuturor copiilor de vârstă școlară și aducerea lor forțată la școală până la sfârșitul anului 1947, ordonând ministerelor de resort să confecționeze 56 de mii de ghete și 34 de mii de opinci. În același timp, s-a solicitat să se intervină pe lângă autoritățile Districtului militar Odesa să furnizeze, „după posibilități” o cantitate de uniforme militare folosite pentru fabricarea de îmbrăcăminte pentru copii¹⁷. Cu toate acestea, situația a rămas complicată, astfel că în 1948, Ivan Volkov, șeful adjunct al Secției școli a CC al PC(b)M, într-un raport adresat prim secretarului N. Koval, nota că „în satele Copanca, Hârbovăț, Fârlădeni din raionul Bender, școlile nu erau reparate, nu aveau geamuri și nu existau scaune în cancelarii, iar în satul Calfa din același raion, din cauza lipsei pupitrelor elevii scriu pe bănci, stând în genunchi”¹⁸.

Într-un raport, adresat șefului Secției școli a CC al PC(b) din toată Uniunea, din martie 1949, Konstantin Cernenko, șeful secției propagandă și agitație a CC al PC(b)M, caracterizează învățământul din RSSM, din perspectiva nivelului de instruire și a cunoștințelor elevilor, ca fiind de slabă calitate. În raport se menționa că „prima jumătate a anului școlar 1948-1949 a fost încheiată cu rezultate nesatisfăcătoare: din 365.401 elevi există 72.527 de corigenți, ceea ce constituie o cincime din contingentul total”. Majoritatea corigenților erau la limba rusă, „limba moldovenească” și matematică. Astfel, din cele 23 de compuneri ale elevilor din clasa a X-a a școlii nr.6 din orașul Chișinău, 11 au fost notate cu „1” și „2”, iar din cele 24 din lucrările scrise la „limba moldovenească” de către elevii din clasa a IV-a a școlii din satul Gordinești, raionul Rezina, doar o singură lucrare a primit notă de trecere¹⁹.

Nivelul scăzut al cunoștințelor elevilor școlilor moldovenești s-a menținut și în anul școlar 1949-1950 și în anii următori. Printre principalii factori care contribuiau la perpetuarea acestei situații era penuria de manuale și a literaturii artistice în „limba moldovenească”. Atât în clasele primare, cât și în cele secundare „nu exista niciun fel de lecturi în afara școlii”. Mai mult, în clasele V-VII, nu numai

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ ANA, F.A- 51, inv. 5, dosar 24, p. I, f. 136.

¹⁸ *Ibidem*, inv. 8, dosar 89, f. 117.

¹⁹ *Ibidem*, inv. 7, dosar 270, f. 35.

că nu au existat lecturi extra-curriculare, ci și ore de literatură „moldovenească”²⁰. Discuțiile din mediul științific și politic privind dezvoltarea limbii moldovenești, scrierea istoriei, incertitudinile în valorificarea patrimoniului literar clasic au fost obstacole insurmontabile pentru arhitecții proiectului de inginerie etnoculturală din RSSM. Acest fapt și-a pus amprenta și asupra conținutului manualelor școlare la aceste materii, întârziind sau anulând publicarea lor.

Calitatea proastă a instruirii și nivelul scăzut al cunoștințelor căpătate de către elevii școlilor românești în primul deceniu postbelic a fost o problemă endemică, care nu va putea fi rezolvată ușor. Această situație deriva din însăși politica regimului sovietic care și-a propus să demonteze un sistem de învățământ ce se consolidase în Basarabia pe parcursul a 20 de ani, care, cu toate imperfecțiunile sale, a fost cu mult superior celui transpus după 1944. Acest lucru a fost recunoscut mai târziu chiar de către activiștii ideologici implicați în implementarea învățământului sovietic. Ministrul învățământului S. Afteniuk, interogându-se de ce s-a refugiat în 1944 aproape întreg corpul didactic al Basarabiei, sublinia că probabil una dintre cauze a fost greșelile făcute de regimul sovietic în ceea ce privește educația în anii 1940-1941²¹.

În ciuda nivelului slab de cunoștințe, regimul sovietic considera educația comunistă, adică îndoctrinarea elevilor cu ideologia sovietică, drept una dintre prioritățile formării „omului nou”. În condițiile RSSM acest obiectiv avea o semnificație aparte, deoarece s-a susținut că familia și școala a fost supuse în trecut „influenței propagandei burgheze dușmănoase”. O hotărâre a Biroului CC al PC(M) din 7 mai 1945 solicita „îmbunătățirea conținutului muncii organizațiilor de pionieri”, care sunt create din toamna anului 1944. Aceste organizații trebuiau să participe la educarea elevilor în spiritul patriotismului sovietic, a devotamentului și dragostei față de URSS și I. Stalin. În acest scop, s-a ordonat amenajarea camerelor și „colțurilor” tinerilor leniniști, organizarea diverselor activități cu caracter politic în școli, instituirea însemnelor pentru pionieri, în primul rând, a cravatelor de pionieri. De asemenea, s-a decis instituirea funcției de instructori superiori în școli a căror sarcină a consta în organizarea activităților de îndoctrinare a pionierilor.

Formarea cadrelor didactice. O problemă care a dat mare bătaie de cap autorităților sovietice a fost lipsa aproape totală a cadrelor pedagogice „naționale”. În 1944, în momentul instaurării regimului sovietic în RSSM au fost identificate 1.195 cadre didactice, în timp ce mai mult de 6.000 s-au refugiat în România. Confruntate cu un deficit de învățători, în jur de 8.000 de persoane, autoritățile sovietice au trebuit să formeze un nou contingent. Acest lucru s-a realizat în mai multe moduri, în primul rând, prin recrutarea și pregătirea cadrelor didactice prin

²⁰ *Ibidem*, inv. 9, dosar 318, f. 10.

²¹ ANA, F.A- 51, inv. 3, dosar 8, fila 82.

sistemul de cursuri de 2 luni. În marea majoritate, acest contingent era alcătuit din persoane tinere, cu studii primare și gimnaziale, din fosta Basarabie, dar și din raioanele fostei RASSM. Personalul didactic a fost adus și din alte regiuni ale URSS, atât prin detașarea acestuia din urmă, cât și pe linia de reevacuare a celor care s-au retras cu armata sovietică în 1941. Apoi, au fost „repatriate” din România mai multe sute de persoane care după „decontaminare” și reconvertire ideologică corespunzătoare, vor fi plasate în învățământ. La începutul anului școlar 1944-1945 au fost adunate în jur de 2.500 de persoane, iar pe parcursul anului numărul lor s-a dublat. În anii următori, pregătirea cadrelor de pedagogi a devenit una permanentă și de importanță majoră. Nivelul lor de pregătire însă lăsa de dorit, deoarece o mai mult de jumătate dintre ei aveau doar studii primare, iar peste 70 la sută erau începători în domeniu. Despre nivelul se pregătire a așa- zisilor învățători se vorbește și într-un raport al secției școli al CC al PC(b)M din ianuarie 1945 care menționează că 5 din 10 învățători ai claselor primare nu știau să rezolve exerciții cu două operații pentru clasa a III-a²². De aceea, începând cu anul școlar 1945-1946, o bună parte din membrii corpului didactic vor fi trimiși să studieze la secțiile fără frecvență ale școlilor pedagogice, iar cei care predau în clasele V-VII să urmeze cursuri la secțiile fără frecvență ale institutelor pedagogice.

Epurările sistematice au fost la ordine a zile chiar din momentul instituționalizării învățământului sovietic în Basarabia. Astfel, la Plenara a V-a a CC al PC(b)M din mai 1945, S. Afteniuk, ministrul învățământului, a atras atenția asupra necesității de a-i demasca pe „complicii ocupanților români” în rândul corpului didactic. Autoritățile comuniste puteau suspecta și condamna pe oricine pentru asemenea calificări, cum a fost cazul unui anume Kuznețov, învățător din orașul Soroca. El a fost arestat pentru că atunci când autoritățile de partid locale l-au întrebat de ce există un nivel scăzut al reușitei școlarilor, a răspuns că de unde să aibă rezultate mai bune, dacă cei mai buni copii au fugit în România, iar aici au rămas proștii²³. De asemenea, o învățătoare pe nume Bezruciko, din același oraș, a fost luată în vizorul autorităților pentru că în timpul cursurilor pentru învățători a omis cuvântul „marele” din sintagma „marele Lenin și marele Stalin”²⁴. Secretarul pentru propaganda și agitație, S. Țaranov considera că printre învățători sunt mulți „dușmani”, de aceea partidul trebuia să fie vigilent și să-și aștească privirea asupra lor, altfel se putea întâmpla ca ei să facă mai mult rău decât bine școlii²⁵.

Narațiunea despre pericolul „dușmanilor și acoliților ocupanților români” în rândul cadrelor didactice a fost întotdeauna prezentă în discursurile ierarhiei

²² *Ibidem*, dosar 265, f. 15.

²³ ANA, F.A- 51, inv. 3, dosar 8, f. 83.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*, f. 115.

comuniste din RSSM de-a lungul primului deceniu postbelic. În 1947, A. Lazarev, ministru al învățământului, atenționa, în cuvântarea sa la Plenara a XIII-a a CC al PC(b)M din 27-29 august, că „75 la sută din cadrele didactice din RSSM proveneau din fosta Basarabie, s-au aflat pe teritoriul ocupat, mulți au învățat în școli românești, au făcut serviciul în armata română și posibil să fi luptat împotriva armatei roșii”. De aceea, el prezuma că „unora dintre ei nu trebuie să le încredințăm instruirea și educația copiilor noștri”²⁶. În timp ce școlile se confruntau cu o penurie cronică de învățători la toate nivelurile, autoritățile au fost vigilente pentru a nu permite accesul la posturi didactice persoanelor cu „origine nesănătoasă” sau „nesigure din punct de vedere politic”.

Organizarea învățământului superior. În ceea ce privește organizarea învățământului superior, acesta a avut o traiectorie specifică. După reocuparea Basarabiei, la Chișinău s-au reevacuat, din alte zone ale URSS, două instituții principale de învățământ din fosta RASSM, Institutul Pedagogic și Institutul Agricol. În același timp, au fost înființate, altele noi, cum ar fi Conservatorul de Stat din Chișinău și Institutele pentru pregătirea învățătorilor, cu o durată de doi ani de studii, de la Tiraspol (1944), Bălți (1945), Soroca (1949). În 1945 a fost inaugurat Institutul de Medicină, care de fapt nu era altceva decât Institutul de Medicină din Leningrad evacuat la Kislovodsk și transferat în vara lui 1945 cu toată infrastructura sa la Chișinău, iar în 1946 - Universitatea de Stat din Chișinău. Este clar că majoritatea pozițiilor în aceste instituții au fost ocupate de persoane originare din alte regiuni ale URSS, iar printre ei numărul băștinașilor a fost nesemnificativ. De exemplu, în anul 1951 la Universitatea de Stat din Chișinău activau doar 18 cadre didactice din rândul „moldovenilor” (13, 8 %) din toate cadrele, la Institutul de Medicină - 8 (6,2%), la Institutul Agricol - 4 (4,1%), la Conservatorul de Stat - 8 (13,1%)²⁷. Aceștia din urmă ocupau poziții de lectori sau lectori asistenți, în timp ce catedrele și decanatele erau conduse de ruși, ucraineni și alte etnii²⁸.

„Cadrele naționale” care predau în învățământul superior se compuneau din „moldoveni”, educați în spirit comunist în RASSM și din „indigeni (basarabeni), adică români și reprezentanții altor etnii, care au făcut studii în România și în alte centre de învățământ europene din perioada interbelică. În timp ce regimul era mai mult sau mai puțin tolerant față de prima categorie, măsuri mai restrictive au fost aplicate descendenților din Basarabia, care vor deveni și principala țintă a epurărilor.

Contingentul de studenți, în aceeași perioadă a fost compus, în marea sa majoritate din tineret care a absolvit școlile medii în fosta RASSM, în alte orașe ale URSS, și, bineînțeles, din absolvenți ai liceelor basarabene. Numărul „moldovenilor”

²⁶ *Ibidem*, inv. 5, dosar 13, f. 273.

²⁷ ANA, F.A- 51, inv 10, dosar 278, f. 7.

²⁸ *Ibidem*, f. 32.

a fost mult mai mic decât al celorlalte etnii, dat fiind faptul că în primii ani de regim sovietic între Prut și Nistru au existat doar 17 școli medii „moldovenești” cu câteva sute de elevi, iar primele promoții care au absolvit aceste școli au fost nesemnificative. Spre exemplu, în anul de studii 1946-1947, la Universitatea de Stat din Chișinău, fondată la 1 octombrie 1946, au fost admiși 320 de studenți, printre care 178 de ruși (55,3%), 45 de evrei (14,2%), 42 de „moldoveni” (13,2%), 40 de ucraineni (12,5%) și 15 persoane de alte naționalități (4,8%)²⁹. Reprezentarea „națiunii titulare” în instituțiile de învățământ superior din RSSM a fost scăzută în comparație cu ponderea sa în structura populației. În anul universitar 1950-1951, în cele 8 instituții superioare de învățământ studiau 5.531 de persoane. Per ansamblu, compoziția etnică a contingentului de studenți a fost după cum urmează: ruși- 1854 (34,8%), „moldoveni”, 1431(26,8%), evrei 1026 (19,3%), alte naționalități -124(2,3%)³⁰. Cel mai mare număr de studenți „moldoveni” își făceau studiile la instituțiile superioare cu profil pedagogic, 788 de persoane (48,4%), în timp ce în celelalte instituții superioare de învățământ aceștia erau slab reprezentați. Pentru comparație, la Institutul Agricol studiau 118 (11,6%) „moldoveni”, la Universitatea de Stat -279 (12,3 %), la Conservatorul de Stat - 45 (24,7%), la Institutul de Medicină – 241 (23,5%)³¹. În schimb, în aceleași instituții rușii prevalau numeric: la Universitate ei constituiau 45,8%, la Institutul Agricol – (46,9%), la Conservator-36,2%³². Putem observa, așadar, că pe parcursul primului deceniu postbelic corpul studentesc din RSSM a fost format în principal din studenți ruși și vorbitori de limbă rusă, iar reprezentanții „națiunii titulare” au ocupat un loc secundar. În același timp, în instituțiile de învățământ superior a fost instituit un sistem de selecție a studenților pentru a preveni intrarea elementelor „dușmănoase” Admiterea la studii s-a făcut în lumina criteriilor politice și sociale, pentru eliminarea tinerilor din familiile ai căror părinți au fost membri ai partidelor politice românești, au activat în administrația românească din perioada interbelică sau a fiilor de „culaci”.

O prioritate a regimului comunist din momentul reinstaurării puterii sale în RSSM a fost impunerea limbii ruse în sistemul de învățământ. În anul școlar 1944-1945, limba rusă a fost introdusă ca disciplină școlară în clasele românești începând din clasa a doua. Astfel, programa școlară prevedea săptămânal pentru clasa a II-a 3 ore, pentru clasele III- IV - 5 ore, V-VII - 6 ore, VIII-X – 2 ore pe în prima jumătate și 3 ore în a doua jumătate a anului școlar.

Planurile sovietice de învățământ stabileau că obiectivul de bază al predării limbii ruse în școlile „moldovenești” era de „a-i dota pe elevi cu această limbă ca

²⁹ *Ibidem*, inv. 4, dosar 193, f. 162.

³⁰ *Ibidem*, inv. 9, dosar 535, f. 146.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*.

armă puternică pentru construcția socialistă, ca mijloc de introducere a culturii avansate a marelui popor rus”. Hotărârea CC al PC(b) din toată Uniunea „Cu privire la studierea obligatorie a limbii ruse în republicile naționale” din 13 martie 1938 prevedea că „elevii absolvenți ai școlilor primare trebuie să stăpânească un vocabular de cuvinte rusești care să le permită să înțeleagă vorbirea orală, să poată să descrie fenomenele cunoscute din mediul înconjurător, să aibă competențe de citire și scriere în limba rusă”. Absolvenții școlilor medii trebuiau „să cunoască regulile și legile de bază ale limbii ruse, să citească liber, să înțeleagă literatura artistică și științifică, să expună corect în scris, în limba rusă, lecturile și gândurile proprii”³³. O informare a ministrului învățământului din RSSM, Macarie Radul, de la începutul anului 1945, consemna că „elevii au competențe slabe de vorbire, nu pot să construiască corect gramatical propoziții din cuvinte cunoscute și să se exprime coerent, nu cunosc regulile ortografice și tehnica de citire este nesatisfăcătoare”³⁴.

Problema ridicării nivelului de predare a limbii ruse în școlile românești din RSSM a fost discutată la Biroul CC al PC(b)M din 8 ianuarie 1945, aceasta fiind, ca grad de importanță, la un nivel egal cu „limba moldovenească”. În cadrul ședinței s-a tras alarma în legătură cu starea nesatisfăcătoare a predării limbii ruse, subliniindu-se că în multe școli primare această materie școlară nu era predată. Unul dintre principalele motive a fost că „învățătorii din școli nu cunoșteau deloc limba rusă”. Chiar și în școlile în care a fost predată, învățătorii aveau puține cunoștințe de limba rusă, ca să nu mai vorbim de cunoașterea specificului materiei școlare respective și de metodica predării. Membrii Biroului au menționat că nivelul de cunoștințe la limba rusă nu corespundea programei școlare și a solicitat Ministerul Învățământului să elaboreze măsuri practice pentru îmbunătățirea predării limbii ruse, prin ridicarea calificării profesionale a cadrelor didactice în cadrul unor cursuri speciale, instituirea controlului pe linia inspectoratelor școlare. Astfel, pentru anul școlar 1945-1946 urmau să fie pregătiți, în cadrul cursurilor, 150 de învățători de limbă rusă pentru școlile primare, iar instituțiile superioare de învățământ cu profil pedagogic și școlile pedagogice urmau să restructureze planurile de învățământ pentru a-l alinia la cerințele de îmbunătățire a calității predării limbii ruse în școlile românești din RSSM³⁵.

Această problemă revine în atenția conducerii comuniste din RSSM la sfârșitul anului 1945, fiind din nou discutată în ședința din 26 noiembrie. Biroul CC al PC(b)M a reiterat „organizarea extrem de nesatisfăcătoare a studierii limbii ruse în școlile moldovenești, în special din sate”, care constituiau, conform estimărilor

³³ ANA, F.A- 51, inv. 3, dosar 272, f. 201.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Ibidem*, dosar 13, f. 54.

de la acea dată, trei pătrimi din numărul total de școli³⁶. Pe lângă faptul că învățătorii nu cunoșteau limba rusă, predarea acestei materii școlare era făcută „fără manuale sau alte materiale didactice, și era redusă la memorarea unor cuvinte separate”³⁷. Organele învățământului public erau acuzate că nu acordă ajutorul necesar învățătorilor de la sate și nu iau măsuri radicale pentru îmbunătățirea studierii limbii ruse. Situația creată a fost considerată „o barieră serioasă în pregătirea cadrelor calificate din rândurile populației locale”³⁸. Prin urmare, Ministerul Învățământului a fost obligat să adopte acțiuni concrete pentru a elimina lacunele în predarea limbii ruse în școlile românești, cum ar fi revizuirea programelor de studii ale școlilor și institutelor pedagogice, pentru a se asigura că viitorii învățători au cunoștințele teoretice și metodice necesare pentru predarea limbii ruse. Așa cum problema lipsei de profesori era una acută, autoritățile comuniste au dispus organizarea unor cursuri de formare de trei luni pentru viitorii învățători de limba rusă pentru școlile românești din rândul învățătorilor de clase primare sau secundare, tipărirea, în termen de o lună, a manualelor de limba rusă pentru clasele primare românești, un total de 100 de mii de exemplare. Biroul i-a solicitat CC al PC(b) din toată Uniunea să dispună trimiterea în RSSM a unor metodiști calificați de la Academia de Științe Pedagogice pentru a-i pregăti pe conducătorii cursurilor de limbă rusă³⁹.

În anii care au urmat, accentul a fost pus pe îmbunătățirea capacității profesorilor de a stăpâni limba rusă la un nivel în care să-i poată învăța pe elevi să citească, să scrie și să vorbească în mod corespunzător, așa cum era cerut de programa școlară. Din acest motiv s-au instituit cursuri sistematice pentru studierea materialului din programa școlară de către cadrele didactice care predau limba rusă în clasele primare și secundare. Cursurile respective erau organizate, la nivel raional în timpul vacanțelor de iarnă și de vară ale elevilor. Pentru profesori care predau în clasele V-VII și în cele superioare (VIII-X) ele erau desfășurate la Institutul pentru perfecționarea cadrelor didactice a Ministerului Învățământului din RSSM.

Într-un raport privind starea muncii instructiv-educative în școlile din RSSM pentru prima jumătate a anului școlar 1949-1950 se menționa că, desi „are loc o îmbunătățire a predării și însușirii de către elevii școlilor moldovenești a limbii ruse”, mulți elevi nu știau să citească, să se exprime și să scrie corect în această limbă, fapt care genera un procent mare de corigențe. Cu toate acestea, peste câțiva ani, situația se va schimba, astfel încât numărul elevilor numărul elevilor școlii primare și secundare care îndeplinesc cerințele programei școlare la limba

³⁶ ANA, F.A- 51, inv. 3, dosar 30, f. 157.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*.

rusă va crește de la an la an.

Învățământul superior a fost de la bun început supus unui proces de rusificare, în virtutea faptului că în majoritatea instituțiilor universitare prevalau studenții ruși și vorbitori de limba rusă, iar corpurile de profesori erau formate din persoane venite din diverse regiuni ale URSS. În aceste condiții aproape toate cursurile în instituțiile superioare de învățământ erau predate în limba rusă, cu excepția Institutului Pedagogic din Chișinău unde, unele cursuri se țineau și în „limba moldovenească”. Studenții înțelegeau cu aproximație ceea ce li se preda la cursuri și întâmpinau mari dificultăți în asimilarea cunoștințelor. Comisiile de la CC al PC(b)M care inspectau cursurile și examenele, în special cele de marxism-leninism de la instituțiile superioare de învățământ, notau în rapoartele lor că studenții „moldoveni” din cauza barierei lingvistice erau pasivi la seminare, iar la examene se exprimau incorect. Pentru a face față cerințelor și a lua note de trecere, mulți dintre studenții basarabeni studiau „Istoria Partidului Comunist (b) al URSS. Curs scurt” după edițiile în limba română, publicate în 1941 și în 1944 la edituri din Moscova. Într-un astfel de raport din luna iulie 1947, realizat de S. Galușcenko, instructor al secției propagandă și agitație, se menționa că „mulți studenți comandă de la Moscova *Cursul scurt*, tradus în limba română, din care se pregătesc la orele de marxism-leninism”. Majoritatea celor care utilizau aceste metode erau „basarabeni, educați în școlile românești, care citeau cu interes în limba română pe care o înțelegeau mai bine”. Toate aceste lucruri erau o adevărată provocare, deoarece „limba română poluată cu cuvinte de salon burgheze era pusă de asupra limbii moldovenești”, spre a nu mai vorbi de faptul că „studenții răspundeau în limba română curată, numind-o moldovenească”, iar lectorii „nu combăteau acest fenomen”⁴⁰. În general, potrivit concluziilor raportorului citat mai sus, studenții nu cunoșteau operele clasicilor marxism-leninismului și aveau cunoștințe slabe în acest domeniu. În același timp, lectorii nu țineau cont de faptul că mulți dintre studenți au învățat în școli burgheze românești și nu își concentrau atenția pe critica modului de viață capitalist⁴¹.

În momentul inaugurării învățământului superior, în 1944, limba rusă, ca materie obligatorie pentru studenții grupelor cu predare în limba română din instituțiile superioare de învățământ, a fost prevăzută pentru anul I și II. Începând cu anul academic 1949-1950, va deveni, de asemenea, obligatorie pentru studenții din anii III și IV. O bună cunoaștere a limbii ruse a fost un mijloc de a-i socializa pe tineri și de a obține aderarea lor la regimul sovietic. Această orientare va fi anunțată la Congresul II al PC(b)M din 5-8 februarie 1949, de către prim secretarul N. Koval, care a menționat că de acum înainte școala, inclusiv cea superioară, trebuia să-și

⁴⁰ ANA, F.A- 51, inv. 3, inv. 5, dosar 533, f. 91.

⁴¹ *Ibidem*, f. 100.

restructureze obiectivele de educație comunistă a tineretului, iar însușirea limbii ruse de către fiecare elev și student trebuia să devină o prioritate cheie⁴².

Așadar, reorganizarea învățământului a fost un proces dificil și contradictoriu. Acest specific derivă din însăși viziunea regimului comunist de edificare etnoculturală în RSSM. Ca element al acestui proiect, sistemul de învățământ a avut misiunea să modeleze „omului nou” prin ștergerea memoriei istorice și a trecutului cultural al acestora. Pe de o parte, autoritățile sovietice au eliminat limba maternă și alfabetul latin în care elevii fuseseră școlarizați de-a lungul anilor în Basarabia, forțându-i să învețe într-o limbă-surogat, înțesată cu rusisme și cu expresii după modelul limbii ruse, și să scrie cu alfabet rusesc. Pe de altă parte, aplicarea principiilor proletcultiste în sistemul de învățământ a necesitat crearea de manuale și cadre didactice noi, corespunzătoare obiectivelor trasate. Întrucât nu existau manuale în limba maternă și personal didactic adecvat, aceste elemente vor fi improvizate ad-hoc, astfel încât școlile naționale să fie inferioare școlilor rusești prin toți parametrii calitativi și chiar cantitativi. Învățământul superior a fost supus unui proces de rusificare încă de la început, în virtutea faptului că majoritatea contingentelor de studenți, dar și a corpului didactic, au provenit din rândurile persoanelor din afara RSSM. În paralel, a fost derulată o politică de îndoctrinare și epurare sistematică, instituindu-se un sistem drastic de admitere la studii pentru a bloca accesul la studii superioare persoanelor indezirabile regimului sovietic, etichetate drept elemente „dușmănoase”.

⁴² *Ibidem*, inv. 8, dosar 2, f. 53.

WAR AND CULTURAL HERITAGE: LEGAL INSTRUMENTS FOR PRESERVATION

CZU 930.25:341.215.4

Iryna Druzhkova,

Odessa National Medical University, Odessa, Ukraine
(email: irise2002@gmail.com)

Olga Kolesnyk

Odessa National Economic University, Odessa, Ukraine
(email: kolesnikolga1@gmail.com)

Abstract. *The purpose of this paper addresses the protection of cultural heritage during wartime, focusing on the role of the 1954 Hague Convention and the 1970 UNESCO Convention. It also explores national legislation and measures implemented for preserving cultural objects, with a special focus on international organizations like UNESCO and ICOM in coordinating protection efforts.*

Methodology. *The study employs qualitative analysis of legal documents and organizational reports, examining specific examples of heritage protection in conflict zones. It includes a review of Ukraine's collaboration with international organizations and its financial and technical support needs.*

The results of the analysis reveal that both international legal frameworks, such as the 1954 Hague Convention and the 1970 UNESCO Convention, play a crucial role in the protection of cultural heritage during armed conflicts. These conventions establish fundamental guidelines for safeguarding cultural assets and provide mechanisms for international cooperation and restitution of stolen or damaged heritage.

National legislation varies in its effectiveness and scope, with some countries implementing robust measures for the protection and conservation of cultural heritage, while others face challenges due to insufficient legal frameworks or enforcement issues. The study found that countries with well-established national policies, aligned with international standards, demonstrate better outcomes in preserving cultural heritage during conflicts.

Effective protection of cultural heritage requires strengthened international collaboration. Countries and organizations should work together more closely to implement and enforce the provisions of international conventions, ensuring comprehensive support for heritage protection efforts. Ukraine needs to develop and refine its national laws to align with international standards. Implementing robust legal frameworks and enforcement mechanisms is crucial for safeguarding cultural heritage during conflicts.

Adequate financial resources and technical support are essential for conservation and recovery efforts. Governments, international organizations, and private donors should prioritize funding for projects aimed at protecting and restoring cultural heritage.

Key words: *Cultural heritage protection in wartime; international legal frameworks for heritage preservation; International organizations in heritage conservation; Financial*

and technical support for cultural recovery.

*

Rezumat. Scopul acestui articol este protejarea patrimoniului cultural în timpul războiului, cu accent pe rolul Convenției de la Haga din 1954 și al Convenției UNESCO din 1970. Lucrarea analizează legislația națională și măsurile de conservare, evidențiind contribuția organizațiilor internaționale precum UNESCO și ICOM în coordonarea eforturilor de protecție.

Metodologie. Studiul utilizează analiza calitativă a documentelor juridice și rapoartelor organizaționale, examinând exemple concrete de protecție a patrimoniului în zone de conflict. De asemenea, este analizată colaborarea Ucrainei cu organizațiile internaționale și nevoile sale de sprijin financiar și tehnic.

Rezultate. Analiza arată că cadrul juridic internațional, inclusiv Convențiile de la Haga și UNESCO, joacă un rol esențial în protejarea patrimoniului cultural în timpul conflictelor armate. Aceste convenții stabilesc principii fundamentale și mecanisme de cooperare internațională pentru conservare și restituirea patrimoniului distrus sau furat. Legislațiile naționale variază ca eficiență, unele țări având politici solide, în timp ce altele se confruntă cu lipsa unui cadru legal adecvat. Țările cu politici aliniate la standardele internaționale obțin rezultate mai bune în conservarea patrimoniului în timpul conflictelor. Protecția eficientă necesită colaborare internațională consolidată. Țările și organizațiile ar trebui să implementeze prevederile convențiilor internaționale și să sprijine eforturile de protecție. Ucraina trebuie să-și adapteze legislația națională la standardele internaționale, asigurând mecanisme legale și de aplicare robuste. Resursele financiare și suportul tehnic sunt esențiale pentru conservare și recuperare, iar proiectele de restaurare ar trebui prioritizate de guverne, organizații internaționale și donatori privați.

Cuvinte cheie: protecția patrimoniului cultural în timpul războiului; cadre juridice internaționale; organizații internaționale în conservarea patrimoniului; sprijin financiar și tehnic pentru recuperare culturală.

1. Introduction. The protection of cultural heritage and intellectual property rights in times of war is an extremely important issue that requires adequate attention and the development of an action plan for the maximum preservation and restoration of national cultural heritage. This issue encompasses several key aspects. Cultural heritage is not only a symbol of a nation's identity but also an important element of its history, culture, and legacy. Military conflicts pose serious threats to valuable artifacts, architectural monuments, and other treasures due to systematic destruction, looting, misuse of valuable cultural artifacts, illegal trade in antiquities, and forgery of historical artifacts. This poses a significant threat to their integrity and legal status, which can lead to their destruction or loss forever. Such actions violate international law, including the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (1954) and the Protocol of the Hague Convention (1999). All these factors create unique challenges for the

protection of cultural heritage. The destruction or loss of cultural monuments can lead to the loss of historical context and legacy, depriving future generations of the opportunity to study and understand their history.

These issues require an appropriate response from the international community and legal institutions aimed at protecting and preserving cultural heritage in wartime conditions. An effective response to these challenges lies in the implementation of international and national mechanisms for the protection of cultural heritage, including protecting vulnerable sites, international oversight, and cooperation for the restoration and preservation of damaged sites.

This work aims to identify the key aspects of protecting cultural heritage and intellectual property rights in times of the war. Specifically, the research focuses on determining the importance of protecting cultural heritage as an element of a nation's identity, history, and culture; analyzing common issues faced by cultural heritage during the war; conducting an economic assessment of material damage; examining legal mechanisms and international initiatives; and proposing concrete strategies and recommendations to enhance the effectiveness of cultural heritage protection measures in wartime, including measures to prevent destruction, restore damaged objects, and ensure their the legal protection.

To achieve this aim, a review of scientific literature, legislative acts of various countries, and international agreements related to the protection of cultural heritage in wartime was conducted. This method helps understand the legal context and the fundamental principles underpinning international cooperation in this field. A detailed analysis of specific historical cases and practices of cultural heritage protection during wartime was performed, including comparisons and examinations of the experiences of protecting cultural objects in different conflicts, analysis of measures taken to prevent their damage and loss, and assessment of the effectiveness of these measures. The economic assessment methodology includes analyzing statistical data and making certain assumptions about the scale of damage in areas with active hostilities. Physical inspection of such areas is complicated due to dangers like landmines or their location in territories occupied by the aggressor. For calculating the cost indicators of damaged and/or destroyed assets, average costs are used, based on data from the State Statistics Service and relevant ministries.

These methods allow for the creation of a well-founded picture of the problem of cultural heritage protection in wartime, taking into account both theoretical aspects and practical experience. They serve as a basis for formulating recommendations and strategies aimed at improving international cooperation and legal protection of cultural values in wartime conditions.

2. Definition of Cultural Heritage. Material and spiritual values play a key role in shaping a country's economic potential. The development of infrastructure,

effective use of natural resources, implementation of new technologies, and ensuring financial stability are important for material prosperity. At the same time, education, culture, social capital, and ethical principles create the foundation for sustainable economic development and societal well-being. The harmonious combination of these values ensures not only economic growth but also a high standard of living for citizens. Material and spiritual values are interconnected and complement each other. For example, the development of education (a spiritual value) requires investment in schools and universities (a material value). In turn, a high level of education promotes the development of new technologies and increases labor productivity, which is the basis for economic growth. Cultural values and traditions shape social unity, motivation for work, and business ethics. Countries with rich cultural heritage have great tourism and recreational potential, which helps attract investment and contributes to economic growth. Cultural heritage and the preservation of cultural traditions play a crucial role in the formation of a conscious citizen. They shape national identity, moral and ethical values, foster a sense of community, and facilitate the transmission of knowledge and skills from generation to generation. Cultural heritage not only preserves the past but also actively influences the future, shaping a conscious, responsible, and educated society.

Cultural heritage includes historical events, architecture, art, literature, and folk customs, helping people understand their past and feel a connection with their ancestors. This forms national identity and pride in one's country. Preserving and using the native language supports cultural traditions and the transmission of knowledge from generation to generation. Language is an important element of national identity and self-expression. Customs and traditions define social norms that regulate people's behavior in the community. This promotes stability and harmony in society, as people know how to behave in various life situations. Cultural traditions often contain moral and ethical guidelines transmitted through tales, legends, proverbs, and religious teachings. These principles form the foundations of ethical behavior and interaction in society. Bearers of cultural heritage are vital for preserving, transmitting, and popularizing cultural traditions and knowledge. They ensure the continuity of cultural memory, strengthen identity, and maintain the connection between generations. Preserving and supporting the activities of these bearers is an important task for society, as cultural heritage is an integral part of human civilization and national consciousness. The main bearers of cultural heritage can be categorized as follows:

- **Individual** – master craftsmen, performers of traditional music and dance, storytellers and oral tradition bearers, artists, and writers;
- **Collective** – communities, religious organizations, cultural and ethnographic societies;

- **Institutional** – museums, libraries, archives, galleries, research institutes;
- **Educational institutions** – schools, colleges, universities.

These aspects emphasize the importance of protecting and properly managing cultural heritage to ensure sustainable societal development and preserve its identity and historical memory. Direct military actions, constant shelling, bombing, and artillery strikes destroy valuable architectural structures, monuments, and other cultural objects. We observe the systematic intentional destruction of cultural objects as a means of psychological impact and as an element of the genocide of the Ukrainian people by the Russian authorities. Stolen cultural values are often sold on the black market, leading to the possibility of financing illegal activities and the war itself, or our artifacts ending up in private collections. All of the above underscores the need for effective international and national measures to protect valuable cultural objects during wartime. Such measures include monitoring, preventive actions, restoration, and international cooperation to ensure the safety and integrity of cultural heritage.

3. Legal Aspects of Cultural Heritage Protection in Wartime. The legal protection of cultural heritage during wartime is critically important for safeguarding valuable cultural objects and historical monuments. The main international instruments and legal acts regulating this field include several conventions.

The issue of protecting cultural values during armed conflict in Ukraine is governed by the IV Convention on the Laws and Customs of War on Land and its annex; the Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land of October 18, 1907 (Hague Convention of 1907, effective in Ukraine since August 24, 1991) (IV Convention, 1907); the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of May 14, 1954 (Hague Convention, 1954); the Protocol for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict adopted along with the Hague Convention of 1954 (Protocol for the Protection of Cultural Property, 1954); the Second Protocol to the Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of 1954, according to the Law of Ukraine from April 30, 2020 No. 585-IX (Information); the Hague Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land of 1907 is an important international legal document establishing rules for the conduct of armed conflicts, particularly for the protection of civilians and cultural values. In the context of the current situation in Ukraine, caused by the aggression of the Russian Federation, these provisions gain special significance.

Key provisions of the Hague document and their application to the situation in Ukraine include the prohibition of attacks on civilian objects, the protection of cultural objects, rules on the treatment of prisoners of war, prohibition of the use

of certain types of weapons, ban on looting and pillaging, and the rights and duties of neutral states.

The Hague Regulations specify that military actions must be directed exclusively at military objectives. However, the current conflict in Ukraine has seen numerous attacks on civilian objects, including residential buildings, schools, and hospitals.

The Hague Regulations provide for the protection of cultural property. In the context of the conflict in Ukraine, numerous cases of damage and destruction of historical monuments, museums, and other cultural objects have been recorded, which constitutes a violation of international norms.

The Hague Regulations require humane treatment of prisoners of war. Reports have emerged of violations of these norms, including cruel treatment of prisoners, which is a serious breach of international humanitarian law.

The document prohibits the use of weapons that cause excessive suffering or have indiscriminate effects. In the current conflict in Ukraine, there have been reports of the use of cluster munitions and other types of weapons that violate these principles.

The Hague Regulations ban looting and pillaging during military operations. However, in Ukraine, instances of looting and pillaging have been documented, which is a violation of these norms. The effective date for Ukraine is August 24, 1991.

The document outlines the rights and duties of neutral states, but in the context of the conflict in Ukraine, this provision is less relevant, as many states have taken a clear stance in support of Ukraine (IV Convention, 1907).

In response to the aggression of the Russian Federation, Ukraine is striving to implement the norms of international humanitarian law, including the Hague Regulations, into its national legislation. This includes creating institutional and organizational-legal conditions to ensure compliance with these norms, as well as monitoring and controlling their implementation.

However, given the systematic violations of international law by the aggressor, Ukraine must continue to improve its legislation and strengthen measures to protect civilians and cultural heritage in the context of armed conflict.

The Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, signed in 1954, was a response to the widespread destruction of cultural property during World War II. This convention is the first international agreement dedicated to the protection of cultural heritage in armed conflicts. The document lists cultural properties: monuments of architecture, art, or history, whether religious or secular; archaeological sites; works of art, manuscripts, books, and other items of significant historical, artistic, or scientific value; museums, large libraries, archives, and centers of archaeological research.

The member states, currently numbering 135 countries, are committed to respecting cultural property both on their own territory and on the territory of

other member states, taking measures to prevent the looting, damage, or destruction of cultural property during armed conflicts, preparing armed forces for the protection of cultural property, and taking precautionary measures during armed conflicts, such as marking cultural objects with a special emblem—the Blue Shield (Convention 1954).

According to the document, at least once every four years, countries must provide the Director-General of the United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO) with a report containing any information they deem necessary regarding any measures taken, prepared, or planned by their respective administrations to implement this Convention and its Regulations (Convention 1954).

Protocols to the Convention have been adopted. For example, the first protocol to the Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (1954) is an important international legal document that supplements the provisions of the 1954 Convention. This protocol provides additional measures for the protection of cultural property during armed conflicts. In the context of the war between Russia and Ukraine, the provisions of the First Protocol are especially relevant.

The protocol prohibits the removal of cultural property from occupied territories and obligates states to return illegally removed property. Additionally, member states are required to return cultural property that was illegally removed during the war to the rightful owners or their heirs (Protocol 1954).

Numerous cases of illegal removal of cultural property to Russia have been recorded in the occupied territories of Ukraine. This includes museum exhibits, historical artifacts, and other valuable cultural heritage objects. Ukraine is actively documenting cases of illegal removal of cultural property and cooperating with international organizations such as UNESCO to return the stolen property. Ukraine also appeals to international courts and organizations for support in the matter of returning cultural property.

Ukraine is obligated to implement the provisions of the First Protocol into its national legislation to ensure an effective mechanism for the protection and return of cultural property (Savchenko Y., Korotky T., Tymochko M. 2023).

It is also important to raise awareness within the international community about systematic violations by Russia to increase international pressure and facilitate the return of stolen property. Collecting evidence of illegal removal and damage to cultural property is critically important. Ukrainian governmental and non-governmental organizations are actively addressing this issue.

The First Protocol to the 1954 Hague Convention is a key instrument for the protection of cultural heritage during armed conflicts. In the context of the Russian Federation's aggression against Ukraine, the implementation and adherence to the

norms of this protocol are crucial for the protection and return of illegally removed cultural properties. Ukraine must continue its efforts in this direction, actively collaborating with international organizations and utilizing all available legal mechanisms.

Ukraine is a party to the Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict and its First Protocol, adopted concurrently with the 1954 Hague Convention. In 2020, according to the Law of Ukraine dated April 30, 2020, No. 585-IX, Ukraine acceded to the Second Protocol of the Convention.

The Second Protocol to the Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (1999) significantly strengthens the mechanisms for the protection of cultural heritage as defined in the 1954 Convention and the First Protocol. It expands and details the provisions regarding the protection of cultural properties in armed conflicts, which is extremely important in the context of the war between the Russian Federation and Ukraine.

The protocol introduces the concept of "enhanced protection" for cultural objects of great importance to humanity. Such objects can be included in a list under enhanced protection with the consent of the state on whose territory they are located and the decision of the Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict.

Member states are committed to refraining from using cultural properties and their immediate surroundings for military purposes and from attacking such objects.

The protocol provides for criminal responsibility for serious violations, including attacks on objects under enhanced protection, the use of such objects for military purposes, and the theft of cultural properties.

The protocol promotes international cooperation and mutual assistance in the protection of cultural properties, including technical assistance, training, and information exchange (Second Protocol, 1954).

In the context of the conflict, Ukrainian cultural objects of great importance to humanity require enhanced protection. Ukraine can apply for such objects to be included in the list under enhanced protection. Numerous cases of attacks on cultural objects and their use for military purposes by the Russian Federation have been recorded in Ukraine. These actions are a gross violation of the Second Protocol. Documenting these violations is crucial for holding the perpetrators accountable. Ukraine has the right to seek international criminal responsibility for serious protocol violations, including through the International Criminal Court (ICC) or other international judicial bodies.

4. International organizations. Ukraine is actively cooperating with international organizations, such as UNESCO, to ensure the protection of cultural heritage. International assistance, including technical support and training, is vital for enhancing Ukraine's capabilities in this area. Raising international awareness of

Russia's violations of cultural rights helps to increase pressure on the aggressor and support Ukraine in international institutions.

The Second Protocol to the 1999 Hague Convention provides important mechanisms for the protection of cultural properties in the event of armed conflict. In the context of the war between the Russian Federation and Ukraine, its provisions are critical for preserving Ukrainian cultural heritage. Ukraine must continue its efforts to implement the protocol's norms, actively document violations, and collaborate with international partners to ensure the protection and restoration of cultural properties.

Overall, the 1954 Hague Convention is an important step in international law that lays the foundation for the protection of cultural heritage during armed conflicts. It not only emphasizes the importance of preserving cultural properties for future generations but also establishes international standards and obligations for states in this area.

Ratification of the Convention and the two protocols requires systematic reporting on their implementation at the national level. In the previous monitoring cycle, Ukraine partially reported on specific measures taken to implement the 1954 Hague Convention and both protocols (1954 and 1999) (Bakalychuk V. (2023)).

These measures include a detailed approach to the inventory of cultural assets, their mapping, and the development of evacuation plans. These assets can have regional, national, or international significance, be privately owned, and be either movable or immovable. States support the inventory of private assets through information campaigns and consultations. Inventory lists are used by national security forces for operational planning. National cadastres are also created in a publicly accessible online database.

The overall assessment of the strategic goal of inventorying cultural heritage objects and the completeness and publicity of the electronic register as of 01.02.2024 is unsatisfactory. Some measures are still being implemented, others are either not completed or not yet started (Bakalchuk V., 2023).

The lack of a single source of information on all cultural assets significantly complicates their preservation in Ukraine. This leads to abuses in the development of cultural heritage sites, complicates the work of law enforcement agencies in investigating war crimes, and creates problems for the Armed Forces of Ukraine in planning military actions. One of the shortcomings of the national level of inventorying cultural assets is the lack of measures to inventory private collections.

The 2021 UNESCO report states that Russia appropriated Ukrainian cultural assets in Crimea, including 4,095 monuments of national and local significance, which are under state protection (Rosen F., 2022).

Digitization and the use of modern technologies play an important role in the inventory of cultural assets. Digitization expands opportunities for the research and

preservation of cultural assets even in the event of their physical destruction, including private collections. A positive aspect is the accessibility of the online database of inventoried assets. However, the speed of implementation of this program remains low.

According to the Memory of the World International Register, Ukraine has registered 5 objects: the Documentary Heritage of Babyn Yar (2023), the Act of the Union of Lublin (2017), Documentary Heritage related to the Chornobyl Disaster (2017), the Radziwiłł Archives and Nesvizh Library Collection (2009), and the Collection of Jewish Musical Folklore 1912-1947 (2005). As of now, 496 such objects are registered worldwide (Memory of the World International Register).

The Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage was adopted at the General Conference of UNESCO on November 16, 1972, in Paris. Its goal is to identify, protect, preserve, and pass on to future generations cultural and natural assets of outstanding universal value.

The participating countries undertake to identify and protect cultural and natural heritage within their territories, ensure the proper protection, preservation, and presentation of this heritage, and inform the World Heritage Committee of threats to heritage sites. This Committee manages the World Heritage List, which includes sites of outstanding universal value, reviews the proposals of participating states for the inclusion of new sites in the World Heritage List, and provides technical assistance and financial support for the preservation of heritage. The Convention was ratified by the Decree of the Presidium of the Supreme Council No. 6673-XI dated 04.10.88 (Convention).

UNESCO World Heritage sites in Ukraine are extremely important for both national and global cultural heritage. In the context of the war between Russia and Ukraine, these sites are under threat of physical destruction, looting, and other forms of harm. The international community, particularly UNESCO, must continue to support Ukraine in its efforts to protect and preserve these important cultural assets.

As of 2023, 8 sites from Ukraine were included in the World Heritage List (the total number of World Heritage sites in the world is 1,199 as of 2024). Out of the total number, 56 sites were included in the List of World Heritage in Danger by the decision of the World Heritage Committee in accordance with Article 11 (4) of the Convention. These include St. Sophia Cathedral and related monastic buildings, Kyiv-Pechersk Lavra (2023) in Kyiv, the ensemble of the historic center of Lviv (2023), and the historic center of Odesa (2023) (List of World Heritage in Danger).

UNESCO Director-General Audrey Azoulay pledged support for the restoration of Chernihiv's historic center, heavily damaged in the early months of the war by Russian attacks. From March 18-22, 2024, a new mission by UNESCO and ICOMOS experts was conducted to develop this vital planning tool. UNESCO

verified damage to over 400 cultural sites, including 191 historic and artistic buildings, 137 religious sites, 31 museums, 25 monuments, 15 libraries, and 1 archive. Despite initial restoration projects in Kyiv and Odesa, coordinated by UNESCO, substantial financial resources are needed. UNESCO's updated assessment, published in February 2024, estimates an average cost of \$680 million per year until 2033.

Alongside physical damage, much cultural and artistic activity ceased, with many artists unable to work, leading to a sharp decline in their livelihoods. As Ukraine cannot meet these needs alone, increased international community involvement is crucial. In June 2024, nearly 30 states pledged to boost support for Ukraine's cultural sector restoration through UNESCO's coordination.

Their actions aim to assist in the protection of World Heritage sites, including preparing necessary documents, implementing protective measures, promoting international cooperation in heritage preservation, and sharing information, expertise, and technologies for best practices. The 1972 Convention established a global system for identifying, protecting, and preserving cultural and natural assets of outstanding universal value for future generations.

Today, the World Heritage List includes over a thousand sites worldwide, ranging from natural parks to archaeological sites and historic cities. Protocols to the Geneva Conventions and the Rome Statute of the International Criminal Court prohibit attacks on cultural objects and hold individuals accountable for war crimes related to cultural heritage destruction.

Various international organizations, including UNESCO and ICOM, play a significant role in protecting cultural heritage during conflicts. UNESCO, in particular, is crucial in this effort. The International Council of Museums (ICOM) sets international standards for museum management and cultural heritage preservation, providing advisory support to museums during wartime. Since 2000, ICOM has created Red Lists to help identify and prevent the illegal sale or export of at-risk cultural objects, although Ukraine and its museum collections are not yet included.

The International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) focuses on preserving and protecting culturally significant monuments and architectural complexes. In 2023, ICOMOS donated equipment worth €15,000 to the Center for Digitization of Archival Architectural Documentation at Lviv Polytechnic National University, funded by the Swiss Federal Office of Culture and transported by the Warsaw Uprising Museum for the Polish Committee of Ukrainian Museums.

These organizations work together to protect cultural heritage during conflicts, promoting international cooperation and coordination to preserve valuable historical objects and artifacts.

Blue Shield International (BSI) protects cultural heritage during armed conflicts and natural disasters, supporting the preservation of cultural values and creating

emergency action plans. From July 29 to August 7, 2023, Dr. Michael Delacruz from BSI conducted the third assessment mission in Ukraine, focusing on the impact of the recent counteroffensive on cultural resource management in Kharkiv, Donetsk, Dnipropetrovsk, and Zaporizhzhia regions. BSI noted significant damage to cultural heritage infrastructure, such as museums, cultural centers, and religious buildings, due to ongoing hostilities and bombings. In particular, local history museums in Chuhuiv (Kharkiv region) and Bakhmut (Donetsk region) were destroyed.

Dr. Delacruz consulted with officials regarding the status of evacuated collections, including those at the Dnipropetrovsk National History Museum, Dnipropetrovsk Art Museum, Kirill and Methodius Regional Scientific Library in Dnipro, and local history museums in Kramatorsk and Sloviansk. Given the continued fighting, BSI sought to determine whether storage conditions were adequate or posed risks to movable cultural assets.

Ukraine participates in numerous international conventions and agreements aimed at protecting intellectual property and cultural heritage, such as the UNESCO Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage and the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works. Ukraine actively engages in international forums and organizations dealing with cultural heritage and intellectual property issues.

Ukrainian and international organizations document cultural objects and intellectual property to prevent their loss and ensure restoration after the war. This includes creating digital archives and databases.

UNESCO and other international organizations provide financial and technical support for the restoration of cultural heritage and the protection of intellectual property in Ukraine, contributing to the preservation of cultural heritage and the revival of cultural life.

Conclusions. The war between Ukraine and the Russian Federation threatens intellectual property rights related to cultural heritage, which is a crucial aspect of national identity. Protecting these rights, documenting and preserving cultural objects, as well as receiving international support, are key elements in ensuring their preservation during the conflict.

The 1970 UNESCO Convention, which Ukraine joined in 1988, aims to combat the illicit trade and illegal transfer of cultural property. It obliges participating states to prevent the illicit import, export, and transfer of ownership of cultural property, to facilitate the return of such objects, and to raise awareness about their importance.

The Law of Ukraine "On the Protection of Cultural Heritage" of June 8, 2000, establishes the legal and organizational foundations for the protection of Ukraine's cultural heritage, including state registration of objects, creation of protective zones, and a ban on construction works without permission in these zones.

Protection is funded by state and local budgets.

The document defines cultural heritage objects that have historical, artistic, scientific, or other cultural value. The main instruments for the protection of cultural heritage are identified as follows: cultural heritage objects are subject to state registration and are included in the State Register of Immovable Monuments of Ukraine; new protective zones are established around cultural heritage objects to prevent their damage or destruction; the use of cultural heritage objects must be carried out in a manner that does not harm their historical and cultural value; a ban on construction, land management, or other works without the appropriate permission within the protective zones of cultural heritage objects. The protection of cultural heritage is funded by state and local budgets, as well as from other sources not prohibited by law.

Ukraine cooperates with other countries and international organizations in the field of cultural heritage protection, ensuring the fulfillment of international obligations.

State control over the protection of cultural heritage is carried out by the relevant executive authorities and local self-government bodies. Responsibility for violations of cultural heritage protection requirements is established, including fines and other sanctions.

In the event of martial law or armed conflict, the Law provides for special measures to protect cultural heritage: organizing the evacuation of cultural values from combat zones to safe locations; conducting conservation and reinforcement works on cultural heritage objects to prevent their destruction; engaging specialized services to protect cultural heritage objects from looting and other threats.

Ukraine actively collaborates with international organizations such as UNESCO, ICOMOS, and others to protect and restore its cultural heritage, which has been affected by the war with Russia. This cooperation includes financial, technical, and advisory support. Implementing cultural heritage restoration projects requires significant financial resources. The international community is actively involved in supporting these initiatives, but the needs remain substantial.

In wartime, Ukrainian legislation provides for special measures to protect cultural heritage, including the evacuation of cultural values, conservation and reinforcement of objects, and the involvement of specialized services to prevent looting and other threats.

The war poses serious threats to intellectual property rights related to cultural heritage, highlighting the importance of protecting these rights to preserve national identity and cultural heritage. Ukrainian and international organizations are involved in documenting cultural objects and intellectual property rights to prevent their loss and ensure recovery after the war. This includes creating digital

archives and databases.

Ukraine fulfills its international obligations under various conventions and agreements aimed at protecting cultural heritage. This includes, in particular, the UNESCO Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage and the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works. The Ukrainian Law "On the Protection of Cultural Heritage" provides a legal basis for preserving the country's cultural values, including special measures in case of emergencies such as war. The law takes into account international standards and practices

References:

1. BSI Conducts Third Assessment Mission in Ukraine (2024) URL: <https://theblueshield.org/bsi-conducts-third-assessment-mission-in-ukraine/>
2. Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict with Regulations for the Execution of the Convention. URL: <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/convention-protection-cultural-property-event-armed-conflict-regulations-execution-convention>.
3. Dolata M. Material cultural heritage of the polish-german border area – origins, condition and prospects. A case study of Lubusz land. *Czasopismo Geograficzne*, 2022, 93(2), 243–273. URL: <https://doi.org/10.12657/CZAGEO-93-10>
4. ICOMOS donates digitizing equipment to Ukraine. URL: <https://www.icomos.org/en/89-english-categories/home/123470-icomos-donates-digitizing-equipment-to-ukraine>
5. Ivanova, N., & Pestretsova, O. (2022). Legal Aspects of Cultural Heritage Preservation in the Conditions of War. *Naukovì Praci Nacional'noi Biblioteki Ukraïni Ìmeni V Ì Vernads'kogo*, 2022, 64, 28–42. URL: <https://doi.org/10.15407/np.64.028>
6. Karač Z. Renewal of the historical urban core of Zagreb after the earthquake: Conservationist approach, starting points, and basic guidelines. *Radovi Instituta Za Povijest Umjetnosti*, 2020, 44/2, 43–52. URL: <https://doi.org/10.31664/RIPU.2020.44/2.03>
7. List of World Heritage in Danger. URL: <https://whc.unesco.org/en/danger/>
8. Memory of the World International Register. URL: <https://www.unesco.org/en/memory-world/grid?hub=1081>
9. Protocol to the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict. URL: <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/protocol-convention-protection-cultural-property-event-armed-conflict?hub=66535>
10. Rosen F. (2022) NATO and cultural property: a hybrid threat perspective. URL: https://static1.squarespace.com/static/5a8ece4b12abd9a4deae2dad/t/621fde6cf13f5e5d7b13e368/1646255727673/CHAC_CP_Hybrid_Threat_2022.pdf

11. Second Protocol to the Hague Convention of 1954 for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict. URL: <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/second-protocol-hague-convention-1954-protection-cultural-property-event-armed-conflict?hub=66535>
12. Stitzlein H., Han M. J. K., Benson S. R. (2018). Unraveling Challenges: Rights Statements in Digital Cultural Heritage Collections. *Journal of Library Metadata*, 18(3–4), 135–150. URL: <https://doi.org/10.1080/19386389.2018.1540328>
13. The ICOM Red Lists of Cultural Objects at Risk are practical tools to curb the illegal traffic of cultural objects. URL: <https://icom.museum/en/red-lists/>
14. Ukraine: UNESCO paves the way for the rehabilitation of Chernihiv's historic centre. URL: <https://whc.unesco.org/en/news/2676/>
15. Ukraine: Nearly 30 States pledge to support UNESCO's efforts in the recovery of the cultural sector.(2024) URL: <https://whc.unesco.org/en/news/2695>
16. With the shield or on the shield?: Protection of cultural property in the Situation of armed conflict in the East of Ukraine (2016) / O. A. Bida, A.B.Blaha, D. O. Koval, O.A.Martynenko, M.H.Statkevych; ex. Chief Editor A.P.Bushchenko / Ukrainian Helsinki Human Rights Union. 68 p.
17. IV Konventsiiia pro zakony i zvychai viiny na sukhodoli ta dodatok do nei: Polozhennia pro zakony i zvychai viiny na sukhodoli. (1907) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text
18. Akulenko V. I. (2010) Konventsiiia pro zakhyst kulturnykh tsinnostei u vypadku zbroinoho konfliktu 1954 r.: aktualni pytannia implementatsii i zastosuvannia Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia № 18. *Ekonomika i pravo : zb. naukovykh prats. Vypusk 9. K.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2010. C. 126–138.*
19. Bakalchuk V. Mozhlyvist zastosuvannia Haazkoi konventsii pro zakhyst kulturnykh tsennostei u vypadku zbroinoho konfliktu v umovakh viiny rosii proty Ukrainy. URL: <https://analytics.intsecurity.org/en/hague-convention-cultural-property-ukraine/>
20. Vykonavchyi rehlament Konventsii pro zakhyst kulturnykh tsinnostei u vypadku zbroinoho konfliktu URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_721#Text
21. Zakon Ukrainy Pro okhoronu kulturnoi spadshchyny Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (BBP), 2000, № 39, c.333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
22. Informatsiia pro dii u razi vyjavlennia vykradenykh abo vtrachenykh kulturnykh tsinnostei URL: <https://mcip.gov.ua/kulturna-spadshchyna/zakhyst-kulturnykh-tsinnostey-u-razi-zbroynoho-konfliktu/>
23. Konventsiiia pro okhoronu vsesvitnoi kulturnoi i pryrodnoi spadshchyny. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089#Text

24. Kulturna spadshchyna ta natsionalna bezpeka: analit. dop. (2023) / V. Potapenko, Yu. Tyshchenko, Yu. Kaplan ta in.; za red. V. Potapenka. Kyiv: NISD, 58 c. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-09/ad_kult_spad_nac_bezp_06092023.pdf

25. Pro ratyfikatsiiu Konventsii pro zakhody, spriamovani na zaboronu i zapobihannia nezakonnomu vvezenniu, vyvezenniu ta peredachi prava vlasnosti na kulturni tsinnosti Vidomosti Verkhovnoi Rady (BBP), 1988, N 8, c. 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5396-11#Text>

26. Protokol pro zakhyst kulturnykh tsinnostei u vypadku zbroinoho konfliktu. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_722#Text.

27. Savchenko Y., Korotkyi T., Tymochko M. Implementatsiia norm mizhnarodnogo humanitarnoho prava shchodo zakhystu kulturnykh tsinnostei do zakonodavstva Ukrainy: stan ta okremi pytannia. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/implementaciya-norm-mizhnarodnogo-gumanitarnogo-prava-shchodo-zahistu-kulturnih-cinnostey-do-zakono.html>.

**RÂNDUIELILE NUNȚII LA MOLDOVENII BASARABENI
(PE BAZA MATERIALELOR DE TEREN)**

CZU 392.5+398(478=135.1)

Ion Ghelețchi,

lect. Univ. dr., Universitate de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
(email: gheletchi.ion@usch.md)

Andrea Butnaru

masterandă, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
(email: butnaru.andreea21@gmail.com)

Rezumat. *Nunta este un mare eveniment din viața omului. În viziunea populară căsătoria este înțeleasă ca o trecere spre o altă etapă a vieții, ce marchează intrarea tinerilor în viața socială, în rândul oamenilor. Căsătoria rămâne, așadar, în Moldova și în zilele noastre cel mai important act social, integrând un ansamblu de prerogative educative, economice și spirituale, care conturează un statut bine definit și un anumit rang pentru fiecare din familiile nou întemeiate.*

Documentarea de teren pentru prezenta lucrare a fost făcută în octombrie 2024, în satele Colibași și Vadul lui Isac din raionul Cahul. Obiectivele urmărite în timpul investigațiilor țin de obiceiurile de nuntă în forma păstrată în memoria colectivă.

Din punct de vedere al tipologiei etnice, ritualul nupțial moldovenesc este răspândit, conform specialiștilor, în trei zone de bază – centrală, de sud și de nord. Satele puse în discuție intră în zona de sud.

Cuvinte cheie: *nuntă tradițională moldovenească, căsătorie, ritualuri de nuntă, sudul Moldovei.*

*

Abstract. *A wedding is a great event in a person's life. In the popular view, marriage is understood as a transition to another stage of life, which marks the entry of young people into social life, among people. Marriage therefore remains, in Moldova and today, the most important social act, integrating a set of educational, economic and spiritual prerogatives, which outline a well-defined status and a certain rank for each of the newly founded families.*

Field documentation for this work was carried out in October 2024, in the villages of Colibași and Vadul lui Isac in the Cahul district. The objectives pursued during the investigations relate to wedding customs in the form preserved in the collective memory.

From the point of view of ethnic typology, the Moldovan wedding ritual is spread, according to specialists, in three basic areas - central, southern and northern. The villages under discussion fall into the southern area.

Key words: *traditional Moldovan wedding, marriage, wedding rituals, south Moldova.*

Nunta sau căsătoria este al doilea cel mai mare eveniment din viața omului, după naștere. Este un fenomen ce interesează toate categoriile sociale, având „implicații juridice, economice, estetice și spirituale”¹, profund ancorate în viața satului. În funcție de zona geografică a țării se întâlnesc o multitudine de obiceiuri, tradiții și rânduieli de nuntă ce se țin mai ales pentru norocul și reușita drumului pe care tinerii căsătoriți încep a-l parcurge împreună.² E de menționat că de-a lungul timpului, riturile de nuntă s-au transformat, semnificația lor inițială s-a schimbat și au căpătat semnificații noi sau unele din ele s-au pierdut. Ne-am propus ca scop să investigăm (pe baza interviurilor cu informatorii locali, care locuiesc în satele Colibași și Vadul lui Isac din raionul Cahul) nunta tradițională din sudul Moldovei a cărei principale trăsături ale structurii și elementelor s-au păstrat până astăzi, deși, desigur, nu fără transformări.

Nunta în satele din Moldova, ca și din întreg spațiul carpato-dunărean, este unitară din perspectiva scenariului general. Diferențierile locale nu afectează structura sa de azi, modificările constatate fiind neesențiale.³

Convorbirile cu informatorii se referă la segmentul temporal al anilor '70-'90 a secolului XX.

În literatura de specialitate se notează dificultăți atunci când se lucrează cu informații obținute în procesul cercetării de teren: „Problema evaluării autenticității surselor istorice orale, a atitudinilor față de acestea în studiul anumitor evenimente din trecut în istoriografie este studiată superficial. Atunci când se lucrează cu surse de origine personală, trebuie avute în vedere următoarele: caracteristicile memoriei respondentului și ale dezvoltării mentale individuale; amprenta epocii asupra viziunii autorului asupra lumii, asupra gradului de veridicitate, ascunderea sau denaturarea faptelor; memoriile poartă amprenta personalității autorului; amintirile completează ceea ce este reflectat sumar sau distorsionat în documente”.⁴

Ceremonialul nupțial are o amplă desfășurare spectaculară, avându-i în centru pe mirii secondăți de părinți (cele două cupluri de socri) și nănași.⁵

Nunta moldovenească începea sâmbătă dimineața. De regulă, dura două zile: sâmbătă – se sărbătorea la mireasă, duminică – în casa mirelui,⁶ „se făceau

¹ Ștefănuță, P., *Folclor și tradiții populare*, Chișinău: Știința, 1991, p. 104.

² Lupașcu Lidia, *Nunta – fenomen valorificat în operele literare*, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/296-304_2.pdf, accesat la data de 10.12.2024.

³ Tureac Tatiana, *Obiceiurile peștelui și a logodnei*, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Obiceiurile%20peștelui%20și%20a%20logodnei.pdf, accesat la data de 10.12.2024.

⁴ Tatiana Zaicovschi, *Tradițiile de nuntă la lipovenii din Republica Moldova (Pe baza materialelor de teren)*, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-229-239.pdf, accesat la data de 10.12.2024.

⁵ Victor Pletosu, *Profesorul Petre Ștefănuță – cercetător al obiceiurilor de familie în Basarabia*, Buletin Științific. Revistă de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie, Volumul 17 (30), p. 139.

⁶ *Ibidem*.

*două mese, la mireasă o masă, iar a doua zi se duceau la mire și tot atunci se dădea zestrea miresei*⁷.

Intra la mireasă nașa cu nașu, „nașa pregătea mireasa până la sosirea mirelui, iar lăutarii stăteau la ușă în tindă. După ce s-a gătit mireasa, se legau toți nuntașii și se scotea mireasa din casă. Se puneau un scaun lung cu țol⁸ – căpătii⁹, unde se așezau socrii mari și socrii mici, mireasa făcea de trei ori în jurul mesei sub acompanierea muzicii tradiționale, pe urmă se opreau în fața la părinți și atunci se cinsteau. Mirele cinstea nănași, pe urmă pe părinții lui și părinții miresei, la rândul său oferea paharul miresei care urma același procedeu – cinstea pe nași, părinții mirelui și pe al ei. La urmă, mireasa, îi dădea mirelui paharul, acesta bea jumătate de pahar și restul îl arunca peste umăr. În acel moment se rupea și colacul miresei.”¹⁰

Scoaterea zestre se desfășura într-o atmosferă veselă, cu muzică, strigături și chiote. Vorniceii din partea mirelui și a miresei intrau în casă, fiecare din ei luau câte un obiect și-l scoteau afară (iorgane, capătii, țoale, covoare, mai „furau” fotografii de pe pereți, cusături), mireasa avea ladă unde erau haine de-a miresei – suluri¹¹, niște țoale, cusături. Se puneau lada în căruță și pe ladă se puneau zestrea, dar dacă mireasa era mai bogată erau două căruțe, unde urcau și fetele mai tinerele care știau a chiui, și pornea zestrea prin sat plimbând-o până ajungea nunta la casa mirelui. Caii aveau ștergere speciale legate și erau împodobiți cu hamuri, cordele, flori, țoale etc.

De menționat că cu câteva zile înainte de nuntă nașa și cu soacra mare se duceau într-o zi anumită la soacra mică și scriau o listă a tot ce trebuie, „se duceau și cumpărau de obicei la Bolgrad, deoarece era și este un centru economic mare în zonă”¹². E de specificat că soacra mică doar dădea banii.

Nunta ajunsă la mire era întâmpinată de socrii mari, aceștia „îi apucă” cu un ștergar și făceau cu lumânarea cruce sus.

În a doua zi, la un moment dat al nupții, tinerilor li se ofereau cadouri de nuntă – „daruri”. Acest lucru era anunțat de nașul de botez, nașul dădea tonul, strângeau banii se numărau și se spunea „s-au adunat iată atâția”. Ei bine, desigur, se făceau glume, șotii... Dar fiecare oferea ce putea. De exemplu: grâu, un purcel, un pui, o

⁷ Ilie Fabian, n. 1955, s. Colibași, cojocar, conducător artistic la Casa de Cultură din localitate – informator local.

⁸ Țol – Țesătură groasă de lână, de cânepă sau de bumbac, folosită la țară ca pătură, ca velință sau pentru așternut pe jos.

⁹ Căpătii – Nume dat mai multor obiecte de uz casnic, care servesc drept suport la ceva

¹⁰ Ilie Fabian, n. 1955, s. Colibași, cojocar, conducător artistic la Casa de Cultură din localitate – informator local.

¹¹ Sul – Pernă lungă, de formă cilindrică, care se pune ca ornament sau ca rezemătoare la capătul canapelei sau al patului.

¹² Ilie Fabian, n. 1955, s. Colibași, cojocar, conducător artistic la Casa de Cultură din localitate – informator local.

gâscă – ce este necesar pentru viață. Porumb, miel, capră. Bani se puneau într-o batistă – batista miresei, aici se făcea un pic de amăgeală, i se dădea la mire și dacă mirei îi lua, i se trăgeau înapoi „nu, nu, banii sunt a gospodinei”. După ce se dădeau banii, turnau la nunii cei mari apă să se spele și le dădeau un ștergar tradițional.

După masa mare, mirii ieșeau și se duceau cu tineretul aparte. Dimineața se cerea să se vadă cum a fost mireasa, era un fel de probă a „onestității miresei”, *“unii poate că scoteau cearșaful și cămașa, dar de la un timp era cu sticla, dacă ieșea soacra mare era de bine”*.¹³

Informatorii au menționat că la nunta tradițională moldovenească când se scotea voalul miresei, acesta se pune la o față nemăritată, fiicei de-a nașei sau din rude apropiate.

Nașul era dus acasă – cu paner¹⁴ făcut din nuieli, îl puneu atunci când era aproape de casă, *“pe nuna nu, dar pe nun mai mult, deja încoace au început cu căruț, cu măgari...”*¹⁵; *“când duceau nunul acasă făceau diferite glume, erau duși cu roaba, cu căruțul, cu măgarul călare”*¹⁶.

După nuntă, la un interval de 3-4 zile se făceau fuioare, depinde cum era pregătită soacra mare. *“Soacra mare făcea altă mâncare, nuna mare se ducea cu femei (aici numai femei se duceau) cu daruri – farfurii, cană, pahar – ceva de genu, și soacra mică tot așa se ducea cu daruri de mână – baticuri, ștergare, etc.”*¹⁷.

La o săptămână după nuntă se ducea la naș cu căldările cu apă, mireasa împreună cu o soră de-a mirelui (însoțitoare¹⁸), nașa înapoi îi umplea cele două căldări cu grâu, cu ceapă, cu ce avea.¹⁹

Astfel, așa cum se arată în această lucrare, pe baza materialelor recente de teren, ritualul de nuntă, deși s-a schimbat, și-a păstrat totuși multe dintre trăsăturile sale, în ciuda faptului că inevitabil cu trecerea timpului există o schimbare atitudinală față de ritualurile tradiționale în general.

Subliniem că, după atâta timp trecut, majoritatea obiceiurilor și credințelor legate de rândurilele nunții s-au păstrat în bună parte. Dacă am face o descriere mai amănunțită, am ajunge la concluzia că nu se manifestă mari deosebiri între obiceiurile anilor 1970 și cele practicate de contemporanii noștri, în timpul de față,

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Paner – Obiect făcut dintr-o împletitură de nuieli, de foi de papură, de rafie etc., de obicei mai mic decât coșul, în care se transportă sau se păstrează diverse obiecte (alimente).

¹⁵ Ilie Fabian, n. 1955, s. Colibași, cojocar, conducător artistic la Casa de Cultură din localitate – informator local.

¹⁶ Ion Iorga, fostul primar al Vadul lui Isac – informator local.

¹⁷ Ilie Fabian, n. 1955, s. Colibași, cojocar, conducător artistic la Casa de Cultură din localitate – informator local.

¹⁸ Însoțitoare – persoana care însoțește, care întovărășește pe cineva sau ceva.

¹⁹ Ilie Fabian, n. 1955, s. Colibași, cojocar, conducător artistic la Casa de Cultură din localitate – informator local.

deși, începând cu anii '70-'90 ai sec. al XX-lea, tendințele de simplificare și comasare a ceremonialului marital devine evident (de exemplu: spațiul de desfășurare a rânduielilor la casa părintească a fost înlocuit de cel din corturi, cu transferul, ulterior, în casele de cultură, cafenele și restaurante).

Anexa 1-2. Ion Iorga, fostul primar al Vadul lui Isac – informator local; alături de echipa de cercetătorii al Institutului Patrimoniului Cultural – Raisa Osadci, Ina Isac și dr. Nina Ivanova (16.10.2024). Fotografii: dr. Valentin Arapu.

Anexa 3. Ilie Fabian, n. 1955, s. Colibași, cojocar, conducător artistic la Casa de Cultură din localitate – informator local (17.10.2024). Fotografie: dr. Valentin Arapu.

Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
ediție semestrială, seria științe umanistice, nr. 2 (22), 2025

~ Secțiunea B. Filologie / Section B. Philology ~

The scientific bulletin of the State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu" from Cahul
half-yearly edition, humanities series, no. 2 (22), 2025

ECHINOX – STEREOTIPII LINGVISTICE

CZU 821.135.1.09+81'373.21

Valentina Andreea Popovici

drd., Universitatea Liberă Internațională din Moldova

(email: valentina.andreea.popovici@gmail.com)

Rezumat. *Utilizarea stilului publicistic implică o combinare a elementelor intelectuale cu cele afective, respectându-se totodată normele lingvistice. Scopul principal al acestei contopiri de elemente este redarea realității imediate într-o formă accesibilă, prin valorificarea tuturor sectoarelor vocabularului. Astfel, în construcțiile lexicale specifice stilului lingvistic, se utilizează deopotrivă termeni științifici și neologisme, dar și expresii populare și regionalisme.*

Cuvinte cheie: *sintaxă, stil jurnalistic, articole, presă, Echinox.*

*

Abstract. *The use of the journalistic style involves a combination of intellectual and affective elements, while respecting linguistic norms. The main purpose of this fusion of elements is to render the immediate reality in an accessible form, by capitalizing on all sectors of the vocabulary. Thus, in the lexical constructions specific to the linguistic style, both scientific terms and neologisms are used, but also popular expressions and regionalisms.*

Key words: *syntax, journalistic style, articles, press, Echinox.*

Stilul publicistic este determinat de o evoluție deosebită, ritmul său de schimbare fiind cel mai accelerat față de cel al altor stiluri. Presa reprezintă un laborator autentic, se experimentează și se verifică inovațiile lingvistice - împrumuturile și cuvintele derivate sau compuse.

Opinăm că limbajul presei se focusează pe realizarea funcției referențiale. Viața socială, cu toată diversitatea și complexitatea ei, este referentul principal. Această funcție poate fi dublată de funcția persuasivă, bazată pe expresivitate, pe creativitate, deci pe accentuarea, la nivel de limbaj, relației dintre partenerii unui act de comunicare: conform schemei lui Roman Jakobson, emițătorul (enunțiatorul) – funcția expresivă și receptorul (destinatarul).

Articolele apărute în revista *Echinox*, după anul 2000, sunt centrate aproape exclusiv pe reflectarea actelor de cultură din spațiul românesc actual.

Drept urmare, în analiza acestora se poate aplica metoda propusă de criticul Tudor Vianu în studiul intitulat *Dubla intenție a limbajului și problema stilului*. În cele două articole propuse spre o succintă analiză se identifică expres cele două funcții ale limbajului: *funcția tranzitivă*- prin care emițătorul *comunică* și *funcția*

reflexivă- prin care emițătorul *se comunică*¹.

O particularitate de construcție este reprezentată de dimensiunile ample, articolele devenind aproape narative ca mod de comunicare.

Astfel, conchidem că se depășesc limitele stilului publicistic.

Urmărind cronologic felul în care domeniul cultural este reflectat în paginile revistei *Echinox*, ne-am oprit asupra articolului intitulat *Hipster Hitler*, din nr.1, anul 2015.

Influențarea publicului prin informare a condus în decursul timpului la mobilizarea și manevrarea maselor înspre acceptarea anumitor valori promovate la nivel social. Drept consecință, este extrem de important și interesant de urmărit modul în care stilul publicistic a influențat societatea prin informare în decursul timpului până în ziua de astăzi.

Titlul este asociat cu o reproducere a unei imagini a dictatorului Hitler în postura de hipster. Deoarece hipster este un neologism mai puțin cunoscut și mai puțin folosit, este de datoria noastră să explicăm termenul, dat fiind că el nu este introdus în *Dicționarul explicativ al limbii române*. Se regăsește numai în dexonline: **hipster** s. m. *Persoană care admiră și adoptă ultimele tendințe în modă, tehnologie, stil etc., în special tendințe pe care le percepe ca fiind neconvenționale sau nonconformiste.* ♦ (p. ext.) *Persoană superficială.* – Din engl. **hipster**.²

Raportat la alte articole cu caracter cultural din publicația amintită, acesta este redus ca dimensiuni, dar frazele sunt la fel de ample. Pare să aibă două părți. În prima parte, în trei paragrafe, publicistul explică ce este *Hipster Hitler* – o publicație și cine sunt autorii- James Carr și Archana Kumar. În partea a doua este prezentat, pe scurt, conținutul publicației respective, denumită acum *roman*.

La mijlocul articolului, autoarea Gilda Ghinoiu introduce un citat preluat de pe blogul celor doi autori ai cărții, blog intitulat tot *Hipster Hitler*. Citatul este foarte lung, ocupând mai multe de o treime din întregul articol.

Limbajul este neologic, în mare măsură. Conține termeni atât din domeniul literaturii, precum *momente-capitol*, *roman*, *romanul grafic*, *traducere*, *cheia lecturii*, *personaj*, *macroficțiune*, cât și din domeniul benzilor desenate, formă în care este, de fapt, realizată cartea. Exemple de neologisme sunt multe: *parodie cu valențe socio- politice*, *gag-uri*, *consistență de anacolut*, *ficționalizarea dictatorilor*, *valorile contraculturii hipster*, *coordonatele epistemei*, *biografie offbeat*, *acromatismul desenului*, *ochelari Silverlake*, *pulovere trendy second-hand*, *tricouri personalizate*, *skinny jeans*, *offstream*, *fluent English readers*.

La nivel stilistic, identificăm, în primul rând, multitudinea epitetelor, precum: *singurul mare și de neignorat minus al cărții*, *tema răsfumată*, *roman grafic*, *cheia*

¹ Tudor Vianu, *Dubla intenție a limbajului și problema stilului*, în *Arta prozatorilor români*, Editura Albatros, București, 1977, p. 9-14.

² <https://dexonline.ro/definiție/hipster>.

lecturii spumoase, indivizi monstruoși, istoria evenimențială, linia cursiv-egală, cadreși ipostaze statice, tricouri personalizate. Întâlnim și enumerații: indivizii care sugrumă cafenelele cu șosetele lor trei sferturi caraghioase, cu pălăvrăgelile lor intelectualiste, cu ambițiile lor stupide; contracultură capabilă să transforme stiluri, arte, forme pentru posteritate, metafore: un gest de chatarsis, nu taie în carnea variantelor de decodare, dar și interogații retorice: Este cu adevărat trans-etnică și trans- sistemică? Somatizează ea, în fașă, alt soi de fanaticism, și anume acela de a fi mereu offstream?

Concluzia noastră este că acest articol, deși pare să se adreseze unui cititor avizat, cunoscător al orientărilor și grupărilor culturale de după 1990, este interesant și pentru că un necunoscător poate afla informații cu privire la acestea.

Diferit față de ce am realizat până acum este articolul *Între artist și pirat*, din revista *Echinox*, nr. 1, din anul 2015, încadrat în categoria *Interviuri*. Acest interviu este realizat de Maria Pozsar cu un artist contemporan, Patrick Negrean.

Interviul propriu- zis este precedat de doua pasaje introductive. În primul dintre ele, reporterul explică noțiunea de *partid pirat* și face un scurt istoric al acestui tip de formațiune în lume și în România. Predomină aici nume și denumiri preluate ca atare din limba engleză: *Rickard Falkvinge, The Pirate Bay, Pirate Parties International, European Pirate Party*. De asemenea, apar neologisme din domeniul internetului: *fișiere torrent, site-ul suedez, piraterie online*. În al doilea pasaj, reporterul își argumentează interviul prin faptul că Patrick Negrean este unul dintre membrii activi al unui astfel de partid din România. Pasajul este mai scurt decât cel anterior, dar sunt utilizate aici substantive, introduse în sintagme care se referă la sfera politicului și la cea culturală: *înființarea legală a unui partid politic, program politic, drepturile de autor, independența internetului, protecția libertății cuvântului, acces nerestricționat la informație, producerea și circulația ideilor*.

Interviul propriu- zis este realizat sub formă de întrebare și răspuns. În fața fiecărei întrebări și a fiecărui răspuns sunt trecute numele celor doi participanți la comunicare. Remarcăm că întrebările sunt scurte și clar formulate. Acestea sunt adresate la persoana a II-a, numărul singular, ceea ce denotă o anumită familiaritate între realizatorul articolului și cel interviuat. Există și câteva pseudo-întrebări, care sunt mici întreruperi în discursul interlocutorului, prin care se solicită explicații suplimentare sau detalii. De exemplu, *... potențiali pirați..., Explică-mi diferența*. Aici, punctele de suspensie au valoare stilistică- înlocuiesc o comunicare suspendată.

Răspunsurile sunt concludente, cel întrebător nu ocolește întrebarea, ci dă un răspuns direct, pe alocuri chiar detaliat. Frazele sunt lungi, uneori cu repetiții ale cuvintelor de bază, alteori, cu o ușoară deviere de la ideea de la care a plecat. De exemplu, *în momentul în care am zis că da, vreau să mă implic în Partidul Pirat, nu existau motive politice sau sociale efective, pur și simplu, eu în tinerețea mea am făcut dezbateri, am fost în parlamentul european pentru tineret și cumva am fost*

tot timpul pasionat de latura asta, adică mă interesa să văd ce se întâmplă în politică, dar pur și simplu, vreau să știu mai mult. Se identifică întrebări retorice. De exemplu, Dar de ce alți oameni să nu vadă fotografia și să înțeleagă ce ai vrut tu să spui cu ea? De ce să nu fie? Ce mai vrei, de fapt? Ai ajuns atât de sus, ce mai vrei?

Termenii folosiți de către actorul devenit IT-ist sunt preponderent neologisme din domeniul tehnicii de vârf și cuvinte împrumutate din limba engleză. Exemple sunt numeroase: *site, fișiere torrent, un fel de admin de Linux, Service Desk Analyst, lumea asta a IT-ului, cursuri de Cisco, de rețelistică, cunoștințe tehnice, gamer înrăit, limbaj de programare, Python, free software, open- source- codul sursă, backdoor, Facebook, un cont Youtube, meeting, Windows, no matter what, wall- paper, mp3.*

Acestea se amestecă însă cu termeni și sintagme din limbajul comun: *ești ca lumea, să nu arate la nimeni, ăștia cu partidul ăsta...*

Ca o concluzie, putem remarca claritatea și obiectivitatea acestui interviu, din care cititorul află și informații cu privire la existența și scopul unui alt tip de partid-pirat, dar și părerea personală a unui membru important al unei astfel de formațiuni.

Încheiem periplul nostru prin presa contemporană cu caracter cultural, analizând un alt articol din revista *Echinox*, nr. 1, anul 2015, intitulat *Scurtă istorie a celei de-a 9-a arte- partea I: Europa*. Este un articol de dimensiuni relative reduse, în care jurnalistul precizează încă din titlu că există o *a 9-a artă*. Prima sintagmă din articol ne lămurește și care este obiectul acestei arte: benzile desenate.

Textul este organizat în paragrafe inegale ca mărime. Primul paragraf cuprinde o explicație referitoare la acest tip de literatură inserată în benzi desenate, oarecum contestată în România zilelor noastre. Autorul menționează că adepții *romanelor grafice* sunt considerați un fel de semianalfabeți: *mai sunt și situațiile în care, întrebând de romane grafice ești privit cu profund dispreț, ca o persoană semi-analfabetă care caută adaptări vizuale*. Începând cu al doilea paragraf, se face o analiză a *naturii duale între literatură și arte*, a acestui tip de artă și modul de receptare a ei de către *publicul larg*. Este realizată chiar o *scurtă istorie a artelor vizuale din Europa* și raportul acestora cu textul care, iată, a ajuns să fie inserat în imagine. Ni se pare important să precizăm că între al doilea și al treilea paragraf se află o scurtă remarcă, notată cu alineat, dar care nu este nici măcar o frază, ci doar o propoziție eliptică de predicat: *În librăriile mici, nimic*. În paragraful final se face o trimitere la spațiul oriental, în special la China și Japonia, în care picture și scrisul erau profund îngemănate, din timpuri foarte vechi. Tema nu este epuizată încă, fiindcă la finalul articolului, autorul precizează că aceasta va fi tratată în continuare: *într-un episod viitor*.

Analizând limbajul utilizat, identificăm unele asemănări cu elemente de limbaj din articolul *Hipster Hitler*, din același număr al publicației în cauză. Predomină substantivele și adjectivele, deoarece este o descriere a ceea ce se

definește a 9-a artă. Cele mai multe sunt din câmpul semantic al literaturii, al artei în general și al graficii. Exemplele sunt multiple: *cărți ilustrate pentru copii, mari clasici ai literaturii, benzi desenate, lectura copiilor, romanele scrise, publicații, volum publicat de Dodo Niță la editura Vellant, istoria artelor vizuale, raportul imaginii cu narațiunea, pictură medievală, personaj, perspectiva optică, prezența textului în imagine, filacter, despărțirea grafică a episoadelor, formă istorică de narațiune vizuală, arta miniaturii în cărțile medievale, prezentarea repetitivă a unor personaje, arta narațiunii desenate, fenomen cultural și editorial, matrice a unei caligrafii, semn lingvistic, semn iconic, semn grafic.*

Ne atrage atenția utilizarea unui semn de punctuație în interiorul unui enunț, probabil cu scopul de a atrage atenția asupra afirmației pe care o face, anume că *romanele grafice nu sunt adecvate pentru lectura copiilor: imprimate în culori sau cu grafică pretentioasă, ele sunt prea scumpe și nu destul de adecvate pentru lectura copiilor (!) ca să aibă un public stabil și suficient de doritor să cheltuiască sume adesea duble față de romanele scrise.*

Nu putem să nu remarcăm și prezența unor construcții cu valoare stilistică, de exemplu enumerația: *benzi desenate, comics, graphic novels, manga, fumetti; analfabetism funcțional, lipsă de educație vizuală și conservatorism disprețuitor; casete, frize, arcade, timpene, tondo-uri; semnele grafice se pot transforma în scriere sau în pictură, în mesaj sau ornament.* De asemenea, există și comparații: *consacrarea legilor perspectivei ca formă principală de organizare și ierarhie a elementelor vizuale, moștenitorul unor tradiții ca picturile narative emakimono, stampele folosite ca ilustrații pentru cărți.*

Concluzia jurnalistului, care pare să fi avut intenția să o formuleze în ultimul paragraf, deoarece îl delimitează cu un spațiu/ blanc de celelalte, este amânată prin precizarea din final, că urmează un *episod viitor.*

În consecință, orice cititor adecvat și atent la lectură, nu doar un lingvist, constată facil apariția unor clișee verbale în gazetele actuale, a unor îmbinări de cuvinte realizate prin substituie, adică a unui nou timp de limbaj de lemn.

Bibliografie:

Cristian Ciortea, *Funcțiile discursului în stilul publicistic*, Iași: Editura Polirom, 2006.

Eugen Coșeriu, *Omul și limbajul său*, Iași: Editura Universității Al.I. Cuza, 2009.

Ilie Rad (coord.), *Cenzura în România. Simpozion național de jurnalism*, Cluj Napoca: Editura Tribuna, 2011.

Ilie Rad, *Incursiuni în istoria presei românești*, Cluj-Napoca: Editura Accent, 2008.

Ilie Rad, *Limba de lemn în presă*, București: Editura Tritonic, 2009.

Ion Coteanu, *Stilistica funcțională a limbii române. Stil, stilistică, limbaj*, București: Editura Academiei R.S.R., 1973.

Lazăr Șăineanu, *Istoria filologiei române cu o privire retrospectivă asupra ultimelor decenii (1870-1895). Studii Critice*, București: Editura Librăriei Socecu, 1895.

Marian Petcu, *Istoria Jurnalismului și publicității în România*, Iași: Editura Polirom, 2007.

Tatiana Slama-Cazacu, *Stratageme comunicaționale și manipularea*, Iași: Editura Polirom, 2000.

Tudor Vianu, *Dubla intenție a limbajului și problema stilului*, în *Arta prozatorilor români*, București: Editura Albatros, 1977, p. 9-14.

www.dexonline.ro.

TEHNICA HARULUI INTERPRETATIV-DOR LA FORMAREA CULTURII FILOLOGOCENTRICE

CZU 81'02+81.09+81'37

Liuba Botezatu

conf. univ. dr., Universitatea de Stat din Comrat

(email: liuba.botezatu@yahoo.com)

Rezumat. *THI/Tehnica Harului Interpretativ-DOR, prin cifru-i facilitat „3-la-3 în 3” (manager-autor, receptor), semnifică o cuprindere devinatorie integră: identitate, interculturalitate, gendaritate... Prezentăm, în contextul care urmează, întregul format evolutiv-evaluativ filologocentrist, ciclul I licență/ sintaxa propoziției-sintaxa frazei și II masterat/ sintaxa poetică. Astfel dinspre „Luceafărul” poeziei marelui clasic Mihai Eminescu înspre poemul „La sat” al contemporanei Leonida Lari scoatem în evidență eficacitatea THI-DOR în resemnarea sinelui poematic și al mai tinerilor: Victoria Fonari, Traian Vasilcău - aflați la scala univocității ansamblului senzitiv – admirativ/autoevaluativ - auditiv/sunet-culoare-simțire-mișcare în prevalența harului interpretativ: plăcere de dăruire, plăcere de durere, plăcere de moștenire, plăcere de mare iubire, plăcere de sacrificiu - plăcerea cristică: „Ning cu psalmi fără de vreme/Nu am spulber mai frumos./Să trăim vecii/Nu în noi, ci în Cristos...” (Tr.Vasilcău). Luările de atitudine, la nivel managerial - filologocentric subiect gramatical – subiect al calității survin succesiv pe motivul poziționării pe scoaterea în evidență a metodei teoriilor implicite, aflată mereu în parabolic exersiv: MAD - metoda autoîncurajării devenirii în prezumția coordonativă a principiului cu pricina/PAD – poziționare a poematicei lariene: „Pe semne așa e datul, nu zece înțelepți/ci greutatea noastră, doar ea ne ține drepti”.*

Cuvinte cheie: THI-DOR, cultură filologocentrică, autonomie-absolut, MAT, MApt.

*

Abstract. *THI/Interpretative Grace Technique-DOR, through its facilitating cipher, "3-to-3 in 3" (manager-author, receiver), signifies an integral divinational encompassing: identity, interculturality, gender... We present, in this context, the entire philologocentric evolutionary-evaluative format, the first cycle of the bachelor's degree/sentence syntax-phrase syntax and the second master's degree/poetic syntax. Thus, from the "Luceafărul" of the great classic Mihai Eminescu's poetry to the poem "La sat" by the contemporary Leonida Lari and "Cât trăim pe acest pământ" by the late Nicolae Dabija, we highlight the effectiveness of THI-DOR - the resignation of the poetic self of the younger ones: Victoria Fonari, Doina Dabija, Angela Mândăcanu, Traian Vasilcău - located on the scale of univocity of the sensitive ensemble - admiring/self-evaluative - auditory/sound-color-feeling-movement in the prevalence of interpretative grace: pleasure of giving, pleasure of pain, pleasure of inheritance, pleasure of great love, pleasure of sacrifice - Christian pleasure.: „I sing with timeless psalms/I have no more beautiful splatter./Let us live forever/Not in us, but in Christ...” (Tr.Vasilcău). The stances, at the managerial level - philologocentric grammatical subject - subject of quality, occur successively due to the positioning on*

highlighting the method of implicit theories, always in the exercise parabolic: MAD - the method of self-encouragement of becoming in the coordinative presumption of the principle in question/PAD - positioning of Larian poetics: "On signs, so is the given, not ten wise men/but our weight, only it keeps us upright".

Key words: THI-DOR, philologocentric culture, absolute autonomy, MAT, MApt.

REPERE CONCEPTUALE

ESENȚA FIINȚEI ESTE FORMA, ESENȚA VIEȚII ESTE TRECEREA – MIȘCAREA MATERIEI PRIN ETER / Mihai Eminescu

„O educație bună nu poate să producă decât cultură...” /Mihai Cimpoi

„Fără cultură și educație nu există prosperitate.

„Nu există toleranță, empatie și coeziune socială”. / Maia Sandu

Cultura filologocentrică, prin excelență, este una de ținere la îndemână a tehnicii harului interpretativ - DOR: artă a cuvântului – artă a educației. / Liuba Botezatu.

Cinci metode evolutiv–autoevaluative în formatul sinelui rezonant

MApt. - Metoda aptitudinală /THI –DOR

MAt. - Metoda atitudinală

MTI - Metoda teoriilor implicite: TIM-TGM

MAD - Metoda autoeficientizării/autoîncurajării devenirii

MEE - Metoda evaluatorilor externi

MApt. - Metoda aptitudinală în permanența THI – DOR, garantează multipla eficacitate exercitativă în cadrul cursului de didactica a textului literar - de didactică a specialității, vizavi de evidența prestigiului preaplinului autenticitar în speță identitară triplă: I. THI – DOR, *modeling* al permanenței autenticului reprezentativ II. THI – DOR, *modeling* al permanenței unicumului exersiv. III. THI – DOR - *modelling* al permanenței cifrului interpretativ./ A se vedea SAS-THI-DOR.

MAt. - metoda atitudinală în prefigurarea luărilor de atitudine ale actanților în exercițiu: interpretare gramaticală-interpretare psiho-pedagogică în posesia TGM, efectele definitorii ale căreia urmând a fi de orientare în acțional-strategic profesional pe motiv *poincarian* „intuiția creează - logica demonstrează”.

MTI - metoda teoriilor implicite/teoriei mulțimilor: TIM-TGM, favorabilă la identificarea stereotipurilor soluționării pe nou a diverselor situații- problemă în context exersiv.

MAD - metoda autoîncurajării devenirii în prezumția PAD/principiul

autoeficientizării devenirii în conformitatea teoriei mulțimilor: TGM-TIM.

MEE. - *metoda evaluatorilor externi* favorizează conștientizarea avantajelor creativității, *doar acei oameni îl pot avea, care se confruntă cu ea*, în dependență de aptitudinile exersive în termeni de TIM.

Operația, în întregime, urmează a se supune antrenării, centrării pe coraportalitatea celor două presupoziii etic-estetice de format-filologocentric complex: *artă a educației - artă a cuvântului*, versus transcenderea TMSC/MVPF „6-la-6”- MECA în TMGC/PLS-PAG. Or, acesta este adevărul pe care insistăm să-l promovăm la orele de studiu academic profesional, prin a dovedi că criteriul prim de estimare a produsului creativ în toate cazurile autoreglativ - apreciative este *Iubirea* rezonată de *THI/ Dor* - în tot formatul *plăcerii cui ne are*. Prin urmare, după Amabile, 1982, p. 1001: „o reacție sau un produs este creativ, atunci când observatorii avizați stabilesc în mod independent acest lucru.” Din această perspectivă, venim cu sinteza că capacitatea de produs creativ poate fi atribuită doar celui care disponibilizează evident de posibilitatea de a inspira noi angajări productive.

TREI TEORII ALE UNICUMULUI INTERPRETATIV

1. TEORIA SPONTANIEZĂRII. Dinspre TMSC/ Teoria și Metodologia Specială a Creativității înspre TMGC/ Teoria și Metodologia Generală a Creativității

2. TEORIA EXPRESIUNII. Expresia personalității artistului - permanență a trăirii sinelui în/prin culoar mișcare, sunet / muzică - Cuvânt

3. TEORIA IMITAȚIEI. Moștenirea și transmiterea conștient-inconștientizată a valorilor tradiționale prin accesare pe PAG: Reîntorcere - Înălțare...

SAS/Suportul Acțional Strategic „THI – DOR ȘI MULTIPLELE FAȚETE ALE DEVENIRII”

„Limba noastră-i limbă sfântă – limba vechilor cazanii...”/A. Mateevici

**„Limba română - limba tracilor, tezaur european și mondial”
/Is.Doctoreanu**

„Ființa vorbește fenomenologic, mihacimpoian, dinspre autentic înspre universal”/ L.Botezatu

I. THI - modelling al permanenței autenticului reprezentativ – DOR

1.DOR - descifrarea codului plinătății de autentic

2.DOR - iubire de aproapele..., de multiethnicul spiritului autenticitar

3.DOR - centrarea *eului* pe progresiv evolutiv-autoevaluativ

4.DOR - trei foneme ale acuprinderii *datumului-dat* în principal exersant:

PRE, PRF, PRV, POE, PDF, PPA = PAG

5.DOR – „3- la - 3 în 3”/ unitate prin diversitate: identitate-interculturalitate-gendarietate

6.DOR - plinătate de adâncime a spiritului autenticitar într-un spațio - tempore universal...

Sinteza reprezintă la noi o contopire... „un dor nou” o zonă despre creație și frumos / C.Noica

II. THI - modelling al permanenței unicumului exersiv - DOR

1. Plăcere de dăruire
2. Plăcere de durere
3. Plăcere de risc/ de sacrificiu
4. Plăcere de reîntoarcere-înălțare
5. Plăcere de moștenire
6. Plăcere de resemnare valorică

Evidență filologocentrică triplă „3-la-3 în trei” manager, autor, receptor:

- artă a educației - artă a cuvântului (MVPF „6-la-6”/SAS. Nr. I-4);
- stil emotiv - estetic specific: cuvânt artistic, dicție, recital, gestică/mimică, joc de rol;
- sintetizarea axei de valori, racordarea PLS-PPA la PAG/Principiul Axiologiei Globale.

Limba acestui popor român este atât de armonioasă și bogată că s-ar potrivi celui mai cult popor de pe Pământ. /Alfred Hoffmann

III. THI - modelling al permanenței cifrului interpretativ - DOR

1.Tehnici ale instruirii

- *Instruirea directă*: lectura, explicația, demonstrația, deducția ... de la persoana I.
- *Instruirea indirectă*: investigația, inducția, soluționarea de probleme, luarea de decizii, descoperirea, centrarea pe cel ce învață la nivel ridicat de creativitate: observare, investigare, ilustrarea concluziilor, formularea de ipoteze.

2.Tehnici ale învățării: behavioristă, cognitivistă, constructivistă, comparativă, concluzivă.

3.Tehnici și metodologii evolutiv-autoevaluative: MVPF „6-la-6”; MECA,TMSC,TMGC.

***Dorul este virtutea noastră de a da o sinteză specifică - o contopire...,
care la noi vine din toate părțile lumii. /C. Noica***

THI – DOR PE TBLA DE VALORI A LUMII

/ÎNTRE AUTONOMIE ȘI ABSOLUT/

Format fenomenologic triplu

- **Ființa vorbește kantian dincolo de aparență**
- **Ființa vorbește husserlian câtă aparență atâta ființă**
- **Ființa vorbește mihacimpoian dinspre autentic înspre universal**

ABREVIERI

THI/Tehnica Harului Interpretativ. PDD/ principiul demnității devenirii; PDF/principiul didacticist-filologocentrist; POE/principiul originalității exersive; PRE/ principiul revenirii la esență; PRF/principiul responsabilității formative; PRV/principiul resemnărilor valorice = PPA/principiul preaplinului autenticitar - PAG/Principiul Axiologiei Globale. MVPF „6-la-6”/Metodologia Vehiculării Potențelor Formative: 6 teorii ale artei pedagogice și 6 teorii ale artei cuvântului; MECA/Metodologia Evidenței Complinerilor Axiologice. TMSC/Teoria și Metodologia Specială a Creativității –TMGC/Teoria și Metodologia Generală a Creativității. SAS/Suporturi Acțional Strategice - a se vedea L.Botezatu/Indeendent Academia edu.

ÎN EXTINDERE

Această operație se concentrează pe posibilitățile de pricipiu axiologic global, vizavi de formarea unei culturii filologocentrice de performanță la studenții filologi. Acolo, unde educația demarează sub semnul calității kantiene „*Tot ce se cunoaște vine dinspre simțuri; cunoașterea trebuie să constea din judecăți universale și experiență sensibilă.*”(18).Din această perspectivă la orele de pregătire profesională în format curricular multiplu: metodologia și sociologia educației lingvistice și literare, didactica specialității, sintaxa afectivă-analiza textului literar, educația creativă, psiho-pedagogia creativității, filosofia și axiologia educației, ne centram pe cele trei teorii ale unicumului interpretativ menționate mai sus: teoria imitației, teoria expresiunii, teoria spontanizării, vizavi de cele cinci metode evolutiv–autoevaluative.

MApt/Metoda aptitudinală este metoda depunerii efortului multășteptat în

rezonanța efectivă a aceleiași THI/DOR - motiv de evidență a măiestriei artistice în toată plinătatea plăcerii de transcendere a eului liric ordinar în eu liric fenomenal.

Ori, transcenderea lumii teluricului paradoxal: *umbre și lumini* în lumea vibrantă a spațiului ancestral face ca operația *reîntoarcere – înălțare* să se amplifice binevenit într-un echilibru dinamic al pozitivului-realizativ: iradiere-exersare; formare-reformare, revelare-creare... Cu această ocazie facem trimitere la partea a doua a poemului „La sat” - „Stăpânitor de umbre și lumini...” a regretatei poete Leonida Lari pentru a dovedi că pe *când întregul ansamblu configurativ* al primelor două catrene recheamă lumea metafizicului în pervers – retrovers, contaminarea fatic-emfaticului persoanei I cu cel al persoanelor a II-a și a III-a, de la condiționalul prezent al contemplativului prezumtiv: „*Și, de-aș mișca un deget sau de-aș striga mai tare/ar fi o picătură în toată această mare...*”, trimitere prin analitic-exersiv spre structural-formativ: *subiectul gramatical - subiectul calității*, demonstrând eficiența plinătății de sens a unei fraze mixte în actum cosubordonativ: „*și nu mă mir că-n față-mi apari...ți-e palid chipul,/Privești în colț clepsidra ce-și scutură nisipul;/ cum fuge timpul galben și vine timpul verde,/Cum spațiul înghite, însă nimic nu pierde*”; *un singur verb*, verbul prezentului indicativ – a privi - privești/privesc, aflat în atitudinalul – atributiv al persoanei a doua în centrare pe *ce* și *cum*, le angajează pe toate pe echivocul prezumtiv al acelorași persoane întâi, doi și trei. Astfel că întreaga oscilare pendulativă a versurilor să intervină efectului *subiectului calității* situat între *ce-ul direct complementiv* și *cum-ul circumstanțialului cauzal-modulativ/modal* pentru a înțelege atât din punct de vedere tehnico-gramatical cât și paideico – managerial, rostuirea *principiului logico – semantic și funcțional* în conformitatea complementivă a MVPF „6-la-6” cu *permanența genetic-intuitivă a THI-DOR „3-la-3 în 3”*: manager - autor - receptor.

Așa se face că la modul prevalenței condiționalului prezent, adversul spontanizant al sinelui creativ-procreativ să trascendeze efectiv în condițional trecut, prevestind elocvența viitorului forme I și II la fervoarea unei responsabilități civice onorabile: *plăcerea de a lăsa moștenire*. Or asta vrea să ne spună subiectul calității Leonida Lari în cel de al patrulea catren prevestitor: „*Ai încerca să sfâșii tristețea care sapă/Un idol și o groapă, un idol-și o groapă,/Dar vei pleca îndată și cine să răspundă / Că - ai stat aici o clipă și-ai scris ceva pe-o frunză*”...

Predominarea printre noi a unui poem al nemuririi, precum poemul larian *La sat* din placheta colectivă „Mama-Graiul” Chișinău, 1988, demonstrează că poeta și-a dorit, prin genune, să se afle dintotdeauna în spațiul fervent al revenirii în: *eminescian..., blagian, vierean, dabijian cu nemuritorul nostru arsenal moștenitor: „Luceafărul, Sara pe deal”, „Veșnicia s-a născut la sat”, „Graiul”- Copile, îți las drept moștenie ...*, „*Cât trăim pe acest pământ...*” pentru ca prin sinteză să enunțe: „*Și pe inele într-una revenind/Noi alungăm iluzia de bine,/Cum fructele sămânța apărând,/Aruncă floarea toată de pe sine.*”

Este de invidiat puterea provocatorie a versului replicativ al Marelui nostru Clasic Mihai Eminescu în poemul „Luceafărul”: „*Trăind în cercul vostru strâmt, norocul vă petrece/ Ci eu în lumea mea mă simt nemuritor și rece.*” Ca mai apoi Poeta în rolul Cătălinei zilelor de azi, să profite de marele curaj, de a răspunde tot mai la timp în chip luciferic admirativ: „Nu te-am văzut demult, mi-e teamă chiar,/De te-aș vedea ca ieri nu te-aș mai crede,/Răsare soarele... prin ochiul lui de jar/Doar infinitul cum sântem ne vede.”

Pe Traian Vasilcău, poetul resemnărilor de sine în toată acustica polivalentă a complinirilor aliatorii, îl regăsim și de data aceasta extaziat, cu pleopa sufletului deschisă către marile profunzimi ale activărilor continui: întroienire-destroienire spulberare – spontanizare; regăsire în lumea divinului entuziasmat: „A fi doar în El – ce Artă!/Să o ai și să o ceri!/Luna, stelele îndeamnă: Hai la secerat tăceri!” Și: „Ning cu psalmi fără de vreme/Nu am spulber mai frumos./Să trăim vecii/Nu în noi, ci în Cristos” ... „Și-n ninsoarea potopindă: Mor și-nvii ca o colindă”(„Nemărginirea sufletului”, p. 12)

- Or, asta, Doamne, trebuie să fie Puterea de Creație - Traian Vasilcău!

Marile plăceri ale artistului - marile plăceri ale condeierului, aflat mereu pe scala devenirii, proemănând univocitatea de ansamblu a spectrului senzitiv – admirativ - auditiv/sunet-culoare-simțire în toată prevalența tehnicii harului ptotriu interpretativ/THI - Dor. Acel Dor de nemărginire în rezonanță tracică senzitiv - contemplativă: plăcere de dăruire, plăcere de durere, plăcere de profunzime, de mare iubire, plăcere de afirmare, plăcere de sacrificiu - plăcerea cristică.

Anume aceasta trebuind să însemneze episodic - spulberativ ecoul chemării în poetic generativ: „Satele plâng în întuneric, mama/Visul plecat e așteptat la porți./În noaptea asta nimeni să nu doarmă,/ că Dumnezeu va învia din morți./ Un înger îmbrăcat în strai de rază/Cădea-va-n visul nostru ca un măr,/Rostindu-ne că Domnul înviază,/Să-i spunem: „Înviază-ntr-adevăr!” Și... „lacrimi vor tresări în amintire/Iar sufletul va fi un pom fragil, /Sub care turla albă de iubire, Trece Iisus mirat ca un copil.” Îngemănarea Dumnezeu-Tatăl, Dumnezeu-Fiul, *Maica Preacurată*, prin unitate, cheamă spre drumul Învierii, spre spovedania sinelui în prevalența noului ancorat, care, paradoxal, excelând din murire în nemurire ne angajează într-un ceremonial adamonic- fascinant. Prin care vedem bine că lirismul eufonic – gramofonic Traian Vasilcău, aflat în voga armonizării actului versificativ, formează inevitabil o partitură acustică rarisimă: asonanță, aliterație, împerecheri și dezîmperecheri de rime cu efect specific exploziv. Astfel sintagma repetitivă, în evidența superbă a preaplinului autenticitar, își găsește ecoul solicitat în cursa eului liric resemnat, continuu valorizat/revalorizat: „Noi când am venit pe lume,/Casele erau de lut/Și în ele putem spune, Dor cât Ceru - a încăput// Lumea azi e mai crăiasă,/Dar tot știe al nostru cânt „Casa noastră nu e casă, D-ai loc sacru pe pământ”//Noi, când flori eram sub soare, /Ne făceam în orice zi /din Cuvânt o

sărbătoare,/ Ca să mai putem trăi.//Lumea azi e mai crăiasă./ Dar tot știe – al nostru cânt:/ „Casa noastră nu e casă, D-ai loc sacru pe pământ”//...Noi, când am umplut tot cerul/Cu români de neam ales,/ Am zis: Iată ce-i misterul./Până ieri de ne-nțeles//Lumea azi e mai crăiasă./ Dar tot știe – al nostru cânt:/ „Casa noastră nu e casă, D-ai loc sacru pe pământ”//Noi, când vom veni-ne-o dată,/ Împreună cu Iisus, spune-vom la lumea toată: „Neamuri ca românii nu-s!”// Lumea azi e mai crăiasă./ Dar tot știe – al nostru cânt:/ „Casa noastră nu e casă, D-ai loc sacru pe pământ” „Casa noastră nu e casă” (15).

Specimenul creației traianvasilcăuene este unul al virtualității înveșnicirii - nemărginirii neamului românesc. Prin urmare, atașându-ne de Traian Vasilcău și parafrazându-l pe Lucian Blaga consimțim perversul deplinului adevăr al medaliei „O operă de artă e națională prin ritmul ei lăuntric, prin felul sufletesc cum tâlcuiește o realitate, prin adâncă afirmare sau tăgăduire a unor valori de viață, prin instinctul, care niciodată nu se dezmințe pentru anume forme, prin dragostea invincibilă ce o trădează fără să vrea.” (Dicționarul folcloriștilor,p.75,de Iordan Datcu, Sc. Stroescu, București, 1979).

Traian Vasilcău, prin creația sa este cel care răspunde la cele mai complicate sarcini ale timpului valoric, vizavi de - *soluționarea crizei unității pierdute* din cuprinderea spațiului și timpului mioritic: logică-intuiție; plăcere- plăceri: durere,dăruire, iubire; creație, educație./ A se mai vedea *Cercul Mihai Cimpoi* în „Esența ființei”.

În Enciclopedia Actuală a Scriitorilor români, Traian Vasilcău este poetul Marilor Rezonanțe Viitorologice și aceasta o percepem și noi, când îl cităm: „S-a deșteptat în noi o stea/la ora sacră-a Mântuirii,/Să fim oriunde ne-am afla,/O națiune a Unirii!// Nu moștenim nimic din ea/De n-o vom ctitori, ca mirii,/Să fim, oriunde ne-am afla,/O națiune a Unirii!//Venim, murim și noi cândva,/Sub cerul veșnic al Iubirii,/ Să fim oriunde ne-am afla,/O națiune a Unirii!// Copiii ne-or continua/Ca noi, și ei... ai nemuririi,/Să fim, oriunde ne-am afla,/O națiune a Unirii! („Eterna ființare” - Traian Vasilcău, muzica - Isidor Doctoreanu).

În felul acesta luările de atitudine ale celor încadrați în dezbateri liro-fonice și logico-semantică dovedesc capacități de: gândire creativă, gândire critică, de cercetare - evidență a unor noi adevăruri implicite în a-i convinge pe cei de alături să se integreze în o sănătoasă competitivitate, contribuție nemijlocită la propria evidență a formatului filologocentric. Adăugăm că discursul polemicii, vizavi de studiul/de studiile de caz realizate, trebuie să fie postulat de managerul orei în abordare dialogică productivă: autor-profesor – student. Poematica Victoriei Fonari, în contextul dat, își găsește o adevărată tălmăcire interpretativ-exersivă , instinctiv fiind trecută prin obiectivul *teoriei și metodologiei generale a creativității*, dat fiindcă sinele rezonant nu este unul obișnuit, ci unul sinestezic deosebit, prin excelență, cuplat – multiplicat în corpusul mecanismului reproductiv al conștient -

incoștientului conectat. De altfel, în lumea științei este cunoscut faptul că orice teorie a creativității, în remarcă subiectului calității, poartă/trebuie să poarte segmentul generalității optime. Din acest punct de vedere al convingerilor, confirmăm că fiorul poetic al Victoriei Fonari este, desigur, unul al zbatelor lăuntrice cu deschideri larg generalizate dinspre placheta de versuri „Atingeri de aripi”(7) prin „*La marginea absolutului*”(8) până la „*Portalul inimii*”(9) , dacă parafrazănd am spune așa, vizavi de propria-i mărturisire: „Absolutul îmi șoptește că trebuie să-mi las poeziile să zboare spre cititor”, pentru ca (anume, el, cititorul – receptorul de artă - n.n) „să vadă cum cele două forțe feminine *Euridice* și *Meduza Gorgona* (la modul postmodernizării transcend în una singură – n.n) luptă în poezia mea: *Euridice*... care încântă, tinde la viață, dar se află în umbră, permițându-le altora să se manifeste, va păstra feminitatea ca sursă de inspirație. *Meduza Gorgona*..., cea care neagă emoția, pentru că a trăit deziluzia, a suferit disperarea totală, cunoaște *automatismul împietririi*. Metodologia îi permite să se joace cu corpurile, pe care o vede ca o eliberare de marele rău – dependența. În ambele optici ale mitologicului universal, dragostea e una dominantă: în prima, deține reciprocitatea sentimentelor, ce determină și dependența conviviologică; în a doua, indiferența învinge totul”, făcând loc celei de a treia optici, care îngemănează, le generează pe cele două, concrescându-le resemnat în una - a modernizării-postmodernizării imaginarului în interpretativitate unică - Victoria Fonari. Pentru ca pe marginea recentei plachete „Portalul inimii”, academicianul Mihai Cimpoi să sublinieze cu certitudine „Victoria Fonari face, indiscutabil, figură de poetă neoromantică, evident cu anumite note particulare”. Apropos, de aceste *anumite note particulare*, este cazul autenticului fascinant „*Femeia-liră*”, în angajare pe preeminența unei cuplări – decuplări metonimic-metaforice ascendive prin continuitate: „Primul instrument muzical/Era corpul femeii/Bărbatul cântând bucuria vieții/Îi atigea corpul cu palmele/Și stelele începeau să cânte”. Conceperea... rezidă din prevalența fascinantă a plăcerii de dăruire admirativ-univocitară, survinire în vibrațional- eminescian: „Esența ființei este forma, esența vieții este trecerea... mișcarea materiei prin eter. ” Or, anume totul la noi trebuie să depindă de acel „de cum zâmbești, de cum te miști...”, adică de ce și cum cântăm la momentul oportun. Astfel, centrați pe procesul analitico-strategic al derulării *metodei aptitudinale* în prevalența multifuncțională a THI, venim să ademenim harul atitudinal-aptitudinal al *mișcărilor* subiectului calității de pe portalul-portativul poetic al propriilor zămisli. Or, aceasta trebuie să fie marea dovadă a formatului poetizant. Spre exemplu în manifestările poetei, reluările dinspre imperfectul resemnărilor existențiale de altă dată *era* ; *revine/revin* la infinitiv în formatul verbului *a fi de conjugarea a IV-a* în prezumție viitorologică ascendentă „*stelele începeau să cânte*”, prevestind adorabila spontanizare în sublim. Nimic mai minunat decât crezul ancestral al Marii Deveniri! Și acest gest este observat de

același al nostru academician Mihai Cimpoi: „Într-o vreme a experimentelor manieriste și a tentațiilor postmoderniste pentru ludic și absurditate, Victoria Fonari vine cu o formulă a autenticității și a disponibilității de sorginte dabijiană...” Și dea dreptul mihaicimpoiană, mai adăuga noi, vizavi de conciziile aceleiași THI-DOR: „Ființa vorbește fenomenologic, mihaicimpoian, dinspre autentic înspre universal.” Mai cu seamă produsul resemnărilor valorizante *al durerii(plăcerea de durere)* la Victoria Fonari – oscilează între permanența nominalizată a cronotopului menționat în: „Atingeri de aripi” - „La marginea absolutului”. *Durerea nu lacrimă/ Picură cu smirnă/ Se simte eterul din suflet/ eterul care subminează comunicarea/ Cu cei ce nu mai sunt./ Fotografia amintirii/ Frapează prin amprente emoționale/ Ce nu demult păreau secundare/ Iar clopotele știau/ Acum nu mai vor să sune/ Tace Ființa/ Moartea ne vorbește/ Clepsidra timpului s-a întors/ Pentru cronotopul de care nu știm nimic/ Să tăcem pentru a auzi/ Lacrimile lumânărilor”. Și „Durerea din fiecare zi/ Usucă privirea mamei/... Durerea ce calcă/ mici bucurii de a fi împreună/ Durerea ce zgârie totul, și vânt, și rază, și floare/ Durere ce fulgeră-n suflet/ Durere ce tună în spații/ Durere ce cheamă dorul de viață/ Se zbate în inimă/ cât de plăpândă și mică /e inima mamei/ sfâșiata de himera durerii durere, tare cu colț de rechin ce se reorganizează în fiecare zi/ Durere, ce monstru să te sfâșie?/ Ce floare să te alunge? Ce dragoste să te închidă?/ Ce ură să te domolească?/ Durere!// Durerea din fiecare zi. În viziunea lui Proust „...funcția artistului este să dea de gândit”. La Vlad Pâslaru, regretatul academician, poetul și didacticianul român-basarabean, găsim: „Gândind gândirea, gândescu-mi firea”. În ce privește atitudinile poetei Victoria Fonari, prin poematica-i de sorginte didacticistă, pe măsura aflării sub semnul contrasensului voluptiv, ne dă de gândit bine pentru a *ne descoperi în lume*. Conform lui F.N. Dostoievski: „Nu mă pot gândi pe mine fără să mă descopăr în lume”. Cu alte cuvinte, creația Victoriei Fonari resemnează harul descoperirii sinelui în lume. *A ști să te zidești mai întâi printre ai tăi* glăsuiește una dintre chemările teoriei behavioriste ale creativității *ca interpretare a rânduiei firești*. Or, așa poate glăsuia tălmăcirea aceluia „Strigăt interzis” în interpretarea sa. Căci un text fabricat, înafara simțirii autenticitare, nu poartă proprietatea descoperirii - trezirii la viață; în spațiul universului uman, *textul nesimțirii* nu are trecere - *este interzis*. Sau anume revelația, prin excelență, trebuie să condiționeze valoare sinergetizantă creației. Trecerea este interzisă în lume ca lume a artificiiilor neplutirii ca atare: „Încinge soarta/ Focuri de ruini/ Pentru a ne zidi/ Printre străini/ Din clipă ne extrage/ Cu penseta/ Și-n aer deducem clandestin/ Imagini// Cu muzică impusă de discul ascultat/ Degetele mimează un dans/ Și între pleoape sunt chibrituri/ Ochii au adormit în orbite/ Și cosmosul ne strigă printre zodii cu calcule în cercuri și pătrate/ Spre început ne cheamă -/ Un nu se poate-/ Un INTERZIS/ Ne strigă pe nume-/ Lume!”. Gândirea în *contrasens* este gândirea care cheamă la autorevizuire, la recăpătarea încrederii în sine într-un sinergetism provocator de*

voluptate, spre *muzica sferelor* activată (dinspre persoana I (eu) înspre persoana II (tu) și a treia (el-ea) - în percepție de timp - *Îmblânzirea timpului*, unificare de minuni: „*Cooptăm nave și scule/ Desenăm litere/ Și gustăm/ DIN MUZICĂ/ Eu devin vioara lui Stradivarius/ Tu arcușul lui Paganini/ Tu ai știut să îmblânzești timpul/ Eu totdeauna l-am negat./ Dar timpul ne iubește/ Pentru că ne-a întâlnit/ Romantic și Realist/ Unde emoția nu e în antiteză cu rațiunea/ Dar se țin de mână/ Se sărută/ uneori se zburătăcesc/ De ordine sau dezordine/ Apoi se îmbrățișează*”. Căci poeta cu „aripi de lebedă” este poeta care întrece timpul. Cheia vibrației „Zborului de Aripă” a întregului propulsant o regăsim în axiomatica regăsire „Textul mă ia din timp- timpul mă ia din cuvinte”, ca urmare „Aripile îmi desfac eul “. Cuprinderea mai multor „eu”-ri o intuim în perceptul sinelui angajat în Supraeu - în adevăr artistic expulzant *coerentă- decoerentă*: „*Textul mă ia din timp - timpul mă ia din cuvinte*” și „*Aripile de lebedă/ îmi dezleagă forme*” – asta e - transcenderea în Absolut - în Fenomenal. Prin urmare, *eterul* „această substanță indivizibilă” în plinătate de vibrație/mișcare, este interferență: sunet, culoare, intonare - cuplare, creare/recreare, formă - prin esență; este act sinestezic voluptiv; este ființă - lumina purure a frumosului divin; punerea în mișcare a *legii unificării universale*, care lucrează în totul și în toate, inclusiv în/prin PAG al nostru /principiu al axiologiei globale cu admiterea înțelesului cosmogenetic - Ana Sârbu: „Principiul unei substanțe indivizibile, eterne, întregi în univers, întregi în noi (ubicuitate în noi și în fiecare ființă), numai din aceasta se explică, cu înlesnire putem zice, toate fenomenele”. Rolul TMGC, centrată pe imaginarul reproductiv – „la facerea lumii eram noi doi și iubirea”(cf: L.B.) își găsește expresie exersivă în primatul celei de a cincea forțe universale - *forța unificării prin iubire*, forța armonizării contraverselor într-un întreg afectiv-efectiv. Prin urmare, iubirea - ca fenomen ubicitar de manifestare a Creatorului în toată permanența unicalității Sale este forța unică de transcendere spontaneizantă a relativului în absolut. Or, chiar eficiența forței cu pricina este una a tendinței de angajare a unicumului poetic - Eugenia Fonari, „Pe marginea Absolutului”, acolo, unde creațiunea îi este pusă la cheremul adevărului de cugetare: „*Mi-am uitat timpul/ Dar poate l-am pierdut/ Prust m-ar sfătui la sigur să-l caut/ De fapt nu e vorba de un timp pierdut// E un timp rătăcit/ În clipele unui așternut/ de fapt e un timp.../ Cu mulți timpuri/ Un fel de prezent continuu englezesc// Și poate nu e vorba de timp/ Și precizarea orelor e un surplus/ Inutilitate/ Timpul se transformă în nulitate/ Iar spațiul? Dimensiune fonariană deschisă*”.

La realizarea studiului de caz „Motivul înălțării în Marea Spiritualitate - Victoria Fonari,”(3, p. 244) masteranzii demonstrează că cele constatate recent de cercetătoarea Ana Sârbu (AȘM, compartimentul „Istoria științei”) sunt din cele mai reale: „Nu doar scrierile lui Einstein aduc dovezi care confirmă scrierile biblice, că *omul este mult mai mult decât poate el percepe și înțelege*, dar că este nevoie să creadă, pentru că fiind făcut *după chipul și asemănarea Lui Dumnezeu* și fiind

înzestrat cu forță de creație, prin trăirile și emoțiile lui, modelează realitatea- o mitizează-remitizează, chiar dacă a o face inconștient...”(14), tot așa cum este reală făptuirea noastră de totdeauna aflată la cheremul autenticității devenirii minunatului nostru spirit: Marele Eminescu „Povestea magului rătăcitor prin stele”, poemul „Luceafărul”, Mihai Cimpoi „Enciclopedia Universală a scriitorilor români”, Nicolae Dabija „Ochiul al treilea”, „Așchii de Cer”, „Te blestem să te îndrăgostești de mine”, Ana Sârbu „Cuantă de aur eminesciană”, „Cosmogeneza de la intuiție la rațiune”, „Literatura și Arta.” Victoria Fonari „Atingeri de aripi”, „La marginea absolutului”, „Portalul inimii”... și încă atâtea și atâtea nume care, prin excepționala contribuție a noastră a tuturor, dovedesc încă și încă odată misterele uriașe ale eficienței TMGC/*Teorii și Metodologiei Generale a Creativității*.

În format atitudinal, dovedim încă odată în plus că *TMSC* este teoria centrării pe dreptul fiecăruia la manifestare în specific profesional - avansare în fenomenal/TMGC.

PRIN SINTEZĂ

Îngăduim a ne reîntoarce la evocările lui Mircea Eliade din *Mitul Eternei Reîntoarceri*: „*Nostalgia originilor* înseamnă încercarea de revenire la principiul inițial, spre *eterna reîntoarcere a identicului*”, depinzând „ea însăși (*eterna reîntoarcere*) de un principiu care nu este identitatea, dar care, în toate privințele, trebuie să satisfacă cerințele unei veritabile rațiuni suficiente”(5 ;6). Investigațiile noastre până aici certifică faptul că principiul în cauză (atât la nivelul imaginarii, cât și la nivelul realului) poartă un nume, identificat printr-un liber arbitru al determinismului specific, pus în slujba revalorizărilor circulare indivize și sociale: Principiul Axiologiei Globale. „Pentru a se realiza o interpretare sau o înțelegere, se constituie un *cerc hermeneutic*, care cuprinde o schemă de interrelații între interpret și datele textului, în alternanțele: tot – parte/ parte-întreg, analiză-sinteză, trecut- prezent, inducție-deducție, precum și în un complex de reguli și criterii de interpretare și înțelegere”(M.Cimpoi „*Esența Ființei*”Gunivas SRL,2003). Intenționăm să spunem că chiar dacă avem certa convingere că „Postmodernismul este un curent literar ce se manifestă în literatura română aproximativ *din anii 80 ai secolului trecut*”, adică, comparativ cam târziu, conștientizăm că începuturile lui(ale postmodernismului/ale postmodernității) au rădăcini adânci în mitologic. Având în vedere cele trei motive predominante ale mitologiei începuturilor, credem că întregul *cerc hermeneutic* cu pricina a fost startizat/ preconizat/accesat, în chip divin, încă de la germinare, postat pe forța colosală a liberarbitrului devenirii - un liber arbitru postmodernizat din fașă, configurat imaginar dintotdeauna, după etichetă eminesciană: „Vede-n capăt începutul cine știe să le învețe”, cât și după cea a zilelor de azi în maniera crezului artistic nicolaedabijan „amețitor, amețitor-văd lucrurile cu cel de al treilea ochi.”

Astfel ne convingem tot mai mult că fenomenologia geniului poporului român, întreaga fenomenologie a omului nostru creativ în exersare paideică - *cultură filologocentrică*- este una a datului/ datumului de excepție angajat identitar pe THI-DOR în format multiaptitudinal triplu.

Bibliografie

1. Botezatu Liuba. *Mitul - reper axiologic de reîntoarcere la identitate*(p.27-36), în „Retroacțiunea și „ Grațierea în educația lingvistică și literar-artistică la etapa de parteneriat”, Safin -Grup, Comrat,2008.
2. Botezatu Liuba. *Pentru o cultură filologică la nivel de transdisciplinaritate*(p.246), în „Educație.Știință, Cultură”. U.S.Comrat, 2011.
3. Botezatu Liuba. „Principiul Axiologiei Globale.Teoria și Metodologia Specială-Teori și Metodologia Generală a Creativității”353 p.Poligraf SRL. Comrat, 2024.
4. Cimpoi Mihai.*Periplul neoromantic*. Literatura și Arta din 12.12.2024.
5. Eliade Mircea „Meșterul Manole”P. Iași,1992,p.p.3;44.
6. Eliade Mircea. *Nostalgia Originilor*, în „Mitul Eternei Reîntoarceri “/WiKipedia
7. Fonari Victoria. „Atingeri de aripi”Ateneul Scriitorilor Bacău-România,2018.
8. Fonari Victoria. „La marginea Absolutului “/ „Au bord de l’absolu”. Foxtrot. Chișinău ,2016.
9. Fonari Victoria. „Portalul Inimii”.Prospexi,Dorohoi,2024.
10. Lari Leonida. „Scoica Solară”. Chișinău.Literatura Artistică, 1987.
11. Lari Leonida. „Mitul Trandafirului”. Chișinău.Literatura Artistică, 1985.
12. Freud Edmund „Introducere în psihanaliză” p. 43. 112., Ed. Didactică și Pedagogică. București, 1992.
13. Noica Constantin. *Introducere la dor*, în „Rostirea filozofică românească”, 1987.
14. Sârbu Ana. „Cuantă de aur eminesciană”, *Literatura și arta* 22 iunie, Chișinău, 2017.
15. Vasilcău Traian. „Antologie poetică”N.7 în limbile: română, portugheză, rusă, turcă, franceză, poloneză și tătară crimeeană. PRINT, Chișinău, 2018.
16. Vasilcău Traian. „Nemărginirea sufletului”. Chișinău,2018.
17. Kant Immanuel. „Critica rațiunii pure”. Editura Științifică București, 1972.
18. Kant Immanuel. „Tratat de pedagogie. Religia în limitele rațiunii”. Editura Aurora, S.B.L. Iași, 1992.

CU ROMANUL ÎN VACANȚĂ DE GRIGORE CHIPER SAU PREZENȚA LIVRESCULUI ÎN COTIDIAN

CZU 821.135.82.09+028.5

Elena Danu-Straistari,

masterand, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

(email: ellenadanu@gmail.com)

Natalia Străjescu

conf. univ. dr., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

(email: strajescu.natalia@gmail.com)

Rezumat. Volumul de proză scurtă *Cu romanul în vacanță* de Grigore Chiper reliefează viziunea despre lume a autorului. Situațiile prezentate într-o notă accentuată de *livresc* sunt relatate din perspectiva subiectivă a personajului-narator. Această carte se pretează a fi un (auto)jurnal, o (auto)biografie, în care se înfățișează viața de zi cu zi: vacanță, muncă, ritualuri și tradiții, întâlniri cu rudele și cunoscuții, cumpărături. Nota de originalitate se impune prin prezența spectaculoasă a cărții, a romanului, în special, în acest tumult existențial. Prozatorul Grigore Chiper scrie pe alocuri excesiv de elegant, influențat de literatură și cultură, despre realitățile sociale și oamenii întâmplători, informând societatea despre problemele existente. Atât în dialog cu personajele sale, cât și în monologul prezent ca o parte indispensabilă în fiecare povestire, protagonistul-narator vorbește despre cotidian și despre literatură, îmbinând realul cu imaginarul.

Cuvinte cheie: roman, existență, realitate, vacanță, lectură.

*

Abstract. The short story collection *Cu romanul în vacanță* by Grigore Chiper highlights the author's worldview. The situations presented, with an accentuated literary tone, are narrated from the subjective perspective of the narrator-character. The book can be seen as a (auto)journal or (auto)biography, depicting everyday life: vacation, work, rituals and traditions, meetings with relatives and acquaintances, and shopping. The originality is marked by the spectacular presence of books, particularly novels, in this existential turmoil. The writer Grigore Chiper, occasionally writes with excessive elegance, influenced by literature and culture, addressing social realities and the incidental people, informing society about existing issues. In both dialogues with his characters and in the monologues, which are an indispensable part of each story, the protagonist-narrator speaks about daily life and literature, blending the real with the imaginary.

Key words: novel, existence, reality, vacation, reading.

Nedespărțit de *livresc*, scriitorul postmodernist Grigore Chiper vorbește despre importanța cărții cu diferite ocazii și ne anunță că „literatura nu traversează o criză, care să o submineze din interior, ci mai curând fenomenele politice, sociale,

economice etc. – mai ample decât cele literare – creează un background care se reflectă într-o formă sau alta asupra literaturii.”¹ Această idee este reliefată și în subiectele abordate în povestirile sale, care vin ca un răspuns la provocările timpului.

Majoritatea scriitorilor sunt, deseori, inspirați sau influențați de situația din societate și descriu polemicile, neajunsurile și viciile din anturajul cotidian, venind cu critică sau susținere. Astfel, și prozatorul Grigore Chiper scrie pe alocuri excesiv de elegant, influențat de literatură și cultură, despre realitățile sociale și oamenii întâmplători, informând societatea despre problemele existente. Atât în dialog cu personajele sale, cât și în monologul prezent ca o parte indispensabilă în fiecare povestire, protagonistul-narator vorbește despre cotidian și despre literatură, îmbinând realul cu imaginarul.

Volumul de proză scurtă Cu romanul în vacanță, scris de Grigore Chiper, cuprinde 13 povestiri, în care prezența unui roman devine așteptată de la o narațiune la alta, iar naratorul reflectă asupra propriei existențe și a celor pe care îi observă sau cu care interacționează. Culegerea se pretează a fi un (auto)jurnal, o (auto)biografie, reală sau ireală, în care se narează despre vacanță, călătorie, despre rutina de zi cu zi: muncă, cumpărături, întâlniri, amintiri, totul culminând cu îndemnul spre lectură. În general, prozele autorului se concentrează pe explorarea vieții contemporane, adesea prin prismă satirică sau ironică.

În povestirea *Pe strada Schinoasei*, Grigore Chiper menționează că această culegere de proză „nu este un *Jurnal a la Gide*, cu notare amplă de la prima până la ultima. Este un jurnal mic, restrâns. E o perioadă scurtă din viață, reflectată în gânduri, idei, senzații, imagini. E o mostră sau un fel de jurnal cum toate au devenit un fel de. Jurnalul meu e ca o respirație scurtă.”²

Scriitorul se adresează unui cititor elevat, care, răsfoind volumul de povestiri *Cu romanul în vacanță*, asistă la o lecție de literatură. Vorbind de limbajul scrierii, semnalăm intenția autorului de a avea o carte de proză variată, care conține ceva acțiune, dialog, descriere, meditație, destindere. „Cartea să se citească fluent, să nu fie artificial complicată, dar nici inadmisibil de simplistă. Prin complicare excesivă și simplificare rudimentară nu poți atrage un cititor elevat”³, menționează prozatorul într-un interviu.

¹ Dorin Duscias, *Grigore Chiper: „Literatura română încă nu este un obiectiv al cititorului occidental”*. În: *Timpul*, 26 aprilie 2019. Disponibil: <https://timpul.md/articol/grigore-chiper-literatura-romana-inca-nu-este-un-obiectiv-al-cititorului-occidental-141441>. (accesat 16.12.2024)

² Grigore Chiper, *Cu romanul în vacanță*. Chișinău: Editura Prut internațional, 2023, p. 165.

³ Irina Nechit, *INTERVIU// Grigore Chiper: „Convingerea mea este că cel mai bine scriem atunci când scriem despre noi. Sunt un adept al autenticității”*. În: *Ziarul național*, 25 iulie 2024. Disponibil: <https://www.ziarulnational.md/interviu-grigore-chiper-convingerea-mea-este-ca-cel-mai-bine-scriem-atunci-cand-scriem-despre-noi-sunt-un-adept-al-autenticitatii/> (accesat 14.12.2024).

Această noutate editorială ne invită „să ne oprim din alergat și să ne amintim cine suntem. Să fim conștienți de noi înșine, de sorocul limitat pe care-l avem la dispoziție între două momente existențiale pe care nu avem cum să le ocolim, orice stratageme am inventa. Naștere și moarte? Nimic spectaculos, nimic eroic în toate astea, dar nu avem cum să sărim peste ele și, dacă nașterea proprie și-o amintesc doar sfinții și șarlatanii, moartea începe să ne obișnuiască cu sine odată cu plecarea părinților”⁴.

Protagonistul este personajul-narator – un *alter ego* al autorului – care „este adept al autenticității în scris, din simplul motiv că aici este mai ușor să reușești, să nu calci strâmb, să nu cânti fals, că cel mai bine scriem atunci când scriem despre noi.”⁵ Acesta este cu cartea în mână oriunde nu s-ar duce sau e cu gândul la carte, reflectând despre literatura română și cea străină. În vacanță, pe plajă, indiferent de anotimp, oraș sau țară, mijloc de transport în care el călătorește, cartea îi este alături ca un prieten de companie, cu care poate vorbi, din care se poate inspira pentru propriile lucrări sau, pur și simplu, pentru a schimba atmosfera.

În povestirea *Mănușile*, protagonistul reflectează asupra lacunelor de cultură din societate, în plină iarnă, când a pornit cu trenul și a luat o carte cu veșnicul gând să mai omoare din timp. Își pune de fiecare dată în geantă una nu prea groasă, din vreo colecție de pocket book: jumătate era pentru dus și alta – pentru întors. „Era cumva firesc să nu văd pe nimeni cu cartea în mâini în acest tren muncitoresc, care îmi convenea datorită orei de pornire și a vitezei, calculate pentru lectura unei jumătăți de carte.”⁶

Situația gălăgioasă din tren era deranjantă, deși zăpada de dincolo de geam crea un surplus de luminozitate, propice lecturii unei cărți, care avea corpul de literă mărunț. Discuțiile cu o domnișoară, cu bărbaii și femeile, mahalagii și cumetrii de prin satele din împrejurimi care călătoreau foarte agitați pentru o oră încă destul de matinală, stațiile de tren, frigul etc., sunt descrise în detalii, în paralel cu opera romancierului McEwan.

Într-adevăr, povestitorul se arată interesat de viața oamenilor întâmplători. Cercetătoarea Nina Corcinschi susține că, cotidianul, prezent în proza lui Grigore Chiper, este descris iscusit datorită lentilelor naratorului, care are dioptrii mărite și care fixează detaliile, dispunând de mecanisme de reglare a vitezei. „Parcursul cinematografic își dozează mișcările, acumulând instantanee, dar și stop-cadre, travelling-uri, dar și hipotipoze. Naratorul fie insistă asupra unor momente mai mult

⁴ „Cu romanul în vacanță”, de Grigore Chiper: simți expunerea și singurătatea de pe eșafod. În: *Jurnal.md*, 26 decembrie 2013. Disponibil: <https://www.jurnal.md/ro/news/307ee719bfebe8eb/cu-romanul-in-vacanta-de-grigore-chiper-simti-expunerea-si-singuratatea-de-pe-esafod.html>. (accesat 14.12.2024)

⁵ Irina Nechit, *op. cit.*

⁶ Grigore Chiper, *op. cit.*, p. 21.

sau mai puțin semnificative, fie trece grăbit și sporadic pe suprafețe.”⁷ Descriind societatea în general, acesta își amintește despre timpul care s-a scurs și continuă să se schimbe de la o lună la alta: „Dintr-o epocă am trecut în alta. Societatea a devenit mai liberă și se descătușa în continuare. Ceea ce puteai obține cu mari eforturi și sacrificii ieri, azi se deschidea în față și invers.”⁸

În unele povestiri sunt descrise obiceiurile respectate la diverse sărbători religioase, slujbe bisericești, înmormântări etc. la care a fost prezent naratorul, fiind urmărite acțiunile preotului, vocea și flerul acestuia la citirea parastasului lung și obositor, relația lui cu enoriașii, talentul de bun organizator. Totodată, sunt redată impresiile consătenilor când „aproape de cinci, oamenii încep să se întrebe, ce face preotul de tărgănează atât. Oamenii nu știu că focul sacru a fost adus târziu anul acesta.”⁹ Obiceiurile de înmormântare sunt așa cum sunt. „Pot părea rudimentare, arhaice sau inutil complexe. Doar bătrânii rămași în viață mai vin la procesiunile funerare, dar ei sunt neputincioși.”¹⁰ Referindu-se la slujba de duminică de Paștele Blajinilor, subliniază că „parastastasul s-a încheiat. Au rămas doar preotul, preoteasa, dascălul, coristele și acele câteva băbuțe care zăbovesc mereu printre ultimii. Mama făcea parte din această categorie.”¹¹ Femeia, blondă sau brunetă, tânără studentă sau mamă cu copii etc., de asemenea, este examinată atent. „În momentul acesta o fată îmbrăcată în negru, cu o floare în mână, s-a apropiat de epavă. Semăna cu cea care mă acuzase adineaori, dar nu eram întru totul sigur că e ea.”¹² Iar despre o doamnă cu copil spune că „judecată după hainele pestrițe și cam ponosite, pare a fi dintr-o familie social vulnerabilă. Copilul, cu șapca sură legată sub barbă, a stat cuminte în brațe, ciufulindu-i mamei din când în când părul auriu.”¹³ Totul intră în unghiul de percepție al prozatorului, el fiind atent la tot ceea ce se întâmplă în cotidian, iar orice amănunt, care ar părea ne semnificativ, capătă contur în spațiul prozastic.

Natura este descrisă în detalii în toate anotimpurile și cu orice ocazie, accentuând starea emoțională a povestitorului. „Cerul s-a înnorat. Afară se aude un greier. Cântecul lui seamănă acum cu sunetul pe care îl produce bomfaierul atunci când dai energic cu el de metal. Atunci când greierul va tăcea, nu voi avea motiv să mai stau și voi merge la culcare”¹⁴, dominant fiind monologul personajului-narator.

⁷ Nina Corcinschi, *Proza lui Grigore Chiper într-o nouă paradigmă a mimesisului*. În: *Metaliteratură*, 2008, nr. 5-6(19), pp. 15-19, ISSN 1857-1905.

⁸ Grigore Chiper, *op. cit.*, p. 100.

⁹ Idem, p. 74.

¹⁰ Idem, p. 111.

¹¹ Idem, p. 147.

¹² Idem, p. 124.

¹³ Idem, p. 167.

¹⁴ Idem, p. 131.

Motivul drumului reprezintă cărările și traiectoriile multiple din viața omului, fie parcurse, fie descoperite, în care apar persoane cunoscute și necunoscute. Ritmul aproape uniform al povestirii *Pe strada Schinoasa* duce cititorii în centrul Chișinăului, pe strada *Schinoasa 13*, apoi pe strada *Circului*, ulterior pe strada *Aeroportuară*. În acest spațiu are loc revederea cu Elena (Lena), decorul fiind întregit de senzațiile unei întâlniri care s-ar dori să mai dureze, chiar dacă erau clipe de tăcere. Se simte în toate o neliniște, o frică a protagonistului așa ca înaintea unei despărțiri inevitabile, combinate cu un oraș care pare pustiu, condensând starea sufletească a acestuia.

Indiferent de situația descrisă, cititorul este invitat să participe la dialog. Monologul interior al naratorului dezvăluie energiile participative ale cititorului, acesta devenind personaj-partener la discuție. „Alteori, *tu* nu e decât un alter-ego al naratorului. Optica de vizualizare și analiză se îndreaptă și asupra eului dublat.”¹⁵ El este ca un coparticipant la acțiune și se află în situația de a-l ajuta pe acesta să clarifice situațiile confuze. Naratorul se adresează cititorului, utilizând persoana a doua singular: „Îți mai amintești că te-a acuzat nitam-nisam că ai fi împins-o”¹⁶; „Îți mai amintești cum odată, în fragedă copilărie, ai fost cu o rudă de a ta pe aici?”¹⁷, etc.

Referindu-se la vacanța petrecută în Grecia, naratorul nu doar își împărtășește impresiile despre vacanța la mare, ci oferă și o scurtă lecție de limbă și literatură română. „Gesturile de exprimare a afirmației și negației sunt la fel inverse. Negația grecească e oxy. De aici și oxymoron.”¹⁸ Personajul-narator este, pe rând, intelectual sau literat și nu exclude, în discuție cu cititorii, utilizarea simbolurilor. Astfel, sintagma „strada Schinoasa” devine un simbol ce denotă amintiri, dorințe, sentimente care au ocupat un loc important în viața lui; este prezentă și în titlul povestirii cu același nume, în conținutul acesteia, în prima și ultima propoziție: *Țineam un plic cu o adresă pe el: strada Schinoasa 13 bis...; Știam o adresă strada Schinoasa 13 bis*. Numărul 13, de asemenea, devine un simbol, fiind legat de evenimente care l-au marcat în viață. (Relevant este că autorul a inclus în acest volum 13 povestiri.) Frecvent în text este utilizată repetiția „îți amintești cum odată”, expresia subliniind trecutul nu atât de îndepărtat și prezentul, accentuat prin „astăzi”, „acum”, în care viața, dragostea, orașul sunt redată în relație de conviețuire.

Conexiunea dintre artificial și natural, specifică prozei lui Grigore Chiper, este descoperită în construcția textului literar. „Segmentarea discursului narativ, pulverizarea lui într-o eterogenitate de priviri și gesturi, unele difuze, abia schițate,

¹⁵ Nina Corcinschi, *op. cit.*, pp. 15-19.

¹⁶ Grigore Chiper, *op. cit.*, p. 123.

¹⁷ Idem, p. 158.

¹⁸ Idem, p. 126.

altele clare și tranșante se află concomitent în serviciul autenticității. Sunt însă și pagini în care fragmentarismul, jocul de cuvinte sunt asumate doar ca exerciții livrești, artificiale.”¹⁹ Astfel, cunoștințele scriitorului în domeniul literaturii sunt completate cu varii expresii în limba engleză *road movie*, *abroad*, *try to guess* etc, dar și în alte limbi, în funcție de locul de vacanță ales și de subiectul povestirii.

Vorbind despre carte, găsim un îndemn la lectură pentru întreaga familie, iscusit reliefat chiar în prima povestire, intitulată *Cu romanul în vacanță*. Protagonistul pusese în geantă romanul *Vânătorii de zmeie* de Khaled Hosseini, iar feciorul său citea din zor din el. Voia probabil să-l ajungă cu orice preț. „Eu citisem acasă nouă capitole ca să mă conving că iau cu mine o carte bună și acum credeam că mă pot relaxa. Ajunsesem exact acolo unde Amir părăsea Afganistanul și începea o nouă perioadă în viața lui.”²⁰ Băiatul se apropia de capitolul IX al cărții și a hotărât să rămână pe mal decât să înoate.

Concurență la citit. Tatăl și fiul citesc o carte. Cât de frumos sună astăzi, când lectura nu este o pasiune a fiecăruia, mulți optând pentru telefon sau alte gadgeturi. Băiatul trecea la faza americană a lui Amir și și-a fixat timpul pentru citit: „până va veni albatrosul și se va așeza pe barcă.”²¹ Naratorul citise din romanul lui Khaled Hosseini și privea spre o singură adresă din zare. Era împărțit între a citi cât mai mult ca să plece acasă cu romanul terminat și a nu pierde ținta din vedere. Când venise la mare, se lăuda în fața băiatului cu avansul de circa 100 de pagini, ulterior însă situația se inversase. Revine la roman pentru a-l da gata primul, dar și pentru a-i oferi timp băiatului să-l ducă până la capăt. Soția nu avea nicio șansă. Citise romanul lui Hosseini pe nerăsuflăte și concluzionase că „după ce citești o carte, te simți de parcă ai avea mâinile dezlegate.”²²

Reflectând asupra romanului lui Hosseini, autorul a subliniat că *The Kite Runner* are toate ingredientele pentru a satisface orice public, el și băiatul reprezentând tocmai publicul diferit. Romanul e bun de citit, bun de predat și bun de realizat în baza lui creativ writing. Pot fi urmărite cu multă claritate elementele de construcție, evoluția personajelor, subiectul și intriga la scara întregii opere sau pe anumite segmente, expresiile de mare sugestivitate, ritmul alert, palpitant, potrivit unui film hollywoodian, etc. Acestea sunt spuse de narator, în calitate de critic literar, care nu ezită să facă o recenzie la romanul respectiv, cu unele elemente de analiza literară.

Alegerea unei cărți bune uneori este foarte dificilă, indiferent de vârsta cititorului, însă culegerea de povestiri *Cu romanul în vacanță* oferă un șir de

¹⁹ Nina Corcinschi, *op. cit.*, pp. 15-19.

²⁰ Grigore Chiper, *op. cit.*, p. 6.

²¹ Idem, p. 12.

²² Idem, p. 16.

recomandări: *Baltagul* de Mihail Sadoveanu, *Ion* de Liviu Rebreanu, *Vânătorul de zmeie* de Khaled Hosseini etc. Autorul prezintă detalii despre subiectul acestora, referindu-se la unele personaje, care sunt comparate cu oamenii întâmplători din viața sa. În discuție cu prietenul Daniel despre încercarea de a face bani la bursă, și-a amintit de *Baltagul* lui Sadoveanu și de personajul feminin pe nume Maranda. Astfel, cititorul avizat este invitat, în manieră indirectă, la dialog: fie să (re)viziteze operele perioadelor anterioare, fie să le parcurgă pe cele din perioada contemporană.

Cu ochi ager de observator, constatăm prezența cărții în viața protagonistului și pasiunea lui pentru literatură. Fiind pe plajă, a remarcat „pe un șezlong – un roman mare și gros, în stil american, al lui Kate Morton. Pe altul cineva a lăsat o carte la fel de groasă, doar că în format pocket book, a Tatiane Ustinova. Cartea e în original.”²³ Văzând cărțile, naratorul și-a amintit despre romanul rămas deschis la capitolul IX.

Un episod interesant este cel în care e prezentat Târgul de carte *Gaudeamus* din București. Nu era încântat protagonistul, devorator de cărți, de orașele mari. Aglomerația de oameni îl obosea. Era disperat și nu credea că în viermuiala asta ar fi în stare să aleagă bine o carte. Totuși, „deschizând *Solenoidul*, a dat de mărturia unui personaj mai aparte, care de fapt e transfigurarea scriitorului.”²⁴ Când a pus mâna pe cărțile lui Akutagawa și Mishima, prozatori din generația de aur a literaturii nipone, protagonistul ardea de nerăbdare să vadă ce fel de proză fac acești autori: „alcătuită din flash-uri, în care viața e regizor, sau construită, elaborată (bunăoară, ca la O. Henry), în care până și hazardul este regizat.”²⁵ Constatăm admirația naratorului față de literatura niponă.

Convingător sunt prezentate recomandările privind lectura cărților electronice. Numaia că naratorul se arată dezamăgit de faptul că, practicând astfel de activități, site-ul ales nu-l avertizase că materialul descărcat este doar un fragment. Romanul salvat de pe un site rusesc nu a fost o garanție a unei lecturi atractive. Totodată, se oferă o soluție în lipsa unei cărți potrivite – o cronică la o carte ce poate fi găsită în telefon – „uneori o cronică te poate feri de o carte fără să o înjure.”²⁶

Episoadele din viața de scriitor, redată în povestirea *Pe Skiathos*, ne oferă informații despre ultimul roman al protagonistului care nu ar fi avut succes, de facto, decât printre prieteni. Observațiile colegilor, criticile acestora referitoare la volumul respectiv, erau binevenite. Remarcile au fost ascultate, însă nu toate au

²³ Idem, p. 10.

²⁴ Idem, p. 64.

²⁵ Idem, p. 64.

²⁶ Idem, p. 36.

fost acceptate. O cauză a insuccesului ar fi dimensiunile scriiturii. „Romanele de succes de la noi sau din străinătate erau dacă nu foarte voluminoase, atunci, în tot cazul, mai mari decât al meu”²⁷, se consola acesta.

Cititorul găsește răspunsul la întrebarea „cum are loc documentarea pentru o nouă carte?”. Pentru început, protagonistul-narator propune accesarea site-ului www.anewnovelchance, ulterior căutarea subiectelor potrivite prețiozităților de moment. Următorul pas fixat este navigarea pe site-urile de dialoguri și descrieri, de unde ar putea fi selectat ceea ce se potrivește cu subiectul ales. „Bineînțeles că materialele erau insuficiente pentru a construi un roman, trebuiau legate și ajustate, dar mai ales transformate și completate. Aceste materiale erau necesare mai ales pentru cei de alde mine, care nu pot începe o carte și au nevoie de un imbold sosit din exterior.”²⁸

Procesul de scriere a unui roman este comparat cu potrivirea unui puzzle, „care îți scapă în permanență. De aici și stilistica simplistă și haotic-neglijentă a romanelor dostoevskiene”²⁹, se menționează în *Trei guinee*. Totodată, în povestire sunt reliefate scene și din viața privată a povestitorului, relația cu prietenii, discuțiile șifonate cu soția Mara, specificul funcționării editurii și personalitatea scriitorului.

Fiecare povestire nu este doar o relatare a unor întâmplări în care participă oameni obișnuiți, dar adevărați, ci și o reflectare asupra locului și rolului cărții și a literaturii în viața de zi cu zi. Personajul-narator și-a îndeplinit misiunea de observator atent al cotidianului, transformând întâmplările în fragmente de narațiune, accentuând interacțiunea subtilă dintre viața reală și influența cărților asupra comportamentului uman. Citind povestirile lui Grigore Chiper, am urmărit viața oamenilor simpli, a eroilor din cele 13 narațiuni și putem afirma, ca și autorul, că „lumea se schimbă mai iute decât îți poți imagina.”³⁰

Volumul de proză scurtă *Cu romanul în vacanță* de Grigore Chiper poate fi comparat cu un dialog continuu între viață și literatură. Criticul literar Răzvan Voncu, referindu-se la poetul de vocație Grigore Chiper și opera acestuia, a confirmat că acesta scrie proză ca un prozator, pentru care stilul este important, proza fiind o baterie a cuvântului în patru muchii. Scriitorul Grigore Chiper a găsit ritmul interior al frazei, astfel încât, oricât de banale ar fi întâmplările narate, textul își ține captiv cititorul.

²⁷ Idem, p. 42.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Idem, p. 88.

³⁰ „Cu romanul în vacanță”, de Grigore Chiper: simți expunerea și singurătatea de pe eșafod. În: *Jurnal.md*, 26 decembrie 2013. Disponibil: <https://www.jurnal.md/ro/news/307ee719bf8eb8eb/cu-romanul-in-vacanta-de-grigore-chiper-simti-expunerea-si-singuratatea-de-pe-esafod.html>. (accesat 14.12.2024)

NAȘTEREA, SAU DRUMUL DINSPRE LUMEA NEAGRĂ SPRE LUMEA ALBĂ

CZU 398.2+821.111

Beatrice-Maria Standavid

profesor, Colegiul Național Pedagogic „Mihai Eminescu”, Târgu Mureș
(email: standavid_b@yahoo.com)

Rezumat. *Nașterea este văzută în credința populară ca un drum tainic dinspre lumea întunecată a increatului, spre lumea albă a vieții. Din acest motiv toate practicile legate de naștere și botez, capătă semnificații aparte. Nașterea este o etapă la care individul nu participă în mod activ, lucid. Apariția unei noi ființe a fost așteptată întotdeauna cu emoție și s-a dorit întâmpinată cu responsabilitate, de aceea unele practici au rolul de a asigura fecunditatea, fertilitatea, purificarea; de a facilita venirea pe lume a copiilor (lipsa acestora într-o căsătorie fiind considerată rezultatul unui blestem, un adevărat păcat); de a înlesni purtarea unei sarcini ușoare.*

Cuvinte cheie: *naștere, practici, lumea neagră, tradiție.*

*

Abstract. *Birth is seen in popular belief as a mysterious journey from the dark world of the uncreated to the white world of life. For this reason, all the practices related to birth and baptism take on special meanings. Birth is a stage in which the individual does not participate actively, lucidly. The appearance of a new being has always been awaited with emotion and wanted to be welcomed with responsibility, which is why some practices have the role of ensuring fecundity, fertility, purification; to facilitate the birth of children (their absence in a marriage being considered the result of a curse, a real sin).*

Key words: *birth, practices, black world, tradition.*

Obiceiurile legate de marile momente din viața omului. Obiceiurile legate de momentele importante din viața omului impresionează prin dimensiunea manifestărilor, prin puterea de a antrena colectivitatea întreagă, prin caracterul lor obligatoriu. Reminiscențele străvechi, credințele, superstițiile, gesturile, actele cu caracter ritualic (vii încă în memoria oamenilor), s-au păstrat doar ca elemente de „podoabă”. Renunțând la ele, sau, supunându-le înnoirii, în prezent, pe prim plan se situează aspectul ceremonial.

Trecerea de la o etapă existențială la alta a fost privită mereu ca un eveniment important al vieții. Dacă nașterea și moartea sunt două etape la care individul nu participă în mod activ, lucid, căsătoria reprezintă un act la care omul e martor, actant dinamic și conștient pe tot parcursul desfășurării ceremonialului.

Practici complexe, ele include manifestări de natură diversă ce au rolul de a evidenția fie credințe străvechi, menite să illustreze perpetuarea ceremonialului, fie

rituri menite să-l apere pe om sau să-l inițieze în noul statut dobândit. Acest din urmă aspect marchează rolul social pe care îl reprezintă pentru colectivitate noua mutație.

Obiceiurile legate de momentele importante din viața omului au o formă de prezentare complexă pentru că de regulă ele se petrec o singură dată în viața omului. Cele trei momente: nașterea, căsătoria, moartea, se caracterizează prin structuri comune, concentrându-se în jurul aceluiași nucleu: existența umană.

Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu¹ insistă asupra faptului că „Orice trecere de la o stare la alta implică trei etape esențiale”:

- ritualurile preliminare au rolul de a indica despărțirea de vechea stare
- ritualurile liminarii subliniază trecerea propriu-zisă
- ritualurile postliminarii marchează intrarea în noua stare

Fiecare etapă este anticipată de o serie de manifestări care au rolul de a facilita momentul trecerii propriu-zise și sunt urmate de altele, menite să consolideze noua stare în care se află individul.

Pe parcursul fiecărei obicei, cântecele, dansul, orațiile, strigăturile, alcătuiesc o suită rituală unitară.

Obiceiuri legate de naștere. Prezentare generală

Nașterea e văzută în folclor ca un moment de trecere din lumea neagră, necunoscută, în lumea albă a vieții propriu-zise.

Apariția unei noi ființe a fost așteptată întotdeauna cu emoție și s-a dorit întâmpinată cu responsabilitate, de aceea unele practici au rolul de a asigura fecunditatea, fertilitatea, purificarea; de a facilita venirea pe lume a copiilor (lipsa acestora într-o căsătorie fiind considerată rezultatul unui blestem, un adevărat păcat); de a înlesni purtarea unei sarcini ușoare.

O serie de obiceiuri practicate cu diverse prilejuri au rolul de a asigura fertilitatea.

A doua zi de Rusalii, pe Valea Gurghiului, din județul Mureș, are loc *Udatul nevestelor*, o practică ce asigură fertilitatea tinerelor femei căsătorite

Trebuie subliniat faptul că în textele rostite la aceste momente (simple orații) nu se fac referiri la starea veche – de increat – din care a venit copilul. Accentul e pus pe integrarea nou-născutului în lumea terestră, în care își va duce viața alături de semenii, dacă începutul e de bun augur și evoluția sa va fi conform așteptărilor – o viață ce se vrea aproape de ideal.

În trecut, nașterea avea loc acasă. Femeile erau ajutate de moașe pricepute, cărora li se adăugau și alte rude sau vecine, venite să întâmpine copilul, sau să se asigure că, pe viitor, mamele vor mai da viață și altor copii. Rolul lor, destul de

¹ Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu, *Folclor literar românesc*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991, p. 90-91, 92.

important în evoluția viitoare a pruncului era similar cu cel al ursitoarelor, care puteau influența în bine destinul celui mic.

Nașterea

Încă din momentul nașterii, copilului îi sunt prezentate unelte de muncă ce-i vor ajuta în viitor și care acum se constituie în obiecte cu valoare magică.

„De va fi fată,
Să iasă la furcă.
De va fi fecior,
Să iasă la topor”²

În unele zone ale țării e întâlnită o orăție scurtă, rostită de moașă la nașterea copilului. Caracterul ei sumar are aspectul unui descântec, fiind întâlnit în alte variante, în județul Mureș, în colindele rostite la casele cu copii mici.

„Din găoază din rogoz
O ieșit ăst Făt Frumos
Și cere scufă și salbă
Să să ducă-n lumea albă;
Cere cal de călărie
Și o stea la pălărie
Ca să treacă de pustie”³

Există de asemenea câteva formule consacrate, fără valoare literară propriu-zisă.

*Să fie
Sănătos
Și frumos.
Să trăiască,
Și să crească,
Să aibă noroc în viață.*⁽¹⁾

Prima scaldă

Primei scaldători i se atribuie de asemenea valori magice. În apă sunt puse: un obiect de argint, miere, pâine, ou, bujor, busuioc, lapte și se rostește un text cu valoare de descântec:

*Scump ca argintu,
Dulce ca mnierea
Bun ca pâinea
Sănătos ca ou
Rumen ca bujoru*

²*Idem*, p. 189-190

³*Ibidem*

Frumos ca busuiocu

Și alb ca lăptile^(II)

Se consideră că această apă are puteri benefice și asupra celorlalte, așa că femeile care participă la prima scaldă sunt îndemnate:

Hai săriți pistă covată,

S-aveți și voi câte-o fată;

Dar săriți cam nălțișor

S-aveți și câte-un ficior. ^(III)

Actul trecerii peste vas are și o valoare purificatoare.⁴

Apa e aruncată la rădăcina unui pom, în timp ce se rostește urarea:

S-o răsturnat covata

Să trăiască nepota

Și s-o răsturnat de-odată

Să mai facă și o fată

S-o răsturnat pe-un picior

Să mai facă și-un ficior^(II)

Botezul

Botezul este un alt moment important din existența copilului. La practica botezului participă întreaga familie, dar și alți apropiați din comunitate.

Există două tipuri de botez.

Mai întâi se practică botezul tradițional, de pământ.

În drum spre biserică, pentru săvârșirea botezului creștin, copilul este dus la o răscruce de drumuri, un loc ce este considerat magic, e așezat pe pământ, i se presară pământ pe creștet, iar nașa rostește formule prin care i se urează sănătate, viață lungă, să fie frumos, bogat și cinstit. Tot în drum spre biserică, nașa se oprește la o fântână cu apă neînchepută, de unde va lua apă. O parte va fi folosită pentru botez, iar altă parte, va fi folosită la un alt ritual, realizat la întoarcerea acasă. Pământul, apa, focul – lumânarea – sunt de sorginte păgână, cu rol de a asigura legătura pruncului cu elementele primordiale ale naturii. Peste acestea s-a suprapus actul creștin al botezului.

„Botezul este acea Sf. Taină care, prin lucrarea văzută a întreitei cufundări în apă și chemarea Sf. Treimi, împărtășește harul care șterge păcatul strămoșesc și celelalte păcate și face pe cel ce o primește membru al Bisericii, născut la o viață nouă în Hristos”⁵. Sf. Apostol Petru arată că Botezul se face „spre iertarea păcatelor” (Fapte 2, 38)⁶ Prin Sf. Botez devenim făpturi noi în Hristos și mădulare

⁴Ovidiu Bârlea, *Folclorul românesc*, vol. I, București: Editura Minerva, 1983, p. 174

⁵ *** *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, Editura Apologeticum, 2006, p. 92.

⁶ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe

ale Bisericii, murind și înviind în chip tainic cu Hristos.⁷

Apa sfințită, aghiazma, folosită la botez este luată acasă de nașa copilului. Femeile vor stropi casa și copilul pentru a-l proteja de rău.

Ajunși acasă, nașa dă copilul mamei rostind de trei ori formula consacrată: Am dus un păgân/Ți-am adus un creștin”. Folosind un mănunchi de cimbru și busuioc, nașa stropește copilul și tânăra mamă, cu o parte din apa neînceptă luată în dimineața zilei de botez, rostind o formulă cu valoare magică, de descântec și de dezlegare a mamei:

*„Bună dimineața apă nouă,
Nu am vint di la râu de rouă.
Am vint la vale cu drag
Să-ți dau apă pintru leac.
Ileana să să lecuiască
Și alți coptii faini să nască.
Să îi șie jiața plină
De jioc și de veselie.”^{iv}*

Apoi duceau mănunchiul la râu și-l aruncau pe apă, pentru spălarea relor din casă și pentru a o ajuta pe femeie să depășească problemele cotidiene.⁸

Definitivarea integrării copilului în societate este dată de petrecerea de la botez, la care sunt invitați rude, vecini, cunoscuți, în funcție de amploarea pe care tatăl dorește să o dea evenimentului.

Cumetria, sau botezul este un moment în care starea de veselie are rolul de a asigura o bună intrare a nou-născutului în lume. Aici întâlnim masa ca element comun tuturor ritualurilor de trecere pe care le anticipează (masa mare de la nuntă, comândarea – masa de după înmormântare) .

Acceptarea copilului de către colectivitate se realizează prin darurile pe care participanții i le oferă, precum și prin urările făcute.

Orațiile rostite cu acest prilej au de cele mai multe ori tentă umoristică. Majoritatea gravitează în jurul nașilor, lăudându-le frumusețea:

*„Bărdănaș cu vârful verde
Cumătra, sprâncene negre,
Cine-o vede, mintea-și pierde”⁹*

sau adresându-le urări:

„Cumetre mare

Române, 1992, p. 351

⁷ *** *Învățătura de credință ... op cit.*, p. 83.

⁸Maria Grancea, *Apa în tradiția și obiceiurile populare*. Disponibil on line la adresa: <https://harlauletnografie.wordpress.com/2018/09/26/apa-in-traditia-si-obiceiurile-populare/>. Accesat în 11.12.2024

⁹ Ovidiu Bârlea, *op cit.*, p. 350.

Precum ai ajuns să botezi,
Așa să ajungi să și cununi
Să ai tot fin de fin
Să-ți fie voia deplin”¹⁰

Alte texte sunt satirice (îndemnul de a bea sub amenințarea blestemului):

„Deci, cel ce bea să trăiască,
Cel ce nu bea să plesnească,
Cel ce vinul nu va bea,
Nici în Rai nu va intra”¹¹

Oratorul rostește deschis și glumeț intenția sa de a se înveseli, sau comentează cu părere de rău momentul încheierii petrecerii.

Manifestările populare întâlnite în județul Mureș nu diferă de cele prezentate în majoritatea zonelor. Folclorul literar legat de naștere este aproape inexistent.

Pomul de botez

La intervale diferite de timp de la nașterea copilului se pune pomul de botez. Creanga împodobită cu fructe, dulciuri, colaci, era înfiptă într-un colac–*stolnic*^(iv).

După slujba de la biserică, el era oferit nașilor în numele copilului, rostindu-se formula: „*Pomul acesta, pe lumea asta, e al dumatăle, pe lumea cealaltă, al meu să fie.*” Răspunsul nașilor era: *Dumnezău să facă parte*⁽ⁱⁱⁱ⁾

Listă de informatori

I. Bucin Florentina, (a lu Lena de după Oltuane), 75 ani, sat Adrian, comuna Gurghiu, județul Mureș

II. Pop Rafila, (a Bitancului), 54 ani, sat Solovăstru, comuna Gurghiu, județul Mureș

III. Fărcaș Raveca, (a lu Sîle di pe ștrec), 66 ani, sat Adrian, comuna Gurghiu, județul Mureș

IV. Todoran Elena, (a Blojoiului), 57 de ani, sat Adrian, comuna Gurghiu, județul Mureș.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu, *op cit.*, p. 189.

CU PRIVIRE LA VALORILE SPECIALE ALE PRONUMELUI PERSONAL ÎN LIMBA ROMÂNĂ

CZU 811.111+811.12+811.163

Natalia Stratan

conf. univ. dr., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
(email: butmalaistratan@gmail.com)

Rezumat. În notele ce urmează ne-am propus să vorbim despre valorile speciale ale pronumelui personal. Aceste forme neaccentuate, de obicei, nu au funcție sintactică în propoziție (excepție, făcând pronumele cu valoare de dativ posesiv). Unele dintre ele se întâlnesc în expresii populare (dativul etic, nominativul etic, nominativul cu valoare neutră), în limbajul familiar și argotic (pronumele cu valoare neutră), altele au doar valoare stilistică deoarece arată participarea afectivă a vorbitorului la cele relatate (forme de dativ etic).

Cuvinte cheie: clitic, dativ etic, dativ posesiv, pronume, valoare specială.

*

Abstract. In the following notes, we intend to talk about the special values of the personal pronoun. These unstressed forms usually have no syntactic function in the sentence (exception, making the pronoun possessive dative value). Some of them are found in popular expressions (ethical dative, ethical nominative, nominative with neutral value), in familiar and slang language (pronouns with neutral value), others have only stylistic value because they show the affective participation of the speaker in what is related (forms of ethical dative).

Key words: clitic, ethical dative, possessive dative, pronoun, special value.

Pronumele, conform GLR-2022, înlocuiește substantive sau evocă (se referă la) participanții dintr-un act de comunicare.¹ Se susține că „dincolo de capacitatea lui standard, de a înlocui substantive, pronumele reprezintă o entitate cu totul aparte capabilă de mai multe lucruri.”² Astfel, pronumele, în comparație cu alte părți de vorbire, „iese din tipare”, utilizându-se în diverse situații speciale.

Tradiția gramaticală vorbește despre următoarele situații speciale ale formelor neaccentuate (clitice) ale pronumelui personal:

- *pronume personal cu valoare neutră (zero);*
- *dativ etic;*
- *dativ posesiv;*

¹ Pană Dindelegan G., (coord.), *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*. București: Univers Enciclopedic GOLD, 2022, p. 112.

² Gherheș Florin, *Valorile speciale ale pronumelui personal (+reflexiv)* <https://voxvalachorum.ro/valorile-speciale-ale-pronumelui-personal-analiza/> (accesat la 10. 04. 24)

- *nominativul etic*;
- *nominativul cu valoare neutră*.

1. **Pronumele cu valoare neutră** „sunt forme neaccentuate de dativ și acuzativ care nu fac referire la anumit substantiv; ele se întâlnesc, de cele mai multe ori, în expresii populare, fiind și elemente formative ale unor locuțiuni verbale.”³

În literatura lingvistică se susține că „Formele cu valoare neutră în acuzativ și dativ (nu țin locul unui substantiv și nu au funcție sintactică).”⁴ Aceste pronume se analizează împreună cu verbul.

Cliticele de acuzativ și de dativ de persoana 3-a fac parte din structura unor expresii și nu evocă un referent:

Le zice bine, Tot îi dă cu gura, Îi trage cu băutura (dativ), Când a văzut că nu-i chip să scape, a luat-o la sănătoasa. (acuzativ); Când era de făcut ceva treabă, o cam răream de pe-acasă. (I. Creangă), Dă-i cu una, dă-i cu alta, și așa trece vremea.; Și când era de făcut ceva treabă, o cam răream de pe-acasă. (Ion Creangă)

După cum s-a remarcat în lucrările de specialitate, „cliticul expletiv de persoana a III-a (Dativ cu valoare neutră) intră ca formant obligatoriu în structura unor îmbinări cvasilocuționale (*Dă-i cu bere, dă-i cu vin., Și dă-i și luptă, Ce să-i faci?*), contribuind la diferențierea semantică a două verbe. De exemplu verbul tranzitiv *a da* și verbul intransitiv cu prepoziție obligatorie *a-i da cu ceva*; verbul tranzitiv *a da* și verbul aspectual *a-i da*. Din punct de vedere pragmatic, focalizează atenția asupra grupului verbal.”⁵

GAR-2005 consideră că „Cliticul expletiv de persoana a III-a singular, feminin, respectiv cliticul expletiv de persoana a III-a plural feminin intră ca format obligatoriu în structura unor îmbinări cvasilocuționale: *A pus-o de mămăligă., A băgat-o pe mânecă., A rupt-o-n fericire., O s-o facem și mai lată., N-o mai duce mult., A luat-o razna., A nimerit-o bine., O ține într-un plâns*, rar, argotic *Nu le vede la matematică., Nu le are cu muzică.*, contribuind la diferențierea semantică a unor verbe, de pildă verbul *a lua* și verbul cu prepoziție obligatorie *a o lua la...*, verbul de percepție, respectiv verbul de cunoaștere *a vedea*.

Fenomenul variației libere este uneori posibil: *a termina cu petrecerile/a o termina cu petrecerile, a rări vizitele/a o rări cu vizitele*. Din punct de vedere pragmatic, rolul cliticului este de a focaliza atenția asupra grupului verbal, exprimând totodată implicarea afectivă a vorbitorului în enunț.”⁶

2. **Dativul etic**, denumit și dativul valorii afective (sau dativ al interesului), „este o caracteristică a formelor neaccentuate de dativ ale persoanelor I și II-a,

³ Cristian-Foghel Georgeta, *O gramatică pentru toți*. București: Lucman, 1992, p. 140.

⁴ Popa I., Popa M., *Limba română. Gramatică. Fonetică. Vocabular. Ortografie și ortoepie*. București: Niculescu, 2015, p. 199.

⁵ *Gramatica limbii române. Vol. I. Cuvântul*. București: Editura Academiei Române, 2005, p. 207.

⁶ *Ibidem*, p. 207-208.

singular, el exprimă interesul sau participarea afectivă a vorbitorilor sau a interlocutorului la acțiunea prezentată, narată; formele sale (la persoana I sau ambele persoane) apar, de obicei, înaintea verbelor; nu are funcție sintactică, ci doar o valoare stilistică.”⁷

De exemplu: *Și odată mi ți-l înșfacă cu dinții de cap, zboară cu dânsul în înaltul cerului...* (Ion Creangă), *Vreau să mi te-omoare/Baciul ungurean/Și cu cel vrâncean.* (Miorița); *Luând pe câte un drăcușor de cornițe, Ivan mi ți-l ardea cu palmele de-i crăpa pielea.* (Ion Creangă)

Cliticele în dativ pot marca implicarea afectivă puternică a vorbitorului și angajarea ascultătorului în actul de comunicare: *Mi-l luă și mi-l pregăti pentru examen în doi timpi și trei mișcări, Mi ți l-a trăsni de nu s-a văzut.*⁸ În exemplul, *Să-mi fii cuminte!* Pronumele „mi” nu are un complement propriu-zis, ci subliniază interesul afectiv al vorbitorului pentru persoana căreia i se adresează.

Se folosește de obicei la persoana I sau a II-a. Dativul etic apare cel mai des la aceste persoane pentru a exprima implicarea vorbitorului sau a interlocutorului: *Mi-a venit o idee.* Pronumele „mi” arată că ideea are relevanță personală pentru vorbitor.

De menționat că „pronumele cu valoare neutră, cât și dativul etic sunt bine circumscrise stilistic. Pronumele cu valoare neutră sunt folosite mai ales în limbajul familiar și argotic, iar dativul etic este specific limbajului popular.”⁹

Dativul etic adaugă o nuanță expresivă, emoțională sau afectivă, și poate accentua implicarea personală a vorbitorului în situație. Nu este folosit pentru a exprima o necesitate gramaticală, ci mai mult pentru a colora discursul cu o tonalitate familiară sau prietenoasă.

3. Dativul posesiv. „Pronumele cu valoare de dativ posesiv sunt formele neaccentuate de dativ care includ ideea de posesie și determină un substantiv articulat, enclitic de care se leagă prin cratimă; alteori se leagă prin cratimă de adjectivul articulat enclitic care precede substantivul; pot apărea și după prepoziții sau locuțiuni prepoziționale cu regim cazual de genitiv, analizându-se împreună cu acestea. Ele îndeplinesc funcția de atribut pronominal sau de complement circumstanțial.”¹⁰

Dativul posesiv are două posibile exprimări:

-cea cu cratimă, specifică mai degrabă limbajului arhaic (ori poetic): *cămașa-ți, obrazu-mi, ochii-i;*

-varianta fără cratimă, unde contextul ne va spune că un anume obiect

⁷ Cristian-Foghel Georgeta, *O gramatică pentru toți*. București: Lucman, 1992, p. 140.

⁸ Pană Dindelegan G., (coord.), *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*. București: Univers Enciclopedic GOLD, 2022, p. 216.

⁹ *Idem*

¹⁰ Cristian-Foghel Georgeta, *O gramatică pentru toți*. București: Lucman, 1992, p. 140.

aparține unei anumite persoane: **Și-a** plimbat câinele (său), **Mi-am** spălat mașina.¹¹

Aceste forme pot fi precedate și de prepoziții și locuțiuni prepoziționale cu regim de genitiv. De exemplu: *În pletele-ți bogate este o floare.* (ți = tale), *Din lira-mi am să cânt.* (mi = mea), *Mâna-i era atotștiutoare.* (i = sa), *În juru-ne se adună mulți ascultători.* (ne = nostru), *Pe frumosu-ți chip văd tristețe.* (ți = tău), *M-a impresionat privirea-ți (ta) blândă.,* *Se adunaseră în juru-mi.,* *A sosit înaintea-ți.*

După cum remarcă autorii GALR, structurile cu „dativ posesiv” sunt structuri sintactice care conțin un clitic de dativ cu semnificație posesivă, actualizată prin intermediul unei anafore asociative de tip posesiv între cliticul de dativ și un nominal din structură-de cele mai multe ori substantiv, rar pronume. Cliticul de dativ-posesiv apare antepus/postpus verbului (liber sau conjunct): *Ți-am văzut cartea la expoziție.,* *Îmi ajut părinții.,* *Văzându-ți cartea în librării, am cumpărat-o.,* *Călătorule mâhnit, /Nu-ți e calul obosit?* (V. Alecsandri) sau postpus unui substantiv sau adjectiv, cu care este conjunct: *Am cumpărat din librării cartea-ți interesantă.,* *Am cumpărat din librării interesanta-ți carte.,* *N-oi uita vreodată, dulce Bucovină, /Geniu-ți romantic...* (M. Eminescu); *Îi răspunde codrul verde/Fermecat și dureros,/Iară sufletu-mi se pierde/După chipul tău frumos.* (M. Eminescu); *Ce mi-i vremea, când de veacuri/stele-mi scânteie pe lacuri,/Că de-i vremea rea ori bună,/Vântu-mi bate, frunza-mi sună.* (M. Eminescu); *E menirea-mi: adevărul/Numa-n inima-mi să-l caut.* (M. Eminescu)

Structurile cu dativ posesiv verbal reprezintă modalitatea nonmarcată de exprimare a posesiei alienabile și inalienabile în româna actuală, în timp ce structurile corespondente cu posesiv: *Am văzut cartea ta la expoziție.* sunt enfactice, folosite pentru a exprima contrastul discursiv (*cartea ta, nu cartea lui*). Structurile cu dativ-posesiv cliticizat pe substantiv/adjectiv sunt învechite, poetice.”¹²

4. **Nominativul etic.** Conform Dexonline „**nominativ etic**, nominativul pronumelui personal, pers. a II-a sg., „tu”, folosit în limba română într-o construcție în care, ca și *dativul etic*, exprimă solicitarea interlocutorului să participe afectiv la ceea ce narează locutorul (A): „*nici tu sat, nici tu târg, nici tu nimica*” (I. Creangă)¹³ Deci, Nominativul este cazul gramatical folosit pentru subiectul propoziției, iar conceptul de „etic” se referă la o nuanță stilistică sau afectivă adăugată de obicei prin dativul etic. Deși nu există un „nominativ etic” formal, în practică, subiectul unei propoziții poate fi subliniat afectiv prin alte mijloace, de exemplu prin repetarea subiectului sau utilizarea unui pronume personal pentru a accentua

¹¹ Gherheș Florin, *Valorile speciale ale pronumelui personal (+reflexiv)* <https://voxvalachorum.ro/valorile-speciale-ale-pronumelui-personal-analiza/> (accesat la 10.04.24)

¹² *Gramatica limbii române. Vol. I. Cuvântul.* București: Editura Academiei Române, 2005, p. 206-207.

¹³ <https://dexonline.ro/definitie/nominativ%20etic/1092992> (accesat la 24. 04. 24).

implicarea emoțională: **Eu, eu am făcut totul**. În acest exemplu repetarea subiectului adaugă o implicare personală imensă.

În viziunea autorilor GLR, forma **tu** (cu origine incertă în română, dar simțită azi ca formă pronominală) intră facultativ în structuri corelative simetrice: *nici **tu** casă, nici **tu** masă; nu **tu** bogat, nu **tu** frumos*. Are funcție de insistență și de marcarea a registrului oral, convertind actul de vorbire declarativ într-unul expresiv (dezaprobare, dispreț, indignare).¹⁴ Se susține că astfel de pronume are „valoare nedeterminată, caracteristică, de asemenea, limbajului popular și familiar, constând în folosirea persoanei a II-a în locul persoanei I sau a III-a: *Și nici **tu** bani, nici **tu** altceva n-am văzut de la el*.”¹⁵

5. **Nominativul cu valoare neutră** (rar, învechit). Forma nonclitică de persoana a III-a, singular, masculin intră facultativ în enunțuri specifice registrului oral, convertind enunțul declarativ într-un act de vorbire expresiv (uimire, nedumerire) sau, în funcție de context, în amenunțare, indignare, surpriză: *Vine **el**, mama...*¹⁶

Se consideră în mod eronat că toate formele pronumelui personal, fie accentuate, fie neaccentuate, au funcție sintactică. De cele mai multe ori formele speciale ale pronumelor personale sunt confundate între ele. Nu se interpretează corect formele neutre și cele de dativ etic ale pronumelui personal, fiind confundate, în contextele în care apar, cu formele omonime de acuzativ și dativ care exprimă funcții sintactice.¹⁷ În exemplele: *O, nu-**mi** muri, o, nu-**mi** muri, iubită...* (M. Eminescu), *Aici **mi**-ai fost? Ia vină-ncoace la nănășelul...* (Ion Creangă), *Apoi, cuprinzând luna în brațe, găbuiește păsărica, **mi** ț-o înșfacă de coadă și cât pe ce să-i sucească gâtul*. (Ion Creangă), *Și-am căzut în Ozana, cât **mi** ț-i băietul...* (Ion Creangă) formele neaccentuate de dativ (dativ etic) sunt fără funcție sintactică.

În textele: *Nu mă mai încurc prinprejurul școalei, ci **o** ieu la sănătoasa spre casă*. (Ion Creangă), *Ajung pe Ivan care **o** ducea tot într-un cântec...* (Ion Creangă), formele neaccentuate de acuzativ (valoare neutrală) nu au funcție sintactică.

În schimb, formele neaccentuate de dativ (dativ posesiv) sunt atribuite pronominale în dativ: *Și în brațele-**mi** întinse/Să alergi...* (M. Eminescu), *Ce frumoasă, ce nebună/E albastra-**mi** dulce floare*. (M. Eminescu), *El din patu-i o ridică...* (M. Eminescu).

În concluzie am putea menționa următoarele, formele neaccentuate ale pronumelui personal în limba română au o varietate de utilizări și poziționări

¹⁴ Gherheș Florin, *Valorile speciale ale pronumelui personal (+reflexiv)* <https://voxvalachorum.ro/valorile-speciale-ale-pronumelui-personal-analiza/> (accesat la 10.04.24)

¹⁵ Șerban Sergiu, *Limba română. O gramatică a greșelilor*. București: Niculescu, 2008, p. 73.

¹⁶ Șerban Sergiu, *Limba română. O gramatică a greșelilor*. București: Niculescu, 2008, p. 73.

¹⁷ *Ibidem*, p. 72.

speciale, care depind de contextul propozițional. Majoritatea dintre ele sunt caracteristice limbajului popular și familiar, altele au doar valoare stilistică, având rolul de a adăuga o nuanță expresivă textului.

BIBLIOGRAFIE

1. Cristian-Foghel Georgeta, *O gramatică pentru toți*. București: Lucman, 1992. 448 p.
2. <https://dexonline.ro/definitie/nominativ%20etic/1092992> (accesat la 24.04.24)
3. Gherheș Florin, *Valorile speciale ale pronumelui personal (+reflexiv)* <https://voxvalachorum.ro/valorile-speciale-ale-pronumelui-personal-analiza/> (accesat la 10.04.24)
4. *Gramatica limbii române. Vol. I. Cuvântul*. București: Editura Academiei Române, 2005. 712 p.
5. Pană Dindelegan G., (coord.), *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*. București: Univers Enciclopedic GOLD, 2022. 686 p.
6. Popa I., Popa M., *Limba română. Gramatică. Fonetică. Vocabular. Ortografie și ortoepie*. București: Niculescu, 2015. 480 p.
7. Șerban Sergiu, *Limba română. O gramatică a greșelilor*. București: Niculescu, 2008. 200 p.

NEGATIVE EMOTIONS IN ENGLISH PROVERBS AND IDIOMATIC EXPRESSIONS

CZU 421.12+808.3+159.9

Liliana Coșulean

asistent univ., Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
(email: liliana.cosulean@usarb.md)

Rezumat. Scopul acestei lucrări este de a revizui proverbele și de a examina unele dintre caracteristicile lor esențiale în sistemul limbii și în utilizarea lor creativă în discurs dintr-o perspectivă interlingvistică și interculturală. Această abordare necesită analize semantice și stilistice ale materialului empiric, pe care l-am ales din propria mea arhivă de proverbe și expresii idiomatice englezești, scoțând în evidență similitudini în structura figurativă a formei lor de bază și în utilizarea lor stilistică în diferite tipuri de discurs.

În plus, acest studiu examinează clasificarea proverbelor și a expresiilor idiomatice care transmit emoții negative, concentrându-se pe caracteristicile lor lexicale și gramaticale. Din punct de vedere lexical, expresiile sunt clasificate în funcție de formularea fixă sau flexibilă, conținutul descriptiv sau metaforic și utilizarea culturală specifică sau universală. Expresiile fixe, precum „Don't cry over spilled milk”, rămân rigide, în timp ce cele flexibile, precum „The last straw”, permit mici variații. Expresiile metaforice, precum „A thorn in one's side”, exprimă indirect emoții negative, contrastând cu directetea expresiilor descriptive.

Din punct de vedere gramatical, aceste expresii pun accentul pe diferite părți de vorbire, cum ar fi structurile bazate pe substantiv („Oaia neagră a familiei”), pe verb sau pe adjectiv. Expresiile complexe, cum ar fi „Nu are rost să plângem pentru laptele vărsat”, evidențiază stări emoționale complexe, în timp ce expresiile bazate pe întrebări, cum ar fi „De ce să ne mai chinuim?”, reflectă resemnare sau disperare. Formele hibride, precum „It's always darkest before the dawn”, combină complexitatea metaforică și structurală. Această clasificare evidențiază varietatea structurală și profunzimea emoțională a expresiilor negative, oferind o perspectivă asupra semnificației lor lingvistice și culturale.

Cuvinte cheie: emoții, teoria emoțiilor, clasificarea emoțiilor, proverbe, expresii idiomatice, studiul de corpus, analiza semantică, clasificarea lexico-gramaticală.

*

Abstract. The purpose of this paper is to revisit proverbs and examine some of their essential features in the system of language and in their creative use in discourse from a cross-language and a cross-cultural perspective. This approach calls for semantic and stylistic analyses of empirical material, which I have chosen from my own archive of English proverbs and idiomatic expressions, bringing out similarities in the figurative structure of their base form and their stylistic use in various types of discourse. Besides, I intend to outline the scope of the Cognitive linguistic prospective research on proverbs which will reveal an infinite diversity of expression of figurative thought: a manifestation of the capacity of the human mind for abstraction and generalization.

This study examines the classification of proverbs and idiomatic expressions that

convey negative emotions, focusing on their lexical and grammatical features. Lexically, expressions are categorized by fixed versus flexible phrasing, descriptive versus metaphoric content, and cultural-specific versus universal usage. Fixed expressions, like "Don't cry over spilled milk," remain rigid, while flexible ones, such as "The last straw," allow slight variation. Metaphoric idioms, like "A thorn in one's side," indirectly express negative emotions, contrasting with the directness of descriptive phrases.

Grammatically, these expressions emphasize different parts of speech, such as noun-based ("The black sheep of the family"), verb-centered ("Throw in the towel"), or adjective-based ("Down in the dumps") structures. Complex expressions, like "There's no use crying over spilled milk," highlight intricate emotional states, while question-based idioms, such as "Why bother?", reflect resignation or hopelessness. Hybrid forms, like "It's always darkest before the dawn," combine metaphorical and structural complexity.

This classification highlights the structural variety and emotional depth of negative expressions, offering insights into their linguistic and cultural significance.

Key words: emotions, theory of emotions, classification of emotions, proverbs, idiomatic expressions, corpus study, semantic analysis, lexico-grammatical classification.

Introduction. An idiom is defined as a "constituent or series of constituents for which the semantic interpretation is not a compositional function of the formatives of which it is composed"¹ Idiomaticity has been extensively studied in fields like linguistics, psycholinguistics, and neuropsychology.² Idioms are ubiquitous and integral to language, requiring explanation within linguistic theory.³

Vocabulary size is often associated with language proficiency⁴. However, this overlooks the importance of learning formulaic sequences like idioms, collocations, and compounds⁵. Idioms enhance language variety and creativity and reflect cultural elements.⁶ Their chunk-based learning promotes fluency and native-like proficiency by enabling quick retrieval from memory⁷. Conversely, learning words individually can delay sentence formulation. Translators and language teachers aiming for natural language use must prioritize idioms.

Idioms are a unique type of lexical items. *Lexical items are socially recognized*

¹ Fraser, B., *Idioms within a transformational grammar*. Foundations of Language, 6(1), 1970, 22–42 p. 22.

² Cacciari, *The place of idioms in a literal and metaphorical world*. In C. Cacciari & P. Tabossi (Eds.), *Idioms: Processing, structure, and interpretation* (pp. 27–55). 1997, Erlbaum.

³ Chafe, W. *Idiomaticity as an indicator of cultural diversity*. In T. Sebeok (Ed.), *Linguistics in anthropology* (pp. 108–120). Indiana University Press. 1968, p.111).

⁴ Laufer & Goldstein. *Testing vocabulary knowledge: Size, strength, and computer adaptiveness*. Language Learning, 2004, 54(3), 399–436.

⁵ (Daskalovska, 2011).

⁶ Crystal, D. *The Cambridge encyclopedia of the English language*. 1997, Cambridge University Press

⁷ Teodorescu, A. *Using idioms in the development of L2 learners' communicative competence*. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 197, 234–240, 2015.

units essential in language teaching. According to the "lexical approach," these multiword units should be treated as unanalyzed wholes for effective language learning.⁸

While figurative expressions may seem arbitrary, many shares metaphoric themes, often related to nature, animals, body parts, or emotions⁹. Idioms also mirror social norms, attitudes, and beliefs. Teaching methods can be categorized into non-semantic and semantic approaches. Non-semantic methods introduce idioms incidentally, while semantic methods group idioms by themes, enhancing retention through metaphor-based learning.

Learning idioms remains challenging due to their non-intuitive meanings and inadequate presentation in teaching materials. Research in applied and corpus linguistics can address these issues by identifying idiom frequency and patterns to improve teaching priorities, especially in EFL/ESL contexts.

Defining idioms has long been a challenge for scholars, as distinguishing them from collocations and phrasal verbs is often unclear. Grant (2005)¹⁰ notes that despite numerous definitions, there is no consensus on how to classify idioms for teaching and learning purposes.

Fernando¹¹ defines idioms as "*conventionalized multi-word expressions, often but not always non-literal*". He expands on this, describing idioms as complex lexical items whose meanings cannot be derived from their individual parts. Scholars have proposed various scales of idiomaticity, summarizing categories such as semi-idioms (e.g., "white lie"), pseudo idioms (e.g., "spic and span"), and pure idioms (e.g., "kick the bucket").

According to Grant(*ibid.*), three recurring themes in idiom definitions are non-compositionality, institutionalization, and fixedness. Idioms are non-compositional because their meanings do not stem from their parts; they are institutionalized as they are widely used within a speech community, and their structure is relatively fixed, though with varying degrees.

The blurred boundary between idioms and other multiword units complicates their identification and classification, causing difficulties for teachers and learners. Dictionaries often become the default resource, but their sheer number of idioms can be overwhelming. Prioritizing idioms based on categories and frequency can help streamline their teaching and learning.

In a study on phrasal verbs, experimental groups categorized idioms by

⁸ Nattinger, J. R. (1988). *Some current trends in vocabulary teaching*. In R. Carter & M. McCarthy (Eds.), *Vocabulary and language teaching* (pp. 62–82). Longman.

⁹ O'Dell, F., & McCarthy, M. (2010). *English idioms in use*. Cambridge University Press.

¹⁰ Grant, L. 2005. *Idioms: A view from the classroom*. *ELT Journal*, 59(2), 123–131.

¹¹ Fernando, C. 1996. *Idioms and idiomaticity*. Oxford University Press.

underlying metaphoric themes, while control groups used alphabetical lists. Subsequent cloze tests showed improved retention in the experimental groups, attributed to deeper cognitive processing and better memory storage.

Corpus-Based Studies on Idioms

Searching for idioms in corpora is challenging due to their complexity. Baddorf and Evens¹² analyzed 30 idioms across three large corpora, reporting detailed frequency data. Similarly, Moon¹³ studied 6,776 fixed expressions in the Oxford Hector Pilot Corpus (OHPC), highlighting their frequency, forms, and functions while emphasizing the need for further research and model refinement.

Liu (2003)¹⁴ examined idioms in American English corpora, identifying frequently used idioms and patterns to improve teaching materials. Simpson and Mendis (2003)¹⁵ focused on academic discourse, recommending corpus studies to prioritize idioms for English for Academic Purposes (EAP).

Corpus-based idiom studies are limited and time-intensive, often focusing on specific types of idioms in smaller corpora. The current study aims to analyze idiom frequencies from the *Oxford Dictionary of Idioms*¹⁶ within the Corpus of Contemporary American English (COCA)¹⁷, generating a categorized list of 1,506 idioms by theme and frequency.

Idioms often encapsulate deep-seated emotional experiences, making them an ideal lens to examine how language expresses negative emotions. Negative feelings such as anger, sadness, or fear frequently surface in idiomatic expressions. For example, idioms like "a chip on your shoulder" signify lingering anger or resentment, "down in the dumps" conveys sadness, and "a gut feeling" often points to an anxious or fearful intuition. These expressions not only reflect the universal nature of such emotions but also their cultural nuances, revealing how societies understand and communicate shared emotional states.

When studying idioms related to negative emotions, the metaphorical and symbolic aspects of language come to light. These idioms often draw on imagery that connects to human experiences or physical sensations associated with these feelings, such as "boiling with rage" or "heart sinking." Corpus-based studies of idioms can

¹² Baddorf, E., & Evens, M. 1998. Analyzing idioms in large corpora: Frequency and forms. *Journal of Corpus Linguistics Studies*, 15(4), 35–48.

¹³ Moon, R. 1998. *Fixed expressions and idioms in English: A corpus-based approach*. Oxford: Clarendon Press.

¹⁴ Liu, D. 2003. The most frequently used spoken American English idioms: A corpus analysis and its implications. *TESOL Quarterly*, 37(4), 671–700.

¹⁵ Simpson, R. C., & Mendis, D. (2003). A corpus-based study of idioms in academic speech. *TESOL Quarterly*, 37(3), 419–441.

¹⁶ *Oxford Dictionary of Grammar* (2005). Oxford: Oxford University Press.

¹⁷ Davies, M. 2008–2020. *The Corpus of Contemporary American English (COCA)*. Available at <https://www.english-corpora.org/coca/>.

explore how frequently such expressions appear and what contexts they are used in, shedding light on how language prioritizes the communication of emotional experiences. By examining idioms tied to negative emotions, researchers can better understand the interplay between culture, language, and human psychology.

Vaclavikova¹⁸ examined and compared color-related idioms across three corpora: the Corpus of Contemporary American English, the British National Corpus, and the TIME Magazine Corpus of American English. The findings highlighted that idioms were more prevalent in American English than in British English. Additionally, newspapers and magazines contained a higher number of color idioms compared to academic texts.

Analyzing idioms within large corpora is often challenging and time-intensive. Despite their importance, research on idioms remains limited, focusing on specific categories like core or figurative idioms. Furthermore, many studies have been confined to smaller corpora, often restricted to academic or spoken language. A recent study addressed these gaps by analyzing the thematic index of the Oxford Dictionary of Idioms within the extensive Corpus of Contemporary American English (COCA). Using a specialized program, researchers identified 1,506 idioms organized into 81 thematic categories, presenting their frequencies per million words and ranking them from most to least common.

Classification of Emotions by R. Plutchik

Negative emotions have unique physiological and psychological impacts. Fear heightens alertness and primes the body for immediate action, while anger can lead to confrontational behaviors or defensive postures. Sadness, although debilitating in extreme cases, often encourages introspection and can foster social bonding through expressions of vulnerability. Disgust, on the other hand, serves as a protective mechanism, steering individuals away from harmful substances or situations. These emotions are not only integral to human experience but are also reflected in the way we communicate, mainly through language.

Robert Plutchik's theory of emotions¹⁹ categorizes them into eight basic types: **joy, trust, fear, surprise, sadness, anticipation, anger, and disgust**. These emotions form a "wheel of emotions," where opposites—like joy and sadness or trust and disgust—are directly across from each other, emphasizing their contrasting nature. Plutchik also proposed that these core emotions could combine to create complex emotions. For instance, fear and surprise might combine to form awe, while anger and disgust might lead to contempt. Among these, negative

¹⁸ Vaclavikova, V. 2010. A cross-linguistic study of color idioms: A corpus-based approach. *Language and Linguistics Compass*, 4(2), 82–96.

¹⁹ Plutchik, Robert, *Emotion: Theory, Research, and Experience*. Vol. 1. *Theories of Emotion*, The American Journal of Psychology, Vol. 94, No. 2 (Jun., 1981), pp. 370-372, Published By: University of Illinois Press

emotions such as fear, sadness, anger, and disgust play a vital role in survival by triggering fight-or-flight responses, helping individuals identify threats, or fostering adaptive behaviors.

Corpus Research on Idioms Reflecting Negative Emotions

Building on the framework of Plutchik's emotional wheel, corpus research offers a valuable lens for exploring idioms that reflect negative emotions such as anger, sadness, fear, and disgust. Similar to Vaclavikova's²⁰ study on color idioms, an analysis of idioms tied to negative feelings can reveal patterns in their usage and cultural significance. By categorizing these idioms in large corpora like COCA, researchers can identify their frequency and contextual variations, shedding light on how language encapsulates and communicates emotional states.

For instance, idioms such as "cry over spilled milk" (sadness), "bite the bullet" (fear), or "fly off the handle" (anger) vividly illustrate negative emotions through metaphorical imagery. These expressions often draw on universal human experiences but also reflect cultural nuances. By quantifying their presence in different genres—academic texts, spoken language, or media—researchers can understand how societies prioritize emotional communication.

According to Plutchik, the primary negative emotions in his model of eight basic emotions are **fear**, **anger**, **sadness**, and **disgust**. Fear is often associated with a perceived threat or danger, triggering responses like avoidance or self-protection. Anger arises from frustration or obstruction of goals, often leading to aggressive or defensive behaviors. Sadness reflects a sense of loss or helplessness and can result in withdrawal or a need for support and comfort. Disgust, on the other hand, is a reaction to something perceived as offensive, harmful, or unacceptable, aiming to repel or distance oneself from the source. These emotions, while universally experienced, are expressed and interpreted differently across cultures and contexts, providing a rich ground for linguistic expressions such as idioms that capture their nuances.

²⁰ Ibidem 16.

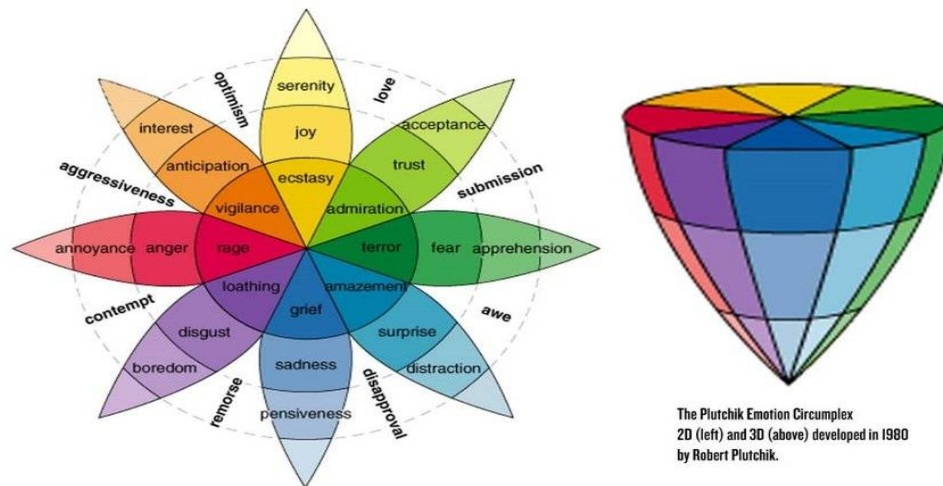

Fig. 1.1 Plutchik Emotion Circumplex²¹

Plutchik's model of emotions identifies eight primary emotions—joy, trust, fear, surprise, sadness, disgust, anger, and anticipation—arranged in a wheel to show their relationships and intensity levels. It also illustrates how these emotions can combine to form more complex feelings, such as **fear + anticipation = anxiety** or **disgust + anger = contempt**.

Intensity Spectrum. Negative emotions range from mild forms (e.g., apprehension or dislike) to intense forms (e.g., terror, rage, or grief), reflecting the gradation in Plutchik's model. This classification helps to identify and study how negative emotions are expressed in language, including idioms, proverbs, and communication styles.

Fear

1. Apprehension (mild fear):

"A storm is brewing," *"Se adună nori negri."* — when trouble or uncertainty looms on the horizon.

"Ceva nu miroase a bine." — Something doesn't seem right or promising.

"Walking on thin ice," *"Dansezi pe gheață subțire."* — Being in a risky or delicate situation.

"Te joci cu focul." — Playing with fire; taking a dangerous risk.

"Something is hanging over your head," *"Simți sabia lui Damocles deasupra capului."* — Feeling a constant threat or imminent danger, *"Stai ca pe ace."* — Feeling anxious or worried about something

²¹ Plutchik's Wheel of Emotions | Download Scientific Diagram, ScienceDirect.

2. Fear (moderate):

"Shaking like a leaf," - *"Tremuri ca varga."* — Trembling out of fear or nervousness., *"Tremuri ca frunza în vânt."* — Literally, trembling like a leaf in the wind.

"Butterflies in your stomach," - *"Ai emoții cât casa."* — Feeling extremely nervous or uneasy, *"Ți se strânge stomacul."* — Feeling your stomach tighten due to nerves.

"Afraid of your own shadow," - *"Te temi și de umbra ta."* — Being excessively fearful or paranoid

3. Terror (intense)ar):

"Frozen with fear," *"Înlemnit de frică."* To freeze, stiffen out of fear. *"Stană de piatră."* To turn to stone, unable to move due to fright.

"Scared stiff," - *"iți îngheață sângele în vene."* — To be so scared that blood freezes in your veins. *"Nu-ți mai simți picioarele."* — Feeling paralyzed with fear.

"Blood runs cold," - *"Îți îngheață sângele în vene."* — Feeling overwhelming fear or horror, *"Te ia cu fiori reci."* — Feeling chills of fear or unease.

Anger

1. Annoyance (mild anger):

"Rub someone the wrong way." — To irritate or annoy someone.

"A pain in the neck." — A bothersome or irritating person or situation.

"Make someone's blood boil." — To anger someone.

2. Rage (intense anger):

"Hit the ceiling." — To lose your temper suddenly.

"Blow a fuse." — To get very angry.

"See red." — To become so angry that you lose control.

Sadness

1. Pensiveness (mild sadness):

"Lost in thought." — Reflecting deeply, often about something sad.

"A heavy heart." — Feeling melancholy or sorrowful.

"Wistful thinking." — Longing for something with sadness.

2. Sadness (moderate):

"Down in the dumps." — Feeling low or depressed.

"Feeling blue." — Experiencing sadness.

"It's always darkest before the dawn." — Offering hope during sad times.

3. Grief (intense sadness):

"Crying over spilled milk." — Regretting something that cannot be changed.

"Carrying a heavy burden." — Living with deep sorrow or guilt.

"Grief shared is grief halved." — Talking about grief can lighten the emotional weight.

Disgust

1. Dislike (mild disgust):

"Turn your nose up at something." — To reject something with disdain.

"Not my cup of tea." — Something you do not like or enjoy.

"Leaves a bad taste in one's mouth." — Something that feels unpleasant or offensive.

2. Disgust (moderate):

"Turn your stomach." — Something that causes nausea or revulsion.

"Make your skin crawl." — Feeling of being grossed out or uncomfortable.

"Smell a rat." — Suspecting something dishonest or distasteful.

3. Loathing (intense disgust):

"Can't stand the sight of someone." — Feeling intense hatred or disgust toward a person.

"It makes me sick to my stomach." — Something that causes deep disgust.

"Revolting to the core." — Utterly disgusting.

According to Plutchik, emotions can be classified into **Secondary and Mixed**

Negative Emotions

Secondary emotions result from combinations of primary emotions:

Anxiety = Fear + Anticipation

Guilt = Joy + Fear

Shame = Fear + Disgust

Disappointment = Sadness + Surprise

Envy = Sadness + Anger

Contempt = Disgust + Anger

1. Anxiety

"On pins and needles" — Feeling very nervous or uneasy about something.

"A bundle of nerves" — Someone who is extremely anxious or jittery.

"Walking on eggshells" — Acting cautiously to avoid upsetting someone or worsening a situation.

"Sweating bullets" — Feeling intense worry or stress.

2. Guilt

"To have blood on your hands" — Feeling responsible for something bad that happened.

"A guilty conscience needs no accuser" — Feeling guilty makes you your own judge.

"Carry the weight of the world" — Feeling immense guilt or responsibility.

"Washing your hands of something" — Trying to rid yourself of guilt or responsibility.

3. Shame

"To hang your head in shame" — To feel deeply ashamed.

"Caught with your hand in the cookie jar" — Being caught doing something

shameful or wrong.

"Lose face" — To suffer humiliation or a loss of respect.

"A skeleton in the closet" — A shameful secret hidden from others.

4. Disappointment

"To burst your bubble" — To disappoint someone by revealing the truth.

"Cry over spilled milk" — To lament over something that can't be changed.

"Down in the dumps" — Feeling sad or disappointed.

"Fall flat on your face" — To fail and feel let down after trying hard.

"Don't count your chickens before they hatch,"- Advising against premature expectations to avoid disappointment.

"The best-laid plans of mice and men often go awry,"- Indicating that even well-made plans can lead to disappointment.

5. Envy

"Green with envy" — Extremely jealous.

"The grass is always greener on the other side" — Thinking others have it better than you.

"To have a chip on your shoulder" — Being resentful or jealous of someone.

"To keep up with the Joneses" — Trying to match others' success or possessions.

6. Contempt

"Look down your nose at someone" — To consider someone inferior.

"Turn up your nose at something" — To reject something with disdain.

"Not worth a hill of beans" — Something is considered insignificant or worthless.

"To treat someone like dirt" — To show complete contempt or disrespect toward someone.

Furthermore, we may well provide a classification of proverbs and idiomatic expressions that contain negative emotions, based on lexical and grammatical criteria, highlighting their structural variety, cultural specificity, and the diverse emotional nuances they encapsulate, from frustration and regret to anger and despair.

1. Lexical Classification

This classification focuses on the vocabulary used in negative expressions, particularly those that convey feelings such as anger, frustration, sadness, or regret.

Fixed vs. Flexible Phrasing

Fixed Expressions: These expressions have a rigid structure and are not typically altered. For example, *"Don't cry over spilled milk"* (regret or frustration over something irreversible). The structure remains constant.

Flexible Expressions: These can undergo slight modifications. For example, *"The straw that broke the camel's back"* can be altered as *"The last straw"* to convey

a final tipping point of frustration.

Descriptive vs. Metaphoric

Descriptive Proverbs/Idioms: These offer a straightforward or literal meaning with a negative connotation. For example, "*Misery loves company.*"

Metaphoric Proverbs/Idioms: These use metaphors to express negative emotions indirectly, such as "*A thorn in one's side*" (something or someone causing persistent irritation or pain).

Cultural-Specific vs. Universal Expressions

Cultural-Specific: Expressions specific to certain cultures that reflect negative emotional states. For example, in English, "*Cry over spilled milk*" expresses regret, but in other cultures, the same idea might be phrased differently.

Universal: Expressions found across multiple cultures that express similar negative emotions, such as "*A fool's errand*" (a pointless, futile task).

Proverbs with Negative Lessons: These expressions convey a sense of caution or negativity about life, such as "*You can't make a silk purse out of a sow's ear*" (impossibility of making something good from something bad).

Proverbs without Negative Lessons: These may reflect more neutral situations, but when negative emotions are present, they convey underlying frustrations, like "*The road to hell is paved with good intentions.*"

2. Grammatical Classification

This classification examines the grammatical structure of proverbs and idiomatic expressions that convey negative emotions.

Noun-based

Proverbs/Idioms

These expressions focus on nouns and convey a sense of loss, frustration, or regret. For example:

"*A bad penny always comes back.*" (representing bad luck or negative recurring events).

"*The black sheep of the family.*" (someone who causes trouble or embarrassment).

Verb-based

Proverbs/Idioms

These expressions center around verbs that describe actions tied to negative emotions. For instance:

"*Cry wolf*" (to raise a false alarm, leading to frustration or anger).

"*Bite the bullet*" (to endure something painful or unpleasant).

"*Throw in the towel*" (to give up, often due to frustration or failure).

Adjective-based

Proverbs/Idioms

These focus on negative emotional states or conditions. Examples include:

"*Down in the dumps*" (feeling sad or depressed).

"*Sick to death*" (being thoroughly exhausted or frustrated by something).

Prepositional

Proverbs/Idioms

These expressions convey a negative state or situation involving prepositions, such as:

"In hot water" (in trouble or facing a difficult situation).

"Out of the frying pan into the fire" (moving from one bad situation to an even worse one).

Complex **and** **Compound** Proverbs/Idioms

These expressions combine clauses to show frustration, regret, or despair. For example:

"Easy come, easy go." (reflecting frustration with fleeting success or gains).

"There's no use crying over spilled milk." (expressing the futility of regret).

Question-Based Proverbs/Idioms

Some expressions use questions to reflect negative emotions or thoughts, such as:

"What's the point?" (expressing doubt or hopelessness).

"Why bother?" (indicating frustration or lack of motivation).

Thus, on the **grammatical level**, proverbs and idioms related to negative emotions can be organized around the parts of speech they emphasize. **Noun-based expressions** (like *"The black sheep of the family"*) highlight negative figures or situations, while **verb-based idioms** (such as *"Bite the bullet"* or *"Throw in the towel"*) focus on actions taken in response to negative circumstances. **Adjective-based expressions**, like *"Down in the dumps"*, vividly portray emotional states, often linked to feelings of sadness or frustration. Similarly, **prepositional expressions**, such as *"In hot water"*, pinpoint situations or conditions that elicit negative emotions.

The structure of these expressions also varies from **simple** to **complex**. **Complex and compound expressions** can intertwine multiple clauses to show intricate emotional states, conveying not just negativity, but the complexity of emotional conflict (e.g., *"Easy come, easy go"* or *"There's no use crying over spilled milk"*). **Question-based expressions** can express resignation or hopelessness, emphasizing the futility of trying to change or control negative situations.

3. Hybrid Classifications

Some negative expressions combine both lexical and grammatical features in unique ways.

Mixed-Form Proverbs: These may combine metaphors or negative emotional expressions with common lexical phrases. For example:

"It's always darkest before the dawn." (metaphoric but conveying a sense of despair with hope at the end).

Paratactic Proverbs: These involve the juxtaposition of two independent clauses, usually conveying frustration or negative results. For example:

"Nothing ventured, nothing gained, but nothing lost either." (indicating regret about not taking chances or making efforts).

Finally, hybrid classifications, such as mixed-form and paratactic proverbs,

further exemplify the versatility of language in capturing negative emotions. These often combine metaphorical imagery with negative emotional undertones, as seen in expressions like "It's always darkest before the dawn", which balances despair with a glimmer of hope.

Conclusions

Proverbs and idiomatic expressions containing negative emotions often convey feelings such as frustration, regret, anger, and sadness. Through both lexical and grammatical structures, they reflect the complexity of these emotions. The expressions can be fixed or flexible in form, metaphoric or direct in meaning, and can vary from cultural-specific to universal in nature. Grammatical features such as noun-based, verb-based, and adjective-based structures further reinforce the emotional weight carried by these expressions.

In the present article, we explored how negative feelings are expressed in English proverbs and idiomatic expressions, focusing on their linguistic, cultural, and psychological dimensions. These expressions often encapsulate emotions like sadness, regret, fear, and anger, reflecting societal values and shared experiences. Linguistically, they use mechanisms such as negation (Not all that glitters is gold;) and vivid metaphors (a thorn in the side) to convey negativity. Common themes include caution (Better safe than) and regret (Too little, too late)—offering moral lessons rooted in cultural contexts, often shaped by historical hardships. They also have pedagogical value, as understanding their emotional and cultural nuances aids English learners in mastering idiomatic usage.

EXPRESIA ARTISTICĂ A ETOSULUI NAȚIONAL ÎN OPERA LUI GRIGORE VIERU

CZU 821.135.1+801.95

Oxana Mării,

profesor, Gimnaziul „Maria Sarabaș” din Cîșlița-Prut

Liliana Grosu

conf. univ. dr., Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul

(email: liliana.grosu@fsup.usch.md)

Rezumat. *Etosul național reprezintă acel fundament de valori și credințe pe care poporul l-a cultivat de-a lungul unor generații și care inspiră, dă contur unor teme și motive literare originale. Grigore Vieru și-a creat un propriu etos spiritual derivat din cel național, în care limba română ocupă un loc primordial, alături de tema patriei, copilăriei, principiului matern, tricolor, neam, identitate ș.a. Prin logos, prin limbă poetul conferă expresivitate artistică și promovează valorile naționale.*

Cuvinte cheie: *etos, național, limbă.*

*

Abstract. *The national Ethos represents that foundation of values and beliefs that the community expanded along some generations and who inspires, outlines some original literary themes and motifs. Grigore Vieru, created his own spiritual ethos derived from that national one, in which the Romanian language occupies a primordial place, with the theme of homeland, childhood, maternal principle, tricolor, nation, identity and others. By logos, language the poet confers artistic expressiveness and promotes the national values.*

Key words: *ethos, national, language.*

Expresia artistică a etosului național se găsește cu precădere în însăși personalitatea lui Grigore Vieru. De acest lucru ne conving și următoarele aprecieri: „Personalitate puternică, de istorie contemporană, Grigore Vieru s-a născut și s-a format în împrejurări vitrege de viață – și publică, și individuală, dar care n-au izbutit să atingă nici ființa sa interioară, nici mijloacele sale de expresie” [1, p.78] scria, Zoe Dumitrescu-Bușulenga.

În același plan de idei, Andrei Strâmbeanu îl considera pe poet plătând și bătut de vând ca o trestie, dar Grigore Vieru „s-a dovedit a avea un caracter de cremene, din care sar scânteii când îi atingi. S-a dovedit a fi un aeroplan, autentic, ultramodern, cu motoare de mii și mii de copii putere. De aceea văzând că a cucerit dragostea celor mici, realist ca orice fiu de țăran, Vieru și-a zis: „Eu am să-mi cresc cititorii mei”. Tot ce a făcut poetul prin poezie, cântece, discursuri, întâlniri cu cititorii de toate vârstele, a contribuit în asemenea măsură la procesul de renaștere

națională a basarabenilor” [2, p.107].

A vorbi despre Grigore Vieru este ca și cum ai striga într-o peșteră vastă ... Nu poate să ajungă vorba până la el, fără să-i supere tăcerea. Numai graiul coardelor ar putea să povestească pe harpă, și să legene, din depărtare, delicata și singuratica slovă și aceasta, pentru că, așa cum afirmă exegeții critici, în toate veciile străbătute de atleții și bicicliștii filosofiei, Vieru își are vecia lui deosebită, închisă și unică. Vorbim despre Vieru pe șoptite...

În rândurile ce urmează vom analiza în ce constă substanța etosului național al poetului, prefigurată prin temele și motivele abordate. Expresia artistică a acestui etos dă credibilitate și expresivitate cuvântului rostit de poet, îi imprimă caracter și putere. Gr. Vieru este un profund naționalist. Aceasta o știe cine-l citește: cu părere de rău, că lacătul limbilor nu poate să fie despuiate cu chei străine. În câmpia literelor române, Grigore Vieru este un munte fără cărări spre vârful lui, pe care generații după generații îl vom urca, fără ca vreodată să ajungă până la creștetul încununat de soare și de ninsori. De aceea, Vieru e greu de pătruns pe cărări obișnuite, așa cum încearcă unii s-o facă.

Așa cum se exprimă critica literară, *etosul* ne menține în preajma celor ce pot fi decise de *logos*, iar *logosul*, la rândul său, ajută *etosului* să se manifeste în lume. Astfel, ne putem da seama de valoarea etosului exprimată prin cuvânt de poezii cu adevărat naționali. Grigore Vieru a fost mereu un superb optimist, un naționalist. Arta domniei sale e o industrie genială, motivele ei subiective rămân secrete și abstracte ca proiectul unui inginer iscusit. Și totuși, acest om în „salopetă” de poet, a produs și produce (chiar și după moarte) cunoașterea marilor experiențe naționale și emoționale ca nimeni altul, putând măsura deopotrivă și fundul prăpăstiilor și înălțimea cerului.

Din întreg arsenalul de valori care formează etosului artistic al lui Grigore Vieru ne vom referi la limbă, cea care ne dă identitate națională și pentru care poetul a luptat cu ardoare. În multe din scrierile sale, în versuri sau proză, poetul își exprimă crezul său despre limbă și capacitatea acesteia de a ne unifica.

În primul rând, Gr. Vieru susține latinitatea limbii române. O dovadă în acest sens este poezia *Cântare scrisului nostru*, în care poetul susține: „...vin din munții latinei,/ deci și scrisul mi-i latin”. Limba este expresia care dă ființă gândirii, simțirii, trăirii, așa cum ne relevă poezia *În limba ta*: „În aceeași limbă/ Toată lumea plânge,/ În aceeași limbă/ Râde un pământ”. Fiecare acțiune e conceptualizată doar în limbă: a râde, a plânge, a mângâia, a cânta, chiar și a tăcea.

„Limba noastră cea română” – aceasta reprezintă denumirea ei corectă și e limba care ne definește ca neam: „Pre pământ străvechi și magic/ Numai dânsa ni-i stăpână:/ Limba neamului meu dacic,/ Limba noastră cea română”. Limba unui popor reprezintă tezaurul ei și „în al limbilor tezaur”, limba română e „limba

doinelor de aur”, e cea care dă naștere frumosului, dorului absolut și purității sufletești.

În Testamentul său (publicat cu ocazia sărbătorii naționale *Ziua Limbii române*), lăsat moștenire urmașilor, dar și în mărturisirile publicate în volumul *Acum și în veac*, poetul subliniază faptul că „avem un grai cu ochi umezi de dor și istorie. Cu pașnice și desigur delicate unghii formate din cristalizarea sudorilor rostogolite pe aerul vetrei în atâtea crâncene bătălii, unghii, care la în strâmtorări s-au preschimbat în gheare, în săbii de foc. Un grai cu tâmpla îmbrobonată de roua trudei creatoare. Nicăieri dorul nostru de desăvârșire nu s-a arătat mai clar și mai cu tărie ca în cuprinsul limbii. Limba este cea mai mare dreptate pe care poporul și-a făcut singur sieși”, afirmă autorul.

Poetul găsește argumentele care ne conving de faptul că frumos trebuie să vorbim cu toții, pentru că maturitatea culturii publice, a spiritului poporal, spunea marele Eminescu, amintit în acest context de Vieru, se manifestă cu deosebire în limba sa și între cultii unui popor se numără cu deosebire aceea care au suit înălțimea și domină terenul întreg.

Frumos nu este sensul în care înțeleg unii să vorbească, adică de-a folosi la fiecare pas câteva neologisme pe care nu le înțeleg ceilalți, iar uneori nici vorbitorul chiar, ci în accepția superioară, adică de-a împreuna plastic, armonios în vorbirea orală sau scrisă cele mai obișnuite cuvinte.

Pe de altă parte, poetul susține că limba este o ființă vie, mereu în dezvoltare și ea trebuie mereu să fie sensibilă, la toate înnoirile economice, sociale, culturale ale vieții, adică trebuie să altoiască în cuprinsul ei toate cuvintele noi, necesare, restructurându-le bineînțeles, după firea și legile ei.

Îndemnul nostru este să încercăm să muncim în miezul limbii proslăvite de Grigore Vieru, nu la marginea ei. Să înțelegem cuvântul, dar și sugestia și taina sa. Limba este comoara cea mai de preț a poporului și veghea asupra strălucirii ei, nu trebuie să pitorească nicicând, acesta reprezintă crezul poetului.

Poetul leagă limba de istoria țării pe meleagul căreia se vorbește, de oamenii care au vorbit-o și o vorbesc, pentru că ea nu este doar a savanților care au lucrat asupra ei, nu a scriitorilor care o valorifică pentru a spune adevărul, nu a profesorilor de limba și literatura română care încearcă s-o cultive în fiecare elev, ci este a poporului, a „celor care au trudit mult la ea de-a lungul veacurilor, înălțându-i strălucitoarea ființă... Vorbindu-ne corect și frumos limba noastră, tinzând a o vorbi corect și frumos, omenim astfel de străbuni, pe cei care au creat cu drag societatea cuvintelor civilizate”.

Limba a devenit o esență a etosului individual al poetului, un mod de a fi, de a crea, deși nu a pretins niciodată că e cel mai desăvârșit „mânuiitor” al ei. *Acum*, spunea Grigore Vieru, *ca să fiu sincer cu mine însumi, cu Dumneata, dragă cititorule, mărturisesc că nu sunt unul din străluciții mântuitori al verbului matern, dar îmi*

place să declar că mă prenumăr printre cei care se frământă, se zbat în căutarea cuvântului potrivit, printre cei care tind să lege sănătos verbele în frază, înțelegând că a vorbi sănătos verbele în frază, înțelegând că a vorbi sănătos limba pe care păstorul Mioriței ne-a lăsat-o „scrisă-n țărână cu bățul”, cu un băț fermecat, iar Eminescu – pe cosmică nemărginire cu o pană muiată în aurul Luceafărului, a vorbi sănătos limba mamei este o datorie, una dintre cele patriotice.

Cu încredere, susținem faptul că poetul a reușit să transforme valorile, tradițiile și idealurile naționale în versuri de o sensibilitate aparte. Prin temele abordate – iubirea de patrie, dorul, limba română, mama, copilăria – Vieru a creat o poezie profundă și autentică, în care identitatea națională este reflectată cu emoție și simplitate. Stilul său liric, accesibil, dar plin de forță, a contribuit la consolidarea conștiinței naționale, făcând din creația sa un reper al literaturii române. Astfel, opera sa rămâne un testament artistic și moral pentru generațiile viitoare, subliniind rolul esențial al culturii și limbii în definirea identității naționale.

Bibliografie:

1. Dumitrescu-Buşulenga Zoe, Cf. *Analele Academiei Române*, Anul 124, Seria a V-a, Vol. I, 1990, Editura Academiei Române, București, 1993, p. 78.
2. Strâmbeanu Andrei, în *Poezia contemporană, Mod de existență în metaforă și idee*, Mihai Dolgan, Academia de științe a Moldovei Institutul de Filologie, Chișinău, „Elan Poligraf”, 2007, pag. 107.
3. Vieru Grigore, *Limba română, oastea noastră națională*. Testament, în „Revistă de lingvistică și știință literară”, 2007, nr. 3-4.

CONEXIUNI INTER ȘI TRANSDISCIPLINARE ÎN „PRIVIGHETOAREA”

DE IOAN ALEXANDRU BRĂTESCU-VOINEȘTI

CZU 821.135.1+001.8

Diana Moisa,

profesor, Gimnaziul „Ștefan cel Mare” din Pelinei

Liliana Grosu

conf. univ. dr., Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul

(email: liliana.grosu@fsup.usch.md)

Rezumat. *Inter și transdisciplinaritatea reprezintă abordări actuale și de o rezonanță importantă pentru demersurile educaționale școlare moderne. Astfel, pornind de la unele repere teoretice, ne-am propus să tratăm textul „Privighetoarea” de Ioan Alexandru Brătescu-Voinești din perspectiva interferenței cu mai multe discipline școlare și chiar dincolo de acestea: geografia, biologia, educația muzicală, educația pentru societate/ecologică, educația plastică și interferențele de natură psihologică. Astfel, această operă literară rămâne o povestire temporală, capabilă să inspire reflecție și sensibilitate în rândul cititorilor de toate vârstele.*

Cuvinte cheie: *interdisciplinaritate, transdisciplinaritate, perspective de abordare, competențe transversale.*

*

Abstract. *Interdisciplinarity and Transdisciplinarity represent current approaches with significant resonance for modern school educational processes. Thus, starting from certain theoretical benchmarks, we aimed to analyze the text “The Nightingale” by Ioan Alexandru Brătescu-Voinești from the perspective of its interference with several school subjects, and even beyond them: geography, biology, music education, civic/ecological education, visual arts education, and psychological aspects. In this way, this literary work remains a timeless story capable of inspiring reflection and sensitivity among readers of all ages.*

Key words: *interdisciplinarity, transdisciplinarity, approach perspectives, transversal competencies.*

Provocările secolului XXI (schimbările climatice, inegalitatea socială, pandemii, provocări în educație, în mediul de afaceri etc.) necesită soluții integrate, inclusiv domeniul educațional. Astfel, învățământul actual are obligația de a apropia la maximum domeniul și procesul educațional de viața reală și nevoile vitale. Integrarea conținuturilor vizează stabilirea de relații între concepte, noțiuni, idei, informații ce aparțin diverselor discipline școlare.

În acest context conceptele *inter și transdisciplinare* sunt relevante și conferă domeniului educațional o integritate indestructibilă care este capabilă de a asocia domenii și sfere științifice diverse, care poate depăși hotarele tuturor disciplinelor pentru o integrare eficientă, care poate oferi perspective deosebite pentru dezvoltarea și formarea personalității. Interdisciplinaritatea vine în ajutorul atât a profesorului, cât și a elevului. Astfel, elevul obține cunoștințe temeinice, ce pot fi utilizate cu succes în cadrul diverselor activități, iar profesorul se bazează pe atragerea elevului la predarea temei noi, cunoscând deja unele informații analizate la ore.

În societatea noastră avem nevoie de oameni care să gândească interdisciplinar, care să poată trece de la un domeniu la altul cu multă ușurință, iar școala este cea care trebuie să-i pregătească atât disciplinar, cât și interdisciplinar. Un învățământ inter și transdisciplinar poate să-i ajute pe elevi să privească lumea cu mai mult interes, să asimileze valorile fundamentale, să poată distinge mai ușor scopurile și mijloacele.

Demersul didactic inter și transdisciplinar, în cadrul disciplinei Limba și literatura română, pornește de la valorificarea experiențelor proprii, până la realizarea propriilor cugetări de valoare asupra acestora. Nici o altă disciplină școlară nu este în stare să realizeze funcția cognitiv-estetică ce le revine activităților verbal-artistice, elevii înșiși fiind participanți activi ai propriei formări artistic-estetice în mod implicit, ca fiind ce creează și se creează [1, p. 42].

Pentru a înțelege mai bine modul practic de realizare, vom defini noțiunile și vom face apel la specialiștii în domeniu, cei care explică termenii, dar și oferă perspective de abordare.

Interdisciplinaritatea presupune integrarea cunoștințelor și metodelor din diferite discipline pentru a oferi o înțelegere mai profundă a unui subiect, pentru a analiza și rezolva probleme complexe. În opinia lui G. Văideanu, interdisciplinaritatea „implică un anumit grad de integrare între diferite abordări, ca și utilizarea unui limbaj comun, permițând schimburi de ordin conceptual și metodologic” [2, p. 45]. Prin abordarea interdisciplinară elevii fac cunoștință cu conceptele și principiile comune ale mai multor domenii.

Transdisciplinaritatea se referă la ceea ce se află în același timp între discipline, înăuntrul diverselor discipline și dincolo de orice disciplină. Abordarea transdisciplinară are ca finalitate înțelegerea realității actuale într-un mod unitar și permite dezvoltarea competențelor sociale și integrarea tinerei generații într-o societate în continuă evoluție.

Abordarea transdisciplinară oferă posibilitatea tratării unei teme din mai multe perspective, păstrând însă caracterul ei unitar. Aceasta oferă posibilitatea de a răspunde dorinței asidue de cunoaștere a elevilor, în domenii care îi fascinează.

Scopurile generale ale educației, definite în termeni de competențe psihologice transversale, transdisciplinare sunt [3, p.153]:

- A învăța să cunoști;
- A învăța să faci;
- A învăța să trăiești alături de ceilalți;
- A învăța să fii;
- A învăța să devii.

Un principiu de bază ce trebuie respectat în activitățile transdisciplinare este principiul cooperării, elevii fiind împărțiți în grupe de lucru. Cooperarea încurajează învățarea, are marele avantaj că ajută elevul într-o mare măsură decât competiția la conturarea unei imagini pozitive de sine, a stimulării încrederii în forțele proprii și la convingerea că are mai multe șanse să reușească decât să înregistreze un eșec. Prin cooperare se creează oportunitatea utilizării învățării reciproce, un tip de învățare prin care elevii învață unul de la altul, prin împărtășirea experiențelor, cu mai mare eficiență uneori decât de la cadrul didactic.

Abordarea transdisciplinară face apel și la principiul alternării tipurilor de activități. Deci, nu trebuie să le dăm elevilor sarcini solicitante tot timpul și mereu aceleași, ci să găsim un echilibru între activitățile de concentrare pe sarcini instructive și cu cele de relaxare.

Inter și transdisciplinaritatea ca modalitate de apreciere a cunoștințelor și capacităților elevilor se reflectă în portofoliile acestora care includ desene, scheme, diagrame alcătuite de elevi în baza analizei textelor, fotografii, interviuri, articole din ziare, etc. Abordarea transdisciplinară la orele de limba și literatura română dezvoltă abilități de comunicare, expunere liberă, interpretare, elevii își îmbogățesc cultura generală prin informații din istoria artelor, formându-și valori și atitudini.

Ne-am propus să facem aplicație transdisciplinară în povestirea „Privighetoarea” de Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, operă inclusă în manualul de clasa a VI-a la Unitatea 4. „Dumnezeu i-a dat univers frumos...”.

Pentru a analiza conexiunile inter și transdisciplinare în povestirea „Privighetoarea” de Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, putem explora mai multe perspective. Această abordare oferă o înțelegere mai profundă a povestirii și subliniază relevanța sa în diferite domenii, precum biologia, geografia, educația muzicală, educația plastică, ș.a.

Literatura română, pornind de la această disciplină propun câteva sarcini de lucru, de exemplu:

-Viața cuvântului (originea): „privighetoare” derivă din verbul de origine latină *a priveghea* (lat. *pervigilare*) cu sensul de „a sta trează”, „a sta de veghe”, „a sta la priveghi”.

-Descrierea privighetorii: identifică elementele descrierii și mijloacele expresive folosite (explorarea sensului figurat al cuvintelor): „În tufișurile astea și în sălciile de pe marginea iazului vin privighetori și cântă toată noaptea...” –

enumerare, element hiperbolic (exagerare a unor acțiuni); „vin săracele până lângă mine, aproape de tot, să le prinzi cu mâna, parcă ar fi oarbe: umblă după râme...” „săracele” (exprimă compătimire), comparație (vulnerabilitatea privighetorilor); „Nu cânta una, cântau zece, cincisprezece; răsună tot zăvoiul...” – enumerare, repetiția verbului „a cânta”, hiperbolă; „îți venea s-o aplauzi ca pe-o primadonă...” – comparație (admirația ascultătorilor față de privighetoare); „La revedere, puică, pe mâine-seară!” – termen de adresare familiară, dezmierdătoare, atribuit privighetorii de către soția căpitanului; „Biata privighetoare” – epitet; „ochisorii ca două mărgele” – comparație, etc.

-Simbolurile povestirii: privighetoarea – vraja nopții, cântecul iubiri, discipolul poezilor; cântecul – o stare de grație, expresie a sentimentului înălțător, o regăsire a existenței noastre prin natura care ne înconjoară; cântecul ei – lumina vieții; salcia pletoasă, în care cântă privighetoarea, amintește de simbolul nemuririi, precum nemuritor și neîntrecut e cântecul ei.

Conexiunea cu *geografia* – studiul despre privighetoare, habitat, migrație: Privighetoarea este prin definiție o pasăre migratoare de vară care cuibărește în zonele cu păduri și tufișuri din aproape toată Europa cu excepția nordului extrem, și în sud-vestul Asiei. Toamna, pasărea cu cântec minunat migrează spre sudul Africii de unde se întoarce primăvara în locurile ei de cuibărit. În Republica Moldova cuibărește în păduri umede de foioase (de preferință arini și mesteceni), cu arbori bătrâni, adesea în alunișuri, desișuri și vegetație abundentă din apropierea apei, în zăvoaie; dar și în parcuri cu arbori groși sau grădini cu tufișuri dese, așa cum avem descris și în text: „În tufișurile astea și în sălciile de pe marginea iazului vin privighetori și cântă toată noaptea”.

Cu privire la domeniul *biologia* – Povestirea pune în prim-plan relația om-natură, descriind cu sensibilitate comportamentul păsărilor și rolul acestora în ecosistem. În același timp, captivitatea privighetorii scoate în evidență impactul intervenției umane asupra naturii, aspect relevant pentru ecologie și protecția mediului. Privighetoarea, simbol al frumuseții și libertății, poate fi analizată din perspectivă biologică. Privighetoarea-mare și privighetoarea-mică sunt foarte asemănătoare. Ambele sunt de talie mijlocie (aproximativ 15 cm) și au partea dorsală de culoare brună-roșcată și pieptul alb-cenușiu, penajul privighetorii-mari fiind ceva mai întunecat. Coada privighetorii-mari este brună-maronie, iar partea superioară a pieptului acesteia este sură-închis, în timp ce privighetoarea-mică are coada ruginie și mijlocul pieptului alb.

Clasificare științifică: Privighetorii aparțin genului *Luscinia* al familiei *Turdidae*, ordinul *Paseriformelor*. Privighetoarea-mică este clasificată ca *Luscinia megarhynchos*, iar privighetoarea-mare ca *Luscinia luscinia*.

Educație pentru societate/ ecologică – Mesajul moral al operei evidențiază importanța protejării ecosistemelor și respectului față de toate formele de viață,

ceea ce o face relevantă în contextele educaționale moderne legate de sustenabilitate și protecția mediului. Povestirea pune în discuție relația omului cu natura, subliniind responsabilitatea morală a oamenilor față de ființele vii. Captivitatea privighetorii simbolizează limitele impuse de om naturii, iar moartea păsării devine o metaforă a consecințelor neînțelegerii libertății. Elevii vor crea un set de reguli pentru protejarea mediului înconjurător, de exemplu: deșeurile nu se aruncă la întâmplare; nu se rup florile, plantele, nu se taie copacii, pentru că aceștia asigură oxigenul necesar; reciclarea este extrem de importantă; păstrarea curățeniei în jur, etc.

E bine de știut! Privighetoarea este o pasăre uitată cumva în zilele noastre, dar prețuită de-a lungul timpului pentru glasul ei melodios. Îmbrăcată într-un penaj modest, această mică zburătoare a fost dintotdeauna privilegiată drept pasărea simbol a romantismului. Pentru vocea sa frumoasă, trilurile spontane și creative, privighetoarea a fost mereu o sursă de inspirație pentru numeroși poeți și muzicieni. Astăzi, pasărea care era ținută în colivii de aur de către regi și împărați, a ajuns să-și vadă amenințată existența de cruzimea și lăcomia omului.

Educație muzicală – Privighetoarea este un simbol frecvent întâlnit în muzică, fiind o sursă de inspirație pentru compozitori precum Vivaldi, Beethoven sau Stravinski. Cântecele privighetorii din povestire poate fi interpretat ca o expresie artistică a naturii, un element de armonie ce contrastează cu dorința copilului de a-l controla: „Uneori făcea: fi, fi, fi, tiha! tiha! tiha! chiau! chiau! clings!..., iar când isprăvea într-o cascadă de triluri, zău dacă nu-ți venea s-o aplauzi ca pe-o primadonă... Și din crivină îi răspundeau altele și altele...”. Cântecele răsunător, cu multe vibrații, al privighetorii-mici se remarcă prin efecte crescendo, în timp ce cântecele privighetorii-mari este lipsit de aceste crescendouri. Ambele specii sunt renumite pentru cântecele melodios al masculilor în perioada de reproducere, emis atât noaptea, cât și ziua.

Astfel, opera literară se intersectează cu studiul muzicii inspirate de sunetele naturii. La acest domeniu le propun elevilor să audieze și să analizeze sunetele privighetorii, să identifice melodiile inspirate de ciripitul păsărilor și să înregistreze sunetul privighetorii sau ar putea identifica piese muzicale care conțin în versurile lor această pasăre.

Educație plastică – Dacă ne referim la interpretarea plastică al textului „Privighetoarea” de I. Al. Brătescu-Voinești, aceasta ar putea include una din următoarele sarcini: ilustrarea atmosferei – desenarea scenei în care băiatul întâlnește privighetoarea, evidențiind natura, copacul în care stă pasărea, grădina etc.; expresia sentimentelor – redarea vizuală a emoțiilor băiatului și ale privighetorii, transpunând tristețea și regretul în culori și forme; simbolismul privighetorii – crearea unei compoziții plastice care să exprime ideea de libertate,

frumusețe naturală și fragilitatea vieții. De asemenea, ar putea construi din elemente reciclabile cuibul privighetorilor.

Din punct de vedere *psihologic*, povestirea explorează relația copilului cu natura și modul în care acesta învață despre viață și moarte. Experiența protagonistului, ilustrează trecerea de la inocență la conștientizarea suferinței și a responsabilității morale: „... Pre legea mea... Sunt așa întâmplări absurde, care-ți turbură mintea, îți zdruncină credința... Auzi dumneata moarte: ...cum am răsplătit eu păsărica aia nevinovată, pentru care ne desfătase cu viersul ei! Când mă gândesc, îmi vine nebuie; dar știi, nebuie!..”.

Putem afirma că inter și transdisciplinaritatea pornește de la ideea că nici o disciplină de învățământ nu reprezintă un domeniu închis, ci au numeroase legături ce se suprapun. Succesul, în care procesul de instruire a elevilor, depinde de corelarea interdisciplinară a informațiilor obținute de la diverse lecții. Această abordare are scopul de a forma personalități moderne, cu gândire critică, analitică, cu capacități de înțelegere profundă și aptitudini de modelare a proceselor ce ne înconjoară, contribuind la crearea premiselor pentru conștientizarea tabloului integru al lumii vii. Cu cât suntem mai sus pe scara viețuitoarelor, cu atât suntem datori a le ocroti, să rămânem apărători ai acestei frumuseți – natura.

Așadar, textul literar „Privighetoarea” de Ioan Alexandru Brătescu-Voinești este o povestire cu un mesaj profund, care poate fi analizată dintr-o perspectivă interdisciplinară. Rar scriitor a reușit să prezinte cu atâta căldură sufletească un asemenea peisaj în care domină observarea realistă, meticuloasă asupra vieții, proiectată, până la urmă, într-un simbol polivalent și profund. Legăturile cu biologia, geografia, educația muzicală, educația pentru societate, ș.a., evidențiază complexitatea operei și actualitatea temei abordate. Prin acest tip de abordare, literatura devine un punct de plecare pentru reflecții mai ample asupra naturii umane, relației om-natură și valorile fundamentale ale existenței.

În concluzie, povestirea „Privighetoarea” de Ioan Alexandru Brătescu-Voinești oferă un teren fertil pentru numeroase conexiuni inter și transdisciplinare. Prin tematica sa profundă și simbolismul său, opera depășește granițele literaturii, intersectându-se cu domenii diferite. Astfel, această operă literară rămâne o povestire temporală, capabilă să inspire reflecție și sensibilitate în rândul cititorilor de toate vârstele.

Bibliografie:

1. Curriculum național, Aria curriculară Limbă și comunicare, disciplina Limba și literatura română, clasele a V-a - a IX-a, Chișinău, 2019.
2. VĂIDEANU, G. Educația la frontiera dintre milenii, Politica , București, 1988.
3. Delors J. Comoara lăuntrică: Raporul UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul XXI. Iași, Editura „Polirom”, 2000.
4. Hadîrcă Maria, Conexiunile inter- și transdisciplinare în reconfigurarea învățării spre formarea competențelor-cheie (Aria curriculară „Limbă și comunicare”) în: Callo Tatiana, Bîlici Veronica, Hadîrcă Maria [et. al.], Reconfigurarea procesului de învățare în contextul provocărilor societale, coord. științ. Franțuzan Ludmila, Chișinău: CEP UPSC, 2023.
5. Petrovski Nina, Abordările inter și transdisciplinare în reconfigurarea învățării în: Callo Tatiana, Bîlici Veronica, Hadîrcă Maria [et. al.], Reconfigurarea procesului de învățare în contextul provocărilor societale, coord. științ. Franțuzan Ludmila, Chișinău: CEP UPSC, 2023.

Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
ediție semestrială, seria științe umanistice, nr. 2 (22), 2025

~ Secțiunea C. Psiho-Pedagogie / Section C. Psycho-Pedagogy ~

The scientific bulletin of the State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu" from Cahul
half-yearly edition, humanities series, no. 2 (22), 2025

**MISIUNEA EDUCATORULUI ÎN DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI A EXPRESIVITĂȚII VORBIRII
COPILOR DE VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ**

CZU 37.011.3+372.6+159.922.3

Ioana Axentii,

conf. univ. dr., Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
(axentii.ioana@usch.md)

Ecaterina Manoli

masterand, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
(ecaterinamanoli08@gmail.com)

Rezumat. *Cantitatea de informații de care dispune azi societatea și ascensiunea în care aceasta progresează pun un accent deosebit pe instituțiile de educație timpurie, care trebuie să dezvolte personalitatea copiilor și să le asigure necesarul de abilități, precum și o cunoaștere holistică a dezvoltării copilului, abordând un proces educațional centrat pe copil. Din această perspectivă, dezvoltarea socio-emoțională, fizică, cognitivă, precum și dezvoltarea limbajului în copilărie constituie aspecte fundamentale pentru viitorul adult.*

În contextul educației timpurii, dezvoltarea comunicării verbale este esențială pentru formarea unei personalități armonioase. În acest sens, rolul educatorului devine crucial, întrucât el este principalul model lingvistic pentru copilul de vârstă preșcolară. Prin valorificarea cuvântului – fie că este vorba de povestiri, poezii, jocuri de rol sau conversații zilnice – educatorul contribuie semnificativ la formarea expresivității vorbirii copiilor.

Actualitatea temei este justificată de nevoia de a dezvolta competențele de comunicare într-o societate în care exprimarea clară și corectă devine din ce în ce mai importantă. În plus, dificultățile de vorbire întâlnite tot mai des în rândul copiilor impun intervenții educaționale timpurii, adaptate vârstei și particularităților fiecărui copil. Astfel, implicarea conștientă și creativă a educatorului în activitățile de dezvoltare a limbajului reprezintă o condiție esențială pentru succesul acestui demers.

Cercetările efectuate în domeniul educației literar-artistice au demonstrat că în procesul formării vorbirii expresive la preșcolari este nevoie de marea contribuție a cadrelor didactice, care, în cadrul activităților de literatură artistică prin punerea în aplicarea diferitelor metode interactive și procedee metodice le dezvoltă treptat măiestria de a recita, de a repovesti, de a dramatiza/încena texte literare cunoscute sau necunoscute, a compune, povesti și chiar încena creații proprii.

Rolul educatorului în valorificarea cuvântului la formarea expresivității vorbirii copiilor de vârstă preșcolară este semnificativ, având un impact considerabil asupra dezvoltării limbajului și abilităților de comunicare ale copiilor. Educatorul nu doar că încurajează utilizarea corectă a limbii, dar joacă un rol activ în stimularea creativității și în dezvoltarea abilității copiilor de a se exprima într-o manieră clară și adecvată.

Cuvinte cheie: educație, copil, educator, metode, povestire.

*

Abstract. *The vast amount of information available in contemporary society, along with its rapid progress, places a particular emphasis on early childhood education institutions. These institutions are now expected to contribute to the development of children's personalities and to provide them with the necessary skills, while also fostering a holistic understanding of child development through a child-centered educational approach. From this perspective, socio-emotional, physical, cognitive, and language development in early childhood are all fundamental components that shape the future adult.*

Within the context of early childhood education, the development of verbal communication is essential for forming a well-balanced and harmonious personality. In this regard, the role of the educator becomes crucial, as they serve as the primary linguistic model for preschool children. By effectively utilizing the power of the spoken word—whether through storytelling, poetry, role-playing, or daily conversations—the educator significantly contributes to the development of expressive speech in young children.

The relevance of this topic is justified by the increasing need to foster communication skills in a society where clear and correct expression is becoming ever more important. Furthermore, the growing prevalence of speech difficulties among children highlights the need for timely educational interventions, tailored to the age and individual characteristics of each child. Consequently, the conscious and creative involvement of the educator in language development activities is a key factor in the success of this process.

Research conducted in the field of literary and artistic education has shown that the development of expressive speech in preschoolers requires the significant involvement of teaching staff. Through artistic literature activities and the implementation of various interactive methods and methodological techniques, educators gradually enhance children's abilities to recite, retell, dramatize, or stage both familiar and unfamiliar literary texts, as well as to compose, narrate, and even perform their own creative works.

The educator's role in harnessing the power of the word to foster expressive speech in preschool-aged children is essential, having a significant impact on language acquisition and the development of communication skills. The educator not only encourages the correct use of language but also actively stimulates creativity and supports children in expressing themselves clearly and appropriately.

Key words: *education, child, teaching staff.*

Cercetările efectuate în domeniul educației literar-artistice au demonstrat că în procesul formării vorbirii expresive la preșcolari este nevoie de o contribuție evidentă a cadrelor didactice din instituțiile de educație timpurie, care, în cadrul activităților de literatură artistică prin punerea în aplicarea diferitelor metode interactive și procedee metodice trebuie să le dezvolte treptat măiestria de a recita, de a repovesti, de a dramatiza texte literare cunoscute sau necunoscute, a compune, povesti și chiar a elabora și înscena creații proprii.

Rolul educatorului în valorificarea cuvântului la formarea expresivității vorbirii copiilor de vârstă preșcolară este esențial, având un impact semnificativ asupra dezvoltării limbajului și abilităților de comunicare ale copiilor. Educatorul nu

doar că încurajează utilizarea corectă a limbii, dar joacă un rol activ în stimularea creativității și în dezvoltarea abilității copiilor de a se exprima într-o manieră clară și adecvată.

Influența cadrelor didactice asupra aspectului expresiv al vorbirii preșcolarilor se realizează prin intermediul a două mijloace importante:

1. *Exemplul personal al cadrului didactic*: Educatorul trebuie să folosească un limbaj corect, clar și expresiv, pentru a oferi copiilor un exemplu demn de urmat, de imitat, este necesar ca cadrul didactic să posede expresivitate în vorbire – respirație corectă, ridicarea și coborârea vocii, pauze în timpul vorbirii, evidențierea prin voce a unor cuvinte, expresii, utilizarea tempoului și a ritmului corect al vorbirii, schimbarea melodioasă a tonului pentru a exprima bucurie, tristețe etc.

2. *Activitățile educative interactive*: Cadrele didactice organizează activități care duc la stimularea exprimării gândurilor și emoțiilor, prin punerea în aplicare a jocului de rol, poveștilor, dialogurilor sau a discuțiilor. Aceste activități sunt foarte importante în dezvoltarea vocabularului, a pronunției și a capacității de a utiliza limbajul într-un mod expresiv, adecvat anumitor situații¹.

Aceste două mijloace sunt esențiale pentru dezvoltarea unei vorbiri clare și expresive, care să ajute preșcolarul să se integreze și să comunice eficient cu cei din anturajul său. Expresivitatea limbajului artistic în instituțiile de educație timpurie se realizează prin intermediul activităților literar-artistice specifice cum sunt: basmele, poveștile, teatrul, jocul de rol, cântecele, poeziile, dialogurile creative etc. care sunt utilizate și ca **metode concrete și eficiente** pentru a stimula diverse aspecte ale dezvoltării limbajului preșcolarilor, cu un accent deosebit pe **cultivarea expresivității verbale și nonverbale**.

Aspecte caracteristice: *Basme și povești* - cadrele didactice folosesc basmele și poveștile în cadrul activităților de educație literar-artistică pentru a stimula imaginația și pentru a transmite mesaje morale. Expresivitatea se manifestă prin modul în care cadrele didactice spun acele povești, basme, variind tonalitatea vocii, ritmul și intonația pentru a capta atenția preșcolarilor și pentru crearea unei atmosfere specifice fiecărei povești sau basm aparte².

Teatrul și jocul de rol: prin intermediul acestor activități preșcolarii sunt puși în situația de a se exprima asumându-și rolul personajelor propuse. Aceste activități sunt foarte apreciate de preșcolari deoarece ei pot să-și exprime emoțiile, gândurile și să-și demonstreze abilitățile teatrale.

Cântecele și poeziile sunt folosite pentru a învăța preșcolarii să-și exprime

¹ CEMORTAN, S. *Metodica organizării activităților literar-artistice ale preșcolarilor*. Chișinău: Lumina, 1991, pp.5-15.

² Ibidem.

trăirile, sentimentele prin intermediul cuvintelor. Expresivitatea limbajului artistic se evidențiază prin modul în care preșcolarii recită poezii, interpretează cântece, utilizând mimica, gesturile pentru a transmite emoții celor din jur.

Întrebări și dialoguri creative: Cadrele didactice stimulează creativitatea și abilitatea de a-și exprima gândurile, opiniile, ideile încurajând copiii să participe la discuții. Expresivitatea limbajului fiind favorizată atunci când preșcolarii sunt încurajați să-și pună întrebări și să descrie percepțiile asupra lumii înconjurătoare etc.³.

În acest context, în mod special am considerat că este necesar să descriem povestirea ca modalitatea cea mai eficientă de activizare a limbajului copiilor de vârstă preșcolară, facilitând în același timp accesul la cuvinte și expresii noi, dezvoltând vocabularul. De asemenea prin intermediul poveștilor crește bagajul de cuvinte, la care copilul poate apela în diverse situații pentru a comunica. Poveștile reprezintă un mijloc de cunoaștere care le creează copiilor trăiri contradictorii, prin intermediul lor ei putând experimenta sentimente de iubire, ură, teamă, fericire, tristețe sau pot asista la confruntarea dintre bine și rău. Aceste redări ale sentimentelor sunt uneori greu de înțeles la vârsta preșcolară, însă tocmai acesta este rolul poveștilor în grădiniță, ele îmbogățind viața afectivă a copiilor, oferindu-le oportunitatea, prin intermediul lecturii, de a experimenta, alături de personajele prezentate, diverse circumstanțe desfășurate în cele mai diverse ipostaze.

Pentru a le trezi interesul pentru lectură, educatorul poate organiza în grupă un centru de activitate numit *Biblioteca* unde vor fi puse la dispoziția copiilor variate cărți și reviste, litere magnetice, afișe, oferindu-le astfel un loc plăcut și confortabil unde copiii să aibă contact zilnic cu lumea fascinantă a cărților. Cu ajutorul povestirii, ca metodă, educatoarea realizează apropierea copiilor de cele mai variate aspecte din viața și domeniile de activitate ale adulților din preajma lor, îi informează asupra unor fapte și evenimente ce nu pot fi cunoscute prin experiența lor proprie. În același timp, prin cuvântul viu, li se trezesc copiilor emoții și li se orientează atenția spre cele comunicate.

Ținem să relatăm faptul că dezvoltarea limbajului și a comunicării se realizează în instituțiile de educație timpurie de la grupa mică, apoi, în mod gradat la grupa mijlocie și mare. La grupa mare - pregătitoare procesul învățării și asimilării se schimbă, se complică, deoarece se mărește capacitatea de asimilare și de exprimare a cunoștințelor pe care și le însușesc.

La vârsta preșcolară au loc lărgirea și complicarea raporturilor dintre copil și realitatea înconjurătoare, fapt ce se răsfrânge și asupra limbajului său oral. Or, însușirea corectă a limbajului oral constituie o primă și esențială treaptă în formarea afectivă, cognitivă și comportamentală a copilului. Fondul lingvistic,

³ ȚIFRAC, M. *Formarea culturii comunicării la preșcolari în contextul activității literar-artistice*: teză de doctor în științe ale educației. Chișinău, 2024.

precum și calitatea sa, este deosebit de important chiar de la vârsta preșcolară și mai ales la grupa pregătitoare pentru școală. La intrarea în școală capacitatea lingvistică a copilului e formată nu numai de posibilitățile de folosire a limbii materne, dar și dintr-o intuiție a relațiilor care se stabilesc între nevoile comunicării și selecția mijloacelor de expresie folosite⁴.

În contextul afirmației de mai sus remarcăm că cunoașterea la copiii de vârstă preșcolară se realizează la nivelul senzațiilor, percepțiilor și al reprezentărilor, întregul conținut cognitiv având un caracter predominant concret. Concomitent cu dezvoltarea intensă a percepțiilor și a reprezentărilor, informațiile căpătate de copilul preșcolar devin mai clare, mai bogate în conținut și, pe baza lor, se dezvoltă și alte procese psihice de cunoaștere: gândirea și imaginația. În același timp, observăm că limbajul copilului preșcolar înregistrează modificări calitative și cantitative însemnate, pe măsura dobândirii caracterului contextual în detrimentul celui situativ, care încă mai persistă. Sub aspect fonetic copilului preșcolar mic îi lipsesc claritatea și precizia sunetelor care compun cuvintele. Se întâlnesc încă deficiențe în pronunțare cum ar fi inversiunea sau omisiunea unor sunete. În ceea ce privește achiziția limbajului, ca și stăpânirea acestuia se pot dobândi în special într-un context conversațional și este foarte important ca natura acestui context să fie mai bine înțeleasă.

Structura gramaticală a vorbirii asigură trecerea la forme mai complexe și mai concrete. Copilul preșcolar construiește propoziții simple apoi dezvoltate și fraze. Referitor la expresivitatea limbajului, copilul utilizează gestul, mimica pentru a-și nuanța exprimarea. Așadar, perfecționarea limbajului oral se desfășoară în sensul compoziției fonetice, lexico - semantice și gramaticale.

Copiii din grupa pregătitoare pentru școală au ca nivel mediu de achiziții un vocabular de aproximativ 3000 de cuvinte, care le permit formularea unor propoziții clare, corecte. Exprimarea orală a copiilor capătă deja expresivitate, devenind capabilă să transmită emoțiile, impresiile, gândurile și ideile pe care copilul vrea să le comunice⁵.

De aceea eforturile cadrelor didactice se concentrează pe influențarea metodică și dirijată a dezvoltării limbajului în vederea lărgirii posibilității copilului de investigare, cunoaștere și comunicare, pe extinderea capacității de interpretare semantică, pe îmbunătățirea exprimării gramaticale, pe educarea senzoriomotricității în vederea însușirii grafismelor necesare scris – cititului.

Reieșind din aprecierile anterioare vom relata faptul că în grădiniță, copiii

⁴ BÎRLEA, I. *Povestirea, modalitate eficientă de activizare a limbajului copiilor preșcolari*. În: Dezvoltări pedagogice în învățământul contemporan, coordonatori: Glava C., Dragoș, V. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2014, p.377.

⁵ Ibidem, p.378.

nu studiază gramatica, dar trebuie să-și însușească structura gramaticală a limbii, adică să respecte regulile declinărilor, conjugărilor, acordul dintre diferitele părți de propoziție etc. Copilul preșcolar nu „învață” regulile gramaticale, nu cunoaște definiții, nu știe ce este substantivul, verbul, declinarea dar respectă aceste reguli, pentru că are în jur modelul de vorbire, este antrenat să le cunoască prin jocuri și exerciții, este corectat atunci când greșește⁶.

Acumularea experienței verbale duce treptat la formarea unor generalizări lingvistice empirice, luând naștere așa-numitul „simț al limbii”. Sensibilitatea față de fenomenele lingvistice în general, inclusiv față de fenomenele gramaticale, este o trăsătură caracteristică copilului preșcolar. Pe baza acestui „simț al limbii” copiii ajung să folosească cât mai corect formulele gramaticale. În instituția de învățământ preșcolar se folosesc variate mijloace pentru a determina la copil acumulări cantitative și calitative în domeniul vorbirii: activități obligatorii, plimbări, excursii și jocuri etc. În majoritatea activităților, atât formative cât și informative, de consolidare a cunoștințelor achiziționate, dar mai ales de corectare a deficiențelor de vorbire, se vor folosi cu copiii grupelor pregătitoare exerciții-joc.

Dezvoltarea limbajului prin exerciții-joc trebuie să se facă metodic, dirijat necesitând astfel:

1. Identificarea cazurilor de copii cu deficiențe.
2. Intensificarea lucrului cu aceștia pentru depășirea problemelor.
3. Susținerea unui ritm echilibrat în exercitarea copiilor prin evitarea inhibărilor copiilor mai puțin buni și antrenarea în activitate a celor mai buni pentru evitarea pierderii interesului general.
4. Aplicarea gradată a exercițiilor pentru a se asigura asimilarea informației⁷.

Astfel, stimularea limbajului poate fi realizată prin toate activitățile din grădiniță, dar nu prin toate reușim să facem conexiuni interdisciplinare. În mod concret, în cadrul activităților de educare a limbajului prin metoda conexiunilor interdisciplinare se aduce o contribuție esențială la precizarea, îmbogățirea și nuanțarea vocabularului copiilor printr-o serie de cuvinte și expresii noi, precum și la formarea unor trăsături morale pozitive.

Formarea și modelarea caracterelor, deprinderilor copiilor cu normele de comportare civilizată, de cultivare a sentimentelor moral — civice, sunt sarcini în realizarea cărora, activitățile de dezvoltare a limbajului, prin specificul lor, aduc cea mai substanțială contribuție.

⁶ MATEESCU, I., DAMALAN, L. *Povestirile copiilor, mijloc de dezvoltare a vorbirii- De la grădiniță la școală. Culegere metodică*. București: Editată de Revista de Pedagogie, 1975, p. 382.

⁷ BĂDICĂ, T., DUȚU, O., MARINESCU, E. *Jocuri didactice pentru cunoașterea mediului și dezvoltarea vorbirii*. București: E. D. P., 1974.

Pentru ca conținutul emotiv să ajungă la sufletul preșcolarului este nevoie de un ghid, de o persoană care l-ar reproduce. În viziunea cercetătoarei Cemortan S. aceste persoane pot fi părinții care au copii la grădiniță. De dânsii depinde întru totul perceperea și însușirea corectă și deplină a textului. Pedagogia preșcolară pune în fața cadrelor didactice sarcina prezentării expresive a textului literar, dar pentru aceasta cadrele au nevoie să posede cunoștințe și mijloace necesare unei citiri expresive, înainte de prezentarea conținutului literar trebuie să se pregătească în prealabil cu materiale și metode interactive⁸.

În cadrul activităților de educație literar artistică educatorii trebuie să țină cont că interpretarea expresivă presupune nu doar înțelegerea și transmiterea unui mesaj, ci și dezvoltarea unui mod coerent, corect și captivant de a exprima cuvintele. Tehnica corectă a vorbirii în acest context include mai multe componente importante, care contribuie la dezvoltarea unui limbaj expresiv, clar pentru preșcolari. Cercetătoare Cemortan S. a elaborat *principalele elemente esențiale ale tehnicii corecte a expresivității* pe care le indicăm mai jos:

✚ **Articularea corectă a vorbirii** -începe cu pronunția clară și corectă a fiecărui cuvânt. Preșcolarii trebuie să învețe să pronunțe corect sunetele și cuvintele, evitând trunchierea sau distorsionarea acestora. Cadrul didactic fiind un model indispensabil în acest sens.

✚ **Ritmul și pauzele.** Ritmul vorbirii influențează înțelegerea mesajului transmis. O lectură sau o vorbire prea rapidă poate face dificilă înțelegerea, iar o vorbire prea lentă poate fi plictisitoare pentru auditoriu. Cadrul didactic trebuie să plaseze pauzele între propoziții sau în momentele de reflecție, acestea ajută foarte mult la înțelegerea mesajului redat.

✚ **Intensitatea vocii:** Volumul vocii trebuie să fie adaptat situației. De exemplu, atunci când suntem într-o grupă cu mulți copii vocea trebuie să fie suficient de puternică pentru a fi ascultați dar nici prea puternică deoarece copiii nu vor auzi cele spuse de vorbitor dar își vor focusa atenția pe strigătul celui care vorbește.

✚ **Expresivitatea facială și corporală:** După cum am mai menționat în lucrare expresivitatea limbajului nu se limitează doar la cuvinte. Cadrul didactic, prin mimica feței și gesturile realizate poate ajuta la întărirea mesajului transmis, făcând prin intermediul gesturilor și a mimicii vorbirea mai atractivă și mai clară. Dar, și aici cadrele didactice trebuie să știe când și cum să aplice aceste tehnici, să nu exagereze, deoarece ei nu sunt clovni ca să trezească amuzamentul copiilor, prin mesajul redat vor trebui să sprijine comunicarea verbală.

✚ **Intonația:** Folosirea unui ton variat al vocii este foarte important

⁸ CEMORTAN, S. *Metodica organizării activităților literar-artistice ale preșcolarilor*. Chișinău: Lumina, 1991, p.56.

pentru a putea capta atenția și a exprima corect emoțiile și sensul mesajului redat. Este știut că intonația cuprinde elemente precum: accentul, melodia, tonul-intensitatea și timbrul vocii. Aceste elemente depind unul de altul completându-se reciproc. Intonația cadrului didactic joacă un rol important în activitățile de educație literar-artistică, având un impact important asupra modului în care preșcolarii percep și se implică în aceste activități⁹.

În urma cercetărilor efectuate putem deduce câteva aspecte esențiale ale *rolului intonației* cadrului didactic:

- Captarea atenției: dacă în cadrul activităților, educatorul folosește o intonație schimbătoare și expresivitate atunci va putea atrage mai ușor atenția copiilor și le va putea trezi curiozitatea. De tonul educatorului, fiind el mai înalt sau mai scăzut, un ritm mai rapid sau mai lent, depinde stimularea curiozității și interesului copiilor pentru activitățile propuse.

- Crearea unei atmosfere adecvate: În cadrul activităților literar-artistice, intonația poate contribui la crearea unei atmosfere care să fie în legătură cu tema sau starea emoțională a activității sau a textului literar redat. Dacă ar fi să exemplificăm putem spune cu certitudine că un ton calm și liniștit poate însoți o poveste despre natură, în timp ce un ton mai jucăuș sau mai entuziasmat poate fi integrat în activitățile de creație.

- Facilitarea înțelegerii: intonația corectă ajută preșcolarii să înțeleagă mai bine mesajul și sensul poveștilor, poeziilor sau activităților de creație. De exemplu, atunci când cadrul didactic folosește un ton ridicat sau scăzut el subliniază momentele importante din textul literar, iar schimbările de intonație pot evidenția emoțiile personajelor din text.

- Modelarea expresivității verbale: Cadrul didactic este un exemplu, un model pentru copii în ceea ce privește utilizarea limbajului și a intonației. Prin exemplu propriu, cadrul didactic le demonstrează preșcolarilor cum să folosească intonația pentru a exprima, evidenția, cele mai importante cuvinte sau stări emoționale din viața eroilor din povești sau din cadrul poeziilor. Astfel, putem concluziona că intonația cadrului didactic nu doar că ajută la transmiterea informațiilor, dar joacă un rol important în crearea unui mediu stimulativ pentru dezvoltarea creativității, imaginației și formării personalității preșcolarilor¹⁰. La activitățile de familiarizare a copiilor cu literatura-artistică, de citire, învățare a poeziilor, de repovestire a unor texte literare, preșcolarii acumulează un volum colosal de cunoștințe din domeniul artei cuvântului, capătă acele deprinderi și priceperi de activitate literar-artistică.

⁹ Ibidem.

¹⁰ ȚIFRAC, M. *Formarea culturii comunicării la preșcolari în contextul activităților literar-artistice*. În: Două maluri ale Nistrului-un viitor comun, 9-10 iulie 2022, Chișinău: Tipografia Universității de stat din Tiraspol, 2022.

Un rol esențial în organizarea și desfășurarea acestor activități le revine cadrelor didactice, care citesc, narează povești, poezii, povestiri. Îi ajută pe preșcolari să memorizeze versuri, să facă o analiză elementară a unor texte, să redeie conținutul textelor sub formă de scenete, să dezlege ghicitori care sau dovedit a fi foarte importante în activitățile de educației literar-artistică având multiple beneficii pentru dezvoltarea cognitivă, lingvistică și emoțională a copiilor¹¹.

În concluzie putem afirma că educația timpurie joacă un rol crucial în dezvoltarea integrală a copiilor, iar limbajul expresiv în cadrul educației literar-artistică reprezintă un instrument esențial în formarea abilităților de comunicare și în stimularea creativității acestora. Educatorii, prin exemplul personal și prin organizarea de activități educaționale interactive, sunt chemați să contribuie la dezvoltarea unui limbaj clar și expresiv, care să sprijine nu doar înțelegerea corectă a limbii, dar și dezvoltarea socio-emoțională și cognitivă a preșcolarilor. Prin utilizarea corectă a tehnicii vorbirii, prin intonație, ritm și expresivitate facială, educatorii pot modela o comunicare eficientă, favorizând un mediu stimulativ care contribuie la formarea unei personalități echilibrate și creative. Astfel, educația literar-artistică devine nu doar un mijloc de învățare a limbii, ci și un spațiu de dezvoltare a imaginației și a gândirii critice, esențiale pentru viitorul fiecărui copil.

¹¹ PÂSLARU, V. *Introducere în teoria educației literar-artistice*. Chișinău: Sigma, 2013, p. 240.

SINTETIZAREA MATERIEI ÎN VEDEREA SUSȚINERII EXAMENULUI NAȚIONAL DE BACALAUREAT

CZU 37.013.3+371.26+37.091

Adrian-Gheorghe Standavid

profesor, Colegiul Național de Artă, Târgu Mureș

(email: standavid_b@yahoo.com)

Rezumat. *La istorie, pregătirea pentru examenul național de bacalaureat presupune o sintetiză a materiei.*

Competențele vizate au în vedere folosirea corectă a noțiunilor de specialitate; asocierea faptelor cu personalitățile reprezentative; prezentarea coerentă a vieții politice în România interbelică; integrarea evenimentelor locale în contextul general, regional, național și universal.

Având în vedere faptul că pentru examenul național de bacalaureat sunt propuse în programă câteva teme majore, pentru realizarea sintezei m-am axat pe acestea. Materialul prezintă succint principalele evenimente ce au marcat evoluția istoriei românilor din Evul Mediu până în zilele noastre. Am oferit o perspectivă integrantă a evoluției istoriei românilor ca parte a istoriei generale, cu trăsături, personalități și moduri de exprimare specifice, definitorii.

Cuvinte cheie: *istore, bacalaureat, examen, sinteză, competențe.*

*

Abstract. *In history, the preparation for the national baccalaureate exam involves a synthesis of the subject.*

The competences concerned take into account the correct use of specialized notions; association of facts with representative personalities; coherent presentation of political life in interwar Romania; integration of local events into the general, regional, national and universal context.

Considering the fact that for the national baccalaureate exam there are several major themes proposed in the curriculum, for the realization of the synthesis I focused on them. The material briefly presents the main events that have marked the evolution of the history of Romanians from the Middle Ages to the present day. We have offered an integral perspective of the evolution of the history of Romanians as part of the general history, with specific, defining traits, personalities and modes of expression.

Key words: *history, baccalaureate, exam, synthesis, competences.*

Preliminarii. Pregătirea pentru examenul național de bacalaureat, la disciplina istorie, presupune o sintetizare a materiei, pentru a facilita plasarea evenimentelor istorice într-o perioadă dată. Mai mult rezumarea cunoștințelor ajută elevii în ordonarea materialului pentru a realiza eseele finale. Examenul final urmărește să cuantifice nivelul cunoștințelor și a abilităților de bază, pentru

operaționalizarea situațiilor de cauzalitate și efect, pentru înțelegerea evenimentelor istorice.

Competențele vizate de sinteza propusă au în vedere operarea corectă cu noțiunile de specialitate plasate în contexte diferite; asocierea faptelor cu personalitățile reprezentative, raportate la evenimentele istorice menționate; identificarea corectă a termenilor istorici în enunțuri date; prezentarea coerentă, într-un format impus, a vieții politice în România interbelică; coordonarea corectă a itemilor specifici, abstractizarea, problematizarea, argumentarea situațiilor contextuale și de caz; integrarea evenimentelor locale în contextul general, regional, național și universal; dezvoltarea sentimentelor de solidaritate democrație conștiință civică, altruism.

Având în vedere faptul că pentru examenul național de bacalaureat sunt propuse în programă câteva teme majore, pentru realizarea sintezei m-am axat pe acestea, orientând atenția elevilor înspre reținerea unor puncte definitorii ale istoriei naționale.

Am propus următoarea schemă recapitulativă, pentru a facilita elevilor sistematizarea materiei de clasa a XII-a pentru disciplina Istorie, din cadrul examenului național de bacalaureat. Cele 9 teme au fost indicate în Programa examenului de bacalaureat, aprobată prin OMECTS nr 4800/2010 și revizuită prin OM nr. 5242/2022.

TEMA 1. Romanitatea românilor în viziunea istoricilor. Este o controversă care a apărut la jumătatea secolului al XVIII-lea, când sub influența ideilor iluministe despre libertăți și drepturi, intelectualii români transilvăneni, grupați în jurul Școlii Ardelene, cer egalitate în drepturi pentru români cu celelalte națiuni conlocuitoare, maghiarii, sașii și secuii. Românii din Transilvania nu aveau drepturi, pentru că erau ortodocși fiind acuzați că se rupseseră de Biserica Romei, catolică, prin Marea Schismă din 1054.

De-a lungul istoriei, problema romanității românilor a fost și continuă să fie un subiect politizat, inclusiv în zilele noastre, conducătorii folosind-o cu scopul atragerii sprijinului, a simpatiei poporului, în atingerea propriului interes, păstrarea și consolidarea puterii.

Cei mai puternici contestatari ai romanității românilor au fost și sunt istoricii maghiari, germani și austrieci, printre argumentele invocate de aceștia fiind: dispariția dacilor în urma războaielor cu romanii, asimilarea completă a elementului dac, autohton în urma cuceririi Daciei, părăsirea Daciei de către daco-romani, în secolul III, în urma retragerii aureliene a trupelor și a administrației romane din Dacia, la sud de Dunăre și formarea poporului român la sud, revenind ulterior la nord de Dunăre (teoria imigraționistă). Cei mai cunoscuți susținători ai teoriei imigraționiste au fost austriecii Franz Sulzer, în secolul XVIII și Robert Roesler, în secolul XIX, în

lucrarea *Studii românești. Cercetări asupra istoriei mai vechi a românilor*, care susținea ideea imigraționistă a etnogenezei românești, la sud de Dunăre.

Aceștia au fost combătuți cu argumente istorice, lingvistice și arheologice de istoricii români și străini, printre care A. D. Xenopol cu prima lucrare fundamentală *Istoria românilor din Dacia Traiană*. La rândul ei, Școala Ardeleană, prin reprezentanții ei Petru Maior, Gheorghe Șincai, Ioan Budai Deleanu afirmă în lucrarea *Suplex Libellus Valachorum* din 1791, latinitatea limbii române și a poporului român, originea cuvântului *român* de la *roman*¹.

De-a lungul istoriei spațiului românesc, ideea romanității românilor a fost reafirmată în mod constant în contextul specific fiecărei perioade. Astfel, în Evul Mediu, în contextul pericolului otoman, a luptelor antiotomane ale domnitorilor români, cronicarii români și străini au evidențiat romanitatea românilor, ca argument de curaj și sacrificiu pentru apărarea țărilor (papa Pius II, în *Cosmografia*, Grigore Ureche în *Letopisețul Țării Moldovei*, Nicolaus Olahus în *Hungarica*, secolele XV-XVI. Șerban Cantacuzino în *Letopisețul Țării Românești*, secolul XVII, sau Dimitrie Cantemir în *Descriptio Moldaviae*, secolul XVIII²).

Secolul XIX, susținerea ideii romanității românilor a primit noi impulsuri, unitatea limbii române pe ambele versante ale Carpaților fiind subliniată de oamenii istorici și politici români ai vremii: Tudor Vladimirescu în programul revoluționar *Cererile norodului românesc* (1821), în programele pașoptiste *Petițiunea Națională* de la Blaj, dubla alegere a lui A. I. Cuza ca domnitor al Principatelor Române Unite, Vasile Alecsandri cu *Hora Unirii* sau obținerea independenței și proclamarea României ca Regat, sub Carol I.

Secolul XX a prilejuit participarea României la Primul Război Mondial, ceea ce a întărit conștiința națională, dorința de unire ceea ce se va concretiza în Marea Unire din 1918 și în perioada interbelică, în contextul democrației parlamentare și a revizionismului statelor vecine, învinse în război. Istoricii Nicolae Iorga, Constantin C. Giurescu, Gheorghe Brătianu și alții au reafirmat în discursurile academice sau în scrierile lor despre istoria românilor, romanitatea și continuitatea neîntreruptă în spațiul carpato-danubiano-pontic.

Instaurarea comunismului de tip stalinist în timpul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, a impus o reinterpretare a istoriei etnogenezei românești din perspectiva ideologiei sovietice, în care elementul slav era puternic accentuat. Cel mai cunoscut istoric promotor al acestei idei a fost Ștefan Roler.

Venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu a impus un regim comunist

¹ Pop Ioan-Aurel, Thomas Nagler, Magyari Andras, (coord.), *Istoria Transilvaniei*, vol. I-III. Deva: Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, 2016, p. 242

² Petrescu-Dîmbovița Mircea, Protase Dumitru, Pascu Ștefan, Berindei Dan ș.a. *Istoria Românilor*, vol. I-VIII, București: Editura Enciclopedică, 2001, p. 897.

naționalist, cu accentuarea elementelor românești. Astfel daco-geții și romanii au format noul popor român. Istoricul Ștefan Pascu cu *Istoria României* și regizorul Sergiu Nicolaescu cu filmele istorice, de propagandă *Columna*, *Dacii Mircea* etc. fiind puternic susținuți și promovați de regimul ceaușist.

Căderea comunismului și revenirea la democrație, în ultimul deceniu al secolului XX, a repus istoria pe locul ei firesc, istoricii Adrian Cioroianu, Gheorghe Onișoru, Denis Deletant, Keith Hitchins, Mihai Bărbulescu, Florin Constantiniu *O istorie sinceră a poporului român*, rescriu istoria românilor din perspectiva liberului acces la studierea documentelor din arhive și biblioteci.

Tema 2. Secolul XX, între democrație și totalitarism. Ideologii și practici politice în România și în Europa. Secolul XX, este caracterizat de perioada contemporană a istoriei, marcată de cele două războaie mondiale, iar din punct de vedere al ideologiilor politice (sisteme de conducere), de regimul democratic și cel totalitar, cele două fiind opuse, antagoniste.

Democrația (demos=popor și kratos=putere)³, caracterizată de libertăți și drepturi, a apărut în Atena antică, în secolul V î. Hr., avându-l ca reprezentant de seamă pe Pericle. Principalele caracteristici ale democrației sunt: libertate de a alege, separarea puterii în stat, pentru a se evita abuzul de putere, puterea fiind împărțită în Legislativă, care face legile, fiind reprezentată de Parlament; Executivă, care aplică legile, reprezentată de Guvern și Președinte și Judecătorească, care apără legile, fiind reprezentată de Tribunale. Pluripartidismul este o altă trăsătură a democrației, existența mai multor partide politice; Parlament bicameral, compus din Senat (cameră superioară) și Camera deputaților (cameră inferioară); Majoritatea decide (50% +1)⁴.

Totalitarismul este opusul democrației, fiind reprezentat de conducători dictatoriali și partid unic, având puteri totale. Principalele caracteristici ale totalitarismului sunt: conducător ales pe viață, partid unic, parlament unicameral, cenzura, limitarea drepturilor și a libertăților, eliminarea adversarilor, poliție politică care urmărește eliminarea adversarilor, cultul personalității conducătorului (lăudarea lui în mass-media, spectacole grandioase, în literatură, teatru, muzică, pictură etc.). Totalitarismul este reprezentat de regimuri politice nedemocratice, de extremă, bazate pe folosirea forței pentru păstrarea puterii și eliminarea adversarilor, acestea fiind **Comunismul**, de extremă stânga, care a apărut în Rusia, în 1917, conducători fiind Lenin și Stalin, avea ca practici politice (acțiunile prin care conducea), colectivizarea agriculturii (confiscarea pământului țăranilor și transformarea lui în ferme de producție ale statului comunist); naționalizarea

³ La Rousse, *Din Antichitate până în Evul Mediu, Dicționar*, București: Editura Rao, 2003, p. 60.

⁴ Scorpan Costin, *Istoria României, Enciclopedie*, București: Editura Nemira, 1997, p. 481.

fabricilor și băncilor private (confiscarea lor), proletcultismul (selectarea dintre muncitori a artiștilor, poezilor și scriitorilor care să scrie laudativ la adresa comuniștilor), urbanizarea și industrializarea forțate (construirea de fabrici și orașe), economie planificată pe cincinale (câte 5 ani), salutul comunist-pumnul stâng ridicat la 45 de grade.

Fascismul, ideologie politică de extremă dreapta, nedemocratică și anti-comunistă, a apărut în 1922 în Italia, avându-l ca reprezentant pe Benito Mussolini (Il Duce), avea ca practici politice concordatul cu Biserica Romano-Catolică (acord), corporatismul economic (susținerea din partea industriașilor puternici), salutul roman (brațul drept întins la 45 de grade).

Nazismul, dezvoltat din fascismul italian, nazismul a fost o ideologie de extrema dreaptă, apărută în Germania, în 1933, avându-l ca reprezentant pe Adolf Hitler (Führer-Conducător suprem), iar ca principale practici politice: antisemitismul= ura împotriva evreilor ceea ce va duce la Holocaust-exterminearea evreilor în lagăre de exterminare (la Auschwitz, fiind cel mai mare).

România a cunoscut în cursul secolului XX atât regimul democratic, în timpul regilor Carol I, Ferdinand I) și după revenirea la democrație (cu președinții Ion Iliescu și Emil Constantinescu), perioade care au reprezentat desăvârșirea unității statale, introducerea votului universal pentru bărbați, reforma agrară, sub regele Ferdinand, activitate parlamentară și politică, libertăți și drepturi, pregătirea țării pentru integrarea în NATO și UE (Iliescu și Constantinescu)⁵. (România a cunoscut și regimul autoritar al regelui Carol II, care a însemnat o dictatură regală, în care regele avea puteri sporite: iniția legi, numea prim-ministrul și membrii guvernului, s-a introdus cenzura și cultul personalității regelui. Singurul punct pozitiv a fost acordarea dreptului de vot universal și femeilor, prin Constituția din 1938⁶.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, țara a fost condusă de o dictatură militară avându-l în frunte pe generalul Ion Antonescu, aliat cu Hitler împotriva URSS, pentru recuperarea teritoriilor cedate în urma amenințării lui Stalin, în 1940.

A doua jumătate a secolului XX a reprezentat pentru țara noastră perioada comunistă, avându-i ca reprezentanți pe Gheorghe Gheorghiu-Dej (comunism stalinist): colectivizarea agriculturii, naționalizarea fabricilor, abdicarea forțată a regelui Mihai I, proclamarea Republicii, eliminarea opozițiilor, în închisori sau pe șantiere de muncă forțată (canalul Dunăre-Marea Neagră). Pe plan extern Dej a subordonat țara intereselor Moscovei, participând la înfrângerea revoluției anti-comuniste din Ungaria(1956), participând la alianțele țărilor comuniste, CAER (1949, schimburi economice), Consiliul de Ajutor Economic Reciproc) și la cel

⁵ *Idem*, p. 151.

⁶ Scurtu Ioan, Alexandrescu Ion, *Enciclopedia de istorie a României*, București: Editura Meronia, 2000, p. 17.

militar, Tratatul de la Varșovia (1955), având caracter anti-NATO.

Al doilea reprezentant al regimului comunist în România a fost Nicolae Ceaușescu (național-comunism), a schimbat prin Constituția din 1965, numele țării din Republica Populară Română, în Republica Socialistă România, a înființat funcția de președinte al republicii, a făcut o nouă împărțire administrativ-teritorială a țării, în județe, a plătit datoria externă a țării. Pe plan extern s-a distanțat de URSS, condamnând invadarea Cehoslovaciei de către țările comuniste, a avut relații diplomatice și economice cu Occidentul (Anglia, SUA, Franța, Israelul dar și cu state comuniste din Asia (China, Korea de Nord)⁷.

TEMA 3. Constituțiile României. Constituția este legea fundamentală a unei țări.

Elaborare unei noi constituții s-a făcut atunci când s-a produs o schimbare în conducerea țării, prin venirea unui nou conducător sau a statutului (situației) țării, când s-au modificat granițele (de exemplu după Marea Unire) sau instaurarea comunismului⁸.

România are șapte constituții, din care trei sunt democratice: a lui Carol I din 1866, Ferdinand I din 1923, Ion Iliescu din 1991: trei sunt comuniste: ale lui Dej din 1948 și 1952 și a lui Ceaușescu din 1965. Una este autoritară, a lui Carol II, din 1938 (instaurarea dictaturii regale).

Caracteristicile generale ale constituțiilor democratice; monarhie constituțională ereditară (Carol I și Ferdinand I), regim constituțional republican (Ion Iliescu), libertăți și drepturi, separarea puterilor în stat, parlament bicameral, pluripartidism.

Caracteristici specifice:

Constituția lui Carol I, din 1866: inspirată după cea belgiană, apare pentru prima dată oficial numele țării de România, în locul celui de Principatele Unite; vot censitar (în funcție de avere), cetățenia română numai pentru creștini (articolul 7), era împotriva evreilor și turcilor; excluderea femeilor din viața politică.

Constituția lui Ferdinand I, din 1923, a României Mari, cuprindea două mari reforme: introducerea votului universal, pentru bărbații de la 21 de ani, în locul votului censitar și reforma agrară, prin care 6 milioane de pământ arabil a fost împărșit la 2 milioane de țărani.

Constituția lui Ion Iliescu, din 1991, a însemnat revenirea țării la democrație, după căderea comunismului, cu reintroducerea libertăților și a drepturilor, parlament bicameral, desființarea cenzurii, a Securității, a pedepsei cu moartea, interzicerea PCR.

Constituția lui Carol II, din 1938, introducea dictatura regală a lui Carol II

⁷ *Idem*, p. 33.

⁸ *Idem*, pp. 13, 23.

(regim autoritar), cenzura și cultul personalității regelui (lăudarea lui), numea prefectii, prim-ministrul, iniția și aproba legi, a introdus votul universal și pentru femei dar a crescut vârsta de la 21 la 30 de ani.

Caracteristicile constituțiilor comuniste: conducător pe viață, partid unic (PCR), cenzura, poliția politică (Securitatea), economie centralizată și planificată pe cincinale (cinci ani), colectivizarea și naționalizarea. (Constituția lui Dej din 1948: proclama Republica Populară Română, colectivizarea agriculturii între 1949-1952, înființarea Miliției și a Securității, desființarea cultelor religioase cu excepția celui ortodox. Constituția lui Dej din 1952: creștea importanța partidului, țara era organizată după modelul sovietic în raioane și regiuni autonome (Regiunea autonomă maghiară, în locul județelor Mureș, Harghita și Covasna). Constituția lui Ceaușescu din 1965: schimbarea numelui țării, din RPR în RSR (Republica Socialistă România), un nou imn de stat numit Trei Culori, înființarea funcției de președinte al republicii, reîmpărțirea administrativă a țării pe județe ca astăzi, prin desființarea regiunilor autonome și a raioanelor din timpul lui Dej.

Tema 4. Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc (secolele IX-XVIII).

Autonomiile locale sunt formațiunile prestatale mici (cnezate, voievodate), între secolele IX-XIII, prin unificarea cărora se vor forma în cursul secolului XIV, statele medievale românești Transilvania, Țara Românească, Moldova și Dobrogea. Cele mai importante autonomii locale din spațiul românesc au fost:

Secolul IX, în spațiul intracarpatic (Transilvania), voievodatul lui Gelu, în Podișul Transilvaniei, pe Someș, având cetatea Dăbâca (Clujul de astăzi): voievodatul lui Glad, în Banat, cu reședința la Cuvin și voievodatul lui Menumorut, în Crișana, având cetatea Biharea. Toate trei sunt amintite de cronicarul maghiar Anonymus în lucrarea sa numită *Gesta Hungarorum* (Faptele ungurilor)

Secolul XI, tot în spațiul intracarpatic sunt amintite două voievodate, al lui Gyla, în Transilvania și al lui Ahtum, în Banat, în documentul *Legenda Sfântului Gerard*.

În spațiul extracarpatic, la sud de Carpați, viitorul stat medieval Țara Românească, în secolul XIII, în documentul *Diploma Ioaniților*, sunt amintite cinci formațiuni românești: voievodatele lui Litovoi și Seneslau, cnezatele lui Ioan și Farcaș și Banatul de Severin⁹.

La est de Carpați, viitoarea Moldova, în secolul XI sunt amintite formațiunile numite țări, Țara Brodnicilor și Țara Volohovenilor, în timp ce în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră, viitoarea Dobrogea, în secolul X-XIII sunt amintiți în inscripții, conducători locali cu funcția de jupan, Dimitrie și Gheorghe, despoții

⁹ Giurescu C. Constantin, *Istoria românilor*, vol. 1-III, București: Editura Fundației pentru literatură și artă „Regele Carol II”, 1938, p. 283.

Ivanco, Dobrotici și Balica.

Instituțiile centrale erau forme de organizare și conducere a statelor. În Evul Mediu românesc cele mai importante erau: Domnia (Voievodatul în Transilvania), Sfatul Domnesc (Dieta în Transilvania), Armata și Biserica.

Domnia, era instituția centrală a statelor medievale românești extracarpătice Moldova și Țara Românească, fiind reprezentată de un Domnitor ales pe viață dintre marii boieri, având printre atribuții: șeful statului, șeful armatei (voievod), judecător suprem, împărțea funcții și domenii boierilor, dădea legi, bătea monedă, încheia alianțe cu alte state. În Transilvania era Voievodul similar domnitorului, ales dintre marii nobili.

Sfatul Domnesc, alcătuit din marii boieri cu funcții, îl sfătuiau pe domnitor. Dintre acești boieri, Banul Craiovei era a doua funcție ca importanță în Țara Românească, iar în Moldova, Portarul Sucevei. Alte funcții: Spătarul, purta spada (sabia) domnitorului, fiind omul lui de încredere, Paharnicu, servea la masa domnitorului, Postelnicu-încăperile domnești, Vistiernicu-tezaurul domnesc etc. În Transilvania, Dieta compusă din 12 nobili. În secolul XVI Transilvania devenea Principat, condus de un Principe, sub suzeranitatea otomană, plătind tribut (bani), iar în secolul XVIII, devenea Mare Principat, sub suzeranitatea austriacă, fiind condus de un Mare Principe¹⁰.

Armata, având ca scop apărarea țării, era condusă de Domnitor, fiind compusă din două corpuri de oaste: Oastea cea mică, alcătuită din boieri și nobili, era corpul de bază al armatei și Oastea cea mare, compusă în caz de primejdie majoră, din toți bărbații apti de luptă.

Biserica la rândul ei era o instituție importantă a Evului Mediu, sprijinindu-l pe domnitor și primind în schimb scutiri de taxe și donații.

Tema 5. Statul român modern: de la proiect politic la realizarea României Mari (secolele XVIII-XX). Statul român modern este caracteristic pentru secolul XIX, pe ideea de libertăți și drepturi ale Iluminismului, curent filosofic ce a stat la baza modernizării societății. Prima jumătate a secolului XIX este dominat de numeroase documente program redactate de elita intelectuală românească, în care cereau: libertăți și drepturi, egalitate în fața legii, ocuparea funcțiilor pe merit, taxe și impozite plătite și de marea boierime/nobilime, desființarea rangurilor boierești, constituirea unei armate populare, împroprietărirea țăranilor, unirea Moldovei și a Munteniei (Valahia) într-un singur stat etc.

Proiecte politice:

Secolul XVIII, Proiectul de constituție al domnitorului fanariot Constantin

¹⁰ Pop Ioan-Aurel, Bolovan Ioan, (coord.), *Istoria României. Compendiu*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 2004, pp. 3, 373.

Mavrocordat (grec din cartierul Fanar, Constantinopol), publicat în 1742, în revista franceză *Mercure de France*. *Suplex Libellus Valachorum Transilvaniae*, din 1791, al Școlii Ardelene, reprezentate de Petru Maior, Gheorghe Șincai, în care se cerea egalitate în drepturi și pentru românii transilvăneni.

Secolul XIX: *Cererile norodului românesc*, ca program al revoluției lui Tudor Vladimirescu, din 1821, în care se cerea desființarea domniilor fanariote și revenirea la domnitorii români, libertatea comerțului, egalitatea în fața legii, impozite plătite și de cei bogați. *Constituția cărvunilor*, 1822, condusă de Ioniță Tăutu, în Moldova, cerea libertăți și drepturi, responsabilitatea conducerii, domnitor ales de o reprezentanță mai largă, acces la funcții, pe merit etc. *Regulamentele Organice* (1831), legi făcute de ruși și turci în Țara Românească și Moldova, în care se prevedea pentru prima dată principiul separării puterii între domnitor, chiar dacă încă era ales pe viață și boierime. Programele pașoptiste (ale Revoluției de la 1848): *Petițiunea-Proclamațiune* (Moldova, Iași), *Petiția Națională* (Transilvania, Blaj), *Proclamația de la Islaz* (Islaz, Țara Românească), în care se cerea: renunțarea la domniile regulamentare, considerate învechite, libertăți și drepturi, libertatea comerțului, dsființarea rangurilor boierești, împrăștierea țăranilor cu pământ prin despăgubirea boierilor, în Moldova și Țara Românească și fără despăgubirea nobililor, în Transilvania. Programele unioniste, cereau unirea Moldovei cu Muntenia (Țara Românească), Adunările ad-hoc, (cu acest scop) din 1857, în care boierii români cereau: unirea celor două state într-unul singur cu numele de România; domnitor străin: neutralitatea țării și autonomie internă¹¹.

După unirea principatelor sub domnia lui A.I.Cuza, în 1859, a urmat obținerea independenței, după participarea la războiul contra turcilor, alături de ruși, în 1878. România se alătură Triplei Înțelegeri (Antantei) împotriva Triplei Alianțe (Puterile Centrale), reușind să realizeze Marea Unire din 1918, prin alipirea provinciilor istorice Basarabia (Chișinău, *Sfatul Țării*, condus de Ion Inculeț) a Bucovinei (la Cernăuți, *Congresul General*, condus de Iancu Flondor) și a Transilvaniei (La Alba Iulia, *Marea Adunare Națională*, condusă de Gheorghe Pop de Băsești și Vasile Goldiș), sub conducerea Regelui Ferdinand I. Contextul favorabil înfăptuirii Marii Uniri l-a reprezentat victoria Antantei în război, destrămarea imperiilor (rus, austro-ungar, german și turc) și principiul autodeterminării popoarelor, proclamat de președintele american Wilson în programul numit *Cele 14 puncte*¹².

Recunoașterea internațională a Marii Uniri a fost obținută de delegația României la Conferința de Pace de la Paris (1919-1920), delegație condusă de Ionel Brătianu și apoi de Alexandru Vaida-Voevod.

¹¹ Petrescu-Dîmbovița Mircea, Protase Dumitru, Pascu Ștefan, Berindei Dan, *op. cit.* vol. VII, Tom 1, p. 443.

¹² Scurtu Ioan, *op. cit.* vol.VIII, pp. 3-9

Tema 6. România postbelică, Stalinism, național comunism și disidență anticomunistă. Construcția democrației postdecembriste. Perioada postbelică reprezintă din punct de vedere cronologic, a doua jumătate a secolului XX, când România s-a aflat sub regimul totalitar comunist, regim nedemocratic, de extrema stângă, bazat pe controlul absolut al puterii, conducător și partid unic, eliminarea adversarilor politici, colectivizare și naționalizarea fabricilor, pe economie planificată, cenzură, poliție politică etc. Comunismul în România a avut două etape distincte, reprezentate de Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948-1965) cu un comunism de tip stalinist, care a făcut comunizarea țării după metodele și practicile folosite de Stalin în Rusia, acaparând toată puterea de conducere și subordonând complet țara intereselor economice și strategice ale URSS și de Nicolae Ceaușescu (1965-1989), cu o politică de distanțare de URSS, de industrializare și urbanizare forțată, cu scopul obținerii independenței economice¹³. Dacă în timpul lui Dej opoziții erau eliminați în închisori (la Aiud, Gherla, Sighet, Pitești-experiment de reeducare a celor închiși prin procedee de tortură, înfometare, bătaie) sau pe șantierele de muncă forțată (Canalul Dunăre-Marea Neagră), în timpul lui Ceaușescu opoziția este urmărită de Securitate, poliția politică, reușind prin amenințări, șantaj, rotirea cadrelor de conducere, mutarea disciplinară în alte localități, dejucarea oricăror forme de protest.

Disidența anticomunistă, a fost împotrivirea față de regimul național-comunist al lui Nicolae Ceaușescu¹⁴.

Au existat în timpul lui Ceaușescu mișcări de protest (greva minerilor din Valea Jiului din 1978, mișcarea de protest a muncitorilor din Brașov, din 1987), acestea fiind reprimare de Miliție și Securitate. Cenaclul *Flacăra*, condus de poetul Adrian Păunescu a avut inițial acordul politic al regimului ceaușescu, urmărind propaganda patriotică, pentru a se transforma ulterior într-un fenomen cultural de masă care nu se ferea să critice lipsurile vieții cotidiene, raționalizarea utilităților și a bunurilor de consum. A fost interzis la mijlocul anilor 80. Ascultarea clandestină a posturilor de radio străine, occidentale (Europa Liberă, BBC, Vocea Americii), le oferea românilor ocazia să afle adevărul pe care comuniștii se străduiau să-l ascundă. Dintre disidenții cunoscuți amintim pe generalul de Securitate Ioan Mihai Pacepa, omul de încredere al lui Ceaușescu, care a fugit în SUA, inginerul Gheorghe Ursu, închis de Securitate, poezii Mircea Dinescu, Ana Blandiana, profesoara Doina Cornea, politicianul țărănist Corneliu Coposu etc.

Opoziția anticomunistă s-a manifestat cu mai multă putere în primii ani de la instaurarea comunismului, prin lupta de rezistență în munți: Șușmanii din munți (Apuseni), grupul lui Gavrilă Ogoranu din munții Făgărași, haiducii Dobrogei conduși

¹³ *Idem*, p. 33

¹⁴ Scorpan Costin, *op. cit.* p. 206

de Puiu Gogu etc. aceasta fiind eliminate de trupele de Securitate și ale Armatei. Acești luptători din munți erau numiți generic bandiți.

Construcția democrației postdecembriste, s-a făcut după sfârșitul regimului comunist prin înlăturarea soților Ceaușescu prin lovitura de stat a comuniștilor reformatori reprezentați de Ion Iliescu și Petre Roman, care au profitat de revolta generală izbucnită la Timișoara și București și apoi în toate marile orașe. La baza revenirii la regimul democratic s-a aflat Constituția din 1991, care statua principalele caracteristici: separarea puterii în stat, libertăți și drepturi, desființarea cenzurii, eliminarea pedepsei cu moartea, interzicerea PCR, desființarea Securității, pluripartidism, economie de piață, concurențială, parlament bicameral, votul liber, alternarea la putere etc.

Tema 7. Spațiul românesc între diplomație și conflict în Evul Mediu și la începuturile modernității (XIV-XVIII).

Secolul XIV: Prima jumătate a secolului XIV este marcată de acțiuni militare care vor avea ca rezultat formarea statelor medievale românești¹⁵. Astfel, la sud de Dunăre la începutul secolului este atestat documentar domnitorul Basarab I, care profitând de luptele interne pentru tron din Regatul Ungariei, ocupă Banatul de Severin. Ca urmare noul rege, Carol Robert de Anjou vine cu armata împotriva lui Basarab. Eșecul în cucerirea cetății de scaun este urmat de înfrângerea de la Posada din 1330, reprezentată în documentul *Cronica pictată de la Viena*. Această victorie a avut ca urmare obținerea independenței Țării Românești. Țara se va organiza și întări sub urmașii lui Basarab, fiului său Nicolae Alexandru care a întemeiat în 1359 prima Mitropolie Ortodoxă a Țării Românești cu sediul la Curtea de Argeș și a nepotului lui Basarab, Vladislav-Vlaicu, acesta bate primele monede, pentru încurajarea comerțului.

Descălecatele voievozilor români intracarpatici, în secolul XIII (1291), Radu-Vodă (numit și Negru-Vodă), din Făgăraș a trecut Carpații, stabilindu-se la Câmpulung pe Argeș, unde va pune bazele viitorului stat medieval Țara Românească (la sud de Carpați), amintit în *Letopisețul Țării Românești* al lui Șerban Cantacuzino. În secolul XIV, au loc două descălecate ale voievozilor maramureșeni, primul este Dragoș care a întemeiat o marcă de apărare împotriva tătarilor, cu centrul la Baia. În 1359, voievodul Bogdan descalecă din Maramureș la Baia, îi alungă pe urmașii lui Dragoș și obține independența statului medieval Moldova, aflat la est de Carpați, față de Ungaria regelui Ludovic de Anjou, conform documentului *Cronica lui Ioan de Târnave*. Moldova se organizează și consolidează sub urmașii lui Bogdan, fiul lui, Lațcu care în fața presiunilor catolice ale Ungariei și Poloniei s-a convertit la catolicism, întemeind o Episcopie catolică, la Siret. Fiul lui

¹⁵ Giurescu C. Constantin, *op. cit.* p. 288

Lațcu, Roman I a extins țara până la Marea Neagră și întemeiază orașul ce-i poartă numele.. Petru Mușat, a mutat capitala de la Baia la Suceava și strânge legăturile diplomatice cu Polonia, în defavoarea Ungariei.

Caracteristicile descălecatelor: sunt specifice spațiului românesc extracarpatic; au fost inițiate de voievozii români intracarpatici, în contextul cuceririi Transilvaniei de către regii maghiari; la Sud de Carpați a existat un descălecat, în timp ce la est de Carpați au fost două. Acestea, au fost organizate de voievozii maramureșeni Dragoș, cu acordul regalității maghiare și Bogdan, împotriva regalității, având ca rezultat obținerea independenței Moldovei. În spațiul intracarpatic (Transilvania) nu au exista descălecate!

Luptele antiotomane. Caracteristica epocii este **pericolul otoman**, reprezentat de expansiunea Imperiului Otoman în Europa de sud-est și peninsula Balcanică, Ca urmare, domnitorii români vor juca un rol important în cadrul alianțelor antiotomane, atât prin poziția geografică și strategică a Țărilor Române, situate în calea expansiunii otomane, cât și a resurselor de hrană (cereale și vite în primul rând), esențiale pentru susținerea oricărei campanii militare. Principalele state creștine alături de care domnitorii români au format alianțele antiotomane au fost Polonia și Ungaria, cu armate mult mai puternice și bine echipate, aflate în imediata vecinătate ceea ce permitea o reacție comună rapidă de răspuns la atacurile turcești.

Secolul XIV

În anul 1394, la Rovine, Mircea cel Bătrân (Țara Românească) l-a învins pe sultanul Baiazid Fulgerul. Bătălia l-a inspirat pe poetul Mihai Eminescu să scrie poezia *Scrisoarea III*, în care descrie imaginativ întâlnirea și lupta dintre cei doi conducători.

1396, la Nicopole (Bulgaria de astăzi), cruciada antiotomană l-a care a participat și Mircea cel Bătrân a fost înfrântă de turcii conduși de Baiazid.

Secolul XV:

1442, pe lalomița, voievodul Transilvaniei Iancu de Hunedoara i-a învins pe turci.

1443 Campania cea lungă, desfășurată de Iancu de Hunedoara la sud de Dunăre împotriva turcilor s-a încheiat cu o pace pe zece ani, din cauza venirii iernii, o pace de compromis care însă nu va fi respectată.

1444, bătălia de la Varna, cruciada creștină alături de care a participat și Iancu au fost învinși de turci. Regele Ungariei, Vladislav I Jagello moare în luptă, Iancu de Hunedoara fiind ales Regent al Ungariei, până în 1453.

1456, lupta de la Belgrad, în care Iancu i-a învins pe turcii conduși de sultanul Mahomed II Cuceritorul. Este considerată una dintre cele mai importante victorii împotriva turcilor, ea asigurând liniștea pe continent pentru următorii 50 de ani. Iancu de Hunedoara a murit l-a puțin timp după luptă, în tabăra lui de la Zemun (Serbia de astăzi), răpus de ciumă.

1462, la Târgoviște, Vlad Țepeș (Țara Românească), l-a învins pe același Mahomed II, în celebrul atac de noapte, folosind tactica diversiei și atacul prin surprindere. Numai faptul că o parte a boierilor l-au trădat trecând de partea turcilor, l-a împiedicat pe Vlad să obțină o victorie deplină.

1475, iarna, la Vaslui, Ștefan cel Mare l-a învins pe Soliman –pașa, pricinuindu-le turcilor cea mai grea înfrângere din istoria lor, conform cronicarilor turci.

Secolul XVI:

1594, la București, Mihai Viteazul domnitorul Țării Românești a înfrânt un corp de oaste tucesc care staționa pentru paza și supravegherea domnitorului, dând semnalul începerii luptei antiotomane. Tot atunci au fost uciși și boierii care l-au împrumutat cu bani pentru obținerea domniei de la sultanul turc.

1595, lupta de la Călugăreni, în care Mihai Viteazul i-a învins pe turcii conduși de Sinan-pașa și apoi decisiv în bătălia de la Giurgiu.

Secolul XVII

1683, Șerban Cantacuzino (Țara Românească) este obligat de turci, în calitate de putere suzerană (stăpânitoare) să participe la asediul Vienei. Cucerirea Vienei ar fi deschis turcilor drumul spre Europa Centrală și de Apus. Dar turcii nu au reușit, aceasta fiind a patra și ultima încercare a imperiului de a cucerii Viena, un rol important în eșecul otomanilor l-a avut și domnitorul muntean Șerban Cantacuzino care pe timpul nopții strica tunurile să nu poate fi folosite și trimitea pe ascuns informații apărătorilor din cetate.

Secolul XVIII,

1711, la Stănilești alianța domnitorului Moldovei, Dimitrie Cantemir cu împăratul Rusiei, Petru I a fost înfrântă de armata turcă, determinându-l pe domnitorul moldovean să se refugieze la curtea împăratului rus, pentru a nu fi prins și ucis de turci. Consecința acestei lupte a fost că turcii, pierzându-și încrederea în domnitorii români vor impune la tron domnitori greci din cartierul Fanar, din Consatantinopol (Istanbulul de astăzi). **Domniile fanariote**, ce vor funcționa mai mult de un secol, fiind caracteristice secolului XVIII, în Țara Românească și Moldova, vor reprezenta cea mai grea perioadă din punct de vedere economic, fiscal, politic, cu o puternică sărăcire a populației, creșteri excesive a taxelor și impozitelor și blocarea accesului la funcțiile înalte de către domnitorii fanarioți. În Transilvania nu au fost fanarioți, aici fiind dominația Austriei, care a profitat de slăbirea Imperiului Otoman după eșecul asedierii Vienei și au cucerit o serie de teritorii ce aparținuseră turcilor (pe lângă Transilvania, austriecii au mai ocupat Banatul, o parte a Olteniei și Bucovina).

Prin victoriile obținute, domnitorii români au reușit să evite transformarea Țărilor Române în pašalâc turcesc (provincie anexată de Imperiul Otoman), și-au consolidat domnia reușind să se impună în fața boierimii pretendente la tron; au asigurat o perioadă de liniște benefică pentru dezvoltarea țării și, nu în ultimul rând

au consolidat imaginea țării pe plan internațional, în cadrul relațiilor cu celelalte state.

Acțiuni diplomatice (XIV-XVIII):

Secolul XIV

1395, la Brașov se semnează un tratat de alianță antiotomană între domnitorul Țării Românești, Mircea cel Bătrân și regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg, prin care cei doi conducători își promiteau sprijin reciproc în cazul unui atac din partea Imperiului Otoman. De asemenea își promiteau adăpost în cazul în care ar fi fost nevoiți să plece din țara lor.

Secolul XV:

1475, la Vaslui se încheie alianța antiotomană între Ștefan cel Mare și Matei Corvin.

1484, la Kalomeea, Ștefan cel Mare acceptă să depună jurământ de credință față de regele polon Cazimir IV și să devină vasalul (supusul) acestuia, în speranța unui ajutor militar în lupta împotriva turcilor.

1499, la Hârlău (Iași), după victoria lui Ștefan de la Codrîi Cosminului împotriva regelui polon Jan Albert, se încheie un tratat de alianță între cei doi, în condiții de egalitate.

Secolul XVI:

1594, Mihai Viteazul, domnitorul Țării Românești a aderat din proprie inițiativă la Liga Creștină, o alianță antiotomană patronată de Papa, din care mai făceau parte Statul Papal, Veneția Spania și Toscana, Ferrara, Cnezatul Moscovei, Moldova și Transilvania.

1595, la Alba Iulia se încheie o alianță între Mihai (reprezentat de boierii trimiși de el) și Sigismund Bathory, principele Transilvaniei, prin care Mihai devenea loțitorul (ajutorul) lui Sigismund. Aspectul pozitiv al tratatului era faptul că românii ortodocși din Transilvania intrau sub ascultarea Mitropoliei Țării Românești.

1598, la București se semna un tratat de alianță între Mihai Viteazul și Rudolf II, împăratul Austriei.

Secolul XVII

1688, Șerban Cantacuzino, domnitorul Țării Românești trimitea o importantă delegație de boieri la Viena pentru purtarea unor discuții în vederea încheierii unor alianțe antiotomane, în contextul eșecului asedierii Vienei (1683) și a slăbirii Imperiului Otoman.

Secolul XVIII

1710, la Luțck, s-a încheiat un tratat de alianță între domnitorul Moldovei Dimitrie Cantemir și Țarul Rusiei, Petru I, care a precedat lupta de la Stănilești pierdută de cei doi. Urmarea a fost, fuga lui Cantemir la curtea lui Petru și instaurarea regimului fanariot în Moldova.

Importanța alianțelor încheiate:

Prin încheierea alianțelor majoritatea dintre ele având caracter antiotoman, ceea ce demonstrează pericolul expansiunii otomane, domnitorii români au reușit

să realizeze și să consolideze relațiile de colaboare a statelor creștine, într-un front comun antiotoman, care a oprit în mare măsură atacurile turcești la linia Dunării și a Mării Negre. În plus, prin aceste alianțe domnitorii români și-au întărit prestigiul și domnia pe plan european, printr-o politică activă, implicată. Nu în ultimul rând, alianțele cu statele vecine chiar dacă aveau un caracter predominant antiotoman, mai cuprindeau de multe ori și înțelegeri privind schimbul de mărfuri care ducea la dezvoltarea comerțului și obținerea unor importante sume de bani, ducând implicit la dezvoltarea statelor medievale românești, pe ansamblu.

Tema 8. România și concertul european; de la criza orientală la marile alianțe ale secolului XX

Criza Orientală, numită și Problema Orientală, este perioada decăderii Imperiului Otoman, având ca punct de pornire, eșecul turcilor în asediul Vienei de la sfârșitul secolului XVII. De această slăbire profită celelalte două imperii concurente, în primul rând Austria care ocupă o serie de teritorii din Imperiul Otoman, printre care o parte a Olteniei și Banatului, Transilvania și Bucovina. La rândul lor rușii ocupă sudul Basarabiei (1812), consolidându-și totodată dominația în Moldova.

Sub influența ideilor iluministe, curent filosofic caracteristic secolului XVIII, care promova ideile despre libertăți și drepturi, în Principatele Române se redactează o serie de programe în care se cer libertăți și drepturi, egalitate în fața legii, desființarea rangurilor boierești și a privilegiilor nobiliare, ocuparea funcțiilor pe merit, alegerea domnitorilor de o mai largă reprezentare a boierimii și burgheziei, împrumutarea țăranilor, impozite plătite de toți locuitorii, armată populară, unirea Moldovei cu Valahia (Muntenia). Aceste programe și cererile lor, alcătuite în contextul dominației străine a imperiilor rus în Moldova, austriac în Transilvania și Bucovina și turc în Muntenia, vor contribui la modernizarea societății românești în cursul secolului XIX, fiind totodată proba maturității politice a burgheziei românești.

Proiecte politice de modernizare, din secolul XVIII:

Proiect de constituție (1742, publicat în revista franceză *Mercure de France*, de către domnitorul fanariot Constantin Mavrocordat, în care propunea o serie de reforme care vizau modernizare instituțiilor și a statului printre care: salarizarea funcționarilor pentru a limita abuzurile acestora, comasarea multelor impozite într-una numită Capitația (impozitul pe cap de locuitor), eliberarea țăranilor din servitute etc.

Suplex Libellus Valachorum (1791), al Școlii Ardelene reprezentate de Petru Maior, Gheorghe Șincai, Ioan Budai Deleanu ș.a. în care se cerea egalitate în drepturi și pentru românii transilvăneni în virtutea faptului că erau cei mai vechi și cei mai mulți locuitori ai Transilvaniei.

Proiectele politice de modernizare din prima jumătate a secolului XIX:

Cererile norodului românesc, în timpul revoluției lui Tudor Vladimirescu (1821), cereau înlocuirea domnitorilor fanarioți cu domnitori români, funcții ocupate pe merit, armată populară, taxe plătite de toți etc.

Constituția cărvunarilor (1822), în Moldova, a lui Ioniță Tăutu. Numită și Constituția celor 77 de articole, mișcarea era inspirată din mișcarea carbonarilor italieni, cereau o mai largă reprezentare a boierimii, domnitor ales, egalitate în fața legii, libertatea comerțului etc.

Regulamentele Organice (1831), erau legi făcute de ruși (generalul Pavel Kisselef) cu acordul turcilor pentru Muntenia și Moldova. cea mai importantă prevedere era cea la introducerea principiului separării puterilor între Domnitor și boieri. Domnitorul, chiar dacă era în continuare ales pe viață, nu mai era șeful justiției!

Programele revoluției de la 1848-1849 (revoluția pașoptistă):

a. *Petițiunea-Proclamațiune* (Moldova, Iași, 27 martie 1848), avea un caracter moderat de teama intervenției armatei ruse. Cereau libertatea comerțului, desființarea cenzurii, împrumutarea țăranilor cu despăgubirea boierilor, adică pentru pământul luat boierilor și dat țăranilor, boierii să fie despăgubiți cu o sumă de bani. Reprezentanți: Alexandru Ioan Cuza, Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu etc.

b. *Petiția Națională* (Transilvania, Blaj 3-5 mai 1848), avea un puternic caracter național, cerându-se în primul rând egalitate în drepturi pentru românii transilvăneni, reprezentare în forurile politice și în funcții, libertate religioasă, împrumutarea țăranilor fără despăgubirea nobililor. Reprezentanți: Avram Iancu, Alexandru Papiu-Ilarian, Andrei Șaguna etc.¹⁶.

c. *Proclamația de la Islaz* (Țara Românească, Islaz, 9 iunie 1848), avea un puternic accent social, cereau libertatea comerțului, eliberarea deținuților politici, desființarea rangurilor boierești, împrumutarea țăranilor cu despăgubirea boierilor etc. Reprezentanți: Nicolae Bălcescu, Gheorghe Magheru, Ion C. Brătianu etc. Este singura provincie românească unde revoluționarii au condus trei luni Bucureștiul până la intervenția armatei ruse.

Adunările ad-hoc (1857) ad-hoc=pentru asta; cu acest scop. Au fost adunări consultative ale boierilor din Moldova și Muntenia (Valahia), în care cele șapte puteri europene (Franța, Marea Britanie, Austria, Turcia, Rusia, Italia, Germania) le-au cerut să-și exprime dorințele privind organizarea viitoare a celor două principate românești. Astfel, la București și Iași, boierii români au avut patru cerințe: Unirea Moldovei și Munteniei într-un singur stat cu numele de România; Domnitor străin; Neutralitatea statului și Autonomie internă (libertate internă de conducere). Acest

¹⁶ Pop Ioan-Aurel, Thomas Nagler, Magyari Andras, (coord.), *Istoria Transilvaniei, vol. I-III*, Deva: Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, 2016, v III, p. 311

document va sta la baza dublei alegeri a lui Cuza ca domnitor al Principatelor române, în ianuarie 1859.

Convenția de la Paris (1859), pe baza hotărârilor exprimate în cadrul Adunărilor ad-hoc, marile puteri au elaborat o Convenție (Înțelegere), care avea să stea la baza organizării și funcționării statelor românești. În ideea de compromis, pentru a nu deranja Austria și Turcia care se opuneau unirii statelor românești, țara urma să se numească *Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei* (nu România cum ceruseră boierii!), dar cu doi domnitori, două capitale și două guverne. Urma să se înființeze o *Comisie Centrală* cu sediul la Focșani (orașul de graniță între cele două state), pentru legi de interes comun.

Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris (1865), dat de Cuza printr-o lovitură de stat (de forță) prin care a dizolvat parlamentul ostil la reformele propuse de domnitor. Aprobat prin plebiscit (referendum), actul îi oferea lui Cuza mai multă putere decizională, fapt pentru care a și fost acuzat că vrea să instaureze dictatura personală. Boierimea ostilă, grupată în așa-numita Monstruoasă coaliție l-a detronat în 1866 și l-a adus în locul lui pe Carol de Hohenzollern-Sigmaringen din Prusia (Germania), pentru obținerea independenței.

Constituția din 1866, a fost dată de Carol I, după modelul belgian, considerat cel mai avansat al vremii. Apare pentru prima dată numele țării de România care va înlocui vechea denumire de Principatele Unite. Era o monarhie constituțională, ereditară, succesiunea la tron făcându-se exclusiv pe linie bărbătească în familia lui Carol. Se prevedeau libertăți și drepturi, separarea puterilor în stat (legislativă, executivă și judecătorească), parlament bicameral, pluripartidism. Puncte slabe: votul era censitar (în funcție de avere, cens=bani), cetățenia se acorda numai creștinilor (articolul 7) fiind împotriva evreilor și a turcilor, femeile nu aveau drepturi politice.

Proclamarea României ca Regat (1881) a venit după obținerea independenței față de turci, prin războiul din 1877-1878, unde alături de ruși i-am învins pe turci la Plevna, Rahova, Smârdan, Grivița, Vidin. România este proclamată Regat iar Carol devine Rege cu titlul de Carol I, fapt ce reprezintă o consolidare a statutului țării pe plan internațional.

Alianțele premergătoare izbucnirii Primului Război Mondial:

Tripla Alianță (Puterile Centrale): Germania, Austro-Ungaria, Italia

Tripla Înțelegere (Antanta): Franța, Marea Britanie, Rusia¹⁷

De teama Rusiei, care ne luase Basarabia, în schimbul Dobrogei primită de la turci ca despăgubire de război, România a semnat un tratat militar defensiv cu Austro-Ungaria, reînnoit periodic.

După doi ani de neutralitate (1914-1916), în 1916, cu un nou rege Ferdinand

¹⁷ Scorpan Costin, *op. cit.* p. 649.

I, nepotul lui Carol I, mort între timp, România a semnat un tratat de alianță cu Tripla Înțelegere, în urma căreia în schimbul intrării în alianță, primea sprijin pentru reintegrarea provinciilor românești Transilvania și Bucovina, de la Austro-Ungaria.

Tema 9. România în perioada Războiului Rece.

Războiul Rece a fost perioada de după al Doilea Război Mondial, între 1945-1991, caracterizat de tensiunile/amenințările dintre SUA și URSS, ambele urmărind dominația lumii. A fost numit Rece pentru a fi deosebit de al Doilea Război Mondial (1939-1945). Victoria celor două mari puteri, le-au pus în poziție de concurență. Faptul că ambele erau deținătoare de bombe atomice, americanii le și utilizaseră împotriva Japoniei determinând-o să capituleze, le oferea un atu în plus față de celelalte state, dar în același timp, această cursă a înarmării nucleare va amenința întreaga omenire¹⁸.

Cel mai cunoscut simbol al Războiului Rece a fost Zidul Berlinului. Construit de ruși în încercarea de a opri exodul germanilor din zona de ocupație sovietică a Berlinului, în cea deținută de occidentali (SUA, Marea Britanie și Franța), zidul a separat orașul, Europa și lumea în două blocuri (grupuri) de state, cel al democrației occidentale, condus de SUA și cel al democrațiilor populare (comuniste), condus de URSS.

Din blocul statelor comuniste făceau parte țările din Europa centrală și de sud-est: Republica Democrată Germană, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, România, Bulgaria, Iugoslavia, Albania.

Perioada Războiului Rece este concomitentă cu regimurile comuniste, fiind caracterizată de acțiunile statelor comuniste, sub conducerea Uniunii Sovietice, pe plan internațional.

România a jucat un rol important în timpul Războiului Rece, atât prin poziția sa strategică având ieșire la Marea Neagră, a resurselor bogate ale solului și subsolului (cereale, lemn, aur, petrol, gaze etc.), cât și a vecinătății cu URSS. Ca urmare, poziția României în timpul Războiului Rece cuprinde două mari direcții; cea de subordonare față de interesele rușilor, în timpul regimului comunist-stalinist condus de Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948-1965) și cea de distanțare față de linia impusă de Moscova, în timpul lui Nicolae Ceaușescu (1965-1989).

În timpul lui Dej, România a fost membră a alianțelor economice și militare impuse de ruși, CAER (Consiliul de Ajutor Economic Reciproc), creat în 1949 ca un contrarăspuns la Planul Marshall, de relansare economică propus de SUA. Pe plan militar, România este membră a Tratatului de la Varșovia, creat în 1955, ca răspuns la formarea NATO, în 1949. În virtutea acestor lucruri, în 1956, România a participat alături de armatele statelor comuniste, sub conducerea URSS la înfrângerea mișcării anticomuniste din Ungaria. Ca mulțumire, URSS acceptă să-și retragă

¹⁸ Kissinger Henry, *Diplomația*, București: Editura All, 2013, p. 288.

trupele militare de ocupație din țara noastră, în 1958, trupe care staționau din 1944, din timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Un eveniment important din această perioadă a fost faptul că țara noastră a fost acceptată ca membră ONU (Organizației Națiunilor Unite), în 1955.

Perioada lui Nicolae Ceaușescu, numită național-comunistă, deoarece liderul comunist vroia instaurarea unui comunism independent de Moscova, un comunism specific tradițiilor istorice ale noastre. Ceaușescu inițiază relații diplomatice cu Israelul, le dezvoltă pe cele cu SUA, Marea Britanie, Franța, Republica Federală Germană, Italia, prin vizite bilaterale¹⁹. În urma acestor relații, România încheie o serie de înțelegeri de colaborare economică, având ca urmare înființarea unor fabrici cum a fost cea de mașini de la Pitești (Dacia după o licență a Renault), în 1968, sau cea de Coca-Cola, de la Constanța (1965). Ceaușescu strânge legăturile cu statele comuniste care doreau propriul drum, fără să asculte linia impusă de sovietici, aceste state fiind Iugoslavia, China, Coreea de Nord. Dar cel mai important moment al relațiilor internaționale ale regimului național-comunist al lui Nicolae Ceaușescu a fost în anul 1968, când a refuzat să participe la înfrângerea revoluției anticomuniste din Cehoslovacia. Mai mult, Ceaușescu a condamnat în cadrul unei adunări publice televizate, intervenția armatelor comuniste, cerând URSS să lase libertatea fiecărei țări, de a-și crea propriul sistem comunist. A fost momentul de glorie al lui Ceaușescu, liderul comunist român fiind privit cu admirație de presa internațională, pentru curajul său.

Concluzii. Sintetizarea materiei de bacalaureat, prezintă succint principalele evenimente ce au marcat evoluția istoriei românilor din zorii Evului Mediu până în zilele noastre. Deși nu este o abordare cronologică, firească unui fapt istoric, ea a fost structurată pe modelul temelor de bac stabilit de minister. Totuși, materia poate fi ușor parcursă și înțeleasă și în mod cronologic datorită cursivității argumentării relațiilor cauză-efect. De asemenea, sinteza oferă o perspectivă integrantă a evoluției istoriei românilor ca parte a istoriei generale, cu trăsături, personalități și moduri de exprimare specifice, definitorii.

¹⁹ Bărbulescu Mihai, Hitchins, Keith ș. a, *Istoria României*, București, Editura Corint, 2002, p. 280

THE DEVELOPMENT OF HUMAN INTELLIGENCE

CZU 159.923+153.9

Natalia Hioară

lector univ., Academia de Studii Economice din Moldova, Chișinău
(email: natasa712000@yahoo.com)

Rezumat. *Evoluția inteligenței umane este strâns legată de evoluția creierului uman și de originea limbajului. Cronologia evoluției umane se întinde pe aproximativ 7 milioane de ani, de la separarea genului Pan până la apariția modernității comportamentale în urmă cu 50.000 de ani.*

Iată prima definiție a inteligenței 1: rădăcina (sau antecedentele directe ale cuvântului "intelligence") se află în inteligența latină, adică "acțiunea sau facultatea de înțelegere", ea însăși derivată din limba latină intellegere (Ex.: Ro. (19) - însemnând "to early").

Cuvinte cheie: evoluție, inteligență umană, creier, inteligență artificială, gene.

*

Abstract. *The human intelligence evolution is closely tied to the evolution of human brain and the origin of language. The human evolution timeline spans approximately 7 million years, from the separation of the genus Pan until the appearance of behavioural modernity 50,000 years ago.*

Here is the first definition of intelligence¹: the root (or the direct antecedents of the word "intelligence") lies in the Latin intelligentia meaning "the action or faculty of understanding", itself derived from the Latin intellegere (Ex.: Ro. (înțelegere) - meaning "to understand").

Key words: evolution, human intelligence, brain, artificial intelligence, genes.

It follows lots of definitions of the term «human intelligence» like: 1. mental quality that consists of the abilities to learn from experiences adapt to new situations, 2. understand, and handle abstract concepts, 3. and use knowledge, to manipulate one's environment, 4. mental capacity to acquire knowledge, reason, and solve problems effectively, 5. it is most often associated with scientific, and mathematical thinking, 6. the ability to direct patterns, reason deductively, and think logically, 7. intelligence gives us the power to solve problems, and to make good decisions. Among the authors providing research in the field of "Theory of

¹ Intelligence - 1) the ability to acquire and apply knowledge and skills "an eminent man of great intelligence; 2) the collection of information of military or political value "the chief of military intelligence" (Wordtips. *Intelligence or intelligence*. ©2025. Disponibil: <https://word.tips/spelling/intelligence-vs-intelligence/>).

Multiple Intelligence” is Howard Gardner’s (1983) who comprised seven types of intelligence:

1. Linguistic Intelligence (is on the first place)
2. Logical – Mathematical Intelligence
3. Spatial Intelligence
4. Musical Intelligence
5. Bodily-Kinesthetic Intelligence
6. Interpersonal Intelligence
7. Intrapersonal Intelligence

As far as we are interested in preserving, and development the appropriate intelligence of modern language level we shall: 1. Analyze the texts that contain /use a lot of negatives, 2. Classify them, 3. Find the ways to avoid them in communication.

1. Large-body mammals that are 130 lbs. typically have a brain of circa 12 cubic inches, while the brain of early humans were 36 cubic inches. At present, the average brain size is 73-85 cubic inches. The brain of Neanderthals, were bigger than ours. The brain grows and impacts the big evolution of human intelligence. Our follow humans with big brains offer an obvious advantage over other animals, but at certain timeline that wasn’t necessarily because big brains take a lot of energy to fuel. Approximately, our brains make up only 2-3% of our body weight, but use 25% of our energy, (while the brains of our ape siblings only use 8% of their energy). Scientists still don’t know why early humans evolved such large brains, as there was little use in that period of history, but we suppose that they contributed to the evolution of human intelligence. In the middle of the food chain, humans had to catch small animals to use their energy to power their brain instead of using energy to power muscles.²

The loss/drain of energy caused 2 main problems. Humans needed a lot of time/calories to feed their hungry brains, their muscles, atrophied, because their bodies had to divert (Ex.: Ro. divert (a se abate de la, a devia de la) - from muscles to feed the brain. This seems it provoked the Cognitive Change/Revolution. It was probably a chance gene mutation that selected a certain way the brain was wired (a bobina, a se desfășura) and lead (Ex.: Ro. (led- a fi călăuză/ghid, a duce) – to a quantum leap (Ex.: Ro. săritură, salt) - in cleverness and foresight, a versatility in solving novel problems.

Foresight seems also to be an essential aspect of intelligence, making a guess that discovers some new underlying order like: 1. finding the solution to a problem or the logic of an argument, creating a pleasing harmony or a witty reply, or guessing what is likely to happen in the immediate future. Such simple neural mechanisms

² William H. Calvin, *The Emergence of Intelligence*. Scientific American Presents. June 1, 2006.

constitute probably the foundations of humans' abilities to handle logical and metaphorical thinking.

- **Human Intelligence and Language³**

Scientists wanted to know where our capability for complex language came from. First of all, they related to more than just brain size. They wanted to know what additional important things our brains can do, and when and why they evolved this manner. They identified very few physical clues, such as: as far as our ancestors' left artifacts, these don't indicate what speech they were capable of making.

- **The Development of the mouth, throat, and tongue**

Due to the investigations in the field of linguistics, we know much about the development of the 5,000-plus languages in existing today. A modern human being can describe their grammar and pronunciation and see how their spoken and written forms have changed over time. Most Europeans understand the origins of the Indo-European group (who migrated from their last cradle (I-India, I-Iran, I-Iraq approximately 40,000 years ago) of languages, which are: Romance Languages (Italian, Romanian, Sardinian, French, Portuguese, Spanish, Catalan, Occitan, Rhaetian and other small spread languages followed by Germanic Languages (Icelandic, Norwegian, Swedish, Frisian, Yiddish, Flemish, Afrikaans, Germanic, Gothic, Faeroese, Frisian, Yiddish, Dutch), Slavic languages (Eastern group, Western Group, Southern Group), Indian Languages (starting with Hindi summing approximately 222 languages), Celtic Languages (spoken on the Continent and on islands), Anatolian, Greek, Albanian and other less spoken languages. Europeans can trace back the above-mentioned languages to tribes in Eastern Europe in about 3,000 BC.

Besides the rich map that deals with the history of languages, there are still areas we know little about. Linguists are beginning to look to the field of evolutionary biology to find out how the human species developed to be able to use language. Surely, there are lots of half-theories that can propose answers and there are far more questions that could be asked.

Humans can express more complex thoughts, convey subtle emotions, and communicate about abstract concepts in different timelines, past, present, and future. All this can be provided if we follow a set of structural rules, known as grammar. Besides humans, our nearest and most relatives like chimpanzees and dolphins share this capability because they are able to recognize when these rules are broken.

The capability for complex language came from the difference between our and animal brains. It doesn't relate only to just brain size. The researchers paid great attention to what other things our brains can do and at what timeline they

³ Ruga E.I., Hioară N.N., Human Intelligence and Languages. В: Професиональное образование: материалы семнадцатой международной научно-практической конференции. 13 октября 2023, Нижний Новгород. стр.447-453. ISBN 978-5-00036-308-9.

evolved that manner. The ancestors left very few physical clues. It concerns the development of the mouth, throat, and tongue. The investigations demonstrate that about 100,000 years ago, humans had evolved the ability to create complex sounds. The experts in evolutionary biology can only guess, and presuppose whether or not humans used a greater number of basic sounds. At a certain time, humans' brains became able: 1) to make our mouths produce both vowels and consonant sounds, and 2) developed the capacity to invent words, 3) to name things around us i.e. – together/create ingredients for complex language.⁴

How can a person acquire intelligence? The function of schools can be divided into four major themes. The first one is the **intellectual**, meaning schools provide intellectual growth. Then go comes the political and Civic functions which is the Land of the Free, Home of the Brave that doesn't transcend from one generation to the next automatically. The fourth function is Economic: It refers to inflation, wages, GDP, crises etc. in your own personal philosophy which one, or more do you consider the primary purposes of schooling? One should not interchange "**schooling**" and "**education**". They have different meanings.

Educators have a wish to educate others, while the desire to teach others remains its permanent importance. The former begin to pay attention to the range of personalities enrolled in particular schools in which they teach as they become invested in quizzes, tests and so on. Still, the self-knowledge is the cornerstone of future success belief on education vs schooling.

How can a student acquire intelligence and development

1. The results of research show that reading can increase intelligence, because it stimulates every part of the brain, helps to improve brain activity and communication skills. Learning a new language increases your memory. The student should also pay attention in class and take good marks. It is advisable to plan ahead your tasks, tests, etc. Besides one should surround himself with similar people, start exercising daily, practice meditation, explore video games, lower screen time, look for learning opportunities, learn a new language, read every day, etc.

2. Most scientists say what books to read to make a student smarter.

They are: 1. *Shame on You*, by Melissa Petro

2. *Smarter, faster, Better*, by Charles Duhigg

3. *To Infinity and Beyond* by Neil DeGrasse Tyson and Lindsey Nyx Walker

4. *Unmasking AI* By Joy Buolamwini

5. *Eve* by Cat Bohannon

6. *Rich AF* by Vivian Tu

7. *The Demon of Unrest* by Erik Larson

⁴ Skoyles John, Sagan Dorion, *Up from Dragons: The Evolution of Human Intelligence*. McGraw-Hill, May, 2002, ISBN-10: 0071378251.

8. Four Hundred Souls by Ibram X Kendi

3. Diversifying learning methods, experiencing different learning methods like auditory, visual can help gain a better understanding of which methods work best for you. All these approaches allow a student to learn more effectively and save time. The understanding of concepts leads to an increase in intelligence.

4. The Intelligence of a student is:

1. the ability to understand other students,
2. relate to them,
3. address the trends and topics that most influence their lives,
4. teach specific skills whenever necessary,
5. distinctly/clearly teach organizational skills,
6. contribute to an encouraging and invigorating learning environment,
7. take advantage of alternative in structural strategies and equivalent

assessment methods, etc.

5. Students should know more about IQ. That will stimulate their desire to improve their IQ and Intelligence. People of different ages want to know what is the IQ of a normal student. It's 90-109.

Here is the historical classification of IQ

IQ Range ("ratio IQ")	IQ Classification	The Evaluation was provided in group MKL 245
110-119	Bright	2
90-109	Normal	8
80-89	Backward	2
70-79	Borderline	-

IQ classification is the practice of category Line Human Intelligence, as measured by Intelligence quotient [kwouʃant] – [Ro. Coefficient] (IQ) tests, into categories such as "superior" and "average" The authors of this classification are:

What can a student do to improve his/her intelligence and broaden his / her knowledge?

1. If someone confesses that he is not intelligent enough to share some effective approach in order to achieve straight A's (the best grades permanently) but has a fair bit of knowledge, should first of all:

- *Define what straight A's means for him,
- *Set specific and achievable goals for each subject
- *Follow a consistent study routine that set aside time for each subject
- *Break study schedule (into appropriate chunks (time) with cessation) a break of half an hour in between.

High Intelligence requires regular studying, regular class attendance and motivation. If someone finds out that he is an auditor – learner-learn by listening. If he is a visual learner, he learns by looking. If he is a tactile learner, he learns by

doing or touching. If he wants to tape his classes or take super notes, he may then read into a tape recorder over and over.

Some people use a combination of learning styles and avoid using “I can’t” mode He can.

Other people confess that they made mostly Bs some Cs and some As. But they succeed to transform their grades by choosing professors. If he is irrationally difficult, he should plan to take the course with another teacher. This attitude should be called: Study, Study and again Study. It requires sacrifice and commitment (Ex. Ro. – angajament).

When a sophomore year took a rough turn the first thing you must do is get organized: Plan extracurriculars chores, plan out your time, homework, studying, work, etc. Follow the schedule. The next message is **TRY YOUR BEST**. When you get a C, don’t give up, keep moving and study harder for the next test. Let your teacher know that you want to earn an A in their class.

If you want to be one of brilliant students who are always hopping the class you should:

1. Pay attention to study;
2. Listen in class then you won’t have to work hard to study;
3. Try to learn in every lecture;
4. Give your full concentration in class, every day.

Other useful prompts to increase your intelligence are as follows:

- Never miss class
- Have no missing work
- Compliance (Ro. Îngăduință, maleabilitate) counts for so much of the equation
- Ask questions: do not feel dumb, many other students want to know the same things
- Carefully follow directions and required elements on every assignment
- Try to have a genuine interest in the course.

As schools are designed to teach people with average IQ the education system considers that As are achievable through hard work and intention to reach that level. Average IQ can achieve almost anything, if the person is willing to work for it and who put forth the time and effort.

What is the difference between a straight A student and an intelligent one?

The former usually sits in the front row

He smiles at all times

Collaborate with your teammates

Study on a daily basis

Become obedient and slave like

Get good grades.

Usually, people accept their capabilities to be gauged (Ro.-a măsura) using a standardized grading scale since early age, as the only method what we can accomplish. That's a big problem – because grades and intelligence are two very different things: they do not suit /the same worth/acceptation.

Around the internet for years there floated a popular quote ***“If you judge a fish by its ability to climb a tree, it will its whole life believing that it is stupid”***.

The way we evaluate people's skills and abilities makes as much sense as judging a fish by its climbing ability. The student might know the material covered in class, but is not able to translate into a performance – on the other hand many persons suffer from test anxiety. That can make it difficult to succeed, no matter how well you understand the material.

In case the students are stressed, your brain would manage to do a lot of things rather than writing a test. Maybe they are too stressed to focus.

*In the previous two cases the grades do not determine intelligence (see the fish)

*And in the case rendering the atmosphere during the test (which is anxious) doesn't reflect the abilities of the student

*In the following case the students learned to take the test, but he did not comprehend the material. The approach cannot accurately measure abilities. One just plays a game.

In conclusion: 1. As humans, we are a lot more than just numbers in a certain area. Each of us has an incredible variety of strength and talents. The grades don't reflect all the abilities; the grades cover only a certain range of them. As far as intelligence is just one of countless variables that will impact your grades. 2. If you compare 3 kinds of intelligence a surgeon, a chemist and an actor where each is brilliant in their own field.

IMPLICATIONS OF ONLINE LEARNING FOR TRAINING OF QUALIFIED LABOUR

CZU 37.013.5+371.33+658.3

Maria Ianioglo

conf. univ. dr., Universitatea de Stat din Comrat
(email: maria.ianioglo@gmail.com)

Rezumat. Problema corelării sistemului de educație cu nevoile pieței muncii este esențială pentru creșterea economică și provoacă o utilizare necorespunzătoare a capitalului uman. Cercetarea dată își propune să analizeze implicațiile învățării online pentru formarea forței calificate de muncă. Acest studiu explorator relevă rezultatele sondajului bazat pe chestionar. Au fost analizate problemele și perspectivele tranziției bruște la învățarea online în vederea dobândirii de cunoștințe și competențe de către viitorii specialiști, ceea ce poate ajuta la identificarea modalităților de îmbunătățire a dobândirii competențelor.

Autorul concluzionează că este important să se asigure consolidarea continuă a parteneriatului instituției de învățământ superior și piața muncii; corelarea profilului absolventului prin ansamblul de competențe profesionale și oferta educațională cu cerințele pieței muncii. Având în vedere transpunerea cerințelor pieței muncii în rezultatele învățării, este evidentă importanța anticipării cerințelor pieței muncii în vederea asigurării pregătirii viitorilor specialiști competitivi pentru activitatea profesională în raport cu viteza dinamicii dezvoltării științei, tehnologiei, a culturii organizaționale și culturii muncii.

Cuvinte cheie: educație, capital uman, învățare online, calificare, competențe.

*

Abstract. The mismatch between the education system and labour market needs is a serious problem for economic growth and causes an inappropriate use of human capital. The study aims to analyse the implications of online learning for training of qualified labour. This exploratory study is based on questionnaire-based survey. There were explored problems and prospects of the sudden transition to online learning on acquisition of knowledge and skills by future specialists, which may help identifying ways to improve acquisition of skills.

The author concludes that it is important to ensure the continuous strengthening of the partnership between the higher education institution and the labor market; the correlation of the graduate's profile through the set of professional skills and the educational offer with the requirements of the labor market. Considering the transposition of labor market requirements into learning outcomes, the importance of anticipating labor market requirements is evident in order to ensure the preparation of future competitive specialists for professional activity in relation to the speed of the dynamics of development of science, technology, organizational culture and labor culture.

Key words: education, human capital, online learning, qualification, skills.

Introduction. Human capital represents the key element for country development, being influenced by multiple factors. In fourth industrial revolution, characterised by great digitalization, advances in artificial intelligence and other emerging technologies, it is important to ensure the development of human resources and the correlation of the *education system with labour market* requirements for better qualifications and skills.

The mismatch between the education system and labour market needs is a serious problem for economic growth and causes an inappropriate use of the most important factor of production - human capital. The skills mismatch may negatively affect both employees by lower job satisfaction, lower wages, unfulfilled potential, higher risk of becoming unemployed; and employers by lower productivity, reduced capacity for growth and innovation in changing market conditions. Skills and education mismatch can be an indicator of inefficient allocation of labour resources within an economy. At the same time, capitalizing on human capital through qualitative education and efficient employment can contribute to social and economic integration, increase of labour productivity and development of the national economy.

There are a number of studies on skills mismatch (McGuinness and Sloane, 2011; Groeneveld and Hartog, 2004; Flisi, S., Goglio, V., Meroni, E.C., Rodrigues, M. and Vera-Toscano, E., 2017 etc.)^{1, 2, 3} including in the Republic of Moldova (Midari, 2019)⁴. Thus, the problem of ensuring the correlation of the *education system with labour market* requirements was important for years and became especially relevant in conditions of unprecedented health and economic crisis caused by the COVID-19 pandemic, which has affected every aspect of life and has transformed learning and working modes. In these conditions, skills and education mismatch are poised to grow. The pandemic is prompting new questions about the future of education and work. Nobody was prepared for the sudden shift to distance education and work, which along with many challenges, brought vast opportunities so that remote arrangements may become the new normal in the future.

¹ McGuinness, S., & Sloane, P.J. Labour market mismatch among UK graduates: an analysis using REFLEX. *Economics of Education Review* 30(1), 2011, pp. 130–145.

² Groeneveld, S., & Hartog, J. Overeducation, wages and promotions within the firm. *Labour Economics*, 11(6), 2004, pp. 701-714.

³ Flisi, S., Goglio, V., Meroni, E.C., Rodrigues, M.; & Vera-Toscano, E. Measuring Occupational Mismatch: Overeducation and Overskill in Europe—Evidence from PIAAC. *Soc Indic Res* 131, 2017, pp. 1211–1249. DOI:10.1007/s11205-016-1292-7.

⁴ Midari, V. *Skills mismatch measurement in Moldova*. European Training Foundation. Retrieved from, 2019. https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-07/Skills%20mismatch%20measurement_Moldova.pdf

The study aims to analyse the implications of online learning for training of qualified labour. For this purpose, the role of education (including the transition to online learning due to the crisis) in preparing graduates for the labour market was determined. There were analysed problems and prospects of the transition to online learning on acquisition of knowledge and skills by future specialists. The article provides evidence from developing countries, on example of the Republic of Moldova.

The Republic of Moldova is a small country located in South-Eastern Europe with a total usual resident population of 2,6 mil. people. Nevertheless, the country has a skilled workforce, many of them have left Moldova for better paying jobs in other countries, thus leading to labour shortages. Low birth rates, emigration, aging population, as well as imbalances in the labour market represent some of the main challenges to the labour pool.

The originality and the value of the paper consist in developing education-occupation mismatch framework in the new context, and determining the impact of transition to online learning due to the crisis on the acquisition of knowledge and skills by future specialists. The study presents evidence of learners' perceptions of their online learning experience in a developing country, which most likely differ from those in developed countries. The understanding of the magnitude of effects of sudden transition to online may help identifying ways to improve online learning and acquisition of skills. The findings of this study may be also helpful for upcoming research in the field.

The paper is structured as follows. First, we outline theoretical background of the study. Methodology section describes the selection of methods for data collection and analysis. Next, the results of the conducted survey are discussed. Finally, conclusions offer a brief summary of the main findings.

Literature review. In a knowledge economy, highly skilled workers play a central role (Kerr et al., 2016)⁵. Human capital represents one of the main areas of economic security of an enterprise and a significant factor of production. Proficient workforce contributes to higher level of productivity and determines the ability to adapt to changes and solve problems. Consequently, the quality of the human capital influences the prosperity of enterprises and generally economic growth of a country. Additionally, human capital is a major determinant of foreign direct investment flow (Kheng, V., Sun, S. and Anwar, S., 2017)⁶. A high level of human capital stimulates the growth of investments by creating a more attractive climate for investors. A well-educated workforce is perceived as an important incentive for

⁵ Kerr, S.P., Kerr, W., Özden, Ç.; & Parsons, C. Global talent flows. *Journal of Economic Perspectives* 30 (4), 2016, pp. 83–106. DOI:10.1257/jep.30.4.83

⁶ Kheng, V., Sun, S., & Anwar, S. Foreign direct investment and human capital in developing countries: a panel data approach. *Economic Change and Restructuring*, 50(4), 2017, pp. 341-365.

the decision to invest foreign capital (Dorożyńska and Dorożyński, 2014)⁷.

It is well known that emerging economies get competitive advantages from cheap and skilled workforce. At the same time, automation and robotization of production processes affect employees, especially those with lower education and routine work. The Fourth Industrial Revolution creates demand for millions of new jobs, with new opportunities to meet people's potential and aspirations. Studies on how jobs will be affected by artificial intelligence and automation have been conducted by the McKinsey Global Institute (2018)⁸. The work skills were classified into five categories: physical and manual skills; basic cognitive; higher cognitive; social and emotional; and technological skills. Workers with the first two sets of skills will suffer the most, although not in every profession. At the same time, the study highlights that there are 3 sets of skills (higher cognitive; social and emotional; and technological skills) that workers will need to develop. Thus, in the digital age, the workforce must be highly qualified and ready to develop new skills. In this context, emerging economies need to ensure the development of skills, including digital ones to maintain economic growth (Sima et al., 2020)⁹.

In the last decades, due to the adoption of new digital technologies and artificial intelligence, which have been catalysed by the COVID-19 pandemic, the need for highly skilled workers, including workers with strong technical skills has increased. Qualified workforce plays a major role in the economic revival of countries. In this context, it should be noted that the quality of human capital depends heavily on the education. Education is essential for the economy, because, on the one hand, the relations between individual and society become much more diverse through education and, on the other hand, today's society needs a well-educated workforce. In this sense, the modernization of education is placed between the labour market demand and the integration in the working life.

Theoretical studies have shown that there is a positive correlation between the quality of the education system and the level of economic development of a country (Breton, 2013; Cicea and Dobrin, 2005)^{10,11}, as well as innovation (Diebolt

⁷ Dorożyńska, A.; Dorożyński, T. The role of human capital in attracting FDI the case of the Lodz Region. *Studia Prawno-Ekonomiczne*, XCII (92), 2014, pp. 221-241.

⁸ McKinsey Global Institute. (2018) Skill shift. Automation and the future of the workforce.

⁹ Sima, V., Gheorghe, I.G., Subić, J., & Nancu, D. Influences of the Industry 4.0 Revolution on the Human Capital Development and Consumer Behavior: A Systematic Review. 2020, *Sustainability* 12, 4035; doi:10.3390/su12104035

¹⁰ Breton, T.R. The role of education in economic growth: theory, history and current returns. *Educational Research*, 55 (2), 2013, pp. 121-138.

¹¹ Cicea, C., & Dobrin, C. Contribuția educației la dezvoltarea economică. *Economia, seria Management*, 1, 2005, pp. 44-53.

and Hippe, 2019; Kerr et al., 2016)^{12,13}, the developed countries being characterised by better education systems. This dependence underlies the increased interest in the development of educational programs. Education is an important determinant of economic growth. Highly educated specialists form a more skilled and productive workforce, contributing to faster economic growth and rising living standards. Education represents an expensive investment and a good return on this investment is gained when individuals are well matched at job. Although, tertiary education sector has grown, there are graduates who struggle to find appropriate job, while employers cannot find the employees with needed skills. The mismatch between the demand and supply of skills represents a situation of imbalance, where the level or type of skills available does not correspond to the labour market needs. The mismatch between education system and labour market needs is the best manifested through the disparity between supply of and demand for labour (MEF 2016)¹⁴. Therefore, it is important to ensure timely adjustments of the education to signals from the labour market.

There is no doubt that today, information society and scientific and technological processes bring more and more need for continuous regulation of standards focused on redefinition of teaching and learning process. Investments in human capital should be a priority for countries, including the Republic of Moldova, high quality education and training opportunities representing a necessity. Modern society should be able to respond to emerging trends, being important to ensure adequate life-long learning to enhance and equip people with knowledge and skills necessary in the changing market conditions. Therefore, it is important to ensure a good quality education, matching of skills supply to the needs of enterprises and labour markets, as well as to anticipate and prepare for the skills needs of the future.

Based on the performed literature review, there was developed the education-occupation mismatch framework (Figure 1), which reflects on one side the supply and on the other the demand for labour force. Multiple factors affect the framework. Also, the outcomes (productivity, job satisfaction and earning) are taken into consideration.

¹² Diebolt, C., & Hippe, R. The long-run impact of human capital on innovation and economic development in the regions of Europe. *Applied Economics*, 51(5), 2019, pp. 542-563, DOI: 10.1080/00036846.2018.1495820

¹³ Kerr, S.P., Kerr, W., Özden, Ç.; & Parsons, C. Global talent flows. *Journal of Economic Perspectives* 30 (4), 2016, pp. 83–106. DOI:10.1257/jep.30.4.83

¹⁴ MEF. *Mismatch between Education System and Labour Market Needs – Enabling Environment for Sustainable Enterprises in Montenegro*. Montenegrin Employers Federation: Podgorica. Retrieved from, 2016, <http://poslodavci.org/en/publications/mismatch-between-education-and>

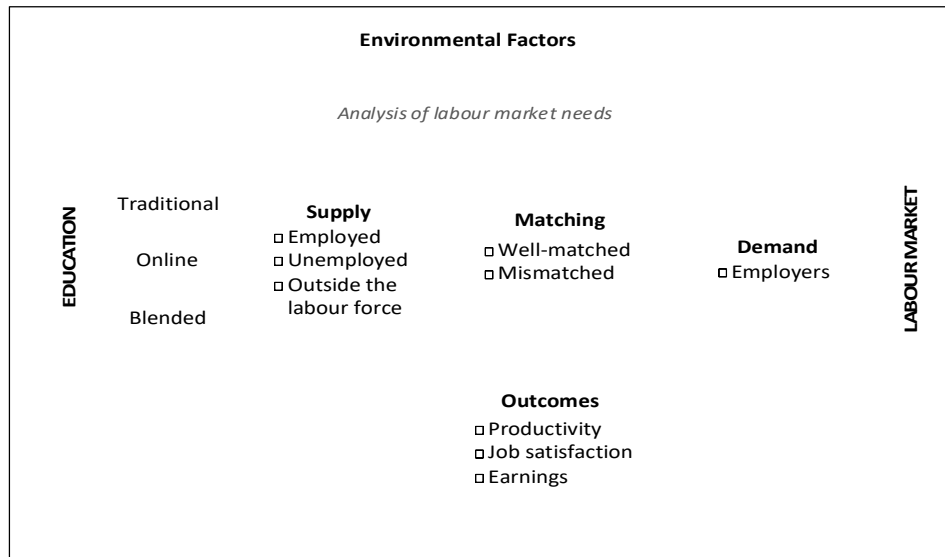

Fig. 1. Education-occupation mismatch framework

Source: developed by the author

Today, an important aspect is that the supply of labour force is ensured not only by traditional on campus education, but also by online and blended education, which is a relatively new and perspective direction of development in the field. Generally, the digital transformation is not a completely new phenomenon and has accompanied higher education institutions already for decades (Kopp, Gröblinger and Adams, 2019)¹⁵. At the same time the digitalisation was accelerated by Covid-19 pandemic. Novelties that would typically take years due to various regulations, were implemented within a short period of time. In such conditions, well-planned online learning experiences are different from courses offered online in response to the crisis (Hodges, Moore, Lockee, Trust and Bond 2020; Schultz and DeMers, 2020)^{16,17}.

Online learning represents the acquisition of knowledge through advanced information-communication technologies either asynchronously or synchronously.

¹⁵ Kopp, M., Gröblinger, O., & Adams, S. Five common assumptions that prevent digital transformation at higher education institutions. *INTED2019 Proceedings*, 2019, pp. 1448–1457.

¹⁶ Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning. *Educause Review*. 2020. Retrieved from <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>

¹⁷ Schultz, R.B., & DeMers, M.N. (2020) Transitioning from Emergency Remote Learning to Deep Online Learning Experiences in Geography Education, *Journal of Geography*, 119(5), pp. 142-146. DOI: 10.1080/00221341.2020.1813791

Online learning implies the “well-designed, planned approach to storyboard and create deep virtual learning experiences with no physical interaction in a physical classroom environment, which includes a design phase potentially lasting several months in advance of offering the course” (Schultz and DeMers, 2020)¹⁸. In contrast to well-planned online learning, the sudden transition that high education institutions had to implement in response to the pandemic crisis is identified as “emergency remote teaching” (Hodges et al., 2020, Ferri, Grifoni, and Guzzo, 2020)^{19,20}. Instructors had no time in advance to design the online courses. Hence, the comparison with traditional on-campus learning could create a misconception that online courses are lower quality. It should be noted that the adoption of online learning as a response to the crisis generated by the pandemic was a need, but it stimulated policymakers, experts, instructors and learners to search for new solutions.

The full impact of the COVID-19 pandemic on higher education and qualification of future specialists is yet to be determined, however, it is clear that the pandemic is changing the way we live, learn, and work (Khalili, 2020)²¹. Online learning is becoming the new normal in academia, but it requires an analysis of good practices and encountered problems during the implementation in pandemic conditions, which is performed in this study, as well as a proper planning, design and development. Therefore, further we continue with an analysis of mismatch between higher education and the labour market and determination of effects of sudden transition to online in response to the crisis on the acquisition of knowledge and skills by students-future specialists.

Method. The research methods were chosen to answer the research questions provided in the introduction. The article represents an exploratory study aimed at identifying the effects of transition to online learning, reflected into the above-mentioned education-occupation mismatch framework, on the acquisition of knowledge and skills by students - future specialists. For this purpose, questionnaire-based survey was applied. The questionnaire consisted of both closed and open-ended questions, starting with demographic questions to obtain the information on students age, speciality and year of study. The questionnaire

¹⁸ Ibidem

¹⁹ Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning. Educause Review. 2020. Retrieved from <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>

²⁰ Ferri, F., Grifoni, P., & Guzzo, T. Online Learning and Emergency Remote Teaching: Opportunities and Challenges

in Emergency Situations. *Societies*, 10, 86, 2020, pp. 1-18. DOI:10.3390/soc10040086

²¹ Khalili, H. Online interprofessional education during and post the COVID-19 pandemic: a commentary. *Journal*

of Interprofessional Care, 34(5), 2020, pp. 687-690. DOI: 10.1080/13561820.2020.1792424

continued with more specific questions on student's experience of online learning, advantages and disadvantages, effects on acquisition of knowledge and skills, including job related; comparison between traditional face-to-face and online learning in pandemic conditions; perceptions on the effects of online learning on employment perspectives and views on the future of education.

The sample was 274 students, out of whom 42% are between 18- 25 years old, 30% are between 26-35 years old and 8% of respondents are older than 45 years old. About 32% of respondents are in the first year of study, 20% - in the third, 13% for each second and fourth years of study. Additionally, 22% of respondents are studying at Master level. The questionnaire was conducted anonymously in the mid of November 2020 among students of pedagogical specialties from a regional university in the south of the Republic of Moldova. The university was chosen in order to analyse students' perception of online learning in the context of a regional university, where technical possibilities are different compared to bigger universities.

The limitations of the study lie in the fact that it is based on students from one speciality, but this was a conscious decision of the authors in order to analyse the perceptions of student-future specialists in the field. Additionally, the research could be extended to compare the perceptions of students and instructors from other universities, including from other developing countries.

Results and discussion. In the process of analysing supply on the labour market and employee level of qualification, it is important to turn the attention to where this qualification is obtained. The COVID-19 pandemic has affected the education system around the world; educational institutions had to shift to new forms of learning. This process was not simple for both teachers and students, who had to cope with negative emotional, physical and economic consequences of pandemic.

We proposed to study how the pandemic has affected the education process in higher education institutions since it has a determinant role in training pedagogical specialists and how shifting to distance learning has affected the acquisition of knowledge and skills by students - future specialists. Totally 60% of respondents stated that they did not participate in online learning before the COVID-19 pandemic, meaning that it was their first experience. According to student's opinion, the effort they put in to prepare for classes mainly increased due the transition from traditional on-campus to online learning (39% of respondents), while other 36% declared that it remained at the same level (Figure 2). No major changes were identified in terms of teaching-learning process by 52% of respondents and study-time per day by 49% of respondent, while other 42 % and 30% of respondents correspondingly stated a decrease of analysed indicators, which may negatively affect students' qualification and their preparation for the labour market. This decrease could be also explained by the sudden transition to online learning, when teachers did not have enough time to plan and design online

courses.

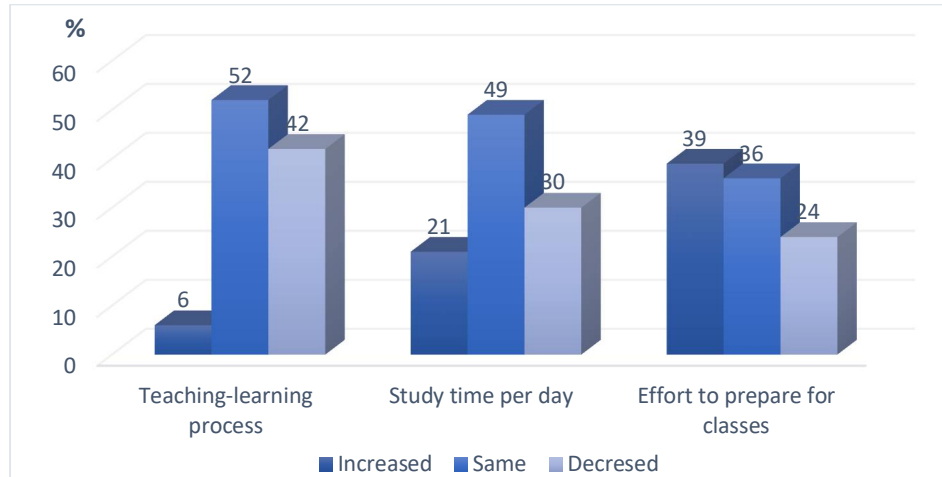

Fig. 2. Respondents' perception of how the transition to online learning affected teaching-learning process, study time per day and effort to prepare for classes

Source: developed based on survey results

The Figure 3 reveals that more than 2/3 of respondents consider the possibility to combine study with work as one of the main strengths of online education. In top 3 main advantages are also included: learning in a comfortable environment (at home, etc.) – 54% and access to online study material – 52% of respondents. We can also mention that the online education contributed to an increase of independent working skills, what was stated by 38% of respondents. About 30% of students consider as strengths of online education: use of IT technology, possibility to plan own time and flexibility of education process. Therefore, a range of skills developed by the students, for example independent working, technological, self-organising skills, are important on the labour market.

Fig. 3 Main strengths of online learning identified by respondents
Source: developed based on survey results

Along with benefits of online education, there are also a number of disadvantages (Figure 4). Totally 3/4 of respondents stated that one of the main weaknesses of online learning is eye fatigue due to prolonged screen-time. Other two major constraints are the reduced interaction with the university teacher (66% of respondents) and various technical problems and internet interruptions (61% of respondents). Additionally, difficulties to keep attention during online lectures and social isolation were identified as main weaknesses of online learning by 36% and 34% correspondingly. Similarly, a study by T. Elmer, K. Mephram and C. Stadtfeld (2020)²² identified that students' level of stress and loneliness got worse compared to measures before the crisis.

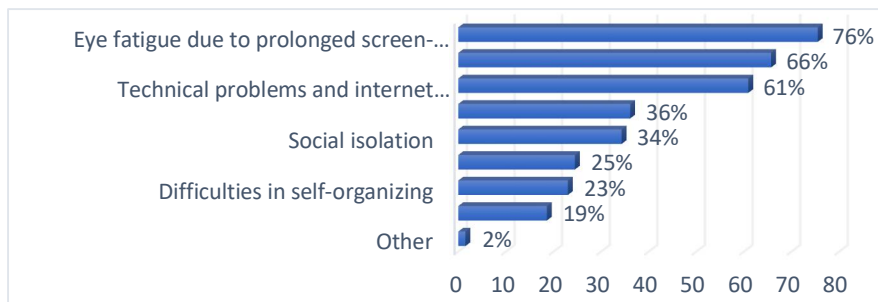

Fig. 4 Main weaknesses of online learning identified by respondents
Source: developed based on survey results

²² Elmer, T., Mephram, K., & Stadtfeld, C. Students under lockdown: Comparisons of students' social networks and mental health before and during the COVID-19 crisis in Switzerland. PLoS ONE 15(7): e0236337. 2020. DOI: 10.1371/journal.pone. 0236337

According to the Figure 5, about 70-80% of respondents believe that the analysed criteria in traditional learning are at higher level, while in online learning the share of those who believe that the level of analysed criteria is medium has increased. The study results show that traditional learning provides a good level of new knowledge and develops students hard and soft skills required on the labour market. On the other side, the initial transition to online learning due to the crisis caused a lower level of preparation of students for the labour market.

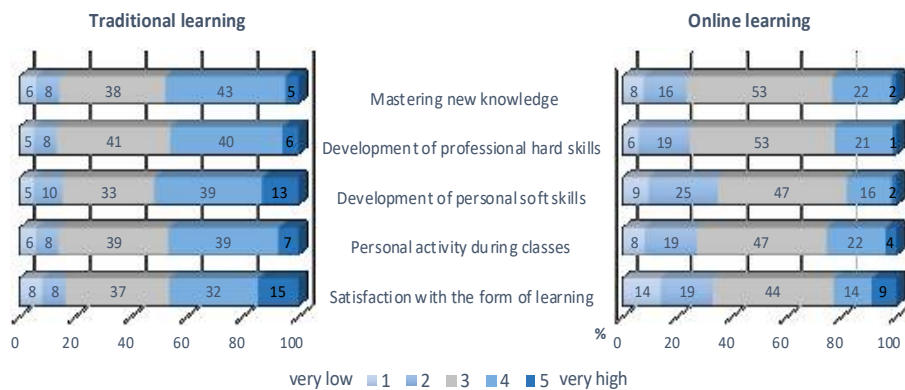

Fig. 5. Traditional learning vs online learning: students' knowledge, skills and attitude (%)

Source: developed based on survey results

Thus, 53% of respondent believe that in conditions of online learning, mastering new knowledge is at medium level and only 22% of respondents believe it is at high level. This is significantly lower than in traditional on-campus learning, where mastering new knowledge was evaluated as medium by 38% and as high by 43% of respondents. Same situation was identified with the development of hard skills. At the same time, development of soft skills like social, communication, teamwork and other skills, was appreciated as low by 34% of respondents, which is by 19 p.p. more than in case of traditional learning, showing that online learning affects students' sociability and communication skills which are important at work. Totally 47% of respondents appreciated development of soft skills at medium level, and only 16% - at high level. Additionally, it could be mentioned that students accepted they were less active during online classes (27% low and very low) compared to on-campus learning (14% low and very low) and their satisfaction is higher in case on traditional learning (32% high and 15% very high).

Even if online learning came as a response to the necessities of the reality caused by Covid-19 pandemic and most of teachers and students were not well

prepared for such transition, it is a form of education which has a future in post-Covid era. A great number of the respondents perceive online learning as an auxiliary form to traditional learning (40%). It is perceived as main form of education only by 19%, at the same time the share of those who have negative attitude towards distance-learning technologies amounts to 15% of respondents (Figure 6).

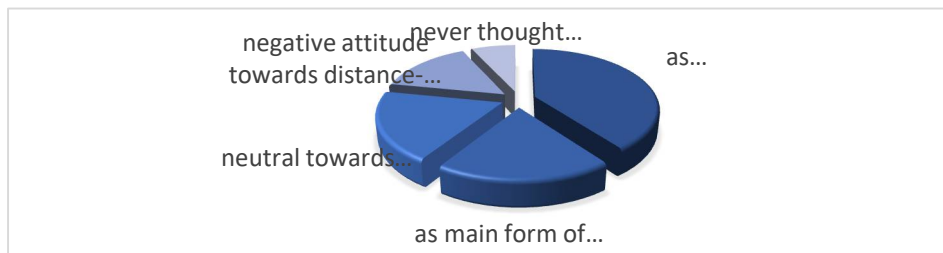

Fig. 6. Respondents evaluation of the use of online learning in university
Source: developed based on survey results

Generally, almost half of respondents (47%) consider that the most optimal form of education is blended learning (Figure 7), which represents a combination of traditional and online learning.

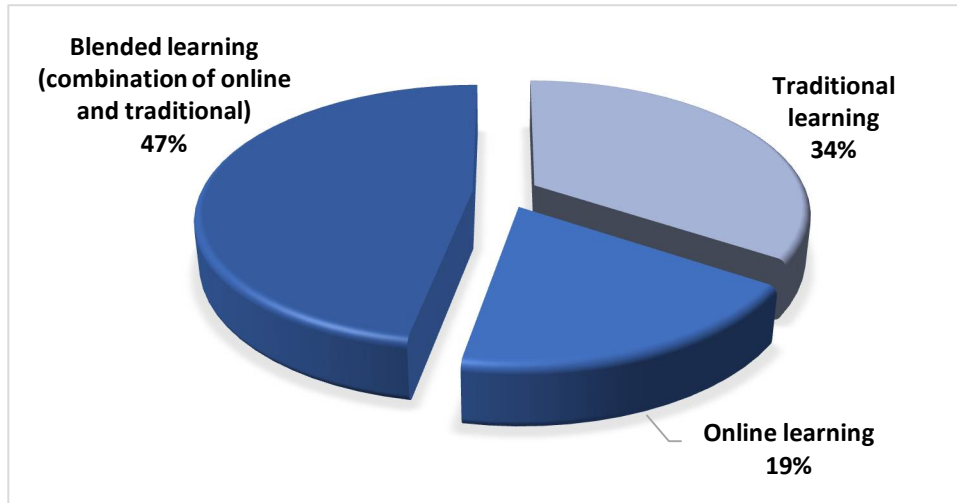

Fig. 7. The most optimal form of education according to student's opinion
Source: developed based on survey results

Analysis of respondents' perception on the effects of pandemic on the prospect of their employment in the future showed that over half of respondents

(56%) believe that the current situation did not have any significant influence, 38% consider that it affected negatively, while other 6% of respondents consider that it had a positive impact in terms of increased competences necessary on the labour market. As it was stated above, negative effects of online education could be explained by the fact that the shift to online learning happened quickly and unexpectedly, without the possibility to plan and design online courses in advance. For students it also took some time to adjust to new form of learning. At the same time, totally 77% of respondents declared that they believe the skills of using distance-learning technologies, acquired during online learning due to pandemic, will be useful in their future professional activity.

Thus, the online learning in the beginning of the crisis generated by the Covid-19 pandemic was perceived as being associated with a relative lower level of preparation of students for the labour market due to the quick and unexpected transition to a new form of education. While some respondents mentioned that they did not experience any difficulties during online learning, considering it as an optimal form of education, others prefer more traditional education. Respondents especially mentioned that it is convenient to study online, it provides possibilities for combining studies with work, as well as studies with parenting. Other benefits of online education imply development of IT skills, self-organisation and other skills. At the same time main weaknesses stated by respondents are technical and internet issues, eye fatigue, lack of communication, especially with the professor, and difficulties related to assimilation of information.

Conclusions. Fourth Industrial Revolution is blurring the lines between people and technology. At the same time, the adoption of new digital technologies and artificial intelligence have been accelerated by Covid-19 pandemic. In these conditions, skills and education mismatch are poised to grow.

The conducted survey of students' perceptions of their online learning experience during pandemic and prospects for their future employment shows that 60% of respondents mentioned that it was their first experience of online learning. Some of respondents mentioned that they did not experience any difficulties during online learning, considering it as an optimal form of education, while others prefer more traditional education.

Online learning is associated with a number of disadvantages: eye fatigue due to prolonged screen-time, reduced interaction with the university teacher, various technical problems and social isolation. At the same time, more than 2/3 of respondents consider the possibility to combine study with work as one of the main strengths of online education. Other benefits refer to learning in a comfortable environment, access to online study material and increase of independent working and IT skills.

There should not be made conclusions on the efficiency of online learning

during pandemic overall since actual online learning is based on a well-planned approach, but the analysis of this experience can stay at the basis of identifying ways to improve online and blended learning. The online learning conducted in 2020 is a result of the sudden transition that high education institutions had to implement in response to the pandemic crisis without a proper planning and design. According to student's opinion, after transition to online learning, the teaching-learning process remained pretty the same (52%), while other 42% of respondents declared a decrease compared to traditional learning. Nevertheless, almost half of respondents consider that the most optimal form of education is blended learning, which represents a combination of traditional and online learning. Totally, 77% of respondents declared that they believe the skills of using distance-learning technologies, acquired during online learning due to pandemic, will be useful in their future professional activity.

Generally, it could be highlighted that the implementation of blended learning in post-pandemic era has the future. The set of skills developed during online learning is important nowadays, especially taking into consideration the current automatization and digitalisation in all sectors. At the same time, a special attention should be devoted to vocational training and retraining of the unemployed in the professions required on the market, which would help to reduce the unemployment rate and the mismatch between supply and demand in the labour market.

The efficiency with which human resources are developed in the education system and used in the labour market must be a priority for decision-makers. It is important to ensure the continuous strengthening of the partnership and the match between the demand for professional skills on the labour market and the educational supply. Given the importance of anticipating labour market requirements, it is needed to ensure readiness for jobs that are changing rapidly due to the pandemic crisis, dynamics of developments in technology and work organization.

**DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR
PRIN LECȚII DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ**

CZU 37.011.3+372.6+37.091

Valeriana Petcu

conf. univ. dr., Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
(email: valeriana.petcu@fsup.usch.md)

Rezumat. *Învățarea eficientă și creativă sunt conceptele cele mai vechi abordate, dar care sunt mereu în actualitate, atrăgând atenția teoreticienilor, specialiștilor în domeniu, părinților, dar și elevilor. Cu cât se solicită un efort creativ mai mare din partea elevilor la orele de limbă și literatură română, cu atât va crește spiritul de independență al acestora.*

Este cunoscut faptul că principalele condiții care impulsionează creativitatea elevilor în cadrul orelor de limbă și literatură română sunt: inițiativa cadrului didactic și a elevilor de a se implica în activități creative, acordarea libertății elevilor de a crea ceva în mod individual, încurajarea demersurilor imaginative etc. Pornind de la aceste idei, în timp, specialiștii în domeniu au elaborat mai multe teorii ce țin de acest concept.

Provocarea fundamentală pentru cadrele didactice care își propun să sprijine potențialul creativ și performanțele elevilor constă în a-i ajuta pe fiecare să-și descopere posibilitățile creative.

Cuvinte cheie: *învățarea eficientă, creativitate, strategie didactică, proces creativ.*

*

Abstract. *Effective and creative learning are the oldest concepts, but they are always in the news, attracting the attention of theorists, specialists in the field, parents and students. The greater the creative effort required of pupils in Romanian language and literature classes, the greater their spirit of independence.*

It is a well-known fact that the main conditions that boost pupils' creativity in Romanian language and literature classes are: the initiative of the teacher and the pupils to get involved in creative activities, giving pupils the freedom to create something individually, encouraging imaginative approaches, etc. Based on these ideas, over time, specialists in the field have developed several theories related to this concept.

The fundamental challenge for teachers who aim to support pupils' creative potential and performance is to help each individual discover their creative possibilities.

Key words: *effective learning, creativity, teaching strategy, creative process.*

Fenomenul creației a fost o preocupare a oamenilor din cele mai vechi timpuri, însă, cercetări asupra fenomenului creativ se întreprind doar din secolul al XIX-lea. Începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea, la nivel global s-a intensificat interesul teoretic și aplicativ pentru promovarea învățământului bazat

pe principii și metode active și creative.

În decursul anilor apar numeroase încercări de a defini termenul de creativitate, astfel autoarea A. S. Constantin definește creativitatea ca un fenomen complex, unitar și dinamic, care implică în mod integrat întreaga personalitate umană, prin interacțiunea dintre structura bio-psiho-socială și culturală a individului și factorii externi, pentru a realiza cea mai înaltă formă de manifestare a comportamentului uman, finalizată prin producerea noului cu valoare socială, fie el concret sau abstract¹. M. Roco afirma că putem defini creativitatea ca o formațiune deosebit de complexă a personalității caracterizată în principal prin originalitate și valoare, ea integrând într-un mod specific toate aspectele care concură la realizarea noului. Manifestarea creativității este intrinsec corelată cu structura individuală a personalității, reflectând o sinergie complexă de trăsături psihologice, precum originalitatea, sensibilitate, gândire liberă, ingeniozitate etc.²

În același context, G. Popescu în lucrarea „Psihologia creativității”, spune că factorul distinctiv care diferențiază elevii între ei este creativitatea, deoarece fiecare elev este creativ în felul său, fiind condiționat sau impulsivat de diferiți factori³.

Acest tip de definiții nu vizează realizările individului, ci se axează pe capacitățile, atributele personale, atitudinile și experiențele personale care preced actul creator. Caracteristicile respective pot fi considerate drept elemente ale creativității, din care emerg realizările creative. În această perspectivă, creativitatea este o dimensiune prezentă la majoritatea indivizilor, mulți dintre aceștia dispunând de un potențial necesar pentru atingerea unui anumit nivel de expresie creativă. Aceasta reprezintă un mare potențial al persoanei, a cărei manifestare depinde de îndeplinirea unor condiții favorabile, precum: orientarea intereselor, exercițiul sistematic, existența oportunităților, factori contextuali și aptitudini speciale.

Specialiștii din domeniul susțin că în procesul didactic, nu produsul elevilor ca valoare socială este primordial, ci flexibilitatea și adaptabilitatea soluției propuse, identificate pentru rezolvarea problemelor școlare solicitate de către cadrul didactic, totodată interesează și măsura în care soluțiile găsite în rezolvarea problemelor – prin caracterul lor revelator produc elevilor o stare de surpriză și în același timp o trăire intensivă în plan afectiv; aceasta reanimând dorința și curiozitatea de a descoperi abordări diverse mai elevate.

Din punct de vedere al creativității, rolul principal al școlii, este acela de a forma la elevi capacități de a rezolva anumite probleme, de a trezi acestora dorința și curiozitatea, de a descoperi și alte căi și soluții mai elevate pentru rezolvarea

¹ Apud A. Stoica, *Creativitatea elevilor – Posibilități de cunoaștere și educare*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983, p. 93.

² M. Roco, *Creativitatea și inteligența emoțională*, Iași: Polirom, 2004, p. 19.

³ G. Popescu, *Psihologia creativității*, București: Editura Fundației României de mâine, 2004, p. 24.

acestora. Creativitatea are rolul de a modela și forma personalități complexe. Prin educație, în raport cu creativitatea, se va urmări: profilarea comportamentului creativ, elaborarea unui model de educare a creativității, proiectarea unei învățări creative. Cercetătorii au scos în evidență faptul că, la naștere orice persoană posedă o anumită potențialitate creativă. Școala are rolul de a dezvolta și armoniza acest potențial, astfel încât manifestările elevului să devină o activitate creativă. Creativitatea este atestată printr-o serie de caracteristici esențiale, precum: imaginația, flexibilitatea, fluența și originalitatea. Studiile îndelungate în domeniul psihologiei au demonstrat că orice copil cu o dezvoltare intelectuală normală dispune de un anumit potențial creativ, iar valorificarea acestuia depinde de influențele educaționale adecvate.

Dezvoltarea și cultivarea creativității presupun implementarea unor metode active, precum problematizarea și descoperirea, alături de o cunoaștere aprofundată a capacităților intelectuale și morale ale elevilor. Totodată, este esențială identificarea și eliminarea factorilor care pot inhiba procesul de dezvoltare creativă: conformismul, timiditatea, teama de a nu greși, descurajarea, lipsa perseverenței⁴.

Procesul educațional are ca obiectiv fundamental cultivarea creativității, având în vedere că premisele comportamentului creativ, deprinderile specifice și stilul de lucru inovator se formează încă din primii ani de școală, sub influența factorilor educaționali. La elevi, procesul creativ se manifestă preponderent prin spontaneitate și intuiție, mai degrabă decât prin aplicarea unor tehnici logice structurate și prin rezolvarea sistematică a problemelor.

În copilăria timpurie, dezvoltarea potențialului creativ se caracterizează printr-o fantezie necontrolată, care compensează imaturitatea gândirii raționale și reprezintă un factor activ în comportamentul copilului, înainte ca memoria și inteligența să faciliteze noi metode de orientare cognitivă. Pe parcursul procesului educațional, odată cu progresul inteligenței și al memoriei, se dezvoltă operațiile mintale și capacitatea de raționare logică, ceea ce determină o percepție mai clară a realității obiective și, implicit, o diminuare a fanteziei.

Se constată o nouă etapă de creștere a potențialului creativ al elevilor, caracterizată prin dezvoltarea progresivă a spiritului de observație, precum și a capacităților cognitive și aptitudinale complexe, specifice gândirii și imaginației creatoare. De asemenea, această evoluție este însoțită de formarea și consolidarea curiozității, interesului pentru nou, pentru „altceva”, just orientate, îl vor ajuta să reevalueze, restructureze experiențele, bagajul de informații ce îl posedă, îl vor face

⁴ I. Iordăchescu, *Captarea atenției și actualizarea cunoștințelor. Tehnici de lucru. Auxiliar didactic pentru profesorii de limba și literatura română*. Partea 1-3, Chișinău: Arc, 2009, 2011, p. 53.

capabil de acțiuni creatoare⁵.

Limba română reprezintă disciplina fundamentală în procesul educațional, având un rol esențial în dezvoltarea competențelor de comunicare. Formarea capacității de exprimare corectă, atât orală, cât și scrisă, presupune asimilarea temeinică a principiilor teoretice de natură lingvistică, care stau la baza construcției și înțelegerii actului comunicativ. Educarea acestor competențe într-un mod creativ constituie astăzi o provocare semnificativă, nu doar în cadrul disciplinei Limba și literatura română, ci și în toate domeniile de activitate. Prin competențe de comunicare se înțelege dezvoltarea unor abilități care permit elevilor să recepteze și să transmită eficient mesaje, atât în formă orală, cât și în scris.

Lecțiile de Limba și literatura română, prin structura și conținutul lor, oferă multiple oportunități pentru stimularea și dezvoltarea creativității. Cadrele didactice au responsabilitatea de a facilita formarea creativității în rândul elevilor, prin corelarea cerințelor educaționale cu factorii motivaționali, aptitudinali și caracteriali care influențează acest proces.

Orele de Limba și literatura română poate fi conceptualizată, în cadrul disciplinelor școlare, ca un spațiu de integrare și aprofundare a competențelor lingvistice, literare, comunicative, este ca una din „pietrele de încercare” pentru stimularea creativității elevilor.⁶ Așa cum este bine cunoscut, valoarea și complexitatea unei limbi se reflectă în bogăția și diversitatea vocabularului său. Dezvoltarea competenței elevilor de a se exprima fluent și nuanțat reprezintă o responsabilitate esențială în procesul educațional, având ca obiectiv formarea abilității de a utiliza eficient limba ca instrument fundamental de comunicare și cunoaștere. O lecție de Limba și literatura română se aliniază principiilor unui învățământ modern atunci când stimulează efortul intelectual al elevilor, implicându-i activ în procesul de învățare prin exerciții care favorizează contribuții personale, rezultate din activități de explorare și reflecție critică.

Activitatea creatoare nu ar trebui restricționată, limitată sau criticată, întrucât dezvoltarea potențialului creativ al elevilor necesită utilizarea diverselor strategii didactice care promovează autenticitatea, inițiativa și gândirea critică, întrucât strategia didactică determină, în mare măsură, sporirea potențialului creativ⁷.

În contextul acestor constatări este important să ne oprim și să analizăm și metodele interactive. Folosirea în cadrul lecțiilor de limba și literatura română a acestor metode se soldează cu performanțe, care îi fac mult mai responsabili pe

⁵ V. M. Cojocaru, *Educație pentru schimbare și creativitate*, București: Editura Didactica și Pedagogică, 2003, p. 79.

⁶ F. Mitu, *Metodica predării-învățării integrate a limbii și literaturii române*, București: Humanitas Educațional, 2006, p. 63.

⁷ A. Stoica, *Creativitatea elevilor – Posibilități de cunoaștere și educare*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983, p. 83.

elevi în rezolvarea de sarcini la fiecare cerință. Elevii observă că implicarea metodelor interactive în lecție e foarte importantă, necesară și oportună, solicitând învățătorului să folosească mai des astfel de metode⁸.

Metodele interactive (activ-participative) lasă mereu spațiu de manifestare creativității elevilor care participă activ și conștient la propria instrucție și educație.

Scheletul de recenzie este o metodă interactivă folosită în cadrul lecțiilor de limbă și literatură română, deoarece prin intermediul ei se realizează un feed-back perfect al textului. Pentru ca în lecție să se formeze unele deprinderi corecte de învățare creatoare, învățătorul va avea în vedere să asigure exerciții suficiente întregii clase de elevi, pentru ca ei să se obișnuiască să formuleze pe scurt răspunsul la o serie de cerințe și să le scrie pe caiete. Scheletul de recenzie îmbină comunicarea orală, creativitatea spontană, cititul, scrisul și gândirea critică, permițând emiterea judecăților de valoare, prin răspunsuri care demonstrează înțelegerea și învățarea textului⁹.

Diagrama Venn - metodă interactivă care se folosește pentru a grupa asemănările și deosebirile dintre două obiecte, procese, fenomene, idei, concepte. Se aplică cu eficiență maximă în cadrul lecțiilor, în activitățile de observare și creativitate, povestiri, jocuri didactice, convorbiri, dialoguri etc. Această metodă interactivă în lecțiile de limbă și literatură română, are ca scop sistematizarea cunoștințelor creatoare, restructurarea ideilor unui conținut abordat și expunerea lui în două moduri: cu ajutorul asemănărilor și deosebirilor¹⁰. Metoda presupune desenarea a două cercuri (diagrame) care se intersectează, în suprafața comună urmând a fi notate asemănările, iar în spațiul aparținând numai uneia dintre părți se vor nota aspectele specifice. Diagramele sunt indicate și pentru notițele elevilor, care îi ajută să facă diferența clară dintre anumite conținuturi și asemănarea ce o au ambele¹¹.

Pentru dezvoltarea creativității școlarului mic, învățătorul de limba română se poate folosi de o mare varietate de *exerciții* cu care să ofere lecției un grad înalt de atractivitate pentru elevi.

În continuare, sunt prezentate câteva dintre activități.

A. Exerciții de fluiditate prin fluentă vorbirii¹²:

⁸ M. Vrînceanu, *1001 idei pentru o educație timpurie de calitate*. Chișinău: Editura „Pro Didactica”, 2013, p. 116.

⁹ G. Bărbulescu, D. Beșliu, *Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar*, București: Editura Corint, 2009, p. 205.

¹⁰ M. Pavelescu, *Metodica predării limbii și literaturii române*. București: Editura Corint, 2010, p. 280

¹¹ I. Bontaș, *Pedagogie*. Ediția III-a, București: Editura ALL, 1996, p. 211.

¹² V. Molan, M. Peneș, *Metodica desfășurării orelor de compunere-expunere la ciclul primar*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983, p. 63.

- Identificați și formați cuvinte noi utilizând literele componente ale termenului „construcție” (ex.: struț, cos, sec, truc, ou, cor, ore etc.).

- Elaborați cuvinte prin combinarea următoarelor silabe: ra, soa, gi, re, na, pre, fă, la, ma.

B. Exerciții pentru dezvoltarea fluenței ideilor prin identificarea și clasificarea cuvintelor și expresiilor în funcție de criterii precum dimensiunea, forma, culoarea, gustul și alte caracteristici distinctive¹³.

- Identificați persoana, obiectul sau conceptul descris, apoi construiți propoziții corecte și coerente utilizând fiecare dintre cuvintele identificate:

- ✓ Este: harnică, afectuoasă, grijulie ...;
- ✓ Este: verde, înalt, falnic, drept ...;
- ✓ Este: interesantă, educativă, ilustrată etc.

C. Exerciții pentru dezvoltarea fluenței ideilor prin conversia unor expresii concrete:

- Cuvântul „trece” poate avea mai multe sensuri:

Copilul *trece* repede strada – „a traversa”.

Elevul *trece* clasa – „a promova”.

A *trece* cu vederea – „a neglija”.

Timpul *trece* - „a se scurge”.

Ionel *trece* la fapte – „a acționa”.

Trandafirul se *trece* - „a se ofili”.

Băiatul *trece* pădurea în lung și-n lat – „a străbate”

Trenul *trece* prin tunel - „a se deplasa”.

D. Exerciții pentru aplicarea expresiilor plastice în diverse contexte, pentru stimularea originalității.

- ✓ Inima dansa în ritmul soarelui, răspândind lumină și căldură în fiecare colț al sufletului.

- ✓ Soarele vesel și sclipitor zâmbește pământului parfumat de florile primăverii.

➤ Exerciții de stimulare a imaginației și creativității prin comunicare orală. Un elev interpretează un personaj imaginar (de exemplu, un om care trăiește într-o lume fără tehnologie), iar colegii îi pun întrebări pentru a înțelege cum se descurcă în acea lume:

- Ce faci când ai nevoie de ajutor și nu poți suna pe nimeni?
- Cum îți petreci timpul liber fără TV, jocuri video sau internet?
- Crezi că oamenii sunt mai fericiți sau mai nefericiți fără tehnologie? De ce? etc.

Compunerea, redactarea compunerii reprezintă un cadru optim pentru dezvoltarea competențelor de exprimare clară, fluentă și nuanțată ale elevilor.

¹³ *Ibidem*.

Aceasta constituie o sinteză a cunoștințelor acumulate, permițând aplicarea corectă a mijloacelor de exprimare scrisă, valorificarea experienței de viață, precum și manifestarea imaginației și creativității. Compunerea poate fi prezentată atât în formă scrisă, cât și orală, accentul fiind pus pe respectarea etapelor de concepere, utilizarea unui limbaj expresiv și integrarea unor termeni și structuri stilistice adecvate. Pot fi folosite diverse metode prin care să se stimuleze activitatea școlarilor, fantezia lor, astfel încât să-i determinăm să redacteze compuneri deosebite „O călătorie într-un tărâm magic”, „Dacă aș putea vorbi cu animalele”, „Jurnalul unei stele căzătoare”, „Ziua în care timpul s-a oprit”, „Un obiect fermecat” etc.

Activitățile ludice reprezintă o modalitate eficientă de comunicare deschisă cu elevii, oferind un spațiu de explorare fără limite între real și imaginar. Acestea creează un context propice pentru dezvoltarea creativității și trebuie valorificate la maximum pentru a facilita accesul elevilor la gândirea inovativă și expresivitatea artistică.

Jocul de rol este definit de Dumitru Patrașcu drept „...un fel de activitate în situațiile orientate la reproducerea și însușirea experienței sociale, în care se desfășoară și se determină autoreglarea comportamentului”¹⁴. Scopul metodei date rezidă în transmiterea cunoștințelor și asimilarea nu doar a experiențelor sociale, dar și a celor emoționale, deci contribuie la dezvoltarea personalității creative, elevul fiind pus în situația de a-și asuma roluri cu care s-a întâlnit în viața reală sau să intre în „pielea” personajelor operelor literare citite.

În așa mod, copilul poate demonstra înțelegerea textului, atitudinea personală față de personaj, dar și aptitudini auctoriale, cu respectarea limbajului, gesturilor, mimicii corespunzătoare¹⁵. Elevii își dezvăluie cel mai bine imaginația în cadrul jocului, unde ei acționează nu numai prin limbaj, dar și prin mijloacele aderente comunicării verbale – gest, mimică, intonație, accent. Jocul devine azi, în era tehnologiilor informaționale, un instrument indispensabil în procesul complex de predare-învățare, elevilor le plac activitățile ludice, iar acestea duc și la rezultate bune, implicând distracție și cogniție.

Cadrului didactic îi revine rolul de a alege jocurile după tematică, la ce etapă a lecției să fie folosite, în strânsă legătură cu scopul pe care îl urmărește. Există o multitudine de jocuri, iar la lecțiile de Limba și literatura română cele mai multe din ele au la bază texte artistice¹⁶.

Interviul improvizat mobilizează capacitatea de muncă a elevilor, în dependență de persoana ce se află pe post de interviuat. În cazul dat elevii trebuie să cunoască bine personalitatea pusă în discuție, precum și ariile ei de preocupare, dar și să posede arta comunicării dialogate. Creativitatea lor se observă în felul cum

¹⁴ D. Patrașcu, *Tehnologii educaționale*, Chișinău, 2005, p. 229.

¹⁵ *Ibidem*, p. 230.

¹⁶ M. Ionescu, I. Radu, *Didactica modernă*, ed. a II-a revizuită, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2004, p. 23.

formulează întrebări, dar și cum răspund, demonstrând ingeniozitate, inteligență, bagaj lingvistic și informativ. Este cu mult mai interesant dacă elevii, antrenați în interviu, își construiesc singuri imaginea jurnalistului și a intervievatului. Astfel ei caută mai multe situații asemănătoare în presă sau în emisiunile televizate, cercetează poziții, gesturi, limbaj, ca, în final, să modeleze un produs nou și original, care, în același timp, să trezească interesul colegilor¹⁷.

O variantă a acestuia poate fi „*Scaunul autorului*”, în care este așezat un elev, asumându-și un rol sau altul, restul elevilor fiind pe post de jurnaliști la „conferința de presă”. Depinde de imaginația cadrului didactic cum operează cu metodele și tehnicile respective, cum le sintetizează, când le folosește, ca, în final, să-i reușească activitatea¹⁸. Activitatea de scriitor a elevilor o putem valorifica în cele mai diverse forme, pentru a evita plictiseala, șablonul și pentru a stimula interesul lor pe parcursul întregului proces. În acest sens, se practică maratonul de scriere, cartelele asociative ș.a., rezultatul final al cărora fiind elaborarea unei povești sau istorioare. Pentru a implica toți elevii, aceștia pot fi repartizați în grupuri (sau pe rânduri), primul elev având sarcina de a începe povestea, ultimul – de a construi finalul, ceilalți – de a continua ideea precedentă. Dacă maratonul de scriere se face în scris, cartelele asociative se folosesc, în același mod, în formă orală. Elevilor li se distribuie cartele cu diverse imagini, primul elev începe istoria, pornind de la imaginea din cartela sa, ceilalți leagă ideea anterioară cu imaginea din cartela proprie. Învățătorul are menirea să monitorizeze procesul, să-i încurajeze pe cei aflați în dificultate, să observe aptitudinile creative ale discipolilor săi, or tehnicile respective au rolul de a trezi potențialul creativ, implicând spontaneitatea și originalitatea¹⁹.

Se admit toate ideile, evidențiindu-se cele mai interesante, elevii învățând în același timp să accepte colegii și gândurile acestora.

Proiectul individual sau de grup este o metodă ce oferă largi posibilități de a observa și a dezvălui potențialul creativ al elevilor. Chiar dacă aceasta implică mai multe etape – de pregătire, de selectare a materialului, de elaborare, de prezentare – ceea ce necesită timp, efort, concentrare, se demonstrează eficiența ei. Comunicarea în grup, schimbul de informație și experiență, determinarea liderului, repartizarea celorlalte roluri ale coechipierilor, dorința de a ieși în evidență, competitivitatea, diversificarea – toate duc la un produs final de înaltă calitate, fiecare elev descoperindu-și și valorificându-și talentul (cineva are capacitatea de a selecta informația, altcineva – de a o aranja, unul se pricepe la prezentarea orală, altul – la desen, grafică, muzică etc.)²⁰. În diverse tipuri de proiect pot fi implicați și

¹⁷ I. Cerghit, *Metode de învățământ*, Iași: Polirom, 2006, p. 163.

¹⁸ E. Gongea, G. Ruiu, *Metode interactive de grup*, București: Editura Arves, 2006, p. 118.

¹⁹ E. Mîndru, A. Niculae, L. Borbeli, *Strategii didactice interactive*, București: Editura Didactica Publishing House, 2010, p. 39.

²⁰ Goraș-Postică, V. (coord.). *Competența acțional strategică*, Chișinău: Centrul Educațional

alți actori: profesori de la alte discipline, părinți, medici, funcționari publici ș.a., astfel respectându-se principiul legăturii cu viața, cu mediul, iar elevii conștientizează aplicabilitatea competențelor formate la lecție.

În concluzie se poate spune că alegerea strategiilor și metodelor didactice este responsabilă, în mare parte, de stimularea potențialului creativ al elevului. Acesta există latent în fiecare copil, putând fi dezvoltat sub influența unui mediu socio-educational stimulat, responsabili pentru stimularea creativității elevilor fiind părinții și cadrele didactice. Pentru a forma un elev creativ profesorul trebuie să declanșeze în clasă o activitate colocvială, relativ liberă, să incite la discuții, să aprecieze punctele de vedere originale, să accepte divergențele de opinii, să excludă autoritarismul și critica distructivă, să se caracterizeze printr-un stil didactic participativ, centrat pe elev – posibilități, ce pot fi realizate, în mare parte, prin aplicarea metodelor și tehnicilor adecvate.

COMMUNICATION AND CONFLICT ÎN EDUCATION

CZU 37.013.3+37.091+37.034

Ion Negrilă

lector. univ. dr., Universitatea „Spiru Haret”

(email: negrilaion.psiholog@gmail.com)

Rezumat. Comunicarea nu se rezumă la simpla transmisie a informațiilor în fața unui public, care poate să nu fie mereu interesat. Potrivit unor studii realizate de experți în domeniul comunicării, aproximativ 69% din activitatea desfășurată în cadrul unei organizații este legată de diferite forme de comunicare, subliniind astfel importanța acestui proces vital. Comunicarea reprezintă un proces complex, unde ideile clare sunt transmise atât verbal, cât și non-verbal, transformându-se în mesaje ce generează feedback după ce sunt recepționate. Acest feedback reprezintă baza unui proces de comunicare eficient. Exersarea și perfecționarea abilităților de comunicare sunt esențiale, deoarece fără o exprimare adecvată, orice acțiune ulterioară poate eșua în a îndeplini așteptările.

Există multiple obstacole în calea unui proces de comunicare eficient, de la conceperea și transmiterea mesajului până la recepționarea și interpretarea acestuia. Dificultățile pot apărea în crearea mesajului, în transmiterea acestuia, în primirea mesajului și în înțelegerea mesajului. Pentru a depăși aceste obstacole, este crucial să recunoaștem că percepțiile noastre variază, iar flexibilitatea și empatia sunt de o importanță crucială. Un sistem informațional eficient, care include diverse informații, surse, consumatori, canale de distribuție, proceduri și metode de procesare, reprezintă un pilon central în gestionarea informațiilor în cadrul unei organizații educaționale.

Rolul directorului în cadrul unei instituții educaționale este crucial pentru succesul acesteia, influențând direct calitatea activității educaționale. Competențele, calitățile și rolurile acestuia sunt esențiale pentru direcționarea organizației către atingerea obiectivelor propuse. Gestionarea eficientă a conflictelor reprezintă de asemenea un aspect important al activității directorului, care trebuie să fie conștient de diferitele abordări pentru rezolvarea acestora. Înțelegerea naturii conflictelor și aplicarea unor tactici adecvate poate contribui la menținerea unui mediu de lucru armonios și la îmbunătățirea performanței organizației.

Cuvinte cheie: Comunicare, conflict, educație, eficiență, competență.

*

Abstract. Communication is not just about conveying information to an audience, which may not always be interested. According to studies conducted by experts in the field of communication, about 69% of the activity carried out within an organization is related to different forms of communication, thus emphasizing the importance of this vital process. Communication is a complex process, where clear ideas are transmitted both verbally and non-verbally, turning into messages that generate feedback after they are received. This feedback is the basis of an effective communication process. Practicing and honing communication skills are essential, because without proper expression, any subsequent action can fail to meet expectations.

There are multiple obstacles to an effective communication process, from the conception and transmission of the message to its reception and interpretation. Difficulties may arise in creating the message, in transmitting it, in receiving the message and in understanding the message. To overcome these obstacles, it is crucial to recognize that our perceptions vary, and flexibility and empathy are of crucial importance. An efficient information system, which includes various information, sources, consumers, distribution channels, procedures and processing methods, is a central pillar in the management of information within an educational organization.

The role of the principal within an educational institution is crucial for its success, directly influencing the quality of the educational activity. His/her skills, qualities and roles are essential for directing the organization towards achieving the proposed objectives. Effective conflict management is also an important aspect of the director's work, who must be aware of the different approaches to resolving them. Understanding the nature of conflicts and applying appropriate tactics can help maintain a harmonious work environment and improve the organization's performance.

Beyond the inventory of existing historical monuments and the delimitation of their protection areas, it was considered, as far as possible, to identify new elements (archaeological sites, historical ensembles and architectures, relevant to the history of the commune), to be proposed for protection and integration into current and future policies related to the development of the related localities. These elements will be defined taking into account the history of the area, the development of the settlements, the evolution of their architecture, the current state of the buildings, and any other relevant information. Also, through this study, it is intended to develop a draft urban planning regulation corresponding to the areas containing historical monuments and/or archaeological sites. The final goal of the study is the integration into the General Urban Plan of the Jirlău commune, of "integrated" protection programs for buildings, ensembles and public spaces.

Key words: *Communication, conflict, education, efficiency, competence.*

Introduction: Communication is not just about articulating words in front of an audience, which can only seem interested. According to Courtland L. Bovee and John V. Thill (2003) in the work *Business Communication Today*, 69% of the activity in an organization is allocated to various forms of communication, emphasizing the significance of this process¹.

Communication is a complex process, where clearly defined ideas are expressed verbally or non-verbally, becoming messages that generate feedback after reception. This is the foundation of an effective communication process. Exercising and perfecting communication is essential because without proper expression, any further action can fail to meet expectations.

There are well-known obstacles in the communication process, from the conception and transmission to the reception and interpretation of the message,

¹ Bovee, Courtland, Thill, John, Schatzman, Barbara, *Business Communication Today*, Pearson Education International, Prentice Hall, 2003

which we will list briefly.

Difficulties in creating the message:

- uncertainties regarding the content, solvable by clarifying the objectives and structure;
- the misunderstanding of the audience, remedied by questioning yourself about who is listening to you and why;
- conflicting emotions, which can be overcome by maintaining objectivity;
- problems in expressing thoughts, which can be remedied through practice.

Difficulties in getting the message across:

- physical obstacles, which can be overcome through an appropriate communication medium;
- multiple intermediaries, which can distort the message.

Difficulties in receiving the message:

- physical and mental distractions; Without the audience's attention and desire for understanding, communication can fail. Communication is an active process, which requires the presence of both the speaker and the listener. Paul Ferrini suggests that when both parties are fully engaged, communication becomes sacred.

Difficulties in understanding the message:

- cultural differences;
- varied interpretations of words and non-verbal language;
- different emotional reactions.

To overcome these obstacles, it is essential to recognize that our perceptions vary, and flexibility and empathy are crucial. Although it may seem overwhelming to think about all these barriers, we must not ignore them. Communication training is an effective method to improve communication skills. In every person there is a talented communicator or negotiator, waiting to be discovered, provided that we are aware of the barriers and want to overcome them.

In the field of educational administration, information is the central pillar of effective management. The ability of principals to gather, sort and process information, in order to inform strategic decisions, is essential in the optimal functioning of any educational setting. The quality of the information underlying the decision is influenced by several attributes, such as completeness, relevance and accuracy. The information collected must be indispensable and appropriate to support managerial decisions. It must provide the essential elements for the efficient conduct of activities and for making wise decisions. For this reason, an effective information system, including a variety of information, sources, consumers, distribution channels, procedures and processing methods, is crucial.

An information system represents a specific application of the concept of general system, meaning a set of interconnected elements - principles and rules -

through a complex network of relationships, which creates an organized and integrated structure. In education, as in other fields, there are specialized information systems to meet the specific needs of educational activities.

To better understand the dynamics of information in a system, we need to analyze how it is structured. One way to examine the structure is by identifying the organizational functions—finance, marketing, human resources, manufacturing, R&D—and the activities associated with each function.

Another significant aspect of the system is related to the leadership hierarchy, which is divided into three levels: strategic, tactical and operational. Each hierarchical layer has distinct information requirements, from centralized data at the strategic level, to detailed and updated information at the operational level. Depending on the degree of decentralization of the system, the importance of organizational functions varies.

The digitized component of an information system, which uses computer technology and modern means of communication, is known as an information system. The development of information systems includes the management of information flows, both horizontally and vertically.

An information system is divided into four subsystems aligned with the specific activities of each level of management, from the processing of daily transactions at the operational level, to the systems that support decision-making and strategic planning at the higher levels.

A modern tool that helps leaders receive quick and comprehensive information about the essential aspects of the domain they manage is the dashboard. It includes various informational components, such as tables of values and graphs, which are presented on various time horizons and the advantages of using it are multiple, from improving work discipline to strengthening control over key aspects.

The Educational Information System, part of the Educational Support Services, provides consultancy and assistance in the use of information technology in the management and daily operations of educational institutions. It identifies different hierarchical levels, from the Ministry of Education to individual educational units, and covers various areas, from educational to legislative and international.

The quality of education increasingly depends on the quality of management in each school, and the principal plays a vital role in promoting cultural change and improving organizational ethos. Management must be oriented towards conscious and sustainable development, bringing satisfaction to all stakeholders, something that is impossible without the efficient use of current, external and internal information, skillfully managed by managers.

The concepts of status, role, responsibility, responsibility

The status within the educational system and in the context of the educational institution represents the place occupied by the school principal in the educational hierarchy. It sets out the types of interactions the director has with others, including subordination and coordination relationships, as well as managerial authority over others.

The role refers to the totality of the behaviors and actions expected of the principal in accordance with his position, as well as the behavior anticipated by the people with whom he interacts, such as colleagues, students, parents, employees and superiors.

Accountability means the obligation of the director to be accountable for his activities before the organization and the recognition of the authority of his superiors to supervise and request reports on the work carried out. Authority does not exist in the absence of liability. The school principal is accountable to various stakeholders, such as the organization itself, the community, the teaching staff, and the hierarchical superiors, for the decisions he makes and for the fulfillment of the mission, goals, and objectives of the institution².

Responsibility reflects an internal awareness and commitment to fulfilling the duties and tasks undertaken within the organization. For effective leadership, the presence of responsibility is essential; Without it, a leader tends to take responsibility only for himself or for those close to him, with possible negative consequences.

The principal, the central figure of the school

The performance of an educational institution is significantly linked to its leader, the principal, who is essential for the quality of the educational activity. This is the representative figure of the school in relation to higher authorities and other entities, and strives to attract support for the improvement of the educational process. The Director also maintains relations with local administrative entities and businesses. The choice of the principal is made from among the exceptional teachers, taking into account their performance in the classroom and in additional activities, as well as their methodological skills and high level of professional and pedagogical culture and training. The authority of the director does not come only from his hierarchical position, but also from his expertise, responsibility and commitment to the institution³.

The principal is responsible to the higher authorities for the progress of the

² Golu, P., *Social Psychology*, Didactic and Pedagogical Publishing House, Bucharest, 1974.

³ Iosifescu, Ș. – coord., *Educational Management for Educational Institutions*, Ministry of Education and Research, Bucharest, 2001.

students, for the administrative staff, for the performance of the teachers and for all the resources of the school, so the main responsibility lies with him. His relationship with his colleagues must be one of collaboration and support, but also firm when necessary. It is important for the principal to recognise the value of learning from peers and to be aware that his and the school's success depends on their dedication, so he must constantly evaluate their performance. A harmonious combination of flexibility and authority is essential⁴.

According to the educational legislation, the school principal has key responsibilities such as organizing, directing and supervising the educational and administrative processes of the school, issuing study documents, appointing and dismissing the auxiliary and administrative staff, representing the school in external relations and ensuring compliance with the obligation of general education in the area designated for the institution he leads.

Competences, qualities, roles of the school principal

The capacities and skills of a leader of an educational institution are crucial for its success. According to the theories put forward by I. Jinga in 2001, an effective school principal should exhibit a number of key competencies, including a deep understanding of psychology and pedagogy, the ability to navigate the complexities of the legal system, as well as economic and administrative skills. A strong managerial competence is essential and includes skills such as goal setting, strategic planning, accountability, effective communication, negotiation, conflict management, decision-making, and evaluation.

In addition to these core competencies, a school manager must also have other qualities, such as logical thinking, entrepreneurial skills, emotional self-control, and effective interpersonal interaction. They contribute to creating a harmonious working environment and creative problem solving.

A school manager must understand and assume the various roles they play within the educational community, including state representative, member of the local community, chair of the teacher board, and administrator of the school's finances. He is also a mediator, decision-maker and evaluator of the performance of teachers and students. Its role is not static, but continuously adapts to the dynamics and changes in the educational and social environment⁵.

A director's job description is not an immutable document, but rather a starting point for the continued evolution of their role in the organization. He is open to daily changes and interactions, both internally and externally, and coordinates his actions to fulfill the mission and objectives of the institution he

⁴ Rădulescu, E., *Education for Success*, Oscar Print Publishing House, Bucharest, 1997.

⁵ Debesse, M., *Child Psychology*, Didactic and Pedagogical Publishing House, Bucharest, 1970.

leads. Finally, a school principal must be an exemplary citizen, actively contributing to the betterment of the community in which he lives and works.

Leadership Attributes

Effective leadership involves four essential elements: authority, influence, responsibility, and moral obligation. First of all, a school principal has authority, which means his right to make decisions and impose them on his subordinates. This authority comes from its official function within the school structure and can be transmitted in whole or in part, for a limited or unlimited period, to other members of the teams. It is essential that the authority is recognized and accepted by the subordinates, who must admit the right of the director to make decisions and execute them.

Influence is the real ability of the director to affect the behavior of those in the team. It can be based on several aspects:

- Legitimate authority – the director has the official right to make decisions and impose them, which is why people obey his decisions due to the recognition of this prerogative;
- Control of resources and the ability to sanction or reward constitute another basis of influence, which must be differentiated from authority: often, rewards and sanctions applied by unofficial leaders can have a greater impact than those derived from formal authority;
- Expertise – people tend to listen to those individuals they consider experts in their field, even if they are not part of the formal structure of the organization;
- Identification with the leader or his message. People tend to follow role models that they admire.

The collaborative relationships between the director and the subordinates are optimized when the latter identify with the vision transmitted by the director, recognizing his expertise.

Power itself is not intrinsically positive or negative. However, the so-called 'power games', the use of different types of pressure in the exercise of power relations, are harmful and must be avoided or counteracted both in personal behavior and in that of others⁶.

Within the education system, the position of the principal is essential, being centered on the authority he holds. Managerial authority can be seen under two aspects: a formal one, based on the position held, and a personal one, which is obtained through the influence and respect gained. Formal authority is conferred by institutional position, allowing the director to make decisions and impose them,

⁶ Căndea, R., Căndea, D., *Applied Managerial Communication*, Expert Publishing House, Bucharest, 1998.

while personal authority is based on individual qualities and is acquired through the trust and recognition of others.

To be effective, a principal must combine formal and personal authority, as it addresses both teachers and students, each with specific expectations of the principal's role. The principal should be not only an administrator, but also an exemplary teacher, capable of inspiring and motivating. Leadership qualities and managerial skills are essential to lead the institution in an efficient and empathetic way.⁷

The individuality of each student is important in the educational process, and the principal must understand that each student is unique, with their own characteristics that influence the way they learn and interact. Within the group of students, the structure and dynamics of the group are determined by interpersonal relationships, and group cohesion is crucial to achieve educational goals.

The principal must ensure that the objectives of the institution are aligned with the needs of the students and that they are focused on preparing them for the future. In this sense, the school manager must be aware of common values and harmonize them in order to achieve educational goals. Identifying and prioritizing educational goals in the context of group values is a challenge that requires a balance between different perspectives and interests⁸.

Conflicts

In all spheres of life where changes occur, disputes are a common phenomenon. Therefore, it is expected that there will be a wide range of interpretations of this concept. In general, conflicts are viewed negatively, often associated with violence and discord, as described in dictionaries: conflict – misunderstandings, clashes of interests, disagreement, opposition; dispute, divergence, (violent) altercation⁹ (Orțan, Florica, 2003).

In international relations studies, an area prone to dispute resolution theories, many specialists emphasize the idea of divergent interests when talking about conflict:

- Conflict is a social situation that occurs when two or more entities pursue goals that are mutually exclusive or incompatible. In international relations, conflictual behavior is interpreted as war or as a threat of war.

- Conflict consists of different groups trying to achieve incompatible goals

However, upon closer examination, we see that not all disputes involve purposes that cannot coexist. Conflicts can arise even between parties with the

⁷ Nicola, I., *Treatise on School Pedagogy*, Didactic and Pedagogical Publishing House, Bucharest, 1996

⁸ Vlăsceanu, M., *Psychology of Organizations and Management*, Paideia Publishing House, Bucharest, 1993.

⁹ Orțan, Florica, *Educational Management*, University of Oradea Publishing House, 2003.

same goal or between parties with very distinct interests. A conflict situation can exist even in the absence of completely opposing interests. Leigh Thompson (2000) proposes a framework for conflict analysis based on the interaction between the "objective state of reality" and the subjective perceptions of those involved in the dispute. Thus, a conflict can be tangible (it exists and is recognized as such), latent (it exists but is not observed), illusory (it does not exist, but is perceived as such) or non-existent (it does not exist and is not recognized).

Marinescu, P., (1998) describes conflict as a process that begins when an individual believes that someone else has influenced or is going to negatively influence something that is of value to him¹⁰.

Pruitt and Rubin define conflict as the perceived divergence of interests or the belief that the goals of those involved cannot be achieved at the same time (1986: 4). Hocker and Wilmot argue that conflict involves interaction between interdependent individuals or groups who perceive incompatible goals and mutual interference in achieving those goals (1985).

These interpretations are intentionally made to be general enough to encompass all forms of conflict. Defining the dispute in terms of interaction, perception and opposition indicates the moment when any ongoing activity or exchange can turn into a confrontation between the parties¹¹.

Within the approach to conflicts, three main paradigms are recognized: the classical paradigm, the paradigm of interpersonal relationships and the interactionist paradigm.

The classical paradigm considers conflicts to be intrinsically negative. In this view, conflict is often associated with aggression, disorder, and irrational behavior. This approach promotes the idea of altering the circumstances that led to the occurrence of conflicts.

The paradigm of interpersonal relationships recognizes that conflicts are an intrinsic part of any organization or group. Given the inevitability of conflicts, this perspective suggests an approach of accepting them. Adherents of this paradigm seek to find the reason behind conflicts.

The interactionist paradigm, on the other hand, not only accepts conflicts, but also encourages them, based on the concept that a conflict-free group is likely to become inert, lacking enthusiasm, and refractory to change, innovation, and improvement. The focus of this approach is to encourage leaders to sustain some degree of conflict within the organization in order to maintain vitality, innovation,

¹⁰ Marinescu, P., *Management of Public Institutions*, University of Bucharest Publishing House, Bucharest, 2003.

¹¹ Mitrofan, N., *Aptitudinea pedagogică*, Editura didactică și pedagogică, Bucharest, 1988.

and self-evaluation.

Interactionist theory does not promote the idea that all conflicts are beneficial. The distinction is made by analyzing the roles that conflict plays within a group. Certain conflicts are considered functional and contribute to the achievement of the group's objectives, improving its performance. On the other hand, there are dysfunctional conflicts, which are destructive and inhibit group activity.

The dispute is a sequence of events in continuous transformation. The analysis of the development stages of this sequence will allow us to decode its functioning and discover effective approaches for solving it. Robbins (1998) identifies five main phases of dispute dynamics: the potential for opposition or inconsistency, awareness and personalization, intentions in dispute management, manifestations, and consequences.

The beginning of the dispute dynamics is marked by the presence of factors that can trigger a dispute. These factors are divided into three essential groups: communication, structure and individual characteristics.

Communication can become a fertile ground for dispute when it induces conflicting perceptions between parties. These conflicting perceptions arise from misinterpretations, misunderstandings and interferences in the communication process.

Structure. The potential for opposition or inconsistency may arise from elements related to the structure of the organization or group from which the participants in the dispute come.

Individual characteristics. Of all the relevant variables in the study of social conflicts, differences in value systems are particularly significant.

Awareness and personalization. If the aforementioned factors negatively affect something valuable to one of the parties, the potential for opposition turns into a real dispute. Perception is a key element in this process. Thus, one or more parties must be aware of the presence of predisposing factors. However, the perception of conflict does not automatically imply its personalization. It should also be noted that emotions strongly influence the formation and interpretation of perceptions (negative emotions oversimplify and lead to negative interpretations, while positive emotions can amplify the tendency to perceive multiple aspects of a situation).

Intentions interpose between perceptions, emotions and people's obvious actions. These are the decisions to follow a certain course of action in the dispute situation.

There are five main intentions that can be identified in conflict management: avoidance, compliance, competition, compromise and collaboration.

Manifestations. At this stage, conflicts become apparent and focus on the actions, statements, and responses of those involved in the dispute. This stage can be characterized as a dynamic interactive process.

Based on their intensity, conflicts can be categorized as follows: minor misunderstandings, subtle disputes; direct opposition and suspicion; verbal confrontations, threats and ultimatums; physical aggression, obvious attempts to undermine the opposing party. These disputes can be arranged on a continuous spectrum.

Consequences. The interaction between the parties ends with certain results. These results can be constructive, if the dispute is resolved by an improvement in the performance of the group, or they can be of a negative nature, if they lead to a decrease in its efficiency.

People use various approaches to manage conflicts, approaches that they have often assimilated during childhood and that they apply subconsciously. These tactics, although they may seem natural, are actually the result of a learning process and can therefore be modified by adopting more effective techniques in dispute management. The attitude towards a conflict is influenced by how significant the personal goal is and how valuable the relationship in question is. Taking these two aspects into account, we can identify five fundamental approaches to conflict resolution.

In the case of withdrawal, the individual shows a low interest in both results and relationships. People who opt for this strategy distance themselves from conflict, avoiding taking responsibility or getting involved in situations, a characteristic being for those who have low self-esteem. By avoiding conflict, it is hoped that it will disappear on its own, but in reality, the conflict only remains latent and can break out with greater intensity at some point, especially if the reason for the conflict is of great importance to the parties involved.

Conciliation involves efforts to satisfy all parties involved in the conflict, placing particular emphasis on interpersonal relationships and neglecting the pragmatic aspects of the situation. This method is encountered when one party is willing to give up their own interests in order to meet the needs of the other party, either to gain favors or because harmony and stability are essential in that relationship.

Imposition is preferred when an individual wants to achieve the desired results without considering the expectations or feelings of others. This approach is based on using authority or power to dominate the other parties. While enforcement may seem effective in the short term, in the long term, it tends to produce unsatisfactory results.

Compromise involves concessions from both sides, allowing them to achieve a certain level of satisfaction. This method is based on the assumption that there is always an intermediate solution that can resolve differences, and disputes are resolved through negotiation. Compromise may lead to a temporary equilibrium solution, but it may involve giving up certain principles or rationality. This approach is often used when the parties have equal powers and are determined to achieve their goals.

Confrontation is a method of approaching conflict that values both achieving results and maintaining relationships with other parties. This may be the only way to a definitive resolution of the conflict and is applied when the differences between the parties are recognized as legitimate, the key being a sincere recognition of these differences. Studies in the organizational field show that effective managers tend to start with confrontation and then explore conciliation, compromise, imposition and, finally, withdrawal as methods of conflict resolution.

ABORDĂRI INOVATIVE ÎN FORMAREA PROFESIONALĂ A ADULȚILOR

CZU 37.07+37.091+658.3

Stela Caraman

asistent univ. dr., Academia de Studii Economice a Moldovei

(email: caraman@ase.md)

Rezumat. *Concomitent, cu evoluția industriilor și profesiilor, se modifică și nevoile angajatorilor, precum și cerințele acestora impuse angajaților. Formarea profesională calitativă este crucială pentru asigurarea dobândirii abilităților necesare de către adulți pentru a face față provocărilor sociale și economice.*

Odată cu digitalizarea și dezvoltarea tehnologiilor, formarea profesională a adulților a suferit o transformare considerabilă. Metodele tradiționale de învățare sunt înlocuite cu soluții digitale, care oferă mai multă flexibilitate, accesibilitate și personalizare. Printre acestea se regăsesc cursurile online, care oferă adulților posibilitatea de a învăța în propriul lor ritm, de la distanță, și simulările interactive, care generează scenarii practice ce contribuie la dezvoltarea abilităților profesionale într-un mediu realist.

Platformele de învățare online câștigă tot mai multă popularitate, oferind cursuri bine structurate și accesibile. Acestea permit utilizarea unei game largi de instrumente educaționale, cum ar fi videoclipuri, teste, forumuri de discuții și feedback în timp real. Simulările interactive, creează o experiență de învățare imersivă, în care participanții pot înfrunta situații profesionale complexe într-un mediu virtual, îmbunătățindu-și abilități esențiale.

Concluzionând, metodele inovative de formare profesională, cum ar fi cursurile online, simulările interactive sunt esențiale pentru a face față schimbărilor rapide de pe piața muncii, având un impact major asupra modului în care adulții îmbunătățesc abilitățile profesionale într-o eră digitală.

Cuvinte cheie: *educația adulților, cursuri, digitalizare, formare profesională, metode, platforme.*

*

Abstract. *At the same time, with the evolution of industries and professions, the needs of employers also change, as well as their requirements imposed on employees. Quality vocational training is crucial to ensure that adults acquire the necessary skills to face social and economic challenges.*

With digitization and the development of technologies, adult vocational training has undergone a considerable transformation. Traditional learning methods are replaced by digital solutions, which offer more flexibility, accessibility and customization. These include online courses, which offer adults the opportunity to learn at their own pace, remotely, and interactive simulations, which generate practical scenarios that contribute to the development of professional skills in a realistic environment.

Online learning platforms are gaining more and more popularity, offering well-structured and affordable courses. They allow the use of a wide range of educational tools, such as videos, quizzes, discussion forums and real-time feedback. Interactive simulations create an immersive learning experience where participants can face complex professional situations in a virtual environment, improving -and essential skills.

In conclusion, innovative vocational training methods such as online courses, interactive simulations are essential to cope with rapid changes in the labor market, having a major impact on how adults improve vocational skills in a digital age.

Key words: *adult education, courses, digitization, professional training, methods, platforms.*

Introducere. Educația și formarea profesională se referă la „educația și formarea care au scopul de a dota tinerii și adulții cu cunoștințele, abilitățile și competențele necesare pentru a activa într-o anumită profesie sau, mai larg, pe piața muncii”¹.

Formarea profesională poate fi descrisă ca un proces continuu de dezvoltare a cunoștințelor, abilităților și competențelor necesare pentru a obține succes profesional și a răspunde cerințelor pieței muncii. Aceasta include atât învățarea formală, cum ar fi cursuri universitare sau programe de formare tehnică, cât și învățarea informală, ce se realizează prin experiența practică și colaborarea cu alți profesioniști.

Pe măsură ce industriile și profesiile evoluează, apar și noi nevoi ale angajatorilor, dar și cerințe pentru angajați. Educația și formarea profesională de calitate înaltă sunt esențiale pentru a asigura că persoanele dobândesc competențele necesare pentru a face față provocărilor socioeconomice și pentru a reuși atât în viața personală, cât și în carieră. Despre aceasta se menționează și în Obiectul 3 „Garantarea educației relevante și de calitate pentru toți pe întreg parcursul vieții” din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Astfel, „implementarea conceptului de educație continuă și învățare pe tot parcursul vieții, în concordanță cu cerințele pieței forței de muncă, inclusiv prin oportunități de (re)calificare a populației apte de muncă, pentru asigurarea competitivității acesteia” este una dintre prioritățile prevăzute pentru a asigura o educație de calitate, relevantă, pe tot parcursul vieții.² Acest lucru se aplică atât generației tinere, pentru care educația și formarea profesională oferă o cale rapidă de acces pe piața muncii încă din perioada învățământului obligatoriu, cât și

¹ Educație și formare profesională: Competențe pentru prezent și pentru viitor. Disponibil: <https://op.europa.eu/webpub/empl/VET-skills-for-today-and-future/ro/>.

² Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată prin Legea pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” nr. 315 din 17 noiembrie 2022. Disponibil: <https://gov.md/ro/moldova2030/>;

adulților care trebuie să-și actualizeze și să-și diversifice abilitățile pentru a se adapta schimbărilor de pe piața muncii.

Conținut. Instruirea adulților este foarte diferită de învățarea tinerilor. Metodele care funcționează pentru instruirea unui elev în vârstă de opt ani, vor fi ineficiente pentru un inginer de la o fabrică industrială.

Adulții au o motivație internă de a învăța și cel mai adesea ea vizează atingerea obiectivelor sociale și profesionale. Și, spre deosebire de tineri, un adult are o experiență bogată de viață și o idee despre cum să o faci corect și cum să nu o faci. Acest lucru poate ajuta sau împiedica învățarea. Uneori, este mai ușor să-i înveți de la zero decât să-i reînveți.

Principalele particularități ale formării profesionale ale adulților sunt redată în figura de mai jos:

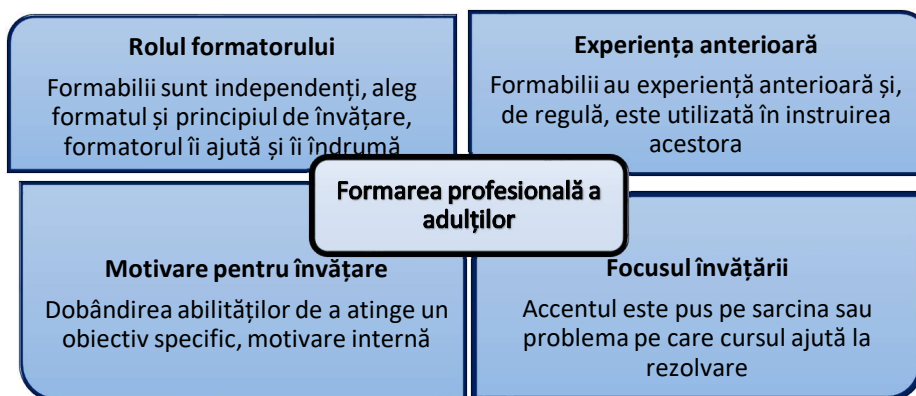

Figura 1. Particularitățile formării profesionale a adulților

Sursa. Elaborată de autor în baza articolului *"Особенности обучения взрослых: андрагогика на практике"*³

Din figura prezentată sunt clar vizibile caracteristicile învățării adulților. Rolul formatorului în instruirea adulților nu mai este principal – acesta nu mai este un „rege” sau „zeu” în sală, ci doar un facilitator. În învățământul autodidact, formatorul devine mentor sau ghid. Focalizarea învățării se mută de la proces la rezultat, iar motivația trebuie să fie internă. Desigur, nu întotdeauna adulții învață activ, dar există metode proprii pentru a stimula motivația.

³ Особенности обучения взрослых: андрагогика на практике. Disponibil: <https://www.unicraft.org/blog/5415/kak-obuchat-vzroslyh/>.

Experiența anterioară reprezintă unul dintre principiile fundamentale ale învățării adulților. Aceștia au experiență de viață, dar și experiență în învățare, iar acest aspect trebuie neapărat luat în considerare atunci când formatorii se aleg metodele de lucru.

Metodele de învățare pot fi grupate în tradiționale și moderne. Nu există o singură metodă sau tehnică de învățare care să funcționeze pentru fiecare individ sau pentru fiecare companie. Oamenii au stiluri de învățare variate, iar companiile au obiective de învățare diferite.

a) Lecțiile tradiționale

Lecțiile tradiționale sunt prezentări ample pe o temă; suntem obișnuiți ca o lecție să dureze o oră sau două. În sistemul educațional modern, lecțiile sunt în continuare utilizate, însă sunt susținute conform principiilor învățării adulților.

Lecțiile s-au transformat în secvențe scurte, în care se oferă informații concise și clar formulate, necesare pentru rezolvarea unei probleme, informații pe care le poți aplica imediat în practică. În plus, lecțiile sunt susținute ca parte a unei sesiuni, pentru a crea oportunitatea de a obține feedback din partea elevilor, lucru care este practic imposibil la lecțiile tradiționale.

b) Discuția.

Discuția este folosită și înrădăcinată ferm în sistemele școlare și universitare de învățământ ca metodă de verificare a cunoștințelor.

În învățarea adulților, discuția:

- direcționează gândirea formabilului, făcându-l să urmeze fluxul gândurilor formatorului;
- activează procesul de gândire;
- creează condiții pentru gestionarea activă a procesului educațional;
- permite analizarea gradului în care abilitățile au fost însușite.

c) Training

Este partea practică a procesului educațional. Avantajele trainingului constau în faptul că se discută sau se joacă situații problematice din viață. Trainingurile sporesc motivația pentru învățare, deoarece „le reamintesc” formabililor de ce, de fapt, învață.

d) Învățământ modular

Este o metodă modernă, care presupune împărțirea programului în module distincte, fiecare având propriile obiective, rezultate și metode de prezentare a informației.

e) Joc de rol

Formabilii îndeplinesc roluri stabilite în cadrul temei studiate. Toți participanții vor putea „simula” situații în care vor avea nevoie de informațiile pe care le-au învățat. Jocul de rol poate face parte dintr-un training.

f) Lucrul în perechi

Un formabil formează o pereche cu altul, astfel obținând feedback și evaluare, precum și oportunitatea de a evalua munca celuilalt.

g) Metoda reflecției

Metoda presupune învățarea independentă a materialului și dezvoltarea unei atitudini active de cercetare din partea formabililor. Formatorul verifică periodic rezultatele și ghidează activitatea acestora.

h) Metoda rotațiilor

Metoda presupune schimbarea rolurilor în procesul de învățare. Astfel, elevii pot dobândi o experiență diversificată.

i) Brainstorming (Furtuna de idei)

Metoda presupune lucru în grup, în care toți participanții caută o soluție la o problemă comună. La brainstorming pot participa și formabili cu cunoștințe minime; această metodă nu necesită pregătire prealabilă și contribuie la dezvoltarea gândirii rapide.

j) Mastermind

Este o variantă a brainstorming-ului. Reunește un grup de persoane care se ajută reciproc să rezolve problemele lor. Diferența față de brainstorming constă în faptul că în mastermind participă formabili de același nivel, iar nu doar o singură problemă este abordată, ci cerințele fiecărui participant.

k) Învățarea la locul de muncă

Învățarea la locul de muncă se referă la dobândirea de cunoștințe, abilități, comportamente și atitudini care duc la îmbunătățirea performanței la locul de muncă. Procesul de învățare are loc prin diverse activități, cum ar fi seminarii, conferințe, experimente practice etc. Aceasta își propune să dezvolte abilitățile legate de locul de muncă pentru a-și extinde potențialul pentru noi oportunități în viitor.

Modelul 70/20/10 este o abordare binecunoscută a învățării organizaționale. Acesta defalcă principalele moduri în care are loc învățarea:

- 70% din învățare provine din învățarea informală, bazată pe muncă. Aceasta are loc în timpul noilor sarcini, al atribuțiilor provocatoare și prin feedback-ul oferit de supervizori și conversațiile informale cu colegii, adesea la „rece”.
- 20% din învățare provine din relații de dezvoltare. Angajații experimentează învățarea socială prin interacțiuni cu colegii și mentorii;
- 10% din învățare provine din cursuri tradiționale și formare într-un cadru educațional formal.⁴

⁴ Кларин Михайл. *Инновационное обучение в образовании взрослых*. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnoe-obuchenie-v-obrazovanii-vzroslyh/viewer>;

Deși acest raport poate funcționa pentru anumite afaceri și funcții, nu este o abordare universală. De exemplu, în unele cazuri, toată învățarea la locul de muncă are loc fără învățare formală. În alte cazuri, sunt necesari ani de învățare formală și formare profesională pentru a se alătura unei profesii de specialitate. Pentru aceste tipuri de locuri de muncă, învățarea formală va juca un rol mult mai proeminent.

Din fericire, există o gamă largă de metode de învățare din care organizațiile le pot selecta, combina și adapta nevoilor specifice ale afacerii și ale angajaților, redate în tabelul 1.

Tabelul 1

Metode de învățare și dezvoltare profesională utilizate la locul de muncă

Nr.	Tipuri de metode	Descrierea
1.	Coaching:	Coaching-ul se concentrează pe împuternicirea angajaților să se dezvolte și să-și atingă obiectivele. Formatorul și persoana instruită se întâlnesc regulat pentru un dialog deschis, formatorul oferind feedback, direcție și sprijin.
2.	Mentorat	Mentoratul este o relație de colaborare care conectează angajații cu cineva de la care pot învăța pentru a se dezvolta profesional. Mentorii acționează ca modele. Ei ascultă, răspund la întrebări și oferă îndrumări
3.	Construirea de abilități	Construirea de abilități presupune ajutarea angajaților să dobândească noi abilități. Scopul este de a umple golurile de abilități ale organizației, pentru a putea atinge obiectivele de afaceri și a rămâne competitivă. Exemple de activități de construirea abilităților includ traininguri pentru noi produse, jocuri de rol în serviciul clienți, jocuri de rezolvare a problemelor etc.
4.	Instruire ținută	Instruirea ținută este o altă metodă de a închide golurile de abilități. Aceasta combină învățarea formală și informală pentru a satisface nevoile individuale de învățare. Prin identificarea celor mai necesare abilități, organizațiile pot distribui resursele de instruire într-un

		mod eficient. Aproape orice metodă poate fi folosită pentru acest tip de învățare.
5.	Instruire transversală	Instruirea transversală presupune învățarea unui angajat de a gestiona rolul altui angajat. Când angajații sunt instruiți transversal, aceștia își extind setul de abilități și înțelegerea operațiunilor companiei. De asemenea, pot acoperi absențele angajaților și pot ajuta atunci când este nevoie de ajutor suplimentar pentru a distribui volumul de muncă.
6.	Instruire la distanță	Instruirea la distanță se desfășoară online și este destinată angajaților care nu lucrează din aceeași locație. Aceasta poate avea loc fie la o oră stabilită, cu angajați care participă din locuri diferite (sincron), fie poate fi accesată la cerere (asincron). Exemple includ webinare, cursuri online și lecții video preînregistrate.

Sursa: Elaborată de autor

Desigur, aceasta este o listă incompletă a metodelor utilizate în învățământul adulților. Firește, ele se suprapun cu metodele folosite în învățământul „copiilor”, însă întotdeauna luăm în considerare faptul că lucrăm cu o audiență adultă. Un anumit set de metode formează un tip de învățare sau o metodologie.

Există multe astfel de modele, iar alegerea metodologiei depinde de mulți factori: specificul temei, audiența, cursuri offline sau online și altele.

Având în vedere că tehnologiile informaționale sunt fundamentul societății cunoașterii, dezvoltarea profesională în viitorul apropiat nu poate fi imaginată fără un mediu educațional virtual („e-learning”), în care abilitățile vor fi perfecționate pentru a deveni expert în utilizarea unor instrumente noi, precum computerele și internetul.

Conceptul de „e-learning” este considerat procesul educațional bazat pe tehnologii IT și servicii de internet, a cărei caracteristică principală constă în instruirea formabilului „la cerere” și în orice moment convenabil acestuia.

În prezent, majoritatea centrelor de formarea profesională a adulților folosesc o formă mixtă de instruire, integrând elemente e-learning. În procesul de introducere a elementelor de e-learning, formatorii se conduc de principiul: „prin predare, învățăm noi înșine”.

Folosirea materialelor educaționale electronice și integrarea tehnologiilor internet în procesul educațional reprezintă un indicator al unei competențe profesionale înalte ale formatorului, întrucât, în contextul actual, acesta trebuie să

aibă încredere în tehnologiile online, să poată gestiona procesul de învățare, să fie deschis la noi abordări și să își continue dezvoltarea profesională.

Tehnologiile moderne de învățare oferă condiții mai favorabile pentru toți participanții și creează multiple oportunități de comunicare în cadrul interacțiunii „formator-formabil”, „prezentator-public”, „speaker-ascultători” etc., atât în timp real, cât și online, pentru realizarea diferitelor sarcini educaționale în diverse formate. Această tehnologie de comunicare se numește *webinar*, un termen care provine din combinația cuvintelor englezești „web” (comunicații în rețea) și „seminar” (lecție, discuție publică a materialelor educaționale).

Tehnologia *webinar* facilitează interactivitatea între participanți și permite desfășurarea de întâlniri, conferințe sau seminare pe internet, în timp real. Trăsătură distinctivă a webinarului constă într-un grad mai mare de interactivitate, adică participanții la webinar au oportunitatea de a interacționa mai activ cu prezentatorul sau moderatorul (precum și unul cu celălalt) – să realizeze sarcini, să desfășoare traininguri, să participe la sondaje, să adreseze întrebări etc. De asemenea, există opțiunea de a înregistra audio și video comunicarea participanților la webinar, pentru a o stoca și a o pune la dispoziție utilizatorilor, astfel încât aceștia să o poată asculta și/sau viziona atunci când le este convenabil. Acest aspect reprezintă un argument important în favoarea atractivității webinarului pentru activitățile de învățare la distanță.

Printre avantajele webinarului în scopuri de învățare se disting:

- formatorul (prezentatorul) este disponibil audienței în mod online, fără restricții privind locația participanților la webinar;
- posibilitatea unei conexiuni audio complete în rețea (utilizând telefonul și difuzorul) și a unei conexiuni video (prin utilizarea unei camere web), atât pentru comunicarea deschisă între participanți, cât și pentru participarea anonimă a utilizatorilor la webinar, precum și opțiunea de a lucra în modul „întrebare-răspuns”;
- economia de cheltuieli organizaționale, chirie și costuri de transport face webinarul foarte atractiv.

Tehnologia *webinar*, care astăzi își crește rapid potențialul de comunicare și extinde sferele de aplicare, poate fi utilizată cu succes în educație, inclusiv în sistemul de învățământ la distanță, al cărui rol este în continuă creștere. Pentru formabili, dar și pentru cei care oferă diverse servicii educaționale.

Odată cu dezvoltarea tehnologiilor inteligenței artificiale, posibilitățile învățării personalizate a adulților s-au mărit semnificativ. Utilizarea algoritmilor de învățare automatizată permite adaptarea procesului educațional la nevoile individuale ale fiecărui formabil, ținând cont de nivelul lor de cunoștințe, abilități și ritmul de învățare.

Tehnologiile inteligenței artificiale pot fi utilizate pentru a crea programe educaționale personalizate, pentru a selecta materiale de învățare adecvate, pentru a dezvolta instrumente educaționale interactive și pentru a evalua nivelul de înțelegere al materialului. Acest lucru le permite formabililor să primească o învățare mai eficientă, iar formatorilor să ajusteze mai corect procesul educațional în funcție de nevoile fiecărui formabil.

Tehnologiile inteligenței artificiale pot fi, de asemenea, utilizate pentru analiza datelor de învățare, identificarea problemelor individuale ale formabililor și recomandarea de abordări personalizate pentru rezolvarea acestora. Acest lucru contribuie la creșterea eficienței învățării și la îmbunătățirea rezultatelor formabililor.

Concluzie. Tehnologiile inteligenței artificiale vor continua să se dezvolte în următorii ani. Odată cu progresul tehnologic, cererea de specialiști înalt calificați în orice domeniu al economiei naționale va crește constant. Aceasta înseamnă că educația adulților va avea o importanță crucială pentru succesul viitor.

Tehnologia a avut un impact profund asupra educației adulților, oferind noi instrumente și metode pentru a răspunde nevoilor unice ale adulților și pentru a îmbunătăți experiențele lor de învățare. Pe măsură ce adulții echilibrează educația cu munca și responsabilitățile personale, progresele tehnologice oferă un acces mai bun de la distanță, flexibilitate, personalizare și oportunități de învățare captivante.

Concluzionând, pot fi evidențiate șase tendințe și inovații tehnologice în formarea profesională a adulților pe care instituțiile și formatorii trebuie să le valorifice pentru beneficiul formabililor lor, prezentate în Tabelul 2.

Tabelul 2

Tendințe și inovații tehnologice în formarea profesională a adulților

Nr	Tendințe	Descriere
1.	Învățarea mobilă	Flexibilitatea învățării mobile ajută adulții să integreze studiul în rutina lor zilnică, astfel încât să poată învăța continuu. În plus, adulții pot participa la activități interactive și pot comunica cu colegii de oriunde s-ar afla. De asemenea, adulții care nu dispun de calculatoare fiabile sau care nu își permit un astfel de dispozitiv pot accesa în continuare conținutul prin intermediul telefoanelor lor.
2.	Învățarea mixtă	combină instruirea online cu cea față în față, oferind cele mai bune caracteristici ale ambelor abordări. Potrivit unor cercetători, aceasta este „noua metodă tradițională” în educație. Această abordare permite învățăcelilor adulți să beneficieze de flexibilitatea

		învățării online. Oferă o experiență de învățare echilibrată și practică, unde scenariile din viața reală și orele flexibile sunt posibile.
3.	Învățarea personalizată bazată pe inteligența artificială (IA)	transformă educația adulților prin adaptarea experiențelor educaționale la nevoile și preferințele individuale ale acestora. Aceste instrumente bazate pe IA evaluează punctele forte, punctele slabe și preferințele adulților prin analiza continuă a datelor, oferind conținut personalizat și recomandări. IA ajută formatorii să creeze materiale de curs, evaluări, experiențe imersive și simulări ale situațiilor din viața reală.
4.	Automatizarea sarcinilor administrative	utilizarea tehnologiei pentru a gestiona sarcinile de rutină și repetitive, cum ar fi programarea cursurilor, procesarea plăților și gestionarea dosarelor studenților. Prin automatizarea acestor procese, instituțiile pot îmbunătăți eficiența, reduce erorile, economisi timp și permite personalului să se concentreze pe activități mai impactante, cum ar fi suportul pentru studenți și dezvoltarea curriculumului
5	Tehnologii de realitate virtuală și realitate augmentată	Realitatea virtuală și realitatea augmentată transformă educația adulților și instruirea forțată de muncă prin oferirea unor experiențe de învățare imersive și practice. Realitatea virtuală creează medii complet virtuale pentru scenarii. Între timp, realitatea augmentată suprapune informații digitale asupra lumii reale, ceea ce ajută la învățarea unor sarcini.
6.	Platforme online de cursuri la cerere	oferă adulților acces la o gamă largă de cursuri și conținut educațional pe care îl pot parcurge în ritmul lor. Ele permit utilizatorilor să înceapă, să pună pe pauză și să reia cursurile conform programului lor, oferind flexibilitate care se potrivește diferitelor ritmuri de învățare și stiluri de viață. Cursurile disponibile acoperă adesea subiecte și nivele de competență diverse și sunt create de experți sau instituții educaționale. Aceste platforme utilizează resurse multimedia, cum ar fi lecții video, chestionare interactive și materiale descărcabile,

		pentru a îmbunătăți experiența de învățare, incluzând frecvent caracteristici, precum urmărirea progresului și certificare la finalizarea cursului. Prin urmare, adulții nu doar că dobândesc noi abilități, dar pot, de asemenea, să își demonstreze competențele pe piața muncii.
--	--	---

Sursa: Elaborată de autor în baza cercetării *The role of technology in adult education: trends and innovations*⁵

Integrarea tehnologiilor avansate în educația adulților transformă modul în care învățarea este livrată și experimentată. De la învățarea mobilă la tehnologiile adaptative și simulările imersive, aceste progrese oferă experiențe de învățare mai accesibile, eficiente și captivante. Pe măsură ce tehnologia evoluează, rolul său în educația adulților va continua să crească, deschizând noi posibilități pentru învățarea pe tot parcursul vieții și dezvoltarea profesională.

Unul dintre principalele trenduri în dezvoltarea educației adulților va fi era învățării continue. Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor presupune că adulții vor trebui să-și actualizeze constant cunoștințele și abilitățile pentru a rămâne competitivi. Acest lucru sugerează că modelul tradițional de educație, bazat pe obținerea unei diplome de învățământ superior și lucrul într-o singură companie pe parcursul întregii cariere, este depășit.

În schimb, adulții vor continua să învețe noi tehnologii, limbaje de programare și metode de dezvoltare. Acest lucru poate include cursuri educaționale, cursuri online, certificări și participarea la comunități profesionale. În plus, angajatorii vor încuraja angajații să învețe continuu pentru a-și menține competitivitatea pe piață.

Perspectivile educației adulților includ abordări mai flexibile și personalizate ale învățării, punând accent pe abilitățile și cunoștințele cu adevărat solicitate pe piața muncii. Aceasta înseamnă, de asemenea, că adulții trebuie să fie pregătiți pentru învățarea continuă și dezvoltarea abilităților lor pe parcursul întregii cariere.

⁵ The role of technology in adult education: trends and innovations. Disponibil: <https://www.linkedin.com/pulse/role-technology-adult-education-trends-innovations-plroe/>;

ACTIVITĂȚILE INTEGRATE – O CALE FACILĂ DE ADAPTARE LA MEDIUL ȘCOLAR

CZU 37.013.3+37.091+37.011.3

Emil-Sorin Bloj

profesor, Colegiul Agricol „Traian Săvulescu”, Târgu Mureș
(email: bernandab@yahoo.com)

Rezumat. *Varietatea metodelor ajută și la diversificarea relațiilor profesor - elevi, elevi - elevi, elevi - echipă, elevi – colectiv. Deasemenea metodele interactive multiplică rolurile pe care elevii și le pot asuma în procesul de învățământ. Aceste metode au un rol important în formarea personalității elevului. Deasemenea sunt de un real folos în formarea colectivului de elevi și în adaptarea acestora la mediul școlar.*

Propunem 2 activități ce susțin învățarea prin cooperare și prin organizarea unor discuții-dezbateri. În urma acestora se însușesc noi cunoștințe, și se realizează o mai bună coeziune a grupului de studiu.

Cuvinte cheie: *metodă, integrare, formarea personalității, cunoaștere.*

*

Abstract. *The variety of methods also helps to diversify the teacher-pupils, pupils-pupils, pupils-team, pupils-collective relationships. Also, interactive methods multiply the roles that students can assume in the educational process. These methods have an important role in the formation of the student's personality. They are also of real use in training the group of students and in adapting them to the school environment.*

We propose 2 activities that support cooperative learning and by organizing discussions-debates, as a result of which, in addition to new knowledge, the advantages of achieving the cohesion of the study group can also be highlighted.

Key words: *method, integration, personality formation, knowledge.*

Preliminarii. Activitățile integrate sunt o cale ce facilitează adaptarea copilului la mediul școlar, fiind o continuare a formelor activităților din grădiniță, dar în același timp și condiția de bază a creșterii randamentului școlar. Acest tip de activități sunt acțiuni de instruire, autoinstruire, dezvoltarea personalității prin stimularea, dirijarea metodică a activității acesteia. A activa elevii pentru implicarea în activități integrate presupune a mobiliza, a angaja toate forțele psihice ale elevului în scopul obținerii unor performanțe maxime.

Spre deosebire de metodele tradiționale, prin care elevul rămâne pasiv, el doar receptând informațiile primite de la învățător și apoi reproducându-le, metodele moderne, printre care se numără și activitățile integrate, transformă elevul, într-un actant activ, participant direct la propria formare, pe toate palierele: al învățării, al pregătirii pentru însușirea cunoștințelor prin efort propriu, prin

angajarea gândirii și mobilizarea tuturor funcțiilor intelectuale în raport cu sarcina de învățare dată, dar și al adaptării la noul nivel de învățământ.

Probleme de adaptare la mediul școlar. Adaptarea la mediul școlar, fie că e vorba de trecerea de la un nivel de studiu la altul, fie că sunt aduse în discuție problemele ivite în decursul anilor pot fi adevărate provocări atât pentru cadrul didactic, pentru părinți, dar mai ales pentru elevi.

Problemele legate de integrarea în școală pot avea cauze diverse: slaba comunicare dintre elevi, sau dintre cadru didactic și elevi, incapacitatea exprimării emoțiilor, lipsa toleranței, modul de gestionare a conflictelor.

O primă cauză a problemelor de adaptare o constituie modul în care elevii își exprimă, sau nu nevoile, dorințele. În plus, deprinderea de a asculta nu este suficient dezvoltată la copii. Problemele de comunicare interpersonală sunt factori ce induc situații de adaptare dificilă. De aici posibilitatea apariției unor conflicte a căror gestionare este dificil de soluționat, doar de către elevi. Cadrului didactic îi revine sarcina de a utiliza metode și tehnici care să facă adaptarea la mediul școlar accesibilă tuturor elevilor.

Tipuri de activități integrate. Printre tehnicile și metodele moderne, de activități integrate menite, pe de o parte, să determine o adaptare mai ușoară la mediul școlar și, pe de altă parte, să facă învățarea mai eficientă se numără: învățarea prin cooperare, învățarea prin proiect, învățarea prin descoperire, învățarea prin discuții-dezbateri, învățarea prin cercetare:

1. Învățarea prin cooperare

Învățarea prin cooperare este o metodă bazată pe organizarea în funcție de obiectivele operaționale, bine stabilite, a unei munci colective, care vizează dezvoltarea deprinderilor de comunicare interpersonală, a interacțiunilor, competențelor și comportamentelor sociale de tip interacționist și comunicativ a elevilor. Mai mult „Învățarea prin cooperare presupune amplificarea spiritului de înțajutorare, de socializare, de stimulare reciprocă, de empatie și prietenie.”¹

Utilizarea acestei metode are o serie de avantaje: pe lângă faptul că sunt încurajați să-și aducă aportul la rezolvarea comună a unei situații, prin implicare responsabilă, copiii se deprind cu interacțiunea de grup, formându-și astfel competențe sociale, benefice în actul de integrare și de adaptare școlară.

Etapele de aplicare a acestei metode sunt: ²

-stabilirea temei ce va fi rezolvată prin cooperare

-realizarea grupelor de lucru – de obicei eterogene pentru ca fiecare membru să poată interveni, acolo unde simte că se descurcă cel mai bine

¹ Anton Ilinca, *Didactica limbii române și a lecturii*, Arad: Editura Univ. „Aurel Vlaicu”, 2011, p. 54.

² Mușata Bocoș, *Instruire interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune*, Cluj Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2002, p. 218.

- crearea unui cadru propice de lucru și rezolvarea sarcinilor în comun prin propunerea unor soluții

- explicarea sarcinilor de lucru, astfel încât fiecare membru să știe ce are de făcut al grupului

Elevii reflectează împreună asupra unui aspect, aprofundează în mod colectiv o problemă dificil de rezolvat, informațiile circulând în interiorul grupului și fiind transmise între membrii. Învățarea prin cooperare încurajează la elevi o atitudine deschisă, activă, bazată pe inițiative personale, pe imaginație, precum și pe abilitățile lor de a face față cu succes situațiilor complexe cu care se confruntă. Utilizarea grupurilor mici determină elevii să relaționeze și să coopereze pentru a crește valoarea achizițiilor proprii. „colaborare - o formă de relații între elevi, ce constă în soluționarea unor probleme de interes comun, în care fiecare contribuie activ și efectiv” la rezolvarea sarcinilor de lucru.³

Ca exemplu de activitate prin cooperare ce facilitează coeziunea grupului propunem o activitate de comunicare în limba română, având ca metodă central de cooperare în grup, metoda Lotus.

Pentru disciplina: „Dezvoltare personală”, la unitatea tematică: „Din nou la școală”, am selectat subiectul: „O zi din viața de elev” – joc didactic. Tipul activității a fost de consolidare și fixare a cunoștințelor, iar scopul propus a vizat: sistematizarea cunoștințelor despre activitățile școlarului, din instituție, dar și de acasă și consolidarea deprinderii de a percepe în mod sistematic realitatea, de a formula întrebări și de a emite răspunsuri.

Obiectivele operaționale au vizat dezvoltarea unor capacități măsurabile. Astfel, la sfârșitul activității, elevii au fost capabili:

- să enumere principalele activități specifice școlarului, desfășurate la școală, având ca suport imaginea prezentată de învățătoare, ilustrând cel puțin 2 activități specifice;

- să enumere principalele activități specifice școlarului, desfășurate acasă, având ca suport discuția cu învățătoare, ilustrând cel puțin 2 activități specifice;

- să înțeleagă corespondența între mesajul plastic transmis de imagine și cel oral prezentat de copii, cât și între acesta și cel scris.

Printre metodele și procedeele propuse se numără: explicația, conversația, demonstrația, explozia stelară, povestirea. Ca mijloace de învățământ sunt necesare: flori decupate din hârtie colorată, foi de flip-chart, imagine cu activități școlare.

Demersul didactic a cuprins mai multe etape:

1. Anunțarea temei centrale „O zi din viața de elev” și explicarea modului de

³ Loretta Handrabura, *Învățarea prin cooperare*: ipoteze de lucru, disponibil la adresa https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Invatarea%20prin%20cooperare_ipoteze%20de%20lucru.pdf, Accesat on-line în data de 12 ian 2025.

desfășurare a jocului;

2. Timp de câteva minute elevii dialoghează între ei și cu învățătoarea despre activitățile desfășurate de elevi în școală și acasă, desprinse din tema central regăsită în titlul jocului. Prin cooperare se stabilesc cele opt activități specifice (idei secundare) ce vor fi scrise în diagrama conturată pe flipchart.

3. Clasa a fost organizată în 8 grupe de câte 4 elevi;

4. Cele opt activități specifice (ideile secundare) devin teme centrale, pe care grupurile le dezvoltă. Elevii trebuie să deseneze imagini a opt obiecte care sunt utilizate de copii în activitățile desfășurate la școală sau acasă, pe foi colorate, conform diagramei Lotus.

5. Grupurile își prezintă pe rând propria diagramă. Dacă vor fi diagrame incomplete sau greșite se vor supune dezbaterii tuturor grupurilor pentru a se finaliza sarcina.

6. Evaluarea activității în care elevii își vor comunica impresiile, greutățile întâmpinate, cum au colaborat, dacă au propuneri de îmbunătățire a colaborării în grup.

Jocul se poate continua prin formularea a câtorva propoziții pentru fiecare imagine în componența cărora se află cuvintele secundare care pot deveni la rândul lor principale.

2. Învățarea prin discuții-dezbateri

Învățarea prin dezbateri este o metodă care constă în prezentarea unor întrebări, teme, probleme, etc., care sunt supuse spre analiză și soluționare unei clase, unui grup etc. „Dezbaterea, în accepțiune largă, este o discuție pe o anumită temă, între persoane care au puncte de vedere diferite asupra acesteia”⁴ În aplicarea acestei metode, cadrul didactic ghidează pașii necesari, coordonează părerile și soluțiile participanților, dirijându-le spre obținerea rezultatului adecvat. Direct legat de învățarea prin dezbateri este problematizarea unor situații care ar putea preîntâmpina problemele de adaptare.

Învățarea prin problematizare este o altă formă de învățare activă, în care elevii participă interactiv fie în procesul didactic, fie în rezolvarea unor situații apărute. Prin acest procedeu, cadrul didactic proiectează, iar elevii efectuează activități de căutare independentă a răspunsului la o problemă. Problematizarea este „calea prin care elevul se instruește și se formează stimulat de crearea unor situații conflictuale în propria gândire și de cerința de a le rezolva”.⁵

Acest tip de metodă activă asigură:⁶ bază solidă din punct de vedere emotional pentru o învățare ulterioară. Mai mult, prin desfășurarea de activități

⁴ Otilia APOSTU, Metoda DEBATE, *The NEW Learning Experience*, CONNECTOR, 2017, p. 4 Disponibil la adresa https://www.anpcdefp.ro/library/Rapoarte%20C8%99i%20analize/Ghiduri_CONNECTOR_2017/Ghid%20Debate_RO.pdf, accesată în 5.01.2025.

⁵ Anton Ilinca, *op. cit.* p. 35.

⁶ Conținut pentru tema TIC, din Modulul A, INTERDISCIPLINARITATE 4. *Abordarea predării matematicii*

colective, elevii au posibilitatea să reflecteze, să caute în comun soluții, să-și exprime propriile opinii, idei, să formuleze puncte de plecare în rezolvarea unor situații, să argumenteze justetea soluției găsite, contribuind astfel la îmbogățirea propriilor cunoștințe dintr-un anumit domeniu.

Discuțiile-dezbateri necesită atât o implicare cognitivă, cât și una emoțională. Prin implicare cognitive, elevii caută răspunsuri, făcând analogii cu alte situații similare, întâlnite în diverse alte contexte, realizând noi corelații și prelucrări ale informațiilor. Prin dezvoltarea atenției, copiii sunt antrenați să observe și să exploreze domeniile de cunoaștere din noi perspective. Prin implicare afectivă și motivațională, elevilor le este stimulată dorința de a găsi cele mai bune soluții – situații în care le sunt dezvoltate diferite laturi ale personalității.

Aceste elemente contribuie la dezvoltarea coeziunii de grup, la o facilă exprimare a punctelor de vedere, la colaborare și conlucrare în vederea alegerii celei mai bune soluții pentru rezolvarea unor probleme care apar la integrarea copilului în mediul școlar.

Învățarea prin discuții-dezbateri implică parcurgerea diferitelor etape:

- cadru didactic le comunică elevilor tema care va fi abordată spre discuție și dezbateri. Se stabilesc principalele repere de abordare, textul/textele suport; statutul grupelor de lucru (afirmatoare-negatoare); arbitri-judecători;

- grupele de lucru analizează și rezolvă sarcinile, bazându-se pe cunoștințele proprii, pe textele suport, elaborează răspunsuri

- prezentarea discuțiilor-dezbateri se realizează în fața întregii clase, într-o limită de timp prestabilită, prin alternarea grupurilor cu răspunsuri afirmatoare cu cele negatoare⁷

Această tehnică se poate aplica la clasă, utilizând metoda cubului adaptată unor jocuri didactice. De exemplu la Disciplina: Comunicare în limba română, la unitatea tematică „Se apropie vacanța”, am selectat subiectul: „Tabăra cu farse”. Având o lecție de tip: fixare consolidare, am stabilit ca scop al lecției: Dezvoltarea capacității de cunoaștere și înțelegere a comportamentelor pozitive și negative, stimularea curiozității pentru investigarea acestora.

Obiective operaționale stabilite au dezvoltat, la sfârșitul activității, la elevi, capacitatea de a fi capabili:

- să descrie personajele participante la acțiune, prin antrenarea analizatorului vizual, stabilind cel puțin 2 elemente definitorii: culoare, mărime, îmbrăcăminte;

- să precizeze asemănări și deosebiri între personajele principale ale poveștii,

și științelor prin activități care presupun conexiuni în cotidian, disponibil la adresa <https://www.scribd.com/document/80794904/Dezbaterea>, Accesat on-line în data de 2 ian 2025.

⁷ Ibidem.

având ca text suport un fragment din „Tabăra cu farse”, indicând cel puțin un personaj pozitiv și unul negativ;

- să analizeze comportamentul a două personaje din poveste, precizând cel puțin câte o situație în care sunt implicate;

- să ordoneze evenimentele cronologic, în funcție de desfășurarea acțiunii, stabilind cel puțin un aspect pozitiv și unul negativ;

Metodele și procedeele utilizate au fost: exercițiul, conversația, observația, explicația, demonstrația, munca independentă, cubul, povestirea, iar materialele didactice folosite au fost: cubul, imagini din poveste, jetoane cu cifre;

Demersul didactic a început cu prezentarea elevilor a elementelor de joc: 2 cuburi cu fețe colorate pe care sunt scrise sarcinile pe care aceștia le au de rezolvat.

Fiecare față a cubului avea notată câte o sarcină. Sarcinile de pe un cub se refereau la personajul pozitiv – elefantul; sarcinile înscrise pe al doilea cub vizau personajul negativ – vulpița. Astfel:

- 1). Describe un personaj din poveste elefantul/vulpița;

- 2). Compară: două animale indicând asemănări/deosebiri;

- 3). Analizează: comportamentul elefantului/al vulpiței;

- 4). Asociază: plasează imaginile de pe jetoane în ordinea în care s-au desfășurat în poveste;

- 5). Argumentează: De ce comportamentul elefantului a fost pozitiv/al vulpiței a fost negativ?

- 6). Aplică: utilizează cunoștințele tale, recitând o poezie/intonând un cântec despre elefant/vulpe.

Cubul a fost rostogolit pe rând de fiecare copil, din cele 2 grupe de lucru, li s-a explicat sarcina de lucru. Elevii au căutat să rezolve sarcina cât mai bine și să prezinte colectivului clasei rezultatul obținut.

Atunci când au existat elevi care au întâmpinat dificultăți în rezolvarea sarcinilor, colegii au avut libertatea de a completa răspunsurile.

La sfârșitul activității s-au făcut aprecieri asupra modului de desfășurare a activității și asupra comportamentului copiilor.

Concluzii. Aplicarea diversificată a metodelor ușurează trecerea cu rapiditate de la o activitate la alta, de la un nivel cognitiv la altul. Varietatea oferă individului șanse multiple, punându-l în situația de a-și atinge performanța maximă la care poate ajunge și ajută la diversificarea relațiilor profesor - elevi, elevi - elevi, elevi - echipă, elevi - colectiv multiplicând rolurile pe care ei și le pot asuma în procesul de învățământ.⁸

⁸Cerghit, I., Cristea, S., Pânișoară, O., *Metodologia procesului de învățământ. În, Pregătirea psihopedagogică. Manual pentru definitivat și gradul II didactic*, Editura Polirom, Iași, 2008, p. 112

Diversitatea metodelor și procedeele practice nu ajută doar elevul, ci îmbogățește în mod considerabil și experiența didactică a profesorului; îi oferă o gamă mai largă de alternative și posibile alegeri; posibilitatea de a lua decizia cea mai adecvată; adoptarea soluției optime pentru o situație sau alta, fie de învățare, fie de rezolvare a altor probleme ce țin de integrarea elevilor în colectivele școlare.

Pentru creșterea calității procesului instructiv-educativ din școală, cadrul didactic urmărește perfecționarea metodelor tradiționale, dar în special introducerea a cât mai multor metode activ-participative, astfel proiectarea demersului didactic se face din perspectivă interdisciplinară și se ating mai multe laturi ale complicatului proces instructiv educativ.

COMUNICAREA NON-VERBALĂ PRIN IDENTITATE VIZUALĂ ÎN PROCESUL DE ÎNVĂȚARE

CZU 37.013.3+37.091+159.9:7

Victoria Burlădeanu

doctorand, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău

(email: vi_studio@yahoo.ro)

Rezumat. *Nevoia de comunicare este o necesitate vitală a ființei umane. Comunicarea non-verbală prin identitatea vizuală este la fel de importantă ca și comunicarea verbală în procesul educațional și în relaționarea cu semenii din comunitate. Ținuta vestimentară este primul criteriu de apreciere a mesajului receptat despre emițător. În lucrare se exemplifică organizarea clasei la activități practice prin ținută vestimentară și se prezintă recomandări în sensul îmbunătățirii comunicării didactice complexe deoarece randamentul obiectivelor specifice nu se reduc doar la formularea conținuturilor verbale, dar și la dezvoltarea de conexiuni, relații, abilități. Este important acordarea de credite educației culturii vestimentare, ca instrument de comunicare non-verbală, la treapta de liceu în scopul dezvoltării personalității adolescenților și relaționare constructivă cu semenii.*

Cuvinte cheie: *comunicare, comunicare non-verbală, identitate vizuală, ținută vestimentară, procesul de învățare.*

*

Abstract. *The need for communication is a vital necessity of the human being. Non-verbal communication through visual identity is as important as verbal communication in the educational process and in relating to peers in the community. Clothing is the first criterion for evaluating the received message about the sender. The paper exemplifies the organization of the class in practical activities through clothing and presents recommendations for the improvement of complex didactic communication because the yield of specific objectives is not limited only to the formulation of verbal contents, but also to the development of connections, relationships, skills. It is important to give credits to the education of clothing culture, as a tool of non-verbal communication, at the high school level in order to develop the personality of adolescents and constructive relationship with peers.*

Key words: *communication, non-verbal communication, visual identity, clothing, the learning process.*

Actul educativ este construit pe procesul de comunicare între părțile contractuale. Comunicarea didactică se desfășoară organizat și instituționalizat, în scopului transmiterii de cunoștințe și formare de abilități. Finalitățile educaționale se realizează prin schimb de mesaje. Comunicarea verbală se bazează pe forța cuvântului vorbit sau formă scrisă; comunicarea para-verbală completează exprimarea prin variații de tonalitate a vocii, respirație, privire; comunicarea non-

verbală proiectează mesaje prin intermediul limbajului corporal (gest, mimica, privire, ținută corporală, ținută vestimentară). Raportul dintre tipurile comunicării a prezentat interes de cercetare din care se deduce importanța mesajului corporal. 55% din complexitatea actului de comunicare se desfășoară sub forma de mesaje non-verbale, conform cercetătorilor A. Mehrabian și M. Weiner¹. În acest context, comunicarea non-verbală este formă de socializare și educare și a copiilor cu CES, susține Lucia Bîtcă, psiholog².

Procesul de comunicare se definește prin trei faze general-valabile: emiterea mesajului (calitatea informației, cât și acuratețea canalului de transmitere (gest, tonalitate voce, mimica, etc.) de către emițător (cadrul didactic), perceperea mesajului de către receptor (elev) și feed-back-ul transpus în comportamente. Orice comportament într-o situație interacțională are valoare de mesaj. Dacă putem face referire la pedagogia populară: „și tăcerea e un răspuns”³, deducem că orice împărtășire a unei informații presupune o convenție semantică, cu alte cuvinte comunicarea este o înlănțuire de coduri. Semnele care sunt utilizate în procesul de producere și interpretare a mesajelor, respectiv, codurile fac obiectul de studiu al semioticii. Caracterul subiectiv al percepției mesajului inclusiv non-verbal rezultă din insuficiența aplicabilității curriculare a acestor competențe în dezvoltarea personală.

Identitatea vizuală are caracteristică tridimensională. Pe direcția orizontală se formează din concept și produs. Conceptualizarea se definește printr-un sistem logic de coduri de culori, dimensiuni recomandate și simboluri conexe care funcționează pe reguli de coerență și consistentă între elemente. Elementul principal al identității vizuale se prezintă în culoare (culoarea de baza și culori complementare). De exemplu, din punct de vedere psihologic, culoarea albă simbolizează divinitate, puritate, sinceritate, acuratețe. Pe axa verticală identitatea vizuală se realizează prin elemente de trecut, prezent și viitor: identitatea vizuală este clădită pe valorile educaționale achiziționate, îndeplinește misiunea de comunicare intrapersonală (emițătorul trebuie să răspundă la întrebarea „cine sunt eu?” și interpersonală (emițătorul trebuie să răspundă la întrebarea „ce mesaj doresc să transmit?”), și conturează perspectiva dezvoltării personalității (imaginea de sine). Identitatea vizuală se prezintă prin complexitatea de elemente care creează prima impresie, fiind percepute primele. Exemplu de identitate vizuală este logo-ul (simbol, sigla formată dintr-un ansamblu de semne grafice).

Sistemul conceptualizat se materializează prin produs. Produsele materiale aparținătoare unui emițător (în cazul nostru o ființă umană) sunt măsurabile (cea

¹ Vezi <https://tribunainvatamantului.ro/managementul-comunicarii-in-organizatia-scolara-2/>.

² Vezi https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/119613.

³ „Și tăcerea e un răspuns” - proverb popular.

mai mare parte se constituie din produse vestimentare). Finalitatea legăturilor funcționale dintre elementele comunicării este personalitatea, singurul sistem viu cu capacitate de dezvoltare complexă. Dezvoltarea personală este o condiție umană de existență bazată pe comunicare.

Dezvoltarea personală se reflectă în mod direct în mesaje non-verbale ale propriului corp. Identitatea vizuală a individului comunică informații despre acesta referitor la statutul social și financiar, educație, apartenența de grup sau a unei culturi organizaționale etc. Un individ bine îmbrăcat este asociat în mod direct cu o personalitate, o persoană bine îmbrăcată este asociată automat cu o persoană de succes⁴. Revenind la pedagogia populară, „după coajă se vede pomul, după haină se vede omul”⁵, ținuta vestimentară oglindește personalitatea individului. Pe lângă comunicarea cu alții există o comunicare cu sine însuși sub forma reflecției personale, capacitate și mod de auto-prezentare. Identitatea vizuală reprezintă aspectul exterior al persoanei materializat prin produse vestimentare pe care le poartă și alte elemente complementare.

În literatura de specialitate *ținuta vestimentară* este definită ca un ansamblu de produse de îmbrăcăminte și accesorii care, împreună cu coafura, machiajul și încălțăminte, prezintă aspectul exterior al purtătorului. Produsele textile de îmbrăcăminte acoperă preponderent suprafața corpului purtătorului și realizează funcțiile de baza: de apărare și informațional-estetică. Pe de o parte produsul de îmbrăcăminte asigură confortul fizic prin utilitatea sa, pe de altă parte este emițător de informații despre purtător și locul aflării lui. Astfel, destinația ținutei vestimentare se bazează pe alegerea corectă a produselor de îmbrăcăminte conforme locului, mediului de prezență a purtătorului. De exemplu, rochia de seară se va purta la evenimente speciale, iar costumul de trening se va purta la activități sportive și recreative. Un produs de îmbrăcăminte (ca o finalitate a identității vizuale) se proiectează din elemente conceptuale și materiale. Culoarea, tipuri de linii, forme, lungime împreună cu materialele textile (țesături, tricoturi, blănuri și piele de animale, ață, fermoare, nasturi, dantele etc.) trebuie să realizeze un lanț coerent între ele. De exemplu, liniile drepte simbolizează pragmatism și vor domina în ținuta vestimentară tip „business”, iar forma rotunjită (curbă) a colțurilor clapelor buzunarelor sau a gulerului au rol de a conferi loialitate aspectului ținutei și se va confecționa din lână cu proprietăți de drapare. Astfel, silueta dreaptă care conturează imaginea de ansamblu a aspectului exterior al purtătorului transmite mesajul că se prezintă o persoană cu principii de respect reciproc și deschisă spre colaborare.

Prin urmare, prin ținută vestimentară, purtătorul comunică societății un

⁴ Vezi <https://www.linkedin.com/pulse/body-language-clothes-tendencies-adam-smith/>.

⁵ „După coajă se vede pomul, după haină se vede omul” – proverb popular.

mesaj. Identitatea vizuală a individului este „cartea să de vizită”⁶ în comunitate. Evoluția societății a modelat tipologii de identitate vizuală codificate, iar receptarea mesajului se derulează firesc, natural, inconștient. De exemplu, comunitatea generează așteptări precum că un avocat trebuie să poarte robă, profesor de sport – trening, preot în rasă sau modelează atitudini: o persoană în haine rupte, murdare sau șifonate va insufla mai puțină încredere la locul de muncă decât un angajat îmbrăcat comod, îngrijit, curat și stilat.

Pentru contemporaneitate, a fi pedagog înseamnă a ști să explici, să etalezi clar în fața elevilor un anumit conținut, să clarifici și să rezolvi metodic sarcini didactice⁷. Dar, primul impact cu receptorii, cu publicul, la clasă este mesajul transmis prin prestanța sa (ținută, înfățișare, atitudine impunătoare, demnă), fapt incontestabil de către fiecare în parte dintre noi care am fost la rândul nostru receptori.

La lecțiile practice cu elevi de clasa IX-XII, profil confecții textile, la Colegiului tehnic „Ioan C. Ștefănescu” din Iași, cadrul didactic, îmbrăcând halatul de lucru transmite următorul mesaj non-verbal:

- *context de mediu specific*: prezența într-un atelier de specialitate, adică urmează o activitate practică, iar elevii se pregătesc conștient de desfășurarea activității și intră în rolul de ucenic. Îmbrăcămintea – halatul- în cazul dat, informează vizual elevii precum că se află într-un mediu cu destinație specifică activităților practice, astfel încât, comunicarea verbală de informare în acest sens, pierde prioritatea.

- *context de protecție*: halatul reprezintă un mijloc de protecție individual față de factori periculoși de mediu (ulei tehnic de la mașina de cusut care prezintă risc de a pată produsele textile) iar prin îmbrăcarea halatului de lucru protejează corpul față de acești factori; elevii odată intrați în atelierul de confecții textile se conformează și își pun, la rândul lor, halatele de protecție, astfel se realizează măsurile de protecție de sănătate și securitate în muncă conform normelor impuse de către organele statului, în acest sens au fost activați senzorii de reacție și de protecție ai purtătorului;

- *context relațional* – eu sunt ca voi, (adică îmbrăcată la fel, cu halat; pe pas de egalitate), în mijlocul vostru (cu voi), în comunitatea voastră, va ofer ajutor și sprijin, astfel cadrul didactic prezintă deschidere față de elevi. Prin faptul că profesorul poartă aceeași ținută vestimentară ca și elevii, primul emite mesajul de egalitate și disponibilitate în raport cu receptorii. Feet-back-ul elevilor se manifestă prin atitudine de acceptare și tolerare a profesorului de instruire practică, se realizează o relație de colaborare între cadrul didactic și elev, o comunicare mai

⁶ Nicolae Valentin Vartan, *Imaginea de sine*, editura „Polirom”, Iași, 1999, pag.8

⁷ Vezi <https://www.scoalaargeseana.ro/didactica-magna/550-comunicarea-nonverbala-studiu-de-specialitate>

degajată, mai caldă, astfel că activitatea practică prezintă o finalitate cu impact pozitiv superior în raport cu activități de predare teoretică formativă a materiei la clasă. În primul rând componenta de relaționare se desfășoară colaborativ, este trăită, prin reducerea barierei de comunicare verbală, iar abilitatea de adaptare a mesajului verbal în context din partea cadrului didactic, duce la realizarea cu succes a obiectivelor specifice⁸. Prin urmare, se poate conchide că comunicarea nonverbală oferă perspectivă sigură în dezvoltarea interrelaționarilor didactice și ocupă tot mai mult teren în educația didactică.

În literatura de specialitate consemnăm importanța comunicării non-verbale în derularea activităților de învățare și aplicabilitatea indispensabilă față de comunicarea verbală. Gesturile, mimica, intonația prezintă cele mai importante mijloace în situații de comunicare non-verbală pentru elevi care completează comunicarea verbală. Ioana-Raluca Petran, cadru didactic din Cluj, scoate în evidență impactul culorii vestimentației personajelor în jocul de rol în transmiterea diverselor mesaje preșcolarilor în desfășurarea activităților, de exemplu, verde - îmi place schimbarea, roșu – plin de sentimente⁹ și exersarea stărilor emoționale funcție de mesajul culorilor. Odată cu parcurgerea treptelor de școlarizare, paleta mijloacelor de comunicare non-verbală se mărește, de exemplu, prin expresivitatea ochilor, astfel încât cadrul didactic citește mesajul din privirea elevilor despre atmosfera la clasă (astfel poate înțelege dacă elevii sunt pregătiți sau nu cu tema pentru acasă).

Pentru beneficiarii actului educațional la treapta de liceu comunicarea nonverbală prevalează prin multe mijloace comunicării verbale. Această evoluție datorează vârstei adolescenței care este direct asociată cu formarea personalității, a EU-lui propriu. Nevoia de afirmare printre semenii se manifestă, în primul rând, prin componente non-verbale precum atitudinea, ținuta corporală, ținuta vestimentară, gesturile, mimica etc. Identitatea vizuală este primul mijloc de exprimare a personalității adolescentului care propagă unde informatice și primește reacție imediată de rezonanță, acceptare sau respingere din partea receptorului. De exemplu, prezența unui adolescent îmbrăcat în costum tradițional popular într-o comunitate de hipsteri va genera feedback de neacceptare prin mimica feței (exprimare de uimire sau dispreț) chiar dacă individul este parte a comunității respective. Astfel, primul impact vizual al ținutei vestimentare a adolescentului „cântărește greu” în comunitate în raport cu reacția de răspuns exprimată verbal, de aceea comunicarea educațională a adolescenților trebuia să formeze baza solidă prin limbaj non-verbal.

⁸ Vezi <https://www.scoalaargeseana.ro/didactica-magna/550-comunicarea-nonverbala-studiu-de-specialitate>.

⁹ Vezi <https://edict.ro/specificul-si-importanta-comunicarii-nonverbale-in-derularea-unei-activitati-de-invatare/>.

Adolescenții reprezintă categoria cea mai vulnerabilă de consumatori de bunuri și cea mai activă în căutare de sine. În cartea „Psihologia adolescenței și a tinereții”, autoarea Grațiela Sion descrie perioada adolescenței ca fiind etapa de debut a afirmării de sine¹⁰ și a transformărilor complexe. Din rutina zilnică a observațiilor noastre și o simplă cercetare pe social media¹¹ conchidem, că cele mai mari vânzări de bunuri de larg consum sunt pentru copii din categoria de îmbrăcăminte - încălțăminte și telefoane mobile. Din păcate, societatea actuală nu oferă suficiente modele comportamentale, de consum, de identitate vizuală, repere valorice estetice pentru adolescenți. Instrumentele didactice aplicabile în procesul de formare a personalității purtătorului sunt rar întâlnite, social media devenind, în schimb, surse de inspirație.

Specialiști recunoscuți în formarea identității vizuale precum F.M.Parmon, T.P.Kondratenco¹², P.A. Kudrin, Antonela Curteza¹³, Adina Nanu¹⁴, Nicolae Valentin Vartan¹⁵, prezintă în cercetări valoroase argumente temeinice de promovare și educare a valorilor estetice prin design vestimentar a tinerilor. De exemplu, Adina Nanu, autoarea primei cărți de „Istorie a costumului din România”, (cadru universitar la București), în „Arta pe om”¹⁶ recomandă experimentarea și exersarea tehnicilor de identificare a stilului personal. Lilia Răcilă, Ana Simac (cadre universitare la catedra de Arte vizuale și design, Chișinău) semnalează problema lipsei surselor informale pentru adolescenți și propun punctual soluții de formare a identității vizuale nu doar pentru tinerii de liceu profil textile sau studenți la facultățile de design vestimentar¹⁷.

Codul culorilor în design vestimentar este factorul principal în proiectarea identității vizuale. Celebrul pictor Wassily Kandinsky descria acțiunea culorii asupra corpului omenesc ca o componentă spirituală. Prin alegerea culorii, fiecare individ exprimă sentimente conștiente și inconștiente și generează anumite comportamente¹⁸.

În cartea „Imaginea de sine”, autorul Nicolae Valentin Vartan prezintă asocieri între categorii de culori și tipuri de personalități. Formatorul de imagine subliniază importanța afirmării stilului vestimentar propriu în comunicarea non-

¹⁰ Vezi <http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/2470.pdf>.

¹¹ Vezi <https://edukiwi.ro/cele-mai-vandute-produse-pe-emag/>.

¹² Пармон, Федор Максимович. *Рисунок и графика костюма* / Ф. М. Пармон, Т. П. Кондратенко. — Стер. изд. — Москва : Архитектура-С, 2005.

¹³ Antonela Curteza, *Design vestimentar. Noțiuni fundamentale*, editura „Ancarom” Iași, 1998.

¹⁴ Adina Nanu, *Arta pe om*, editura „Compania” București, 2001.

¹⁵ Nicolae Valentin Vartan, *Imaginea de sine*, editura „Polirom”, Iași, 1999.

¹⁶ Adina Nanu, *Arta pe om*, editura „Compania” București, 2001.

¹⁷ Vezi https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/42_47_Arta%20consumului%20ca%20mijloc%20de%20educatie%20estetica.pdf.

¹⁸ Nicolae Valentin Vartan, *Imaginea de sine*, editura „Polirom”, Iași, 1999, pag. 1.

verbală: „După modul de a ne îmbrăca ni se atribuie calități sau defecte... trebuie să atragem toate șansele de partea noastră pentru a reuși să comunicăm cu exactitate ceea ce ne dorim să transmitem”¹⁹. Starea fizică a îmbrăcămintei, modul de a o întreține proiectează o declarație, un mesaj despre purtător.

Se recomandă tinerilor să beneficieze de generozitatea paletelor de culori naturale, profunde (culorile de pădure) și culorile calde, vitaminizante – culori proaspete (verde crud) și culori transparente (de apă) în conceperea unei ținute vestimentare. Culoarea verde este simbolismul vieții, culoarea blue simbolizează respect. Variații de maro deschis conferă confort.

Din regulile generale ale compoziției în arta vizuală, implicit în compoziția costumului, se recomandă utilizarea liniilor verticale pentru a sublinia suplețea și înălțimea corpului, liniile drepte pentru atenuarea formelor prea rotunde. Utilizarea materialelor textile sustenabile sunt soluția economică în croirea rațională a garderobei ideale.

Demersul despre importanța cultivării gustului estetic în elaborarea imaginii de sine și fundamentarea culturii vestimentare la vârsta adolescenței apare ca o consecință logică determinată de experiența personală și profesională în domeniul proiectării produselor de confecții textile împletit cu activități didactice.

În altă ordine de idei, comunicarea educațională a tinerilor este ofertantă, cu obiective operaționale definite să dezvolte personalități. Comunicarea eficientă prevede aplicarea metodelor prin care ei pot să-și activeze potențialul, resursele psihosociale pentru a se dezvolta pe sine.

În concluzie, se dorește transmiterea unui mesaj de conștientizare a importanței comunicării non-verbale prin aspectul exterior factorilor manageriali ai educației în comunități, la clasă, întrucât impactul mesajului este măsurabil prin efectul imediat de acceptabilitate sau respingere din partea receptorilor (copiilor, elevilor). Dacă în comunicarea verbală, există riscul transmiterii informației sau receptarea eronată, limbajul non-verbal “nu minte” deoarece are rădăcini mult mai puternice la nivelul subconștientului creierului uman. De exemplu, pacientul-bebeluș exprimă frică prin mimica feței la vederea personalului medical în halate albe.

Ținuta vestimentară a cadrelor didactice elaborată constructiv în stil elegant și conformă coloristic, completată prin bună-dispoziție, privire pozitivă, ținută verticală, atitudine va spori randamentul actului educațional, va determina creșterea performanței în achiziția de cunoștințe, formarea de abilități și adoptarea unui comportament favorabil general valabil pe toate treptele educaționale. Recomandăm cadrelor didactice din învățământul primar o abordare a identității vizuale similară cu a discipolilor în scopul realizării obiectivelor operaționale

¹⁹ Nicolae Valentin Vartan, *Imaginea de sine*, editura „Polirom”, Iași, 1999, pag. 1.

„Sensibilizare și exprimare culturală”²⁰. Relaționarea, comunicarea produce efecte atunci când emițătorul și receptorul se află în contexte similare. În imaginile de mai jos se prezintă exemplificarea recomandării.

Cadrul didactic în ținută vestimentară similară cu elevi din clasele primare

Figura 1. Școală generală din regiunea Permi, Rusia

Figura 2. Gimnaziu din municipiul Iași, România

Comunicarea prin însemnele identității vizuale în rândul adolescenților este redată prin nevoia de afirmare în comunitate și relaționare cu semenii. Ținuta vestimentară este instrumentul cel mai accesibil, la îndemână, uzual în transmitere de mesaje. De aceea, este necesară actualizarea curriculei educaționale cu aplicații concrete despre proiectarea corectă a unei identități vizuale. Obiectivele generale, conform Curriculum-ului Național punctează anumite orientări valorice: „elevii pot dobândi capacități de interlocutori, care să se bazeze pe elemente de decență, de respect reciproc, de a asculta ceea ce spune emițătorul, de a permite receptorului să devină, la rândul său, emițător, precum și să se comporte verbal în spiritul unei bune relații umane”²¹, dar acestea nu sunt suficient dezvoltate în conținuturile învățării și educației. Considerând identitatea vizuală ca reflecție a Eu-lui, putem contribui direct la dezvoltarea personalității adolescentului.

²⁰ Vezi https://www.edu.ro/sites/default/files/DPC_31.10.19_consultare.pdf.

²¹ Teodor Pătrăuță, *Limbajul și specificitatea comunicării educaționale*, Trivent Libri, 2018, pag. 8.

**ROLUL TEHNICILOR DE ELIBERARE EMOȚIONALĂ ÎN MANAGEMENTUL STRESULUI
ȘI AL ANXIETĂȚII LA TINERI**

CZU 159.94+159.923.3+616.89

Iulian Zonenstain

doctorand, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
(email: iulian.zonenstain@gmail.com)

Rezumat. Acest articol explorează diverse tehnici de eliberare emoțională, cum ar fi Tehnicile de Eliberare Emoțională (EFT), mindfulness, terapia prin artă și metoda Sedona, care sunt utilizate pentru gestionarea stresului și anxietății la tineri. Studiile recente arată că aceste metode contribuie la dezvoltarea sănătății emoționale și mintale prin promovarea autoreglării emoționale, reducerea simptomelor de stres și îmbunătățirea calității vieții. Articolul analizează eficacitatea acestor tehnici și propune integrarea lor în intervențiile terapeutice și programele educaționale, subliniind beneficiile lor pe termen lung pentru tineri.

Cuvinte cheie: Tehnici de eliberare emoțională, stres, anxietate, sănătate mintală, tineri.

*

Abstract. This article explores various emotional release techniques, such as Emotional Freedom Techniques (EFT), mindfulness, art therapy, and the Sedona Method, used for managing stress and anxiety in young people. Recent studies demonstrate that these methods enhance emotional and mental health by fostering self-regulation, reducing stress symptoms, and improving quality of life. The article examines the effectiveness of these techniques and advocates for their integration into therapeutic interventions and educational programs, emphasizing their long-term benefits for young individuals.

Key words: Emotional release techniques, stress, anxiety, mental health, youth.

În societatea de astăzi, tinerii se confruntă cu numeroase probleme emoționale și situații stresante. Diverse forme de terapie – de la terapia cognitiv-comportamentală la terapia prin mindfulness – au fost studiate pentru gestionarea acestor emoții negative. De asemenea, tehnicile de eliberare emoțională (EFT) oferă metode utile pentru a face față anxietății prin stimularea anumitor puncte de acupunctură, facilitând conectarea cu sinele. Terapia prin artă și terapia prin exprimarea emoțiilor pun la dispoziție opțiuni creative, permițând exprimarea non-verbală a sentimentelor profunde, iar metoda Sedona oferă o abordare organizată și eficientă pentru eliberarea emoțională, demonstrând rezultate bune în gestionarea stresului și anxietății.

Tehnicile de eliberare emoțională reprezintă metode terapeutice care sprijină gestionarea emoțiilor negative și îmbunătățirea stării de bine mintale.

Printre acestea se numără terapia cognitiv-comportamentală, care ajută tinerii să identifice și să modifice gândurile negative, reducând astfel stresul și anxietatea, iar terapia prin mindfulness îi sprijină să fie mai conștienți de prezent și să gestioneze emoțiile în mod eficient. Terapiile de tip EFT și terapia prin artă facilitează exprimarea creativă a sentimentelor interioare, aspect esențial pentru procesul de vindecare. Studiile recente indică faptul că aceste tehnici pot îmbunătăți nu doar sănătatea mintală, ci și relațiile interumane, contribuind la dezvoltarea personală și socială a tinerilor, așa cum se menționează în studiul lui¹.

Gestionarea stresului și anxietății este esențială pentru tineri, având în vedere impactul major asupra sănătății lor mintale și emoționale. Adolescenții se confruntă frecvent cu diverse provocări, iar metode precum terapia mindfulness și terapia cognitiv-comportamentală s-au dovedit utile în menținerea echilibrului emoțional. Aceste tehnici ajută la dezvoltarea abilităților de autoreglare și la gestionarea reacțiilor în fața situațiilor stresante. Studiile evidențiază o legătură între simptomele depresive și evenimentele negative, iar prin aplicarea tehnicilor de exprimare a emoțiilor, tinerii pot învăța să gestioneze mai eficient traumele anterioare². Cercetările recente privind formele de psihoterapie subliniază, de asemenea, importanța sincronizării fiziologice în terapie, contribuind la o recuperare emoțională profundă³.

Experiențele emoționale intense, fie ele negative sau pozitive, sunt cruciale pentru sănătatea mintală a tinerilor. Studiile privind terapia cognitiv-comportamentală (TCC) arată necesitatea identificării și modificării gândurilor disfuncționale, în timp ce terapia prin mindfulness promovează conștientizarea prezentului și reduce impactul gândurilor negative. Tehnici precum EFT și terapia prin artă facilitează procesul cathartic, iar metoda Sedona se axează pe procesarea emoțiilor ascunse, creând o fundație solidă pentru sprijinul sănătății mintale la tineri. Impactul acestor metode asupra comportamentului și relațiilor sociale subliniază relevanța abordărilor inovative în contextul psihologic actual^{4, 5}.

¹ Benelli, E., Kleinbub, J. R., Palmieri, A., & Pick, E. (2016). *Dissociation and interpersonal autonomic physiology in psychotherapy research: An integrative view encompassing psychodynamic and neuroscience theoretical frameworks*. University of Messina, Department of Biomedical and Dental Sciences and Morphofunctional Imaging.

² Hendrick, M. T. (2016). *Depression's Connection to Self-Harming Behavior in Adolescents*. Fisher Digital Publications.

³ Benelli, E., Kleinbub, J. R., Palmieri, A., & Pick, E. (2016). *Dissociation and interpersonal autonomic physiology in psychotherapy research: An integrative view encompassing psychodynamic and neuroscience theoretical frameworks*. University of Messina, Department of Biomedical and Dental Sciences and Morphofunctional Imaging.

⁴ Reddy, A. (2016). *The effect of environment on post-surgical overall well-being and pain sensitivity in an animal model*. [Detalii lipsă].

⁵ Collica-Cox, K., & Furst, G. (2019). *Implementing Successful Jail-Based Programming for Women: A*

Abordările moderne de gestionare a stresului și anxietății la tineri includ multiple tehnici. Terapia cognitiv-comportamentală se focalizează pe identificarea și schimbarea gândurilor eronate, în timp ce practica mindfulness ajută la conștientizarea sentimentelor interioare, permițând o conexiune autentică cu propriile emoții fără a le judeca. Tehnicile EFT și terapia prin artă combină exprimarea artistică cu eliberarea emoțională, generând un efect catartic. Totodată, terapia bazată pe Metoda Sedona promovează acceptarea și eliberarea sentimentelor negative prin auto-reflecție, susținând o abordare integrată adaptată nevoilor tinerilor^{6, 7}.

Abordările terapeutice pentru gestionarea stresului și anxietății la tineri sunt variate și eficiente în facilitarea eliberării emoțiilor. Terapia cognitiv-comportamentală (CBT) urmărește schimbarea gândurilor care generează anxietate, contribuind astfel la îmbunătățirea vieții și oferind instrumente de control emoțional⁸. De asemenea, tehnicile de mindfulness, adesea integrate în CBT, sporesc capacitatea de a face față stresului. În plus, metodele de eliberare a emoțiilor, cum ar fi EFT sau terapia prin artă, completează abordările tradiționale, oferind opțiuni variate pentru exprimarea și procesarea emoțiilor.

Integrarea tehnicilor mindfulness în terapiile pentru tineri a demonstrat beneficii semnificative, nu doar în perceperea emoțiilor, ci și în dezvoltarea abilităților de autoreglare. Intervențiile bazate pe mindfulness au contribuit la îmbunătățirea sănătății mintale și la reducerea comportamentelor problematice, inclusiv a consumului de substanțe, conform studiilor⁹. În plus, combinarea tehnicilor de CBT cu terapiile de eliberare emoțională, cum este Metoda Sedona, a condus la scăderea simptomelor de anxietate și stres, promovând atât conștientizarea, cât și acceptarea emoțiilor dificile¹⁰.

Când vine vorba de metode terapeutice, exprimarea emoțională joacă un rol esențial în procesul de vindecare. Studiile recente demonstrează că terapia prin

Case Study of Planning Parenting, Prison & Pups – Waiting to ‘Let the Dogs In’. VCU Scholars Compass.

⁶ Benelli, E., Kleinbub, J. R., Palmieri, A., & Pick, E. (2016). *Dissociation and interpersonal autonomic physiology in psychotherapy research: An integrative view encompassing psychodynamic and neuroscience theoretical frameworks*. University of Messina, Department of Biomedical and Dental Sciences and Morphofunctional Imaging.

⁷ Wilson, D. R. (2024). *The World of Dungeons and Dragons as a Therapeutic Approach to Complex Trauma*. Scholars Crossing.

⁸ Bui, E., Curtiss, J., Hofmann, S. G., Hoge, E., Keshaviah, A., Khalsa, S. B., Rosenfield, D., & Simon, N. (2015). *Yoga for generalized anxiety disorder: Design of a randomized controlled clinical trial*. Elsevier BV.

⁹ A Chiesa, A. F. T., Arnsten, A. L. F. T., Duckworth, A. L., Khoury, B., Thomas, B. H., Hölzel, B. K., Parsons, C. E., Derezotes, D., Farrington, D., Levac, D., & Andrews, D. A. (2018). *Mindfulness-based interventions for young offenders: A scoping review*. Springer Science and Business Media.

¹⁰ Elston, H. (2022). *Multimodal Approach to Chronic Pain Management and Prevention of Opioid Use Disorder*. ScholarWorks@UARK.

artă și metode precum Metoda Sedona contribuie semnificativ la reducerea anxietății și stresului la tineri, oferind un mediu sigur pentru explorarea și exprimarea emoțiilor complexe. Totodată, terapiile bazate pe CBT și mindfulness, prin accentul pus pe auto-reflecție, ajută la înțelegerea reacțiilor emoționale și la dezvoltarea unor strategii de coping eficiente. Astfel, importanța exprimării emoționale nu este doar o strategie, ci o bază fundamentală pentru relațiile interumane și pentru bunăstarea psihologică, contribuind la reducerea simptomelor de depresie și anxietate^{11, 12}.

În gestionarea stresului și anxietății la tineri, diverse metode de eliberare emoțională se dovedesc esențiale. Terapia cognitiv-comportamentală facilitează identificarea și modificarea gândurilor negative, în timp ce practica mindfulness îi ajută pe tineri să rămână în prezent și să își conștientizeze emoțiile fără judecată, prevenind tensiunea emoțională. În plus, terapiile prin artă și exprimarea emoțiilor oferă modalități creative de a explora și elibera sentimentele interioare, având efecte pozitive asupra sănătății mintale. Studiile indică faptul că tehnici precum EFT și Metoda Sedona sunt eficiente în diminuarea simptomelor de stres¹³, sprijinind astfel dezvoltarea unor abilități sănătoase de coping.

În contextul metodelor terapeutice actuale, Tehnicile de Eliberare Emoțională (EFT) sunt considerate metode inovatoare pentru gestionarea stresului și anxietății la tineri. Aceste tehnici combină elemente din terapia cognitiv-comportamentală și mindfulness, contribuind la autoreglarea emoțională. Studiile au demonstrat că utilizarea EFT în școli aduce beneficii semnificative pentru bunăstarea studenților, cum ar fi reducerea anxietății¹⁴. Cercetările arată, de asemenea, că EFT reduce anxietatea asociată cu examenele, având un impact pozitiv asupra performanțelor academice¹⁵. Prin stimularea anumitor puncte meridiane în timp ce se focalizează pe probleme emoționale, EFT facilitează eliberarea rapidă a tensiunilor interne, subliniind importanța abordărilor integrative în sprijinul sănătății mentale a tinerilor.

Folosirea terapiei prin artă ca metodă de eliberare a emoțiilor reprezintă o abordare inovatoare în gestionarea stresului și anxietății la tineri. Această terapie

¹¹ Anshuman Pandey, C. B. Pathak, R. K. Sharma, & V. K. Jha. (2023). *Impact of Music Therapy on Stress Management*. ASSOC Advancement Zoology.

¹² Aritri Laha, K. Ghosh, S. Pal, S. Sengupta, S. Jyote, & U. Dutta. (2023). *Impact of Music Therapy on Stress Management*. ASSOC Advancement Zoology.

¹³ Hendrick, M. T. (2016). *Depression's Connection to Self-Harming Behavior in Adolescents*. Fisher Digital Publications.

¹⁴ Kirshbaum, M. N., Lambert, M. T., Moss, S., & Smith, S. E. (2022). *Emotional Freedom Techniques (Tapping) to Improve Wellbeing and Reduce Anxiety in Primary School Classrooms*. Edith Cowan University, Research Online.

¹⁵ Mohler, M. E. (2013). *Utilization Of Emotional Freedom Techniques (EFT) To Reduce Test Anxiety In High Stakes Testing*. UND Scholarly Commons.

ajută la exprimarea sentimentelor profunde și creează un spațiu sigur pentru explorarea emoțiilor adesea reprimăte. Cercetările indică faptul că activitățile artistice pot produce o stare de bine psihologic similară cu rezultatele obținute prin terapiile tradiționale, cum ar fi CBT sau mindfulness. Efectele pozitive ale terapiei prin artă, cum ar fi creșterea creativității și reducerea simptomelor legate de traume emoționale, sunt evidențiate în studiile lui¹⁶. De asemenea, integrarea terapiei prin artă în strategiile de tratament poate reprezenta o soluție eficientă pentru tinerii cu dificultăți emoționale, facilitând o eliberare sănătoasă a emoțiilor¹⁷.

Tehnicile de eliberare emoțională, precum Metoda Sedona, au fost studiate pentru gestionarea stresului și anxietății, demonstrând un impact semnificativ asupra bunăstării emoționale a tinerilor. Această metodă se concentrează pe identificarea și renunțarea la emoțiile negative, sprijinind un proces de auto-descoperire și acceptare. Studiile arată că utilizarea Metodei Sedona îmbunătățește autocontrolul și răspunsul la stres, aspecte fundamentale în cadrul terapiei cognitiv-comportamentale (TCC) și al terapiei prin mindfulness¹⁸. Combinarea acestei metode cu terapia prin artă și terapia prin exprimarea emoțiilor oferă o abordare completă, punând accent pe conștientizarea și eliberarea emoțiilor¹⁹. Astfel, Metoda Sedona sprijină dezvoltarea emoțională și creează un context favorabil pentru îmbunătățirea calității vieții tinerilor afectați de stres și anxietate.

Tinerii care manifestă stres și anxietate au nevoie de tratamente eficiente, iar dovezile arată că tehnicile de eliberare emoțională pot produce rezultate pozitive. De exemplu, studiile privind terapia prin mindfulness și terapia prin artă evidențiază efectele benefice în gestionarea emoțiilor și reducerea simptomelor de depresie și anxietate. Intervențiile de tip EFT și terapia de eliberare a emoțiilor prin Metoda Sedona ajută tinerii să își exprime și să își controleze emoțiile negative, iar studiile de caz²⁰ subliniază importanța relației terapeutice și a empatiei în procesul de vindecare.

¹⁶ Benelli, E., Kleinbub, J. R., Palmieri, A., & Pick, E. (2016). *Dissociation and interpersonal autonomic physiology in psychotherapy research: An integrative view encompassing psychodynamic and neuroscience theoretical frameworks*. University of Messina, Department of Biomedical and Dental Sciences and Morphofunctional Imaging.

¹⁷ Tabana, D. (2024). *Animation as Therapy for Mental Health Treatment Across Diverse Populations and Contexts: A Literature Review*. DigitalCommons@Lesley.

¹⁸ Thompson, L. R. (2017). *An Embodied Artistic Inquiry on Self-Compassion: Awakening the Warrior Goddess Within*. Digital Commons @ Columbia College Chicago.

¹⁹ Phelps, D. L. (2015). *Frank's Arms: Stories & Lessons from a Caregiver and Patient Advocate*. GriffinShare.

²⁰ Benelli, E., Kleinbub, J. R., Palmieri, A., & Pick, E. (2016). *Dissociation and interpersonal autonomic physiology in psychotherapy research: An integrative view encompassing psychodynamic and neuroscience theoretical frameworks*. University of Messina, Department of Biomedical and Dental Sciences and Morphofunctional Imaging.

Studiile recente arată o creștere a eficienței tehnicilor de eliberare emoțională, cum ar fi terapia prin mindfulness, EFT și terapia prin artă, în gestionarea stresului și anxietății la tineri și în promovarea autoreglării emoționale. Cercetările de la Institute of HeartMath au demonstrat legătura dintre emoțiile pozitive și coerența fiziologică, susținând astfel utilizarea acestor tehnici ca intervenții importante²¹. În plus, studiile despre psihoterapia interactivă confirmă că sincronizarea fiziologică între pacient și terapeut este esențială pentru eficiența terapiei, evidențiind importanța relaționării în cadrul procesului terapeutic²².

Intervențiile pentru gestionarea stresului și anxietății la tineri se bazează adesea pe studii de caz care demonstrează aplicarea tehnicilor de eliberare emoțională. Cercetările în cadrul terapiei cognitiv-comportamentale (TCC) au arătat rezultate pozitive în diminuarea simptomelor de anxietate și stres prin schimbarea gândirii negative. De asemenea, terapia prin mindfulness, care promovează conștientizarea prezentului și acceptarea emoțiilor, ajută la reducerea anxietății. Metoda EFT și terapia prin artă, la fel ca și terapia prin exprimarea emoțiilor, oferă tinerilor modalități creative de a gestiona și elibera emoțiile negative. Într-un studiu privind terapia de eliberare a emoțiilor prin Metoda Sedona, s-au raportat efecte pozitive, contribuind la îmbunătățirea relațiilor interpersonale și la consolidarea coeziunii familiale²³.

Gestionarea stresului și anxietății reprezintă o problemă majoră pentru tineri, având efecte semnificative asupra sănătății mintale și fizice. O comparație între diverse metode – cum ar fi terapia cognitiv-comportamentală și terapia prin mindfulness – arată eficiența acestora în sprijinirea autorefecției și reducerea stresului. În plus, tehnicile de eliberare emoțională, precum terapia prin artă și EFT, oferă tinerilor modalități creative de exprimare și gestionare a emoțiilor. Conform lui²⁴, sincronizarea psihofiziologică între pacienți și terapeuți poate facilita empatia, având efecte benefice asupra procesului terapeutic, iar²⁵ subliniază importanța

²¹ Doc Childre, R. M. (2002). *The Appreciative Heart: The Psychophysiology of Positive Emotions and Optimal Functioning*. Institute of HeartMath.

²² Benelli, E., Kleinbub, J. R., Palmieri, A., & Pick, E. (2016). *Dissociation and interpersonal autonomic physiology in psychotherapy research: An integrative view encompassing psychodynamic and neuroscience theoretical frameworks*. University of Messina, Department of Biomedical and Dental Sciences and Morphofunctional Imaging.

²³ Estes, N. S. (2024). *What's This Feeling? Understanding Elementary Music Performance Anxiety*. Scholars Crossing.

²⁴ Benelli, E., Kleinbub, J. R., Palmieri, A., & Pick, E. (2016). *Dissociation and interpersonal autonomic physiology in psychotherapy research: An integrative view encompassing psychodynamic and neuroscience theoretical frameworks*. University of Messina, Department of Biomedical and Dental Sciences and Morphofunctional Imaging.

²⁵ Mooney, A., Statham, J., & Storey, P. (2007). *Health of children and young people in secure settings*. Institute of Education, University of London.

unei înțelegeri holistice a sănătății fizice și mentale în medii sigure. Această diversitate de metode oferă perspective promițătoare pentru intervenții adaptate nevoilor individuale ale tinerilor.

Importanța tehnicilor de eliberare emoțională devine tot mai evidentă în contextul stresului și anxietății cu care se confruntă tinerii, în special având în vedere legătura cu comportamentele de auto-vătămare, adesea asociate cu simptome depresive și traume din trecut²⁶. Intervențiile, precum terapia cognitiv-comportamentală, mindfulness, EFT, terapia prin artă și tehnicile de exprimare a emoțiilor, contribuie la îmbunătățirea coerenței fiziologice – un aspect crucial pentru reducerea stresului²⁷. Aceste metode nu doar că facilitează o mai bună gestionare a emoțiilor, dar și echipează tinerii cu instrumentele necesare pentru a face față dificultăților vieții, sugerând astfel integrarea lor în programele educaționale și de sănătate mintală.

Impactul pozitiv al tehnicilor de eliberare emoțională în gestionarea stresului și anxietății la tineri este evidențiat prin cercetări care arată eficiența acestora. De exemplu, terapia prin mindfulness a demonstrat în numeroase studii că îmbunătățește sănătatea mintală și capacitatea de autoreglare, aspect esențial pentru tinerii cu dificultăți de reglementare emoțională²⁸. Metoda EFT s-a dovedit utilă în reducerea anxietății, oferind tinerilor instrumentele necesare pentru gestionarea emoțiilor negative, iar terapia prin artă și terapia prin exprimarea emoțiilor permit canalizarea creativă a sentimentelor, sprijinind astfel procesul de recuperare emoțională. Integrarea acestor tehnici în programele destinate tinerilor poate îmbunătăți considerabil capacitatea de adaptare la stresul zilnic.

În final, abordarea integrată a tehnicilor de eliberare emoțională – care include CBT, mindfulness, EFT, terapia prin artă și Metoda Sedona – oferă un cadru valoros pentru gestionarea stresului și anxietății la tineri. Această diversitate metodologică pregătește tinerii să facă față provocărilor emoționale, contribuind la dezvoltarea lor personală și socială pe termen lung.

²⁶ Hendrick, M. T. (2016). *Depression's Connection to Self-Harming Behavior in Adolescents*. Fisher Digital Publications.

²⁷ Doc Childre, R. M. (2002). *The Appreciative Heart: The Psychophysiology of Positive Emotions and Optimal Functioning*. Institute of HeartMath.

²⁸ A Chiesa, A. F. T., Arnsten, A. L. F. T., Duckworth, A. L., Khoury, B., Thomas, B. H., Hölzel, B. K., Parsons, C. E., Derezotes, D., Farrington, D., Levac, D., & Andrews, D. A. (2018). *Mindfulness-based interventions for young offenders: A scoping review*. Springer Science and Business Media.

**SPECIFICUL MEDIULUI EDUCAȚIONAL ȘCOLAR ȘI STRATEGIILOR DE ÎNVĂȚARE
CU UTILIZAREA LECȚIILOR VIDEO**

CZU 37.013.3+37.091+371.33:004.738

Iuliana Gherman

doctorand, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
(email: julianagerman777@gmail.com)

Rezumat. *În pedagogia clasică, mediul este echivalat cu mediul uman și cu condițiile în care interacționează educabilii cu mediul. În procesul de valorificare al educabilității, mediul asigură realizarea raportului dintre elev și factorii de bază care intervin în formarea sa ca personalitate: genotipul și fenotipul. Conform cercetărilor psihologului T.Tintiuc din R.Moldova, mediul acționează în complex asupra dezvoltării elevului în plan fizic, social și cultural. În opinia autoarei mediul educațional începe acolo unde interacționează subiecții educaționali. Noi ne referim la concepția pedagogiei mediului educațional stimulat, activizant, interactiv și dinamic, propunem valorificarea organică a strategiilor de învățare și tehnologiilor informaționale moderne în demersurile didactice. Mediul educațional, definit ca mediul pedagogic, reprezintă un complex întreg de factori interni și externi. Conform cercetătorului român S.Cristea, valorificarea pedagogică a mediului presupune ierarhia a tuturor factorilor de „macromediu social” (școală, familie, mass-media etc.) și de „micro-mediu social” (mediu ambient etc.). Învățarea școlară progresivă este influențată de o multitudine de factori. În perioada post-pandemică, învățarea școlară se extinde rapid spre metaverse, iar mediul de învățare este în același timp global și local, real și virtual. Acest continuu de prezență concomitentă în real – virtual este probat de motivația de a explora noile medii.*

Cuvinte cheie: *mediu educațional școlar/mediu de învățare, mediu virtual, strategii de învățare, digitalizare, lecție video, instruire activă.*

*

Abstract. *In classical pedagogy, the environment is equated with the human environment and with the conditions in which learners interact with the environment. In the process of valorizing educability, the environment ensures the achievement of the relationship between the pupil/student and the basic factors that intervene in his formation as a personality: the genotype and the phenotype. According to the research of the psychologist T. Tintiuc from the Republic of Moldova, the environment acts in a complex way on the development of the student in physical, social and cultural terms. In the opinion of the author, the educational environment begins where the subjects of the educational process interact, who design and create something in common. We refer to the pedagogy concept of stimulating, activating, interactive and dynamic educational environment, we propose the organic valorization of learning strategies and modern information technologies in didactic approaches. The educational environment, defined as the pedagogical environment, represents the complex of internal and external factors.*

According to the Romanian researcher S. Cristea, the pedagogical valorization of the environment involves the hierarchy of all factors of the "social macroenvironment" (school, family, mass media etc.) and of the "social microenvironment" (ambient environment etc.). Progressive schooling is influenced by a multitude of factors. In the post-pandemic era, school learning is rapidly expanding into the metaverse, and the learning environment is simultaneously global and local, real and virtual. This real-virtual co-presence continuum is sampled by the motivation to explore new environments.

Key words: school educational environment/learning environment, virtual environment, learning strategies, digitization, video lesson, active learning.

Introducere. Profesorii de azi care deja au acceptat initial noile medii de instruire erau convingeți că "astfel de medii au un potențial enorm pentru îmbunătățirea calității predării, lărgirea conținuturilor curriculare și extinderea influenței profesorilor talentați"¹. În școală sunt prioritizate *strategiile de predare prin conversație cu videoclipuri educaționale*² și analizată eficacitatea acestor strategii, demonstrându-se că clipurile video sunt eficiente dacă sunt create ca materia didactică complementară la conținutul textual al manualului școlar. În timp, se observă interesul pentru video pentru a facilita reflexia profesorului asupra propriei experiențe de predare³ și/sau pentru dezvoltarea competențelor profesionale a viitorilor profesori școlari⁴.

În pedagogia clasică, mediul este echivalat cu mediul uman și cu condițiile în care interacționează educabilii cu mediul. În procesul de valorificare al educabilității, mediul asigură realizarea raportului dintre elev și factorii de bază care intervin în formarea sa ca personalitate: *genotipul* și *fenotipul*. Conform studiului semnat de Tatiana Tintiuc, *mediul* acționează în complex asupra dezvoltării elevului în plan fizic, social și cultural. Interacțiunea elevului cu spațiul de educație sociocultural duce la crearea unui mediu educațional de dezvoltare. În opinia autoarei mediul educațional începe acolo unde interacționează subiecții procesului educațional, care proiectează și creează ceva în comun. Totuși, autoarea menționează că „în raport cu factorul dominant se poate vorbi despre mediul fizic, mediul social, mediul cultural, mediu școlar etc.”⁵.

¹ Nguyet N. T. M., & Mai L. T. T. (2012). *Teaching conversational strategies through video clips. Language education in Asia*, 3(1), 32-49.

² Fiengo H. J. (1958). *An inquiry into educational television* (Master's thesis, Southern Connecticut State University). An inquiry into educational television - ProQuest.

³ Tonya Tripp, Peter Rich. *Using video to analyze one's own teaching. British Journal of Educational Technology*, <https://bera-journals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-8535.2011.01234.x>

⁴ Santagata R., & Guarino J. (2011). *Using video to teach future teachers to learn from teaching*. Zdm, 43, 133-145. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11858-010-0292-3.pdf>

⁵ Tintiuc Tatiana. Metodologia proiectării unui mediu educațional. In: *Inovații pedagogice în sfera digitală*, Ed. Ediția a 9-a, 27 noiembrie 2021, Chișinău. Chișinău: Policolor SRL, 2021, Ediția a IX-a, pp. 10-19.

Conceptele psihopedagogice și de proiectare a mediului educațional sunt examinate și analizate pe larg în cercetările specialiștilor străini și autohtoni: Burgos D., Berbegal N., Griffiths D., Tattersall C., & Koper R.⁶, Л.И. Новикова⁷, С.Д. Дерябо⁸, С.В. Зенкина⁹, И.А. Баева¹⁰, Н.П. Бадина¹¹, В.П. Делия¹², В.А. Ясвин¹³, А.И. Артюхина¹⁴, Т. Тиниуц¹⁵, А. Сîrghi, S. Sîrghi¹⁶ ș.a.

Rezultate și discuții. În Republica Moldova conceptualizarea *mediului școlar*, în condițiile implementării curriculumului național¹⁷, este realizată în cercetările autorilor: L. Franțuzan, S. Nastas, I. Hîncu¹⁸, P. Cerbușca¹⁹, Iu. Mogâldea²⁰, N.

⁶ Burgos D., Berbegal N., Griffiths D., Tattersall C., & Koper R. (2005). *IMS Learning Design: How specifications could change the current e-learning landscape* (in russian). E-learningWorld, 2005(2), 52-59. Article 8.

⁷ Николаева Н.И. *Современные проблемы науки и образования* [Электронный ресурс] / Н.И. Николаева, Гуменюк В.И. – № 2. – 2011. – С. 8. – Режим доступа: www.science-education.ru/96-4586.

⁸ Дерябо С.Д. *Учителю о диагностике эффективности образовательной среды* / С.Д. Дерябо; под ред. В.П. Лебедевой, В.И. Панова; Рос.акад. образования, Психол. ин-т. – М.: (б. и.), 1997. – 216 с.

⁹ Зенкина С.В. *Информационно-образовательная среда как фактор повышения качества образования* / С.В. Зенкина // Педагогика. – 2008. – № 6. – С. 22–8.

¹⁰ Баева И.А. *Психологическая характеристика образовательной среды: диагностика и оценка* // Изв. Рос.гос. пед. ун-та. – 2003. – № 3. – С. 16–5.

¹¹ Бадина Н.П. *Диагностика психологических условий школьной образовательной среды* // Учит.журн. – 2010. – № 3.

¹² Делия В.П. *Формирование и развитие инновационной образовательной среды гуманитарного вуза*: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / В.П. Делия; Рос.гос. Социальный ун-т. – М., 2007. – 46 с.

¹³ Ясвин В.Я. *Экспертиза школьной образовательной среды* / В.А. Ясвин; отв. ред. М.А. Ушакова. – М.: Сентябрь, 2000. – 125 с. – (Библиотека журнала «Директор школы»; Вып. 2).

¹⁴ Артюхина А.И. *Образовательная среда высшего учебного заведения как педагогический феномен (на материале проектирования образовательной среды медицинского университета)*: автореф. дис.: д-ра пед. наук: 13.00.08 / А.И. Артюхина; Волгогр. гос. пед. Ун-т. – Волгоград, 2007. – 40 с.

¹⁵ Tintiuc Tatiana. *Metodologiaproiectăriiunui mediu educațional*. In: *Inovații pedagogice în sfera digitală*, Ed. Ediția a 9-a, 27 noiembrie 2021, Chișinău. Chișinău: Policolor SRL, 2021, Ediția a IX-a, pp. 10-19.

¹⁶ Sîrghi Angela, Sîrghi Sergiu. *Digitalizarea instituției educaționale. Rolul actorilor educaționali*. In: *Inovații pedagogice în sfera digitală*, Ed. Ediția a 9-a, 27 noiembrie 2021, Chișinău. Chișinău: Policolor SRL, 2021, Ediția a IX-a, pp. 27-32.

¹⁷ *Codul educației al Republicii Moldova*, Nr. 152 din 17.07.2014, cu modificările ulterioare. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, Nr. 319-324 (634).

¹⁸ Franțuzan Ludmila. (coord.), Nastas Svetlana, Hîncu Ionela. *Mediul educațional școlar în contextul implementării curriculumului*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației (Tipogr. „Print-Caro”), 2020. 92 p.

¹⁹ Cerbușca Pavel. *Învățământul la distanță – Alternativă de reformare a sistemului educațional din Republica Moldova*. In: *Revista Didactica Pro...*, *Revistă de teorie și practică educațională*, 2020, Nr. 2-3(120-121), Pp. 76-79.

²⁰ Mogâldea Iulianna, *Metodologia valorificării mediului școlar în contextul educației sociale*. În: *Revista de Științe Socioumane*, nr. 3 (43) 2019, p. 101-109.

Petrovski²¹, E. Railean²² ș.a. În România pedagogia mediului educațional a fost cercetată de pedagogii: S. Cristea²³, M. Bocoș²⁴, I. Neacșu²⁵, A. Nedelcu²⁶, R.B. Iucu²⁷, R. Răduț-Tanciu²⁸ ș.a.

Cercetătoarea M. Bocoș precizează că mediul este „cadru socio-uman al dezvoltării personalității”.

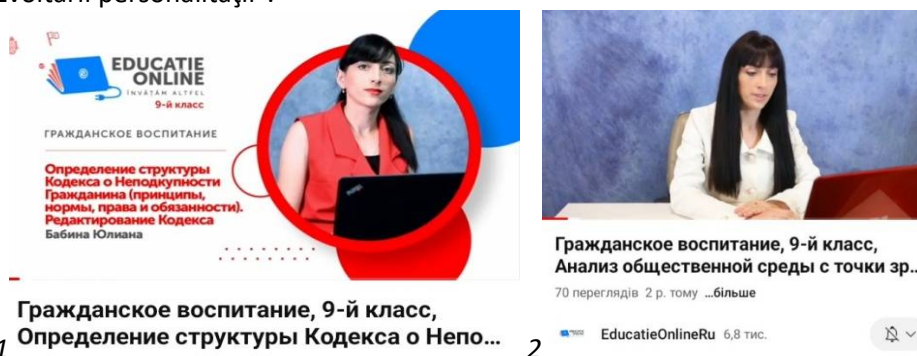

Figura 1-2. Lecțiile video, elaborate de autoare în anii 2020-2021 în cadrul Proiectului Educatie Online într-un nou mediu de învățare (<https://www.educatieonline.md>)

În opinia lui John Dewey (1972), termenii „mediu” și „ambianță” înseamnă mai mult decât spațiu ce ne înconjoară²⁹.

În studiul conceptului de „mediu educațional”, în prezent se propun restructurări și schimbări, valorificarea organică a tehnologiilor informaționale și strategiilor moderne de învățare în demersurile didactice.

Termenul de *mediu școlar* a fost abordat și din perspectiva

²¹ Mogâldea Iulianna, Petrovski Nina, Modelul pedagogic al mediului școlar ca factor al educației sociale. În: *Univers Pedagogic*, nr. 3 (55) 2017, p. 12-18.

²² Railean Elena. Problematika managementului tehnologiilor educaționale specifice mediilor de învățare real-virtuale. În: *Învățământul superior: tradiții, valori, perspective*, Ed. 2, 1-2 octombrie 2022, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I. Creangă”, 2022, Vol. 2, pp. 119-126.

²³ Cristea Sorin. (1994), *Fundamentele pedagogice ale reformei învățământului*, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București.

²⁴ Bocoș Mușata-Dacia. *Fundamentele pedagogiei: teoria și metodologia curriculum-ului : repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor* / Mușata Bocoș, Dana Jucan. - Pitești Paralela 45, 2008.

²⁵ Neacșu Ioan. *Învățare: teorii, modele, strategii*. Editura Științifică, 1990.

²⁶ Nedelcu Anca. Pedagogia mediului de învățare. Despre școala primitoare și „al treilea profesor”. În: *Revista Didactica Pro...*, revistă de teorie și practică educațională, 2019, nr. 3(115), pp. 20-24.

²⁷ Iucu Romiță B. Managementul clasei de elevi. Aplicații pentru gestionarea situațiilor de criză educațională. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Iași: Editura „Polirom”, 2006. 268 p.

²⁸ Răduț-Tanciu R. ș.a. (coord.) *Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar*. Pitești: Editura „Paralela 45”, 2015. 584 p.

²⁹ Bocoș, op.cit. p. 7-8.

managementului educațional.

Conceptul de *mediu școlar* și componentele acestuia sunt analizate și în lucrările cercetătorilor: U. Bronfenbrenner³⁰, Г.Ю. Беляев³¹, I. M. Carcea³², H. Catalano³³, E. Păun³⁴ ș.a.; I. Brîndușa³⁵ a cercetat conceptul *mediului de învățare*; S. Cristea³⁶ a descris concepția *mediului pedagogic*; A. Faber, E. Mazlish³⁷, C. Cocos³⁸, S. Duk³⁹ – analizează fenomenul din punct de vedere al pilonului fundamental în procesul educațional, interacțiunea, relația și raportul profesor-elev; V. Capcelea⁴⁰, I. Tulbure⁴¹ – accentuează normele sociale; P. Andrei⁴² – valorile sociale; I. A. Axentii – prezintă metodologia evaluării elevilor în mediul de instruire online la etapa actuală⁴³ etc.

La etapa contemporană în știința pedagogică, *mediul* este considerat ca fiind: „condițiile în care viața umană evoluează, mediul la care un set de persoane, o comunitate, sunt conectate la aceste condiții, situații”⁴⁴.

Mediul de învățare, descris de I. Brîndușa, este influențat de mulți factori și condiții de progres ai învățării școlare.

Fiind o variabilă atât de complexă, învățarea școlară progresivă este influențată de o multitudine de factori. Analizând fenomenul dat, Gh. Zapan (1969) evidențiază patru mari categorii:

³⁰ Bronfenbrenner U. *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge: Harvard University Press, 1979. 368 p.

³¹ Беляев, Г.Ю. Педагогическая характеристика образовательной среды в различных типах образовательных учреждений. Дис. канд. пед. наук. Москва, 2000. 157 с.

³² Carcea M.I. *Mediul educațional școlar*. Iași: Editura „Cermi”, 1999. 190 p.

³³ Catalano, H. Procesul de învățământ ca spațiu de instruire. Teoria câmpului educațional. În: *Dimensiuni ale educației și formării în școala contemporană: simpozion național: Vatra Dornei, Cluj-Napoca, 2013*, pp. 15-19.

³⁴ Păun, E. Școala abordare sociopedagogică. Iași: Editura „Polirom”, 1999. 170 p.

³⁵ Brîndușa Iftimia. Valorificarea mediului de învățare în aer liber în activitatea cu preșcolarii. În: *Probleme actuale ale științelor umanistice: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor*, Ed. 19, 1 ianuarie 2021, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I. Creangă”, 2021, Vol.19, Partea 1, pp. 284-291. ISBN 978-9975-46-296-9. ISSN 1857-0267.

³⁶ Cristea Sorin. *Dicționar de termeni pedagogici*. Chișinău-București: EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ, R.A-BUCUREȘTI, 1998. 474 p.

³⁷ Faber A., Mazlish E. *Comunicarea eficientă cu copii. Acasă și la școală*. Ed. a IV-a. București: Curtea Veche, 2013. 261 p.

³⁸ Cucos Constantin. *Pedagogie*. Ediția a II-a (revăzută și adăugită). Iași: Editura „Polirom”, 2002, 464 p.

³⁹ Duk S. *Relațiile interpersonale. A gândi, a simți, a interacționa*. Iași: Editura „Polirom”, 2000, 224 p.

⁴⁰ Capcelea Valeriu. *Normele sociale*. Chișinău: Editura „ARC”, 2007. 300 p.

⁴¹ Tulbure I. Sistemul normelor sociale. În: *Revista națională de drept*, 2016, nr. 7, p. 19-24.

⁴² Andrei P. *Filosofia valorii*. Iași: Editura „Collegium Polirom”, 1997. 240 p.

⁴³ Axentii Ioana Aurelia. Metodologia evaluării elevilor în mediul de instruire online. În: *Buletinul științific al Universității de Stat “Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, Seria “Științe Umanistice”*, 2024, nr. 2(20), pp. 139-145. ISSN 2345-1866.

⁴⁴ Batysheva S.Y. *Enciclopedia învățământului profesional*. s.l. : Editura APO, 1999. p. 1250-1255.

- *factori legați de elev*: biologici și psihologici;
- *factori legați de profesor*: structura personalității, atitudinea față de profesie și elevi, pregătirea profesională și prestigiul social;
- *factori pur pedagogici*: metoda didactică, natura, organizarea și dozarea cerințelor școlare;
- *factori sociali*: familia, clasa, relațiile extrafamiliale și extrașcolare”⁴⁵.

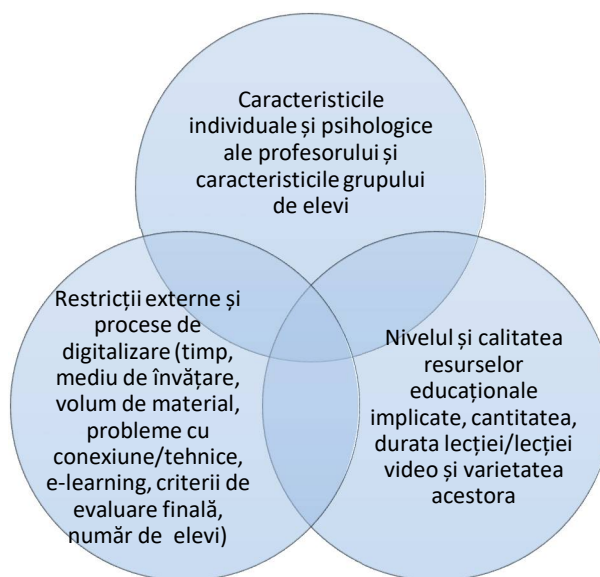

Figura 3. Factori pentru alegerea strategiei de *predare-învățare* de către profesor

Cercetările UNESCO dezvoltă, în acest sens, teza transformării progresive a mediului social într-o „cetate educativă”⁴⁶ (vezi, Faure, Edgar, 1975).

Deci, sub aspect pedagogic, „mediul este înțeleș ca mediul uman și toate condițiile în care interacționează un copil cu acest mediu. Este de menționat că aceste condiții au o influență clară asupra dezvoltării personalității și pot activa sau încetini procesul”. Implicarea mediului în procesul de valorificare deplină a educabilității solicită realizarea unor raporturi deschise cu ceilalți doi factori care intervin în dezvoltarea pedagogică a personalității: ereditatea și educația⁴⁷.

⁴⁵ Zapan Gh. *Cunoașterea și aprecierea obiectivă a personalității*. București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1984. P.84.

⁴⁶ Faure Edgar, Herrera Felipe, Kaddoura Abdul Razzak, Lopez Henri, Petrovski Arthur V., Rahnama Majid, Ward Frederick Champion, International Comission on the Development of Education. *Learning to be: the world of education today and tomorrow*. 2013. – 313 p. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223>.

⁴⁷ Cristea, op.cit., 1998.

Savantul Carcea M. menționează că „școala reprezintă o unitate medială, deoarece ea este definită atât prin delimitare spațială, cât și prin specificul activității desfășurate în spațiul respectiv. Dacă se are în vedere clădirea și clasa concretă în care copilul învață se poate folosi sintagma de secvență medială școlară sau ambient școlar”⁴⁸.

Conform cercetorii Mogâldea Iulianna s-au valorificat următoarele componente ale mediului școlar:

- profesorul/învățătorul,
- clasa de elevi,
- normele și valorile sociale,
- lecția,
- pauzele,
- activitățile extracurriculare⁴⁹.

Centrarea învățării pe elev constituie un fundament psihologic al curriculumului, probat la nivel de proiectare, implementare și evaluare⁵⁰.

Modelul pedagogic al instruirii, elaborat pe fondul valorificării teoriei psihologice a învățării, a lui L.S. Vîgotski⁵¹ (1971, 1972), evidențiază importanța și rolul mediului sociocultural care poate stimula învățarea în contextul interacțiunilor dintre adult (adică învățător/profesor) și elev/educat⁵².

Cerințe și factori psihologici ale învățării școlare pot fi sintetizate în următoarele direcții principale de acțiune a profesorului, pentru a crea un mediu de învățare eficient: stimularea elevului, motivarea lui, crearea dorinței de a învăța, a „predispoziției pentru învățare”⁵³ și educarea capacității de efort personal pentru învățare; organizarea și structurarea materialului (conținutului) propus pentru învățare în unități logice, sintetice, adaptate structurilor operaționale mintale ale elevilor; asigurarea controlului și autocontrolului eficienței procesului învățării școlare, prin feed-back-ul activ, prin „întăriri” (recompense, sancțiuni), autoevaluare, autoapreciere.

Din teoriile lui J. Piaget și P. Galperin se desprinde importanța deosebită a mediului, a activității reale și verbale a elevului. Aceasta permite prin utilizarea

⁴⁸ Carcea M.I. *Mediul educațional școlar*. Iași : Cermi, 1999. P. 35.

⁴⁹ Mogâldea, Iulianna. *Mediul școlar ca factor al educației sociale în învățământul primar*. Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației. 2023. UPSC. p. 17. <https://anacec.md/files/Mogildea-rezumat.pdf> (vizitat: 14.10.2024).

⁵⁰ Cristea Sorin. *Dicționar enciclopedic de pedagogie*. - București: Didactica Publishing House, 2015, p. 301.

⁵¹ Vîgotski L.S. *Opere psihologice alese*, vol. I-II. Trad. Editura Didactică și Pedagogică. București. 1971, 1972.

⁵² Cristea op.cit. p. 306.

⁵³ Bruner J.S. *Procesul educației intelectuale*. București : Editura Științifică, 1970. Pp. 71-72.

strategiilor eficiente de învățare dezvoltarea gândirii abstracte, realizate cu ajutorul limbajului intern.

Procesul de *predare-învățare-evaluare* include o serie de *strategii eficiente*. Astfel, *strategia* este întotdeauna asociată cu progresul către un scop propus și cu atingerea unui anumit rezultat final.

La construirea interacțiunii între (1) *elevi*, (2) *profesor* și (3) *material educațional*, (4) *mediul educațional* pot fi utilizate strategii *pasive*, *active* și *interactive*.

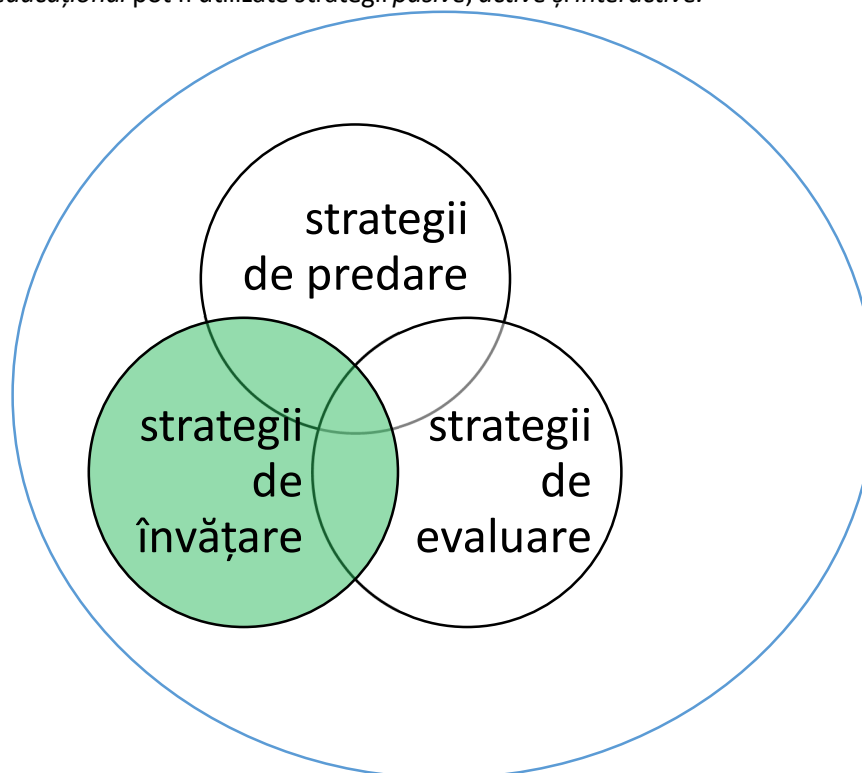

Figura 4. Complexitatea strategiilor didactice în procesul educațional

Cercetătorul român I. Cerghit a elaborat o clasificare a tipologiilor de strategii, care au fost revizuite și adaptate la provocările și diferite medii de învățare (după gradul de generalizare, prioritățile acordate, natura activității, implicarea creatoare a profesorului, inteligența artificială ș.a.

În contextul pandemiei globale, sistemele educaționale din Republica Moldova au încurajat transferul procesului educațional tradițional în mediul online de învățare.

Însă, mediul școlar este și *mediu de învățare* – “un loc sau comunitate în care se desfășoară o serie de activități cu scopul de a sprijini învățarea și acei actori

atrage o serie de resurse atunci când realizează acest lucru”⁵⁴. Acest concept este des utilizat în științele educației pentru a accentua rolul și importanța tehnologiilor de informare și comunicare în scop educațional. În același timp, mediul de învățare este un continuu de la mediul fizic (inclusiv, mediul educațional școlar) la mediul virtual (constituit din realitatea augmentată, realitatea mixtă etc.), fapt care demonstrează importanța proiectării mediului școlar din perspectivă metasistemică⁵⁵.

Conceptul de mediu de învățare, după Midoro (2005) indică spre necesitatea de a trece de la instruire la învățare și, respectiv, a proiecta *medii de învățare centrate pe profesor* sau *medii de învățare centrate pe elevi*. Diferența dintre aceste medii este semnificativă.

În special în perioada post-pandemică, învățarea școlară se extinde rapid spre *metaverse* noi, iar mediul de învățare este în același timp global și local, real și virtual. Acest continuu de prezență concomitentă în real – virtual este probate de motivația de a explora noile medii.

În același timp, rolul activității proprii a elevului nu este minimalizat, ci modul în care implementarea acesteia este considerată și forme colective de învățare, atunci când rezultatele personale sunt obținute cu ajutorul altor persoane, de exemplu, membri ai familiei, colegi de echipă și prieteni, sau cu ajutorul resurselor fizice ale mediului.

Tabelul 1. Identificarea obiectivelor educaționale și exemple de activități

Nr.	Obiective educaționale	Exemple de activități, sarcini, strategii, metode
1.	Identificarea și gestionarea cunoștințelor	Utilizarea bibliotecilor online/digitale naționale și internaționale Evaluări orale pe Zoom, Teams, Googlemeet etc.
2.	Înțelegerea cunoștințelor	Teste online prin Google Forms Prezentarea lucrărilor elevilor pe Zoom, Meet, Webex, Teams etc.
3.	Aplicarea cunoștințelor	Crearea unor videoclipuri Proiectarea și scrierea unui scenariu detaliat pentru videoclip Studii de caz – Digital Learning Technology Toolkit etc.
4.	Analiza problemelor	Proiect realizat în grup, discutat și apoi

⁵⁴ ibidem, p. 46, p. 42.

⁵⁵ Railean Elena. Managementul teoriei și tehnologiei educației globale într-o diversitate de medii de învățare, 2022, p. 1. elena_railean_abstract.pdf.

		postat pe Zoom, Teams, alte pagini.
5.	Evaluarea (gândire critică, emiterea unor judecăți de valoare, argumentare, reflecție)	Educații se alătură unor grupuri profesionale online pentru a aborda problema aleasă Comentarii postate la articole, pe forum etc. Jocuri de rol pe Zoom / Teams.
6.	Designul și elaborarea (imaginare, creare, inovare)	E-portofolii e-Book Materiale 3-D Înregistrări audio-video.
7.	Dezvoltarea profesională (lucrul în echipă, activitatea individuală, gestionarea timpului, învățarea autonomă etc.)	Managementul timpului realizat prin calendarele PMI Instrumente de Autoevaluare Jurnal reflexiv Notițe personale etc.
8.	Feedback-ul	Discuții pe forum Jurnal de reflecție Activitate în grup etc.

Sursa: adaptat după www.westernsydney.edu.au/_data/assets/pdf_file

Din 1980 au apărut pe lângă cercetări didactice privind strategiile cognitive ale elevului, noi abordări considerabile pentru eficiența și progresarea învățării. Didactica s-a extins cu noi termeni – metacogniția, metaverse (predare în realitate virtuală), individualizarea, contextualizarea acțiunilor educative.

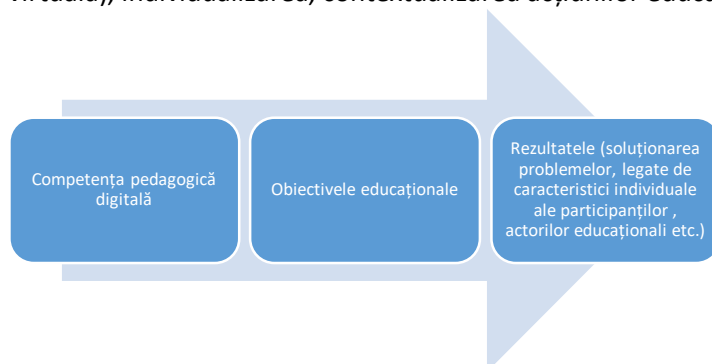

Figura 5. Conceptul corelației competența-obiectivele educaționale-rezultatele învățării (adaptat după Hartel & Foegeding, 2004)

Termenul „învățare activă” (*active learning*) și ideea conexă de „învățare centrată pe elev” au devenit un interes notabil în rândul profesorilor, cercetătorilor educaționali, psihologilor cognitivi și designerilor de instruire în anii 1970-1980. Învățarea activă poate lua multe forme, variații, poate urma diferite modele și poate servi multor obiective și sarcini educaționale.

Învățarea activă sugerează că elevii trebuie să facă mai mult decât să asculte: trebuie să fie implicați activ în procesul de învățare⁵⁶.

Învățarea activă este asociată cu modele socio-culturale, recunoscând că cunoștințele sunt construite social împreună cu alte componente ai concepției universale. Da Silva Garcia și alți cercetători din străinătate (2022) au experimentat, de asemenea, cu multiple metodologii active (*medii de învățare virtuală, codificare, gamification, învățare bazată pe probleme, clasă inversată și jocuri multiple*) într-un subiect de algoritmi, constatând îmbunătățiri ale rezultatelor atunci când se utilizează abordarea propusă. Integrarea tehnologiilor, cum ar fi instrumentul tehnologic Kahoot, promovează mult învățarea activă.

Mediul în care individul evoluează și modul în care acesta este organizat, au o contribuție semnificativă în adaptare. Există medii de învățare impuse, alese sau create, cu un impact diferit asupra dezvoltării personalității și a capacităților autoreglatoare (după Bandura, 1986).

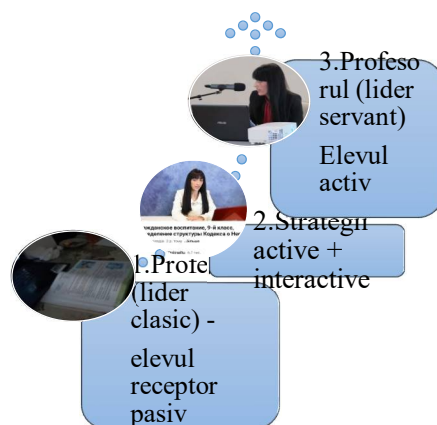

Figura 6. Amploarea strategiilor didactice și progresul în utilizarea strategiilor moderne (*strategiile clasice și interactive, Apud Oprea, 2008*)

⁵⁶ Li R., Lund A. & Nordsteien A. (2023). The link between flipped and active learning: A scoping review. *Teaching in Higher Education*, 28(8), 1993-2027, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13562517.2021.1943655>.

Proiectarea unor medii de învățare cu utilizarea computerului (computer-based learning environments) contribuie la dezvoltarea abilităților și strategiilor de autoreglare dacă, pe lângă mult invocatul principiu al participării active, se respectă și alte principii didactice, psihologice și pedagogice la fel foarte importante (accesibilitate, individualizarea, sistematizarea, continuitatea), cel al respectării structurii cognitive și a particularităților de vârstă sau cel al unității dintre sensorial și rațional.

Mediile virtuale de învățare oferă oportunități pentru dezvoltarea capacităților autoreglatoare celor care învață (Johnson & Davies, 2014).

Mediile virtuale oferă celor care învață un anumit grad de control, posibilitatea de a lua decizii cu privire la obiectivele și scopul de învățare, rutele pe care vrea să le urmeze, tipul de reprezentare a informației/opinii sau instrumentele la care vrea să apeleze.

Tehnologiile de învățare stimulează, sprijină și modelează strategii de învățare cognitive (activarea cunoștințelor anterioare, elaborarea, transformarea), metacognitive (evaluarea corectitudinii gândirii elevului, a procesului de învățare și/sau a gradului de adecvare a unei strategii), motivaționale (autoeficacitatea), afective (surpriza, provocarea) și comportamentale (comunicarea cu colegii, discuții).

Tehnologiile informaționale moderne oferă un mediu în care învățarea poate fi reglată de alți agenți umani sau artificiali, tutori sau colegi.

Azevedo și alți cercetători (2009) în secolul XXI au propus metafora "computerul ca instrument metacognitiv" și au dreptate⁵⁷.

La fel mediile susținute de TIC prin strategii de învățare eficientă oferă posibilitatea înregistrării, evaluării, modelării multitudinii de procese reglatoare, indiferent de cel care învață, de mediu educațional, de un actor educațional extern (agent uman sau artificial) etc. Pe baza acestor înregistrări pot fi corectate deficiturile și neajunsurile de autoreglare și revizuite anumite designuri instrucționale.

În viitor noi vom verifica ipotezele noastre și vom aduce rezultate cu dovezi empirice privind posibilitățile de antrenare ale elevilor și dezvoltarea capacităților autoreglatoare cu ajutorul tehnologiilor informaționale și de comunicare (TIC), inteligenței artificiale (IA), resurselor multimedia etc.

Concluzionând abilitățile de autoreglare a învățării cu succes în mediul virtual reprezintă finalități educaționale importante pentru adaptarea tinerilor pe parcursul întregii vieți și diverse provocări.

Programul „Muzele Viitorului” în Republica Moldova deja creează intersecții între arta națională și tehnologiile noi implementate în spațiul cultural. Mulți *artiști*

⁵⁷ Azevedo R., Witherspoon A., Chauncey A., Burkett C. & Fike A. (2009a). *MetaTutor: a MetaCognitive Tool for Enhancing self-regulated learning*, paper presented at AAAI Publications, Fall Symposium Series.

digitali, designeri grafici și motion, ilustratori, fotografi, videografi, specialiști în TIC, AR și VR din țară, manageri creative și culturali sunt implicați, aducând efortul în realizarea inițiativei interesante cu experiențe inovatoare în cadrul acestui Program (prin demonstrarea *conținutului cultural digital, de new media art, experiențe immersive, realitate virtuală/augmentată, holograme/streaming în timp real, senzori de mișcare, sunet, etingere* etc.). Considerăm că expoziția de artă națională în realitate augmentată și virtuală „Artă prinde viață” la Muzeul Național de Artă al Moldovei (MNAM) contribuie esențial la integrarea inovațiilor, modernizarea spațiilor culturale și mediilor educaționale, dezvoltarea multiaspectuală a tinerilor din republică⁵⁸.

Figura 7-8. Elevii și studenții din capitală (UTM, ULIM) prin AR și VR admiră expoziția „Artă prinde viață”, prilejuită de aniversarea a 85 de ani de la fondarea MNAM, 2024 (FOTO: Iuliana Gherman)

O strategie de predare activă și interactivă duce la o eficiență și eficacitate ridicată a lecției video din punctul de vedere al cunoștințelor pe care le vor dobândi elevii. Când vorbim despre strategia interactivă, profesorul competent este organizatorul procesului educațional, el pregătește și structurează sarcinile, verifică înțelegerea materiei în timpul lecției, motivează elevii, provoacă întrebări, are o secvență structurală clară a lecției, alocând corect timpul etc.

În **concluzie**, evidențiem că condițiile psihopedagogice de implementare a strategiilor de învățare în mediul educațional școlar sunt:

⁵⁸ https://www.facebook.com/MuzeulNationalDeArtaAlMoldovei?locale=ru_RU (vizitat: 31.12.2024).

- a) metacogniția și strategiile de învățare de succes,
- b) ecosistemul învățării și comunicării,
- c) evaluarea informatizată.

Învățarea activă, în general, este definită ca orice metodă de instruire care implică elevii în procesul de învățare. Noi subliniem eficiența unor strategii de învățare în cadrul mediului educațional virtual.

Principalele rezultate ale cercetării doctorale la etapa actuală sunt:

Implicarea activă a elevilor: eficiența prelegerilor, lecțiilor tradiționale și/sau lecțiilor video la disciplina *Istoria artelor plastice* este mult îmbogățită și îmbunătățită prin utilizarea *elementelor interactive*, cum ar fi *întrebări, chestionare, teste online, pauze de reflecție*, precum și prin *intermediul realității augmentate (AR), realității virtuale (VR), videoclipurilor scurte sau tridimensionale*, care se mișcă în spațiu.

Reducerea duratei videoclipurilor: lecțiile video scurte sau lecțiile cu elemente video (10-15 minute) rețin mai bine atenția și concentrarea elevilor și ajută la memorarea cuvintelor-cheie, conținutului temei și ideilor principale.

Individualizarea procesului educațional în mediu de învățare: posibilitatea salvării lecției video (*pe Platforme educaționale, Moodle, Teams, YouTube ș.a.*) și capacitatea de a viziona videoclipuri la un moment convenabil și de a repeta punctele dificile face ca această metodă să fie eficientă pentru elevii cu diferite niveluri de pregătire.

Utilizarea diferitor resurse multimedia: integrarea textului, graficelor, desenelor, figurilor, animațiilor și exemplelor din viața reală etc. în videoclipuri ajută la înțelegerea mai bună a conceptelor complexe.

Prelegerile și lecțiile video sunt un instrument puternic în educația modernă care permite să adaptăm mai ușor procesul educațional la nevoile elevilor. Strategiile optime de învățare includ la fel interactivitate, multimedia, flexibilitate. Pentru a obține efectul maxim, este important să ținem cont de aspectele psihologice și pedagogice în corelația profesor-elev, precum încărcarea cognitivă și reținerea atenției elevilor în timpul lecțiilor video.

**THEORETICAL-APPLIED ASPECTS BETWEEN BIRTH ORDER
AND THE BIG FIVE PERSONALITY PATTERN**

CZU 159.922.2+159.9:316.64+155.2

Violeta Nicoleta Simion

doctorand, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău
(email: violeta_psiho@yahoo.com)

Rezumat. *La ora actuală, există un număr relativ scăzut de cercetări psihologice care au pornit de la ipoteza tradițională de tip psihanalitic conform căreia ordinea nașterii influențează trăsăturile de personalitate descrise de modelul Big Five (Extraversie, Agreabilitate, Conștiinciozitate, Stabilitate Emoțională și Deschidere la nou). Celebrul psihanalist, Alfred Adler sugera faptul că, primii născuți dezvoltă niveluri ridicate de responsabilitate și conștiinciozitate ca efect al atenției parentale superioare în timp ce mezinii, prin aplicarea unui parentaj preponderent supraprotectiv tindeau să manifeste niveluri mult mai ridicate ale extraversiunii și ale deschiderii spre nou. Studiile actuale prezintă rezultate având o dispersie variată în legătură cu posibilele concluzii: o parte dintre ele nu au identificat diferențe semnificative între factorul (variabila) ordinea nașterii și nivelurile de dezvoltare ale trăsăturilor de personalitate după modelul BIG FIVE în timp ce alte studii au luat în considerare existența altor factori, cum ar fi: elementele socio-economice, educaționale sau mărimea familiei. Deși, rezultatele cercetărilor actuale sunt diferite, cadrul teoretic psihanalitic rămâne unul de referință prin unicitatea observațiilor realizate chiar dacă instrumentele psihologice utilizate au fost fără valoare psihometrică.*

În prezentul articol vor fi expuse și analizate o serie de aspecte teoretico-aplicative referitoare la conceptul de ordinea nașterii din perspectiva psihanalitică (tradițională) și cea modernă în corelație cu modelul de personalitate Big Five.

Cuvinte cheie: *ordinea nașterii, psihanaliză, modelul Big Five, personalitate.*

*

Abstract. *A relatively small number of psychological research has started from the traditional psychoanalytical hypothesis that birth order influences the personality traits described by the Big Five model, a significant framework for understanding personality traits. The famous psychoanalyst Alfred Adler suggested that firstborns develop high levels of responsibility and conscientiousness due to superior parental attention. At the same time, middle-aged children, through predominantly overprotective parenting, tended to show much higher levels of extraversion and Openness to the new. Current studies present results with a varied dispersion about the possible conclusions: some of them did not identify significant differences between the factor (variable) birth order and developmental levels of personality traits according to the BIG FIVE model, while other studies considered the existence of different factors, such as socioeconomic, educational elements or family size. While the current research findings show some differences, the psychoanalytic theoretical framework is still a valuable reference due to the unique and intriguing observations made,*

even if the psychological tools employed lack psychometric validity.

This article begins by discussing several theoretical and practical aspects of the concept of birth order from the psychoanalytic (traditional) perspective. These aspects include the influence of birth order on sibling interactions, the development of specific typologies for firstborns and middle children, and the role of parental attitudes in shaping a child's 'strategy' to establish their place in the family. It then presents and analyzes the modern perspective, which correlates with the Big Five personality model.

Key words: *birth order, psychoanalysis, Big Five model, personality.*

Psychoanalytic beginnings

The ideas of psychoanalytic schools fundamentally marked the beginnings of the 20th century, a pivotal time in the history of psychology, and the contributions of this therapeutic school caused a special resonance in the scientific world. A series of ideas and principles aimed at unconscious and conscious intrapsychic life were generated; most of these ideas resulted from many clinical investigations using case studies and descriptive clinical methods.

The first contributions to the development of psychoanalysis can be identified in the collaboration between Sigmund Freud and the physician Josef Breuer, published under the name *Studies About Hysteria* (1895). In this paper, the authors presented the case of Anna O., the patient whose therapeutic approach clarified initial concepts about unconscious psychic conflicts¹. Breuer and Freud's observations laid the foundation for a new way of understanding psychic symptoms, suggesting that many of them were rooted in repressed emotional conflicts. Freud appreciated that the unconscious, composed of repressed drives and unresolved desires, represented the core of psychic determinations.

In those times, due to the novelty and uniqueness of psychoanalytic investigative methodology, it was initially perceived with a certain degree of reluctance. However, the extent of interest in successful interventions in the treatment of severe mental disorders continued to arouse the curiosity of many specialists who appreciated not only the scientific value but also the therapeutic effectiveness of psychoanalysis.² Until now, some of the basic concepts of psychoanalysis—unconscious conflict, conscious and unconscious psychic life, defense mechanisms (transference, countertransference, repression, projective identification)—have remained fundamental in explaining many intrapsychic mechanisms, including what Freud termed “*psychic determinations*”, which refer

¹ Sigmund Freud, *Opere Esențiale: Psihologia inconștientului* (trad. rom), vol. 3, București: Editura Trei, 2010, pp. 438

² Ernest Jones, *The Life and Work of Sigmund Freud: the formative years and the great discoveries (1856-1900)*, vol. 1, New York: Basic Books, 1953, pp. 454.

to the unconscious factors that determine behavior and personality.

Within the Vienna Psychoanalytic Society, Freud attracted a circle of disciples and collaborators (such as Carl Gustav Jung and Alfred Adler). Most of these specialists (doctors, etc.) were directly interested in the deepest possible understanding of various intrapsychic aspects that played a role in the emergence and development of certain psychiatric conditions (and not only) or the evolution of certain personality types.

Although A. Adler initially sympathized with Freudian theory, later, he shared a different perspective from Freud, focusing much more firmly on the emergence of inferiority/superiority complexes and on motivational springs that play a decisive role in affirming and identifying the meaning of life at the individual level³.

While Freud based his theory on the centrality of sexual drives (*libido*), seen as the root cause of psychic conflicts, Adler argued that people are guided primarily by the effort to overcome their sense of inferiority and achieve a sense of superiority or competence⁴. This vision of Adler's, closer to the social sphere and human interactions, contrasted with Freud's emphasis on unconscious sexual determinism, with "*libido*" referring to the energy derived from the life instincts that Freud believed fueled all human behavior.

Finally, the two psychoanalytic visions contrasted strongly with different theoretical polarizations, thus giving birth to two distinct psychoanalytic schools: the Freudian one and the one led by Adler under the name "*Individual Psychology*."

Individual Psychology, as proposed by Adler, focuses on the individual rather than on specific aspects of the psyche and emphasizes the role of social and environmental factors in shaping personality. Each of the two psychoanalytic currents refined the concrete ways of knowing the human personality and reconfigured the dynamics of understanding the functioning of all psychic processes and activities.

Theoretical perspectives on the influence of birth order in the formation of human personality

1. The theory of Alfred Adler (1870–1937)

Alfred Adler was among the first researchers to emphasize the importance of this variable, considering that birth order (*rank*) fundamentally influences how the child interacts with the family environment and, implicitly, his personality.⁵

³ Alfred Adler, *Understanding Human Nature, the Psychology of Personality*, Chicago: Lushena Books, 2021, pp. 296.

⁴ Henri F. Ellenberger, *The Discovery of the Unconscious: The History and Evolution of Dynamic Psychiatry*, New York: Basic Books Inc., 1981, pp. 976.

⁵ Alfred Adler, *Înțelegerea vieții: introducerea în psihologia individuală*, București: Editura Trei, 2013, pp. 107-110.

According to his theory, family environment and sibling interactions play a crucial role in understanding the influence of birth order⁶. Adler argued that birth order is not a simple chronological indicator but an essential determinant of the child's direction in relationships with others and in developing his personality.⁷ Depending on the emotional and material resources available and parental attitudes, each child develops a "strategy" to establish their place in the family.

In Adler's view, each child in the brotherhood will develop differently, developing specific typologies:

✓ **Firstborns:** Initially, they enjoy the exclusive attention of their parents, but this status can change dramatically with the appearance of a new brother or sister⁸. Adler called this phenomenon "*dethronement*," suggesting that the first child is "dethroned" of its privileged status. As a result, he may become more responsible and more willing to maintain order and assert his authority. On the other hand, this child can be sensitive to changes in the family, sometimes developing defensive or overly protective behaviors towards siblings. At the same time, they may become more conservative and responsible, seeking to maintain their status.

✓ **Middle children** can develop negotiation skills as they try to assert their uniqueness. The middle child is challenged to be neither the oldest nor the youngest, which can generate extra effort to gain parental attention and recognition⁹. Adler argued that this child competes with the older sibling and tends to be motivated to outperform the older sibling. On the other hand, he can benefit from not being "dethroned" or pampered, developing more refined social and negotiation skills¹⁰. Middle children often display a spirit of independence and increased adaptability.

✓ **The last born**, often pampered "*grandchildren*," tend to be pampered by the family and sometimes overprotected.¹¹ This position can offer them certain advantages, such as the attention and support of parents and older siblings. Still, there is also the risk of dependency and difficulties assuming responsibilities. Adler emphasized that the last born can be, at the same time, an

⁶ *Ibidem*, pp. 107-110.

⁷ Idem, *Sensul vieții: o cercetare de psihologie individuală*, ed. a IV-a, revizuită, București: Editura Cartex, pp. 242.

⁸ Heinz L. Ansbacher, *The Individual Psychology of Alfred: a Systematic Presentation in Selections from His Writings* (kindle edition), 2021, pp.692

⁹ Alfred Adler, *Înțelegerea vieții: introducere în psihologia individuală*, București: Editura Trei, 2013, pp. 107-110.

¹⁰ *Ibidem*, pp. 107-110.

¹¹ Idem, *Psihologia școlarului greu educabil*, București: Editura Iri, 1995, pp. 100-115.

innovator in the family, trying to find new ways to differentiate themselves from older siblings.

✓ **Only children** are privileged because they receive their parents' full attention. This aspect can lead to the appearance or development of exaggerated personal importance or difficulties relating to others, as they are not used to the daily "*competition*" in a family with several siblings¹². However, the same status can also give them early maturation and higher self-confidence, often making them very responsible

However, Adler admitted that firstborns might develop leadership tendencies more, middleborns might feel neglected, and lastborns, for the most part, might become frequently spoiled¹³.

2. The Socio-Psychological Model of the Family

An integrative model developed more strongly in the middle of the 20th century (1950-1970). It was based on sociological and psychological studies, focusing on precisely identifying the influences exerted by the different roles, tasks, and responsibilities at the intrafamilial level.

Among the prominent figures who played a key role in developing this theoretically applied model are Talcott Parsons, George C. Homans, John Thibaut and Harold Kelley, Murray Bowen¹⁴, and Salvador Minuchin¹⁵.

The socio-psychological model of the family highlights its fundamental role in forming and developing children's personalities. From this perspective, the family represents a system in which resources (emotional, material, time, and attention) are distributed, negotiated, and consumed.

These resources are not always sufficient and are allocated differently to each family member, which generates various coping strategies and behavior patterns.

Children may have different reactive manifestations to adapt as best as possible to the various distributions of these resources (emotional, material, temporal), subsequently transforming into specific functional personality structures.

The defining features of this model are as follows:

1. Internal dynamics based on the distribution of resources

The family is seen as a social micro-system in which children compete or

¹² *Ibidem*, pp.92-100

¹³ *Ibidem*, pp.68-72

¹⁴ Murray Bowen, *Family Therapy in Clinical Practice*. New York: Jason Aronson, 1982, pp. 575.

¹⁵ Salvador Minuchin, Charles H. Fishman, *Family Therapy Techniques* 1st Edition, Kindle Edition, Harvard University Press, 1981, pp.314.

cooperate to obtain attention and support from parents.

Age differences, birth order, and factors such as the parent's socioeconomic status influence how each child capitalizes on and negotiates access to resources.

2. The role of expectations and perceptions

Parents and siblings develop distinct expectations about each child's behavior depending on their position in the family (firstborn, middle-born, lastborn, and only child).

In turn, children build a self-image and a coping strategy based on the reactions and feedback they receive, which later influences their personality traits.

3. The influence of parenting styles

How parents exercise authority, provide affection, and set limits significantly impacts sibling relationships and behavior.

For example, a stricter parenting style towards firstborns can stimulate their responsibility and conscientiousness. At the same time, the lastborn could benefit from a more relaxed attitude, which promotes their creativity or, on the contrary, the tendency to be more dependent.

4. Interaction with cultural and social factors

The socio-psychological model of the family is not limited to the internal dynamics of the family but also includes broader cultural influences (traditions, social norms) that can amplify or diminish the effects of birth order.

In some cultures, the first son may be invested with more responsibilities and rights, while the roles may be more equally distributed in other cultures.

The socio-psychological model of the family provides an integrative perspective, emphasizing that birth order interacts with family resources, parenting styles, and internal dynamics to shape children's personalities and behavior.

Many researchers have used this approach to explain personality differences between siblings, showing that mere position in the birth hierarchy cannot predict behavior but must be understood in the broader context of social, cultural, and psychological factors.

3. “Born to Rebel” Theory – Frank J. Sulloway (1947 – present)

In 1996, Frank J. Sulloway published the famous book *Born to Rebel: Birth Order, Family Dynamics, and Creative Lives*, which substantially impacted how specialists explained the influence of birth order on individual development¹⁶. Drawing inspiration from earlier perspectives (including those formulated by Alfred Adler), Sulloway admitted that each child's position in the family structure largely determines their attitudes toward authority, creativity, and innovation.

¹⁶ Frank J. Sulloway, *Born to Rebel: Birth Order, Family Dynamics, and Creative Lives*, New York: Pantheon Books, 1997, pp. 672.

According to Sulloway, **birth order** is a pivotal variable for understanding sibling differences in personality and behavior. The theory emphasizes **competition for resources** in the family environment: children compete for parents' attention, affection, and approval.

Depending on this competition for resources, a series of behavioral and attitudinal tendencies develop at the level of each phratry member. Thus:

Firstborns have a higher degree of conformity and are more likely to support the status quo and traditional values. They develop a leadership attitude but a greater tendency towards conservatism, being more focused on following the rules and, consequently, having a higher degree of responsibility.

Middle or middle children tend to differentiate themselves from firstborns, adopting strategies based on innovation and rebellion. They resort to creativity and challenge existing norms to gain parental attention and resources. They can look for novel ways to get a distinct place in the family by being more open to new elements, often challenging authority figures, and avoiding assuming responsibilities.

In Sulloway's view, many leaders with decisive and innovative roles in various fields of science history were the youngest siblings or middle children¹⁷. Motivated to differentiate themselves as a way of being and authentically expressing their personality, they wanted to assert themselves more meaningfully by creating other individual spaces of relational construction. As Sulloway demonstrated, other research has shown that **sibling age difference, gender, number of siblings, socioeconomic status, and parenting styles** can significantly influence the relationship between birth order and personality.¹⁸

Furthermore, research has shown that **cultural factors** can significantly alter internal family dynamics and birth order effects.¹⁹ In collectivist societies, for example, firstborns may be encouraged to care for their siblings and maintain family harmony, while personal achievement and sibling competition are emphasized in more individualistic cultures.

Therefore, the "Born to Rebel" theory has become extremely useful, especially in psychotherapeutic practice. It contributes to the understanding and explanation of the existence of specific coping mechanisms among the members of the respective families and to the knowledge of specific intra-family dynamics that significantly impact the construction of personalities.

The explanatory mechanisms generated by this theory could also be applied in the educational environment, such as assigning specific school roles and responsibilities

¹⁷ *Ibidem*

¹⁸ Cecile Ernst, Jules Angst, *Birth Order: Its Influence on Personality*, Springer Berlin Heidelberg, 1983, pp. 346

¹⁹ Xu, M., Zheng, C., Shen, J. *Cultural factors in birth order differences and their effects on personality development*, in *International Journal of Psychology*, 51(4), 2016, pp. 312–320.

to children with a certain intrafamilial status (rank) and generating strategies to stimulate leadership in those with limitations within the respective families.

4. Personality and The Big Five Model

The Big Five Model's origin can be found in the so-called lexical hypothesis, which starts from the premise that the most important personality traits are reflected in natural language. Researchers such as Gordon Allport and Henry Odbert have inventoried thousands of dictionary terms that describe human behaviors, attitudes, and characteristics.²⁰ Later, Raymond Cattell used factor analysis to reduce the list to a smaller number of factors, thus laying the foundation for a systematic understanding of personality.²¹

Further analysis, conducted by Tupes and Christal in 1961 but later popularized by Warren Norman and Lewis Goldberg, revealed the existence of five major factors, relatively constant across various samples and cultures. Goldberg later popularized the "Big Five" concept, emphasizing the simplicity and robustness of the resulting model.²²

Paul Costa and Robert McCrae significantly validated the Big Five Model by introducing the NEO-PI questionnaire (and subsequent versions such as the NEO-PI-R and NEO-PI-3)²³. Through this tool, the two psychologists demonstrated the model's consistency across cultures and languages and the close relationship between the Big Five factors and various behaviors, attitudes, or mental health outcomes.

Proponents of using the Big Five Model have grouped personality structure into five major factors:

1. **Openness** – curiosity, imagination, interest in new experiences.

It describes the degree of curiosity, imagination, and interest in novelty and aesthetic experiences. High scorers show creativity, flexibility, and appreciation for art and new ideas; low scorers prefer routines, stability, and conventional thinking.²⁴

2. **Conscientiousness** – organization, seriousness, goal orientation.

It reflects the level of organization, self-discipline, and goal orientation. A high score is associated with reliability, perseverance, and increased attention to

²⁰ Allport, G. W., Odbert, H. S. *Trait-names: A psycho-lexical study*. *Psychological Monographs*, 47(1), 1936, i–171. <https://doi.org/10.1037/h0093360>

²¹ Cattell, R. B. *Personality structure and measurement*. *The operational determination of trait unities*, in *British Journal of Psychology*, 36, 1946, pp. 88–103.

²² Goldberg, Lewis R. *An alternative "description of personality": The Big-Five factor structure*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1990, pp. 1216–1229.

²³ Costa, P. T., McCrae, R. R. *The Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R)*, in *The SAGE Handbook of Personality Theory and Assessment*, Vol. 2. *Personality Measurement and Testing*, 2008, pp. 179–198, Sage Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781849200479.n9>

²⁴ McCrae, R. R. *Social consequences of experiential Openness*, in *Psychological Bulletin*, 120(3), 1996, pp.323–337. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.120.3.323>

detail; a low score suggests a tendency to be more disorderly, less disciplined, and more impulsive.

3. **Extraversion** – sociability, energy, seeking social interaction.

It measures the degree of sociability, energy, and orientation towards interaction with others. Extraverted people are characterized by enthusiasm, positive impulsivity, and a tendency to seek social stimulation; introverts are more reserved, contemplative, and independent.

4. **Agreeableness** – compassion, cooperation.

It highlights empathy, benevolence, and cooperation in dealing with others. A high score indicates altruism, trust, and the ability to avoid conflict; a low score describes a tendency toward competition, skepticism, and heightened individualism.

5. **Neuroticism** – low emotional stability, tendency to anxiety, depression.

It reflects emotional stability and predisposition to negative affective states. People with a high level of neuroticism may experience anxiety, emotional instability, and susceptibility to stress; people with a low level are calmer, more stable, and more resistant to stressors.

The correlation between the birth order variable and The Big Five Model

Much research has investigated how birth order influences the emergence or development of certain personality traits or behaviors (e.g., school performance and intra/intergroup relational style).

1. **Openness**

According to Sulloway's hypotheses, later-born children might be more open to new experiences and exhibit greater creativity. However, more recent research has reported minimal or even no effects.²⁵ In some cultures, firstborns benefit from more resources (courses, arts programs), which could sometimes reverse the tendency to associate Openness with younger siblings.²⁶

2. **Conscientiousness**

It is most associated with firstborns, who often receive additional responsibilities and are more pressured to succeed. Some studies confirm this hypothesis, showing higher Conscientiousness scores for firstborns.²⁷ However,

²⁵ Rohrer, J. M., Egloff, B., Schmukle, S. C. *Examining the effects of birth order on personality*, in *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(46), 2015, pp. 14224–14229.

²⁶ Allport, G. W., Odbert, H. S. *Trait-names: A psycho-lexical study*. *Psychological Monographs*, 47(1), 1936, i–171. <https://doi.org/10.1037/h0093360>

²⁷ Damian, R. I., Roberts, B. W. *The associations of birth order with personality and intelligence in a representative sample of U.S. high school students*. *Journal of Research in Personality*, 58, 2015, pp. 96– 105. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2015.05.005>

research also fails to identify significant differences, attributing the variation to other factors, such as the age difference between siblings or socioeconomic background.

3. Extraversion

Some authors believe the lastborn can show more extroverted behavior, thus trying to attract the family's attention.²⁸ However, other studies have found weak or inconsistent effects on the relationship between birth order and extraversion²⁹. A possible explanation is that both the first and the last born can develop extraversion, but for different reasons: the first as leaders, the previous as "entertainers" of the family.

4. Agreeableness

It is speculated that younger siblings would be more cooperative, needing to constantly adapt to the rules set by older siblings and parents. Empirical research, however, provides mixed data³⁰. Some suggest that firstborns may be less tolerant and cooperative, while others find no relevant differences³¹. Contextual factors, such as the total number of siblings and parenting styles, can significantly influence these outcomes³².

5. Neuroticism

The high pressure on firstborns to perform highly and meet parental expectations may generate higher Neuroticism scores. At the same time, there is also the hypothesis that the last born, being often over-protected or compared to older siblings, could show an increase in anxiety. The meta-analytic results indicate, however, very weak and variable effects without a clear consensus.³³

Recent research indicates that birth order is not the deciding factor but one of many factors that can shape personality. Differences generally occur at lower levels than initially estimated. Possible explanations include:

1. **Mediating factors** – age difference between siblings, parenting style, life situations (divorce, relocation).

2. **Cultural factors** – the type of society (collectivist vs. individualist) can shape values and behaviors.

3. **Methodology** – many studies are based on self-report questionnaires, with a high risk of subjective bias.

²⁸ Beer, J. M., Horn, J. M *The influence of rearing order on personality development within a sibling group. Personality and Individual Differences*, 29(3), 2000, pp. 459–478.

²⁹ Allport, G.W., Odbert, H.S. *op. cit. p. i-171*.

³⁰ *Ibidem*

³¹ *Ibidem*

³² Paulhus, D. L., Trapnell, P. D., Chen, D. *Birth order affects family personality and achievement. Psychological Science*, 10(6), 1999, pp. 482–488.

³³ Allport, G.W., Odbert, H.S. *op.cit. p. i-171*.

4. Limited samples – most studies recruit students, limiting the conclusions' generalizability.

Although the differences are often modest, they can be relevant in education³⁴, counseling, and personal development. For example, higher conscientiousness in firstborns can influence the academic path, and a higher degree of extraversion in lastborns can be leveraged in careers that involve social interaction.

Therefore, according to most current studies, **birth order** has some effect on personality. By comparison, **the Big Five Model** is a valuable framework for analysis, integrating family, genetic, and cultural factors. Further research with varied samples and longitudinal approaches could better clarify the relationship between birth order and personality.

Thus, while birth order may explain how children develop and interact, it does not act in isolation. Genetic factors, school experiences, life events, and parents' personalities are essential in everyone's personality profile.

³⁴ *Ibidem*

PRINCIPII ȘI METODE SPECIFICE EDUCAȚIEI FIZICE

CZU 37.091.3+37.091+613.7

Ion Pascal

asistent univ., Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
(email: ipascal@mail.ru)

Rezumat. *Educația fizică reprezintă un proces neconceput fără o activitate educațională conștientă din partea elevilor.*

Acest proces se desfășoară eficient numai în cazul, când există un interes reciproc: profesorul depune eforturi pentru a predă, iar elevii tind să învețe, să posede noi cunoștințe teoretice, aptitudini și deprinderi practice și desigur posedarea exercițiilor fizice inovatoare.

Pentru generația în creștere educația fizică este o necesitate importantă de Stat; de aceea profesorul de educație fizică trebuie să posede o viziune clară și completă despre educația fizică ca un mediu activ, care promovează dezvoltarea multilaterală a copiilor și adolescenților.

În acest scop lucrarea conține unele teme din Teoria și Metodica Educației fizice, care trebuie să le cunoască profesorii de educație fizică ; conceptele de bază despre mijloacele, principiile, metodele și formele Educației fizice folosite în procesul instructiv- educativ.

Cuvinte cheie: *executarea conștientă, sarcini motrice, studierea în grup, autoevaluarea, motivația etc.*

*

Abstract. *Physical education is an unthinkable process without a conscious educational activity on the part of students.*

This process is carried out effectively only when there is a mutual interest: the teacher makes efforts to teach, and the students tend to learn, to possess new theoretical knowledge, practical skills and abilities and of course the possession of innovative physical exercises.

For the growing generation, physical education is an important necessity of the State; therefore, the physical education teacher must have a clear and complete vision of physical education as an active environment that promotes the multilateral development of children and adolescents.

For this purpose, the work contains some topics from the Theory and Methodology of Physical Education, which physical education teachers must know; the basic concepts about the means, principles, methods and forms of Physical Education used in the instructive-educational process.

Key words: *conscious performance, motor tasks, group study, self-assessment, motivation, etc.*

O realizare reușită a sarcinilor procesului instructiv- educativ este posibilă respectând permanent principiile și metodele de bază care reunește în sine poziția

teoretică, ce determină activitatea practică a profesorului de educație fizică în educația elevilor.

Principiul conștiinței și activității

Executarea inconștientă a exercițiilor este unul din principalele motive care nu permit elevilor să posede reușit curricula școlară, obținerea rezultatelor bune în dezvoltarea capacităților fizice. Lipsa conștiinței împiedică formarea la elevi a deprinderilor pentru practicarea permanentă a exercițiilor fizice. Drept fapt, aceasta nu duce la necesitatea îmbunătățirii sănătății, activității de mișcare (motrice) ce slăbește procesul de dezvoltare a capacității de adaptare a organismului. Dotarea conștiinței și activitatea elevilor în procesul instructiv-educativ se obține prin respectarea unor cerințe pedagogice:

- a) comasarea activității de mișcare și intelectuale a elevilor în procesul de practicare a exercițiilor fizice,
- b) orientarea elevului pentru a obține un rezultat pozitiv,
- c) obținerea independenței la efectuarea sarcinilor de mișcare,
- d) asigurarea cu elemente, conținuturi noi a ocupațiilor.

Asocierea motrică și mentală se efectuează cu ajutorul explicării elevilor scopurilor(sarcinilor) ocupației, conștientizarea influenței exercițiilor fizice la starea sănătății, recunoașterea metodelor și mijloacelor alese pentru dezvoltarea fizică. Realizarea acestor necesități se obține în rezultatul formării la elevi a priceperii de a analiza executarea corectă a activităților motrice, să controleze starea sa de funcționare, să folosească activitatea motrică în practică și să transmită cunoștințele sale acumulate semenilor¹.

Orientarea elevilor în obținerea unui rezultat pozitiv va fi posibilă prin susținerea permanentă a interesului față de lecții(ocupație), evaluarea obiectivă a elevului, a activității și posibilităților sale, obținerea acestor rezultate prin procesul de îndeplinire a temelor pentru acasă. Aceste cerințe prevăd folosirea diferitor activități și exerciții adăugătoare menite să simplifice sau să ușureze procesul de învățare, alegerea exercițiilor corespunzătoare, conștientizarea motivelor, condiționarea rezultatului nedorit(negativ) și a factorilor care au influențat la obținerea rezultatului pozitiv².

Obținerea îndeplinirii sinestătătoare a sarcinilor motrice determină cerința de dezvoltare a activității creative a elevilor, interesul și necesitățile practicării permanente a exercițiilor fizice. Independența elevilor se poate manifesta în acordarea ajutorului sau susținerea profesorului în organizarea desfășurării lecției,

¹ Matveev A., Melnicov C. *Metodica fizicescogo vospitaniia*, Moscova „Prosvesceniie” 1991, pag. 40.

² Badiul T., Ciorbă C., Badiul G. *Educația fizică a copiilor. Mijloace și metode*. Chișinău. Editura „Garuda Art” 1999.

ajutorul acordat colegilor pentru executarea mișcărilor, la pregătirea temelor pentru acasă, etc... .

Asigurarea elementelor noi în conținutul lecției menține un interes permanent a elevilor, asigură dezvoltarea progresivă a capacităților fizice. Cu toate acestea, introducând elemente, sarcini noi la lecții, profesorul trebuie să asigure continuarea și prezența acestora în conținutul următoarelor lecții, ținând cont de starea elevilor, nivelul capacității de lucru, dispoziția emoțională pentru executarea sarcinilor.

Principiul vizibilității

Acest principiu implementează formarea imaginii de învățare a acțiunii motrice. Apariția imaginii activității însușite se realizează datorită semnalelor emise de organele de simț, în primul rând vederea. Cu toate acestea, pentru formarea imaginii complete a acțiunii motrice nu sunt suficiente doar imaginile vizuale. Mai sunt necesare semnalele transmise de alte organe de simț, cum ar fi: auzul, aparatul vestibular și altele. Realizarea acestui principiu necesită o atitudine individuală pentru fiecare elev. Unii percep lucrurile cu ajutorul vederii, alții- cu auzul, etc... . Din acest motiv pentru unii optim este de folosit calitatea de palpare vizuală, iar pentru alții – verbală, logică.

Sunt cunoscute următoarele viziuni: a) viziunea directă, b) viziunea mediocră, c) viziunea speculativă.

Viziunea directă se obține prin demonstrarea corectă și calitativă a exercițiilor, însoțită de explicarea amănunțită a tehnicii și metodei de executare. Explicând, este necesar de concentrat atenția elevilor la anumite mișcări, elemente. În afară de demonstrare și explicare a exercițiului, din practica activității cu elevii, se pot menționa și alte forme de viziune directă, de ex. executarea acțiunii motrice în fața oglinzii pentru a asigura un autocontrol eficient³.

Viziunea mediocră, completând-o pe cea directă, ne permite direcțional să influențăm la diferiți analizatori pentru a simți unele mișcări ale elementelor motrice. De exemplu, pentru a regla lungimea pasului în timpul elanului la săritură în lungime se folosește alergarea pe marcaje, pentru învățarea ridicării piciorului de balansare la săritura în înălțime, se folosesc orientativ obiecte atârinate la diferite înălțimi, pe care trebuie să le atingi cu vârful piciorului de balansare, etc... .

Viziunea mediocră este completată cu efect de **viziunea speculativă**, când figural explicăm influența nu numai la conștiința elevilor, dar și la imaginația lor. De exemplu, la învățarea urcării în pantă cu schiurile, prin procedeul „Brăduț”, elevilor li se recomandă să execute așa mișcări, de parcă ar bate cuie cu călcâiul.

³ Matveev A., Melnicov C. *Metodica fizicescogo vospitaniia*, Moscova „Prosvesceniie” 1991. pag. 45.

Principiul de sistematizare și continuare

Acest principiu încadrează condițiile necesare în procesul de obținere a unui efect înalt în învățarea acțiunii motrice. În timpul învățării este necesar să comasăm două procese: repetarea elementelor învățate anterior și învățarea elementelor noi.

Calitatea învățării materialului educativ, perioada exersării acestuia depind de consecutivitatea învățării. Realizarea consecutivității se obține prin îndeplinirea obligatorie a regulilor didactice: de la cele învățate spre cele ne studiate, de la ușor - la greu, de la simplu – la complicat, de la cunoscut – la necunoscut.

În practica educației fizice sistematizarea și continuarea sunt evidențiate în proiectarea materialului didactic la lecții aparte, circuit de lecții, semestru sau anul de învățământ. La fiecare modul trebuie de preconizat atâtea ore, cât e necesar, ca acțiunea motrică să poată fi însușită de toți elevii. Doar după aceasta se poate purcede la următorul modul⁴.

Principiul conformității impactului pedagogic

Principiul conformității impactului pedagogic constă în respectarea și direcționarea dezvoltării organelor și a structurii organismului. Selectarea mijloacelor și metodelor pentru educația calităților motrice și dezvoltarea abilităților fizice trebuie să asigure influența nu numai la dezvoltarea intensivă a organelor și structura organismului, dar și acele în dezvoltarea care temporar lipsesc. Nerespectarea acestor cerințe poate influența negativ la tempoul de dezvoltare fizică în anii ce urmează.

Principiul individualizării

Principiul individualizării în educație se caracterizează prin necesitatea de a lua în evidență particularitățile fiecărui elev, inclusiv vârsta și deosebirile de gen, nivelul diferit de pregătire, proprietățile toponimice individuale a persoanei. La etapa inițială de învățare a materialului didactic e de dorit de folosit mijloace simple și modul de studiere în grup. Aceasta poate fi folosită până atunci, când se obține progres în rezolvarea sarcinilor pedagogice. Dar când efectul scade, trebuie de folosit ocupațiilor individuale. Aceasta înseamnă că același material didactic elevii trebuie să-l învețe prin metode diferite și o repartizare a încărcăturii diferite, a odihnei, etc. Elaborând așa proiectări individuale a procesului instructiv-educativ, profesorul trebuie să țină cont de particularitățile caracterului fiecărui elev, temperamentul acestora, calitățile sistemului nervos și capacitățile de a suporta încărcătura fizică⁵.

⁴ Caro I., Rață G. *Principii și metode didactice a educației fizice și sportului*. Bacău, „Alma Mater” 2013.

⁵ Crutevici T., *Teoria și metoda fizicescogo vospitania*. Moscova. Izdatelictvo „Olimpiiscaia

Metodele procesului instructiv-educativ

Metodele procesului instructiv-educativ la educația fizică este divizat în două categorii de bază: metoda de învățare a materialului didactic, care este strâns legată de metodele de desfășurare și metodele de organizare a activității didactice. Metodele de învățare a materialului didactic sunt:

- a) verbale,
- b) vizuale,
- c) practice

Metodele verbale prevăd povestirea, descrierea, explicația, discuția dezbateră, sarcini, indicații, comenzi, evaluare și calculare.

Metodele vizuale includ în sine demonstrare colectivă, demonstrarea materialelor vizuale, semnale luminiscente.

Printre metodele practice se disting diverse metode de învățare: metoda de învățare la alegere, metoda de învățare integrală, metoda exercițiilor strict reglementate, cât și metoda de joc și metoda competițională.

La cursul de pregătire pedagogică generală metoda verbală și vizuală sunt pre cătate foarte amănunțit.

Metodele practice sunt principale în procesul instructiv-educativ la educația fizică. Cu atât mai mult că metodele verbale și vizuale creează premise în folosirea efectivă a metodelor practice.

Metoda învățării detaliate (unitare) se caracterizează prin aceea că învățarea acțiunii pe unități, a elementelor individuale, sinestătătoare, fără modificări esențiale. După învățarea elementelor acțiunii motrice pe unități, executarea integrală, ce asigură crearea interacțiunii între elemente.

Metoda învățării la alegere prevede implicarea structurală a acțiunii motrice în timpul executării integrale. De exemplu, la învățarea săriturii în înălțime, prin metoda „forfecare”, se insistă ca elevul să execute corect tehnica împingerii concomitent cu ridicarea piciorului de balansare.

Metoda învățării integrale prevede studierea acțiunii motrice în aceea formă, cum ar trebui să fie la sfârșit de învățare. Multe exerciții din programul școlar sunt atât de simple, încât nu-i neapărat să fie învățate aparte pe unități⁶.

Metoda de joc este una importantă în educația fizică. Particularitățile ei speciale constau în posibilitatea de a modela condiționat activitatea motrică în viața reală. Metoda de joc permite elevilor să-și manifeste capacitățile fizice în diferite forme ale acțiunii motrice, și, principalul, de ași manifesta capacitățile creative, independente și conlucrarea cu colectivul.

literatură”, 2004.

⁶ Dragnea A. *Teoria educației fizice și sportului*. București. Editura „Cartea școlii”, 2000.

Metoda competițională are multe motive ale concurenței sportive, dar prevede o mai largă sferă de aplicare. O calitate determinată a ei apare la contrapunerea forțelor în condiții de confruntare, lupta pentru întâietate și posibilitatea unui rezultat înalt. Metoda competițională are multe asemănări cu metoda de joc, care, de obicei, exclude unele episoade din conținutul acțiunii, limitează conținutul posibilităților apariției a capacităților fizice, provoacă intensitate fizică și psihică maximală.

Metodele de organizare a activității didactice definesc condițiile și caracterul studierii materialului didactic, dezvoltarea principalelor capacități fizice și calităților fizice. Utilizarea acestora trebuie să respecte sarcinile și conținutul lecției, nivelul de pregătire al elevilor, precum și condițiile, inventarul și utilajul cu care este dotată încăperea pentru lecție.

Activitatea educațională se organizează cu ajutorul metodei frontale, metodei antrenamentului prin circuit sau metodei individuale⁷.

Metoda frontală de organizare a activității educative prevede câteva feluri care au o semnificație comună: executarea unui și aceluiași exercițiu de către toți elevii sub conducerea profesorului. Printre aceste feluri se evidențiază executarea simultană și alternativă a sarcinii.

Metoda antrenamentului prin circuit se caracterizează prin îndeplinirea (executarea) exercițiilor pe episoade, care sunt comasate într-un complex în corespundere, care permite rezolvarea sarcinilor pedagogice. Particularitățile specifice ale acestei metode permite elevilor să execute diferite sarcini de mișcare în schimburi. Organizarea acestei metode constă în următoarele:

- în sala de sport sau terenul de sport se instalează așa numitele „stații”, adică locuri pentru îndeplinirea (executarea) activității de mișcare corespunzătoare.,

- la fiecare stație elevii fac (execută) o sarcină determinată: un exercițiu cu dozare și indicații metodice pentru îndeplinire, executarea sarcinii se efectuează cursiv și cu întrerupere.

În primul rând elevul, îndeplinind sarcina la o stație trece la următoarea, clasa fiind împărțită în subgrupe în corespundere cu numărul de stații. După ce fiecare elev execută sarcina la stația dată, se efectuează schimbul locului de ocupație⁸.

Metoda prin circuit necesită o bună mobilizare și disciplină din partea elevilor, ei trebuie să se implice sine stătător și să înțeleagă sarcina de activitate. Sarcina de activitate se selectează ținând cont ca conținutul exercițiilor fizice să prevadă impactul asupra dezvoltării anumitor capacități fizice. De exemplu, pentru

⁷ Matveev A., Melnicov C. *Metodica fizicescogo vospitaniia*, Moscova „Prosvesceniie” 1991. pag. 48-49.

⁸ Rotaru A., Vizitiu L. *Bazele teoriei, metodica predării educației fizice în instituțiile preșcolare*. Chișinău. „Reclama”, 2008.

dezvoltarea capacităților de forță la prima stație se execută exerciții pentru mușchii umerilor și antebrățelor (flotări din sprijin culcat, tracțiuni sau ridicarea greutății cu brațele drepte), la stația 2 - exerciții pentru trunchi, la stația 3 – pentru mușchii membrelor inferioare, etc...

Prin această metodă se poate dezvoltat câteva calități motrice. De exemplu: la prima stație – dezvoltarea forței, la stația 2 – viteza de deplasare, la stația 3 – rezistența, la stația 4 – suplețea, la stația 5 – îndemnarea.

Metoda individuală de organizare prevede acțiuni de mișcare determinate pentru fiecare elev în parte. Cu atât mai mult că executarea individuală a acțiunii motrice persistă și la metodele frontale și prin circuit. De exemplu, în procesul de alergare de rezistență, profesorul le oferă unor elevi sarcini corespunzătoare de reglare a vitezei, schimbare de direcție și volumul încărcăturii. Cu atât mai mult, metoda individuală de organizare se folosește pentru determinarea temelor pentru acasă, desfășurarea jocurilor de mișcare și a competițiilor⁹.

⁹ Macsimenco A. *Teoria i metodica fizicescoi culituri*. Moscova. Izdatelistvo "Fizicescaia culitura", 2009.

**PRINCIPIUL AXIOLOGIEI GLOBALE LA INTERSECȚIA A ȘASE TEORII ALE MĂIESTRIEI
CUVÂNTULUI ARTISTIC – ȘASE TEORII ALE MĂIESTRIEI EDUCAȚIONALE**

CZU 801.95+37.01+81.09+159.9

Liuba Botezatu,

conf. univ. dr., Universitatea de Stat din Comrat
(email: Liuba.botezatu@yahoo.com)

Olga Tatar

conf. univ. dr., Universitatea de Stat din Comrat

Rezumat. *Pe parcursul traseului cunoașterii, recipientul este invocat să răspundă imperativului dublei angajări: propriilor interiorizări conforme principiului lăuntruului suveran, monitorizat de Corpul callos în registru intim volițional și solicitărilor din exterior ale PAG/principiului axiologiei globale accesat de Corpul grației în revalorificarea continuă a sinelui în social. Fenomenul intertransdisciplinarității, prin urmare, al interculturalității, la nivelul regăsirii „unității pierdute” - PAG, își reprezintă eficacitatea angajatorie atât în forma căutărilor fenomenologului E.Husserl-Criza științelor europene, cât și celei ale structuralistului Levi Straus, în chip modernizat, în interpretativitatea noastră experiențială și experimentală. Rolul FAE în social, în sociologia educației în general, este cu adevărat diriguitor. Anume în acest mod vedem soluționarea problemelor stringente ale actualității, atât etic-moral, cât și economic-social. Vizavi de explicațiile la temă în planul Suporturilor Acțional-Strategice propuse mai intervenim cu descifrarea simbolurilor-cheie:TCM-interrelația: tehnici, competențe, moral; TGM/teoria grațiilor multiple - totalitatea ca întreg competențe/concepte/conținuturi; OOM/om, orizont al misterelor – OOMV/om, orizont al marilor virtuți - PAG. Alternanța multiplelor grații/ eforturi acțional-strategice ale managerului (subiect-obiect, obiect-subiect al calității): măiestrie paideică/ psihopedagogică – măiestrie a cuvântului artistic, receptor - consumator - producător de artă/creator, fiind mobilizată în întregul conținut al prezentei să demonstreze eficiența coraportului integraționist-asociaționist: PAG – MVPF/metodologia valorificării potențelor formative – MECA/metodologia evidenței complinirilor aciologice în conformitatea transcenderii TMSC/Teoriei și Metodologiei Speciale a Creativității în TMGC/Teorie și Metodologie Generală a Creativității.*

Cuvinte cheie: sociologie, filosofia educației, PAG,TMSC,,6-la-6”.

*

Abstract. *During the path of knowledge, the recipient is called upon to respond to the imperative of double engagement: to their own interiorizations in accordance with the principle of the sovereign interior monitored by the Corpus callosum in an intimate volitional register, and to the external demands of the principle of global axiology accessed by the Corpus of Grace in the continuous revaluation of the self in the social. The phenomenon of intertransdisciplinarity, therefore, of interculturality, at the level of finding the "lost unity" -*

PAG, presents its employment effectiveness both in the form of the searches of the phenomenologist E. Husserl-The Crisis of European Sciences, and that of the structuralist Levi Straus, in a modernized way in our experiential and experimental interpretativity. The role of FAE in social, in the sociology of education in general is truly guiding. It is in this way that we see the resolution of the pressing problems of the present day, both of an ethical-moral and an economic-social order. In relation to the explanations on the topic in the plan of the proposed Action-Strategic Supports, we also intervene with the deciphering of the key symbols: TCM-interrelation: techniques, skills, moral; TGM-totality as a whole skills/concepts/contents; OOM- OOMV-PAG. The alternation of the manager's multiple graces/action-strategic efforts (subject-object, object-subject of quality): paideic/psychopedagogical mastery - mastery of the artistic word, receiver - consumer - art producer/creator is mobilized, throughout the entire content of this presentation, to demonstrate the efficiency of the integrationist-associationist relationship: PAG - TMSC/.

Key words: sociology, education, PAG, TMSC,, 6-to-6.

1. TEORIA ȘI METODOLOGIA SPECIALĂ A CREATIVITĂȚII – METODOLOGIA VEHICULĂRII POTENȚELOR FORMATIVE

„Cu cât mai mult te încrezi în alții în procesul descoperirii(XV), cu atât mai mult trebuie să fii în stare de a controla judecata lor.” F.D.E. Schleiermacher (5).

TMSC, în contextul formării culturii filologocentrice, poartă încărcătura acoperirii teoriilor specificului profesional, „6 - la - 6 ”: artă a cuvântului – artă a educației în disponibilizare metodologic estimativă: MVPF-MECA = TMSC /A se vedea SAS/suporturi acțional strategice ... , Nr: 1-3; 1-4; 1-5/ *Academia edu.*

NB! Întregul construct al TMSC este complementat de subcapitolele care urmează ca, prin sinteză, să avem o reprezentare definitorie a acestora în disponibilizare eficientă.

MVPF cu suporturile acțional-strategice Nr.I .1-10 fundamentează perspectiva formării axei de valori, care, în exersare filologocentrică, reprezintă binomul artei interpretative „6-la-6”/ *șase teorii ale măiestriei cuvântului artistic - șase teorii ale măiestriei artei pedagogice-paideice* în rezon progresiv estimativ: *educație-creație-cercetare-evaluare*. Exersarea MVPF în toată complexitatea complinitorie „șase – la - șase” asamblează cele trei funcții ale creativității în completitudinea lui PAG: 1) *funcția socială*, 2) *funcția psihologică*, 3) *funcția pedagogică*, în una generativă – cea de a IV-a) *funcția tehnologică*.

Funcția socială a creativității determină modul de realizare a produsului creativ, stimulând și dirijând comportamentele semnificative ale personalității din perspectiva coraportului *cognitiv, afectiv, motivațional*; asumat față de realitatea economică, politică, culturală.

Funcția psihologică determină modul de realizare a procesului creator,

angajând toate resursele existente la nivelul sistemului psihic uman, cu unele accente care vizează: inteligența în calitate de aptitudine generală, care asigură premisa sesizării, rezolvării, inventării de probleme și de situații-problemă; gândirea, în calitate de produs de cunoaștere logică, proiectată sincronizat, pe baza unității informațional – operațională, realizabilă, convertibilă.

Funcția pedagogică determină *modul de comportare* a personalității creatoare, angajată în proiectarea unui proces, unor acțiuni educaționale în condiții de convertire continuă a raportului subiect-obiect al acțiunii.

Funcția tehnologică/metodologică a creativității – ține de reușita accesării pe competența acțional-strategică, *mănuirea* cu succes a tuturor tehnicilor și tehnologiilor propuse de SAS/suporturile acțional strategice (1-10) la convertirea necesităților în posibilități.

1.1. Șase teorii ale măiestriei cuvântului artistic

/format filologocentric interactiv/

1. Teoria paradoxurilor. Este teoria care capătă preponderență axiomatică prin cunoscuta lege a *unității contrariilor*. *Teoria paradoxurilor* vine să constate că *neînțelegerile* în educație, cultură, știință/cercetare-creare se pretează pe teorii ale *înțelegerii* în sens hermeneutic-hermetic exersiv: *teoria interpretării gramaticale, teoria interpretării psihologice*. (F.D.E. Schleiermacher. *Hermeneutica*, p.49-168, POLIROM, IAȘI, 216); *teoria interpretării literar-artistică* în „Introducere în teoria educației literar-artistică” ed.I /2011și a doua/2013(VI.Pâslaru,,); *teoria educației lingvistice* în „O pedagogie a integralității” CȘN, 2007.(T.Callo); teoria și metodologia specială –teoria și metodologia generală a creativității...”(L.Botezatu p.131-139 „INOVAȚII PEDAGOGICE ÎN ERA DIGITALĂ”, ediția a VI, Chișinău 2019). Pentru a ne convinge că în această lume a polemizărilor paradoxale, a evidenței paradoxurilor, rolul lui PAG este unul coordonativ/vehiculativ, epicentru al tripartiției angajărilor de sine: *educație-cultură/creație-cercetare*. Neînțelegerea, reflexibilitatea, utilitaritatea... plăcerea-durabilitatea, identitatea sunt criterii generale ale cunoașterii în determinarea valorii ce-și poartă evidența pe verticala logicului și etic-esteticului apreciativ/estimativ: *autonomie - absolut*. În fond, paradoxul se integrează bine în ceea ce reprezintă în direct *teoria empiriocriticistă, percepută „ca o filosofie a invenției” a creativității, privind relațiile dintre experiență și teorie, relativitate și observație, sintetic și analitic.*”(D.Lecourt DIFȘ, p. 541).

Aplicarea teoriei paradoxurilor la evaluarea demersului educațional, în general se centrează pe progresia *relativ-alternativ în tălmăcire* biblică: *lubește-ți aproapele ca pe tine însuși și pe dușmanul/concurentul tău tot să-l iubești*. „Paradoxismul este un curent cultural de avangardă inițiat de gramaticianul francez Pierre Fontanier și reluat după circa două secole de autointitulatul "autor, matematician și scriitor" (Florentin Smarandache 1980). Paradoxismul se bazează

pe folosirea excesivă de antiteze, antinomii, oximoroni, contradicții, devieri de sensuri, paradoxuri în creație...”(De la Wikipedia, *encyclopedia liberă Jump to navigation Jump to search*). Cu alte cuvinte, lumea paradoxului este lumea contradicțiilor, care interpretează în modernitate-postmodernitate o competitivitate de capacitate formativ-creativă verificabilă. Efectele lui PAG în general capătă valență etic-estetică de pe pozițiile armonizării contrariilor, vizavi de cele zece posibilități complinitorii ale sale, soluționării problemelor de nivel contrariat, prin excelare în absolut, în sublim, în acel spațiu al Marilor Virtuți. Soluționarea crizei unității pierdute înaintată de fenomenologul Husserl, la etapa actuală a devenit problema numărul unu în educație. Cum îi reușește (la ore) managerului educației, alături de autorul operei literare, să realizeze acest lucru? Răspunsul este - prin a o porni (la analiza textului) dinspre subiectul gramatical al secvenței propuse înspre subiectul calității întregului performant. Aceasta o mai facem și pentru a startiza conștientizarea verdictului rostuirii coincidenței logico-semantică a celor două cupluri formativ - creative: „6-la-6” într-u unicum binedeterminat.

2. Teoria empatiei. Th. Lips deosebește patru feluri de empatie: empatie naturală, empatie estetică, empatie dispozițională, empatie socială. În „*Filosofia valorii*”, P.Andrei subliniază: „un obiect are cu atât mai mare valoare estetică cu cât mai mult ne putem transpune în el și cu cât îl găsim mai important pentru personalitatea noastră”(p.181). De pe poziționarea subiectului calității unui manager/profesor de limba și literatura română, care este acel format estetic în care reușim să ne regăsim? În ipostaza cărui format al THI - Dor ne angajăm? Din acest punct de vedere, după noi, există și cel de al cincilea tip de empatie - *empatia captivă* cu trimitere directă la inteligența emoțională a lui Gardner, îmbrățișându-le afectiv pe toate cele patru enumerate .A se vedea materialul subsemnatei. „*Sintaxa afectivă și metoda analizei emfatică*”, p.24-38,(în 4.„Creativitatea în formarea culturii filologice”). Astfel spus *teoria empatiei* cu toate cele cinci forme ale ei se centrează în direct pe frecvența valorii estetice la puterea celor implicați/afecțați de „sindromul” *intropaticului afectiv: a ști să fii captiv-impresionant-atractiv*.

3.Teoria socială abordează valoarea estetică, de pe poziție interpretativ-continuativă: reîntoarcere la esență - înălțare prin spiritualitate/în Marea Spiritualitate - racordare la PAG. „Orice operă estetică cuprinde doi factori structural-fenomenali: forma și conținutul, care colaborează producând opera frumoasă - forma ținând de individual-de stil, iar conținutul - de social, deoarece orice artist se inspiră din fenomene social-trăite în formă personală”. (J.Buckhard, *Ästhetikund Sozialwissenschaft* 1913). Astfel se creează impresia că între conținut și formă coexistă un raport empatic/emfatic interferențial. După Bergson „Ceea ce ne interesează în opera poetului e viziunea unor anumite stări de suflet foarte

profunde sau a unor anumite conflicte cu totul interioare. Noi nu vedem în afară decât unele semne ale pasiunii. Noi nu interpretăm faptele din afară decât prin analogie cu ceea ce am simțit în noi înșine”. Ceea ce simțim este esențialul și nu putem *cunoaște* decât propriul nostru suflet, adevăr care face să punem accentul pe completitudine, pe ceea ce, de fapt, se plămăiește/prevalează în lăuntrul lumii sensibile a făuritorului de artă, a artistului cuvântului în speța cazului augmentativ de suplinire a misiunii(cf:L.B.).TSC ne implică în a lua atitudine în următoarea ordine estimativă: semnale ale pasiunilor personale transmise de operă; capitolul/fragmentul operei de regăsire a sinelui creator; secvențele prezentei opere care fac trimitere la posibilitățile de reîntoarcere la esență și *înălțare prin spiritualitate în Marea Spiritualitate* - măsură de raportare a operei date la comanda socială: PLS -PAG.

4.Teoria metafizică. În cazul acestei teorii, Fh. Th. Vischer pedalează pe *frumosul absolut*, mai puțin dependent de subiectivitatea noastră, purtând rezonanța universalității prin asocieri și disocieri. Or, asta face Mihai Cimpoi (8, p.241-243) în eseu *Ion Creangă: Cruzimile unui moralist jovial* „Creangă localizând-a univesalizat”. Dacă luăm în considerare constatările lui Ed. Le Roy: „arta e filosofia înaintea analizei, a criticii, a științei: intuiția estetică este intuiția metafizică născândă, avansată visării, care nu merge până la proba verificării pozitive”(A se vedea poezia lui Gr.Vieru,„Cad pe ape”). Concomitent, „filosofia este arta care succede științei, care se raportează dânseia, arta care ia drept materie de acoperire rezultatele analizei și care se supune cerințelor unei critici riguroase: intuiția metafizică este intuiția estetică verificată, sistematizată.” (1.p.180). Acest fapt al intuitivității: *verificare – sistematizare* consemnează valențele de principiu estetic ale teoriei metafizice, prin excelență: *metafizica ca parte a filosofiei*, a se avea în vedere că sinonimul termenului *filosofie* este *teorie*(10). Racordarea la PAG se referă la obiectivitate, la PRD/*principiul responsabilității depline* - la teoria metafizică în același rând. Interdependența prezentei teorii de teoria empatiei este percepută la nivel de „transpunere a eului în altul”.Asume,„această simpatie estetică configurează sâmburele general al oricărei plăceri estetice ” /Th. Lips, op.cit.,p.362-363.

5. Teoria evidenței preaplinului autenticitar poartă caracter de excelare spontanizantă a autenticitarului în fenomenal - finalitate a analizei textologice în ansamblu filologocentric unitar: receptorul de artă literară în unison cu trăirile autorului, ale interpretului cuvântului artistic în profunzime. *TEPA*, în vizorul celor două metodologii constitutive MVPF și MECA își enunță rostuirea în metafizic integral.

Funcțiile TEPA:

- Spontanizarea trăirilor autenticitare;
- Concept emfatic- fenomenal: plăcere de durere, dăruire, manifestare;

- Suport epistemic principal: reîntoarcere – înălțare;
- Indicator de capacitate formativă: autonomie-absolut (*etic-estetic*);
- Interpretare axiologică triplă: gramatical-psihologic-imagistic;
- Formarea valorii prin valoare: „personalitatea creatoare de valori culturale - valoare absolută”;
- Suport psihotehnic perfectiv: axare pe sensibilizare/personalizare;
- Evidența unui stil creativ fenomenal.

TEPA în coraportualitatea: PLS- PAG=MVPF-MECA

- *Ființa vorbește fenomenologic mihaicimpoian dinspre autentic înspre universal*

6. Teoria viziunii global-axiologice. În remarcă TEPA-MECA, vizavi de PAG, este complementară celor două teorii și metodologii de ultimă oră ale creativității: TMS – TMGC (în abordarea noastră/L.B.)

TVGA – Funcții suplinitoare:

- Stil creativ reprezentativ;
- Subiectul calității - măsură a unității structural-fenomenale: conținut-formă, adâncime – suprafață, parte-întreg;
- Format filologocentric creativ; (produs valoric complex-timp, spațiu valoric)
- Excelare în fenomenal: dinspre autentic înspre universal;
- PAG- epicentru coordonativ al lumii întregului interpretativ.

Mai adăugăm că faima tâcului nicolaedabijian rezumă în/din harul de a le înmănunchia într-o singură perspectivă, cea a adevărului previziunilor globale – „ochi al treilea” - care, fiind conectat la modernitate-postmodernitate, exaltă în interpretare valorică multiplă pe motiv eminescian: „din lăuntru în afară lumina și-o revărsă”.

TVGA configurează un concept unitar de contestare a adevărului prioritar. „Personalitatea creatoare de valori culturale – valoare absolută”, vizavi de stăpânirea celor două metodologii adiacente ale educației și creației: MVPF– MECA, în accesare coraportuală pe PLS-PRF/principiul responsabilității formative – PAG - șase teorii ale artei cuvântului în proces creativ continuu:

1.TP; 2.TE; 3.TS; 4.TM;5.TEPA (în manifestarea stilului individual specific de creativitate; 6.TVGAx.-transcendere în fenomenal. De la Platon știința valoarea estetică este cuprinsă în valoarea morală. Valoarea morală este absolută, iar celelalte valori convenționale ei sunt subordonate, determinând-o în chip plurivalent”, observă același expert.

Valorile logice, sunt considerate ca elemente ale valorii morale. Valoarea estetică (frumosul artistic) se situează pe același plan cu binele și adevărul. „Valoarea estetică este absolută”, încuviințează același filosof al valorii Andrei P. „căci izvorul ei este altul decât binele și adevărul”, după noi este esența

exteriorizată a subiectului calității, izvorâtă genetic din dorul de manifestare a plăcerii „*Valoarea estetică poate servi ca factor moralizator atunci, când contribuie la realizarea unor scopuri etice, deci și religioase în același timp*”(1)..

Procesul de intuire se raportează la procesul de cunoaștere a valorii estetice-trăite, simțite-spontanizate; iar cel al trăirii comportamentale - la cel etico-moral ca drept finalitate a reflecției gândirii în anticipativ. În *valoarea estetică* spontanizarea este factorul de culminare a angajării propriei stări de spirit la autodeterminare valorică. Astfel că pentru condeier procesul de creație nu poate fi altceva decât o iradiere a aflării sinelui în veșnică reluare (căutare – regăsire). Este faptul luărilor noastre de atitudine în cele ce urmează. „În etalonarea lor, ne convinge Th. Lips, valorile în general pot fi *heteronome și autonome (adică în același timp, la momentul definitivării lor)*. Sunt heteronome valorile atunci când sunt impuse de cineva străin nouă, exterior eului nostru” (o autoritate în dependentă funcție de norma socială – n. n.); dar sunt *autonome, deoarece norma frumosului/sublimului și-o dă subiectul singur*. Prin urmare, *grila autodeterminărilor* în contextul dat, în chip evolutiv/evaluativ este una specific mihaicimpoiană la toate contingențele normativității complinirii: *etic-estetic, istoriologic și logistic*. Este adevărul prin care încuviințăm că în istoria literaturii universale raportul evidenței valorii estetice coincide cu raportul de atitudine a eticului pe motivul *lăuntrului suveran*. Încuviințăm că valorile etic-estetice ca drept valori fundamentale ale creativității sunt, e normal să fie, valori funcționale-valori productive, valori complinitorii, valori absolute. Astfel spus, reieșind din preinsele exersări, sintaxa afectivă, în formatul teoriei și metodologiei evidenței preaplinului autenticitar, este suplinitoare evidenței formării culturii filologocentrice pe măsura interactivizării tuturor celor șase teorii ale creativității constructiviste din/prin care se menține în chip etic-estetic fenomenal.

Valorificarea/revalorificarea potențialului creator, în convenția sintaxei etic-esteticului afectiv, centrat pe același *liber arbitru al interiorizărilor noastre modernist-postmoderniste*, ne permite a concepe lucrurile într-un format structural-metodologic neordinar, în permanența relevanței celor ce urmează.

1.2. Șase teorii ale măiestriei educației

Primele partu din această categorie a teoriilor artei pedagogice le găsim recomandate în ghidul metodic „Educația centrată pe cel ce învață”(p.11-13, CEP USM. Chișinău 2009), adaptate de noi, pe parcursul formării filologocentrice, la PAG, fapt prin care, în interpretarea noastră, au luat naștere ultimele două teorii din cele șase.

1. Teoria stadială a dezvoltării cognitive (Jean Piaget)

/În interdependență cu THI-DOR/

(cultivarea deprinderii de găsire- regăsire a subiectul calității în textul literar)

- Dezvoltarea intelectuală trece prin mai multe stadii sau etape succesive.
- Individul, din copilărie până la maturitate (în perioada maturizării) traversează aceleași etape în dezvoltarea lor, dar o face cu pași diferiți, de aceea vârsta nu se suprapune cu etapa, datorită și faptului că uneori ele apar și contraversate într-un fel anume. (trimiterea la *teoria paradoxurilor (prima teorie din cele șase ale măiestriei cuvântului artistic)* intensifică procesul de armonizare/grațiere-n.n./L.B.)

- Etapele constituie trepte spre moduri de gândire tot mai sofisticate. Cu fiecare etapă cel ce învață parcurge anumite operații ca structuri mentale organizate. Stadiul nou nu-l exclude pe cel anterior, noile condiții suprapunându-se celor anterioare. Dacă într-un stadiu n-au fost asimilate anumite operații, în stadiul următor dificultățile de învățare vor fi inerente.

- Dezvoltarea (învățarea) este constantă reciprocă dintre procesul de asimilare și cel de adaptare. Prin asimilare agentul acțiunii corelează obiectul cu schema deja existentă, prin adaptare își modifică schema conform obiectului. Înțelegerea se produce doar când aceste procese se află în echilibru dinamic (*multiple inteligențe - multiple grații - c.f./L.B.*).

În dezvoltarea ontogenetică învățând subiectul acțiunii supune obiectele sau fenomenele schemelor de asimilare: „conformate la procesul complex de grațiere: a aplica, a tăia (inteligența senzomotorie), a seria, a califica (operații logice), a scădea, a aduna (operații numerice), a relaționa fenomene (explicații cauzale) etc., a se adapta la mediu - a lua atitudini. Cel ce învață este capabil astfel să le aplice la o mai mare varietate de fenomene, contexte, cu mențiunea că ele pot fi cucerite doar printr-o activitate internă.

2. Teoria dezvoltării psihosociale (Erik Erikson)

/complementează teoria dezvoltării cognitive, prin urmare și:THI-DOR/

Dezvoltarea este un proces de integrare a factorilor biologici individuali cu factorii de educație și cu cei socioculturali.

- Pe parcursul vieții, omul traversează opt stadii polare, reflectate prin teza centrală: potențialul de dezvoltare a individului capătă împlinire pe tot parcursul existenței (MVPF- adaptată la etapele de vârstă ale celui ce învață. până la stadiul Marilor Virtuți, după noi).

- Fiecare stadiu este sensibil pentru achiziționarea unor anumite calități (încredere, autonomie, inițiativă, hărnicie, fidelitate, dragoste, înțelepciune, îngrijire și mai ales vrednicie), care, de la un stadiu la altul, se acumulează. Această traversare se produce ca urmare a conceperii unei noi crize de dezvoltare în conformitate cu posibilitățile de reacționare a persoanei la cerințele mediului.

- Stadiile urmează într-o anumită consecutivitate și au o anumită structură. Fiecare stadiu poate decurge pozitiv sau negativ, iar în final soldează cu un produs

în mare parte empatic/ psihologic pozitiv sau negativ ce marchează dezvoltarea ulterioară a personalității.

3. Teoria învățării socioculturale și zona proximei dezvoltări. (L.S.Vîgotski)

Informația nouă este dobândită zilnic, înglobată în evenimente cotidiene și capătă semnificație în virtutea relevanței sale prin importanța, complexitatea, natura ei interactivă și caracterul social al experiențelor (*în același numitor comun cu teoria specială a creativității*).

- În contextul zonelor dezvoltării diferențiem: *zona actualei dezvoltări*, adică „spațiul” solicitărilor în care subiectul rezolvă independent situațiile de problemă, structurile psihologice sunt mature; *zona proximei dezvoltări*, adică spațiul în care cel ce învață ajunge să soluționeze problema, dar numai cu ajutorul adultului rămâne disponibilitatea de a accepta și a profita de ajutor (la un anumit stadiu de dezvoltare intelectuală). A se vedea Organigramele: „Retroacțiunea în educația lingvistică și literară a elevilor” „Retroacțiunea și Grațierea la etapa de parteneriat” Comrat 2008, cf:L.B.) la care pe parcurs adăugăm:

- Structurile psihologice se află în proces de dezvoltare intropatică/zonă a proximei dezvoltări /THI- DOR.

- Orientarea procesului educational spre zona proximei dezvoltări - condiție apriori pentru învățământul formativ.

4. Teoria inteligențelor multiple/ TIM (Howard Gardner)

- Orice modalitate uniformă de predare este, evident, nesatisfăcătoare, de vreme ce fiecare elev este atât de diferit. (Acesta este adevărul critic care incite spre accesare, concomitent, pe *teoria grațiilor multiple*).

- Fiecare persoană este posesor al unui anumit tip de inteligență, care îi determină randamentul asimilării cunoștințelor, al angajării intelectuale, al implicării profesionale, al interiorizării și al explicării relațiilor, al autoexprimării de succes.

- Până în prezent se fac referiri la nouă tipuri de inteligență: corporal-chinestezică, lingvistică, logică-matematică, logico-spațială, muzicală, interpersonală, intrapersonală, existențială.

5. Teoria grațiilor multiple/TGM (Liuba Botezatu)

/În conformitatea THI-DOR/

Perspectiva implicării în acțional-strategic a teoriei mulțimilor/ grațiilor multiple (SAS Nr.I-5), generată de factorul mișcării intelectului pe tabla de valori a lumii cunoașterii (eu-socium) asigură procesului formativ o autoeficientizare valorică de succes prin:

- Centrare pe competența „a ști să faci grații” spațiului și timpului valoric.
- Ținerea la activ a noilor configurații epistemice.
- Convertirea necesităților în posibilități.

- Exersarea posibilităților de evidență formativă în termeni de: diagnosticare – pronosticare – creare/procreare.
- Reîntoarcere la esență –înălțare prin spiritualitate în Marea Spiritualitate.
- Suplinirea preferințelor.
- Favorizarea impactului valoric: creativitate-inteligență.
- Accesare pe sintaxologic/textologic exersiv- formarea culturii profesionale.
- Asigurarea tripartitivă a calității (cognitiv, etic-estetic, comunicativ).
- Centrarea pe PAG într-un proces valoric complex.

6. Teoria excelării în spațiul Marilor Virtuți/TESMV (Liuba Botezatu)

TESMV presupune realizarea următoarelor funcții:

- Transcenderea stilului specific exersiv în stil generic convertiv.
- Interferență valorică: inteligențe multiple-multiple grații.
- Integralizare triadică: logic,etic-estetic,digital.
- Centrare pe THI-DOR în format aptitudinal deschis.
- Avansare în profesional: *PAG-MVPF-MECA=TMSC-TMGC*.
- Excelare în fenomenal: Om, orizont al Marilor Virtuți/ Marilor Grații.

Ceea ce contează într-un proces sistemic funcțional tip interactiv-retroactiv este strânsa inrudire între *cele șase* teorii ale artei educației: îndeosebi între a patra - *teoria inteligențelor multiple* și a cincea - *teoria grațiilor multiple*, care le comasează pe antecedentele în una – cea de a șasea - *Teoria Excelării în spațiul Marilor Grații/ Marilor Virtuți*. În această lume nouă a modernizării-postmodernizării, teoria în cauză - *a excelării în spațiul Marilor Virtuți* - solicită în cea mai mare parte accesul *la autonomie-absolut*, prin urmare, accesul la vehiculare a multiplelor posibilități/capacități a „complinerilor în remarcă sinelui revalorizant. Axarea pe grații, pe multiplele posibilități/capacități de racordare la *PAG*, prin urmare, *la principiul responsabilității formativ-creative* startizează odată cu operația de diagnosticare-pronosticare a perspectivei de progres. Spre deosebire de *teoria inteligențelor multiple* care incipient poartă caracter nominalizator, *teoria multiplelor grații* desemnează procesul funcțional al libertății de acțiune în câștig de valoare.

Într-un proces educativ-creativ complex, *tip șase la șase*, după interpretarea noastră, este interrelația strânsă între acele cuplări – decuplări ale întregului bloc formativ *Vlad Pâslaru*:

- interacțiunea gândirii determinative și a celei reflexive, prioritate având gândirea reflexivă și determinarea cu necesitate a subiectivului de obiectiv;
- valoarea explicativ - proiectivă a principiilor educației;
- caracterul universal al principiilor educației, manifest în capacitatea acestora de a reglementa toate domeniile educației(epistemologică, teleologică,

conținutală, metodologică);

- clasificarea principiilor educației în funcție de sfera cunoașterii din care sunt deduse și sfera de aplicație pentru care sunt propuse.(6, p.50)

1.3. METODOLOGIA EVIDENȚEI COMPLINIRILOR AXIOLOGICE/MECA

MECA în cadrul orelor de curs este admisă și ca teorie în măsura centrării pe PAG (SAS.Nr.I-6.), vizavi de posibilitatea căpătării statutului de metodologie de estimare a nivelului de competențe realizat, vizavi de determinarea gradului de achiziționare-implementare a unei culturi *filologocentrice de elită*; vizavi de tendințele/cerințele de actualizare a curriculei la disciplină în dependență de cerințele la zi ale sociumului. Cu alte cuvinte, formarea unei culturi filologocentrice se produce, cu certitudine, la nivelul startizării și estimării devenirii (*ore de grație* – *ore ale liberului arbitru*) prin activarea etapizată a teoriei și metodologiei date în învățământul preuniversitar(etapa de parteneriat), universitar și postuniversitar în conformitate cu modelul conceptual propus - *educație și creație* pe măsura următoarelor luări de atitudine

MECA-priorități ale PAG

Axarea pe competențe la nivel de descriptori de performanță

I. MRE, principii ale responsabilității depline:

PRE, PLSF, PLS, PRC = PAG

II. MAE- măsurari al încăperii sinelui în actul dăruirii

- Evidența - stimul prim al evoluării, măsură a încăperii sinelui în actul dăruirii „câtă ființă atâta aparență”./Husserl.
- Valoarea estetică există, iar empatia este formularea criteriului de a o găsi/

P. Andrei

- *Autonomia și absolutul- criterii interconexe în evidență complinitorie.*
- *Autonomia - norma frumosului și-o dă subiectul singur (la nivelul efortului depus-plăcerii de dăruire/n.n.). Norma e aceeași, deși este subiectivă - căci e o subiectivitate general-omenească/P.Andrei*

▪ *Absolutul - binele, frumosul/sublimul, adevărul- criterii de autoestimare valorică în perimetrul THI-DOR.*

MAE – caracter senzitiv edificativ

- *Scopul definitoriu al MAE este detrmnativ în contextul MECA.*
- „Valoarea estetică poate servi ca actor etic, atunci când contribuie la realizarea unor scopuri etice. Valorile estetice au caracter social numai prin aceea că reflectă realitatea socială așa cum a trăit-o și a văzut-o artistul.”(P.Andrei. *Filosofia valorii*,p.182).

- *Valorile etic- estetice poartă caracter edificativ.*

MAE – interactivizare valorică

- *Coraport evolutiv-evaluativ/autoevaluativ complex: enunț – text - intertext.*
- *Valorizarea intensivă: inițială, în crescendo, finală- raportată la plinătatea interpretativă: comunicare verbală – comunicare nonverbală.*
- *Coraportul intropatic - energetizant: autor – declamator - spectator/receptor.*
- *Afectivitate mobilizatorie: accent fonetic – accent logic.*
- *Generalitatea senzitivă: intonație ascendentă - descendentă, intonație uniformă, hermetic - explozivă.*
- *Efectele de artă oratorică în suspans prozastic și prozodic reglativ: pauză, ritm, gestică...*

III. MAS – valoare a unității edificative

- *Meritul structuralismului - păstrarea ireductibilității.*
- *Valoarea unității lingvistice nu este reductibilă nici la aspectul său semnificat (la conținutul său în semnificare), nici la aspectul său semnificant (respectiv forma sa acustică sau grafică).*
- *Valoarea unității lingvistice se exprimă în raport original eczistent: semnificant – semnificat.*

MAS - în sistem creativ coerent interpretează următoarele funcții:

- *Principiu fundamental al structuralismului care poate fi enunțat principiu de imanență, pornind de la trăsăturile lui interne distinctive.*
- *Studiu sincron, care se ocupă cu raporturile logice și psihologice dintre termenii coexistenți ai sistemului perceput de conștiința colectivă.*
- *Studiu diacronic, care pune în evidență raporturile ce leagă succesiv termenii coexistenți într-un sistem coerent.*

IV. Max. și MEF = valoarea este sens (SAS Nr.1 - 6)

- *Semnificația cuvântului spus și scris.*
- *Tâlcul vorbei – măsură a încăperii simțirii în cuvânt.*
- *Univocitate interpretativă: gramatical-psihologic-tehnic = fenomenal.*
- *Interrelația autor-receptor*
- *Textul - semn valoric complex.*

V. Max. (MECA) și MEF (MVPF) între autentic și universal

Scopul de perspectivă: Recuperarea crizei unității pierdute în angajare pe formarea culturii filologocentrice în startizare pe textul literar ca semn valoric complex.

Scopul imediat: Dezvăluirea profunzimii unicumului interpretativ(hermetic-hermeneutic): nivelul gramatical- nivelul psihologic/psihointelectual - nivelul tehnic= fenomenal.

Dorul - măsurariu al evidenței preaplinului autenticitar(SAS-9)

- *Dorul, datum empatic exersiv: autonomie - absolut.*

- **Dorul**, formă a evidenței complinirilor de sine.
- **Dorul**, unicum al conținutului formativ-interpretativ:
 - plăcere de dăruire;
 - plăcere de durere;
 - plăcere de risc;
 - plăcere de reîntoarcere-înălțare;
 - plăcere de sacrificiu/de resemnare;
 - plăcere de a lăsa moștenire.

Dorul: speranță, credință, principiu, concept ontologogenetic transgresiv, proiect, proces, cunoaștere - modelare - resemnare - angajare în contravers-extravers/afirmare-reluare.

VI. CORAPORTUL PAG-MECA-MVPF

Funcții suplinitorii

- Indicator de evidență a complinilor.
- Concept hermetic-hermeneutic unitar la cele trei nivele structurologice: gramatical, psihologic, tehnologic; teorie-tehnologie; cunoaștere- exersare, proces.

Funcție de bază

- **Viziune fenomenologică triplă:**

I. Ființa vorbește de la sine, kantian, dincolo de aparență.

II. Ființa vorbește în echilibru dinamic, husserlian, câtă aparență atâta ființă.

III. Ființa vorbește prin sine, mihaicimpoian, dinspre autentic înspre universal.

N.B!

Dacă în învățământul preuniversitar *temele de reflecție*, inclusiv descriptorii de capacitate sunt propuse/propuși de către autorii manualului, în învățământul universitar și postuniversitar (la nivelul formării culturii profesionale de specialitate), subiecții implicați-studenții/cursanții-doctoranzii, având la dispoziție suporturile de referință corespunzătoare realizării studiului individual, le formează singuri. Această operație servește drept primă modalitate de provocare a sinelui în atitudinal, vizavi de analiza subiectului calității operei literare cu pricina - evidență a măiestriei artei cuvântului în cele șase teorii disponibilizatorii specifice. A doua operație – tip filologocentric, după cum bine cunoaștem, urmează a fi - evidența măiestriei artei pedagogice/paideice cu cele șase teorii corespunzătoare aferente modulului psihopedagogic, măiestriei de eficientizare a artei devinatorii. A treia/ultima operație urmează a fi una definitorie la nivel de paralele conceptuale între cele două interpretări măiestrite.

Prin urmare - sintetizarea axei de valori este aportul unei mari

responsabilități profesionale. Iar răspunsul la întrebarea cum o facem? cum ne formăm cutezanța excelării sinelui în fenomenal, este unul decizional - centrarea pe filosofia și axiologia educației; pe dragul scoaterei în evidență a PLS în permanentizarea integrării datului în social-în datum; raportare neîntârziată la PAG, la cele zece suporturi acțional –strategice pertinente teoriilor implicite/ teoriei mulțimilor în format interrelațional: TIM/ *teoria inteligențelor multiple*- TGM/*teoria graiilor multiple*.

Rosturile MECA în sens deosebit sunt anume cele ce țin de traducerea în viață a celor zece posibilități/exigențe cu pricina din formatul PAG¹: 1.Posibilitatea de reîntoarcere la esență; 2.Posibilitatea de resemnare creativă a sinelui; 3.Posibilitatea de formare continuă - vehiculare a potențelor formative; 4.Posibilitatea de opțiune; 5.Posibilitatea de autoreglare - motivare autoeficientă; 6.Posibilitatea de racordare la un ideal comun de viață; 7. Posibilitatea de înălțare prin/în Marea Spiritualitate; 8.Posibilitatea de vehiculare a potențelor formative; 9.Posibilitatea de axare pe competențe; 10.Posibilitatea de evidență a complinirilor axiologice.

PRIN SINTEZĂ

Taina care ne acoperă este subiectul calității, reluat în prezumția acestui discurs pentru a scoate în relief adevărul, că o cultură profesională în formare filologocentrică, axată pe coraportul MVPF- MECA, din start pune în joc marca calității , prin urmare marca validității TMSC.

MAS/metoda analizei structuraliste trage după sine *metoda evidenței fenomenologice*/MEF pentru ca metoda axiomatică/MAX să spună ultimul cuvânt în sensul *sfârșitului care încununează opera: PAG la intersecția „6-la-6”* în formatul TMSC .

Limbajul, comunicarea sunt modalități specifice de evidență a moștenirii-perfectării mentalului ereditar.

Congenital, fiecare individ, la nivelul întregului operațional, presupune două condiții modelatoare de exteriorizare a perfectării sale:

- 1) *condiția universului intim- datul genetic*;
- 2) *condiția universului social- reacția sinelui la mediul provocărilor fenomenal*.

Dacă la nivelul mediului/spațiului formativ funcția hermeneutic-hegemonică de reprezentare/contestare a plinătății spiritului exersiv, aparține în special lui PAG, apoi la nivel individual de interpretativitate - *principiului lăuntruului suveran/PLS* în angajare permanentă pe realizativ- productiv; ambii indici funcționali găsindu-și pe

¹ Botezatu L. Principle of Graciousness of the authenticity of our becomings versus the interference: multiple intelligences-multiple graces, published at <http://wwwscientific-publications.net>. Educational Alternatives (ISSN 1313-2571), Volume 1 11, Part.V.<<4-8.09.2013>>4-th International Conference „ EDUCATION, RESEARCH & DEVELOPMENT”, p.353-355.

potrivă loc în Cuvânt, în cuvântul limbii purtătoare de expresie a autenticului în universal.

De regulă, agentul coraportual *eu–celălalt*, în evidență triplat-localizată: condeier-manager- receptor, se predespune conlucrării unicumului interpretativ; evidența-aparențele, purtând rostuire angajatorie pe măsura unei motivații perfect conștientizate.

Cu referire la structuralismul antropologic al lui Claude Levi-Strauss, privind categoriile logicii stricte cât și ale celei libere, construită pe aserțiuni generatoare de modele structural - simbolice, ne centrăm pe imperativele: cum interpretăm dreapta operație a constituirilor/ reconstituirilor valorice ca națiune în tabloul general al lumii? Din ce cauză și în ce măsură analiza structurală a lui Levi-Strauss, care odineoară și-a demonstrat eficacitatea în studiul formelor sociale fixe, astăzi confruntată cu realitatea complexă a vieții, a societății în deplină componență, devine tot mai insuficientă? Ce i-a trebuit chiar de la începuturi pretenției interpretări pentru a-și menține prestigiul râvnit?

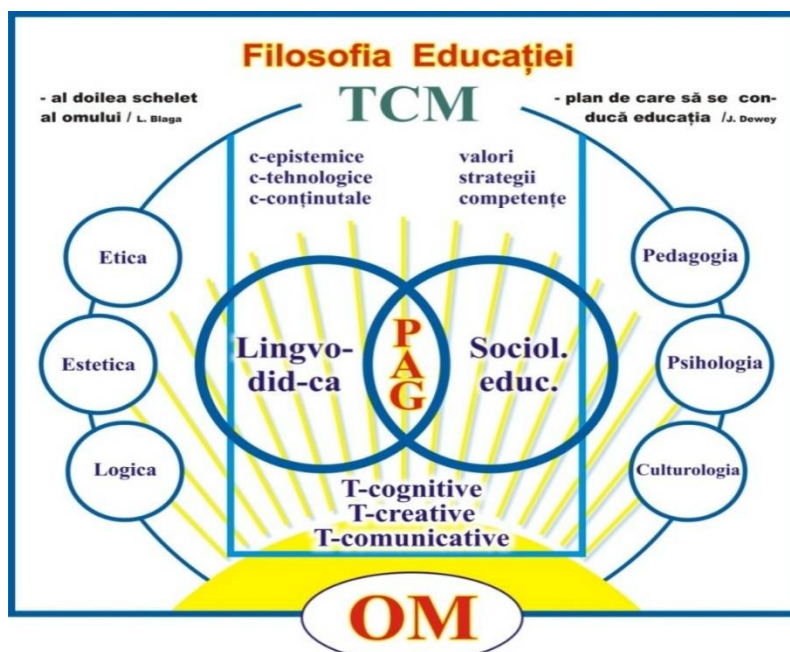
Reiterăm că pe întreg parcursul traseului cunoașterii realizărilor de sine, individul este invocat să răspundă imperativului dublei compliniri: a) propriilor interiorizări conforme *principiului lăuntrului suveran*² monitorizat de *Corpul callos*³ ca drept registru intim volițional în parametrii TIM și, b) solicitărilor din exterior Corpului grației conforme *PAG*, accesat pe *TGM/Teoria Grațiilor Multiple* – proces integru armonizant de angajare/ revalorificare a autenticului în social-universal.

SUPORTURI ACȚIONAL STRATEGICE (11)

SAS Nr.I-1. Filosofia și Axiologia Educației la pregătirea profesională

² Botezatu, Liuba. *Fenomenul Mihai Cimpoi în cultura lumii*, în *Filologia Modernă:realizări și perspective în context european*(ediția a IX-a. Colocviu cu participare internațională.Chișinău, 14 mai 2015.p. 10.

³ BOTEZATU L. THE PRINCIPLE OF GLOBAL AXIOLOGY AND THE BIPOLARIZED ADEQUACY OF THE UNIQUE „DATUM”Educational Alternatives, Volume 12, 2014(ISSN 1313-2571).Pages: 1137- 1162, Published: 23 Sep 2014, 3,PAGE1139-1141, <http://www.scientific-publications.net/en/article/1000600>

Fenomenul intertransdisciplinarității, prin urmare, al interculturalității, la nivelul regăsirii „unității pierdute” - PAG, își prezintă eficacitatea angajatorie atât în forma căutărilor fenomenologului E. Husserl-*Criza științelor europene*, cât și celei ale structuralistului Levi Straus, în chip modernizat în interpretativitatea noastră profesional-filologocentrică experiențial- experimentală. Rolul *FAE în social, în sociologia educației în general*, este cu adevărat dirigitor. Anume în acest mod vedem soluționarea problemelor stringente ale actualității, atât de ordin etic-moral, cât și de ordin economic-social. Vizavi de explicațiile la temă în planul prezentului SAS, mai intervenim cu descifrarea simbolurilor-cheie: TCM/ tehnici, competențe, moral; TGM/teoria grațiilor multiple; OOM/Om, Orizont al Misterelor (L. Blaga) – OOMV/Om, Orizont al Marilor Virtuți (L. Botezatu)- PAG/Principiul Axiologiei Globale.

SAS Nr.1- 2. PRNCIPIUL AXIOLOGIEI GLOBALE

PAG/ 10 posibilități - PAG/10 definitivări

- COLOANA VERTEBRALĂ A ÎNTREGULUI NEAM OMENESC –

I. Posibilitatea de reîntoarcere la esență

- Conștientizarea adevărului devenirii- “Fericirea constă în a te cunoaște pe tine însuși”/Aristotel;
- Dinspre autentic înspre universal- „Dorul se dispută, nu se discută”;
- Promovarea binelui prin ceea ce este: exersarea virtuții - integralitate

globală decisivă;

- *Cartea cărților* – motiv al conformărilor divine - *la început a fost Cuvântul*;
- Revigorarea adevărului einsteinian: „Fără știință religia este oarbă, fără religie știința este șchioapă”/A.Einstein;

II. Posibilitatea de manifestare creativă a sinelui

- Fuziunea: travaliu-joc, sărbătoare a sufletului;
- Personalitatea creatoare de valori social culturale - valoare absolută;
- Frumosul - finalitate valorică pretată pe util, pe sublim;
- Rațiunea și revelația-permanențe ale identității devenirii;
- TMGC-traect al complinirilor fenomenale;
- Esența ființei este forma-esența vieții-trecerea, mișcarea materiei prin eter”/Mihai Eminescu.

III. Posibilitatea de comunicare

- Centrarea pe identitate și multiculturalitate;
- Tehnologiile informaționale - priorități ale libertății de comunicare;
- Racordarea la *managementul calității în formatul: multiple inteligențe - multiple grații*;

- Pildele lui Solomon „pentru cunoașterea înțelepciunii și învățaturii” - originalitatea formei interpretative;

- Problemele educației sec.XXI - 4 orientări definitorii ale UNESCO;

IV. Posibilitatea de opțiune

- Dreptul la exprimarea publică liberă a opiniei prin respectarea legii morale;
- Recunoașterea intersubiectivității ca respect al libertății celuilalt;
- Stimularea ieșirii de sub tutelă: “Ai curajul de a te sluji de propria ta rațiune”
- Încurajarea rațiunii în termeni de schimburi de informație în formatul interculturalității;

- Accesare pe tehnicile neurolingvisticii modernis-postmoderniste

V. Posibilitatea de autoreglare

- Capacitatea de a fi liber este incapacitatea de libertate universală/I.Kant;
- Respectarea obiectivității, drept lege generală de comunicare identitară deschisă și armonizare a diferențelor;

- Recunoașterea greșelii – act de inteligență deosebită întru promovarea virtuții;

- Centrarea pe valorile cunoașterii: contradicție, rațiune, identitate;

- Vehicularea deliberată a capacității de reglare-autoreglare pe treapta devenirii în constituirea: PLS/principiului lăuntrului suveran- PAG.

VI. Posibilitatea de racordare la un ideal comun de viață

- Omenirea ca întreg;

- Omul-fenomen și numen- nu se naște personalitate, el devine

personalitate;

- Racordarea la valorile național-creștine și cele general-umane;
- Consfințirea limbii statului drept valoare primă de deschidere în universalitate;
- Centrarea pe multiculturalitate, pe cunoașterea limbilor de circulație universală.

VII. Posibilitatea de înălțare prin spiritualitate în Marea Spiritualitate

- Respectarea adevărului științific privitor la identitatea socială- tradițiile morale de conviețuire interetnică/interculturală;
- Raportarea deliberată la dimensiunile: spațiu- timp -mod;
- Reconsemnarea unei culturi intelectuale deosebite: drept, interes general, datorie;
- Codul Educației la masa cea mare a vremii;
- Drepturile omului la autodeterminare valorică.

VIII. Posibilitatea de resemnare a personalității - valoare socială globală

- Individul - mijloc și scop la integrarea în social;
- Stimularea dragului de viață prin înlăturarea actelor de presiune și violență;
- Solidaritate și ordine economică echitabilă;
- Drepturi egale între gendari;
- Individualitate - pluralitate – toleranță – responsabilitate- constructivitate;
- „*Esența omului este forma, esența vieții este trecerea, mișcarea materiei prin eter*”/Mihai Eminescu

IX. Posibilitatea de axare pe competențe

- A ști să fii atractiv;
- A ști să-ți iubești oponentul ca pe aproapele tău;
- A ști cum să intri în grațiile timpului și spațiului valoric;
- A ști să înalți adevărul autenticității pe scala universalității;
- A ști să te racordezi continuu la bara competitivității;
- A ști să te autoevaluezi;
- A ști să fii descurcăreț la centrarea pe acțional-strategic;
- A ști să-ți porți cu demnitate mandatul divin: OM;
- A ști să intri în grațiile celor zece posibilități complinitorii ale PAG.

X. Posibilitatea de evidență a complinirii axiologice

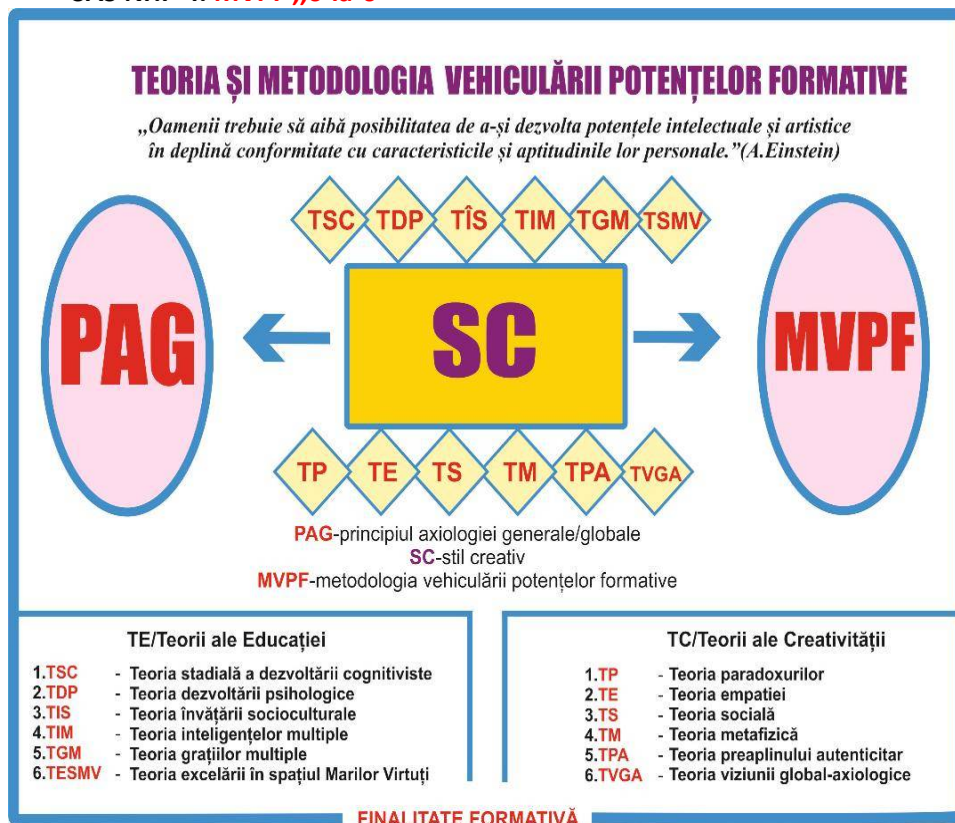
- Resemnarea idealului comun de viață prin reîntoarcere-înălțare;
- Cu harul Dorului în suflet și cu Cel de Sus în cuget;
- Axarea pe determinativ formativ/informativ: educare – creare – comunicare/culturalizare;
- Autonomia și absolutul – criterii ale evidenței plinătății de conținut;

- Observația, analiza, sinteza, speculația/selecția – exercițiu diurn de estimare a adevărului inițierii unui nou început;
- Coraportul: PAG-PLS = TMSC-TMGC proces formativ ascensiv;
- Parțile și întregul - condiție eficientă a complinirii: *unitate prin diversitate* „Evidență versus Adevăr;”
- „Iubește-ți aproapele ca pe tine însuși și pe adversarul tău tot să-l iubești”.
- Interacțiunea evolutiv-evaluativ în coraportalitate filologocentrică: MVPF-MECA.
- PAG - „planul de care să se conducă educația” – *Legea unității prin iubire*

PAG - DEFINITIVĂRI - PAG

- 1.PAG - centru epistemic coordonativ al lumii întregului interpretativ.**
2. PAG - epicentru de anihilare a celor două forțe ale răului, care sunt trei: dezordinea provocată de contradicțiile războinice între oameni; lipsa de libertate în judecata de acțiune; nefuncționarea legii cunoașterii în cele trei ipostaze ale devenirii: comunicare /informare - creare - resemnare.
- 3.Cele trei forțe ale moralității depline: binele – frumosul - adevărul (dragoste, credință, speranță) sunt condiționate de una – înțelepciunea.
4. Rosturile trăirilor interumane (logic-etic/estetic-moral-digital) prefigurează interacțiunea cuplărilor/ decuplărilor interferențiale la puterea Corpul callos – Corpul grației: spirit-materie, conținut-formă, cunoaștere-complinire, diferențiere – interferențiere, creare-procreare.
5. Imperiul Marilor Virtuți-permanență a determinismului formativ TMSC – TMGC.
6. PAG – resemnare a idealului comun de viață prin: reîntoarcere-înălțare.
7. PAG - echilibru interactiv mobilizator: logică-intuiție, fizică-metafizică, comunicare-informare, ecologie-economie, teologie-teleologie, teorie-metodologie, educație-creație, inteligențe-grații.
8. Cele zece posibilități ale PAG - coloană vertebrală a filosofiei și axiologiei educației.
9. Legiferarea Principiului Axiologiei Globale pe scala universalității – Act de Triumf a verticalității întregului neam omenesc.
- 10.PAG - Imperativ al Timpului Primordial.**

SAS Nr.I- 4. **MVPF „6-la-6”**

Vizavi de practica specialității, e de observat, că dacă primele trei perechi de teorii ale binomului interpretativ prin paralelă TSC-TP; TDP-TE; TIS-TC se contrazic și se unifică asociativ atât pe verticala cât și pe orizontala devenirii, cele din categoria 4 și 5 se suprapun egalitar: TIM-TGM; TM-TPA. Cele cu numerotarea 6, însă, sunt cele care poartă roșul generalizărilor depline pe ambele părți ale manifestării stilului unicului interpretativ. *Prin sinteză*, *TMVPF* fundamentează perspectiva sintetizărilor conceptuale ale Terezei Amabile în permanență psihanalitică freudiană (sine-eu-supraeu), care, în interpretările filologocentrice ale noastre, assemblează unitatea interactivă/interacțională a binomului teoriilor artei interpretative cu pricina: *șase teorii ale artei paideice - șase teorii ale artei cuvântului* în tripartiție vehiculatorie: EDUCARE-CULTURĂ/CREARE-CERCETARE. La exersarea acestei metodologii/MVPF în toată complexitatea proporțională (*șase-la-șase*) rolul profesorului este unul vehiculativ/manager și strateg într-un proces intertransdisciplinar progresiv: contrariere-asociere-generalizare; cumpănă înclinând de fiecare dată dinspre startizarea *multiplelor grații* înspre eficientizarea

multiplelor inteligențe pe scala Marilor Virtuți/a Marilor Grații, vizavi de angajările ambilor vectori formativi (artă a cuvântului-artă paideică) în evidență integrativ tranzitivă stil creativ specific – stil fenomenal, fapt prin care capătă contur transcenderea TMSC în TMGC(11).

SURSE INFORMATIVE

1. Andrei Petre. *Filosofia valorii*, p.141; 181. POLIROM, Iași, 2006.
 2. Botezatu, Liuba., „Retroacțiunea în educația lingvistică și literar-artistică a elevilor”, „Safin grup” Comrat 2008, în baza tezei de gradul didactic superior (1998) și celei de doctor în științe pedagogice (2001).
 3. Botezatu, Liuba „PAG versus Teoria și Metodologia Specială-Teoria și Metodologia Generală a Creativității în educație, cultură, cercetare”, în: „Inovații pedagogice în era digitală”, p.131-139, ediția a VI. Chișinău, 2019.
 4. Botezatu, Liuba. *Sintaxa afectivă și metoda analizei emfatică*, în „Creativitatea în formarea culturii filologice”, p.24-38. Comrat, „Garomont Studio” Chișinău, 2018.
 5. Schleiermacher F.D.E. *Teoria interpretării gramaticale, teoria interpretării psihologice*. în „Hermeneutica”, p.p.49-79 - 168, POLIROM, IAȘI, (2016).
 6. Pâslaru Vlad. *Teoria interpretării literar-artistice* în „Introducere în teoria educației literar-artistice” ed.I. Chișinău /2001 și cea de a doua ediție București: SIGMA, 2013.
 7. Callo Tatiana. *Teoria educației lingvistice* în „O pedagogie a integralității” CȘN, 2007.
 8. Cimpoi Mihai. *Ion Creangă: „Cruzimile unui moralist jovial”* p.242-243, în „Modelul de existență Eugen Simion ”. București, Institutul Cultural Român, 2018.
 9. „Educația centrată pe cel ce învață” p.11-13, CEP USM. Chișinău, 2009.
 10. Tatar Olga., „Problema originii filosofiei”. Comrat, 2024.
- Independent. academia.edu/BotezatuLiuba.SAS/SUPORTURI ACȚIONAL-STRATEGICE (predare, învățare, evaluare, cercetare, creare) / Liuba Botezatu. SAS/ ACTION-STRATEGIC SUPPORTS (teaching, learning, evaluation, research, creation) / Liuba Botezatu.

**ROLUL SOFTWARE-ULUI EDUCAȚIONAL ÎN CORECTAREA TULBURĂRILOR DE LIMBAJ
LA ELEVII CU DEFICIENȚĂ INTELECTUALĂ**

CZU 37.091.3+616.85+371.33:004.8

Elena Crișan

profesor, Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Constanța
(email: elena81crisan@gmail.com)

Rezumat. Prin utilizarea tehnologiei persoanele diagnosticate cu diverse dizabilități, lucrurile devin realizabile într-un mod independent. Acest lucru ne determină să menționăm faptul că tehnologiile devin un factor determinant în devenirea independentă a persoanelor cu diferite dizabilități. Impactul software-ului educațional asupra elevilor este evident: se poate observa o creștere a interesului pentru învățare, o creștere a prezenței la cursuri, rezultate școlare mai bune. IT-ul modern înseamnă creșterea semnificativă a atractivității procesului educațional. Software-ul educațional este „cea mai importantă inovație tehnologică a pedagogiei moderne”. Software-ul educațional permite accesul la mult mai multe resurse decât manualul tradițional, dar, ceea ce este mai important, ele permit noi tipuri de activități ale elevului, mult mai stimulative și mai productive. Metodele tradiționale de predare-învățare nu sunt excluse de tehnologiile de acces respectiv instruirea asistată de calculator, acestea sunt completate doar, astfel încât procesul de învățământ să se adapteze nevoilor copiilor cu cerințe educaționale speciale. Ca și concluzie în urma cercetării efectuate putem identifica faptul că pentru a deveni independente, persoanele diagnosticate cu diferite dizabilități, software-ul educațional devine un factor important.

Cuvinte cheie: tulburări de limbaj, software educațional, deficiență de intelect, teorii cognitive, Logopedix.

*

Abstract. By using technology people diagnosed with various disabilities, things become achievable in an independent way. This leads us to mention that technologies are becoming a determining factor in the independence of people with different disabilities. The impact of educational software on students is obvious: you can see an increase in interest in learning, an increase in class attendance, better school results. Modern IT means significantly increasing the attractiveness of the educational process. Educational software is "the most important technological innovation of modern pedagogy". Educational software allows access to many more resources than the traditional textbook, but more importantly, they enable new types of student activities that are much more stimulating and productive. Traditional teaching-learning methods are not excluded by access technologies or computer-assisted instruction, they are only supplemented, so that the educational process adapts to the needs of children with special educational requirements. As a conclusion following the research carried out, we can identify the fact that in order to become independent, people diagnosed with different disabilities, educational software becomes an important factor.

Key words: *language disorders, educational software, intellectual disability, cognitive theories, Logopedix.*

1. INTRODUCERE

Cercetarea limbajului pe baza unor fapte concrete sau observabile ridică o serie de aspecte teoretice și practice. Trebuie avut în vedere că comunicarea are loc prin limbaj, limbajul fiind și un instrument de gândire. Gândirea umană se formează pe baza limbajului și este exprimată prin limbaj.

Corectarea tulburărilor de vorbire și limbaj, în general, stimulează dezvoltarea psihică a individului, integrarea lui în activitate și viața, duce la afirmarea personalității pe plan social și cultural. Este un deziderat făcut de specialiști în domeniul științelor umane, preocupați să asigure o dezvoltare armonioasă și complexă a omului de astăzi.

„Tratamentul tulburărilor de limbaj încă din faza lor de inițiere creează premisele timpurii pentru eliminarea unora dintre cauzele eșecului școlar, și anume cauzele logopediei. Terapia trebuie adaptată fiecărui copil, fiecărui caz, la ritmul care i se potrivește și la posibilitățile lui de învățare și la gradul de tulburare. Datorită complexității problemelor implicate, metodele înregistrează în terapia tulburărilor de limbaj o mare varietate. Concret, tehnicile folosite se bazează pe exerciții și includ prin ce trebuie să treacă copilul pentru a atinge scopul propus: obținerea vorbirii corecte.

Elaborarea și realizarea comunicării scrise și orale la copilul mic, ce apar din cauza afecțiunilor de natură organică funcțională, psihologică sau educațională ce sunt prezente asupra copilului mic în momentul apariției și dezvoltării limbajului, toate acestea formează și reprezintă rezultatul disfuncțiilor din punctul de vedere al tulburărilor de limbaj”¹.

Capacitatea comunicatională de transmitere a emitentului depinde de disponibilitatea lui de combinare a literelor, alfabetului de bază. În forma sa expresivă, limbajul poate fi definit ca ansamblul răspunsurilor verbale la acțiunea diversilor stimuli externi².

„Tulburările de limbaj apar pe fondul unei slabe dezvoltări ale vorbirii, al influenței directe a unui mediu social precar, ceea ce duce către necesitatea unor condiții favorabile ca toate organele și aparatele vorbirii să se dezvolte normal, pentru a influența armonios dezvoltarea limbajului. Deficiențe de înțelegere, exprimare orală, de scriere și citire, articulare și mimică, toate acestea formează

¹ Alois Gherguț, *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*. Iași: Editura Polirom, 2013. pp. 228, ISBN: 978-973-46-3386-9.

² Florinda Golu, Carmen Ioniță, *Aplicații practice ale psihologiei copilului. Dezvoltarea personală ca program de educație alternativă*. București: SPER, 2009. pp. 134.

tulburări de limbaj.”³

„Din categoria deficiențelor de limbaj care se răsfrâng negativ asupra percepției, emisiei limbajului fac parte toate tulburările, indiferent de forma lor. Abaterile de la limbajul normal, standardizat, de la manifestările verbale tipizate până la imposibilitatea completă de comunicare orală/scrisă prezintă sub aspectul reproducerii/perceperii prin dereglarea componentelor cuvântului, toate acestea formează tulburarea de limbaj.”⁴

În condițiile actuale, logopezii sunt din ce în ce mai provocați în oferirea și desfășurarea logopediei de înaltă calitate, pentru corectarea persoanelor cu tulburări de limbaj. Astfel, un număr tot mai mare de logopezi au devenit interesați de potențialele aplicații terapeutice ale programelor de calculator. Orice logoped practicant recunoaște că această tehnică de repetare susținută a pronunției corecte a sunetelor, silabelor, cuvintelor și propozițiilor duce la scăderea interesului și a motivației pentru practică, deoarece provoacă o anumită monotonie, oboseală și regresie în corecție. De aceea, o combinație a tehnicilor tradiționale cu noua tehnologie a informației logo-terapeutice ar stimula motivația copilului pentru practica sistematică și accelerarea progresului terapeutic. Prin tehnologia informatică se îmbunătățește relația terapeutică, în sensul eliminării frustrării activate de exercițiile monotone ale terapiei clasice, care determină indirect creșterea stimei de sine a copiilor. În încercarea de a răspunde cât mai profesional posibil persoanelor cu tulburări de limbaj, logopezii folosesc o gamă largă de tehnici. Dintre acestea, tehnicile computerizate sunt considerate cele mai flexibile și avansate. Pentru utilizarea tehnologiilor logo-terapeutice, este necesar ca software-ul să fie testat clinic și adaptat la specificul diferitelor populații țintă. Cercetările evidențiază un potențial ridicat al tehnologiei computerizate pentru a completa metodele, procedurile și tehnicile tradiționale de terapie a vorbirii. Pentru ca tehnologia informației să fie pe deplin eficientă, dezvoltarea acestor tehnici trebuie să se facă în conformitate cu cerințele utilizatorilor – software creat în funcție de frecvența problemelor de limbaj întâlnite la copii.

Limbajul, ca fenomen social, se îmbogățește și se dezvoltă în permanență, atât din punctul de vedere al exprimării, cât și al multiplelor influențe, ce acționează asupra sa. Vorbind de rolul dialogului, subliniază că activitatea acestuia nu se întrerupe atunci când încetează comunicarea, deoarece starea de veghe presupune o folosire permanentă a conduitei verbale, de unde și importanța ei pentru viața psihică a omului.⁵

„Un rol important îl are și atitudinea părinților, profesorilor și a colegilor față

³ Emil Verza, (coord.), (2003), *Tratat de logopedie*, București, Ed. Fundației Humanitas, pp.23.

⁴ Mihai Marius Guțu, *Logopedia I*, 1975, pp.57

⁵ Mielu Zlate, *Introducere în psihologie*, Editura Polirom, Iași, 2000, pp. 19.

de această persoană. În acest sens, logopedul trebuie să le explice ce înseamnă tulburarea pentru copil, faptul că ea poate fi corectată, că ei trebuie să manifeste înțelegere și tact. E. Verza considera că rezultatele cele mai bune în educarea personalității le are psihoterapia. Pentru aplicarea psihoterapiei trebuie să se aibă în vedere: etiologia și simptomatologia deficienței de limbaj, vârsta persoanei, particularitățile personalității ei, nivelul său de cultură și de dezvoltare intelectuală. Prin psihoterapie se urmărește înlăturarea fricii patologice de a vorbi și a sentimentului de inferioritate. Subiectul trebuie convins că poate vorbi bine și că sensibilitatea sa exagerată este nejustificată. Psihoterapia are la baza o serie de metode și tehnici psihopedagogice care se folosesc în vederea restabilirii echilibrului psiho-fizic al logopatului, încercând să șteargă din mintea subiectului cauzele care au declanșat tulburarea, să înlăture și să prevină unele simptome, creând în felul acesta, condiții favorabile pentru acțiunea altor procedee logopedice în cadrul unui tratament complex.”⁶

Reprezentările sociale și atitudinile negative față de persoanele cu deficiență mintală, pot constitui o barieră în calea includerii acestora în școli, la locul de muncă și în comunitate, în general. Diverși autori și cercetători au căzut de acord asupra faptului că, mai ales atitudinile specialistilor (cadrele didactice, psihologi, terapeuți, etc.) au un impact deosebit asupra calității vieții acestor persoane.⁷

„Toate aspectele precum fonetic, lexical, semantic, gramatical sunt parte din dezvoltarea întârziată a limbajului, ceea ce atrage o frecvență crescută a tulburărilor limbajului la această categorie de deficiențe. Caracteristici precum concretismul, rigiditatea, inerția – sunt amprente purtate de limbajul deficientului mintal specific nivelului gândirii. Putem astfel vorbi despre apariția întârziată a vorbirii și despre greutățile întâmpinate în utilizarea propozițiilor a copilului cu dizabilitate intelectuală.

Dislalia, disgrafia și dislexia sunt cele mai frecvente manifestări ale tulburărilor limbajului pe fondul dizabilității intelectuale.

O altă caracteristică a copilului cu deficiență mintală se referă la dimensiunea vocabularului acestuia care pare mai dezvoltat decât cel al copilului din normal, deși din punct de vedere al instrumentării și organizării pe bază de simboluri capacitatea primului variază între 20 -50% din cea a copilului normal. Limbajul copilului cu deficiență mintală are puternice accente de infantilism care apar pe fondul imaturității verbale. La handicapării mintali, decalajul la dezvoltarea limbajului și celelalte funcții psihice este foarte evident din cauza faptului că posibilitățile de înțelegere și de ideeție rămân limitate, capacitatea de exprimare

⁶ Emil Verza, (coord.), (2003), *Tratat de logopedie*, București, Ed. Fundației Humanitas, pp. 189.

⁷ Doru Vlad Popovici, *Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale*. București, Editura Pro Humanitate, 2000, pp. 130.

înregistrează progres.”⁸

„În urma cercetărilor realizate de specialiști în domeniu s-a constatat faptul că dezvoltarea vorbirii pasive, nu este atât de mult afectată precum este dezvoltarea vorbirii active, la acest tip de copii cu deficiențe, copii ce întâmpină greutăți remarcabile în priceperea, înțelegerea epitetelor, metaforelor, comparațiilor. În urma orelor de terapie logopedică îndelungate, copii nu reușesc să vorbească, dar în schimb limbajul receptiv prinde ușor contur și astfel ei vor ajunge să înțeleagă sensul mesajului adresat, și să realizeze instrucțiunile date. Condițiile socio-culturale, precum și instituționalizarea de la vârstă fragedă a copilului cu deficiență duc către amplificarea caracterului precar al comunicării acestuia. Aceștia au tendința de izolare, tocmai prin absența deprinderilor durabile de comunicare în medii sociale variate, deoarece inițierea și cultivarea unor relații interpersonale, socializare, sunt blocate. Frustrarea de a nu putea comunica și de a se face înțeles de partenerii dialogului duce către un comportament deficitar. Deoarece comunicarea este obstructurată de tulburări de limbaj, gradul de curiozitate de care ar trebui să dea dovadă acești copii este redus și referențialul comun extrem de limitat diminuează practic interesul pentru intercunoaștere. E. Verza este cel care observă prin analiza tipologiilor distanțelor psihologice în comunicare că se diminuează până la ștergerea ei totală a distanței psihologice atunci când comunicarea se desfășoară între același tip de copii cu deficiențe și depinde în mare măsură de gravitatea deficienței, iar dacă alături de acest tip de copii cu deficiențe de limbaj participă la comunicare și copiii normali, distanța psihologică crește semnificativ pentru cei normali și astfel rămâne neconștientizată de cei cu deficiențe.”⁹

„După părerea lui D.V. Popovici o bună adaptare la mediul de existență a copiilor cu deficiențe constă în faptul că importanța educării și remedierii limbajului sub aspect semantic în strânsă legătură cu gândirea duce la îndeplinirea unor progrese în aria personalității din punct de vedere al dezvoltării comunicării la elevii cu deficiență mintală”.¹⁰

Din cauza faptului că mediul înconjurător și social este mic, acesta oferă un bagaj de cunoștințe sărac, iar copii nu pot da detalii amănunțite despre proprietățile, calitățile obiectelor, nu pot descrie cu ușurință experiențe din propria lor viață ceea ce conduce la faptul că funcția operațională a creierului este insuficient formată, fapt ce nu îi ajută pe elevi să generalizeze și abstractizeze

⁸ Monica Delicia Avrămescu, Defectologie și Logopedie. București: Ed. Fundației România de Măine. 2002. pp.17, ISBN 978-973-725-868-7.

⁹ Emil Verza, Conduita verbală a școlarilor mici – normali, logopați și debili mintali. editura Didactică și Pedagogică. București. 1973. pp.7.

¹⁰ Doru Vlad Popovici, Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale. București, Editura Pro Humanitate, 2000. pp. 85.

caracteristicile, iar pentru standardele specifice vârstei prezența gramaticală este inferioară. Comportamentul la acest tip de copii cu deficiențe are subdezvoltată reglarea voluntară a acestuia, predominând la aceștia motivația de joc, iar interesul față de învățare nu este exprimat clar. În ceea ce privește procesul de socializare sunt regăsite diverse probleme greu de soluționat precum lipsa dorinței de a inițializa un dialog, accesul deficitar în comunicare interpersonală cu persoane fără deficiențe, autoapreciere inadecvată, prezența egocentrismului, perceperea negativă a altor persoane, tendința de a deveni dependenți. Viața copilului cu dizabilități nu se caracterizează printr-un larg cerc de prieteni/semeni astfel că cei instituționalizați sunt înconjurați de persoane cu tot astfel de probleme psihice, comunicative și sociale, iar cei din familie vor fi alături doar de membrii familiei respective, rude apropiate.

Calculatorul poate fi un excelent partener de joacă și un bun „educator” iar intervenția sa în funcție de varietatea programelor utilizate și de implicarea factorilor psihopedagogici, se va reflecta în modelarea personalității copilului.

2. METODOLOGIE

Problema de cercetare: determinarea și valorificarea condițiilor/strategiilor didactice și metodologice de utilitate a softurilor educaționale din perspectiva corectării tulburărilor de limbaj la elevii cu dizabilități intelectuale și formării deprinderilor necesare desfășurării activității de comunicare.

Obiectivele cercetării:

- ✓ studierea teoretică a ofertelor potențial oferite de domeniul științelor educației din perspectiva introducerii software-ului educațional în logopedie;
- ✓ argumentarea imperativului de corectare a tulburărilor de limbaj în zona software-ului educațional, care contribuie activ și specific la efectele globale ale comunicării;
- ✓ găsirea specificului, condițiilor și strategiilor utile ale software-ului educațional;
- ✓ identificarea software-ului educațional adecvat elevilor cu dizabilități intelectuale;
- ✓ explorarea opticii didactice pentru implementarea unui model didactic de corectare a tulburărilor de limbaj la elevii cu dizabilități intelectuale pe exemplul software-ului educațional „Logopedix”.

Scopul cercetării: identificarea condițiilor/strategiilor didactice și metodologice de optimizare a corectării tulburărilor de limbaj la elevii cu dizabilități intelectuale prin utilizarea unui model pedagogic experimental implementat în logopedie cu aplicabilitatea software-ului educațional.

Ipoteze de cercetare

1. Se presupune că, prin integrarea software-ului educațional în logopedia

tulburărilor de limbaj ale copiilor cu dizabilități intelectuale, se obțin rezultate semnificativ mai mari decât cele obținute prin logopedia clasică.

2. Se presupune că un factor mediator și necesar în utilizarea programelor și tehnicilor informatice în terapia tulburărilor de limbaj este vârsta și gradul de handicap al copiilor.

Valorificarea teoriilor din domeniul tematicii de cercetare: Cercetarea se concentrează pe teoriile cognitiviste ale Mariei Montessori privind formarea unui comportament adecvat prin dobândirea și corectarea limbajului la elevii cu dizabilități intelectuale, cu accent pe cunoștințele memorate și dezvoltarea socială. Astfel, se susține că copilul are nevoie de stimuli și libertate de a învăța, profesorul trebuie să-l lase pe elev să-și exprime gusturile, preferințele. Un alt factor dintre conceptele sale inovatoare a fost că fiecare copil își marchează propriul ritm sau viteza de învățare și acele momente trebuie respectate. Deoarece cercetarea are ca scop introducerea software-ului educațional în logopedie, teoria instrumentală ajută la exploatarea calculatoarelor, software-ului educațional nu doar ca instrumente, canale de transmitere a informațiilor, ci și mesaje, adică factori care contribuie activ și specific prin mesaje. , prin particularitățile și modul specific de percepție pe care îl cere, la efectele globale ale comunicării.

Variabile de cercetare:

Variabile independente:

- Tip de dizabilitate intelectuală: ușoară, moderată
- Vârsta cronologică: 10 - 14 ani

Variabile dependente:

- Software educațional
- tulburări de vorbire (dislalie)

Grupa inițială de subiecți inclusă în studiu este formată din 40 de elevi ai Școlii Gimnaziale Speciale „Constantin Păunescu”, Tecuci, județul Galați, caracterizați prin:

- vârsta cronologică: între 8 - 11 ani;
- clase: a I- a – a V-a;
- gradul deficienței mintale: 40 subiecți - deficiență mintală moderată și ușoară: IQ = 35 - 70.

Notă: nivelul de dezvoltare intelectuală a subiecților (valoarea IQ-urilor) nu a fost calculat ci a fost extras din fișele personale ale copiilor depuse la secretariatul școlii.

În urma testării din stadiul inițial, pe baza depistării neînțelegerii limbajului și a celor mai frecvente tulburări de pronunție, am selectat subiecți care ulterior vor fi introduși în programul de logopedie complex, împărțiți în două grupe, astfel:

- Grup experimental - 20 de elevi cu tulburări de pronunție - participând la terapie logopedică folosind software educațional

- Grupul de control - 20 de elevi cu tulburări de pronunție - care participă la terapie logopedică folosind metode clasice (tradiționale) de corectare a sunetelor afectate.

Repartizarea elevilor în cele două grupe s-a făcut ținând cont de respectarea (pe cât posibil) a criteriului de omogenitate, în funcție de rezultatele obținute la evaluarea inițială, alături de alte criterii.

Instrumente: TEST TACL-R (Testul de ascultare Elizabeth Carrow-Woolfolk)

TACL-R este un test care se administrează individual pentru a testa înțelegerea auditivă a limbajului copiilor cu vârsta cuprinsă între 3 și 9,11 ani. Testul TACL-R constă din 120 de itemi prezentați în trei secțiuni a câte 40 de itemi fiecare. Fiecare articol constă dintr-un cuvânt sau o propoziție și un set de trei imagini adiacente, desenate în alb-negru. Una dintre cele trei imagini ilustrează semnificația cuvântului, morfemului sau structurii sintactice testate. Celelalte două imagini ilustrează fie două elemente contrastante ale conștiinței testate, fie o structură contrastantă și înșelătoare.

Examinatorul citește itemul cu voce tare, iar subiectul este instruit să indice imaginea despre care consideră că reprezintă cel mai bine sensul cuvântului, propoziției sau construcției exprimate de examinator. Nu este necesar un răspuns oral din partea subiectului. Toate secțiunile sunt administrate individual pentru fiecare subiect. Stimulul verbal corespunzător fiecărui item este prezentat oral de către examinator, iar subiectul răspunde indicând una dintre cele trei imagini. Stimulul este dat o singură dată. Dacă subiectul este reticent să răspundă, ar trebui încurajat. Dacă indică mai multe imagini, se cere să indice un singur răspuns care va fi înregistrat, chiar dacă al doilea răspuns pare a fi o corectare spontană a primului. Dacă subiectul continuă să indice mai mult de o imagine, elementul este înregistrat ca nerealizat. Răspunsurile corecte sunt notate cu 1 punct.

Testul TACL-R este sugerat a fi administrat înaintea unui test de inteligență pentru a determina tipul de test care este cel mai valabil pentru fiecare copil. Testul oferă un ghid general pentru domeniile de limbaj în care este posibil un deficit. Sunt furnizate informații generale despre nivelul de vârstă de înțelegere a structurilor gramaticale măsurat prin test. Testul poate fi folosit și pentru a măsura îmbunătățirile în limbaj. Modificările făcute de subiect pot fi urmărite pe parcursul perioadei de intervenție folosind scoruri standard. Observarea modificărilor poate ajuta specialistul să evalueze planul de intervenție, propunând ajustări în concordanță cu transformările care au avut loc.

Rezultatele testului TACL-R

Scop: evaluarea post-intervenție a nivelului de înțelegere a limbajului

Ipoteza de lucru: presupunem că subiecții din grupa LE vor prezenta un nivel mai ridicat de înțelegere a limbii decât subiecții din grupa LC, ca urmare a modificărilor pozitive datorate intervenției formative.

Tabel 1. Valori medii ale rezultatelor și testului Wilcoxon, loturi de testare-retestare LE / LC, la secțiunile de testare TACL-R

	Lot LE				Lot LC			
	Test M1	Retest M2	Z	P	Test M1	Retest M2	Z	P
Secțiunea 1 - Clase de cuvinte și relații	24.90	38.35	-3.939	0,000	24.85	33.80	-3.941	0,000
Secțiunea 2 - Morfeme gramaticale	24.15	38.50	-3.928	0,000	23.55	32.00	-3.935	0,000
Secțiunea 3 - Propoziții dezvoltate	20.25	34.80	-3.930	0,000	19.20	31.85	-3.941	0,000

Prin aplicarea testului Wilcoxon, s-a evidențiat un avans semnificativ statistic în dezvoltare la elevii grupei experimentale, la toate cele trei secțiuni ale testului TACL-R: la secțiunea Clase de cuvinte și relații ($M1 = 24,9$; $M2 = 38,35$; $Z = -3.939$; $p = 0,000$), la secțiunea Morfeme gramaticale ($M1 = 24,15$; $M2 = 38,50$; $Z = -3,928$; $p = 0,000$), la secțiunea Propoziții dezvoltate ($M1 = 20,25$; $M2 = 34,80$; $Z = -3,930$; $p = 0,000$), Pe de altă parte, elevii din grupul de control au înregistrat progrese semnificative în dezvoltare la toate secțiunile testului TACL-R: la secțiunea Clase de cuvinte și relații ($M1 = 24,85$; $M2 = 33,80$; $Z = -3,941$; $p = 0,000$), la secțiunea Morfeme gramaticale ($M1 = 23,55$; $M2 = 32,00$; $Z = -3,935$; $p = 0,000$), la secțiunea Propoziții dezvoltate ($M1 = 19,20$; $M2 = 31,85$; $Z = -3,941$; $p = 0,000$).

În etapa de testare, aplicarea testului U-Mann Whitney nu a indicat diferențe semnificative între LE/LC, cele două probele fiind omogene (tabel 1 cu diferențe LE/LC în testare). La etapa de retestare, valorile testului U-Mann-Whitney au indicat diferențe semnificative statistic între lotul experimental și lotul de control: în clasele de cuvinte și relații $U = 48.000$; $p = 0,000$), în Morfeme Gramaticale $U = 3.500$; $p = 0,000$), la Propoziții dezvoltate $U = 38.000$; $p = 0,000$) (tabel 1 diferențelor LE / LC pentru retestare).

Rezultatele obținute în cele trei secțiuni ale testului TACL-R au arătat că performanțele grupului LE sunt semnificativ superioare grupului LC în ceea ce privește abilitățile de înțelegere a limbajului, la finalul programului de pregătire, care validează ipoteza de lucru avansată la acest nivel.

Tabel 2. Valorile medii ale rezultatelor și testului Wilcoxon, loturi de testare-retestare LE/LC, în secțiunea 1- Clase și relații de cuvinte, test TACL-R

	Lot LE				Lot LC			
	Test M1	Retest M2	Z	P	Test M1	Retest M2	Z	P
Substantive	6.70	8.75	-4.128	0,000	6.65	8.05	-3.600	0,000
Verbe	4.50	6.70	-3.978	0,000	4.75	6.15	-3.817	0,000
Direcție	1.90	2.90	-3.542	0,000	1.80	2.30	-3.162	0,002
Calitate	6.20	8.75	-4.058	0,000	6.30	8.20	-4.184	0,000
Cantitate	2.30	4.60	-4.008	0,000	2.20	3.35	-3.624	0,000
Relații semantice	3.30	6.65	-3.999	0,000	3.15	5.75	-4.011	0,000

În etapa de retestare, valorile testului U-Mann-Whitney din secțiunea Clase de cuvinte și relații au indicat diferențe semnificative statistic între lotul experimental și lotul martor, valorile testului U fiind între 28.000 - 125.000 și valorile pragului fiind semnificative între 0.000 - 0,010. (tabel 2 cu diferențe LE/LC la retestare).

Tabel 3. Valorile medii ale rezultatelor și testului Wilcoxon, loturi de test-retest LE/LC, în secțiunea 2- Morfeme gramaticale, test TACL-R

	Lot LE				Lot LC			
	Test M1	Retest M2	Z	P	Test M1	Retest M2	Z	P
Morfeme-substantive	4.90	6.70	-3.880	0,000	4.50	6.20	-4.042	0,000
Morfem- verb	4.05	8.55	-3.981	0,000	3.90	6.40	-3.998	0,000
Morfem-acord substantiv-verb	2.45	2.90	-2.714	0,007	2.35	2.55	-2.000	0,046
Morfem-pronume	6.80	11.50	-3.946	0,000	6.10	8.55	-3.782	0,000
Morfeme – prepoziții	5.95	8.85	-3.844	0,000	6.70	8.30	-3.987	0,000

La etapa de retestare, valorile testului U-Mann-Whitney din secțiunea Morfeme gramaticale au indicat diferențe semnificative statistic între lotul experimental și lotul martor, valorile testului U fiind între 6.000 - 130.000 și valorile semnificației. prag între 0,000 - 0,014. (tabel 3 cu diferențe LE/LC la retestare).

Tabel 4. Valorile medii ale rezultatelor și testului Wilcoxon, loturi test-retest LE/LC, în secțiunea 3- Propoziții dezvoltate, test TACL-R

	Lot LE				Lot LC			
	Test M1	Retest M2	Z	P	Test M1	Retest M2	Z	P
Propoziții interogative	3.00	4.85	-4.130	0,000	2.90	4.50	-4.053	0,000
Propoziții negative	1.70	3.70	-3.878	0,000	1.35	3.15	-3.779	0,000
Propoziții - diateză activă, pasivă	3.05	4.70	-3.904	0,000	2.90	4.10	-3.874	0,000
Propoziții coordonate	4.35	6.45	-3.994	0,000	4.15	5.95	-4.093	0,000
Propoziții subordonate	5.55	8.65	-3.994	0,000	5.30	7.80	-4.028	0,000
Propoziții subordonate intercalate	2.60	7.05	-4.056	0,000	2.60	6.35	-3.982	0,000

La etapa de retestare, valorile testului U-Mann-Whitney din secțiunea Propoziții dezvoltate au indicat diferențe semnificative statistic între lotul experimental și lotul martor, valorile testului U fiind între 93.000 - 130.000 și valorile semnificației. prag între 0,001 - 0,031. (tabel 4 cu diferențe LE/LC la retestare).

În cadrul societății de actualitate, tehnologiile cele noi au intervenit prin modificări și au influențat pozitiv activitățile instructiv-educative din școli, devenind un mediu favorizant pentru dezvoltarea și incluziunea socială a copiilor cu deficiențe. Principiile didactice precum și strategiile de predare –învățare au avut de suportat modificări, în urma utilizării tehnologiilor informaționale și de comunicare efectuându-se o schimbare majoră a acestora. Tehnologiile de acces s-au dezvoltat foarte mult în ultimii ani, prin adaptarea tehnologiilor destinate utilizatorilor cu nevoi speciale.¹¹

În prezent, pilonii care reprezintă baza modernizării învățământului special sunt instrumentele software și hardware și capacitatea acestora de a valorifica predarea.

Potențialul metodei de instruire asistată de calculator încurajează inovația în abordarea predării și învățării și devine astfel o soluție esențială la problemele mediului educațional tradițional. Utilizarea resurselor informatice și proiectarea

¹¹ Marian Pădure, Aspecte ale utilizării tehnologiilor de acces în educația persoanelor cu deficiențe de vedere. în Preda, V., (coord.) – Elemente de psihopedagogie specială, Cluj-Napoca, Editura Eikon. 2007. pp.65.

produselor educaționale în demersul pedagogic este una dintre cele mai importante sarcini de rezolvat de învățământul special contemporan, problema fiind cercetată în domeniul formării asistate de calculator (IAC) care este un element constitutiv al tehnologiei informației și comunicațiilor.

Metoda de instruire asistată de calculator este încorporată în setul complex de tehnici și strategii de predare interactivă. Software-ul educațional, produsul formării asistate de calculator, nu are ca scop modificarea conținutului predării. Aplicat pe diferite căi operaționale (individual, de grup, frontal, intra și extracurricular), softul educațional diversifică activitatea didactică, modifică rolul profesorului, favorizează dobândirea deprinderilor teoretice și practice în învățare.

În urma studiilor cu privire la trăsăturile specifice ale comunicării la copii cu probleme de intelect, cercetătorii au stabilit câteva particularități generale:

- Prezența masivă a acestor tulburări la elevii din clasele primare;
- Caracterul multiaspectual (de polihandicap) al tulburărilor, determinat de afectarea concomitentă la același individ a mecanismelor și instrumentelor de comunicare;
- Asocierea tulburărilor în cauză cu alte deficiențe de dezvoltare, determinate de malformațiile aparatului fonoarticular, tulburările respiratorii de psihomotricitate și senzoriale, legate de specificul proceselor psihice care determină gradul înalt de rezistență la procedurile de terapie.¹²

Elevilor cu deficiențe mintale le este foarte greu să înțeleagă interesele partenerului de comunicare și să raporteze interesele personale la cele ale colectivului. Particularitățile dezvoltării psihice și verbale fac dificilă comunicarea nu doar cu semenii, ci și cu adulții cu rol important în viața lor ceea ce are un impact negativ asupra poziției copilului în colectivul semenilor, alimentează atitudinea negativă și intoleranța față de cei din jur, formează calități indezirabile de caracter.

Caracteristic pentru copilul cu deficiență mintală este limbajul oral prin apariția unor neclarități atât în pronunțarea cuvintelor consonantice, cât și în cazul enunțării propozițiilor și frazelor ce implică o gândire profundă și vehicularea unor informații complexe. De asemenea, la deficientul mintal ritmul vorbirii este afectat, ritm care poate fi prea lent, sau prea rapid.

În ce privește aspectul semantic se remarcă dificultățile în definirea cuvintelor – noțiuni în descrierea caracteristicilor unor noțiuni, precum și probleme în utilizarea sinonimelor și antonimelor. Referitor la aspectul morfologic, precum remarcă predominanța substantivului față de celelalte părți ale vorbirii, fenomen ce se menține mult timp datorită gândirii concrete a deficientului mintal. În cadrul particularităților gramaticale ale limbajului se constată: folosirea construcției

¹² Doru Vlad Popovici, Dezvoltarea comunicării la copii cu deficiențe mintale. București, Editura Pro Humanitate, 2000. pp.303.

verbale la întâmplare, existența unei anumite rigidități, dezacorduri frecvente, folosirea de propoziții, fraze incomplete, incorecte, de cele mai multe ori existând enunțuri scurte, chiar eliptice, folosirea greșită a genitivului incorectă folosire a singularului și pluralului, omiterea cuvintelor de legătură, a prepozițiilor și conjuncțiilor.¹³

Tehnologiile de acces au creat premisa accesului la informație a unui grup de persoane cu un potențial de dezvoltare și susținere a valorilor moderne, dar pentru aceasta este nevoie ca și societatea să se adapteze cerințelor persoanelor cu dizabilități. Lista tehnologiilor de acces nu este una fixă, fiecare tehnologie este unică pentru fiecare persoană cu dizabilități în parte. Totodată, nu există un scenariu, un șablon sau o formulă care poate oferi soluții clare în ceea ce privește educația specializată a persoanelor cu dizabilități, dar se pot folosi metode, modele și tehnologii combinate, astfel încât să fie pus în valoare potențialul activ al persoanei cu dizabilități și să fie atinse obiectivele educaționale, profesionale și sociale.¹⁴

„Progrese vizibile se pot observa la copiii cu deficiență în urma utilizării unor aplicații specializate în informatică.”¹⁵

„Calculatorul nu poate să înlocuiască partea umană, mai exact, intervenția profesorului, dar acesta din urmă poate aduce beneficii în capacitatea de a citi a copiilor respectiv a adulților cu dificultăți de învățare utilizând computerul. Atenția este mai bine menținută pe parcursul terapiei când este utilizat computerul, astfel că exersarea citirii este corelată și cu alte laturi ale limbajului respectiv activități intelectuale. Ca în toate lucrurile existente sunt și limite în folosirea calculatorului în această arie curriculară în mod deosebit cele care țin de distingerea corectă a unor grupuri de litere, discriminare auditivă, coordonare oculo-motorie slabă, control limitat al mișcărilor ochilor de la stânga la dreapta paginii, aceeași literă de început, de sfârșit, sau aceeași plasare în frază. La calculator, la interfețele specializate, la programele lui apelează tendința reeducativă precum niște medii de reeducare. Acesta se bazează pe utilizarea unor instrumente noi și foarte specializate, sau modele vechi. Pe baza acestor instrumente informatice procesul de adaptare și integrare școlară a copiilor cu deficiențe este mult ușurat, iar tendința de a folosi calculatorul, respectiv instrumentele de scriere, de calcul pot servi drept elemente auxiliare prețioase pe perioada școlarizării. Aceste instrumente nu sunt rezervate doar copiilor cu deficiențe severe.

Ca și inductori ai raționamentului și ai creativității tendința instrumentală

¹³ Iolanda Tobolcea, *Tehnici audio-vizuale moderne în terapia logonevrozei*. Iași, Ed. Universității "Al. I. Cuza". 2013. pp. 216. ISBN/COD:973-85601-0-1

¹⁴ Adrian Roșan, *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*. Iași, editura Polirom, 2015. ISBN:978-973-46-5305-8. pp. 499.

¹⁵ Alois Gherguț, *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*. Iași: Editura Polirom, 2013. pp. 372. ISBN: 978-973-46-3386-9.

transformă calculatorul și programele lui în acești inductori. Această tendință are ca scop structurarea gândirii, dezvoltarea strategiilor și a plăcerii de a crea și nu dobândirea de noi cunoștințe, aici fiind vorba despre ideea de a învăța să înveți și de a învăța să crezi. Manipularea unor obiecte după anumite criterii/reguli devine un univers al copilului. Persoanele cu dizabilități sunt ajutate de către IAC în a-și depăși starea de deficiență, să devină mai puțin dependente și să-și dezvolte deprinderile și capacitățile personale. Dar în realitate au existat situații în care aceste efecte nu au fost benefice și nu au fost posibile în toate situațiile. Trebuie luată în calcul concordanța dintre necesitățile beneficiarilor și exigențele tehnologiei, concordanță scăpată din vedere când anumite organizații s-au gândit să doneze computere unităților școlare ce integrau copiii cu cerințe educaționale speciale.”¹⁶

Este dificil să estimăm rolul tehnologiei moderne, în special cel al calculatoarelor, în societatea noastră. Acesta este și managerul de zbor de la aeroport sau gară, și diagnosticianul în spitale și clinici, îl întâlnim în bănci și oficii poștale, în fabrici și întreprinderi. Viteza și precizia calculatoarelor pot rezolva multe probleme în timp record. Computerul stochează o cantitate uriașă de informații, care este incomparabilă chiar și cu cea a bibliotecilor. Uneori de viteza de prelucrare a informației depinde chiar viața omului. Este importantă, de asemenea, utilizarea calculatorului ca mijloc educațional. Orice copil de 3 ani poate fi învățat să lucreze la un nivel elementar pe calculator. Și câte programe, soft-uri educaționale există în acest moment! Nu toți părinți sunt erudiți, iar calculatorul poate fi un bun asistent la matematică, limbi străine și cea maternă, să nu mai vorbim de dezvoltarea logicii, gândiri rapide. Dar jocuri pe calculator? Mii de fete și băieți sunt scufundați într-o lume de basme și aventură. Putem face o listă lungă de „calități” ale calculatorului. Cu respectarea normelor de siguranță calculatorul poate deveni un prieten de încredere și ajutor. Și, ceea ce este important, lucrul pe calculator este accesibil persoanelor cu CES – indiferent dacă vorbim despre cei cu deficiențe senzoriale (de auz sau de văz), motrice, dificultăți de învățare etc., putând fi folosit și în terapii specifice pentru cei cu tulburări de limbaj, de comportament sau dificultăți de învățare.”¹⁷

„În urma dezvoltării societății actuale, tehnologiile informaționale sunt utilizate cu succes în diferite specializări ale activității omului precum și în terapiile specifice de recuperare, de educare, de integrare a copiilor cu cerințe educaționale speciale. Este deosebit de necesar în lucrul cu copii cu cerințe educaționale speciale utilizarea calculatorului, deoarece acesta este unic de individualizare, ameliorarea

¹⁶ Alois Gherguț, *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*. Iași: Editura Polirom, 2013. pp. 372. ISBN: 978-973-46-3386-9

¹⁷ Petrescu, P.R., Ștefan Pacearcă. *Utilizarea TIC în procesul de predare – învățare în clasele care includ elevi cu C.E.S.*. Brașov. 2011. pp. 13.

procesului de învățare. Pentru acești copii coordonarea manuală este deficitară deoarece sunt afectate ariile cognitive și motivaționale. Interesul scăzut pentru învățare, motivația extrinsecă care e predominantă, al elevilor cu cerințe educaționale speciale, duce la adaptarea dificilă la mediul educațional. Copiii cu cerințe educaționale speciale au o concentrare fluctuantă, nu reușesc să-și adapteze capacitățile volitive la cerințele educaționale.

Prin utilizarea calculatorului se facilitează transmiterea unor trăiri afective, transmiterea unor emoții, atitudini, sentimente ceea ce contribuie la dezvoltarea vieții afective a acestor copii. Imaginea devine un suport ce oferă cunoștințe și facilitează înțelegerea acestora, pentru elevii cu dificultăți de comunicare. Comunicarea orală se va baza pe imaginile suport, în inițierea comunicării scrise. Lumea copilului este îmbogățită cu imagini pe ecran, fixe, mobile, ceea ce duc la dezvoltarea percepțiilor, reprezentărilor facilitând comunicarea cu ceilalți copii”¹⁸.

¹⁸ Iolanda Tobolcea, Adina Karner-Huțuleac, *Terapia logopedică – Implementarea mijloacelor informatice*, Iași, Editura Universității "Al. I. Cuza", 2010. pp. 42. ISBN: 978-973-703-555-4

**ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL ÎN DOMENIUL TEHNOLOGIILOR
INFORMAȚIONALE ȘI COMUNICAȚIONALE CU MIJLOACELE SERVICIILOR SOCIALE WEB 2.0**

CZU 37.013.5+371.33:004.738+37.091

Diana Moglan

conf. univ. dr., Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
(email: mogdiana@gmail.com)

Rezumat. *Articolul reflectă opțiunile de utilizare a serviciilor sociale Web 2.0 pentru organizarea procesului educațional în instituție de învățământ superior. Serviciile web 2.0 sunt folosite pentru a organiza accesul deschis la resursele informaționale, discutarea colectivă a diverselor probleme și colaborarea studenților la un proiect educațional, asigurarea unei comunicări prompte și de încredere între studenți și profesor, promovarea testelor și sondajelor pentru a identifica un nivel mediu de cunoștințe sau determina atitudinea studenților față de orice problemă. Pe baza exemplelor concrete se descrie utilizarea serviciilor sociale Web 2.0 pentru elaborarea materialelor educaționale și plasarea lor în rețeaua Internet, pentru organizarea interacțiunii participanților la procesul educațional și informarea cu privire la rezultatele efectuării sarcinilor practice.*

Cuvinte cheie: *procesul educațional, servicii sociale Web 2.0, tehnologii informaționale și comunicaționale, activități educaționale pe Internet.*

*

Abstract. *The article reflects the options for using Web 2.0 social services for organizing the educational process in a higher education institution. Web 2.0 services were used to organize open access to the information resources, to discuss issues collectively and to collaborate with students on the training project, to provide prompt and reliable communication between students and the teacher, passing tests and interviews to identify the intermediate level knowledge or to determine the attitude of students to some problem. Based on concrete examples, the use of Internet services for developing educational materials and placing them on the Internet, for organizing the interaction of participants in the educational process and informing about the results of performing practical tasks is described.*

Key words: *educational process, Web 2.0 social services, information and communication technologies, educational activities on the Internet.*

În prezent predomină conceptul de valorificare a Internetului prin serviciile sociale de rețea Web 2.0. Implementarea sarcinilor educaționale cu utilizarea serviciilor sociale Web 2.0 se bazează pe utilizarea unor astfel de mecanisme și particularități, cum ar fi dialogul, sprijinul reciproc, schimbul de cunoștințe, tendință creativă a activității, lucrul în grup, dorința de autorealizare și proiectarea propriului mediu în rețeaua Internet.

La serviciile sociale Web 2.0 se referă:

- bloguri și microbloguri;
- rețele de socializare;
- wiki;
- depozite de conținut media;
- sisteme sociale de căutare și serviciile marcajelor sociale.

Serviciile sociale Web 2.0 sunt folosite în mediul educațional pentru¹:

- facilitarea procesului de învățare, prin mărirea receptivității și a gradului de asimilare a cunoștințelor;
- monitorizarea procesului de instruire și a rezultatelor obținute de instruiți;
- mărirea productivității: colectarea, stocarea și manipularea datelor, poștă electronică, acces la Internet, procesarea de texte etc.

Serviciile sociale de rețea permit crearea un mediu informațional și educațional în principiu nou, în care poate fi realizată "cooperarea" și comunicarea intensă între participanții la procesul educațional, trecerea de la învățare la autoinstruire, oferirea accesului deschis pentru toți studenții la resursele informaționale, organizarea învățării diferențiate și celei bazate pe probleme, asigurarea continuității procesului educațional și activitatea în comun a studenților între ei și profesorul².

La organizarea procesului educațional în auditoriu și în afara auditoriului rămâne importantă nu numai activitatea individuală, ci și cea comună a studenților. Serviciile sociale de rețea fac posibilă realizarea eficientă a unei astfel de interacțiuni informaționale, organizarea productivă și interesantă a activității independente, ceea ce se manifestă prin creșterea interesului studenților pentru învățare, dezvoltare a aptitudinilor de învățare, gândire critică și aplicare creativă a cunoștințelor obținute.

Serviciile sociale Web 2.0 sunt studiate și utilizate în cadrul orelor de laborator la disciplina „Tehnologia informației și a comunicațiilor în învățământ” de studenții domeniului de formare profesională 141 „Educație și formarea profesorilor” (specialități: matematică și informatică, informatică).

Tematica orelor de laborator își propune să dezvolte și să aprofundeze interacțiunea dintre componentele tehnologiei informației și a comunicațiilor, pe de o parte și mediul academic, pe de altă parte, ținând cont de avantajele pe care

¹ Chiriac Tatiana, *Instrumente web 2.0 în educație*, în *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*. Materialele conf. șt. anuale a profesorilor și cercetătorilor UPS „Ion Creangă”. Chișinău: Tipogr. UPS „Ion Creangă”, seria 18, vol. 1, 2016. p. 201-205.

² Moglan Diana, *Integrarea tehnologiilor Web 2.0 în procesul educațional al învățământului superior*, în *Probleme actuale ale didacticii științelor reale*. Materialele conf. științifico-didactică națională cu participare internațională, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, 11-12 mai 2018, pp. 189-192.

oferă utilizarea comunicării pe Internet în domeniul educațional: creșterea motivației și interesului studenților pentru cunoaștere, încurajarea învățării prin cooperare, lucru în echipă, dezvoltarea competențelor în cercetare, îmbunătățirea relației profesor-student printr-o comunicare permanentă, comunicarea între profesori pe teme comune de interes³.

În procesul de studiere a disciplinei „Tehnologia informației și a comunicațiilor în învățământ”, studenții se familiarizează cu principiile și modalitățile posibile de integrare a serviciilor sociale de rețea în procesul educațional. În plus, însușirea conținutului cursurilor de laborator permite studenților – viitorilor profesori să dobândească abilități în proiectarea, organizarea și monitorizarea procesului educațional bazat pe serviciile sociale Web 2.0, abilitatea de a organiza în mod eficient procesul de colectare și prelucrare a informațiilor în scopuri educaționale, alegerea strategiilor de prezentare a materialelor educaționale în funcție de necesitățile și particularitățile individuale ale subiecților de instruire, abilități în adaptarea serviciilor educaționale online în activitatea didactică.

Studenții, fără a poseda cunoștințe speciale în domeniul tehnologiilor informaționale, obțin nu numai acces la colecții deschise de resurse educaționale electronice din rețeaua Internet, dar și iau parte la formarea propriului conținut educațional de rețea. Studiind serviciile sociale Web 2.0, studenții domeniului de formare „Educație și formarea profesorilor”, ca viitorii profesori, se pregătesc de fapt pentru implementarea următoarelor activități profesionale: organizarea și implementarea activităților de comunicare ale instruiților; utilizarea resurselor educaționale din Internet în procesul educațional; autodezvoltarea și autoperfecționarea calităților profesionale; crearea unor noi resurse educaționale online.

În cadrul disciplinei „Tehnologia informației și a comunicațiilor în învățământ”, studenții domeniului de formare „Educație și formarea profesorilor” studiază serviciile sociale Web 2.0 utilizate la organizarea procesului educațional. Această disciplină este dirijată cu ajutorul sitului educațional, elaborat pe baza serviciului Google Sites (<https://sites.google.com/site/usarbtic/>).

Conținutul sitului este reprezentat printr-un set din doisprezece lucrări de laborator, care includ materialul teoretic necesar, instrucțiuni pentru îndeplinirea sarcinilor, prezentări electronice pentru anumite teme, instrucțiuni video pentru lucrul cu serviciul studiat și o listă cu link-uri la materialele de referință (fig. 1).

³ Moglan Diana, *Organizarea pregătirii profesionale a studenților cu mijloacele serviciilor sociale Web 2.0 prin prisma instruirii adaptive în cadrul disciplinei „Tehnologia informației și a comunicațiilor în învățământ”*, în *Organizarea instruirii profesionale adaptive în instituțiile de învățământ superior*. Bălți: Tipografia din Bălți, 2019, pp. 145-162.

În cadrul disciplinei „Tehnologia informației și a comunicațiilor în învățământ” la orele de laborator sunt studiate următoarele servicii sociale Web 2.0:

1. Google Drive. Lucrul în comun la redactarea documentelor.
2. Crearea sitului personal cu ajutorul instrumentelor Google.
3. Marcarea socială a resurselor Web.
4. Serviciul de păstrare a marcajelor Symbaloo. Crearea unei suprafețe de lucru personale în Internet (webmix).
5. Crearea unei prezentări multimedia cu ajutorul instrumentelor PowerPoint, Prezi, Beautiful.ai.
6. Crearea chestionarului și testului cu ajutorul formularelor Google.
7. Elaborarea sarcinilor interactive cu ajutorul serviciului LearningApps.
8. Dezvoltarea resurselor video educaționale. Crearea de screencast în scopuri educaționale cu ajutorul serviciului Screencast-O-Matic.
9. Crearea și umplerea unui blog educațional, utilizând platforma Blogger.
10. Crearea scării timpului (timeline) în scopuri educaționale cu ajutorul serviciilor Timeline JS, Timetoast, Time.graphics.
11. Elaborarea jocurilor de învățare cu ajutorul serviciului Kahoot.
12. Crearea sitului unei instituții de învățământ.

Fig. 1. Pagina principală a disciplinei “TIC în învățământ”.

Cu scopul verificării nivelului de pregătire a studenților pentru studierea conținutului disciplinei, se realizează un sondaj electronic de intrare, care oferă informații pentru adaptarea conținuturilor la specificul grupului respectiv de studenți. Sondajul are ca scop evaluarea următorilor indicatori cheie ale nivelului de pregătire a studenților de a utiliza TIC și serviciile sociale Web 2.0 în activitatea profesională ulterioară:

1. Autoevaluarea nivelului propriu de alfabetizare digitală.
2. Autoevaluarea nivelului de însușire a metodelor de utilizare a TIC în procesul educațional.

3. Conștientizarea importanței și însușirii abilităților de utilizare TIC și a serviciilor sociale Web 2.0 în activitățile profesionale ulterioare.

Pentru activitatea individuală a studenților au fost elaborate o serie de sarcini practice. În timpul orelor de laborator, studenții primesc sarcini practice pentru crearea diferitor tipuri de materiale educaționale, folosind servicii sociale Web 2.0 – prezentări, sondaje, teste, scări de timp, jocuri online educative, screencast-uri etc. Discuțiile și susținerea sarcinilor pe teme aparte ale disciplinei se desfășoară de obicei în prezența grupului academic.

Vom prezenta unele exemple de însărcinări practice.

Sarcina practică: Elaborarea unui panou interactiv cu resursele online informaționale din domeniul informaticii sub forma de hyperlink-uri către materialele educaționale online folosind serviciul Symbaloo (fig. 2).

Obiectivele efectuării acestei lucrări sunt următoarele:

- studierea principiilor de creare a unui webmix;
- studierea instrumentelor serviciului online Symbaloo pentru crearea webmixului;
- crearea unui webmix pe Symbaloo pe baza siturilor preferate.
- crearea unui webmix pe Symbaloo pe baza siturilor cu conținut instructiv pentru o lecție la matematică sau informatică, divizarea lor pe grupe și includerea în webmix resurselor de diferit format: text, prezentări electronice, audio, video etc.

Fig. 2. Webmix cu resursele online din domeniul educatiei.

Sarcina practică: Crearea scării timpului (timeline) în scopuri educaționale. Scara timpului este o aplicație web, care permite utilizatorilor să vizualizeze, să

creeze, să compare și să distribuie diagrame interactive. Aceste scări de timp pot fi însoțite nu numai de comentarii text, ci și de fotografii, videoclipuri, link-uri către resurse Internet.

Obiectivele efectuării acestei lucrări sunt următoarele⁴:

- studierea serviciilor Web 2.0 pentru crearea scării timpului (Timeline JS, Timetoast, Time.graphics);
- elaborarea unui scurt plan (șablon) pentru scara timpului pe care o vor crea studenții în scopuri educaționale și aranjarea pe scara timpului a cel puțin 10 evenimente cu descrierea lor prin text, imagini, video și referințe;
- crearea scării timpului (timeline) și publicarea ei pe situl personal a studentului;
- analiza serviciilor Timeline și evidențierea avantajelor și dezavantajelor fiecărui serviciu.

La orele de laborator studenții împreună cu profesorul studiază instrumentele serviciilor Internet pentru crearea unei scări de timp la tema „Oameni remarcabili din matematică”. Pentru organizarea lucrării practice studenților le-au fost oferite materiale sub formă de text (o scurtă biografie a matematicienilor), video (fapte interesante din viața matematicienilor) și link-uri la informații suplimentare despre descoperirile făcute în domeniul matematicii. Până a începe lucrul, studenții sunt înregistrați sau se autorizează, utilizând adresa proprie de e-mail sau diferite rețele sociale.

Următoarele servicii au fost utilizate la crearea scării timpului:

1. Serviciul Timeline JS (<http://timeline.knightlab.com>).

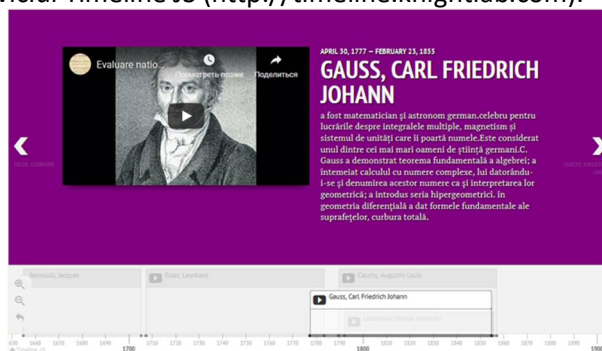

Fig. 3. Scara timpului realizată în Timeline JS.

⁴ Moglan Diana, *Serviciile Internet pentru organizarea procesului educațional și lucrului independent a studenților în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale*, în *The Use of Modern Educational and Informational Technologies for the Training of Professional Competences of the Students in Higher Education Institutions*: scientific-practical conference with international participation, Universitatea de Stat A. Russo, Bălți, 7-8 decembrie 2018, pp. 20-27.

2. Serviciul Timetoast (<https://www.timetoast.com/>).

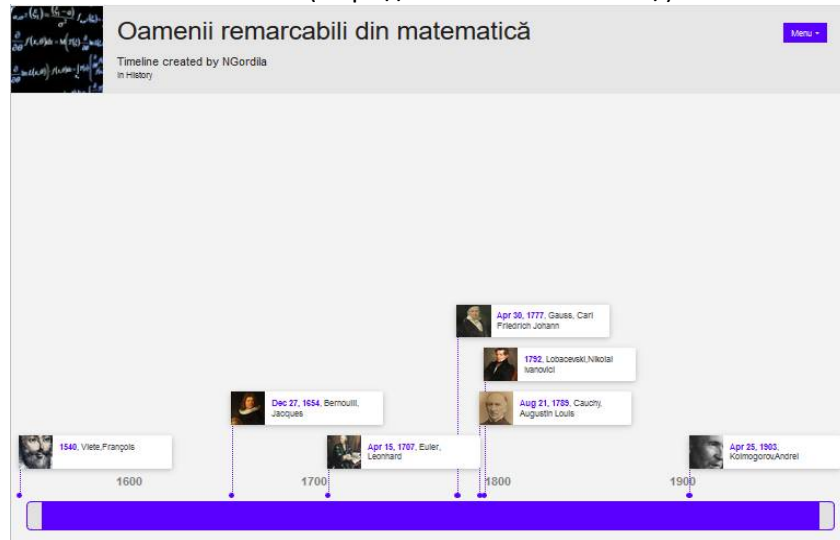

Fig. 4. Scara timpului realizată în Timetoast.

3. Serviciul Time.graphics (<https://time.graphics>).

Fig. 5. Scara timpului realizată în Time.graphics.

În continuare studenții creează independent scări de timp la temele educaționale (de exemplu, „Istoria sistemelor de operare”, „Marile descoperiri în matematică”, „Evoluția mașinilor de calcul”).

Pe lângă serviciile menționate există multe alte servicii sociale Web 2.0, care oferă o gamă largă de instrumente și mijloace pentru organizarea procesului educațional. Serviciile sociale Web 2.0 pot fi utilizate la formarea unei rețele educaționale, care se caracterizează prin accesibilitatea tuturor participanților

cointeresați din cadrul procesului educațional indiferent de timp și loc.

În cadrul studierii disciplinei „Tehnologia informației și a comunicațiilor în învățământ” studenții au menționat, că mobilitatea și accesibilitatea diferitelor servicii online Web 2.0, care le permit să prezinte și să proceseze informații în diferite forme și formate și ulterior să le publice pe Internet, contribuie la îmbunătățirea motivației personale a studenților de a învăța conținutul disciplinei.

Prin organizarea studierii serviciilor sociale Web 2.0 la orele de laborator la disciplina „Tehnologia informației și a comunicațiilor în învățământ” a fost stimulat interesul studenților la însușirea de sine stătătoare a diferitor categorii de servicii sociale, la trăsăturile și capacitățile lor pedagogice, au fost dezvoltate abilitățile studenților de a selecta corect serviciul online și de plasa în mod corect informații educaționale în el, în dependență de sarcinile preconizate.

Pe baza analizei rezultatelor obținute putem face următoarele concluzii: procesul educațional organizat în acest mod va conduce nu numai la rezolvarea sarcinilor pedagogice de bază, dar și va ridica nivelul de motivație a studenților pentru studierea conținutului disciplinei și îmbunătățirea calității cunoștințelor studenților; crearea unui proces integru de învățare, utilizând serviciile Web 2.0, va fi eficient dacă rezistența studenților la învățarea online va fi redusă, ceea ce este posibil dacă vor fi luate în considerare particularitățile și necesitățile individuale ale studenților.

Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
ediție semestrială, seria științe umanistice, nr. 2 (22), 2025

~ Semnale editoriale, prezentări, recenzii / Editorial signals, presentations, reviews ~

The scientific bulletin of the State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu" from Cahul
half-yearly edition, humanities series, no. 2 (22), 2025

RECENZIE LA CARTEA DE POEZII *DRUMUL VIEȚII* DE ANTON MOSCOVCIUC

CZU 821.135.1+82.09+801.95

Victor Axentii

conf. univ. dr., Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul
(email: axen55@mail.ru)

Cartea de versuri *Drumul vieții* este o a doua apariție editorială a împătimitului de poezie Anton Moscovciuc, care se caracterizează prin maturitate poetică, adică printr-un proces continuu de perfecționare, autorul devenind mai înțelept, mai conștient de propriile sale resurse creative și mai capabil să comunice emoții și idei într-un mod autentic și semnificativ.

Autorul utilizează un limbaj mai bine lucrat, cu nuanțe și imagini care reflectă complexitatea sentimentelor și ideilor.

Frumos zice în *Introducere* semnatarul volumului: „Omul de artă o fi un intermediar între Har și mirean. Ceea ce primim fără plată, fără plată oferim altora. Inspirației, pentru a o „materializa”, îi închinăm *nehodina*, izolarea, refuzul ofertelor de tot soiul ale veacului tău ce nu s-a mai repeta.”

În potrivire cu această frază, noi interpretăm că artistul are o misiune specială, una aproape sacră. El poate fi văzut ca un „canal” prin care ideile divine sau sublime pot ajunge la lumea pământească, iar arta este modul prin care aceste „haruri” se manifestă și ajung la ceilalți.

Și mai spune autorul că, în toată viața matură, și-a câștigat pâinea nu din scris, poezia fiind doar o pasiune.

Subscriem și adăugăm – rare sunt cazurile când un manager (în limbaj modern, fie spus) aflându-se în fruntea unei școli, rutinat mereu, să amintească comunității că e nevoie și de grija sufletului. Doar prin artă, prin creația oferită...

Poezia „Copilăria” deschide cartea *stihurilor*. E o poezie melancolică și nostalgică, în care autorul reflectă asupra amintirilor din copilărie și asupra contrastelor dintre momentele plăcute și cele mai dificile ale acelei perioade.

Versurile de început aduc în fața cititorului o imagine a acestei vârste ca fiind „amară-dulce”, un amestec de sentimente contradictorii. „Soare mult” și „drumuri colbăite” sugerează o perioadă de libertate, dar și de dificultăți.

Glasul mamei și imaginea „cânepei rupte de valuri” adâncesc contrastul între fericirea copilăriei și greutățile cotidiene ale vieții rurale. Mama apare ca o figură de protecție, dar și de neliniște, având grijă de copil și, totodată, fiind preocupată de pericolele din jur.

Poezia „In Memoriam” este un omagiu adus lui Nicolae Sulac, pentru impactul său asupra culturii românești și pentru profunzimea cântului său.

Vocea lui este descrisă ca una divină, ce „ridică nimburi” și care răsună pe pământ, aducând un omagiu tradițiilor latine, dar și spiritualității. **Glasul de spovedanie** este o metaforă pentru puritatea și sinceritatea cântecelor lui N. Sulac.

Finalul poeziei subliniază ideea că în muzica populară există un **făgaș al reînvierii**, o continuare a tradiției prin arta cântului. „Vatra noastră, a iertării” evocă ideea unui spațiu sacru al comuniunii și reconciliării, în care arta și cântecul joacă un rol esențial.

E de remarcat că registrul tematic al plachetei de versuri este destul de variat. Autorul abordează teme, cum ar fi condiția umană, iubirea, moartea, trecerea timpului, natura, omenia, credința. Domnia sa reîntoarce aceste teme dintr-o perspectivă destul de matură, adesea cu o înțelegere mai profundă și mai nuanțată a realității.

Actuale și concludente în această ordine de idei sunt versurile din poezia Credință sau putere (cu aluzie la marea învățătură a lui Isus): „Căci omul nu va birui prin putere.”- această afirmație este o adevărată axiomă, care subliniază gândul că forța fizică nu este suficientă pentru a asigura mersul înainte (de ce nu și al omenirii?), implică ideea că adevărata putere provine din alte surse, precum înțelepciunea, virtutea, spiritualitatea.

Poezia *Nu mai privesc lumea cu ochii de cândva* evocă o introspecție profundă asupra trecerii timpului, a schimbărilor interioare și a percepției asupra lumii; se sugerează ideea că, în ciuda ciclicității naturii și a veșniciei unor elemente (vânturi, iarbă, rândunele), subiectul nu mai poate experimenta aceleași senzații ca înainte; se exprimă reverența față de măreția și divinitatea lumii, sugerând că totul, de la stele la moarte, este parte a unui plan mai mare, subliniind „slava” și „minunea” vieții, dar, în același timp, faptul că frumusețea este efemeră și trece.

Strofele finale reflectă un regret sau o întrebare despre locul propriu în acest ciclu. „Unde am fost în zile trăite?” sugerează o căutare a unui sens sau o nostalgie după „glia” natală, după locurile și momentele ce păreau pline de frumusețe, liniște și autenticitate. Aici, autorul este marcat de faptul că, deși trăirea și memoria sunt legate de un anumit loc sau de o anumită stare, aceste momente par acum îndepărtate sau insuficiente pentru a-l satisface pe deplin.

Per ansamblu, poezia explorează tema trecerii timpului, a schimbării percepției și a dorului de un ideal sau o puritate pierdută, în fața unei lumi care continuă să se desfășoare, dar nu mai este văzută cu aceleași ochi ca în trecut.

În poezia *Mamei*, imaginile sunt puternice și pline de simbolism: în accepția autorului, icoana în tradiția creștină, este o fereastră către lumea spirituală, o reprezentare a sfinților și a lui Dumnezeu. Faptul că „Mama” iese din icoană în ziua de sărbătoare, în concepția autorului, sugerează o apropiere specială între lumea

pământească și cea cerească, o comuniune între credincioși și divinitate.

În concluzie punctăm: autorul explorează, în manieră proprie, teme precum condiția umană, iubirea, moartea, trecerea timpului, natura, omenia și credința. El abordează aceste subiecte dintr-o perspectivă matură, oferind adesea o înțelegere mai profundă și complexă a realității.

RECENZIE LA CARTEA DE POEZII *CONFESIUNI ALBE* DE ANTON MOSCOVCIUC

CZU 821.135+82.09+801.95

Victor Axentii

conf. univ. dr., Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul
(email: axen55@mail.ru)

Volumul de poezii *Confesiuni albe* al lui Anton Moscovciuc reprezintă o explorare sinceră și delicată a sentimentelor și reflecțiilor umane. Cu un limbaj curat și imagini sugestive, autorul reușește să capteze esența vieții și complexitatea emoțiilor, de la iubire și dorință până la melancolie și introspecție filosofică.

Fiecare poezie din acest volum este o invitație de a pătrunde în universul personal al autorului, care se remarcă prin autenticitate și sensibilitate.

Versurile sale, lirice, metaforice, directe, creează o atmosferă optimistă, pe alocuri melancolică și incitantă, care rezonază cu cititorul.

Poezia *Dumnezeu, zidindu-mă cum sunt* este o frumoasă meditație asupra identității individuale în raport cu cea națională, realizată printr-un limbaj poetic bogat, metaforic și tematic precum destinul, credința și apartenența la un neam („*Dumnezeu ca creator și ghid...*”, „*Iar neamul, împlinindu-mă cum sunt, M-a înzestrat cu doina veșniciei*” ...).

Prin temele abordate - natură, dragoste, dar și frământările lăuntrice, de meditație, autorul dă naștere unui univers poetic complex și captivant.

Astfel, în *Fragmente netrăite*, Anton Moscovciuc explorează teme de iubire, dorință, regrete („*Anul a îmbrăcat femeia în roș...*”, „*Un început de vară zbuciumată / În căutări și-n rătăcirii*”), astfel că versurile sugerează o perioadă tumultuoasă, o vară a neliniștilor și căutărilor interioare, subliniind căutarea unui sens sau a unor împliniri).

Stilul poetic al autorului se manifestă prin alegerea iscusită cuvintelor, a metaforelor, a ritmului etc. Autorul folosește în creația sa un registru familiar, apropiat de vorbirea cotidiană, ceea ce conferă textelor o autenticitate și o sinceritate deosebite, cum ar fi, de exemplu, în poezia *În numele cuiva*, în care atestăm imagini simple *întoarse buzunare, nepoțel mânjit, desculț*, iar versurile au un ritm regulat și o măsură bine definită, ceea ce subliniază muzicalitatea textului și ușurează memorarea.

Imaginile poetice joacă un rol esențial în creația autorului, contribuind la adâncimea și expresivitatea textului. În poezia *Contraste* imaginile vizuale stimulează închipuirea cititorului, evocând stări complexe: *stropi de ploaie, vântul care șuieră, focul din cămin...*; e surprinzătoare imaginea *oglinzii* din odaie -- un simbol al introspecției, al confruntării cu sine însuși. Imaginea reflectată în oglindă

dezvăluie o stare de spirit melancolică. Astfel, prin intermediul imaginilor poetice expresive, autorul reușește să transmită o stare emoțională complexă, o luptă interioară între lumină și întuneric, între speranță și disperare.

Un șir de poezii explorează tema vocației de învățător, prezentând-o ca pe o misiune sacră, plină de sacrificii și satisfacții profunde.

Se subliniază ideea că vocația de învățător este o „pâine amară”, dar și un „leac”, sugerând că, deși dificilă, este esențială și aduce o satisfacție profundă; se face o paralelă cu apostolii, ridicând profesia la rang de misiune spirituală - *Proaspătul învățător*.

În poezia *Veteranii scolii* se aduce un omagiu învățătorilor cu experiență, care și-au dedicat viața educației. Ei sunt prezentați ca „bunici” și „învățători”, subliniind rolul lor de mentori și modele pentru elevi.

Stihurile din *Învățătorul* fac referință la chemarea interioară, la pasiunea și devotamentul total față de profesie. Se face o paralelă cu Scriptura, subliniind importanța și valoarea educației.

Versurile *Rostei o dată-n an cuvântul „școală”/ Patetic ca un mare diplomat...* se raportează la faptul că alte profesii pot avea discursuri pompoase despre școală, dar nu depun munca efectivă.

E notabil mesajul poeziei *Doar învățătorul* prin care autorul ridică dascălul la rang de salvator al societății, capabil să scoată țara din „mocirlă”; se face o paralelă cu Isus, „învățătorul”, subliniindu-se rolul etic și moral al profesiei. Autorul relevă importanța educației pentru viitorul națiunii, iar profesia trebuie mult onorată: *Ridică-ți, Țară, învățătorul/Pe tron de aur și mărgean...*

Poezia *Osho, prelegeri* este originală în forma sa și este inspirată din temele centrale ale învățăturilor lui Osho.

Versurile „*Ci-mi pierd aroma, prospețimea, / Cad din propria-mi balanță*” subliniază pericolul de a se conforma mulțimii și de a-și pierde identitatea. Osho a pledat pentru o viață trăită în acord cu sine, în afara normelor și așteptărilor sociale. Dorința de a naște „*un alt faur / Fără reguli în esență*” reflectă aspirația către o viață trăită dincolo de constrângeri și limitări. Or, Osho a încurajat explorarea interioară și descoperirea propriului adevăr.

Menționăm că versurile sunt o exprimare personală a acestor teme, folosind un limbaj poetic și imagini metaforice. Structura și stilul poeziei sunt originale, chiar dacă ideile sunt în concordanță cu filosofia lui Osho.

Poezia este o interpretare artistică a ideilor lui Osho, nu o simplă reproducere.

Mesajul poeziei *Iubirea* este profund și spiritual, fiind o meditație asupra căutării iubirii pure și autentice. Poemul explorează un drum simbolic al maturizării și al înțelegerii, în care fiecare „munte” reprezintă o etapă de dezvoltare personală, morală și spirituală.

În primul rând, iubirea este personificată ca o entitate enigmatică, care poate fi atinsă doar după ce treci prin diverse provocări și înveți lecții esențiale, precum *virtutea, cunoașterea, stăpânirea de sine, perseverența, devotamentul și afecțiunea*. Fiecare dintre aceste „coline,” sau „munți” simbolizează un ideal necesar pentru a înțelege și trăi iubirea adevărată.

Poezia sugerează că iubirea nu este doar un sentiment, ci o stare a ființei, un scop divin care poate fi atins doar printr-o viață trăită în conformitate cu virtuțile și principiile înalte.

În concluzie menționăm că poezia lui Anton Moscovciuc explorează adâncurile sufletului uman cu deosebită sensibilitate.

Limbajul poetic este bogat în metafore și simboluri, creând o lume poetică complexă și fascinantă. Ritmul versurilor creează o muzicalitate care te captivează din primele rânduri.

Poeziile sunt o invitație la reflecție asupra condiției umane.

Volumul de versuri este recomandat nu doar elevilor, studenților, profesorilor, ci și tuturor pasionaților de poezie și de frumos.

Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
ediție semestrială, seria științe umanistice, nr. 2 (22), 2025

~ Anexe / Annexes ~

The scientific bulletin of the State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu" from Cahul
half-yearly edition, humanities series, no. 2 (22), 2025

NORME DE PUBLICARE PENTRU NUMĂRUL VIITOR

Aspect general: materialele vor fi elaborate în programul WORD (*.doc, *.docx), în limba română sau engleză. Textul va fi tehnoredactat cu fontul CALIBRI (Body), mărimea 11, cu note de subsol (infrapaginale) în font CALIBRI (Body) de mărimea 10, spațiul dintre rânduri: „single”. Autorii vor indica între paranteze rotunde, sub titlul articolului, numele complet, instituția de la care provin și adresa de mail personală, respectiv codul ORCID. Textul propriu-zis va fi însoțit de **rezumat** (în general acesta ar trebui să reprezinte cam 10% din întinderea articolului), **cuvinte cheie**, **lista ilustrațiilor** și eventual lista abrevierilor utilizate, redactate **atât în limba română cât și într-o limbă de circulație internațională** (de preferat engleză); întinderea maximă a articolului sau studiului propus spre publicare este de 10-15 pagini, excepții putând fi admise în consens cu recomandările colectivului de redacție.

Aparatul critic: Pentru note se va folosi sistemul de citare clasic, infrapaginal: autor (autori), titlul complet al lucrării (articol, studiu sau carte) cu caractere cursive (*italice*), locul și anul apariției, urmate de indicarea paginilor, după exemplele:

1. Costin Croitoru, *Fortificații liniare romane în stânga Dunării de Jos. Terminologia relativă*, volumul II, editura Istros, Brăila, 2007, pp. 201-202.
2. Costin Croitoru, *Călătorie de cercetare arheologică în județul Covurlui*, în volumul *Orbis Praehistoriae. Mircea Petrescu-Dîmbovița – in memoriam*, (editori: V. Spinei, N. Ursulescu,), editura Universității din Iași, Iași, 2015, pp. 645-655.
3. Costin Croitoru, *Fibule din bronz descoperite la Barboși, provenite din colecția „Al. Nestor Măcellariu”*, în *Acta Musei Tutovensius*, XIV, 2018, pp. 118-124.

Nu ezitați să folosiți termenii „Idem”, „Eadem”, „*ibidem*” sau „*op. cit.*” acolo unde situația o impune.

Ilustrația: se va transmite în format .jpg cu rezoluție de minim 300 dpi, atât în text cât și separat, numele planșelor / figurilor corespunzând celor din lista ilustrației;

Persoanele de contact, responsabile cu editarea volumului, cărora vă rugăm să le confirmați intenția de a susține demersul nostru și respectiv să le trimiteți contribuțiile dumneavoastră, sunt:

Costin Croitoru, redactor șef al seriei, email: costin_croitoru1@yahoo.com

Ion Ghelețchi, responsabil al secțiunii Istorie, email: gheletchii.ion@gmail.com

Liliana Grosu, responsabil al secțiunii Filologie, email: lilisebyigor@gmail.com

Polina Lungu, responsabil al secțiunii Pedagogie, email: lungu.polina@uschi.md

PUBLICATION RULES FOR THE NEXT ISSUE

Appearance: the materials for publication will be elaborated in the WORD program (*.doc, *.docx), in Romanian or English. The text will be typewritten with CALIBRI font (Body), size 11, with footnotes (at the bottom of the page) in CALIBRI font (Body) size 10, the space between the lines: “single”. The authors will indicate their full name, affiliation, and the personal e-mail address in round brackets and ORCID code, below the title of the article. The text itself will be accompanied by the **abstract** (generally it should represent about 10% of the length of the article), **keywords**, the **list of illustrations** and possibly the **list of abbreviations** used, written **both in Romanian and in a language of international circulation** (preferably English); the maximum length of the article or study proposed for publication is 10-15 pages, exceptions can be admitted in accordance with the recommendations of the editorial team.

Critical apparatus: For notes, the classic citation system will be used, in text citation: author(s), full title of the work (article, study or book) in *italics*, place and year of publication, followed by indication of the pages, according to the examples:

1. Costin Croitoru, *Fortificații liniare romane în stânga Dunării de Jos. Terminologia relativă*, Volume II, Istros Publishing House, Brăila, 2007, pp. 201-202.

2. Costin Croitoru, *Călătorie de cercetare arheologică în județul Covurlui*, în volumul *Orbis Praehistoriae. Mircea Petrescu-Dîmbovița – in memoriam*, (editors: V. Spinei, N. Ursulescu, V. Cotiugă), University of Iași Publishing House, Iași, 2015, pp. 645-655.

3. Costin Croitoru, *Fibule din bronz descoperite la Barboși, provenite din colecția „Al. Nestor Măcellariu”*, in *Acta Musei Tutovens*, XIV, 2018, pp. 118-124.

Feel free to use the terms "Idem", "Eadem", "*ibidem*" or "*op. cit.*" where necessary.

Illustration: it will be transmitted in .jpg format with a resolution of at least 300 dpi, both in text and separately, the names of the plates / figures corresponding to those in the illustration list;

The contacts responsible for editing the volume, to whom we ask you to confirm your intention to support our approach and to send your contributions are:

Costin Croitoru, editor-in-chief of the series, email: costin_croitoru1@yahoo.com

Ion Ghelețchi, head of section History, email: ghelețchi.ion@gmail.com

Liliana Grosu, head of section Philology, email: lilisebyigor@gmail.com

Lungu Polina, responsible for the section Pedagogy, email: lungu.polina@usch.md

**Buletinul Științific al Universității de Stat
„Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul**
(ediție semestrială)

Seria „Științe Umanistice”

Piața Independenței 1,
Cahul, MD – 3909
Republica Moldova

tel.: 0299 22481
e-mail: journal.hs@usch.md

Culegere și paginare
computerizată
Bun de tipar: 19.09.2025
Numărul de exemplare: 100
Formatul 70x100/16. Tipar
offset.
Coli de autor: 20,81

Tiparul executat la
"PRINT-CARO" SRL
mun. Chișinău, str. Astronom
Nicolae Donici, 14,
MD-2049, Republica Moldova